

GYERMEKEK HÁZA ALTERNATÍV ALAPOZÓ PROGRAM

HELYI TANTERVE
1-8. OSZTÁLY

BUDAPEST, 2020. április

TARTALOM

BEVEZETŐ.....	69
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	89
1. évfolyam	103
2. évfolyam	111
3. évfolyam	117
4. évfolyam	125
5. évfolyam	141
6. évfolyam	149
7. évfolyam	155
8. évfolyam	161
MATEMATIKA	167
1. évfolyam	176
2. évfolyam	180
3. évfolyam	185
4. évfolyam	193
5. évfolyam	205
6. évfolyam	213
7. évfolyam	221
8. évfolyam	229
TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK.....	235
5. évfolyam	245
6. évfolyam	255
7. évfolyam	263
8. évfolyam	271
ETIKA.....	279
1. évfolyam	291
2. évfolyam	295
3. évfolyam	299
4. évfolyam	303
5. évfolyam	307
6. évfolyam	311
7. évfolyam	315
8. évfolyam	319
TERMÉSZETTUDOMÁNY ÉS FÖLDRAJZ.....	323
KÖRNYEZETISMERET.....	325
1. évfolyam	335
2. évfolyam	339
3. évfolyam	345
4. évfolyam	351
TERMÉSZETTUDOMÁNY	359
5. évfolyam	369
6. évfolyam	373
KÉMIA	379
7. évfolyam	385
8. évfolyam	388
FIZIKA	391
7. évfolyam	399
8. évfolyam	403
BIOLÓGIA	409
7. évfolyam	416
8. évfolyam	423
FÖLDRAJZ.....	429
7. évfolyam	439
8. évfolyam	445

IDEGEN NYELVEK	451
ANGOL	452
3. évfolyam	460
4. évfolyam	463
5. évfolyam	468
6. évfolyam	475
7. évfolyam	483
8. évfolyam	489
MŰVÉSZETEK	495
ÉNEK-ZENE	497
1. évfolyam	507
2. évfolyam	509
3. évfolyam	513
4. évfolyam	517
5. évfolyam	523
6. évfolyam	529
7. évfolyam	535
8. évfolyam	539
VIZUÁLIS NEVELÉS ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA	543
1. évfolyam	553
2. évfolyam	558
3. évfolyam	564
4. évfolyam	569
5. évfolyam	575
6. évfolyam	580
7. évfolyam	586
8. évfolyam	590
DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ	597
4. évfolyam	607
5. évfolyam	611
6. évfolyam	615
DIGITÁLIS KULTÚRA	619
5. évfolyam	629
6. évfolyam	635
7. évfolyam	639
8. évfolyam	643
TESTNEVELÉS ÉS EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS	647
1. évfolyam	659
2. évfolyam	663
3. évfolyam	669
4. évfolyam	675
5. évfolyam	683
6. évfolyam	689
7. évfolyam	695
8. évfolyam	701
EGÉSZ NAPOS ISKOLA, EGÉSZ NAPOS ELLÁTÁS	707
Tervezett időbeosztása	711
Napirend, szokásrend	712
1-2. évfolyam	717
3– 4. évfolyam	721
5 - 6. évfolyam	725

BEVEZETŐ

A Gyermek Ház Alternatív Alapozó Program helyi tantervének főbb jellemzői

A Gyermek Ház Alternatív Alapozó Program az 1991/92. tanév óta, állami fenntartású keretek között, alternatív pedagógiai program, akkreditált kerettanterv alapján működik.

A személyközpontú program fő célkitűzése a minden tanuló számára hatékony, tanulási esélyegyenlőséget biztosító iskolai környezet kialakítása. Célja, hogy az iskola legyen valóban általános, nyújtson minden tanuló számára elfogadó, biztonságos környezetet, biztosítsa az egyéni tanulási út lehetőségét, és neveljen kreativitásra, önállóságra, gondolkodásra.

Az egyéni sajátosságokhoz igazodó tanítás érdekében a program pedagógusai differenciáltan, a tanulók egyéni lehetőségeihez igazodva tanítanak, nagy súlyt fektetnek a tanulói aktivitásra, döntésre építő tanulási helyzetek kialakítására, a személyre szabott értékelés megvalósítására.

A Gyermek Ház Alternatív Alapozó Program tantervének tartalma megfelel a NAT tartalmának. Nem az az elsődleges, hogy mást, hanem hogy másként tanít.

A helyi tanterv a Gyermek Ház pedagógiai elveit, feladatvállalásait, innovatív tevékenységeit tükrözi.

A személyközpontú oktatás, nevelés érdekében az egyéni sajátosságokhoz való igazodás, az adaptív tanulási környezet kialakítása, differenciált tanulásszervezési formák alkalmazása, rugalmas tanulási időkeretek, differenciált tananyagtartalmak biztosítása rendezési elvként szerepel tantervében.

Tantárgyi struktúra

A Gyermek Ház tantervének tantárgyi struktúrája több helyen tartalmaz eltérést a központi kerettantervekhez képest. Egyes tantárgyak, témák feldolgozása során más szempont, logika szerint csoportosítja az ismereteket, témaköröket, fejlesztési területeket. Cél, hogy az egyes tanulási területek egymással összefüggő tartalmi egységei, témakörei összehangoltan jelenjenek meg a tantervben, segítve ezzel a tantárgyi integrációt és a projekt alapú oktatás megvalósítását.

A tanterv a tantárgyi struktúra kialakítása során törekszik a komplexitásra, több tanulási területet, tantárgyi tartalmat von össze, jelenít meg több tantárgyban, ezzel is segítve az az összefüggések átlátását az egységes szemléletmód kialakítását.

Az óraszámok tervezésénél megjelenik, hogy a tanulói aktivitásra, együttműködésre, kooperációra és az egyéni sajátosságokra építő tanulásszervezés időigényes, így, ahol erre lehetőség adódott, magasabb óraszámok kerültek meghatározásra, figyelve arra, hogy az egyes évfolyamok maximális óraszámja ne haladja meg a NAT által meghatározott maximális óraszámot.

SNI tanulók integrált nevelése, inkluzív iskolai környezet

A Gyermek Ház Magyarországon elsőként kezdett bele – nemzetközi támogatással - a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésének, oktatásának megvalósításába. A program 1992/93-as tanév óta tudatosan együtt tanít sajátos nevelési igényű tanulókat ép társaikkal.

A Gyermek Ház 1998-ban kidolgozott tanterve A fogyatékos tanulók oktatásának tantervi irányelveinek figyelembevételével készült, tartalmazza a sajátos nevelési igényű tanulóknak vonatkozó célok, feladatok, tartalmak, valamint az eltérő követelmények rendszerét. Ezzel a tanterv - Magyarországon elsőként - a sajátos nevelési igényű tanulók integrált oktatásának tartalmi szabályozását valósította meg. A Gyermek Ház kerettanterve A sajátos nevelési igényű tanulók irányelvei figyelembevételével került átdolgozásra.

A tanterv egyedi eleme, hogy valamennyi tanulási terület első és az ötödik évfolyama előtt kifejtésre kerülnek a sajátos nevelési igényű tanulóknak vonatkozó célok és feladatok, tevékenységek. Az óratervben feltüntetésre kerül a rehabilitációs órakeret.

A Gyermek Ház program, egyéni sajátosságokhoz igazodó nevelési, oktatási gyakorlatának megfelelően, kiemelt figyelmet fordít a tehetséggondozás megvalósítására is. A tantervben minden tantárgynál feltüntetésre kerültek a tehetséggondozás céljai és feladatai is.

Egésznapos iskola

A Gyermek Ház program az első hat évfolyamon egész napos iskolaként működik, ezért a tantervben részletes kidolgozásra került a szabadidős tevékenységek – életkori szakaszokhoz igazodó – tervezése.

A személyközpontú, egyéni sajátosságokhoz igazodó nevelési és tanítási gyakorlat a tanulók sokoldalú megismerésén alapszik. A sokszínű iskolai helyzetek lehetőséget nyújtanak a tanulók személyiségének, pszichés funkcióinak, képességeinek, készségeinek, érdeklődésének alapos megismeréséhez.

Az egésznapos iskola, az egésznapos ellátás időbeosztása lehetővé teszi a tanulás idejének rugalmas kezelését. A Gyermek Házában alkalmazott tanulószervezési módok – problémamegoldó tanulás, kooperatív feladatvégzés, differenciált rétegmunka, individualizált tanulás, projekt – szükségessé teszik a hosszabb időegységet biztosító tanulási blokkokban történő tanítást.

Az egésznapos iskola óraterve, a szabadidő és a tanórák rugalmas elosztása lehetőséget nyújt a napindító beszélgetőkörök szervezésére, ami a személyes kapcsolatok erősítése, a közösségi nevelés mellett a tanulók aktuális állapotának megismerésére is lehetőséget nyújt. Az óraterv a 7. és 8. évfolyamon is tervez osztályidőt, ami a napi beszélgetőkörré fordítandó időkeretet biztosítja.

Az egész napos nevelésre vonatkozó tartalmi szabályozás szintén hiánypótlónak számít.

Rugalmas tervezés, rugalmas időkeretek

A Gyermek Házára jellemző, nem tananyag, hanem személyközpontú megközelítésből adódóan, a tantervben hangsúlyosan jelennek meg a differenciált tervezés elemei. Valamennyi tanulási terület témaköreinél, tartalmainál, követelményeinél megjelennek az enyhe értelmi sérült tanulóknak vonatkozó eltérő tartalmak, követelmények.

A Gyermek Ház alapvetése az egyéni sajátosságokra építő fejlesztés, tanítás. Cél a biztos készségek, képességek, a biztos ismeretek kialakítása valamennyi tanulónál. Ennek során egyéni eltérések adódnak. A Gyermek Ház differenciáló tanulószervezése, a differenciált rétegmunka alkalmazása lehetőséget teremt az egyéni haladási tempó biztosítására, a személyre szabott tanulástámogatás megvalósítására. Ennek megfelelően az egyes témakörökre fordítandó időkeret nem kerül feltüntetésre a tantervben, elfogadva és optimálisan kezelve a tanulók közti haladási különbséget. A tervezett időkereteket a három havonként összeállított tantárgyi programok tartalmazzák.

Kompetenciafejlesztés

A tanulási területek tartalmi kifejtésénél a témakörök szerinti rendezési elv helyett/mellett hangsúlyosan megjelenik a készség és képesség fejlesztési területei szerinti rendezési elv.

A készség és képességfejlesztés kifejtése mellett a tanterv kiemelt figyelmet fordít a kulcskompetenciák fejlesztési lehetőségeinek meghatározására, ennek tanulási területekhez kötött tervezése a tanterv fontos részét képezi.

A kompetencia fejlesztési feladatok, a tantárgy nyújtotta fejlesztési lehetőségek minden tantárgy első és ötödik évfolyama előtt kifejtésre kerülnek.

E mellett a tanterv külön fejezetben fejt ki a kulcskompetenciák kialakítását, fejlesztését segítő lehetőségeket a sajátos nevelési igényű tanulóknak vonatkozóan.

Óraterv

NAT tanulási területek	Tantárgyak	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom		7	7	6	6	5	5	4	4
Idegen nyelv	Angol			1	3	3	4	4	4
Matematika		5	5	5	5	4	4	4	4
Történelem és állampolgári ismeretek						2	2	2	2
Etika / hit- és erkölcstan		1	1	1	1	1	1	1	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	1	1	1	1				
	Természettudomány					2	2		
	Biológia							1,5	1,5
	Kémia							1,5	1,5
	Fizika							1,5	1,5
	Földrajz							1,5	1,5
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	1	2	1	1	1
	Dráma és színház				1	1	1		
	Vizuális nevelés és környezetkultúra	3	3	3	2	2	2	2	2
Digitális kultúra						1	1	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés		5	5	5	5	5	5	5	5
Heti órakeret		24	24	24	25	28	28	30	30
Osztályidő						2,5	2,5	2,5	2,5
Korrekpetálás		2	2	2	2	2	2	2	2
Szabadidő		16	16	16	15	12	12	10	10
Rehabilitációs órakeret	2012. évi CXXIV. köznevelési törvény 6. melléklete alapján								

A vizuális nevelés és környezetkultúra komplex tantárgy a vizuális kultúra, a technika és tervezés tantárgy elemeit tartalmazza.

A környezetismeret tantárgy az alsó tagozat mind a négy évfolyamán megjelenik.

A digitális kultúra tantárgy témakörei a 3 – 4. évfolyamon a matematika tantárgyban integráltan jelennek meg.

A hon- és népismeret tantárgy témakörei az 5 - 6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom, a történelem, a természettudomány, az ének-zene, a dráma és színház tantárgyakban integráltan jelennek meg.

Az állampolgári ismeretek tantárgy témakörei a történelem tantárgyban integráltan jelennek meg.

A dráma és színház tantárgy dramatikus elemei az 1-3. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom, a néptánc és népi gyermekjátékok az ének-zene tantárgyban integráltan jelennek meg.

A 4. évfolyamon az ének-zene tantárgy egyes elemei az angol nyelv tantárgyban integráltan jelennek meg.

Az angol és az informatika tantárgyakat a felső tagozaton heterogén csoportbontásban tanítjuk.

Az első hat évfolyam egésznapos iskolaként működik, az 5. és 6. évfolyamon a közösségi nevelés a szabadidős időszámban valósul meg.

A 7. és 8. évfolyamon tervezett heti 2,5 óra osztályidő a személyes kapcsolatok mélyítését szolgáló reggeli beszélgetőkörök idejét jelzi.

A hetedik, nyolcadik évfolyamon tanulószobai keretek között valósul meg egész napos iskola ellátás.

A 2012. évi CXXIV. köznevelési törvény 6. melléklet óraszámai alapján rehabilitációs-rehabilitációs órakeretet, valamint a felső tagozaton tantárgyi rehabilitációs órakeretet biztosítunk az SNI tanulók számára sérülésükből adódó hátrányaik kompenzálása érdekében.

A tanterv felépítése - az adott tantárgy sajátosságait figyelembe véve- a következő:

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

A tantárgy tanításának általános célja, feladata

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Kapcsolatok más műveltségi területekkel

Évfolyamokra lebontva

Az adott tanév kiemelt céljai, feladatai.

Éves óraszám

Témakörök, tartalmak *(enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében dőltbetűvel feltüntetve)*

Tevékenységek

Optimális szint *(enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében dőltbetűvel feltüntetve)*

Fogalmak *(enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében dőltbetűvel feltüntetve)*

Kapcsolódási pontok

Negyedik osztálytól a tovább haladás feltételei *(enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében dőltbetűvel feltüntetve)*

A tantárgyak tanításának általános céljai, feladatai

A célok és feladatok és a NAT elvárásai és több éves, személyközpontú, alternatív iskolai tapasztalatok alapján kerültek megfogalmazásra.

A tantárgyak általános célrendszere valamennyi évfolyam céljait tükrözik. Az egyes évfolyamra lebontott célok, követelmények az adott évfolyamra hangsúlyosan vonatkozó célokat fejtik ki.

Témakörök, tartalmak, optimális szintek

A tanterv egységes szerkezetét ezek együttes feltüntetése biztosítja. A témakörök, tartalmak az elérendő optimális szintek a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvei alapján kerültek kifejtésre.

Az 1-4. évfolyamot egységes szakaszként kezeli a tanterv. Ennek értelmében a továbbhaladás feltételei (minden tantárgynál) először negyedik osztály végén kerülnek kifejtésre.

Az évfolyamonként feltüntetett optimális szintek jelzik az elérendő célokat, de a szintek csupán irányadók, azok elérésében differenciálódás, egyéni eltérés lehetséges. A Gyermek Ház módszerei lehetővé teszik a különböző tanulási tempójú, fejlettségi szintű tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodást.

Az éves óraszám nincs témakörökre bontva, a személyközpontú tanítás célja az egyéni szükségleteknek megfelelő tanulási környezet, tartalom, a szükséges idő biztosítása az ismeretek elsajátítására, a készségek kialakítására, fejlesztésére. Az időkeret rugalmas kezelése lehetőséget biztosít az egyéni sajátosságok figyelembevételére, a személyre szabott tanulástámogatás megvalósítására.

A mozgásszervi -, a látási -, a hallási fogyatékos, a beszéd-fogyatékos, az autizmus spektrumzavarral és egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulóknak az általános célok, tartalmak és elvek vonatkoznak.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak vonatkozó célok, tartalmak, optimális szintek a tantervben *dőlt betűvel* vannak jelezve.

Tevékenységszervezés

A Gyermek Háza fontos alapvetése a tanulók aktív részvételére építő tanulászervezés megvalósítása. A tantervben megjelennek az egyes témakörökhöz kapcsolódó konkrét tevékenységek. A tevékenységszervezés témakörrel, tartalommal való közös megjelenítése gyakorlati segítséget nyújt a pedagógusoknak azáltal, hogy feltűnteti, milyen tevékenységi formák segítik az adott tananyagrészt, témakört aktív tanulói részvétellel megvalósuló feldolgozását.

Értékelés

A Gyermek Háza személyre szabott értékelés megvalósítására törekszik. Célja, hogy az értékelés ne minősítsen, hanem fejlődési állapotról számoljon be, számba vegye, hogy a tanuló az előző szintjéhez, önmagához mérten mennyit fejlődött, és megjelenjék, hogy a gyermek saját lehetőségeit mennyire aknáztta ki.

Az első öt évfolyamon, és a 6. évfolyam első félévében értékeléskor szóvegesen történik a tanulók értékelése, egyénre szabott fejlődési beszámolót kapnak kézhez a gyerekek és szüleik. Az értékelési szempontok összetettek, nem egy-egy tantárgyra, hanem a gyermek egész személyiségének fejlődésére koncentrálnak. A tanév végi az értékelő lapok az optimális szinteket is tartalmazzák, több alternatíva közötti választás lehetőségét biztosítva.

Hatodik, hetedik és nyolcadik évfolyamon érdemjegyekkel és szóveges értékeléssel történik az értékelés. Az értékelés része a tanulói önértékelés, a diákok harmadik évfolyamtól szóvegesen értékelik elért eredményeiket.

Tankönyvek, digitális ismerethordozók

A tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztása során szempont, hogy a tankönyvek a legkorszerűbb ismereteket tartalmazzák, szövegezésük jól érthető legyen, ténylegesen segítsék a diákok tanulását, nyújtsanak lehetőséget eltérő mélységű tartalmak választására, a tanulói aktív ismeretszerzést és a társakkal való együttműködő tanulást támogassák. A differenciált tanulás érdekében több tankönyv, digitalizált tartalmú kiadvány is használható egy tantárgy tanítása során.

Kiemelten fontos a digitális ismerethordozók használata, interneten elérhető tanulást segítő kiadványok, digitalizált tartalmak (e-könyvek) letöltése, valamint az interneten elérhető tartalmak felhasználása.

Összegzés

A Gyermek Háza Alternatív Alapozó Program helyi tanterve tükrözi a program pedagógiai elveit, sajátosságait. Összeállítása, többszöri átdolgozása komoly felkészülést és munkát igényelt. Ugyanakkor a helyi tanterv a Gyermek Háza mindennapi nevelő- oktatómunkáját teszi tervszerűvé, átláthatóvá.

Komoly szakmai elismerést jelent, hogy 2013. májusában az EMMI 21138-1/2013/KOIR iktatószámú határozata a Gyermek Háza Alternatív Alapozó Program kerettantervét jóváhagyta.

2020 áprilisában az új NAT alapján a Gyermek Háza Alternatív Alapozó Program tantervének felülvizsgálata, módosítása megtörtént.

Budapest, 2020. április

Kókayné Lányi Marietta
programvezető

A kulcskompetenciák fejlesztése

Az iskolai oktatásnak alapvető szerepe van abban, hogy a diákok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek saját sorsuk, lehetőségeik alakításához. Ez a folyamat igen differenciált, a tanulók egyéni lehetőségeihez szükséges igazítani.

Az iskolai tevékenységek, tananyagtartalmak, módszerek alkalmazása során a Gyermek Ház program kiemelt figyelmet fordít a kulcskompetenciák folyamatos, differenciált fejlesztésére. A Gyermek Ház pedagógusai által alkalmazott tevékenység központú tanulásszervezés, a felfedező, problémamegoldó tanulási helyzetek, a kooperatív tanulás, a beszélgető-körök sokasága jó terepet jelent a kulcskompetenciák folyamatos fejlesztéséhez. A differenciált, egyéni sajátosságokhoz igazodó tanulásszervezés biztosítja, hogy minden egyes tanuló esetében saját szükségleteinek megfelelően történjen a kulcskompetenciák fejlesztése. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság fejlesztésére mind a tanórai kereteken belül, mind a szabadidőben nagy súly helyeződik.

A tanulási folyamat nem tanítás, hanem tanulás központú szervezése folyamatos terepet biztosít a tanulási kompetencia fejlesztéséhez. A Gyermek Ház tudatosan - helyi tantervében évfolyamokra bontott módon - tervezi és valósítja meg a tanulási technikák tanítását.

A személyes és társas kapcsolatok, az innovációs és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére is kiválóan alkalmas a tanulók együttműködésére, kölcsönös felelősségére építő kooperatív tanulási helyzetek sokasága, az önálló döntésen, egyéni felelősségen alapuló rétegmunka gyakorlata, valamint az integrált nevelésből adódó, társaként érzett felelősség kiemelt szerepének jelenléte.

A tanórai lehetőségeken túl az aktív diák-önkormányzati élet terepet biztosít a tanulókat és a közösséget érintő helyzetek demokratikus megoldásának gyakorlására. A szociális érzékenységet fejlesztő tevékenységek rendszerezése a programban (gyűjtések, támogatások szervezése).

A kompetenciaterületek nagy részben fedik egymást, egymásba fonódnak. A személyközpontú iskolai szemlélet, a problémamegoldó, kreatív, a tanulók önállóságára és együttműködésére építő, differenciáló adaptív tanulásszervezési gyakorlat, az elfogadó, a különbségeket értékként kezelő légkör, az integrált nevelés megvalósítása jó terepet biztosít a kulcskompetenciák fejlesztéséhez.

Az egyes tantárgyakhoz kapcsolódó kompetencia fejlesztési lehetőségek a tantárgyak bevezető részében kerültek kifejtésre.

A kulcskompetenciák kialakítását, fejlesztését segítő lehetőségek a sajátos nevelési igényű tanulók esetében

Mozgásszervi fogyatékos tanulók

Anyanyelvi kommunikációs kompetenciák

- A sérüléshez társuló részképesség fejlesztése, igazodva az értelmi és mozgásállapothoz, illetve az életkorhoz.
- Az írásbeli kommunikáció akadályozottsága esetén a technikai eszközök (számítógép, adaptációk, kommunikátorok) kompenzáló lehetőségeinek használata.
- A mozgásfejlesztésbe integrálható nonverbális kommunikációs eszközök használata (mimika, a beszédet kísérő kéz- és testmozgások).

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák

- A sérülésnek leginkább megfelelő tanulási módszer megválasztása.
- Taneszközök adaptálása az érintett gyermek képességeihez igazodva.
- Testbeszéd és mimika mellett egyéb nonverbális eszközök használata.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák

- Szükséges esetén az adaptált, egyénre szabott speciális eszközök (megfelelő méretű, megfogható eszközök) alkalmazása.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Szükséges esetén az adaptált, egyénre szabott speciális eszközök (megfelelő méretű, megfogható eszközök) alkalmazása.

Digitális kompetenciák

- Speciális, illetve adaptált eszközök használata szükséges (speciális egér, klaviatúra, szoftverek stb.). Kiemelten alkalmazandó a szóbeli és írásbeli kommunikációjában akadályozott tanulók esetében.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- A fogyatékos személyek esélyegyenlőségét biztosító jogokról, az érdekvédelmi szervezetek működéséről, szerepéről ismeretek elsajátítása.
- A kölcsönös alkalmazkodás képességének kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A megvalósítható pályakép, az önálló életvitel, az alkotó életforma figyelembevétele.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Szükséges megtalálni a tevékenységet és részvételt biztosító – sokszor adaptált – eszközt, helyzetet.

A tanulás kompetenciái

- A sajátos tanulási stratégiák megismerése mozgáskorlátozottság esetében kiemelten fontos.
- Megfelelő motiváció kialakítása.
- Pozitív megerősítés.
- A kudarcűrő képesség fejlesztése.

Látási fogyatékos tanulók

Anyanyelvi kommunikációs kompetenciák

- A vak és aliglátó gyermeknél elsődleges szerepe van a verbális kommunikációnak, ezt fontos biztosítani.
- Törekedni kell arra, hogy a bő szókincs mögött tényleges tartalom legyen.
- A csak vizuálisan érzékelhetőket (pl. színek, fények, fényképek, festmények, távolság, monumentalitás érzékelése), a fogalmi általánosításokat, az árnyaltabb kommunikációt sokoldalú megközelítéssel, érzékeltetéssel lehet kialakítani.
- A kommunikációs helyzetek pontos értelmezése, a metakommunikáció használata szóban és írásban egyaránt (fej-és testtartás, a beszélő felé fordulás, távolságtartás, gesztus, mimika stb.) különféle helyzetekben történő sok gyakoroltatással sajátítható el.
- Paralingvisztikai eszközök kiemelt használata (a beszédhang minőségének változtatása, az arckifejezések, gesztusok alkalmazása).
- A virtuális csatornákon keresztüli információszerzés támogatása, a látássérülteknek kifejlesztett speciális szoftverek használata.
- A pozitív attitűd és magabiztos fellépés kialakítása, törekvés a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra, valamint a látás hiányában könnyen rögzülő túlmozgások felismerésére és leépítésére, a befogadó környezet felelősségteljes, segítő visszajelzései alapján.
- A tanuló tanuljon meg udvariasan segítséget kérni és elfogadni!

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák

- Vak tanulók esetén hangsúlyos a hallás utáni tanulás, és az adott idegen nyelv pontírásának elsajátítása.
- A gyengénlátó és az aliglátó tanuló esélyegyenlőségének növelése érdekében kiemelt egyéni fejlesztés biztosítása
- A tanulását könnyítő optikai segédeszközök készségszintű használata.
- A pozitív attitűd erősítése.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák

- Törekedni kell arra, hogy a verbális tudás valós tartalmat takarjon
- A matematika iránti pozitív attitűd, illetve a problémák megoldására való nyitottság kialakítása.
- Azokon a területeken, amelyek csak vizuálisan érzékelhetők, sokkal több magyarázat, speciális szemléltetés és segédeszközök biztosítása a matematikai jelek, képletek, modellek, geometriai ábrák, grafikonok esetében, más érzékszervekkel történő megtapasztalás szükséges.
- Tapintásnál csak a két tenyér alatt elférő részletekből adódik össze a valós képzet, így az analízis-szintézis technikáira nagyobb hangsúlyt kell fektetni, de a monumentalitás megértése még így is túl elvont lehet a tanulók számára.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Kiemelten szükséges az átalakított eszközök, a speciális szemléltetés használata (domború ábrák, térképek, modellek).
- A gyengénlátó, aliglátó tanuló kompetenciája kiterjed a gyengénlátással kapcsolatos biológiai és fizikai ismeretekre is, ennek elsajátítást támogatni kell.

Digitális kompetenciák

- Az ismeretek kiegészülhetnek a szabályos, tízujjas gépírás elsajátításával.
- A digitális kompetencia elsajátítása felöleli a speciális képernyőnagyító-, olvasó programok használatát, a látássérült embereket érintő weboldalak ismeretét, valamint a tanuló számára megfelelő tanulási/munkakörnyezet kialakítását, a megfelelő méretű monitor, másolóállvány, egyedi megvilágítás, speciális program stb. alkalmazását.
- Jártasság kialakítása az IKT eszközök használatában, mely segíti a vak és aliglátó tanulókat az információs társadalomba való aktív bekapcsolódásban, esélyegyenlőségének megvalósulásában.
- A tanuló tudjon információt szerezni virtuális csatornákon keresztül: használja a látássérült személyek számára kifejlesztett speciális szoftvereket, online felületeket!

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Jó kommunikációs, a hatékony stressz-, frusztráció- és konfliktuskezelő képesség kialakítása.
- A látássérült személyek jogainak, pozitív diszkriminációs lehetőségeinek, segítő szervezeteinek megismertetése.
- A saját szembetegséggel kapcsolatos ismeretek megszerzése, higiéniai szabályok betartása, a látáskímélő életmód kialakítása, tudatos egészségmegőrzés.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Egyéni tervek készítésére, életpálya – építésre való képesség, az általa választható foglalkozások körének ismerete, az alkalmazkodás a változó, kínáló lehetőségekhez.
- A sikerorientáltság, az eltökéltség erősítése, ezek fontosságának tudatosítása a tanulással, a munkával kapcsolatos célok elérése érdekében.
- Új közösségbe kerülés esetén a tanuló aktívan vegyen részt a környezet adaptációjában, akadálymentesítésében saját személye szükségleteinek megfelelően!

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Vak tanulók esetében a kreativitás megnyilvánulására jó lehetőséget nyújt a zene és az irodalom, a képzőművészet.
- A képi gondolkodása, ábrázolási-, önkifejezési készség fejlesztése.
- Az élmények, érzések kifejezésére erős kontrasztos hatást biztosító képalkotó technikák elsajátíttatása, a megfelelő eszközök használatának elsajátítása, aliglátás esetén agyagmintázás, plasztika.
- Tudatosuljon benne, hogy társas kapcsolatai alakításában jelentősége van saját külső megjelenésének.

A tanulás kompetenciái

- Ismerje a saját képességeit, személyiségének erős oldalait.
- A pozitív attitűd, motiváció, teherbíró-, alkalmazkodó és kudarcűrő képesség fenntartása, erősítése.
- Az önálló tanulás fejlesztése érdekében a feladatok apró lépésekre bontása.
- Egyéni tanulási stratégia, tanulási mód kialakítása a sérülésből adódó hátrányok leküzdésére.
- Sajátítsa el a tanulást segítő különleges eszközök (pl.: pontírógép, abakusz, számítógépes szoftverek) készség szintű használatát.
- A megfelelő tanulási környezet tudatosítása (emelhető asztallapú munkaasztal, megfelelő világítás, optikai eszköz), igény kialakítása ezek megteremtésére.
- Következetes rend megtartása a tanulási környezetben és a taneszközök között.

A hallási fogyatékos tanulók

A továbbiakban hallássérült (siket, nagyothalló, cochleáris implantátáción átesett) tanulók

Kommunikációs kompetenciák - Anyanyelvi kommunikáció

- A társas kapcsolatokban, a társadalmi és kulturális helyzetekben elvárható, különböző kommunikációs helyzetekben, társadalmilag elvárható helyes viselkedési formák értelmezése, nyelvi kifejezése.
- A kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása, spontán beszédhasználat.

- A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat).
- Az ismeretek elsajátításában lehetőség szerint támaszkodjanak a hallás útján megszerezhető információkra.
- A beszédértés (jelértés) fejlesztése.
- A hangzó nyelv használata (egyéni képességeknek megfelelően).
- Az önálló szövegértő olvasás fejlesztése differenciált tartalmakkal.
- Konkrét tapasztalatokon alapuló szókincs- és jelkincs fejlesztés, különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, az árnyaltabb megfogalmazási formák terén.
- A beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása.
- Az írásbeli kifejezés fejlesztése.
- A nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra törekvés kialakítása.
- A digitális technika nyújtotta lehetőségek kihasználása.
- Pozitív attitűd kialakítása.

Kommunikációs kompetenciák - Idegen nyelvi kommunikáció

- A hallásállapot, szókincs, nyelvi kommunikációs szint folyamatos fejlesztése, mely hozzájárul az idegen nyelv sikeres elsajátításához.
- A köznapi élethelyzetekkel kapcsolatos kifejezések megértésének és használatának segítése spontán beszédhelyzetekben biztosításával.
- Szükség esetén lehetséges az értékelés alóli felmentés.

Matematikai gondolkodási kompetenciák:

- Szükség esetén a hallássérülés következtében kialakult szűkebb szókincs, és az alacsonyabb nyelvi szint kompenzálása.
- Gondolkodási műveletek flexibilitásának fejlesztése.
- A matematikai fogalmak értelmezésének segítése mindennapi élethelyzetekkel, tanórai modellezéssel verbális megfogalmazással, valamint a matematikai szaknyelvi szókincs fejlesztésével.
- A matematikai tartalmak megjelenítésénél a szókincs, szövegértési szint, nyelvi fejlettség figyelembevétele.
- A matematikai jelrendszer - matematikai jelek, formulák - készségszintű alkalmazásával a gondolkodás fejlesztése.
- A matematikai kompetencia kialakulásához több idő, rendszeres gyakorlás, többszöri ismétlés biztosítása, mely kompenzálhatja az auditív csatorna részleges, vagy teljes kiesését.
- Kiemelt jelentőségű a speciális szemléltetés, speciális segédeszközök, digitális tananyagok használata.

Természettudományos és technikai kompetenciák:

- Folyamatos lehetőség biztosítása a látás útján szerzett információk megszerzésére.
- Fontos, hogy az egyes természeti folyamatok megértését szemléltetés, modellezés, tényleges cselekedtetés, kísérletezés útján segítsük. (Pl.: terepasztalok, tanulmányi séta, kirándulás, természetfilmek, digitális tananyagok, interaktív tábla használata).

Digitális kompetenciák:

- Szókincsbővítés és szövegértés és a helyesírás fejlesztése a keresőoldalak, szótárak, helyesírásellenőrző programok segítségével.
- Lehetőséget ad az írásbeli kifejezőkészség és a lényegkiemelés fejlesztésére.
- A valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének meglátására nevelés.
- Az információszerzés és a kapcsolattartás igényének kiépítése a digitális technikák alkalmazásával.
- Fontos megismertetni ennek nyelvi kultúráját, a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is.
- A digitális szemléltetés alkalmazása a tudás elmélyítésében.
- Ajánlott a szabályos tízujjgépírást elsajátítása (gépírást tanító program segítségével). Folyamatos lehetőség biztosítása a látás útján szerzett információk megszerzésére.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák:

- Támogatni kell sérülésének, és ebből adódó esetleges hátrányainak elfogadásában, az esetenként kialakuló konfliktusok és stressz kezelésében.
- Pozitív, reális énkép, önkontroll, empátia, tolerancia kialakítása, fejlesztése.
- A kapcsolatteremtés, kapcsolattartás, az emberi kapcsolatokban való eligazodás képességének kialakítása.

- A megfelelő társas kapcsolatok kialakításának segítése.
- Fontos a közösségi beilleszkedés szabályaira nevelés: a társas normák, illemszabályok elsajátítása.
- A közösségben képességeihez mérten, aktívan vállaljon feladatot, tegyen másokért.
- Az iskolai szabályok, jogok, kötelezettségek megismerése, az ezekért való felelősségvállalás kialakítása.
- Érdekvédelmi ismeretek alkalmazása, az őket megillető támogatási rendszer, valamint jogi lehetőségeik érvényesítésének ismerete.
- Fontos személyes kompetenciák: szorgalom, kitartás, pontosság, önállóság, önfegyelem, stressztűrő képesség, felelősségtudat.
- Kiemelt társas kompetenciák: kapcsolatteremtő- és fenntartó készség, udvariasság, kezdeményezőkézség, határozottság, empátia, tolerancia, segítőkészség.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák:

- A továbbtanulási lehetőségeknek, a választható szakmák körének megismertetése.
- Az önismeretre épülő továbbtanulás, szakmaválasztás segítése.
- A sikerorientáltság, innovációs készség kialakítása, folyamatos fejlesztése.
- Az életkornak megfelelő pénzügyi jártasság kialakítása.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

- A művészeti ágakban rejlő önkifejezési lehetőségek, eszközök megismertetése.
- Lehetőségek, helyzetek biztosítása az alkotás örömének átélésére.
- A képi, térbeli gondolkodás képességének fejlesztése különböző művészeti tevékenységek által.
- A fantázia és a kreativitás fejlesztése minél több érzékelési csatorna felhasználásával.
- A problémaérzékenység, megoldási utak keresése változatos helyzetek átélésével.
- Az önkifejezés fejlesztése.
- A művészeti területek közül elsősorban a vizuális kultúra, a manuális tevékenységek lehetnek az önkifejezés eszközei - melyek a későbbi megfelelő pályaválasztást is befolyásolhatják-, így ezek támogatása kiemelten fontos.

A tanulás kompetenciái:

- Az önálló tanuláshoz szükséges készségek, képességek kialakítása, folyamatos gyakorlása.
- Saját munka értékelésének, az önellenőrzés, a tanács- és információkérés szokásának kialakítása.
- A különböző tanulási technikák megismertetése, a tanulást segítő eszközök célszerű használatának elsajátítása, jártasság szintjére emelése.
- Az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása, valamint a motiváció fenntartása.
- Az új információk rendezése, a meglévők közé illesztése, a gondolkodási műveletek célirányos fejlesztésével.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók

Anyanyelvi kommunikációs kompetenciák

- A beszédértés és beszédhasználat fejlesztése konkrét tartalmakból kiindulva.
- A közlés és befogadás szóbeli ága áll a középpontban.
- A beszéd centrikusságának előtérbe helyezése.
- Lehetőség biztosítása a hosszabb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, játékos keretek között történő megvalósításra, helyzetgyakorlatokra.

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák

- A hallási észlelés, figyelem, emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célok a tanulók egyéni szükségletei alapján legyenek meghatározva.
- A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeret, folyamatos gyakorlás, játékos keretek között történő megvalósítás (pl.. helyzetgyakorlatok) biztosítása.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák

- A problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztése.
- A gondolkodási műveletek, továbbá a funkcionális képességek fejlesztése.
- Lehetőség a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére.

- A tapasztalások útján megszerzett matematikai tudás praktikus felhasználása a társadalmi lét különböző területein.
- A mindennapi élet során a matematikai tartalmak felismertetése.
- Konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása.
- A mindennapi életet érintő, tényeken és tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

Természettudományos és technikai kompetencia

- A gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása.
- A mindennapi életben a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása.
- Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése.

Digitális kompetenciák

- Az egyéni sajátosságokat figyelembe véve a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés támogatása.
- A biztonságos eszközhasználat, a digitális tartalmak létrehozásával, használatával kapcsolatos etikai szabályok és a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak megismertetése.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Társas kapcsolatok kialakítása és fenntartása pozitív énkép kialakításának segítségével, az emberi kapcsolatokban való eligazodás képességének segítése.
- Ismeretszerzés a társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívások, célszerű pénzhasználat, gazdálkodás, valamint - az egyéni képességeket figyelembe véve - a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán.
- Felkészülés a közügyekben való aktív részvételre.
- Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése, és ez által a harmonikus közösségi beilleszkedés, felelős társadalmi részvétel segítése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve.
- Annak támogatása, hogy saját cselekedeteinek tükrében felismerje lehetőségeit, próbálja elérni céljait.
- Tudja elfogadni mások segítségét, és tudjon segítséget kérni és adni.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Legfőbb feladat a kreativitás fejlesztése, a motiváció és a pozitív érzelmi hozzáállás serkentése.
- Sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenység alkalmazása.

A tanulás kompetenciái

- Az írás, olvasás, számolás IKT eszközeinek biztos használata, melyek lehetővé teszik az önálló ismeretszerzést.
- Segítség, tanács, információ kérésében kellő bátorság, önállóság kialakítása.
- A közös munka, a páros, csoportos tevékenység élményének gyakorlása.

Beszédfogyatékos tanulók

Anyanyelvi kommunikációs kompetenciák

- A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén, figyelembe véve a beszédfogyatékoság által érintett területeket.
- Az expresszív beszéd fejlesztése, kommunikációs stratégiák kiépítése, gyakorlása, megerősítése, beszéd tudatosság kialakítása.
- A beszédértés és szövegértés fejlesztése, elősegítve a mindennapi és az irodalmi szövegek befogadását, illetve azok tovább gondolását.
- A szövegfeldolgozás érintettsége esetén különösen fontos a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemeenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás.

- A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg).
- A mentális lexikon folyamatos fejlesztése az életkor és a beszéd fogyatékoság sajátosságainak függvényében.
- Számítógépes programok használata (helyesírás ellenőrző program stb.).
- A beszéd fogyatékos gyermek motiválása a tananyaggal való pozitív emocionális viszony kialakításával.
- A pragmatika elemeinek közvetítése és használatának tudatosítása a gyermekek kommunikációjában.
- A nem verbális kommunikáció elemeinek közvetítése és használatának tudatosítása a gyermekek kommunikációjában.

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák

- Az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése.
- A szóbeli és az írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve a beszéd fogyatékoság által érintett területeket.
- Multiszenzoros technikák (auditív-, vizuális-, verbális-, drámatechnikák) használata, valamint a verbális és nem verbális kommunikációs csatornák egyidejű alkalmazása.
- A koncentrációt és az emlékezetet fejlesztő gyakorlatok használata, melyek a szókincs, a kiejtés és a nyelvtani szabályok elsajátításában közvetve és közvetlenül is segítséget nyújthatnak.
- Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő beszéd fogyatékos tanulók esetében főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos használatának elsajátítása.
- Az írásbeli kommunikációt segítő számítógépes olvasó- és helyesírás-ellenőrző programok használata.
- A kommunikációs helyzetek gátlásainak feloldása.
- Szükség esetén lehetséges az értékelés alóli felmentés.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák

- A problémamegoldó gondolkodás minél több elemének fejlesztése, konkrét cselekvésekhez kötött helyzetekben.
- A szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a hangsúlyos fejlesztése, különösen akkor, ha a grammatikai szint sérülése miatt szövegértési nehézségek állnak elő.
- A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak elsajátításakor egyéni sajátosságokhoz igazodó időkeret biztosítása.
- Építeni kell a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre.
- A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára.
- Speciális tananyagok és szemléltetés - interaktív tábla és digitális tananyagok - alkalmazása.
- A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének eszköze.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Szükséges a rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása az összefüggések memorizálásának érdekében.
- A kritikai gondolkodás képességének fejlesztése.
- A mindennapi tapasztalatokból kiindulva kell törekedni az egységes természettudományos világkép kialakítására.
- A természeti jelenségek alternatív módon, több fogalmi szinten, az összes érzékszerv bevonásával történő megközelítése.
- Szisztematikusan építkezve kell támaszkodni az internetre, amelynek segítségével a legkülönbözőbb természettudományos ismeretek audio-vizuális formában hozhatók közel a beszéd fogyatékos tanulókhoz.

Digitális kompetenciák

- Azoknak a digitális programoknak a megismertetése, melyek megkönnyítik az ismeretszerzést, kapcsolatépítést.
- A szóbeli kifejezőképesség sérülése esetén a számítógép alternatív csatornaként működhet.
- Rendelkezésre álló információs technológiák használata a számukra szükséges területeken.
- Olyan eszközök használata, amely a beszéd fogyatékoságból eredő hátrányokat minimalizálja.
- Az információk szűrésének, rendezésének, összevetésének képességét el kell sajátítani.

- Az információ mennyiségének meghatározása az alapján, hogy mennyit képes befogadni.
- Súlyos diszgráfia és helyesírászavar esetében felső tagozaton „laptop füzet” használatának bevezetése.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Reális belső kép kialakítása
- Testtudat és téri tájékozódás fejlesztése
- Mozgásos játékok és alkotás segítségével elérhető a fantázia kibontakozása, lelki-érzelmi működések aktiválása.
- Koherens személyiség megteremtése, mely képes az önreflexióra és kialakítani egy megküzdési stratégiát.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A munkavállalói kompetenciákban az alapkompentenciák, a személyes és társas, a kommunikációs, a kreatív alkotás, önkifejezés és a tanulási kompetenciák játszanak szerepet.
- A beszéd- és nyelvi zavarral élő tanuló sikeres fejlesztése esetén növelhetjük a társadalmi integrációt.
- Ehhez szükséges: kreatív, jó problémafelismerő- és megoldó, adaptív, gördülékenyen kommunikál

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Csoportos vagy egyéni formában végzett művészeti tevékenységek
- Ének-zene tanulás közben az auditív-feldolgozóképeség fejlődését érhetjük el
- A feszültség feloldásában nagy szerepe van

A tanulás kompetenciái

- A könyvtári ismeret, könyvtárhasználat, informatikai tudás, az értő olvasás, szövegfeldolgozás fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzést, az információ megfelelő szűrését, feldolgozását, egyénre szabott módszerekkel, a mindennapi életből vett gyakorlati helyzetek cselekvéses vagy vizuális modellezésével segíthetjük.
- A gondolkodási képességek fejlesztése, mind a képzeleti, mind a fogalmi gondolkodás terén.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók

Anyanyelvi kommunikációs kompetenciák

- A kommunikációnak, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszközének fejlesztése.
- A kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének segítése.
- Alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazása.
- A szókincs, jelentés és nyelvi funkciók fejlesztése, rugalmas alkalmazása.
- A személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést megalapozó képességek fejlesztése.
- Pragmatikai kompetencia fejlesztése.

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák

- Az idegen nyelv rugalmas, a partnerhez alkalmazkodó használatának begyakorlása, a nyelv funkcionális használatának fejlesztése.
- A lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismeretek mélyítése, begyakorlása.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák

- A megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a rugalmas problémamegoldás menetének tanítása.
- Hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Többlettámogatást igényelhetnek az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén.
- A megfigyelések, élmények tudatos megtervezésére, a motivációra hangsúlyt kell helyezni, mert nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére.
- Nagy hangsúlyt kap a közvetlen tapasztalás.

Digitális kompetenciák

- Az IKT eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre.
- Fontos a lehetséges veszélyek megelőzése, elkerülve, hogy függővé váljanak a számítógép és internet használat során.
- A veszélyek felismerésére, elkerülésére, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatásra szoktatás.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- A személyes és társas kompetenciák explicit tanítása, a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetésén, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak és a szociális normáknak a támogatásán keresztül.
- Az önismeret fejlesztése, a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása.
- A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátításának segítése.
- A mélyebb szociális megértést segítő képességek fejlesztése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Többféle képesség, készség intenzív, egyidejű fejlesztése: tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás.
- A felnőttkori munkavállalásra való felkészítés, az egyén erősségeihez illeszkedő foglalkozások körének meghatározása.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A művészetek sokoldalú bevonása az autizmus-specifikus egyéni fejlesztésbe.
- A művészetekre, a művészeti tevékenységekre való nyitottság kialakítása, motiválás, sikerélmény biztosítása.
- A kreativitás, a problémafelismerő és problémamegoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás fejlesztése.

A tanulás kompetenciái

- A motiváció erősítése, az énkép, önismeret fejlesztése.
- A tanulás tanítása a tanuló ismereteire, tudására, képességeire alapozva.
- Az önállóság elősegítésére alkalmas az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal.
- A tartós és irányítható figyelem és motiváció kialakítása, valamint a tanulás céljának, jelentőségének megértetése, támogatása.
- Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazásának figyelembevétele.
- Az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítása.

Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók

Anyanyelvi kommunikációs kompetenciák

- Megfelelő értő olvasás kialakítása, az olvasás eszközzé válásának segítése az ismeretek megszerzésében.
- A szövegfeldolgozás érintettsége esetén a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás biztosítása.
- Számítógépes programok használata (helyesírás ellenőrző program stb.).
- A figyelem és a monotonia tűrés fejlesztése sokféle és változatos helyzetben.
- Az akarat tulajdonságok – motiváció, kitartás, kudarctűrő képesség- erősítése.

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák

- Speciális módszerek, auditív megközelítés alkalmazása.
- A lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismeretek mélyítése, begyakorlása.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák

- Problémamegoldás során megtanulják alkalmazni az analízáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodási formákat, valamint az induktív (rávezető), deduktív (levezető) és abduktív (hipotézisakotás) következtetések szabályait, hétköznapi élethelyzetekben való alkalmazását.
- Diszkalkuliás tanulók esetében különösen fontos a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése.
- A figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése.
- A vizuális-téri képességrendszer fejlesztése, megerősítése.
- A segítő, kompenzáló eszközök használatának biztosítása.
- Az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Természettudományos és technikai kompetencia

- A motiváció, kommunikáció fejlesztése.
- A természeti jelenségek alternatív módon, több fogalmi szinten, az összes érzékszerv bevonásával való megközelítése.
- Szükséges a rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása az összefüggések megértése, memorizálásának érdekében.
- A kritikai gondolkodás képességének fejlesztése.

Digitális kompetenciák

- Azoknak a digitális programoknak a megismertetése, melyek megkönnyítik az ismeretszerzést, kapcsolatépítést és kompenzációs utakat megismertetése.
- A szóbeli kifejezőképesség sérülése esetén a számítógép alternatív csatornaként működhet.
- Súlyos diszgráfia és helyesírászavar esetében „laptop füzet” használatának bevezetése.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Adaptív viselkedés kialakításának, fejlesztésének segítése.
- A tanulók közvetlen megszólítása, bevonása a feladathelyzetbe.
- A tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát. Ismerje meg és erősítse saját felelősségvállalását, segítőkészségét, empátiáját, valamint együttműködési készségét.
- Fontos hangsúlyt helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására.
- Hangsúlyos a megfelelő kommunikációs stratégia kialakítása, és az egyedi kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodás, konfliktushelyzetekben is, az aszertivitásra támaszkodva.
- Az önismeret fejlesztése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása, valamint a kortárs kapcsolatok kiépítéséhez és fenntartásához szükséges készségek fejlesztése.
- A mélyebb szociális megértést segítő képességek fejlesztése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A tanulók közvetlen megszólítása, bevonása a feladathelyzetbe.
- Többféle képesség, készség intenzív, egyidejű fejlesztése: kreativitás, tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka.
- A tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát.
- Fontos hangsúlyt helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására, a variációk sokoldalú alkalmazására, a kockázatvállalásra, az értékelésre, az érvelésre.
- Hangsúlyos a megfelelő kommunikációs stratégia kialakítása és az egyedi kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodás.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A művészetekre, a művészeti tevékenységekre való nyitottság kialakítása, motiválás, sikerélmény biztosítása.
- A kreativitás, a problémafelismerő és problémamegoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás fejlesztése.
- A művészetek érték közvetítő, értékteremtő mivoltának megértése, átélése a befogadás és alkotás által.

A tanulás kompetenciái

- A motiváció erősítése, az énkép, önismeret és az önirányított tanulás képességének fejlesztése.
- A könyvtári ismeret, informatikai tudás, az értő olvasás, szövegfeldolgozás fejlesztése.

- Az önálló ismeretszerzést, az információ megfelelő szűrését, feldolgozását, egyénre szabott módszerekkel, a mindennapi életből vett gyakorlati helyzetek cselekvéses vagy vizuális modellezésével segíthetjük.
- A szövegfeldolgozás során fontos szerephez kell jutnia a gondolkodási képességek fejlesztésének, mind a képzeleti, mind a fogalmi gondolkodás terén.
- A tanulóval közösen meg kell találni azt a tanulási-kognitív stílust, mely illeszkedik képességmintázatához és személyiségéhez, támogatni kell a reális tanulási célok kitűzésében, a tanulási preferenciák, tehetségek megtalálásában.
- Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazási lehetőségeinek figyelembevétele.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

(1-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Kommunikációs kompetenciák – Anyanyelvi kompetenciák**

- Figyelem a gondos hangképzésre, beszédlégzésre és hangoztatásra.
- Érthető, az élethelyzethez igazodó szóbeli kommunikáció.
- A nyelvi és nem nyelvi üzenetek megértése, a kommunikációs helyzetnek megfelelő reagálás.
- A kulturált nyelvi magatartásra való fölkesztés, beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése, a beszédhelyzethez való alkalmazkodás.
- A különféle beszédműfajok helyes megformálása, alkalmazása.
- A szóhasználat, a mondatfonetikai eszközök és a testbeszéd összehangolása.
- Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása, majd a kifejező felolvasás és az értő olvasás elérése.
- Megfelelő szókincs.
- A magyar nyelv rendszerének megismerése.
- A szövegértés és -alkotás algoritmizált folyamatának megismertetése.
- Az igényes szóbeli és írásbeli megnyilatkozás kialakítása.
- Nyelvhasználat útján ismereteket képes szerezni, gazdagítani, illetve általuk képes új ismereteket, tudást létrehozni.
- A tömegkommunikációs műfajok ismerete.
- Irodalmi és nem irodalmi szövegek, a különböző nyelvi stílusok fő sajátosságainak, a nyelv és kommunikáció változásainak ismerete, valamint a különböző helyzeteknek megfelelő alkalmazása.
- Képes kifejezni saját valóságát, valóságértelmezését, másokéval összevetni, összehangolni, ütköztetni azt.
- Érzelmek megismerése, kezelése a különböző irodalmi műveken keresztül.
- Kreatív alkotások, az önkifejezés igényének kialakítása.
- Különböző típusú szövegekből képes információt keresni, feldolgozni és közvetíteni.
- Kritikus gondolkodás.
- A műveken keresztül megismeri az anyanyelv és a nemzeti kultúra, a nyelv és a valóság, a kommunikáció és a társas világ közötti kapcsolatot, a nyelv másokra gyakorolt hatását.
- Az író, a mű és az olvasó viszonyának, mint sajátos kommunikációnak értelmezése.
- A tudatos, a nemzeti identitást erősítő nyelvszemlélet fokozatos kialakítása.

Kommunikációs kompetenciák - Idegen nyelvi kommunikáció

- Különbség tétel az anyanyelv és az idegen nyelv között.
- Közvetítés az anyanyelv és az idegen nyelv között.
- Más kultúrák megértése, szocio- és interkulturális készségek kialakítása.
- A nyelv rendszerére vonatkozó tudás gyakorlati alkalmazása anyanyelvi és idegen nyelvi megnyilatkozásban.

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

- Összefüggések felismerése, következtetések levonása nyelvtani kapcsolatok megismerésén, valamint irodalmi művek cselekményein keresztül.
- Problémák megoldása a művek elemzésén keresztül.
- Érvek megfogalmazása a vélemények ütköztetés során.
- Ok-okozati kapcsolatok keresése, az érvek láncolatának követése a megismerési folyamatokban.

Természettudományos és technikai kompetenciák

- Ismeretterjesztő szövegek elemzése, melyek segítségével a tanuló képessé válik ismeretek szerzésére, illetve általuk képes új ismereteket, tudást létrehozni.
- A megismert szövegelemzési módszerek használatával képes leírni, magyarázni a természeti jelenségeket és folyamatokat.
- Használati útmutatók olvasásával, értelmezésével a hétköznapi élet során képes mozgósítani a megszerzett természettudományos és műszaki műveltséget, a különböző új technológiák, eszközök, berendezések működtetése érdekében.
- Nyelvi eszközök biztosítása a fenntarthatóság, a természettel hosszútávon is összhangban álló társadalom feltételeinek megismerésére.
- A természettudományos és technikai kompetencia kritikus és kíváncsi attitűdöt alakít ki, mely tiszteli a biztonságot és a fenntarthatóságot.

Digitális kompetenciák

- Nyelvi oktató programok használata.
- Információk keresése, kritikus alkalmazása kutatómunka során.
- Kommunikációs együttműködés az interneten keresztül.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák

- Irodalmi és nem irodalmi műveken keresztül a személyes, értékalapú, párbeszédre nyitott, a közjó iránt elkötelezett magatartás megismerése.
- A műveken keresztül problémák felismerése, megfogalmazása, azok iránti érdeklődés, érzékenység kialakítása, a megoldásuk során tanúsított szolidaritás.
- A beleélő érzék, az azonosulási képesség és az empátiakészség fejlesztése.
- Magatartásformák értékelésének, elemzésének képessége.
- A közösségi tevékenységek, valamint különböző szinteken hozott döntések kritikus és kreatív elemzése.
- A kooperatív tanulásszervezésen keresztül részvétel a döntéshozatalban, a személyes attitűdök leküzdése, törekvés a kompromisszumra.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A tágabb környezet megismerése, a kínáló lehetőségek megragadása.
- Kreativitás, újításra való törekvés.
- Célok megfogalmazása, tervek készítése és megvalósítása az önálló munka során.
- Az önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történeti másság felismerése, megértése és erre épülő tisztelete
- Az irodalmi mű befogadásának, mint egyedi értéknek, sajátos folyamatnak felismertetése, az olvasói kedv fenntartása és fokozása

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Esztétikai megismerés, esztétikai érzék alakítása a műveken keresztül.
- A művészi kifejezés sokfélesége iránti nyitottság megteremtése
- Elképzelések, képzetek, élmények és érzések kreatív kifejezése, elismerése, befogadása a különböző művészetek és média segítségével.
- Műalkotások és előadások értelmezése és elemzése.
- Az önálló - esztétikai értékkel rendelkező - olvasmányok választása igényének felkeltése.
- Az irodalmi alkotásokról kialakított vélemény és egyéni képzettársítások megfogalmazása.
- Önálló ítéletalkotás társadalmi, történeti, morális és esztétikai normák és kultúrtörténeti ismeretek alapján
- A műalkotások aktív befogadása, igény és fogékonyság a műélvezetre
- Saját nézőpont összevetése mások véleményével.
- Művészi önkifejezés vers-, szövegalkotás során.

A tanulás kompetenciái

- Az alapműveltség elsajátításához szükséges információk megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák megismerése, használatuk gyakorlása
- Tanulást segítő eszközök, kézikönyvek önálló használata.
- Szövegelemzési- és tanulási technikák ismerete.
- Hatékony gazdálkodás az idővel és az információkkal.
- Önellenzés.
- Könyvtárhasználat.
- Saját tanulási stratégia kialakítása.
- A koncentrálóképesség, a verbális emlékezet fejlesztése.
- Az önműveléshez szükséges képességek fejlesztése.
- Képesség a konfliktuskezelésre és az önálló ismeretszerzésre.

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók.

A tantárgy tanításának céljai, feladatai az 1-4. évfolyamon

- A magyar nyelv sokoldalú ismerete és árnyalt használata. Magabiztos, tudatos, kreatív önkifejezés megteremtése. Az anyanyelvi kompetencia fejlesztése, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét.
- A különböző kommunikációs helyzetek megértése, az önkifejezés igényének, képességének fejlesztése.
- A helyes beszédtechnika (beszédképzés, artikuláció, beszédtempó, hangsúly, hanglejtés) fejlesztése.
- A beszédpercepció képesség és a beszédértés fejlesztése.
- A választékos, nyelvi eszközökben gazdag kulturált stílus kialakítása a kommunikációs helyzeteknek megfelelően.
- Szókincsbővítés, kifejezőképesség komplex fejlesztése (képes legyen a verbális és nonverbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására).
- Biztos olvasási készség kialakítása a hangos és néma olvasás terén egyaránt.
- Az olvasás eszközszintű használatra való fejlesztése, az ismeretszerzés érdekében.
- A szövegértés igényének és képességének megteremtése. (A lényeg felismerése, elemzése, összefüggések meglátása, adatok, tények kiemelése, vázlatírás, jegyzetelés, kritikai feldolgozása).
- Az olvasási kedv felkeltése, az irodalomnak, mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismerése.
- Az irodalmi műveltség megalapozása, ami segíti a kultúra folytonosságát és folyamatos megújulását, segíti a gyermeket kulturális önazonosságának kialakításában.
- A nemzeti kultúra gondolati, erkölcsi tartalmainak, esztétikai értékeinek megismerése. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz.
- Erkölcsi érzék fejlesztése az emberi és társadalmi különbségek észrevételében. Tudatosodjon az önmagához és a környezetéhez való viszonya.
- Történeti értékek megismerése - tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat.
- A véleményalkotás képességének megalapozása.
- Kulcsszavak és kulcsmondatok kiemelése, kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.
- Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Kritikai gondolkodás megalapozása.
- Az írás eszközszintű használatának fejlesztése.
- Áttekinthető, rendezett, egyéni íráskép kialakítása.
- A nyelvi és helyesírási ismeretek megalapozása, automatizmusok kialakítása.
- A helyesírási képesség fejlesztése.
- Az írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése, megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegek alkotása.
- Az irodalmi, helyesírási szótárhasználat, a digitális tanulási eszközök használatának kialakítása.
- A könyvben, könyvtárban való önálló és biztos tájékozódás képességének kialakítása.
- Az önálló ismeretszerzés megalapozása megfelelő ismeretterjesztő szövegek, különböző információhordozók felhasználásával.
- A művelődési intézmények megismertetése, azokat látogató emberek nevelése.
- A vers- és prózamondás örömeire való nevelés.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoriterek, azokat elő tudják adni.
- A közvetlen és tágabb társadalmi környezet (család, szülőváros, haza) értékeinek megismerése, ezek megbecsülésének megteremtése.
- Nemzeti jelképeink, ünnepeink, ereklyéink, híres személyiségeink életének megismertetésével a hazaszeretet, a nemzeti identitástudat megalapozása.
- A személyiség fejlesztése, a másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre nevelés irodalmi szövegek segítségével.
- A tanulási képesség fejlesztése. Az alapműveltség elsajátításához szükséges információk megszerzésének és feldolgozásának egyéni és csoportos technikái, e technikák megismerése, használatuk gyakorlása.
- A tanulás tanulásában való jártasság kialakítása, az önképzés igényének felkeltése és mélyítése.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóakra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulóakra vonatkozó célok, feladatok az 1-4. évfolyamon**A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok:**

Lényeges az olvasás- és írástanítás során – a helyesírásra és a tartalomra koncentrálni – az egyénnek megfelelő tempó és segédeszköz megválasztása. Szükségessé válhat az adaptált taneszközök (megfelelő méretű íróeszköz, tankönyv, füzet stb.) használata is. Mindig biztosítani kell a tanuló számára a legmegfelelőbb módszert a műveltségi területet megalapozó készségek, képességek fejlesztéséhez. Az írás tanítása előtt szükséges:

- A ceruza fogás lehetőségének felmérése.
- A megfelelő eszköz kiválasztása, valamint az írástanulás folyamatában a célzott manipulációfejlesztés.
- A kéz és az ujjak mozgékonyságának, ügyességének, az ujjak tapintási érzékenységének javítása.
- A két kéz, valamint a szem- és kézmozgások összerendezése.

Egyes tanulónál a számítógéppel vagy más technikai eszközzel támogatott írás (gépi írás) elsajátítása teremti lehetőséget az írásbeli kommunikációra, akár már az írástanulás kezdetétől. Problémát jelenthet a vonalköztartás, ebben az esetben javasolt a speciális füzet (gyengénlátóknak készített) használata is. Izombeteg gyermekeknél figyelni kell a túlterhelés elkerülésére. (Másolásnál a tanuló igényeihez mérten rövidebb, nagyobb betűméretű szöveget kell adni, illetve több időt hagyni a munkára.)

Elengedhetetlen továbbá a testvázlat és térbeli tájékozódási gyakorlatok, valamint a nagy amplitúdójú mozgások gyakorlása.

A rész képességek gyengesége, a beszéd és kommunikációs zavarok az olvasás és íráselsajátítás során külön fejlesztési feladatok elvégzését tehetik szükségessé:

- Bátorító beszédleghör kialakítása nehezen érthető beszéd esetén is.
- A mimikai, illetve a beszédet kísérő, annak megértését segítő mozgások gyakorlása.
- A beszéd megértésének problémája esetén a vizuális információhordozók tudatosabb használata.

Mivel a beszéd formai része a sérülés függvénye, ezért a tartalomra kerüljön a nagyobb hangsúly. Szövegértésük fokát sok képesség együttes működése, szintje határozza meg. Előfordulhat, hogy a gyermek néma olvasással nehezen érti meg az olvasottakat, nem tudja kiemelni a szövegből a hasznos információkat. Ha az olvasási technika nem alkalmas ismeretszerzésre, akkor szükségessé válhat a hallás utáni tanulás megtanulása, megtanítása.

Fontos, hogy a tanulóban alakítsuk az egészséges énképet és önbizalmat, erősítsük kudarcűrő képességüket, neveljük őket minél nagyobb önállóságra.

A látássérült (vak, aliglátó, gyengénlátó) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak tanulók esetében a műveltségi területen belül az írás-, olvasásrendszert a Braille-féle pontírás rendszer alkotja, ennek kialakítása és eszközszintű használatának begyakorlása tiflopedagógiai kompetencia. A metakommunikáció értelmezésében, alkalmazásában lényegesen több segítséget igényelnek. Fontos az anyanyelv tanítása szempontjából az auditív memória fejlesztése. Kiemelt feladat a Braille-könyvtár, a hangos könyvtár és a digitális könyvtár megismertetése. Az ismeretanyag elsajátításához hangos/digitális könyvek olvasása, illetve speciális felolvasó szoftver használata ajánlott.

A vak gyermekek optimális tanulási környezetének kialakításakor az egyéni segédeszközökön kívül a teremben való elhelyezésre is figyelmet kell fordítani.

Segítséget jelenthet a táblakép verbális leírása, a vizuális jelenségek tapintható megjelenítése, a csoportmunkák eredményeinek kiegészítő magyarázata. Mindezeknek kialakítására időt kell biztosítani.

Gyengénlátó tanulók esetében az ismeretanyag elsajátításához indokolt lehet a rövidebb terjedelmű olvasmányok választása. A hosszabb művek megismerése a hangoskönyvek meghallgatásával valósulhat meg. Az olvasási tempót és a hangsúlyos olvasást érintő követelmények meghatározásakor figyelembe kell venni a gyermek látásteljesítményét.

A gyengénlátó gyermekek optimális tanulási környezetének kialakításakor az egyéni segédeszközökön kívül (szemüveg, nagyító, egyéni megvilágítás, olvasótévé, emelhető tetejű pad, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a teremben való elhelyezésre is figyelmet kell fordítani.

Segítséget jelenthet a táblakép kézbeadása lapon, az illusztrációk, a csoportmunkák eredményeinek közlelő való megtekintése. Ezekre mindig elég időt kell biztosítani. Fontos az anyanyelv tanítása szempontjából a vizuális figyelem, a szem-kéz koordináció, valamint a memória fejlesztése.

A gyengénlátók betűtanításakor nagyobb képek, betűk alkalmazása ajánlott. A betűket manuálisan is meg kell ismertetni, többször kirakni, kitapogatni, esetleg végigjárni. Az írás tanításánál törekedni kell az áttekinthető, rendezett, olvasható írásképre, amelyet a tanuló saját adottságainak megfelelő betűméretben és taneszközökkel teljesíthet. Mindezek mellett lényeges az egyéni haladási tempó biztosítása.

Több időt igényelnek a következő helyzetekben:

- Másolásnál, amikor a szükséges idő biztosításán túl a tanuló lehetőségeihez, igényeihez mérten rövidebb, nagyobb betűméretű szöveget kell adni.
- A helyesírási szótárak, lexikonok használatának megtanításánál, illetve könyvtárhasználatnál.
- Az egyéni szükséglet szerint alkalmazott olvasókészülék, nagyító használatának begyakorlásánál.
- A metakommunikáció értelmezése, önálló alkalmazása.

A hallássérült (siket, nagyothalló) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Feladat a gyermek egyéni adottságainak, hallássérülésének és nyelvi szintjének figyelembevételével a nyelvi kommunikáció alapozásának folytatása. Lényeges az életkornak megfelelő ismeretek nyelvi megértése, megfogalmazása, továbbá a szókincs bővítése. A szükséges grammatikai elemek alkalmazása, alakítása hangsúlyos a társalgások és a célzott feladatok során. Általános cél egy olyan direkt kommunikációs szint elérése, mely alkalmassá teszi a tanulót valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának teljesebb körű elsajátítására (szókincs, nyelvelvártékok stb. vonatkozásában).

A gyermek egyéni képességeinek figyelembevételével az életkori sajátosságok, teljesítmények megközelítése, elérése a következő anyanyelvi területeken fontos:

- Szövegértő olvasás. (A technikai olvasás kialakítása nem jelent problémát, ha nincs társuló nyelvfajlárdási-illetve részképesség zavar).
- Az írás technikájának kialakítása.
- A tudatos anyanyelv tanulás előkészítése.

Nagyothalló tanulók esetében a nyelvi kommunikáció biztonságos megalapozásával, folyamatos fejlesztésével a kultúrtechnikák az ismeretszerzés eszközeivé válnak. A műveltségterület fejlesztési feladatainak megvalósítása során speciális módszerekkel, eljárásokkal, feladatokkal komplex nyelvi fejlesztés történik.

A hallássérült gyermek számára nehézséget jelenthet a beszédértés, a szóbeli közlésből az információk kiszűrése. (Törekedjünk az egyszerű, személyre szóló utasításokra.) Beszédérthetőségük javítása érdekében elengedhetetlen a szurdologopédiai segítség. Jellemző az aktív és a passzív szókincs közötti nagyobb különbség, feladatunk a szókincs folyamatos, koncentrikus bővítése, a fogalmak közötti kapcsolatok tudatos kiépítése. Különösen ügyelni kell a tanítása során az igékre és a melléknevekre, mert ezek nehezebben épülnek be a gyermek szókincsébe. A szókincsfejlesztés és az olvasástani tanítás során szem előtt kell tartanunk, hogy bizonyos szintű szókincs elengedhetetlen a szövegértő olvasáshoz, ugyanakkor az olvasás pozitívan befolyásolja a szókincs fejlődését. Fontos az ismert tartalmú szövegek elemző olvasása.

A grammatika alakulását jelentősen befolyásolja az olvasás és a beszédpélda. (A grammatika és a szintaxis alakulása.) Tevékenységekhez és tapasztalatokhoz kötötten, fokozatosan történik a kiépítésük, ennek során fontos a relációk nyelvi formájának írásos rögzítése is (a relációs szókincs alakítása).

A hangok tulajdonságainak (hosszúságának) akusztikus úton történő érzékelése az esetek többségében nem várható el, illetve egyéni adottságoktól függ. Célravezető a vizuális segítség.

Fontos a tartalmi támpontok kezdeti biztosítása után fokozatos megvonásuk (ismert szóképletből dolgozunk a gyermekkel). Minden esetben ellenőrizni kell, hogy az adott jelentéshez az adott hangsor kapcsolódik-e a gyermek mentális lexikonjában. A szómagyarázatok folyamatos biztosítása nélkülözhetetlen a szövegértés érdekében.

A verbális emlékezet fejlesztése általában hosszabb időt kíván (rövid, a gyermek számára értelemmel bíró mondókák, versek tanulása, a versek előzetes feldolgozása képtörténettel).

Kiemelt feladatok:

- A kommunikáció fejlesztése különféle élethelyzetekben. A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, elsajátítása, fejlesztése.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és spontán beszédben is.
- A véleménynyilvánítás, mások véleményének meghallgatása.
- A kognitív funkciók komplex fejlesztése.

Egyes tanulóknál társuló diszfázia, tanulási zavar esetében- elengedhetetlen a nyelvi állapothoz, aktuális fejlettségi szinthez differenciálni, redukálni az ismeretanyagot.

Súlyos hallássérült (siket) tanulók esetében komplex nyelvi fejlesztésre van szükség, speciális módszerekkel, eljárásokkal, feladatokkal, a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából.

A jelnyelv a megértés fontos eszköze lehet a súlyos fokban hallássérült (siket) egyének számára az egymás közötti kommunikációban. A hangos beszédet kísérő jelnyelv nyújthat segítséget a nyelvi kommunikáció közvetítésében

és értelmezésében azokban az esetekben, amikor a nyelvi közlés megértése különböző okok miatt akadályozott (súlyos diszfázia, tanulási zavarok stb.).

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanuló esetén biztosítani kell anyanyelvi kompetenciáik kiemelt fejlesztését a következő területeken:

- A szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével.
- A kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban.
- A kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata.
- A nyelvi problémaészlelés képességének folyamatos fejlesztése.
- A nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a partner nem verbális jelzéseinek értelmezése.
- Az egyéni közlési stratégiák kialakítása és használata.
- A gyermek egyéni adottságai szerint tolódik el a hangsúly az auditív és a vizuális csatorna használata között.

Minden nagyothalló gyermek esetében törekedni kell az akusztikus út dominanciájának kialakítására. Kiemelten fontos és elengedhetetlen az adóvevő készülék rendszeres használata nagyothallók esetében.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, feladatai

A magyar nyelv a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van.

Szükséges a beszédbátorság – önbizalom –, a verbális kifejezési igény, illetve a helyes nyelvhasználatra törekvés erősítése. A szókincsfejlesztés, gazdagítás, a szavak jelentéstartalmának pontosítása, a kommunikáció fejlesztése a különféle élethelyzetekben, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás kialakítása, elsajátítása, fejlesztése.

Jelentős szempont a tanulók nyelvi tapasztalatainak megerősítése, a nyelvi elemkészlet gazdagítása, a spontán használt nyelvi szabályok kiemelése. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók fejlesztése során a nyelvi hátrányok csökkentése kiemelten fontos terület.

Az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése - a háttér, illetve speciális készségek kialakítása, megerősítése- egyéni tempó, haladási ütem és az egyénnek megfelelő módszerek, eljárások megválasztásával történik.

Rendkívül fontos a kognitív funkciók komplex fejlesztése (vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés, akaratlagos figyelem, gondolkodás –elemi gondolkodási műveletek, analízis, szintetizáló képesség –, emlékezőképesség – vizuális, akusztikus memória, szóemlékezet –, mozgás és finommotorika, ritmusérzék), mely egyéni fejlesztési terv szerint valósul meg.

Lényeges az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése: vizuális észlelés – jelfelismerés, akusztikus észlelés – hangok differenciálása, és a beszédmotoros észlelés fejlesztése. Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése, a szövegösszefüggések megértése elengedhetetlen. Fontos továbbá a szövegértés fejlesztése, az ismert tartalmú szövegek elemző olvasása, illetve a szövegértő és –elemző képesség fejlesztése.

A gyermek fejlettségének megfelelő szépirodalmi mű feldolgozását szempontsorra, algoritmussal kell segítenünk. Az ismert szövegek dramatizálása, az improvizáció, helyzetgyakorlatok alkalmazása épp úgy segíti a tanulók nyelvi fejlődését, mint rugalmas gondolkodását, viselkedést. A játék helyzetben elért eredmények, sikerek tovább motiválják, bátorságot és önbizalmat nyújtanak.

Az írásbeliség kialakítása, az írás jelrendszerének elsajátítása, az írás eszközszintű használatának kialakítása szintén hangsúlyos feladat. Ennek során figyelembe kell venni a tanuló egyéni képességeit, terhelhetőségét. Az egyéni haladási tempó biztosítása mellett szem előtt kell tartani a téri és síkbeli tájékozódás, a szem-kéz koordináció, a grafomotoros készségeknek a fejlesztését, a vizuális észlelés (optikusdifferenciáló képesség) és a vizuális és akusztikus differenciálás képességének fejlesztését. Cél az összerendezett írásképp kialakítása az egyéni adottságok mellett.

A nyelvi ismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok:

- A vizuális, akusztikus, fonematikus észlelés, érzékelés fejlesztése.
- Analízis-szintézis (köznapi nyelvi tevékenységekhez kötötten is érdemes gyakorolni).
- Az önkorekciós képesség fejlesztése, hibakeresés, - javítás.
- A helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

- Alapvető helyesírási szabályok megismertetése, megerősítése, gyakorlása (másolással, tollbamondással, illetve emlékezetből történő írásbeli feladatokkal).
- A helyesírási szokások megerősítése.
- Az írás eszközszintű műveleteinek gyakoroltatása (másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokokzatai).

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatekos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A műveltségi területhez kapcsolódó tananyagtartalmat, a fejlesztésre fordított időt a sérülés jellege, mélysége, prognózisa befolyásolhatja. A fejlesztési feladatok megvalósítása nagyobb figyelmet kíván, a beszédfigyatekosság típusától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé.

Olvasás-, írástanítási módszerként a hangoztató-elemző, illetve a szótagoló olvasástanítási módszer a célravezető. A súlyos beszédfigyatekos tanulók esetében hosszabb begyakorlási és érési szakaszok tervezendők. Az anyanyelvi fejlesztés és gondozás a nevelés minden színterén és helyzetében, az oktatás teljes időtartama alatt központi szerepet játszik.

A fejlesztési feladatok megvalósítása során a beszédfigyatekos tanulók esetlegesen felmerülő szövegértési problémái, absztrahálási, lényeg-kiemelési nehézségei jelentenek nehézséget. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegekkel segíthető a tanulók munkája. Fontos, hogy az alapfogalmak megértését, memorizálását egyénre szabott módszerek támogassák. Lényeges a kifejezőkészség állandó fejlesztése és a kommunikáció iránti igény kialakítása. Kiváló lehetőséget nyújt erre az interperszonális készségek fejlesztése, a szociális érzékenység kialakítása, az együttműködésre való képesség fejlesztése, a különféle konfliktuskezelési eljárások elsajátítása.

A dramatizálás, a ritmikai gyakorlatok, a hangutánzás és a légző gyakorlatok segítik a szóbeli kifejezőkészség fejlődését. Ajánlott a számítógépes programok, hangos könyvek, speciális, a beszéd megértését és technikáját fejlesztő könyvek alkalmazása.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési formákat, indokolt esetben a Szakértői Bizottság javaslata alapján – az egyes tananyagrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Minden autizmus spektrum zavarral küzdő gyermeknél – függetlenül verbális képességeinek színvonalától – elsődleges az egyén képességszintnek megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükséges lehet alternatív kommunikációs eszközök alkalmazása is. Lényeges a tanulók túlterheltségének elkerülése érdekében a felesleges információk szűrése. A társas kapcsolatok alakulására, a harmonikus beilleszkedésre, az együttműködő készség fejlesztésre külön figyelmet kell fordítanunk. A kulturált kommunikáció formáit tudatosan és tervezetten (egyéni fejlesztési terve szerint) gyakoroltatni kell a különböző élethelyzetekben. Fontos az önállóságra nevelés, az önálló eligazodás segítése mind a társas helyzetekben, mind az írásos anyagokban.

Az eredményes fejlesztéshez elengedhetetlen a következő jellemzők figyelembevétele:

- Kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható nehézségek. (A beszéd szintjéhez képest sérült a kölcsönös kommunikáció.)
- A gondolkodási képességek sajátosságai, hiányosságai.
- A rugalmas viselkedésszervezés és kivitelezés képességének minőségi károsodása.
- Az egyenletlen képességprofil.

A fejlesztési terület feladatai:

- Téri orientációs gyakorlatok.
- Észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése
- Az olvasás, íráshoz szükséges alapkészségek kialakítása és fejlesztése (finommozgás előkészítése, szem - kéz koordináció, vonalvezetési gyakorlatok).

- Olvasástechnika csiszolása (a helyes hangsúlyozásra, hanglejtésre, a tartalomnak megfelelő tempóra figyelve).
- Az értő olvasás fejlesztése.

Egyes tantárgyi területeken – melyek nem szociális tartalmúak –, az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók szó szerinti tanulási képessége jó.

Legfőbb cél, hogy az anyanyelvi nevelés megalapozza és befolyásolja valamennyi fejlesztési terület tartalmának megismerését és elsajátítását, ugyanakkor az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése valamennyi terület (tantárgy) feladata.

Az anyanyelv és kommunikációs nevelés során fejlődik a kapcsolatteremtő, a közlő és informáló képesség, a verbális és nonverbális kommunikáció. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a tanuló fejlődésében és a reális önértékelés, pozitív énkép kialakításában.

Pszichés fejlődési – súlyos tanulási, figyelem – vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók esetében hangsúlyos feladat az önismeretet, a reális önértékelés kialakítása, valamint a kommunikáció fejlesztése. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, továbbá az olvasásértés intenzív megsegítése kiemelt jelentőségű számukra.

Diszlexiás tanulók esetében a specifikus olvasászavar esetén ki kell alakítani a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, valamint támogatni kell az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében. Ennek érdekében fontos a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság kialakítása. Lényeges esetükben a rövidtávú auditív és vizuális emlékezet fejlesztése, továbbá a mozgáskoordináció és a testséma biztonságának kialakítása.

Az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analízis-szintetizáló módszerrel történik.

Hangsúlyos az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt, valamint a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során.

Olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával történik. Szükség esetén speciális olvasástanítási program alkalmazása javasolt. Minden tanuló esetében törekedni kell az olvasási kedv felébresztésére, és a motiváció erősítésére.

Diszortográfias tanulók esetében a specifikus helyesírászavar esetén ki kell alakítani a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő helyesírási készségét. Elő kell segíteni az anyanyelvi kompetencia kialakulását, és az írott nyelv használatának korosztályi szintű alkalmazását. Ennek érdekében kiemelt feladat a fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség, valamint a rövidtávú emlékezet fejlesztése. Támogatni kell a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javulását, továbbá a figyelem és az önértékelési képesség fejlődését.

Diszgráfias tanuló esetében a specifikus írászavar javításának feladata az iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő írás készséggel rendelkezzen. Legyen képes azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára. Ennek érdekében lényeges a mozgáskoordináció fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra. Elő kell segíteni a testséma biztonságának kialakítását és a vizuomotoros koordináció fejlődését. Az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, a különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezés) hangsúlyos a pedagógiai munka során. A diszgráfias tanulók esetében a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése, valamint sikertudat kialakítása elengedhetetlen.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési formákat, indokolt esetben a Szakértői Bizottság javaslata alapján – az egyes tananyagrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Feladatunknak tekintjük a tehetségek felismerését, keresését, azok kibontakoztatásához lehetőséget biztosítani. Az iskolakezdés első pillanatától figyelünk a különböző képességekkel, ismeretekkel rendelkező gyerekek fejlesztésére, így azokra is, akik pl. valamennyi betű ismeretével, kialakult olvasási technikával érkeznek az első osztályba. A valamilyen területen tehetséget mutató gyerekek számára eltérő tankönyveket, taneszközöket biztosítunk, és például, már az első osztály korai szakaszában megkezdjük a szövegértés differenciált fejlesztését,

valamint a nyelvi ismeretek előkészítését. A rendszeres differenciálás sok önálló munkára ad lehetőséget, felszabadítja a gyermek kreativitását, a sikerélmény pedig növeli a tanulási kedvet. Különböző tanulásszervezési módokkal, eltérő feladatokkal, tevékenységekkel, önálló gyűjtő-, kutatómunkákkal biztosítjuk számukra az ismeretek mélyebb elsajátítását, a képességek fejlesztését, a gyorsabb haladási tempót. Az iskolai könyvtár, az IKT eszközök, oktató programok mind segítik a tehetséges tanulók sokoldalú fejlesztését. Negyedik osztálytól biztosítjuk az iskolai, kerületi és egyéb tanulmányi versenyeken való részvételt számukra.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

A többi műveltségterület (tantárgy) tanulása elképzelhetetlen a szóbeli és írásbeli szövegértés-szövegalkotás megfelelő színvonala nélkül. Ezért a magyar nyelv és irodalom tanításának, az anyanyelvi nevelésnek át kell szőnie a teljes nevelési-oktatási folyamatot. El kell sajátítani a többi tantárgy szókincsét, figyelni kell a nyelvi igényességre és a helyesírásra.

Idegen nyelv

Az idegen nyelvtanulás eredményei pozitívan hathatnak az anyanyelvi tudatosság alakulására.

A nyelvtanulás első szakaszában kiemelt szerepe van a szókincsfejlesztésnek, s ez hatással van az anyanyelvi szókincsre is. Anyanyelvünk és a tanult idegen nyelv közti hasonlóságok és különbségek – pl. hangállomány, hangtan, szóképzés – felfedeztetésére sokféle lehetőséget teremtünk a magyar órákon. A nyelvhelyességi ismeretek tanításának egyik alapelve, hogy tanítványaink tisztában legyenek az idegen szavak pontos jelentésével és helyes használatával.

Matematika

A matematika tanításához is segítséget nyújt az anyanyelvi képzés, fejlesztés, hiszen az anyanyelv használata, alkalmazása során fejlődik a logikus gondolkodás, a szövegértés fejlődését célzó feladatok mélyítik az elvont gondolkodást. A matematikai szöveges feladatok olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás hozzájárul a szövegértő olvasás fejlesztéséhez. A matematikatanítás azzal tudja segíteni az anyanyelvi nevelést, hogy logikus gondolkodásra, és pontos, szabatos fogalmazásra nevel. A találós kérdések, a keresztrejtvény-fejtés fejleszti a figyelmet, logikus gondolkodást, közvetve fejleszti az értő olvasást. A matematika kultúránk szerves része, így a magyar nyelv és irodalom tanítása során is elengedhetetlen a szövegek szerkezetének, struktúrájának megismerése, a logikus gondolkodás fejlesztése. Egy író vagy költő életútjának tanulásánál az életrajzi adatok elsajátításához éppúgy szükségesek alapvető matematikai ismeretek, mint a térbeli és időbeli tájékozódás kialakításához, fejlesztéséhez.

Történelmi és állampolgári ismeret

E műveltségterület megfelelő tartalmai az első négy évfolyamon az irodalom (szövegértés, szövegalkotás) tanításába integrálódnak. A társadalmi tapasztalatok és ismeretek megszerzésében a játékoknak, a konkrét szituációknak, az életszerű helyzeteknek van kitüntetett szerepük. Fontos a személyiség és az emberi jogok tiszteltetése nevelés, a nemzeti identitás, más kultúrák megismerése és elfogadása, a szociális érzékenység. A különböző műfajú szépirodalmi művek olvasása lehetőséget ad arra, hogy tanítványaink megkülönböztethessék olvasmányaikban a valós és a fiktív elemeket, a több szempontú műelemzésen keresztül megtapasztalhassák, hogy az irodalmi művek, mint lehetséges történelmi források is értelmezhetőek. Az irodalomolvasás lehetőséget ad az alapvető erkölcsi értékek megfigyeltetésére, s ezen értékekkel való – életkornak megfelelő – azonosulásra is. A szépirodalmi művek olvasása, értelmezése segítséget, eligazodást nyújthat az önismerethez, a társas kapcsolatok megértéséhez, a segítő kapcsolatok jelentőségének felismeréséhez. Teret ad arra, hogy saját mikro-és makrokörnyezetükben könnyebben eligazodjanak, konfliktusaikkal ne maradjanak egyedül, azok megoldásához segítséget kapjanak. Az irodalmi műveken keresztül megismerhetik a hazai tájakat, nemzeti hagyományainkat, szűkebb és tágabb környezetünk kultúráját. Feladatunk e hagyományok ápolásán túl, a hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai iránti tisztelet kialakítása is.

Természettudomány és földrajz

Az első két évfolyamon e terület tartalmai közül igen sok megjelenik az irodalomban, s a felsőbb évfolyamokon is megmarad a két terület szoros kapcsolata (pl. ismeretterjesztő szövegek feldolgozása). Fontos a környezetért érzett felelősség és a környezetvédelem megalapozása, az ezzel kapcsolatos kulcskompetenciák fejlesztése. Ismeretterjesztő szövegek és a természetről szóló versek olvasásával a szövegértő olvasás fejlesztése mellett természettel, élőlényekkel, élőhelyekkel, jelenségekkel kapcsolatos ismereteket sajátíthatnak el a tanulók. Az ismeretterjesztő szövegek feldolgozása lehetőséget ad arra, hogy tanítványaink szövegértési készségét fejlesszük, illetve ilyen típusú szövegek komplex elemzését végezzük. A szépirodalmi művek olvasása során is gyakran találkozunk diákjaink olyan témájú művekkel, melyeken keresztül árnyaltabban ismerhetik meg egy táj, egy természeti jelenség szépségét. Célunk, hogy felébresszük bennük az érdeklődést az irodalom iránt, kedvet kapjanak a természetlíra olvasására is.

A magyar nyelv és irodalom tanítása során többször is találkozunk e terület tartalmaival. A földrajzi nevek helyes írásmódjának megtanulása, mélyítése szinte folyamatos gyakorlást igényel, így az alsó és a felső tagozatban is nagy hangsúllyal van jelen, hiszen a pontos helyesírás, általános műveltségünk alapja. Az irodalmi térképek készítése segíti egy költő/ író életútjának megismerését, szemléletes képet ad az alkotó életének és alkotásának

fontos állomásairól. Egy irodalmi mű helyszíneinek megismerése, a helyszínek térképen való megkeresése, azaz egy mű topográfiaja, segíti az eligazodást az olvasott mű világában.

Művészetek

A vizuális nevelés és környezetkultúra fejlesztése a plasztikus, képi gondolkodást is erősíti. Hozzájárul a belső képek kialakításához, felidézéséhez, s ez által segíti a szövegértést. Az olvasás elsajátítása és a formakultúra között igen szoros a kapcsolat. Az írás elsajátítását szintén nagymértékben segíti a vizuális nevelés. A líra tanításával a versek képi megjelenítése, vagy belső képi látása döntő fontosságú. A vizuális nevelés és környezetkultúra tantárgy gyakori tevékenységi formája, a látvány, a kép, a téri helyzetek érzékletes leírására való törekvés, illetve a leírások visszafordítása a vizuális kifejezés, közlés „nyelvére”, ez nagyban segíti a fogalmi és képi gondolkodás sajátosságainak megértését, a beszédkészség és a szókincs fejlesztését. A különböző műfajú művek illusztrálása, kreatív alkotások készítése teret ad diákjaink vizuális látásmódjának megerősítésére. Az irodalmi művek korokban, korszakokban való elhelyezése során megismerhetik a korok és stílusok kapcsolatait. A művek komplex elemzését segíti a korstílusok jellemző jegyeinek összegyűjtése és összehasonlítása a szépirodalomban és a képzőművészetben.

Az ének-zenén belül elsősorban a népzene tanítását emelnénk ki. Egyrészt a népdalok szövege a népköltészeti alkotások között is helyet kap, másrészt a népzene hordozza a nyelv legfontosabb tulajdonságait (hangsúly, hanglejtés, szórend). A népdalok szövegének értelmezésével fejlődik a szókincs is. A magyar nyelv és irodalom tanításában folyamatosan jelen van a zeneiség. Nyelvünk dallamossága, verseink muzsikája sokféle zenei játékra, kísérletre ad lehetőséget, épít a gyerekekben meglévő muzikalitásra. Megzenésített versek hallgatásával, esetleg saját megzenésítéssel, többletjelentést kaphatnak a tanult művek. A korstílusok jellemző jegyeinek összegyűjtésére a zeneművészet is lehetőséget ad, egy tanult irodalmi mű stílusjegyeit összevethetjük a zenei jegyekkel is. A zenehallgatás szintén a komplex műelemzés megvalósulásának lehet eszköze.

Az anyanyelvi kommunikációt közvetlenül fejleszti a dráma tanítása a többféle és nagyon sokrétű beszédgyakorlaton keresztül, amelyek során a tanulói verbális kommunikáció a tempó, artikuláció stb. vonatkozásában tudatosabbá és kifejezőbbé válik, továbbá a dramatikus megnyilvánulások többsége is nyelvi közegben történik, ez segíti a pontos és kifejező közlést. A dráma eszköztára segíti a szövegértés fejlesztését. Az irodalom a dramatizálás alapanyagát adhatja, illetve a dramatizálás segítheti az irodalmi anyag feldolgozását. Rövid versek, mondókák közös megtanulása, a versek közös elmondása hozzájárulnak a megfelelő beszédlejtés, hangképzés, helyes ejtés és a különböző szövegtanulási technikák kialakításához. A drámán belül megjelenő hagyományismeret szintén hozzájárul az irodalmi neveléshez. Az irodalmi anyag komplex megközelítése - báb, dráma, zene, képzőművészet - nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók megérezhessék és megtapasztalhassák a világ egységét, s azt, hogy a különböző műveltségi területek csak más-más megközelítési módjai/útjai a világ megismerésének.

Magyar óráinkon egyre nagyobb igény mutatkozik a médiaműfajok bevonására. Egy irodalmi folyóirat szerkesztése, egy –egy irodalmi műhöz kapcsolódó fotósorozat, kisfilm elkészítése motiváltabbá teszi tanítványainkat. Irodalmi műveket feldolgozó játékfilmek, illetve filmrészletek megtekintése, közös elemzése rendszeres eleme tanóráinknak.

A különböző játékok, munkatevékenységek közben bővül a szókincs, fejlődik a nyelvhasználat. A mindennapokban elvégzendő munkák során az anyagok felhasználásához, feldolgozásához, átalakításához szükséges szokások és elemi munkafogások ismeretei a mozgáskoordináció fejlesztését szolgálják. Az írástanítás előkészítésénél elengedhetetlen feladat a finom mozgások fejlesztése, pl. gyurmázással, tépéssel. Az életvitel és gyakorlat műveltségi terület is összekapcsolódhat a magyartanítással. Egy költő kedvenc ételének elkészítése, egy vers plasztikus illusztrálása (gyurma, agyag, tépés, mozaik), a művekben szereplő élethelyzetek felidézése óráink szerves részét adhatják.

Technológia

A digitális kultúra tantárgy oktatása során használt digitális eszközök – számítógép, különböző oktató programok, digitális tábla stb. – segítségével hatékonyan fejleszthetők az alapkészségek és képességek, köztük az írás-, az olvasás és az önálló ismeretszerzés képessége. Már alsó tagozaton is fontos feladat, hogy a tanulók adatokat gyűjtsenek a mindennapi életből, az aktuális olvasmányokhoz, projektekhez. Meg kell tanítani őket az információk lényegének kiszűrésére, az adatok szempontok szerinti lejegyzetelésére. A digitális kultúra tantárgy egyre szélesebb lehetőséget kínál arra, hogy a diákok írókról, költőkről, nyelvészekről, irodalmi művekről sok-sok ismeretet szerezzenek. Kiselőadásaihoz, házi dolgozataikhoz ma már szinte nélkülözhetetlen az Internet használata. Fontos, hogy megtanítsuk őket az adatgyűjtés fortélyaira, segítsük őket az adathalmazban való tájékozódásban, és az igényes, megbízható Internetes felületek megismerésében. Feladatunk, hogy elsajátítsák az Internetes források helyes használatát, és megismerjék a digitális ellenőrző, fejlesztő programokat.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés által koordinációs képességek mellett az értelmi képességeket is lehet fejleszteni.

Az írás-olvasás tanítás alapfeltételei közé tartozik a helyes, pontos térbeli tájékozódás, az irányok ismerete és a megfelelően koordinált, összerendezett mozgás. A nagymozgások gyakoroltatása előkészíti az írástanítást. A különböző légző gyakorlatok segítik a helyes beszédlegzés kialakulását. A magyar órákon tanítványaink sokat írnak, ezért fontos, hogy megtanítsuk őket a helyes testtartásra, és ceruzafogásra. Fontos, hogy lehetőséget biztosítsunk a pihenésre is, a folyamatos ülő testhelyzetből kimozdulhassanak, egy-egy egyszerű, osztályteremben is elvégezhető, mozgásos gyakorlattal felfrissülhessenek. A relaxációs technikák alkalmazása, a tanulást segítő feladatok tanórákba való beemelése nem csupán a pihenést szolgálják, hanem segítik a gyerekeket abban, hogy feladataikat tudatosabban és hatékonyabban végezhessék. Az olvasott művekben szereplő mozgásos feladatok kipróbálása élményszerűvé teszi a tanulást.

Etika / hit és erkölcsstan

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíti.

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A tanulást segítő részképességek; figyelem, emlékezet, gondolkodás, nagymozgások, finommozgások egyéni diagnosztizálása, differenciált fejlesztése.
- A térbeli tájékozódás biztonságának kialakítása.
- A feladattudat, ismeretszerzés motiváltságának kialakítása.
- A beszéd bátorság erősítése az egyéni sajátosságok elfogadásával.
- A fonémahallás és a beszédtechnika fejlesztése.
- A szókincs folyamatos bővítése.
- Az olvasás jelrendszerének megtanítása a meglévő ismeretek figyelembevételével.
- Az olvasás technikájának fejlesztése.
- Az olvasási kedv felkeltése.
- Elemi szövegértés kialakítása.
- A finommotorika differenciált fejlesztése az egyéni különbségek figyelembevételével.
- Az írásos kommunikáció iránti érdeklődés felkeltése.
- Az írás jelrendszerének és technikájának elsajátíttatása.
- A nyelvi tapasztalatszerzésre épülő helyesírás kialakításának, fejlesztésének alapozása.
- Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata, viszonyszavak használata.
- A szűkebb társadalmi környezet, család, iskola megfigyelése, tapasztalatok gyűjtése.
- Elemi ismeretek a lakóhelyről, hazánkról, a nemzeti identitástudat fejlesztése.
- Népi hagyományok megismerése.
- A fantázia és a kreativitás fejlesztése.
- Az érzékelésfejlesztő dramatikus gyakorlatokban való részvétel.
- A szövegértés fejlesztése a dramatikus játék eszköztárával.
- Alapvető tanulási technikák (tankönyvek, eszközök rendje, az összehasonlító önellenőrzés, önálló és páros feladatvégzés) bevezetése és folyamatos fejlesztése.

Éves óraszám: 252

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Beszéd és kommunikáció		
A helyes beszédészlelés, beszédlevegzés és artikuláció A hangok időtartamának, hangkapcsolatoknak helyes ejtése A beszédhelyzetnek megfelelő ritmus, tempó	Hallásfejlesztés, hallási differenciálás játékos gyakorlatokkal (érzékelésfejlesztő dramatikus játékok). Helyes légvétel, gazdálkodás a levegővel. A ritmus megjelenítése mozgásokkal, zajkeltő eszközökkel, tapssal. A beszédritmus megfigyelése (kiszámlók, nyelvtörők, mondókák)	Ejtse a hangokat tisztán, az esetleges beszédhiba figyelembevételével. Beszéljen a tartalomnak megfelelő beszédritmussal, tempóban, hangerővel. <i>Beszéljen érthetően, helyes ritmusban.</i>
A közlés és kérdés hanglejtése	Párbeszédes népi és dramatikus játékok	
Mindennapi érintkezés elemi szabályainak ismerete, gyakorlása - köszönés, megszólítás, - bemutatkozás, - egymásra figyelés, - a hangerő megválasztása, - érzelmek kifejezése	Szituációs játékok verbális és nonverbális elemek alkalmazásával.	Tartsa tiszteletben és igyekezzon alkalmazni a tanult kommunikációs szabályokat. <i>Tudjon bekapcsolódni beszélgetésekbe kérdésekkel, válaszadással.</i> Alkalmazza szokás szintjén a bemutatkozás, köszönés, kérés, köszönetnyilvánítás megfelelő formáit. <i>Tudja elmondani saját személyi adatait.</i>
<i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Nyelvi és nem nyelvi üzenetek megértése, a kommunikációs helyzetnek megfelelő válaszadás Szóbeli közlésből információk kiemelése, érzelmi tartalmának megértése. <i>Egyértelmű információk kiemelése.</i> Szókincsfejlesztés, szavak jelentéstartalmának pontosítása. <i>Passzív szókincs aktivizálása.</i> Mindennapi élmények tartalmának felidézése, elmondása.	Párbeszédes és kérdés- felelet játékok Érzelmei kifejezése némajátékkal. Érzelmei leolvasása képekről. Utastáskövető játékos feladatok és dramatikus gyakorlatok. Szókincsbővítés - gyűjtéssel - szómagyarázattal, képi szemléltetéssel - kiszámolók, mondókák, versek tanulásával Bekapcsolódás a beszélgetőkörbe, a spontán és irányított kommunikációs helyzetekben. Ismert szövegek (pl. mondókák, kiszámolók) mozgással, dramatikus elemekkel történő megjelenítése. Szöveges dramatikus játékokban és beszédgyakorlatokban való részvétel.	Értse meg társai, tanítói közléseit, utasításait. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i> Törekedjen a helyzetnek megfelelő, a partner számára érthető válaszadásra. Magyarázat, szemléltetés alapján megérti az új kifejezések jelentését. A megismert szavakat nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza. Részvétel, bekapcsolódás képességeinek megfelelően.
Fogalmak: helyesejtés, beszédleghzés, légző gyakorlat, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, köszönés, kérés, megszólítás, párbeszéd, szituáció, drámajáték, közlés, kérdés, <i>léghzés, hosszú, rövid, hang, kérés, vezetéknev, keresztnév</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, testnevelés, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan		
Az olvasás-írás tanulásának előkészítése Tájékozódás a saját testen, testsémán térben, síkban. Az oldalasság és az alapvető téirányok megkülönböztetése. Hallásfejlesztés, fonémahallás A relációs szókincs megértése és használata. Alakfelismerés, arányok érzékelése Szem és kéz mozgásának összehangolása. Szerialitás fejlesztése. A vizuális és az akusztikus memória fejlesztése Részképességek differenciált fejlesztése (az egyéni diagnosztikus mérésre építve). A nagymozgások és a finommozgások fejlesztése, a tapintás fejlesztése. Az íráshoz szükséges mozgáskoordináció kialakítása.	A testséma megfigyelése saját testen, társain, ábrákon. Alakok összerakása, kiegészítése, lerajzolása. Jobb-bal oldal megkülönböztetést és összehangolását segítő feladatok, gyakorlatok, dramatikus játékok. Tárgyak elhelyezése, helyének megnevezése térben és síkban. Érzékelő játékok. Formák felismerése, különbségek és azonosságok megállapítása. Rajzos, mozgásos és dramatikus játékok. Sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés felismerése és létrehozása játékos feladatokon keresztül. Érzékelésfejlesztő játékok Térbeli és síkbeli feladatok megoldása. Mozgásos utánzó játékok, érzékelő játékok. A kéz izmainak felkészítése játékos gyakorlatokkal:	Ismerje (<i>főbb</i>) testrészeit. Tájékozódjon biztosan saját testén, ismert környezetben, a könyvben és a füzetben. <i>Tanítói segítséggel.</i> Legyen képes formák azonosítására, különbségek felismerésére. <i>Tanítói segítséggel.</i> Ismerjen fel ritmussorokat, tudja azokat folytatni. <i>Tanítói segítséggel.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A helyes ceruza fogás gyakorlása. Hang és betű azonosítás, differenciálás. Hangleválasztás. <i>Kiemelten fontos!</i> A szavak hangokra bontása. A hangok helyének megfigyelése a szavakban. Hangok hosszúságának megfigyelése érzékszervi úton. <i>Hangokból, szótagokból szavak építése.</i> A betű, hang, szótag, szó, mondat fogalmának alapozása. Magánhangzók, mássalhangzók ismerete, időtartamuk észlelése, hangoztatása. <i>A tanult betűk időtartama</i> Szavak elválasztása tapasztalás útján A leírtak összehasonlító ellenőrzésére szoktatás.	tépés, vágás, formázás, színezés, fűzés. Analizáló gyakorlatok, szótagolás, hangokra bontás. Szintetizáló gyakorlatok, szótagok, szavak alkotása. Artikulációs gyakorlatok tükörrel. Szógyűjtés és mondatalkotás képekről. Szótagok, szavak képzése betűkből. Szavak képzése szótagokból. Mondatképzés. Szótagolás tapsolással, kopogással. Ritmizáló és ritmusjátékok, kiszámolók, mozgással kísért szótagolós játékok. Mozgásos játékok, beszédgyakorlatok végzése. Szavak elválasztása eltapsolással, segítséggel.	Legyen képes hangok helyének felismerésére. <i>Szókezdő hang felismerése.</i> Tudjon szavakat, mondatokat képezni, felbontani azokat. <i>Egyéni képességei alapján.</i> Tudja megkülönböztetni a magán- és mássalhangzókat képzésük szerint, tapasztalati úton. <i>Nem elvárható.</i>
Fogalmak testrészek neve, bal, jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, mellette, utána, között, jobbra, balra, eleje, közepe, vége, hang, betű, szótag, szó, mondat, magánhangzó, mássalhangzó, ékezet, <i>főbb testrészek neve, előtte, mögötte, alatta, fölött, jobb, jobbra, bal, balra, eleje, közepe, vége, hang, betű, szótag, szó,</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, matematika		
Az olvasás jelrendszerének megtanítása és szövegértés Az olvasás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével. Az olvasás technikájának kialakítása: - szavak, - szókapcsolatok, - mondatok, - rövid szövegek hangos és néma olvasásával. <i>Szótagok, szavak, rövid mondatok hangos szótagoló olvasása.</i> Az olvasottak megértésének bizonyítása egyszerű feladatok megoldásával. Az olvasottak tartalmának és címének megfeleltetése. <i>Értő olvasás a tanult betűkre szerkesztett szavakon- szószerkezeteken, szövegeken.</i> Az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése. Egy-	A tanult betűk képének, hangjának, ajakállásának megfeleltetése, kiemelése írott szövegből. ("Betűvadászat") Betűdifferenciálás. A tanult betűk összeolvasása. Szavak, szószerkezetek, mondatok olvasása. Rövid szövegek hangos olvasása. Feladattípusok: - szó-kép párosítása - mondat-kép megfeleltetés - kérdésre kép, szó, mondat, szövegrész megfeleltetése (pl. kiválasztással, aláhúzással, rajzzal) <i>Néma olvasás után a megértés bizonyítása segítséggel történő feladatmegoldással (jelöléssel, cselekvéssel, egyeztetéssel, rajzzal, kiegészítéssel, válaszadással).</i>	Tegyen különbséget hang és írott formája, a betű között. <u>Ismerje fel</u>, tegyen különbséget a betű, hang, szótag, szó, mondat <u>között</u>. Legyen képes tartalmilag tisztázott és megértett egyszerű, rövid szöveget egyéni képességeinek megfelelően felolvasni. <i>Legyen képes rövid szavak olvasására.</i> Keresse az olvasottak (szótag, szó, szószerkezet, mondat, szöveg) értelmét. Kapcsolódjon be az olvasottakról szóló beszélgetésekbe. <i>Képességei szerint.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
két mondatos vélemény a szereplőkről, helyzetekről.		
Fogalmak: hang, betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, szó szerkezet, mondat, jelentés, magánhangzó, mássalhangzó, egy-, kettő-, háromjegyű, rövid, hosszú hang, ékezet, írásjel, cím, szereplő, <i>hang, betű, szótag, szó</i> ,		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika, környezetismeret,		
Az írás jelrendszerének megtanítása A megfelelő írásszokások alapozása (helyes testtartás, ceruzafogás, tájékozódás lapon, füzetben, a füzet helyes használata). Az írástevékenység megkezdése, betűelemek alakítása, kapcsolásuk, a lendületes vonalvezetés <i>Sérült gyerekek esetében az előkészítő időszak megkezdéséhez szükséges, egyéni szükségleteiknek megfelelően.</i> A hármas osztatú vonalrendszer, az írás elhelyezése a füzetben. Az írás jelrendszerének, a kisbetűk írásának elsajátítása. <i>A tanult kisbetűk írott formájának elsajátítása.</i> Az írás elhelyezése a füzetben, a sor kitöltése.	A grafomotorikát fejlesztő mozgásos és manipulációs játékok, gyakorlatok. Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek lejárása, festése, írása, eltérő vonalközökben. Az írott kisbetűk írásának gyakorlása. A tanult betűk kapcsolása. Az írástechnika fejlesztése - szavak, szókapcsolatok írása, - 2-3 szavas mondatok írása, - másolás nyomtatott írottól, - látó-halló tollbamondás, - tollbamondás, - emlékezetből írás. <i>A tanult betűk és rövid szavak leírása tollbamondás után, előkészítéssel.</i>	Szabályos ceruzafogás, célszerű fűzetvezetés. Rajzolja, fesse, írja lendületesen, biztosan a tanult betűelemeket. Alakítsa és kapcsolja szabályosan a tanult betűket. <i>Alakítsa szabályosan a tanult betűket. Másoljon betűkihagyás, tévesztés, csere nélkül. Nem elvárható.</i> Töltse ki a sort, válassza el a szavakat a sorok végén, tanítói segítséggel. Egyéni segítséggel.
Fogalmak betűelemek elnevezése, vonalrendszer, kapcsolás, betű, szó, mondat, írott, nyomtatott betű, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, írásjel, pont, kérdőjel, sordisz, viszonysszavak (l. előkészítő időszak) <i>betűelem, betű, ékezet, szó, sordisz,</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit-erkölcstan, ének-zene, testnevelés, környezetismeret		
Tapasztalatok az anyanyelvről Betű, szótag, szó, mondat. Magánhangzó, mássalhangzó. Időtartamok jelölése. Az írásos munka önellenőrzési szokásának kialakítása. A hibajavítás módjának megtanítása.	Szavak szótagokra, hangokra bontása. Hangokból, betűkből szavak alkotása. Szavak hiányzó betűinek pótlása. Szótag-kép, szótag-szó, mondat-kép megfeleltetés. Mondatok szavakra bontása, szavakból mondatok alkotása. Magánhangzók idejének jelölése mozgással, hangoztatással.	Ismerje fel a magán- és mássalhangzókat. Tudja azok időtartamát jelölni. Keresse a különbséget a szó és a mondat között. <i>Tanítói segítséggel.</i> Törekedjen a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására. Törekedjen a rendezett írásképre. Vegye észre és javítsa ki hibáit tanítója segítségével.
Fogalmak betű, szótag, szó, mondat, írott, nyomtatott betű, írásjel, hosszú, rövid hang, ellenőrzés, önellenőrzés, javítás, <i>betű, szótag, szó, hosszú, rövid, ellenőrzés</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika, etika/ hit- és erkölcstan		
Ismeretek az irodalomról (mesék, versek) Az olvasástechnika, a szövegértő olvasás fejlesztése.	Rövid szövegek hangos és néma olvasása.	Aktív és passzív szókincs bővülése, az új szavak használata (?)

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Mesék (népmesék, műmesék, rövid történetek) hangos és néma olvasása, differenciált feldolgozása. - szereplők és cselekedeteik megnevezése, - kérdések megfogalmazása - elemi szintű összefüggések keresése. Mondókák, találós kérdések, csúfolódók, versek, fabulák és rövid mesék, szövegek olvasása. Memoriterek	Magyarázat, szemléltetés alapján (szóbeli, képi, dramatikus) Szókincsbővítés Mesemondás, képolvasás. Illusztráció készítése. Mesék, történetek dramatikus, bábos, vizuális és digitális eszközökkel való megjelenítése. A vers hangulatának felidézése, megfestése. "Verseik hangulatának kifejezése érzékszervi tapasztalatok segítségével" Mondókák, versek ritmizálása, mozgásokkal való kísérése. Képolvasás, illusztráció készítése. Gyermekszínházi és bábszínházi előadás megtekintése Író-olvasó találkozó (lehetőség szerint) Könyvtári foglalkozás	"Ismerjen rá a cím és a szöveg közti összefüggésre." Ismerje fel külső jegyei és hangzása alapján a verset. Tudjon 3-4 mondókát, csúfolódót, rövid verset fejből. <i>Egyéni képességeihez mérten tudjon memoritereket.</i>
Fogalmak mese, cím, szereplő, esemény, tartalom, időrend, mondóka, találós kérdés, csúfolódó, vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, költő, <i>mese, szereplő</i>, Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés, etika/ hit- és erkölcstan, környezetismeret		
Környezetünk ismerete (Helyünk a közösségben, évszakok, ünnepkörök; állatok, növények, emberek) Beszédkésztség fejlesztése, szókincsfejlesztés, olvasási- és szövegértési készség fejlesztése, empátikus képességek fejlesztése. Az időben való tájékozódás fejlesztése. Család - tagjai, rokoni kapcsolatok, - tevékenységei, foglalkozásai, - ünnepei, készülődés azokra. - <i>lakcímének, szülei nevének, ismerete.</i> Iskola - egymás ismerete, elfogadása, - egyéni és közös vállalásaink, - közösen alkotott szabályaink Országismeret - anyanyelvünk, - legfontosabb jelképeink	Rövid szövegek hangos és néma olvasása. Magyarázat, szemléltetés alapján (szóbeli, képi, dramatikus) Szókincsbővítés Beszélgetés a családról, családi képek nézegetése (pl. beszélgetőkör) Ajándékkészítés A történetek tartalmának összehasonlítása saját helyzetével. Szerepjáték, dramatizálás. Párbeszéd játékok. Közösségi munka. Dramatikus szituációs játékok. Készülődés ünnepeinkre. (zászlófestés, egyszerű kokárda készítése stb....). Részvétel ünnepi programokon,	Különbséget tesz a valós és a mesés történetek között. <i>Segítséggel.</i> Képes a lényeges elemek kiemelésére. <i>Segítséggel.</i> Tudja családtagjainak nevét, foglalkozását, saját személyes adatait. <i>Tudja szülei nevét, lakcímét.</i> Ismerje és igyekezzon betartani az iskolai élet közösen kialakított és elfogadott szabályait. <i>Egyéni sajátosságai szerint.</i> Tudja leírni hazánk nevét, ismerje hazánk zászlaját. <i>Nevezze meg hazánkat, ismerje fel zászlónkat.</i> Aktív részvétel.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó szövegek olvasása. Ünnepeink: karácsony, márc. 15, húsvét Népszokásaink: betlehemezés ...farsang, húsvét-locsolkodás, tojásfestés, köszöntők Állatokról, növényekről, emberekről szóló mesék, ismeret tartalmú szövegek	kiállításokon, előadásokon. Csúfolók tanulása, köszöntők, locsolóversek. Az ünnepekhez kapcsolódó dramatikus játékok. Találós kérdések, nyelvtörők, mondókák tanulása, megjelenítése. Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával és a dráma eszköztárával. Részvétel a természettel, természetvédelemmel kapcsolatos projektben.	<i>Részvétel.</i> A megismert szavakat, kifejezéseket - nyelvi szintjének megfelelően - alkalmazza. <i>Képesség szerint.</i> Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása. <i>Képessége szerint.</i>
Fogalmak család, rokon, feladat, kötelesség, anyanyelv, szülőföld, ország, magyar zászló, címer, népszokások, családi ünnep, nemzeti ünnep, népi gyermekjáték, közösség, évszak, ismeretközlő szöveg, <i>család, rokon, ország, anyanyelv, magyar zászló</i>		
Kapcsolódási pontok: etika/hit- erkölcsan, környezetismeret, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés		
Tanulási képesség, könyvtár, könyvtárhasználat Elemi szintű tanulási technikák elsajátítása. Önálló feladatvégzés lépéseinek alapozása. <i>Sok segítséggel.</i> Kooperatív feladatvégzés egyszerű technikáinak elsajátítása. <i>Segítséggel.</i> Könyvtárlátogatás. Szolgáltatások megismerése. Olvasási szokások alakítása. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>	Összehasonlító önellenőrzés Taneszközök, segédeszközök helyes használata. Önálló tevékenykedtetés tanulási sorrend, algoritmusok alapján. <i>Páros feladatvégzés.</i> Kooperatív csoportmunkában végzett feladatok. Felelőskártyák használata. Könyvtári órák.	Mutasson fejlődést az önálló feladatvégzésben és a kooperatív munka során. <i>Egyéni képességei szerint.</i> Tudja, hogy hol található az iskola környékén a könyvtár. Ismerje az ottani viselkedés szabályait, annak okait.
Fogalmak taneszközök neve, ellenőrzés, önellenőrzés, javítás, önálló munka, páros munka, kooperatív módszerek – szóforgó, kerekasztal, szerepek, feladatkártyák, időkitöltő, könyvtár, kölcsönzés, gyermeklexikon, <i>taneszközök neve, ellenőrzés, szóforgó, szerepek, feladat</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra, etika/ hit- és erkölcsan		
A megvalósítást segítő tartalmak (mesék, versek, ismerettartalmú szövegek)		
A vadgalamb és a szarka; A sajtot osztó róka; Két kecske találkozott a pallón; A róka és a kacsák; Zelk Zoltán: A három nyúl (verses mese); Csukás István: Sün Balázs; Kormos István: Vackor az első bében (részletek)		
Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Kányádi Sándor: Ha a napnak; József Attila: Hangya; Weöres Sándor: Galagonya ; Zelk Zoltán: Este jó, este jó Gazdag Erzsébet: Álmomban; Móricz Zsigmond: A török és a tehenek Csoóri Sándor: Csodakutya; Szabó T. Anna: Fogmosóvers, Kézmosóvers; Mozgással kísért mondókák (A vastag betűs művek memorittek.)		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok (részletek); Hervay Gizella: Elfelejtő mese; Zelk Zoltán: Kicsi vagyok én; Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél, valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben; Zelk Zoltán: Négy vándor; Lázár Ervin: Mit ugrálsz, hideg?; Weöres Sándor: Száncsengő ; Betlehemes játék; Weöres Sándor: Újévi mese; Gazdag Erzsébet: Itt a farsang; Ágh István: Virágosat álmodtam ; valamint ismerettartalmú szövegek az Évszakok, ünnepkörök, hagyományok témakörben (A vastag betűs művek memorittek.)		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése.
- A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése a magyar nyelv sajátosságainak figyelembevételével.
- A szóbeli és írásbeli közlések, utasítások megértésének fejlesztése.
- Pontos, folyamatos, jó tempójú, megfelelő hangerejű olvasás fejlesztése.
- *A pontos, értő olvasás fejlesztése rövid szövegeken.*
- Szövegbefogadás terjedelmének növelése.
- Az olvasási kedv fokozása.
- Szövegértés fejlesztése, szereplők, helyszín, és események megnevezésével.
- *Rövid szövegek feldolgozása tanári segítséggel.*
- Szókincsbővítés, a passzív szókincs aktivizálása
- Helyesírási alapismeretek bővítése tapasztaláson keresztül.
- A helyesírás alkalmazásának kialakítása.
- *A tanult szabályok alkalmazása segítséggel, előkészítéssel.*
- Helyesírási szótár használatának bevezetése, szokássá alakítása.
- *Ismerkedés a gyermeklexikonnal.*
- A lakóhely és a tágabb környezet értékei iránti érdeklődés felkeltése.
- Népi hagyományok ismeretének bővítése.
- A nemzeti jelképek megismertetése, a nemzeti identitástudat kialakítása.
- A kifejezőképesség, a fantázia és a kreativitás fejlesztése.
- Az érzékelésfejlesztő dramatikus gyakorlatokban való részvétel.
- Ismert vagy közösen kialakított történet megjelenítésében való részvétel.
- A szövegértés fejlesztése a dramatikus játék eszköztárával.

- Éves óraszám: 252

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Beszéd és kommunikáció		
Légző, artikulációs és helyes ejtési gyakorlatok. Hangkapcsolatok helyes ejtése, hangok időtartama, beszédritmus fejlesztése. A beszédhelyzetnek megfelelő ritmus, tempó hangerő, hanglejtés, hangsúly	Légző-, ritmus- és beszédtechnikai gyakorlatok. Hallási differenciálás játékos gyakorlatokkal. Szavak, szó szerkezetek, mondatok, mondókák, nyelvtörők utánmondása, ritmizálása. Játékos szituációkon keresztül a helyzethez alkalmazkodó kommunikációs formák gyakorlása. Udvarias nyelvhasználat.	Törekedjen az érthető, a tartalomnak megfelelő beszédre. Igyekezzen alkalmazni a magyar nyelv dallamának megfelelő helyes hanglejtést. Vegyen részt a beszélgetésekben. Legyen képes élményei, gondolatai szóbeli megfogalmazására néhány összefüggő mondattal. <i>Kérdések segítségével.</i>
Páros és csoportos kommunikáció Udvarias szokások az érintkezésben	Nem verbális eszközöknek beszédhelyzethez alkalmazkodó használata, dramatikus gyakorlatok.	Alkosson néhány mondatos szöveget képről, képsorról. <i>Nem elvárható.</i>
Mondatalkotások, mondatok összekapcsolása. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>	Szituációs játékok verbális és nonverbális elemek alkalmazásával.	Részvétel, bekapcsolódás képességeinek megfelelően.
A beszélő szándékának érzékeltetése, a magyar nyelv hanglejtésének megfelelően.	Szövegek mozgással, dramatikus elemekkel való megjelenítése.	Legyen képes a megfelelő képsor előállítására. <i>2-3 elemmel, tanítói segítséggel.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Egyszerű animáció (pl.: tárgyanimáció), bábok felhasználása a saját történetek elmesélésében. Egyszerű (időben és térben egybefüggő) cselekmények képsorozatokkal történő megjelenítése, tagolása.	Saját történetek megjelenítése tárgyakkal, bábokkal. Képsorozatok rendezése, önálló rajzolása egyszerű történetekhez.	
Fogalmak helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, hangsúly, hanglejtés, ritmus, párbeszéd, mimika, szituáció, <i>beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, ritmus</i> Kapcsolódási pontok: ének-zene, testnevelés, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit- és erkölcsstan		
Olvasás, szövegértés Az olvasástechnika fejlesztése hangos és néma olvasással. <i>Az olvasás jelrendszerének megismertetése.</i> <i>Tanult betűkre szerkesztett rövid szövegek olvasása.</i> A beszélő szándékának érzékeltetése, a magyar nyelv hanglejtésének megfelelően. Az értő olvasás fejlesztése: - szereplők, színhely, idő, események sorrendje, - szereplők tulajdonságai, - cím és szöveg kapcsolata, - lényegkiemelés. Vélemény megfogalmazása a szereplőkről, helyzetekről. A történetekben megjelenő konfliktus felismerése <i>Rövid szövegek értő olvasása</i> Szókincsbővítés rokon értelmű szavak keresésével az olvasott mesékből, irodalmi alkotásokból.	Szavak, szócsaládok folyamatos olvasása, a hangok időtartamának érzékeltetésével, hangkapcsolati törvényszerűségek megtartásával. Párbeszédos olvasás. Szereplők, színhely, idő megnevezése, események sorrendje, szereplők tulajdonságainak felismerése. Cím és szöveg kapcsolatának vizsgálata, lényegkiemelés címadással. <i>Megértés bizonyítása irányított feladatmegoldással.</i> Kérdések, vélemények megfogalmazása, elemi következtetések levonása.	Olvasson végig egyéni szintjének megfelelő szöveget. <i>Olvasson rövid, szótagolt szöveget.</i> Folyamatosan olvassa a begyakorolt szöveg több mondatból álló gondolati egységét. Alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat. Oldja meg az olvasottak megértését ellenőrző differenciált szóbeli és írásbeli feladatokat. <i>Szintjének megfelelő feladatsorral.</i> Törekszik és keresi az ismeretlen szó, kifejezés magyarázatát. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>
Fogalmak hangos olvasás, néma olvasás, szöveg, cím, tartalom, téma, szereplők, helyszín, események sorrendje, szereplők tulajdonsága, <i>hangos olvasás, cím, szereplők, helyszín, sorrend</i> Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika,		
Ismeretek az irodalomról (mesék, versek) Mesék, versek, verses mesék. Mese és valóság megkülönböztetése	Mesék olvasása, jellemzőinek megfigyelése (helyszín, csodás elemek, próbatételek, kezdő és befejező nyelvi fordulatok, ismétlődő szófordulatok) <i>Tanítói segítséggel.</i> Prózai szövegek olvasása, feldolgozása feladatsor alapján.	Ismerjen mesés és prózai műveket, gyermekverseket.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A vers és a próza összehasonlítása.	Versek olvasása, tartalmuk, hangulatuk, ritmusuk, rímelésük megfigyelése. Versek hangulatának kifejezése különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével. Illusztráció készítés, dramatikus feldolgozás. Szövegek, szövegrészek dramatikus elemekkel való megjelenítése. Színházlátogatás, bábszínházi előadás megtekintése. Könyvtári foglalkozás. Író-olvasó találkozó (lehetőség szerint).	Érzékelje a vers hangulatát, ritmusát. Különböztesse meg a verset a prózától, formai és tartalmi jegyei alapján. <i>Tanítói segítséggel.</i> Tanuljon meg szöveghűen 5-6 verset. Digitális források használata, segítséggel. <i>Legyen képes 3-4 mondóka vagy vers elmondására.</i> Vegyen részt mesék, történetek, versek dramatikus, bábos, egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében.
Fogalmak vers, mese, verses mese, szerző, mesekezdés, mesei befejezés, kezdő, záró fordulat, meseszám, állandósult szókapcsolat, versszak, verssor, ritmus, rím, refrén, szünet, hangsúly, népköltészet, műköltészet, közmondás, szólás, mese, vers, szerző, ritmus		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit- és erkölcsstan		
Nyelvi tudatosság, anyanyelvi ismeretek Mondat, szöveg tagolása. Hangok, betűk. A hangok fajtái: magán- és mássalhangzók. Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók. Betűrend A magyar ábécé Magán- és mássalhangzók időtartamának jelölése. Szótagolás, elválasztás, a szótagra bontás szabályainak megismerése és alkalmazása. Szavak jelentése Hang, betű, szótag, szó, mondat differenciálása	Mondat tagolása szavakra. Szöveg tagolása mondatokra. Hangok tulajdonságainak megismerése tapasztalati úton. A képzés módjának, helyének és idejének megfigyelése játékos gyakorlatokon keresztül. Társak, tárgyak, állatok nevének betűrendbe állítása. Gyermeklexikon használata. <i>Ismerkedés az ábécével</i> Hosszú és rövid hangok felismerése a beszédben. Helyes hangoztatás. Ékezetek pótlása. Hibakeresés. Szavak szótagokra bontása tapsolással. Szóképek vágása szótagokra. Szótagból szó. Szavak elválasztása. Szavak megfigyelése jelentésük szerint. Szógyűjtés, tapasztalatszerzés megadott szempontsor alapján. Szavak jelentésének ábrázolása. Szókincsfejlesztő játékok, feladatok.	Tegyen különbséget szöveg, mondat, szó szerkezet szó között. Legyen képes a magán- és mássalhangzókat megkülönböztetni. <i>Ismerkedjen tapasztalati úton a magán- és mássalhangzók fogalmával.</i> Tudja a betűk rendjét, az ábécét. <i>Nem elvárható.</i> Alkalmazza a tanult szabályokat a hangok időtartamának jelölésére. <i>Ismerje a hangok időtartamának jelölését.</i> Legyen képes az elválasztás szabályainak alkalmazására. <i>Tudjon tanítói segítséggel, tapsolással egyszerű szavakat szótagokra bontani.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok - szótó Mondatfajták a beszélő szándéka szerint, szerepük a kommunikációs helyzetekben. Kijelentő, kérdő mondatok. <i>Mondathatárok jelölése.</i> Helyesírás: - mondatkezdés, mondatzárás jelölése, - személynevek helyesírása, - j, ly jelölése. A tanult nyelvtani ismeretek alkalmazása. Anyanyelvi, helyesírás fejlesztő számítógépes oktató programok használata.	<i>Szavak összeállítása betűkből. Betűk csoportosítása.</i> Hangoztatás, megfigyelés, analógiára épülő feladatok. Hibavadászat. Hangpótlásos feladatok A kijelentő-, a kérdő mondat felismerése, szövegből kikeresése, önálló alkotása. Mondatvégi írásjel pótlása. <i>Mondatkezdő betű, mondatvégi írásjel pótlása, szükség esetén segítséggel.</i> Másolás Látó-halló tollbamondás <i>Szavak, egyszerű mondatok másolása.</i> <i>Szavak, szó szerkezetek tollbamondása</i>	Különböztesse meg a hangot és a betűt, szótagot, szót és mondatot. Irányított feladatoknál alkalmazza a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölését. Ismerje fel, nevezze meg a tanult mondatfajtaikat. Használja a mondatkezdő nagybetűt és a mondatzáró írásjeleket. <i>Ismerje fel a mondathatárokat.</i> Alkalmazza a tanult helyesírási szabályszerűségeket. Előkészítés mellett alkalmazza a mondatkezdő nagybetűt, mondatvégi írásjelet. Tudja legalább 20 szóban a j hang jelölését. <i>Legyen ismerete a j hang kétféle jelöléséről.</i>
Fogalmak szöveg, mondat, szókapcsolat, szó, szótag, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/ kettőzött mássalhangzó, ábécé, betűrend, elválasztás, szótó, jelentés, rokon értelmű szavak, kijelentés, kérdés, kérdőszó, mondatvégi írásjelek, pont, kérdőjel, j -ly jelölése, személynevek <i>mondat, szó, szótag, magánhangzó, mássalhangzó, ábécé, kijelentés, kérdés, mondatvégi írásjelek, j ly jelölése,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, digitális kultúra		
Írás, helyesírás, íráshasználat		
Az írástechnika fejlesztése. Írott nagybetűk alakítása Folyamatos és lendületes szó-és mondatírás fejlesztése. <i>Az írás jelrendszerének tanítása: kis- és nagy betűk alakítása és kapcsolása.</i> Szövegírási technikák tanulása. Gazdaságos szövegrendezés fejlesztése.	Finommotorikát felfejlesztő játékos tevékenységek. A betűk alakításának kapcsolásának javítása másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. Szócsoportok, személynevek írása. Mondatalkotás. <i>Hangok tollbamondása.</i> Szavak, írottól, nyomtatottól történő másolásával. <i>Látó-halló tollbamondással.</i> Másolás, tollbamondás, emlékezetből írás.	Ismerje a nagybetűk írott alakját, azok alakításának, kapcsolásának módját. <i>Ismerje a betű kis- és nagy írott alakját.</i> Írjon lendületesen, szabályos betűalakítással és kapcsolással betűkihagyás, tévesztés nélkül. Töltse ki a vonalközt. <i>Másoljon rövid mondatokat technikai hiba nélkül.</i> <i>Töltse ki a sort.</i> Törekedjen a rendezett írásképre, az esztétikus füzetvezetésre. Használja gazdaságosan a füzetét. Törekedjen a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.
Fogalmak: írott nagybetű, másolás, tollbamondás, emlékezetből írás, <i>írott nagybetű, másolás, tollbamondás</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés, ének-zene, digitális kultúra		
Környezetünk ismerete		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
(Helyünk a közösségben, évszakok, ünnepkörök, állatok, növények, emberek) Olvasási- és szövegértési készség fejlesztése, Empatikus képességek fejlesztése. Az időben való tájékozódás fejlesztése. Család -, iskola-, országismeret bővítése, kisebbségek Évszakokhoz, ünnepekhez, népszokásokhoz kapcsolódó szövegek olvasása. Őszi szokások, szüret, karácsonyi ünnepkörhöz, újévhez kapcsolódó szokások. Jellegzetes ételek. Pünkösdi szokások. Állatokról, növényekről szóló ismert tartalmú szövegek olvasása.	Ismeretterjesztő szövegek olvasása, feldolgozása. magyarázat, szemléltetés alapján (szóbeli, képi, dramatikus) szókincsbővítés. Dramatikus játékok. Tantárgyi integráció: ének, kézműves foglalkozások. Népszokásokhoz, ünnepekhez kapcsolódó dramatikus játékok, vizuális feldolgozások. Projektben való részvétel. Kiselőadások, kreatív játékok.	Képességeknek megfelelő aktív részvétel. A szöveg terjedelmétől függően önállóan vagy segítséggel kiemeli és összefoglalja annak lényeges elemeit. Kapcsolódjon be a dramatikus, szituációs játékokba. Törekedjen saját álláspontjának megfogalmazására és indoklására.
Fogalmak: barátság, közösségek, emberséges magatartás, összetartozás, hűség, becsületesség, igazságosság, nemzeti ünnep, jelképek, bekezdés, probléma, megoldás, <i>barátság, közösség</i>		
Kapcsolódási pontok: etika/hit- erkölcstan, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, ének-zene, testnevelés		
Tanulási képesség, könyvtár, könyvtárhasználat Tanulási technikák-bővítése: Időtervezés Önálló tanulás algoritmusai Önellenőrzés fejlesztése Helyesírási szótár használatának bevezetése Kooperatív feladatvégzés technikáinak gyakorlása, bővítése. Könyvtárlátogatás, foglalkozások. Könyvek téma, illetve betűrend szerinti megkeresése, csoportosítása	Önálló munka, reflektálás, megbeszélés. Kooperatív feladatok. Adott témájú könyvek felkutatása a polcokon. Írók neve szerinti rendezés. Könyvtári órák.	Legyen képes tartalmi, alaki és helyesírási szempontból ellenőrizni, tanítói segítséggel javítani. <i>Tudjon összehasonlítani hibát felismerni, javítani.</i> <i>Vegyen részt a kooperatív feladatokban, tartsa be azok szabályait.</i> Ismerje a könyvtárhasználat elemi szabályait, a könyvek elhelyezésének rendjét. Tájékozódjon a gyermekkönyvek között betűrend segítségével. Képességei szerint.
Fogalmak: helyesírási szótár, időterv, tartalomjegyzék, újság, <i>önellenőrzés, javítás, tartalomjegyzék, könyvtár</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit- és erkölcstan, digitális kultúra		
Megvalósítást segítő tartalmak (mesék, versek, ismerettartalmú szövegek, ifjúsági regények)		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Reith Mónika: Tarka mesék állatokról; Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre? A varga, a szikra és a bab; Jakab meg az apja; Az okos leány; Az öreg halász és a nagyravágyó felesége (Illyés Gyula); A hiú király; Csalimese (Benedek Elek); Lázár Ervin: Mese reggelre; A pap meg a tojások (cigány népmese); Csukás István: Téli tücsök meséi; Állatok vitája; Ki a legelőbb való?; Kiskakas gyémánt félkrajcárja; Kinek köszönt a vándor?; Móricz Zsigmond: Iciri-piciri; Kutya-macska barátság; Romhányi József: A bűnbánó elefánt; Csoóri Sándor: Esti párbeszéd; Kiss Anna: A nappal és az éjszaka; Móra Ferenc: A cinege cipője; József Attila: Altató; Petőfi Sándor: Anyám tyúkjá; Petőfi Sándor: Arany Lacinak; Szabó Lőrinc: Esik a hó; Devecsery László: Karácsonyi éjben, Kányádi Sándor: Szeptember; Csanádi Imre: Doromboló; Csanádi Imre: Farkas üvölt; Kányádi Sándor: Aki fázik; (A vastag betűs művek memoriterek) Kányádi Sándor: Jön az ősz; Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra /részlet/; Devecsery László: Húsvét; A virágok vetélkedése (népköltészet – húsvét); Szabó Lőrinc: Tavasz; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami Ajánlott olvasmány: Fehér Klára: Lesz nekem egy szigetem; Lázár Ervin: A Négyszögletű Kerek Erdő		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése.
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése a magyar nyelv sajátosságainak megfelelő hangsúly és hanglejtés kialakításával.
- A szóbeli és az írásbeli információk lényeges elemeinek kiemelése.
- Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése.
- A nonverbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése. A szóhasználat, a hangsúly, a testbeszéd összehangolása a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.
- Az üzenetek lényegének, érzelmi tartalmának megértése.
- A pontos, folyamatos, eszközszintű olvasás fejlesztése.
- Az olvasási kedv további erősítése.
- A szövegértés fejlesztése mélyebb tartalmi elemzéssel, következtetések levonásával, ok-okozati összefüggések feltárásával, változatos műfajú és típusú szövegek segítségével.
- *Megértés bizonyítása feladatmegoldással.*
- *Mesék jellemzőinek ismerete.*
- Szókincs bővítése, változatos nyelvi fordulatok alkalmazása.
- Írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.
- *Szóbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.*
- A helyesírás tudatosságának, biztonságának fokozása nyelvi tapasztalatok útján.
- A nyelvi tudatosság fejlesztése, a szavak jelentésével kapcsolatos nyelvi ismeretek elsajátítása, bővítése
- *Nyelvtani, helyesírási alapismeretek elsajátítása tapasztalás útján.*
- Az írás eszköz használatúvá fejlesztése.
- Az egyéni, rendezett íráskép kialakítása.
- A pontos önellenőrzés igényének kialakítása.
- *Rövid mondatok másolása, írása tollbamondás után, emlékezetből.*
- *Írástechnikát fejlesztő gyakorlatok.*
- A társadalmi környezethez való kötődés erősítése. (fontos események, híres személyek, tárgyi emlékek)
- A lakóhely, az országos nevezetességek ismeretének bővítése.
- A nemzeti jelképek megismertetése, a nemzeti identitástudat kialakítása.
- A kifejezőkészség, a fantázia és a kreativitás fejlesztése.
- Ismert vagy közösen kialakított történet megjelenítésében való részvétel.
- A szövegértés fejlesztése a dramatikus játék eszköztárával.
- Az improvizatív helyzetgyakorlatokban való részvétel, új ötletek megfogalmazása.

Éves óraszám: 216

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Beszéd és kommunikáció Hangsúlygyakorlatok. Mondat és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Értelmi szünettartás. Szókincsbővítés. <i>Szókincs aktiválása.</i> A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek tudatosítása, a nem verbális eszközök (testbeszéd, mimika) szerepe.	Szavak, szó szerkezetek megfelelő ejtésének gyakorlása. Beszédlégzés fejlesztése bővülő Beszédkészség fejlesztése játékos, főleg szöveges beszédgyakorlatokkal. Érzelmek kifejezése mozdulatokkal, mimikával.	A folyamatos, összefüggő beszéd során alkalmazza a helyes hangsúlyt, a megfelelő hanglejtést és a nyomatékkal történő kiemelést. <i>Törekedjen a helyes hangsúly, hanglejtés alkalmazására.</i> Kövessen hosszabb közléseket, magyarázatokat. <i>Legyen képes egyszerű utasítások önálló értelmezésére.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Szóbeli közlésekből információk kiemelése. Egyértelmű információk kiemelése közlésekből. Szavak jelentésárnyalata. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak gyakorlása. Saját vélemény megfogalmazása Résztétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása. Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása, megjelenítése különféle dramatikus formákban. (bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlatok) Egyszerű animáció (pl.: tárgyanimáció, báb) felhasználása a saját történetek elmesélésében. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>	Pontos szövegértelmezés gyakorlása. Lényeges elemek kiemelése szóbeli közlésekből. Szavak jelentésének, stílusértékének megbeszélése. Szavak, mondatok és környezetük összefüggésének vizsgálata. A kooperatív munka során érvek ütköztetése. A különböző megoldások megismerése, az elképzelések megvitatása. Az olvasottak felidézése, eljátszása különböző dramatikus eszközökkel. Saját történetek megjelenítése tárgyakkal, bábokkal, és egyéb dramatikus eszközökkel.	Értse meg a nyelvi és nem nyelvi üzenetek, és reagáljon azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően. Törekedjen arra, hogy választékosan fejezze ki magát. Kerülje az argó kifejezéseket. <i>Megfelelő nyelvhasználat az egyszerű kommunikációs helyzetekben.</i> Tudja összefoglalni önállóan, képek, grafikai szervezők (történetterkép, mesetáblázat, stb.) segítségével az olvasmányait, képes véleményét megfogalmazni. <i>Képsor segítségével olvasmányairól néhány mondattal beszámol.</i>
Fogalmak helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, hanglejtés, hangsúly, ritmus, szünet, párbeszéd, testtartás, mimika		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, etika/hit- és erkölcstan, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés,		
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás Szövegalkotás műveletei (anyaggyűjtés, címválasztás, gondolatok válogatása, elrendezése, időrend). Cím és szöveg közti összefüggés. A szöveg tagolása, bekezdések. Fogalmazás alkotásának szabályai, részei. A párbeszéd szerepe. Az olvasott szövegben megjelenő szereplők cselekedeteiről, helyzetekről, magatartásokról vélemény megfogalmazása.	Szabadon választott, vagy adott témáról szövegalkotás szóban és írásban. - Olvasmányokról, átélt élményekről, vizuális tapasztalásokról, élőlényekről, tárgyakról, tájakról. - Párbeszédes forma használata. Kifejtő fogalmazás. Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése.	Legyen képes adott témáról rövid fogalmazást írni, helyesírási ismeretei alkalmazásával. <i>Képről, képsorról tudjon –tanítói segítséggel- 2-3 mondatot írni.</i> <i>Tanítói segítséggel 1- 2 mondatos véleményalkotás.</i>
Fogalmak: elbeszélés, időrend, anyaggyűjtés, téma, vázlat, bevezetés, tárgyalás, befejezés, esemény, előzmény, következmény, helyszín, párbeszéd, téma, mondat, szöveg, cím, helyszín, szereplő, cselekmény, esemény sorrendje.		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Nyelvi tudatosság, anyanyelvi ismeretek A különböző szándékot kifejező mondatok		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Mondatvégi írásjelük. <i>Mondatok beszédben és írásban.</i> <i>A kijelentő, kérdő mondat bevezetése</i> <i>Mondatkezdés, mondatzárás szabályai.</i> Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve és csoportjai –jelentésük alapján - több hasonló vagy saját név alapján ezek helyesírása; - egyes és többes szám - toldalékos alakok A cselekvést, történést jelentő szavak a múltban, jelenben, jövőben A cselekvés, történet jelentő szavakhoz kapcsolódó viszonzyszavak szerepe a nyelvünkben, azok helyesírása Tulajdonságokat kifejező szavak - ezek fokozása, - helyesírásuk, - a magánhangzók időtartamának jelölése a szavak végén. Ellentétes jelentésű és rokon értelmű szavak, kifejezések. <i>Szavak csoportosítása jelentés szerint:</i> - rokon értelmű szavak, - ellentétes jelentésű szavak. <i>A hang és betű</i> - a betűrend, - magánhangzók, és mássalhangzók fajtái, időtartamuk jelölése, - „j, ly” jelölése írásban. Szótagolás, elválasztás - szótagokra bontás, - az elválasztás szabályainak megismerése, alkalmazása. Helyesírás - időtartam jelölése,	A különböző szándékot kifejező mondatok-felismerése, szövegből kikeresése, önálló alkotása. Szavak gyűjtése kérdései alapján, felismerése, kikeresése szövegből. Szógyűjtés meghatározott szempontok alapján. „Kakuktkojás” felismerése. Hibás csoportosítás javítása. Tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése. A toldalékok megkülönböztetése szóelemzés segítségével. Hibakeresés. Cselekvést, történést jelentő szavak gyűjtése kérdései alapján, azok felismerése, kikeresése szövegből. A cselekvés, történet idejének megfigyelése, változtatása történetek elmondásakor. Igeköti szerepének megfigyelése mondatalkotásokkor. Tulajdonságot kifejező szavak gyűjtése, felismerése, kikeresése szövegből. Összehasonlítás és fokozás szóban és írásban. Hibakeresés. A fokozott alakok helyesírásának gyakorlása. <i>Szavak csoportosítása jelentésük szerint.</i> <i>Hibás csoportosítás javítása.</i> <i>Szavak megfeleltetése jelentése szerint.</i> <i>Társak nevének, különböző tárgyaknak betűrendbe rendezése.</i> <i>Ablak - Zsiráf gyermeklexikon használata.</i> <i>Hangok, betűk csoportosítása.</i> <i>Hiányzó ékezetek pótlása.</i> <i>Hosszú magánhangzót, illetve mássalhangzót tartalmazó szavak gyűjtése.</i> Betűkből szótagok, szótagokból szavak képzése. Mondatképzés szavakból, időrendbe állítás. Szavak szótagokra bontása.	Ismerje fel a mondatfajtákat és alkalmazza azokat a tanult szabályok szerint. <i>Segítséggel tudja megnevezni a mondatfajtákat, konkrét esetekben.</i> <i>Tudjon mondatokat szavakra tagolni.</i> Tudja jelentésük alapján csoportosítani a szavakat. Ismerje és alkalmazza a több hasonló és az egyedi élőlények, tárgyak, gondolati dolgok csoportjai nevének helyesírását. Alakuljon ki –felismerés, megnevezés, jelentés szintjén- az ige fogalma. Tudja alkalmazni az igeidőkről, az igeragozástól tanultakat. Felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat. Helyesen alkalmazza az idő kifejezésének nyelvi eszközeit. Ismerje fel, írja le helyesen a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait. Használja a beszédhelyzetnek megfelelően a szóbeli és írásbeli szövegalkotás során az ellentétes jelentésű és rokon értelmű alakokat. <i>Ismerje a magyar ábécét. Legyen képes a szóvégi magánhangzók időtartamának jelölésére. Tudja a hosszú mássalhangzók jelölésének módját.</i> <i>Legyen képes j és ly jelölésére a begyakorolt szavakban.</i> <i>Legyen képes az elválasztás szabályait- szükség szerinti segítséggel- alkalmazni.</i> Alkalmazza a tanult helyesírási szabályszerűségeket.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>szóvégi magánhangzók időtartamának jelölése.</i> - saját nevek és tulajdonságokat jelentő szavak helyesírása, - szótó, toldalék helyesírási elveinek alkalmazása, - j, ly” hangot tartalmazó szavak helyesírása, - <i>mondatírás szabályai.</i> Anyanyelvi, helyesírás fejlesztő számítógépes oktató programok használata.	<i>Az elválasztás szabályainak megfigyelése.</i> Tollbamondás megfigyelést követően vagy diktálás során. <i>Látó – halló tollbamondás.</i> Hibák javítása a szabályok szerint. Szótó megkeresése, helyes toldalékolás gyakorlása. Helyesírási szótár használata. Hiányzó j hang pótlása szavakban. Hibajavítás. <i>Mondatírás szabályainak alkalmazása.</i>	45-50 szóban tudja a „j” hang helyes jelölését. <i>Legyen képes a mondatkezdés, mondatzárás helyes jelölésére.</i>
Fogalmak: szótó, toldalék, szóelemző írásmód, élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, személy-, állatnév, helynév, címek neve, összetett szó, tulajdonságot kifejező szó, ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótó, toldalék cselekvést, történetet jelentő szó, múlt- jelen- jövő idő <i>mondatfajták, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, betűrend, szótagolás, elválasztás</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, matematika		
Olvasás, szövegértés A hangos és néma olvasás technikájának fejlesztése. - A beszélő szándékának érzékeltetése helyes hanglejtéssel. - <i>Mondatvégi írásjelek megfelelő hangsúlyozás.</i> - Párbeszédek olvasása, a szereplők megjelenítése hangszínnel. Az értő olvasás fejlesztése. Cím és tartalom, tartalmi elemek összefüggése. Szövegértelmezések feladatsor alapján Események egymásutánisága, lényegi összefüggései. Értelmező és folyamatolvasás. Szókincsbővítés, választékos kifejezőmód <i>Szógyűjtés, megfeleltetés tanítói segítséggel.</i> Az olvasási készség és a szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	Szólancok, összetett szavak mondatpiramisok olvasása. <i>Szavak, szókapcsolatok, mondatok, rövid szövegek pontos olvasása.</i> Gyorsolvasási gyakorlatok, váltó olvasás. Mondatfonetikai eszközök (hangerő, hangsúly) Olvasott szöveg reprodukálása, összefüggések keresése. Szereplők, események, helyszínek megnevezése. Történetek időrendje. Történetterkép, mesetáblázat, karakterterkép, történetpiramis készítése. <i>Tanító segítségével szereplők, helyszín keresése a szövegből.</i> Mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítése. Dramatikus elbeszélések, mesék, olvasott történetek és médiatartalmak folytatása szerepjátékkal Rokon értelmű szavak, kifejezések keresése, gyűjtése. Szókincsgyakorlatok.	Alakuljon ki a szövegértő, folyamatos, kifejező olvasás képessége. <i>Legyen képes tartalmilag tisztázott, megértett szöveg felkészülés utáni érthető felolvasására, törekedjen a kifejező olvasásra.</i> Értse meg 1-1.5 oldal terjedelmű szöveg témáját, főbb gondolatait. Legyen képes összefoglalni képek, vázlatok segítségével a történetet. <i>Értse meg egyszerű szövegek témáját, legyen képes szintjének megfelelő feladatlap megoldására.</i> Legyen képes a szereplők, színhely, időrend megnevezésére, a szereplők cselekedeteinek értelmezésére. <i>Nevezze meg a szereplőket tanítói segítséggel a helyszínt.</i> Tudja vizsgálni a mesék szerkezetét, írjon vázlatot. <i>Mese alapján képek sorba rendezése.</i> Vegyen részt a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban. Ismerje fel, értelmezze a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, melyekhez használja a kézikönyveket, digitális forrásokat.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bevezetés, vázlat, összefoglalás szólánc, szókapcsolat, hangsúly, hangjelzés, <i>hangsúly, mese, népmese, történet, valóság, szereplő, helyszín,</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, etika/hit- és erkölcsstan, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Irodalomolvasás		
Irodalmi szövegek: Népköltészeti alkotások, magyar népmesék. <i>Népköltészeti alkotások, népmesék</i>	Beszélgetés a népmesék születéséről, értékéről. Népmesék jellemzőinek megfigyelése, bevezető és befejező fordulatainak, szókapcsolatainak, ismétlődő motívumainak keresése. Dramatikus játékok. Beszélgetés, adatgyűjtés más népek, más korok meséiről, azok értékeiről, jellegzetes jegyeiről. Ismeretterjesztő szövegek értelmezése, lényegkiemelés gyakorlása.	Tudja a népköltészeti alkotások keletkezésének sajátosságait, főbb jellemzőit. <i>Ismerje a népmesék keletkezését.</i>
Más népek meséi. Eredetmesék, legendák. Bibliai mesék. Ismeretterjesztő szövegek.	Néhány jellegzetes irodalmi téma, emberi alaphelyzet, alapérzés felismertetése az olvasott művekben.	Legyen nyitott gyermekirodalmi mű közös olvasására, annak befogadására. Mutasson érdeklődést nagy költőink és íróink művei iránt. Tudjon –vázlat, olvasmánynapló segítségével- beszámolni az olvasottakról. <i>Képességeihez mérten ismerje híres költőinket, íróinkat.</i>
Prózai művek és versek a műköltészetből. A népköltészet és a műköltészet azonosságainak és különbségeinek megtapasztalása.	Művek szempontok szerinti összehasonlítása	Törekedjen a művek mélyebb összefüggéseinek felismerésére elemző műveletek segítségével. <i>Tanítói irányítással fedezze fel egyszerű szövegek mondanivalóját.</i>
Irodalmi ismeretek: cselekmény, meseszámok, próbatételek, csodás elemek, állandó kifejezések.	Mesék csoportosítása. Egyes mesetípusok jellemzőinek összegyűjtése, összehasonlítása.	Legyen képes az olvasottak megkülönböztetésére műfaji jellemzők alapján.
Mesetípusok, azok jellemzői. <i>A mese jellemzői.</i> Mesefajták – lánc-, állat, tréfás, csali, tündér, reális- megkülönböztetése.	Szólások, közmondások értelmezése, dramatikus és vizuális megjelenítése. Találós kérdések megfigyeltése.	<i>Tudja a verset, prózát megkülönböztetni.</i> Ismerje fel a mese fajtáit jellemzőik alapján. <i>Tanítói segítséggel.</i>
Szólások, közmondások, szóláshasonlatok, találós kérdések.	A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése, keresése konkrét versekben.	Legyen képes versek, költői képek értelmezésére, hangulatuk megragadására. <i>Ismerje a versszak, ritmus, rím fogalmát.</i>
Versolvasás Versek tartalmi és szerkezeti jellemzői - a lírai mű központi gondolata, - a vers hangulata, költői eszközök. - versszak, sorok száma, hossza, szótagszám, - ritmus, rím, - versek ritmizálása.	Versek formai, szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, összehasonlítása. Rímpárok keresése. Hangsúly gyakorlatok, a fő és mellékhangsúly érzékelése, írásjelek szerinti szüneltartás.	Törekedjen a helyes hangsúly érzékeltetésére. Tanult memoriterek szöveghű felidézése. <i>Képességeinek megfelelően.</i>
Fantáziafejlesztés, improvizáció	Versek, nyelvtörők, mesék mozgással, dramatikus elemekkel történő, élményszerű megjelenítése. Improvizálás tárgyakkal.	Tudjon improvizálni szereplők, helyszín, megadásával, adott tárgyak (kellékek) felhasználásával.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak népköltészet, eredetmese, tündérmese, népmese, műmese, csalímese, láncmese, valós történetek, regény, szerző, tartalomjegyzék, fejezet, illusztráció, versszak, verssor, rimpár, refrén, ritmus, ismeretterjesztő szöveg <i>állatmese, versszak, verssor, ritmus,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit- és erkölcsan		
Írás, helyesírás, íráshasználat Írástechnika fejlesztése. - Az új vonalrendszer bevezetése - Betűalakítások, helyes kapcsolások az új vonalrendszerben. - Az írás tempójának fokozása. - Tollaal való írás kialakítása. - Az írásbeli munka átolvasásának és javításának fontossága. Szövegírási technikák: - Szövegelrendezés - Rövid jegyzet készítése különböző tanulási helyzetekhez kapcsolódva. - Az írásmunkák során a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.	Az új vonalrendszer vizsgálata, írás az új vonalrendszerben. Betűkapcsolások gyakorlása különböző méretű vonalközben. Típushibák megfigyelése, korrigálása. Szavak, szósorok, mondatok másolása. A tollal való írás gyakorlása, a hibajavítás lehetséges módjainak megismerése.	Az írás eszközszintű használata. Alakuljon ki a tiszta, jól olvasható, lendületes, igényes íráskép. Másolás során legyen képes írástechnikai és helyesírási hiba nélkül írni. <i>Másoláskor kevés hibával dolgozzon.</i> Az írásbeli munka önellenőrzése váljon szokás szintűvé. <i>Hibáit segítséggel tudja javítani, fejlődjön önellenőrző képessége.</i> Legyen képes a szöveg gazdaságos, jól áttekinthető elrendezésére. Képességeinek megfelelő mértékben. Törekedjék a helyesírási szabályok alkalmazására az írásbeli munkák során.
Fogalmak hibajelölések jelentése, gazdaságos elrendezés, tartalom-forma egysége, <i>javítás</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret		
Környezetünk ismerete (Helyem a világban; Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek; Növények, állatok, emberek, találmányok) Különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegek Empatikus képességek fejlesztése, az időben való tájékozódás fejlesztése Család -, iskola-, országismeret bővítése, „kitekintés” a környező országok, nemzetek felé. Népszokások: Miklós naphoz, Luca naphoz kapcsolódó szokások. Tavaszi népszokások. Jellegzetes ételek. Állatokról és növényekről szóló ismerettartalmú szövegek	Ismeretterjesztő szövegek olvasása hagyományos és digitális oldalon, azok feldolgozása. Dramatikus játékok. Tantárgyi integráció: ének, kézműves foglalkozások. Népszokásokhoz, ünnepekhez kapcsolódó dramatikus és vizuális feldolgozások. Gyűjtőmunka, kiselőadás	Képességeknek megfelelő aktív részvétel Aktív, alkotó részvétel. <i>Képességei szerint.</i> Aktív, alkotó részvétel. <i>Képességei szerint.</i> A szöveg által nyert ismereteket építse be meglévő ismeretei közé. Használjon különböző forrásokat. Legyen képes rövid beszámoló megtartására.
Fogalmak jeles napok, néphagyomány, népszokás, címer, zászló, himnusz, nemzeti jelképek, nemzeti ünnepek, <i>jeles napok, néphagyomány, népszokás, címer, zászló, ünnepek,</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: etika/hit- és erkölcsstan, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra,		
Tanulási képesség, Könyvtárhasználat Tanulási technikák további fejlesztése Időtervezés. Önálló tanulás algoritmusai. Szótár, kézikönyv használata. A könyvek jellemzői; szerző, cím, kiadó. Betűrend szerinti besorolás. Adatok célszerű elrendezésének módja. Tapasztalatszerzés ismeretek, adatok, információk gyűjtésében, a különböző információhordozók használata segítségével.	Könyvtárlátogatás, könyvtári óra. Könyvek keresése szabadpolcon. Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek témájának megállapítása cím és tartalomjegyzék alapján. Könyvtári katalógus és számítógép használata.	Használja a tanult technikákat. <i>Képességei szerint.</i> Tájékozódjon a könyvtárban, a könyvek rendszerében. <i>Segítséggel ismerje a könyvtárhasználati tudnivalókat.</i>
Fogalmak: önálló tanulás, szótár, kézikönyv, szerző, író, költő, cím, digitális eszközök <i>író, költő, cím,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
A megvalósítást segítő tartalmak (mesék, versek, ifjúsági regények, ismerettartalmú szövegek) Kókayné Lányi Marietta: Szépen szóló Füttyöri; A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény; A csillagszemű juhász; A molnár, a fia meg a számár; Világszép Ilonka; Hazugságmese; Füllentő mese; Köleves; A só; Szécsi Magda: A cigányasszony meg az ördög; Benedek Elek: A számár meg az oroslán; A holló és a róka - Aesopus, La Fontaine; Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát; Rákos Sándor: A két kis vadkörtefa; Tordon Ákos: Pilleruha; Lázár Ervin: Csodapatika; Csukás István: A téli tücsök meséi (részlet) Csukás István: Kurta mese Lázár Ervinről (Lázár Ervin ötvenedik születésnapjára) Fekete István: A tölgyfa (részlet); Nemes Nagy Ágnes: Bodzavirág; Kányádi Sándor: Valami készül; Áprily Lajos: Március; József Attila: Mama ; Nagy László: Dióverés; Kányádi Sándor: Ballada; Tamkó Sirató Károly: Tengerecki hazaszáll; Vörösmarty Mihály: Szózat (keretversszakok); Petőfi Sándor: Nemzeti dal ; Füstbement terv; Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Nagyvárad János: Csendes éj; Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony; Ady Endre: Kis, karácsonyi ének; Szabó Lőrinc: Lóci verset ír; Locsolóvers; Kiss Anna: Hol van a világ vége? (A vastag betűs művek memoriték.) Ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban; Állatok, növények, tájak, találmányok; Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek c. témakörben. A föld élőlényei: növények, állatok – az életkori sajátosságoknak megfelelő érdekességek; Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika; Fekete István: Vuk; Lázár Ervin: Bab Berci; Javaslat: Janikovszky É: Az úgy volt...; Kire ütött ez a gyerek?; A. Lindgren: Harisnyás Pippi; Csukás István: Keménykalap és krumpliorr; Berg Judit: Rumini; A. Milne: Micimackó; P.L. Travers: Csudálatos Mary		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése.
- Gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlése.
- A nonverbális kommunikáció néhány elemének megfigyelése. A szóhasználat, a hangsúly, a testbeszéd összehangolása a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.
- A kommunikációs helyzetekben az alapvető szabályok betartása.
- Az üzenetek lényegének, érzelmi tartalmának megértése
- A megismert nyelvi eszközök alkalmazása az élőbeszédben.
- A beszédkészségnek és a szóbeli szövegek megértésének fejlesztésével önismeretre, önbecsülésre, az ezeken alapuló magabiztos fellépésre és mások személyiségének tiszteletére, véleményének megbecsülésére nevelés.
- *Beszédtechnikai gyakorlatok.*
- Az aktív szókincs gyarapítása.
- Az olvasás eszközszintű használata.
- Az olvasás szokássá alakítása, hosszabb, epikus műveken keresztül.
- A szövegértés fejlesztése, a szövegek logikai egységekre való tagolása.
- *A szövegértés bizonyítása feladatmegoldással, tartalommondással.*
- Az olvasmányokból megismert érzelmek, emberi kapcsolatok, élethelyzetek elemző képességének fejlesztése. *(Nem elvárható)*
- Ismeretterjesztő szövegek önálló feldolgozása.
- *Rövid ismeretterjesztő szövegek feldolgozása tanítói segítséggel.*
- Műelemzés
- *Vers és próza megkülönböztetése.*
- Szövegalkotás képességének fejlesztése, leírás, jellemzés, levél.
- *Adott témában 4-5 mondatos szöveg alkotása.*
- A helyesírás tudatosságának fokozása, a helyesírási szabályok automatizálása.
- Az anyanyelvi ismeretek rendszerezése.
- *Tanult nyelvi fogalmak felismerése jelentésük alapján.*
- A kronológikus gondolkodás fejlesztésének megkezdése történelmi témájú szövegek segítségével.
- A történelmi mondák, regék segítségével a nemzeti identitástudat kialakítása, a hazaszeretetre nevelés.
- A magyarságtudat erősítése.
- Az önellenőrzés eszköz szintű használata. *(Egyéni képessége alapján)*

Éves óraszám: 216

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Beszéd és kommunikáció Páros és csoportos kommunikáció: Szöveg jelentésének megfelelő hangerő, térköz. Nem verbális eszközök (testbeszéd) használata. Párbeszédes forma. Szövegjelentés kifejezése szövegfonetikai eszközökkel. A vitakultúra formálása.	Helyzetgyakorlatok. Részvétel kötetlen beszélgetésekben. A hangerő és a térköz szabályozásának gyakorlása. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i> Olvasmányok reprodukálása szóban tömörítéssel, nézőpontváltással. Ismert szövegek mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítése.	Legyen képes a szituációnak megfelelően hangerejét, testközelségét szabályozni. Alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban. Gondolatait értelmesen, összefüggően mondja el. <i>Gondolatait tudja néhány mondatban megfogalmazni.</i> Tudja olvasmányai tartalmát, élményeit lényegre szűkítve, illetve vázlat alapján bővítve elmondani.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Ismerkedés a hálózati kommunikációval.	Digitális felületek használata.	Vegyen részt alkotó módon dramatikus játékokban. <i>Képességei alapján.</i>
Fogalmak előadó - hallgató, vita, szemkontaktus, szituáció, improvizáció, testtartás, térközsabályozás,		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, dráma, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés, idegen nyelv		
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás Összefüggő, folyamatos és tudatos szóbeli szövegalkotás: Tömörítés és bővítés műveleteinek alkalmazása. Szöveg átalakítása megadott szókinccs felhasználásával. <i>Mondat-, majd 4-5 mondatos szövegalkotás. Cím.</i> A szövegalkotás szabályai - anyaggyűjtés, - a szöveg tagolása, - az események sorrendje, - a cím és tartalom kapcsolata, - választékos szóhasználat. Írásbeli szövegalkotás. Elbeszélés, párbeszéd. Leírás tartalmi és szerkezeti jellemzői. Levél, üdvözlő tartalmi, formai jellemzői. Tájékoztató szöveg, tudósítás, hír, riport. Reklámszöveg alkotása. Kritikai érzék fejlesztése a reklámszövegek kapcsán. A saját médiafogyasztási szokások tanulmányozása.	Szavak gyűjtésével, vázlat segítségével beszámoló. <i>Szöveg átalakítása kérdések segítségével.</i> Fogalmazástechnikai gyakorlatok, bővítés, szűkítés, lényegkiemelés. Az anyaggyűjtés módjainak végiggondolása., kipróbálása. Események, olvasmányélmények időrendbe állítása. <i>Képek segítségével.</i> <i>Címválasztás, önálló címadás.</i> Elbeszélő fogalmazás készítése, kiegészítése párbeszédekkel. A leírás, a jellemzés megfigyelése irodalmi példákon. Leírás készítése a környezetből vett élőlényekről, tárgyakról. Címzésre, levélírássra vonatkozó szabályok gyakorlása. Tájékoztató szöveg írása. Beszélgetés a reklámok szerepéről, az információforrások hitelességéről.	Legyen képes élményeiről, olvasmányairól összefüggően beszámolni. <i>Tanítói segítséggel tudja olvasmányai tartalmát elmondani.</i> Legyen képes szöveget bekezdésekre tagolni. Törekedjék szóbeli és írásbeli munkái során a szemléletes, választékos kifejezések használatára. <i>Képsor segítségével tudja részekre tagolni a szöveget</i> Legyen képes előkészítés után 1 oldal terjedelmű fogalmazás megírására elbeszélő, leíró formában. <i>Nem elvárható.</i> <i>Irányítással legyen képes rövid levél, képeslap megírására.</i> Legyen képes különféle szövegek (hír, hirdetés, levél, leírás, meghívó, értesítés) megfogalmazására. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i> Aktív részvétel. / <i>Képességei szerint.</i>
Fogalmak levél, cím, címzés, címzett, feladó, hír, hirdetés, értesítés, meghívó, interjú, leírás, közelítés, távolodás, elektronikus levél; <i>levél, cím, címzés, címzett, feladó, hír,</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Nyelvi tudatosság, anyanyelvi ismeretek Élőlények, tárgyak és gondolati dolgokat jelölő szavakról tanultak mélyítése.	Felismerés gyakorlása, csoportosítások közös jegyek alapján, digitális eszközök használatával is. Szóképzés, analógiák alapján. Látó- halló tollbamondás: tulajdonnevek helyesírása.	A tapasztalati úton szerzett ismereteit alkalmazza szövegalkotás során. Szerezzen tapasztalatokat, megfigyeléseit próbálja megfogalmazni.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A cselekvést, történet, létezés kifejező szavakról tanultak mélyítése, Múltban, jelenben, jövőben végzett cselekvések, történések írásának megfigyelése, gyakorlása.	Hagyományos írásmódú személynevek helyesírásának megfigyelése. Helynevek helyesírásának megfigyelése, gyakorlása.	Szerezzen gyakorlati tapasztalatokat.
A kiejtéstől eltérő szavak	Szóképzések. Megfigyelése, válogatása, gyűjtése. A különböző idejű cselekvések, történések változatos kifejezésének gyakorlása.	Tudjon helyesen leírni 20-40 összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szót.
A tulajdonságokat jelentő szavak képzése, helyesírási ismeretek mélyítése. Fokozás.	A kiejtéstől eltérő szavak megfigyelése, szóelemzése, helyesírásuk gyakorlása. Tapasztalatszerzés	Kövesse a kiejtéssel megegyező rövid szavakban előforduló helyesírási szabályokat. Írja helyesen a megfigyelt és értelmezett fokozott mellékneveket.
A mennyiségeket jelölő szavak felismerése, csoportosítása, helyesírása.	A tulajdonságokat jelölő szavak helyesírási szabályainak megfigyelése, alkalmazása. Hibajavítás.	Ismerje a számnév jelentését. Használja a keltezés jelöléséről tanultakat.
A keltezés. Számok írása betűvel. A mennyiségeket jelölő szavak fokozása.	Szavak megfigyelése, gyűjtése, válogatása. Szavak megfigyelése szöveggörnyezetben. A határozott és a határozatlan mennyiségeket felismeri, csoportosítja. Keltezés, dátum írása.	A megfigyelt és értelmezett fokozott számneveket helyesen írja.
A mondat: A beszélő szándéka szerint megkülönböztetett mondatfajták.	Felismerése, megnevezése, alkotása, átalakításuk.	Legyen tisztában a mondatok fajtáival, mondatvégi írásjelekkel.
A szótő és toldalék. A toldalékos szavak helyesírása. Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése.	Toldalékos szavakban szótő megkeresése. Toldalékos szavak helyesírásának megfigyelése, alkalmazása. Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok helyesírásának gyakorlása.	Ismerje fel a szótövet és a toldalékot. Segítséggel alkalmazza a toldalékos szavak helyesírásának szabályait.
Cselekvés és történet múltban, jelenben és jövőben.	Cselekvést és történet jelentő szavak gyűjtése kérdései alapján. Felismerése, kikeresése mondatokból. A cselekvés idejének megfigyelése, változtatása.	Legyen gyakorlott a szavak csoportosításában kérdőszavak szerint.
Élőlények, élettelen dolgok Közös nevek és saját nevek Helyesírás megfigyelése, gyakorlása.	Élő, élettelen és gondolati dolgok gyűjtése kérdések alapján. felismerése, kikeresése szövegből.	Használja a személynevek, állatnevek, nagy kezdőbetűjét.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Tulajdonságot jelölő szavak</i> <i>Fokozott alakok</i> <i>Mennyiséget jelölő szavak.</i> <i>Azok fajtái.</i> Helyesírás: A helyesírási készség automatizmusainak megerősítése. <i>Magán és mássalhangzók időtartamának jelölése.</i> Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. <i>Toldalékos szavak helyesírása.</i> <i>Mondatok helyesírása.</i> <i>„j” hang jelölése.</i> Helyesírási szótár használata. Anyanyelvi, helyesírás fejlesztő számítógépes oktató programok használata.	<i>Csoportosítás.</i> <i>A közös nevek és saját nevek megkülönböztetése.</i> <i>Tulajdonságot jelölő szavak gyűjtése kérdése alapján.</i> <i>Felismerése, kikeresése szósorból, mondatból.</i> <i>Fokozott alakok helyesírásának megfigyelése, alkalmazása.</i> <i>A számnevek felismerése.</i> <i>Mennyiséget jelölő szavak gyűjtése kérdések alapján, felismerése, kikeresése szövegből.</i> <i>Csoportosítás.</i> Tollbamondások. <i>Látó – halló tollbamondások.</i> Nyelvhelyességi, hibajavító játékok. Hiányzó ékezetek pótlása. Hiányzó j hangok pótlása. <i>Mondatok helyesírásának automatizálása.</i>	<i>Legyen gyakorlott a szavak csoportosításában kérdőszavak szerint.</i> <i>Ismerjen fel tulajdonságokat jelentő szavakat.</i> <i>Találjon rokon értelmű és ellentétes jelentésű párokat.</i> <i>Alkalmazza a fokozott alakok helyesírását.</i> Alkalmazza a tanult helyesírási és nyelvhelyességi szabályokat. <i>Előkészítés után, tollbamondáskor alkalmazza nyelvtani ismereteit.</i> <i>Begyakorolt szavakon tudja jelölni a magán és mássalhangzók időtartamát.</i> <i>Tudjon 2-3 mondatból álló szöveget pontosan másolni.</i> Kb. 60 szóban tudja jelölni a „j” hangot. <i>Írja helyesen a „j” hangot a tanult szavakban.</i> A szokás szintjén ellenőrizze helyesírását és javítsa hibáit. Az oktató programok elemi szintű használata.
Fogalmak mennyiségeket kifejező szó, határozott, határozatlan, keltezés, dátum, szóelemző írásmód, szótó, toldalék, <i>élőlények, élettelen és gondolati dolgok, tulajdonságokat kifejező szavak, mennyiségeket kifejező szavak, cselekvést, történést jelentő szavak, múlt, jelen, jövő, szótó, toldalék</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, matematika		
Olvasás, szövegértés Az értelmező hangos olvasás fejlesztése: - hangerő, tempó, hangsúly, mondatközi írásjelek érzékeltetése. Értelmező felolvasás, értelmi szünettartás.	A kifejező olvasás gyakorlása. A megfelelő hangerő, tempó megválasztásának kialakítása. A szövegben rejlő érzelmek kifejezésének gyakorlása, értelmi szünettartás szükségességének megfigyelése. Az interpretáló olvasás fejlesztése.	Olvasása szöveghű, folyamatos, a tartalmat kifejező legyen, az élőbeszéd üteméhez közelítő tempójú és hanglejtésű. Legyen képes a készségi szintű néma olvasásra a szöveg tartalmának megértéséhez.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>A beszélő szándékának érzékeltetése helyes hanglejtéssel.</i> Felolvasáskor kapcsolattartás a hallgatósággal Az értő olvasás fejlesztése: Szövegben való gyors és megbízható tájékozódás, információkeresés. Szövegfeldolgozás műveleteinek készség szintű alkalmazása. Az emberek viselkedésének megfigyelése a mesékben, mondákban, regékben és a valóságban.	Kreatív és kritikai olvasás megalapozása. Szövegelemző műveletek önállóan, információk, tények, adatok kiemelése, tömörítés, bővítés, jegyzetelés. Irányítással összefüggések meglátása, értelmezések, kulcsszavak kiemelése. Azonos témájú alkotások összehasonlítása. Szereplők viselkedésének több szempontú összehasonlítása.	<i>Alakuljon ki a pontos, érthető olvasás képessége.</i> Legyen képes olvasás útján önálló ismeretszerzésre, tények, adatok kiemelésére. Önállóan végezzen szövegelemző műveleteket.
<i>Szereplők, események, helyszínek megnevezése.</i>	<i>Szereplők, helyszínek megnevezése.</i>	<i>Tudjon szereplőket, helyszínt megnevezni, eseményeket sorba rendezni.</i>
Mesés és valószerű történetek.	A mesés és valós elemek szétválogatása.	<i>A megértés bizonyítása egyszerű feladatok megoldásával.</i> Tegyen különbséget mese és valóság között, döntését indokolja meg.
A szó szerinti jelentésen túl az olvasottak mélyebb összefüggéseinek ok-okozati kapcsolatainak felismerése, értelmezése.	Kérdések megfogalmazása, véleményalkotás. Művészi eszközök felismerése irodalmi művekben. Érzelmek, emberi kapcsolatok megfigyelése, értékelése.	Legyen képes az olvasottakkal kapcsolatos véleményét, álláspontját önállóan megfogalmazni, indokolni.
<i>Egyszerűbb összefüggések értelmezése, ok-okozati kapcsolatok felismerése.</i>	<i>Egyszerűbb, konkrét ok-okozati összefüggések értelmezése.</i>	<i>Értelmezés, megbeszélés után alakuljon ki az olvasottakkal kapcsolatos véleménye.</i>
Szövegtagolás, vázlat <i>A szöveg tagolása időrend szerint.</i>	A szöveg tagolása időrend szerint. Vázlatkészítés. Vázlat bővítése, szűkítése.	Legyen képes tartalmi egységeket meghatározni, címet adni.
A szókinccs gazdagítása	Olvasott szövegekkel összefüggésben rokon értelmű, ellentétes jelentésű, egy szócsaládba tartozó szavak, kifejezések keresése, gyűjtése.	Az elsajátított szavakat tudja helyesen használni szóbeli, írásbeli fogalmazásai során.
Ismerkedés médiaszövegekkel.	Médiaszövegek gyűjtése, válogatása, rendszerezése.	
Fogalmak monda, rege, mesei elem, valós elem, cselekmény kezdő és végpontja, fordulópont, tény, adat, tömörítés, bővítés, ok-okozat, kulcsszó, vázlatbővítés, vázlatcsúszítás <i>esemény, helyszín, tagolás, vázlat,</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, etika/hit- és erkölcstan		
Irodalomolvasás, irodalmi ismeretek		
Szépirodalmi szövegek - prózai és verses népköltészeti alkotások:		Ismerkedjen meg érdeklődéséhez, életkorához közel álló irodalmi

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
- eredetmesék - legendák - mondák Más népek népköltészete Szólások, közmondások <i>Szólások, közmondások</i> Prózai és verses műköltészeti alkotások Elbeszélések A költői nyelv sajátosságai. Műfaji jellemzők és a tartalom összefüggésének megfigyelése. Versek <i>hangulatának, szerkezeti sajátosságainak</i>, a költői eszközök megfigyelése. <i>Egyéni képesség szerinti mértékben.</i> Nyelvi eszközök alkalmazása. <i>Rím, ritmus szerepének érzékeltetése, felismerése.</i> Történelmi olvasmányok Híres emberek, történelmi személyiségek, irodalmi hősök Monda és legenda, történelmi olvasmány megkülönböztetése. Kulcsszavak és kulcsmondatok Műfaji jellemzők és a tartalom összefüggésének megfigyelése	Népköltészeti alkotások (elsősorban mondák) motívumainak megfigyelése, értelmezése, összefüggések vizsgálata. További adatgyűjtés más népek irodalmi alkotásairól, azok értékeiről, jellegzetes jegyeiről. Magyar népköltészeti motívumok összevetése más népekével. Mesefajták felismerése jellegzetes jegyei alapján. Önálló meseírás. Szólások, közmondások értelmezése <i>Szólások, közmondások értelmezése</i> Művek szempontok szerinti vizsgálata, elemzése, összehasonlítása. A népköltészet és a műköltészet különbségeinek megtapasztalása példák alapján. A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése, gyűjtése, összehasonlítása példák alapján. Híres emberek, történelmi személyiségek, irodalmi hősök külső és belső tulajdonságainak felsorolása. Néhány alapvető irodalmi téma, emberi alaphelyzet felismerése az olvasott művekben. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése a szövegekben, azok megfogalmazása segítségével. Az olvasott szövegekben megjelenő szereplőkről, cselekedetekről, helyzetekről, magatartásokról vélemények megfogalmazása, leírt	szövegekkel. <i>Képességei szerinti mélységben ismerkedjen érdeklődéséhez közel álló irodalmi szövegekkel.</i> Ismerje, kutassa szólások, közmondások jelentését. <i>Ismerje néhány közmondás jelentését.</i> Legyen tájékozott híres költőink, íróink művei körében. <i>Elemi szinten ismerjen néhány tanult híres író, költő, jelentős műveik címét.</i> Tanult versek és prózarészletek felidézése. <i>2-3 vers és prózarészlet felidézése.</i> Tudjon szereplőkről rövid jellemzést adni. Tudjon kulcsszavakat, kulcsmondatokat kiemelni. Tudjon néhány mondatos véleményt megfogalmazni.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Szépirodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegek Ismerkedés a médiaszövegek előállítását jellemző sajátos tevékenységformákkal A médiumok jelenlétének és befolyásának tudatosítása.	vélemények egybevetése a saját véleménnyel. Művek közvetlenül adódó jelentésének megfogalmazása. A történet, az alapérzés, alaphangulat megfogalmazása. A szűkebb környezethez kötődő irodalmi és kulturális emlékek, emlékhelyek megismerése. Az olvasottak megjelenítése dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel. Kiállítások megtekintése. A különböző műfajú írások gyűjtése, olvasása, elemzése, sajátosságaik összevetése. Ismeretterjesztő szövegek értelmezése, lényegkiemelés gyakorlása. Gyűjtőmunka, kutatás, a saját tapasztalatok elemzése. Véleményalkotás.	Váljon nyitottá a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődjön nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete. Tudja megkülönböztetni az ismeretterjesztő, publicisztikai szövegeket az egyéb tanult szövegtípusoktól. <i>Képességei szerint, nem elvárható</i>
Fogalmak vers, himnusz, dal, rím, ritmus, refrén, népmesegyűjtők, műfaj, monda, rege, legenda, eredetmonda, népköltészet, műköltészet, szólások, közmondások, szépirodalom, ismeretterjesztő, publicisztika, terjedelem, forma, témaválasztás, költői eszközök, hasonlat, megszemélyesítés, ismétlés, történelem, honfoglalás, magyarság, <i>szólások, közmondások, vers, rím, ritmus, regény</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, ének-zene, dráma, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit- és erkölcstan		
Környezetünk ismerete (Helyem a világban; Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek; Magyar feltalálók és találmányok) Iskola régen és ma Régi gyermekjátékok	Szépirodalmi szövegek olvasása, feldolgozása. Gyűjtőmunka. Azonos témájú alkotások összehasonlítása. Interjú idős hozzátartozókkal. Kutatómunka, ismeretterjesztő szövegek olvasása. Kérdések megfogalmazása, véleményalkotás. Emberi kapcsolatok megfigyelése. Művészi eszközök felismerése a művekben.	Önállóan végezzen szövegelemző műveleteket. Legyen képes olvasás útján önálló ismeretszerzésre, tények, adatok kiemelésére. Legyen képes az olvasottakkal kapcsolatos véleményét megfogalmazni, indokolni.
Események a történelmi időkben. A magyar nemzet nagy történelmi eseményei.	Történetek, források megismerése a magyarság múltjának nevezetes eseményeiről, híres személyiségeiről.	Ismerje a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, híres személyiségeit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Jelentős nemzeti ünnepek, évfordulók (márc. 15., aug. 20., okt.6. okt.23.) Híres nemzeti ereklyék, emlékhelyek megismerése Népszokások: Gergelyjárás, az emberélet fordulóihoz kapcsolódó szokások Régi mesterségek Magyar feltalálók és találmányok	Történelmi események megelevenítése. Tájékozódás - időszalag segítségével - a történelmi korokban. Nemzeti ünnepek megünneplése. Történelmi emlékhelyek felkeresése. Játékos tevékenységek. Dramatikus játékok. Megismeri a nép mesterségeihez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyerekjátékokat. Ismeretterjesztő szövegek olvasása, kutatómunka, prezentáció.	<i>Képességei szerinti mélységben és terjedelemben.</i> Értelmezze a mondák, legendák, történelmi olvasmányok tartalmát. <i>Tanítói segítséggel.</i> <i>Elemi szinten ismerje nemzeti ünnepeinket, jelentős nemzeti ereklyéket, emlékhelyeket.</i> Aktív, alkotó részvétel. <i>Képességei szerint.</i>
Fogalmak szabadságharc, forradalom, hazaszeret, nép, nemzet, nemzetiség, emlékhely, mesterség, népszokások, feltaláló, találmány, <i>monda, nemzeti ünnep, nép, népszokás,</i>		
Kapcsolódási pontok: etika/ hit- és erkölcstan, dráma, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Tanulási képességek, Könyvtárhasználat Tanulási technikák további fejlesztése Időtervezés. Önálló tanulás algoritmusai. Tanulási sorrend, tanulási terv készítése. Szótárak, kézikönyvek használata. Gyermek és más lexikonok, digitális eszközök használata A könyvek jellemzői. Könyv, folyóirat, újság megkülönböztetése. Betűrend és téma szerinti besorolás. Adatok célszerű elrendezésének módja. Tapasztalatszerzés ismeretek, adatok, információk gyűjtésében, a különböző információhordozók használata segítségével	A tanulási technikák folyamatos, mindennapi használata. Kézikönyvek, lexikonok, szótárak, digitális eszközök célszerű, mindennapos használata. Könyvek, folyóiratok keresése szabadpolcon. Eligazodás gyakorlása a gyerekeknek készült segédkönyvek között. Tájékozódás a könyvek között, a katalógus tájékoztató szerepe. Könyvek megkeresése katalógus alapján, katalogizálás Különböző, gyerekeknek szóló könyvekből, ismeretterjesztő művekből információk gyűjtése. A különböző információhordozók használata.	Használja a tanult technikákat. <i>Képességei szerint.</i> Segédkönyvek használata szokás szintjén. <i>A tartalomjegyzék használata segítséggel.</i> Biztos tájékozódás a könyvtárban. <i>Segítséggel ismerje a könyvtárhasználati tudnivalókat.</i> Érdeklődjön a különböző információhordozók, s azok használata iránt. .
Fogalmak időtervezés, tanulási sorrend, tanulási terv, újság, folyóirat, szótár, internet, <i>újság, szótár, internet</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A megvalósítást segítő tartalmak		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
(mesék, mondák, versek, ismerettartalmú szövegek, ifjúsági regények)		
Szabó Éva: Amiről az indiánok mesélnek; Montay Beáta: Az idő vén fája; Gaál Mózes: Mese a csodaszarvasról; Móra Ferenc: A hunok hazát keresnek; Móra Ferenc: Az Isten kardja; Gárdonyi Géza: Attila temetése; Gaál Mózes: Emese álma; Lázár Ervin: Szent István koronája (részletek); A sapkatöltés – Szent István-legenda – <i>somogyi népmonda nyomán</i> ; Mátyást királlyá választják – <i>Benczédi Székely István és Thuróczi János krónikája nyomán</i> ; Mátyás király és az öregember – (Illyés Gyula: <i>Hetvenhét magyar népmese</i>); Móra Ferenc: Furfangos Támadi; Móra Ferenc: Kevély Kereki		
Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú; Radnóti Miklós: Éjszaka ; Verbőczy Antal: Ősz (képvers); Tóth Árpád: Láng; József Attila: Kertész leszek; Weöres Sándor: Hold és felhő; Kölcsey Ferenc: Himnusz (első két versszak) ; Leksa Manush: Cigány bölcsődal; Nagy László: Adjon az Isten; Nagy László: Csodafiú – szarvas Kodály Zoltán: Pünkösdlő (részlet) (A vastag betűs művek memoriték.)		
Gárdonyi Géza: Iskolában; Kosztolányi Dezső: Az iskolában hatvanan vagyunk...; Móra Ferenc: Szeptemberi emlék; A csaló; Fehér Klára: Az iskolapad; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezések; Nobel-díjasok valamint ismerettartalmú szövegek: A világegyetemtől haladva a Földre – a bolygónk megismerése (pl: nyughatatlan bolygónk; háborgó Föld – vulkánkitörések, földrengések keletkezése; barlangok: cseppkő, jég; a felszín vizei; a légkör; a szivárvány; villámok keletkezése, továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek témakörben		
Tatay Sándor: Kinizsi Pál Javaslat: Fekete István: Tüskevár; Lázár Ervin: A kisfiú meg az oroszlánok; Erich Kästner: A két Lotti, A repülő osztály; Boldizsár Ildikó: Boszorkányos mesék; Varró Dániel: Túl a maszathegyen		

A továbbhaladás feltételei

- Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikáció során, a tanult udvarias nyelvi fordulatok használatával.
- A mondanivaló érthető megfogalmazása szóban.
- Gondolatok kifejezése összefüggő mondatokban.
- *A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvi formák alkalmazása.*
- Ismert témájú szöveg folyamatos, pontos, kifejező felolvasása.
- *Ismert témájú szöveg gyakorlás utáni érthető, hangos olvasása.*
- Szövegértés bizonyítása feladatok elvégzésével, lényegkiemeléssel.
- *Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása.*
- Legyen ismerete a tanult magyar költőkről, írókról és műveikről.
- *Vers és próza megkülönböztetése.*
- Rendezett, olvasható írás, megfelelő írott szöveg elrendezés a füzetben.
- *Olvasható írásképp, megfelelő füzetvezetés.*
- A mondat kezdés nagybetűvel, a mondatfajta megnevezése, záró írásjelük használata.
- *Mondatkezdő nagybetű és mondatvégi írásjel használata, a tanult mondatfajta felismerése.*
- A szavak felismerése, csoportosítása jelentésük alapján. A megtapasztalt nyelvi ismeretek alkalmazása.
- *Szavak felismerése, megnevezése, csoportosítása jelentésük alapján.*
- A szótő, toldalék felismerése, toldalékos szavak helyesírása.
- *A többes szám felismerése.*
- *A kiejtéssel megegyező helyesírású, tanult szavak pontos írása.*
- A cselekvést és történetet kifejező szavak felismerése, az igekötők helyes használata, írása.
- *A cselekvést és történetet kifejező szavak felismerése.*
- A tanult tulajdonnevek helyesírásának ismerete, alkalmazása.
- *Személy, állatnevek, és gyakran használt tulajdonnevek kezdése nagybetűvel.*
- A tulajdonságokat és mennyiségeket kifejező szavak felismerése, fokozott alakok helyesírása.
- A j hang helyes jelölése a tanult szavakban.

- *Tanulói önellenőrzéssel. tanítói segítséggel a feltárt hibák javítása.*
- A megismert nyelvtani tapasztalatok alkalmazása tollbamondásnál, emlékezetből való írásnál begyakorolt szavaknál. Legyen képes előkészítés után tollbamondással 4-5 mondat leírására.
- 3-4 vers szövegű elmondása emlékezetből.
- Rövid elbeszélő fogalmazás írása ismert témáról.
- Könyvek önálló keresése a könyvtárban, tartalomjegyzék használata.

A tantárgy tanításának céljai és feladatai az 5-8. évfolyamon

- A nemzeti identitástudat erősítése a magyar nyelv tudatos és igényes használata, valamint a magyar irodalom értékeinek megismerése révén.
- Az anyanyelv sokoldalú és árnyalt ismerete a társadalmi kommunikáció alapjának megteremtése.
- Az anyanyelvi kompetencia fejlesztése.
- Kulcskompetenciák, alapvető készségek és képességek (kommunikáció, olvasás, szövegértés, lényegkiemelés, szövegalkotás) differenciált, egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztése.
- Erkölcsi és esztétikai értékek megismerése, műelemzés segítségével.
- A jövőbeni tanulmányokhoz szükséges szövegértés és szövegalkotás gondozása és továbbfejlesztése.
- A tanulásra, ismeretszerzésre való folyamatos motiválás.
- Az egyes évfolyamokon az életkornak megfelelően az önmegismerés, a szűkebb- tágabb körű társas viszonyokban való eligazodás segítése.
- Az alkotóképesség és játékoság fejlesztése az önismeret és önbizalom növelésének erősítésére.
- A választékos, nyelvi eszközökben gazdag kulturált stílus kialakítása különböző kommunikációs helyzetekben.
- Önállóan és másokkal együttműködve képes legyen a verbális, valamint a nem verbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására.
- A magyar irodalom néhány, összetettebb emberi kapcsolatot megjelenítő, nagyobb lélegzetű klasszikus művének megismerése, elemzése, értelmezése.
- Az olvasási kedv felkeltése.
- Az irodalomnak, mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezőmódjainak megismertetése.
- Mind a nyelvi, mind az irodalmi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális és intellektuális érzésének támogatása, az empátikus készség fejlesztése.
- A magán és társadalmi szerepléskor szükséges különféle rendeltetésű szövegek alkotásának biztonságossá tétele.
- Az irodalmi művek rétegeinek megismerése, megnevezése, értékviszonyainak felfedezése.
- Alapvető irodalomelméleti fogalmak rögzítése.
- Az írástechnika továbbfejlesztése, az olvasható, esztétikus és rendezett írás gyakorlása.
- Nyelvi és helyesírási ismeretek mélyítése.
- Anyanyelvi jártasságok, képességek, készségek folyamatos fejlesztése.
- Az igényes szintű vers- és prózamondás kialakítása.
- Az önálló ismeretszerzés hagyományos és legkorszerűbb eszközeinek ismerete és használata.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok az 5-8. évfolyamon**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok:**

Az olvasás- és írás során – a helyesírással és a tartalomra koncentrálva – az egyénnek megfelelő tempó és segédeszköz kiválasztása, valamint az adaptált taneszközök (megfelelő méretű íróeszköz, tankönyv, füzet stb.) használata mellett továbbra is szükséges lehet a megfelelő idő és módszer megválasztása. Egyes tanulóknál a számítógéppel vagy más technikai eszközzel (laptop, tablet, stb.) támogatott írás (gépi írás) elsajátítása teremt lehetőséget az írásbeli kommunikációra. Bizonyos gyermekeknél továbbra is problémát jelenthet a vonalköz tartása, ebben az esetben javasolt a speciális füzet (gyengénlátóknak készített) használata is. Izombeteg gyermekeknél figyelni kell a túlterhelés elkerülésére. Másolásnál a tanuló igényeihez mérten rövidebb, nagyobb betűméretű szöveget kell adni, illetve több időt hagyni a munkára. Előfordulhat az is, hogy a kéz funkcionális állapota nem teszi lehetővé az olvasható írásproduktum kivitelezését, ilyenkor a segítő technológiákkal történő írás bevezetésére kerül sor.

Részképesség, beszédészaki kommunikációs zavarok esetén külön fejlesztési feladatok szükségesek: Bátorító beszédkör kialakítása nehezen érthető beszéd esetén is.

A mimikai, illetve a beszédet kísérő, és annak megértését segítő mozgások gyakorlása.

A beszéd megértésének problémája esetén a vizuális információhordozók tudatosabb használata.

Mivel a beszéd formája a sérülés függvénye, ezért a tartalmi részre kerül a nagyobb hangsúly.

Szövegértésük (hagyományos és digitális) fokát sok képesség együttes működése, szintje határozza meg. Előfordulhat, hogy néma olvasással nehezen érti meg az olvasottakat, nem tudja kiemelni a szövegből a hasznos információkat. Ha az olvasási technika nem alkalmas ismeretszerzésre, akkor szükségessé válhat a hallás utáni tanulás megtanulása, megtanítása.

Fontos, hogy a tanulóknak alakítsuk az egészséges énképet és önbizalmat, segítsük növelni kudarcűrő képességüket, neveljük őket minél nagyobb önállóságra.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A látássérült tanulók ismeretelsajátításában elsődleges szerepe van a verbális kommunikációnak. Törekedni kell arra, hogy a bő szókincs mögött tényleges tartalom legyen. Segítsük a kommunikációs helyzetek pontos értelmezését, a metakommunikáció helyes használatát. Tanári irányítással válnak képessé a kommunikációban használt paralingvisztikai eszközök használatára (a beszédhang minőségének változtatása, az arckifejezések, gesztusok alkalmazása).

Vak tanulók esetében különös hangsúlyt kell fektetni a metakommunikáció értelmezésére, alkalmazására.

Az ismeretanyag elsajátításához hangos/digitális könyvek olvasása, illetve speciális felolvasó szoftver használata ajánlott.

A látássérült gyermekek optimális tanulási környezetének kialakításához az egyéni segédeszközökön kívül (szemüveg, nagyító, egyéni megvilágítás, olvasótévé, emelhető tetejű pad, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a teremben való elhelyezésére is figyelmet kell fordítani. Biztosítani kell a tanuló számára a speciális segédeszközök készség szintű használatának kialakítását, és az önállóság elérésének lehetőségét.

Segítséget jelenthet a táblakép verbális leírása, kézbeadása lapon, a vizuális jelenségek tapintható megjelenítése, az illusztrációk, a csoportmunkák eredményeinek esetleges kiegészítő magyarázata, közelről való megtekintése. Mindezek a tevékenységek több időt kívánnak.

Fontos az anyanyelv tanítása szempontjából a memória fejlesztése.

Gyengénlátó és aliglátó tanulók esetében az ismeretanyag elsajátítása rövidebb terjedelmű olvasmányok választásával könnyíthető, hosszabb művek esetén a hangos/digitális könyvek olvasásával/hallgatásával is megvalósítható.

Az olvasási tempót és a hangsúlyos olvasást érintő követelmények meghatározásakor figyelembe vesszük a gyermek látásteljesítményét.

Törekedni kell az áttekinthető, rendezett, olvasható írásképp fenntartására, amelyet a tanuló saját adottságainak megfelelő betűméretben és taneszközzel teljesít. Másolásnál a tanuló igényeihez mérten rövidebb, nagyobb betűméretű szöveget kell adni, illetve több időt hagyni a munkára.

Biztosítsunk többlet időt a helyesírási szótárak, lexikonok, a könyvtárak használatának megtanítására is, valamint a köznevelési törvényben meghatározott egyéb alkalmakkor (pl. írásbeli dolgozatok, vizsgák).

A könyvtárhasználat az iskolai könyvtár használatán túl segíti a tanulókat, hogy megtanuljanak ismeretlen könyvtárban tájékozódni. Lehetőség szerint ismerjék meg az elektronikus könyvtárat, és igénybevitelét, a látássérült személyeket érintő információkat közlő weboldalakat.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Feladatunk a gyermek egyéni adottságainak - hallássérülésének és nyelvi szintjének - figyelembevételével a nyelvi kommunikáció alapozásának folytatása, az életkornak megfelelő ismeretek tartalmának nyelvi megfogalmazása, megértése, a szókincs bővítése, a szükséges grammatikai elemek alkalmazása, alakítása.

A felső tagozatos szakaszban a nyelvi készségek olyan szintjére juttatható el a hallássérült tanulók többsége, amely alkalmassá teszi őket az egyre önállóbb ismeretszerzésre, szövegalkotó műveletek végzésére, a korszerű műveltség iskolai tartalmának birtoklására.

Valamennyi műveltségi területen megjelenik az anyanyelvi készségek fejlődése, a szóbeli és írásbeli közlés gyarapodása, a beszéd- és szövegértési készségek fejlődése, az aktív és passzív szókincs bővülése, a passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsulása.

Kiemelt feladatok:

- Kommunikációs helyzetek fejlesztése különféle élethelyzetekben.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és spontán beszédben is.
- Véleménynyilvánítás gyakorlása.

- A kognitív funkciók komplex fejlesztése.
- Az ismert tartalmú szövegek elemző olvasása.
- A gyermek fejlettségének és életkorának megfelelő szépirodalmi művek feldolgozása, önálló megértése.
- A nyelvi funkciók és a pragmatikai kompetencia fejlesztése.

Siket tanulók esetében komplex nyelvi fejlesztésre van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátítása céljából. Esetükben fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása. A hangzó beszédet kísérő jelnyelv a megértés fontos eszköze lehet a siket egyének számára az egymás közötti kommunikációban. Egyéni helyzetekben jeltolmács nyújthat segítséget nyújthat a nyelvi kommunikáció közvetítésében és értelmezésében, ha a nyelvi közlés megértése akadályozott.

Nagyothalló és cochleárisan implantált tanulók esetében a nyelvi kommunikáció biztonságos megalapozásával, folyamatos fejlesztésével a megfelelő kultúrtechnikák az ismeretszerzés eszközeivé válhatnak.

A műveltségterület fejlesztési feladatainak megvalósítása során komplex nyelvi fejlesztés történik, speciális feladatokkal, módszerekkel a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításáért.

Egyes tanulók számára nehézséget jelenthet a beszédértés, a szóbeli közlésből az információk kiszűrése, ennek javítása - az információ ismétlése, szájról olvasási kép biztosítása, megfelelő ültetés, adóvevő használata - kiemelten fontos. Továbbá elengedhetetlen az aktív és a passzív szókincs közötti különbségek felszámolása, a szókincs további folyamatos koncentrikus bővítése, a fogalmak közötti kapcsolatok tudatos kiépítése, azok árnyalása különös tekintettel a műveltségi területhez kapcsolódó fogalmakra. Hangsúlyos a fogalommagyarázatok folyamatos biztosítása az optimális szövegértés érdekében.

Sort keríthetünk a tartalmi támpontok fokozatos megvonására is. Ilyenkor ismert szókészletből kell dolgozni a gyermekkel. Mindig ellenőrizzük, hogy az adott jelentéshez az adott hangsor kapcsolódik-e a tanuló mentális lexikonjában.

A verbális emlékezet továbbra is eltérhet az átlagtól, ezért lehetőséget kell biztosítani a hosszabb felkészülési időre, valamint a memoriterek rövidítésére.

A hallássérült tanulók beszédérthetősége legtöbbször szurdologopédiai megsegítést kíván.

A grammatika beépülése egyes esetekben hosszabb időt igényelhet, a sérülésből fakadóan az akusztikus észlelést igénylő tananyagrészek elsajátítása nem elvárható. A hangok tulajdonságainak (hosszúságának) akusztikus úton történő érzékelése az esetek többségében nem várható el, egyéni adottságoktól függ. Vizuális és taktilis megsegítés célravezető lehet. A nyelvtani szabályok alkotását mindig előzze meg tapasztalás.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében biztosítani kell az anyanyelvi kompetenciák hangsúlyos fejlesztését a következő területeken:

- A szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével.
- A kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban.
- A kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata.
- A nyelvi problémaészlelés képességének folyamatos fejlesztése.
- Az egyéni közlési stratégiák kialakítása és használata.
- A nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a partner nem verbális jelzéseinek értelmezése.

A hallássérült tanuló egyéni adottságai szerint tolódik el a hangsúly az auditív és a vizuális csatorna használata között. Minden nagyothalló és cochleárisan implantált tanuló gyermek törekedni kell az akusztikus út dominanciájának kialakítására. A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen esetükben.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A magyar nyelv a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és –gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése segítségével a beszédcentrikusságot helyezzük előtérbe.

Az irodalmi ismeretek célja, hogy a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Az irodalmi ismeretek

hozzájárulnak a tanulók személyiségének, gondolkodásának, érzelmi világának, erkölcsi, esztétikai érzékének gazdagításához, önismeretük erősítéséhez.

Feladat az olvasás – írás eszközszintű használata, a hangos és néma olvasás gyakorlása, a szövegösszefüggések megértetése, a helyesírási szokások megerősítése.

Hangsúlyt kell fektetni az ismert tartalmú szövegek elemző olvasására, szövegértő és –elemző képesség fejlesztésére, továbbá a szókincsfejlesztésre és a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítésére, és a nyelvi hátrányok csökkentésére. Jelentős a szövegértés és szövegalkotás gondozása és továbbfejlesztése.

Törekedni kell a rendezett írásképp alakítására az egyéni adottságok mellett. Az írásmozgás tempójának, rendezettségének, a helyesírás biztonságának gyakorlása évfolyamtól függetlenül feladat.

Fontos a tanulók nyelvi tapasztalatainak megerősítése, a nyelvi elemkészlet gazdagítása, a spontán használt nyelvi szabályok kiemelése.

A nyelvi ismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatokat (analízis-szintézis) a köznap nyelvi tevékenységekhez kötötten is gyakoroljuk a különböző műfajú irodalmi szövegek mellett.

Fontos feladat évfolyamtól függetlenül a kognitív funkciók komplex fejlesztése. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Elengedhetetlen a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése. Használja a tanult nyelvi fordulatokat. Bővüljön a verbális emlékezete. Segítség az ismert szövegek dramatizálása, az akaratlagos figyelem fejlesztése, az improvizáció, helyzetgyakorlatok alkalmazása.

A műveltségterület hozzájárul a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás alakítására, fejlesztésére.

A tanítási-tanulási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. Tudja fogadni mások segítségét. Tudjon segítséget kérni és adni. Legyen képes véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására.

Lényeges a kreativitás fejlesztése. Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, nagy szerepe van benne a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A hatékony önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni. Az írás, olvasás, az IKT eszközök használata segítik az enyhe értelmi fogyatékos tanulót az önálló ismeretek szerzésében.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd-fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A műveltségi területhez kapcsolódó tananyag-tartalmat, a fejlesztésre fordított időt a sérülés jellege, mélysége, prognózisa befolyásolhatja. A fejlesztési feladatok megvalósítása nagyobb figyelmet kívánhat, a beszéd-fogyatékos típusától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé.

Néhány szempont azonban általánosítható:

Az anyanyelvi fejlesztés és gondozás a nevelés minden színterén és helyzetében, az oktatás teljes időtartama alatt központi szerepet játszik.

A differenciálás lehetővé teszi a hosszabb begyakorlási és érési folyamatok biztosítását.

A beszéd-észlelés és beszédértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése elengedhetetlen.

Nonverbális módszerek alkalmazása, nonverbális helyzetek teremtése javasolt. A dramatizálás, ritmikai gyakorlatok, hangutánzás, légző gyakorlatok segítik a fejlesztést.

Számítógépes programok, hangos könyvek, speciális, a beszéd megértését és technikáját fejlesztő könyvek alkalmazása szükséges.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A fejlesztés fő célterülete ebben a szakaszban is a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Minden autizmus spektrumzavarral küzdő gyermeknél – függetlenül verbális képességeinek színvonalától – elsődleges az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükséges lehet alternatív kommunikációs eszközök alkalmazása.

Lényeges a tanulók túlterheltségének elkerülése érdekében a felesleges információk szűrése. A társas kapcsolatok alakulására, a harmonikus beilleszkedésre, az együttműködő készség fejlesztésre külön figyelmet kell fordítanunk. A kulturált kommunikáció formáit tudatosan és tervezetten gyakoroltatni kell a különböző élethelyzetekben.

Fontos az önállóságra nevelés, az önálló eligazodás segítése mind a társas helyzetekben, mind az írásos anyagokban.

Egyes tantárgyi területeken, melyek nem szociális tartalmúak –, az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók szó szerinti tanulási képessége jó.

Legfőbb cél, hogy az anyanyelvi nevelés megalapozza és befolyásolja valamennyi műveltségi terület tartalmainak megismerését és elsajátítását. Az anyanyelv és kommunikációs nevelés során fejlődik a kapcsolatteremtő, a közlő és informáló képesség, a verbális és nonverbális kommunikáció. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók esetében hangsúlyos feladat az önismeretet, a reális önértékelés kialakítása, valamint a kommunikáció fejlesztése. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, továbbá az olvasásértés intenzív megsegítése kiemelt jelentőségű számukra.

Diszlexiás tanulóknál, a specifikus olvasászavar esetén ki kell alakítani a tanuló mindenkor osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, valamint támogatni kell az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében. Ennek érdekében fontos a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság kialakítása. Lényeges esetükben a rövidtávú auditív és vizuális emlékezet fejlesztése, továbbá a mozgáskoordináció és a testséma biztonságának kialakítása.

Hangsúlyos az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt, valamint a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során.

Olvasásképzetlenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával történik.

Minden tanuló esetében törekedni kell az olvasási kedv fenntartására, és a motiváció erősítésére.

Diszortográfiás tanulók esetében a specifikus helyesírászavar esetén ki kell alakítani a tanuló mindenkor osztályfokának megfelelő helyesírási készségét. Elő kell segíteni az anyanyelvi kompetencia kialakulását, és az írott nyelv használatának korosztályi szintű alkalmazását. Ennek érdekében kiemelt feladat a fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség, valamint a rövidtávú emlékezet fejlesztése. Támogatni kell a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javulását, továbbá a figyelem és az önértékelési képesség fejlődését.

Diszgráfiás tanuló esetében a specifikus írászavar javításának feladata, hogy a tanuló a mindenkor osztályfokának megfelelő íráskészséggel rendelkezzen. Legyen képes azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Diszlexia, diszgráfia esetén az aktív szókincs differenciálása, a verbális emlékezet fejlesztése alapvető.

Nehéz a figyelem megosztása az olvasási technika és a pontos szövegértés között. Rövidebb szövegek olvasása és értelmezése javasolt, hosszabb felkészülési idő biztosításával.

Segíteni kell a tanulót, hogy az értő olvasás eszközzé válhasson számára az ismeretek szerzésében.

Hangsúlyos feladat a kompenzáló technikák (lassított tempó, hangoztató-elemző, szótagoló, homogén gátlás elvét figyelembe vevő, vizuális- és auditív észlelésre alapozó módszerek) alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat, indokolt esetben a szakértői bizottság javaslata alapján az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

A felső tagozaton a differenciált tanulásszervezés biztosítja továbbra is a tanórákon belül megvalósuló tehetséggondozást.

Mind a szóbeli, mind az írásbeli kifejezőkészség kibontakoztatása folyamatos feladatunk, ehhez minél változatosabb lehetőségeket biztosítunk tehetséges diákjaink számára.

Önálló szövegalkotási, szövegelemzési feladatokkal, kreatív írásgyakorlatokkal, irodalmi szövegek kritikai elemzésével segítjük képességeik kibontakoztatását.

Teret adunk az irodalmi műfajokhoz kötődő hagyományok, nyelvi-stilisztikai és kommunikációs jellegzetességek szerepének felismerésére, s azok kreatív alkalmazására saját írásműveikben.

A különféle műfajokban való alkotást, az értékelő, elemző, kritikai módszerek elsajátítását, az egyéni alkotómunka folyamatának mentorálásával, személyes konzultációkkal segítjük.

Fontosnak tartjuk a kortárs szépirodalmi művek megismerését, olvasóklubok működtetésével, könyvajánlások készítésével biztatjuk olvasni szerető tanítványainkat, hogy osszák meg társaikkal is olvasmányélményeiket. Az iskolaújság teret ad az írni szerető tanulóknak arra, hogy írásműveik megjelenhessenek, szélesebb közönséghez eljussanak.

A tanulmányi versenyeken – szépkiejtési, vers-és prózamondó, helyesírási – való részvétel lehetőségét a felső tagozaton is támogatjuk, az irodalmi, anyanyelvi pályázatokat, aktuális évfordulókhoz kapcsolódó versenyfelhívásokat folyamatosan nyomon követjük.

Teret adunk az internetes naplóírás, blogpályázati lehetőségek megismerésére.

A tanulók kritikai gondolkodását fejlesztjük a különböző infokommunikációs felületek nyelvi eszközeinek, sajátos nyelvi kódjainak megfigyelésével, rávilágítunk a használatuk előnyeire, hátrányaira.

A tanulók tájékozódni és választani tudjanak a hagyományos és az új médiumok teremtette nyilvánosságában, esélyt adva arra, hogy értő, kritikus, egyenrangú résztvevői lehessenek az új társadalmi színtereken zajló érintkezésnek. A médiademokrácia felelős állampolgárainak médiaműveltséggel (is) rendelkezniük kell.

Az anyanyelv iránti felelősség vállalását, az igényes nyelvhasználatot segítik a nyelvhelyességi és helyesírási hibák keresése, megfigyeljük az elkerülhető és jól beépülő idegen szavak használatát, a nyelv rétegződésének változatosságát a magyar nyelvre és a személyiség alakulására tett hatásaival.

Az érdeklődő tanulók diákszótárt, szleng szótárt készíthetnek, fotó- és hanggyűjteményt szerkeszthetnek a helytelen / szokatlan nyelvhasználati elemekből, ezzel is felhívhatják a figyelmet az igényes nyelvhasználatra.

Az erdei iskolák teret adhatnak az élő nyelvjárások megfigyelésére, tájszavak gyűjtésére.

A történelem és nyelvészet iránt különösen fogékony diákok nyelvtörténeti emlékeket vizsgálhatnak, különböző korokból való szövegeket hasonlíthatnak össze.

Az élő idegen nyelvekben jártas tanulók próbálkozhatnak prózai, majd verses szövegek fordításával, nyelvi képességeiket, kultúrájukat, leleményességüket a szó szerinti fordítástól.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Kulcskompetenciák fejlesztése, készség- és képességfejlesztés
- Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek alkotása és megértése
- A beszédhelyzet felismertetése, a mondanivaló, a kifejezőmód és a testbeszéd összehangolása.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- *A beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.*
- Olvasás, írott szöveg megértése, szövegalkotás szóban, írásban.
- Az életkornak megfelelő szöveg kifejező olvasása, megértése.
- *A felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás gondozása és továbbfejlesztése*
- Szókincsbővítés.
- Leíró fogalmazás előkészítése, megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése.
- Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére.
- Az írástechnika továbbfejlesztése, az olvasható, esztétikus és rendezett írás gyakorlása.
- Az önkifejezés képességének gyakorlása, gondolatok, vélemények, érzelmek kifejezése.
- Az első négy évfolyamon megalapozott anyanyelvhasználat, az írástechnika továbbfejlesztése.
- Helyesírásunk alapelveinek megismerése.
- A helyesírási készség folyamatos és fokozatos fejlesztése.
- A hangtani alapismeretek elsajátítása.
- Szójelentéstani alapismeretek kialakítása. Szótárak, kézikönyvek használata.
- Szavak szerkezetének megismerése.
- Irodalmi ismeretek bővítése.
- Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, a gyermekek érdeklődésére számot tartható alapvető irodalmi témák részletesebb megbeszélése.
- Az olvasás örömeinek megtapasztalása.
- A vers- és prózamondás megszerettetése.
- A közlésmód sajátosságainak megfigyeltetése, pl. szerkezet, egyszerűbb képek, alakzatok felismerése, értelmezése.
- Dramatikus játékok, a szöveg hatásának többsíkú megfigyelése, eljátszása. A közlésmód sajátosságai.
- Eligazodás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek rövid ismertetése, ajánlása.
- *A magyar irodalom néhány klasszikus művének megismerése, értelmezése.*
- A tanult szövegértési, szerkesztési módok használata.
- Az összefoglalás sajátosságainak és szerepeinek megtapasztalása.
- Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával.
- Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók működéséről, használatáról. Kritikai képesség fejlesztése.
- *Az önálló ismeretszerzés hagyományos és legkorszerűbb eszközeinek ismerete és segítséggel történő használata.*
- Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése
- A különböző kultúrák eltérő életének, szemléletének megtapasztalása.
- *A nemzeti hovatartozás érzését nevelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek továbbfejlesztése.*
- Beszélgetések érzelmekről, vélemény megfogalmazása.
- *A funkciózavarokkal, a személyiségsérülés következményeivel küszködő tanulók érzelmi, szociális, intellektuális érzésének irodalmi műveken keresztül történő támogatása.*
- Mások véleményének meghallgatása

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Eligazodás a mindennapi élethelyzetekben, kommunikáció Jelek világa		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A kommunikációs folyamat tényezői: - A köznap kommunikáció fogalma. - Beszélő és hallgató a kommunikációban - Verbális csatornák. - <i>A mindennapi kommunikációs helyzetek, elemi udvariassági formák ismerete.</i> - Hallássérült tanulóknál a szájról olvasás biztosítása, hallásfigyelem fejlesztése. - A médiaszövegek nyelvi természetének tudatosítása, az elbeszélés és jelentésalkotás elemi eszközeinek felismerése. - Beszédművelés: - A hangképzési és a mondatfonetikai ismeretek alkalmazása. - <i>Beszédtechnikai fejlesztés.</i> - Beszédfordulatok egy konkrét kommunikációs helyzetben.	Természetes és mesterséges jelek megkülönböztetése. Jelek, jelrendszerek értelmezése: ikonikus, szimbolikus jelek, nyelv, mint jelrendszer, jelnyelv, rovásírás, nemzeti jelképeink. Kommunikációs helyzetek, szereplőinek (társak, közéleti személyiségek, színművészek), tényezőinek és szóhasználatának megfigyelése, szempont szerinti értékelése. Szituációs játékok. Mimikai és gesztusgyakorlatok. Testbeszéd <i>Szerepjátékok.</i> Az emberek viselkedésének megfigyelése a valóságban és a filmekben, illetve a televíziós műsorokban. Beszédtechnikai gyakorlatok: - helyes beszédlevegzés és hangképzés, hangsúlyozás, beszédtempó, szünettartás Helyzetgyakorlatok	Igazodjon el a köznap kommunikációs helyzetekben. Tanúsítson türelmet, együttműködést beszédpartnerével szemben. <i>Tudjon a hétköznapi érintkezési formákban- fejlettségi szintjének megfelelően- megnyilatkozni.</i> Vegyen észre azonosságokat és eltéréseket. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i> Beszéde alkalmazkodjon az adott beszédhelyzethez és a kiejtés fő szabályaihoz. Törekedjen tiszta hangképzésre, helyes intonációra. Tartsa be az alapvető illemszabályokat, normákat a kommunikációs helyzetekben. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>
Fogalmak: kommunikáció, verbális és nonverbális csatornák, arcjáték, gesztus, testhelyzet, távolságtartás, a beszéd hangzása, hangsúly, dallam, tempó, szünet, <i>udvariassági formák, testbeszéd</i>		
Kapcsolódási pontok: idegen nyelv, ének-zene, dráma és színház, digitális kultúra		
Nyelvismeret - Nyelvtörténet: - Őseink beszéde. - Hogyan ír, beszél az emberiség? - A magyar nyelv eredete. Hangalak és jelentés a szavakban: - Egyjelentésű és többjelentésű szavak. - Az azonos alakú szavak. - A rokon értelmű szavak. - Az ellentétes értelmű szavak. - A hangutánzó és a hangulatfestő szavak, a nyelv zeneisége - Szókincsfejlesztés <i>Ismerkedés a szavak jelentéstartalmával.</i> Az eddig tanultak ismételése, rendszerezése: Egyszerű és összetett szavak. Szótó és toldalék. A toldalék fajtái. <i>A szavak szerkezete:</i> <i>Egyszerű és összetett szavak</i> <i>Szótó és toldalék</i>	Dramatikus játékok Régi nyelvméleink vizsgálata Családfa készítése Szógyűjtés szavak jelentése szerint, fogalmazási gyakorlatok a gyűjtött anyaggal. Vizsgálódás a szóképzés és a jelentés viszonyáról. Szójelentés értelmezése, különféle célú és műfajú irodalmi és nem irodalmi szövegekben. Szövegalkotás a szókincs különféle rétegeiből származó szavak felhasználásával (köznyelv, irodalmi nyelv, tájnyelv, szaknyelv, csoportnyelv, argó) <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i> <i>Alkosson összetett szavakat.</i> <i>Szavak toldalékolása kérdések alapján.</i> <i>Szavak csoportosítása.</i>	Ismerje nyelvünk eredetét, a nyelvrokonság fogalmát. Ismerje fel a hangalak és jelentés összefüggéseit, tudja alkalmazni szóbeli és írott munkáiban a különböző hangulati értékű szavakat. Ismerje a szavak hangulati szerepét, stílusértékét szépirodalmi és nem szépirodalmi olvasmányokban <i>Ismerje fel az egyszerű és összetett szavakat.</i> <i>Ismerje a szótövet és a toldalékot.</i> <i>Ismerje helyesírásuk szabályait.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
- <i>A toldalékos szavak helyesírása.</i> A hang és a betű: - A beszédszervek működése. - A beszédhangok Magán- és mássalhangzók. Betűrend A magánhangzótörvények (hangrend, illeszkedés) - A mássalhangzó- törvények helyesírási kérdései (hasonulás, összeolvadás, rövidülés) <i>A hangzókészlet felbontása magán-, és mássalhangzókra.</i> <i>A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése</i> Hallássérült tanulóknál, ha szükséges, plusz egyéni megsegítés, logopédiai gyakorlatok. Helyesírásunk alapelvei: - A kiejtés szerinti írás elve. - Szóelemzés elve. - Hagyomány elve. - Egyszerűsítés elve. - <i>Az időtartam jelölése a magán- és a ms. hangzóiban.</i> - Szókincsünk - Szólások, szóláshasonlatok - Közmondások. - Szállóigék	<i>Hibajavítások.</i> A beszédszervek működésének megfigyelése. A beszédhangok csoportosítása képzés helye és módja szerint. Hangképzési szabályok megfigyelése. A magas és mély hangok és a vers, szöveg hangulatának összefüggései. Hangképzési sajátosságok, a mássalhangzók egymásra hatásának megfigyelése. Példák keresése a helyesírási alapelvekre. <i>Nyelvhasználati zavarok korrigálása.</i> Tollbamondások. <i>Másolások.</i> <i>Ékezetek pótlása, begyakorolt szavak hibáinak javítása.</i> Szókincsfejlesztő játékok. Hallássérült tanulóknak az árnyalt jelentéstartalom érzékeltetése.	Ismerje a beszédszervek működését. Tudja csoportosítani a beszédhangokat. Alkalmazza a magánhangzókra, illetve mássalhangzókra vonatkozó szabályokat Önállóan használja a Helyesírási kézikönyvtárat. <i>Ismerje fel a különböző beszédhangokat.</i> <i>Segítséggel használja a Helyesírási kézikönyvtárat.</i> Készség szinten legyen tisztában az életkorának megfelelő, közkeletű szavak helyesírásával. Ismerje és alkalmazza a tanult szabályokat. Írásképe legyen rendezett. <i>Használja az időtartam jelölést.</i> Legyen tisztában az egyes szólások, közmondások jelentésével, alkalmazza azokat írásbeli, szóbeli megnyilvánulásaiban. <i>Ismerjen közmondásokat, legyen tisztában jelentésükkel.</i>
Fogalmak: nyelvrokonság, egyjelentésű és többjelentésű szavak, azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó és a hangulatfestő szavak, szó, szóelem, szótő, toldalék, képző, jel, rag előtag, utótag, beszédszervek, hangrend, illeszkedés, zöngés és zöngétlen mássalhangzó, hasonulások (teljes, részleges), összeolvadás, rövidülés, helyesírási alapelvek <i>egyjelentésű és többjelentésű szavak, azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, szó, toldalék, helyesírási alapelvek</i>		
Kapcsolódási pontok: idegen nyelv, történelem és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Szövegértés, szövegalkotás Élőszóbeli fogalmazás: - Kiselőadás, beszámoló. - A vita. - Értékelés, bírálat. - Véleménynyilvánítás. <i>Tematikus szövegalkotás:</i> - <i>kapcsolatfelvétel</i> - <i>szándék</i> és - <i>véleménynyilvánítás</i> - <i>elemi udvariassági formák</i>	Történetmondás személyes élményről, olvasmányról. Önálló felkészülés egy adott téma előadására. Szituációs játékok. Vita, véleménynyilvánítás kooperatív tanulási helyzetek során.	Tudja szóbeli megnyilvánulásait logikusan felépíteni, meg szerkeszteni. Legyen gyakorlott egy beszámoló vagy kiselőadás elkészítésében. Kulturáltan érveljen véleménye mellett. Legyen képes saját és társai megnyilvánulásait udvarias formában értékelni, javítani.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Írásbeli szövegalkotás: - Vázlatkészítés - Elbeszélés - Leírás, - Levél, képeslap - Meghívó.	Irányított vázlatírás. Elbeszélő fogalmazások írása. A leíró fogalmazás előkészítése: megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése. Lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése. Tájleírás készítése. Leírás a magyar tájköltészetben. Műnemek leíró eszközeinek összevetése. Petőfi Sándor: Szülőföldemen, Az alföld, Úti levelek (részlet), Nagy László: Balatonparton, Weöres Sándor: Tájkép.	Alakuljon ki önkontrollja. <i>Tudjon az adott témáról néhány mondatot megfogalmazni.</i> Írott szöveg alapján fokozatos önállósággal tudjon lényegkiemelő vázlatot készíteni. <i>Lényegkiemelés segítségével.</i> Írásbeli kifejezőkészségét többféle műfajban alkalmazza, saját, illetve olvasmányélményéhez kapcsolódva. Érezze át az írott szó iránti felelősséget
Ismerkedés a különböző sajtóműfajokkal - Az újság tartalmi és formai jellemzése, a nyomtatott és az online felületek összehasonlítása. - <i>Szövegszerkesztés különféle közlésformákban, közlésmódban, elbeszélés, leírás, tömörítés</i> <i>Olvasott és átélt események nyelvi megformálása.</i>	Szövegalkotás az iskolaújságba <i>A fent említett fogalmazások elkészítése tanári segítséggel.</i>	<i>Irányítással legyen képes képeslap, rövid levél megírására.</i> <i>Tudjon rövid fogalmazást írni adott szempontsor szerint.</i>
Fogalmak: vázlat, elbeszélés, leírás, levél, meghívó, képeslap, levél		
Kapcsolódási pontok: etika, dráma és színház, digitális kultúra		
Irodalomolvasás „Az olvasás gyönyörűsége” - Mi az irodalom? - Az olvasás öröme. - Nyári olvasmányok közös feldolgozása. - Magyar- és világirodalmi ifjúsági regények: Móra Ferenc, Szabó Magda, Fekete István, Daniel Defoe, Antoine de Saint-Exupéry	Könyvajánlások. Könyvtárlátogatás. Könyvismertető. Népmesék, népmondák olvasása, feldolgozása, jellemző népmesei jegyek gyűjtése. Ritmikai gyakorlatok. Népmesék csoportosítása. Zenehallgatás. Múzeumlátogatás.	Tájékozódjon a művészet születésének témakörében. Ismerje meg az irodalom kapcsolatát más művészeti ágakkal. Legyen nyitott a művészeti alkotások befogadására. Tudjon önállóan beszámolni szóban és írásban egy-egy olvasmányélményéről. <i>Képességeinek megfelelő mértékben</i> Tudjon párhuzamot találni a népművészet egyes ágai és a népköltészet között. (népdalok, népi díszítőművészet)
Népköltészet: - A népköltészet helye a népművészetben - Népdal - Népmesék, népmondák. Fehérlófia. Az égig érő fa. - A népmesék fajtái. - A magyar mondakör. - népdal - A népmese, népmonda.	Jellemző jegyek rendszerezése.	Ismerje fel a különböző népmesetípusok sajátosságait. <i>Ismerje fel a népmese jellegzetes jegyeit.</i>
A népmese és a műmese		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
(koordináció: rajz, ének-zene)		<i>Tudjon megnevezni néhány ismert magyar népmesét.</i>
Mítoszok, mondák, hősök. - A mítosz, mitológia fogalma. - A görög mitológia. Mondák Rege a csodaszarvasról A Biblia <i>Bibliai történetek</i> (koordináció: történelem, földrajz, rajz) A világ teremtése, Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Mitológiai történetek olvasása, értelmezése. Dramatikus játékok. Korhű jelmez készítése.	Ismerje a nép- és műköltészet jellemző vonásait Tudja térben és időben elhelyezni az adott műveket. Értelmezze a művészi nyelvhasználat elsődleges és mögöttes jelentését.
Petőfi Sándor: János vitéz - Petőfi élete és kora - Néhány Petőfi vers értelmezése: - János vitéz	Önálló adatgyűjtés Petőfi Sándorról és koráról. Versek megismerése. Szövegelemző gyakorlatok. Szereplők kapcsolatainak, érzelmeinek megfigyelése, eljátszása.	Tudja önálló adatgyűjtés után Petőfi életrajzát feldolgozni. <i>Mutasson elemi tájékozottságot Petőfi életéről.</i>
Az elbeszélő költemény	Az elbeszélő költemény műfaji jegyeinek megfigyelése.	Ismerje:- az elbeszélő költemény műfaji jegyeit. - a mű cselekményét, - szerkezetét, - a képiség eszközeit - az ütemhangsúlyos verselést.
A mű részletes elemzése, stíluseszközök. Memoriterek. <i>Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)</i> (koordináció: rajz, dráma)	Dramatikus játékok	<i>Ismerje a mű cselekményét, szereplőit, helyszínét, vegyen részt a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben.</i>
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk - Olvasmány feldolgozás - A mű színpadi változata. - A mű filmfeldolgozása - <i>A regény egyes részleteinek elolvasása.</i>	Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek megértéséhez. <i>Tanítói segítséggel.</i> Beszélgetés erkölcsi választásokról, érzelmekről. Az olvasmányélmények megbeszélése. Olvasmánynapló készítése. Színházlátogatás A Fábri – film megtekintése A mű többféle megjelenítésének összevetése.	Ismerje fel az epikus művek szerkezetének fontos elemeit, műfaji jellemzőit. Tudja kifejezni az olvasott művek alapján kialakult gondolatait, érzelmeit. Tiszta hangképzéssel, szöveghűen olvassa a kijelölt szövegrészletet. <i>Legyen képes a mű tartalmát elmondani, szereplőit megnevezni.</i> Tudja olvasmányélményét logikusan, szabatosan megfogalmazni, Tudjon párhuzamot vonni a századelőn élő, illetve a ma élő

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
		gyerekek sorsa között. Figyelje meg a regény szereplőinek jellemfejlődését. Legyen képes az irodalmi hősök helyzetének, sorsának, érzelmeinek megértésére, átélésére és megjelenítésére. <i>Legyen képes a mű által keltett élményeit- irányítás mellett- röviden megfogalmazni.</i> <i>Ismerje a regény főbb szereplőit, néhány cselekményelemét.</i>
Fogalmak: népköltészet-műköltészet, népmese-műmese, csalimese, tündérmese, állatmese, reális mese, fabula, párbeszéd, mítosz, mitológia, elbeszélés, elbeszélő költemény, stíluseszközök: megszemélyesítés, hasonlat, metafora, költői jelző, rím, betűrím, gondolatrítmus, refrén, életkép, dal, költői levél, epikai művek szerkezete, ütemhangsúlyos verselés, ütem, felező tizenkettes, regény, ifjúsági regény népköltészet-műköltészet, elbeszélő költemény, regény, költői eszközök: megszemélyesítés, hasonlat, költői jelző, rím, refrén		
Kapcsolódási pontok: etika, történelem és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Könyvtárhasználat Általános könyvtárhasználati ismeretek Tájékozódás a könyvtárban, a különféle dokumentum-típusokban. A média működésével kapcsolatos tények, anyagok gyűjtése kereső-program használatával. <i>Az iskolai könyvtár használati szabályainak ismerete.</i>	Önálló ismeretszerzés, könyvtári kutatómunka. Könyvek keresése bármely tantárgyi témához egyénileg vagy társakkal. A felhasznált könyvek azonosítása (szerző, cím, stb.) A médiaeszközök használatának alapszintű elsajátítása.	Ismerje a könyvtár használati szabályait. Tudjon tájékozódni az információhordozók tartalmában, a betűrendszerben, katalógusban szerző és cím szerint. <i>Segítséggel tudjon tájékozódni a könyvtárban.</i> <i>Tudja megkülönböztetni a könyvet, folyóiratot, újságot.</i> A biztonságos internet használat szempontjainak tudatosítása.
Memoriter Mondókák, aforizmák, találós kérdések, közmondások, Weöres Sándor, Kányádi Sándor ritmus-, kép-, és dallamversek Petőfi S.: János vitéz (15-20vsz) (5-6 vsz.) - Egy szabadon választott Petőfi vers <i>Egy-két rövid vers</i>	Verstanulás különböző közvetítő csatornák segítségével. (vizuális, auditív)	Tudja a memoritereket szöveghűen, kifejezően előadni, a hallgatóság figyelmét felkelteni és ébren tartani. <i>Rövid műveket, részleteket tudjon emlékezetben tartani, szöveghűen elmondani.</i>

A továbbhaladás feltételei

- A kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete, alkalmazása.
- A hangsúly, a dallam, tempó és a nem nyelvi kifejezőeszközök használata a kommunikációs helyzetnek megfelelően.
- *Ismerje és alkalmazza az emberi kapcsolatfelvétel illemszabályait.*
- *A mindennapi kommunikációs helyzetekben való eligazodás.*
- Az élőbeszéd tempójának megfelelő, folyamatos néma és hangos olvasás.
- *Jó tempójú, érthető olvasás.*

- Másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írás képességének kialakulása, önálló írásbeli munka megoldása.
- *Másolás és látó-halló tollbamondás írása.*
- A tanult irodalmi szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása.
- *Irányítással tájékozódjon a megismert irodalmi szövegekben, legyen képes a lényeg kiemelésére és a szöveg tömörítésére.*
- Alapvető irodalmi témák felismerése.
- Az epikai, lírai művek, a nép és műköltészet jellemző vonásainak ismerete: a cselekmény részei, a szereplők, a szerkezet, a képiség, a zeneiség eszközei, az ütemhangsúlyos verselés.
- *A tanult műfajok felismerése.*
- Személyes és olvasmányélmény szóbeli megfogalmazása.
- Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban.
- *Személyes és olvasmányélmény szóbeli megfogalmazása adott szempontsor szerint.*
- Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról.
- *Írásbeli munkák készítése – előkészítés után, segítséggel – a tanult műfajokban.*
- A hang, a szó, a szóelem megkülönböztetése.
- *A már megismert nyelvi elemek (hang, szótag, szótő, toldalék, szó) felismerése, megnevezése.*
- Alapismeretek kialakítása a hangok képzéséről, tulajdonságairól.
- A tanult helyesírási, nyelvi, nyelvhelyességi szabályok alkalmazása.
- *Az eddig tanult helyesírási, nyelvi, nyelvhelyességi szabályok alkalmazása.*
- Rokon és ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, szólások, közmondások jelentésének értelmezése ismeretterjesztő és szépirodalmi szövegekben.
- Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában
- Tájékozódás a könyvtárban.
- *Tájékozódás – segítséggel a könyvtárban.*
- *Könyv, folyóirat, újság megkülönböztetése.*

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Kulcskompetenciák fejlesztése, készség- és képességfejlesztés.
- Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek alkotása és megértése.
- A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes alkalmazása.
- *A verbális megnyilvánulások összehangolása a testbeszéddel.*
- *Felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel való udvarias együttműködés.*
- Együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban.
- Saját álláspont megvédése.
- Mindennapi élmények, olvasmányélmények összefüggő elmondása.
- Elbeszélés, leírás, jellemzés szövegalkotása szóban.
- Folyamatos hangos és néma olvasási képesség és szövegértés bizonyítása feladatsorokkal, rövid szóbeli beszámolókkal.
- Műfaji eltérések megfigyelése, a stiláris különbségek megállapítása, a tanult műfaji jellemzők megnevezése.
- Az írástechnika továbbfejlesztése, az olvasható, esztétikus és rendezett írás gyakorlása
- Elbeszélő, leíró, jellemző fogalmazások írása.
- Kreatív írás.
- Önálló véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről.
- A szövegben előforduló szavak szófajának felismerése, megnevezése, jellemző jegyeinek összegyűjtése.
- Szókincsgyakorlatok, a szavak, szólások, állandósult szókapcsolatok megkülönböztetése, jelentésük értelmezése.
- Helyesírási gyakorlatok, a szóelemzés alkalmazása.
- A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.
- Irodalmi ismeretek bővítése.
- Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum felismerése.
- Lírai művek olvasása, feldolgozása, különböző lírai műfajokkal ismerkedés.
- Költői eszközök felismerése, megnevezése.
- A cselekmény, a helyzetek, a szereplők megfigyelése, megnevezése különböző irodalmi művekben.
- Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, a gyermekek érdeklődésére számot tartható alapvető irodalmi témák részletesebb megbeszélése.
- *Az olvasott művek tartalmának, ismertetése 5-6 mondatban, a helyzetek és jellemek, az érzelmek és gondolatok összefüggéseinek felismerése.*
- *Szövegek alkotása – elbeszélő, leíró műfajokban*
- *Szókincsbővítés, az írásjelek helyes alkalmazása készségszinten.*
- Dramatikus játékok, a szöveg hatásának többsíkú megfigyelése, eljátszása. A közlés mód sajátosságai.
- Eligazodás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek rövid ismertetése, ajánlása.
- A vizuális információk értelmezése, szerepük megvilágítása a szöveg jelentésének gazdagításában.
- A tanult szövegértési, szerkesztési módok használata.
- Az összefoglalás sajátosságainak és szerepeinek megtapasztalása.
- Önálló kutatómunka, könyvtári anyaggyűjtés.
- Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók működéséről, használatáról.
- Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése
- Érzelmek, gondolatok megjelenítésének megfigyelése irodalmi művekben, a tapasztalatok megbeszélése, a vélemények összehasonlítása.
- Vitakultúra fejlesztése, mások véleményének meghallgatása, megértése.
- A különböző kultúrák eltérő életének, szemléletének megtapasztalása.
- Beszélgetések érzelmekről, vélemény megfogalmazása.
- *Aktív részvétel a közös alkotómunkákban.*
- Mások véleményének meghallgatása

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikáció - Páros és kisközösségi kommunikáció - A nyelvi és nem nyelvi kifejező eszközök tudatos alkalmazása. - Gesztus, mimika, intonáció a verbális közlésben - Véleménynyilvánítás, érvelés, különböző kommunikációs helyzetekben. A vita. Egyéni álláspont kifejtése, reagálás mások véleményére kisközösségi helyzetekben.	Beszédtechnikai gyakorlatok. Szituációs játékok. Pantomim. Kooperatív feladathelyzetben saját álláspont előadása, megvédése, mások véleményének értékelése. Kooperatív feladathelyzetben saját álláspont előadása, megvédése, mások véleményének értékelése.	Legyen képes az élőbeszéd rétegeinek együttes felfogására, helyes alkalmazására. <i>Legyen képes fejlettségi szintjének megfelelően megnyilatkozni, mindennapi érintkezési, nyelvi normáit megtartani.</i> Helyes intonációval, tiszta hangképzéssel alakítsa egyéni beszédmódját. Tudja véleményét logikusan megfogalmazni, saját álláspontját érvekkel alátámasztani. Aktív részvétel a tervezésben Tudjon kulturáltan vitázni, legyen elfogadó, türelmes, együttműködő beszédpartnerével. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>
Fogalmak: kommunikáció, nyelv, nyelvi jel, jelrendszer, természetes és mesterséges jelek, szókincs, köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelv, szaknyelv, argó/tolvajnyelv, nyelvjárás, vélemény, érv, vita <i>Kommunikáció, vita, véleménynyilvánítás, csoportnyelv,</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Nyelvismeret A szófajok alaktani és jelentésbeli jellemzői, képzésmódjuk A szófajok rendszere: - Az ige - A főnév - A névelő - A melléknév - A számnév - A névmás - Az igenevek - A határozószók - A névutók - A kötőszók - A módosítószók - <i>Ige, igekező</i> - <i>Főnév</i> - <i>Névelő</i> - <i>Melléknév</i> - <i>Számnév</i> <i>Igealakok egyeztetése, személyragok használata.</i> <i>Igeköti igék alakzatai.</i> Nyelvhelyességi ismeretek a szófajok vonatkozásában. Helyesírási ismeretek a szófajokhoz kapcsolódva.	A szófajok csoportosítása jellemző jegyeik összegyűjtésével. Szókincsgyakorlatok a nyelv állandóságának és változásának megfigyelésére. Nyelvi játékok. Szófajfejtörők. A tanult nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazása Szövegjavítás fokozatos önállósággal.	Legyen képes a szövegben a szavak szófajának felismerésére és megnevezésére. Értse a szófajok rendszerezését, legyenek alapvető szófajtani ismeretei. <i>Legyen tájékozott a megismert szófajok körében.</i> Értelmezze megadott szövegben szereplő szavakat, azokat képes legyen szókincsébe építeni.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
- A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírásának egyszerűbb esetei <i>Helyesírási ismeretek:</i> <i>Tulajdonnevek</i> <i>Szóvégi mássalhangzók</i> <i>Fokozott és képzett melléknevek</i> <i>Számnevek írása betűvel</i>		Ismerje fel a szó hangulati szerepét szépirodalmi és köznyelvi szövegekben. A tanult nyelvhelyességi, stilisztikai ismereteket alkalmazza. Életkorának megfelelő, közkeletű szavak helyesírása legyen készségszinten, a tanult szabályokat alkalmazni is tudja. Írásképe legyen rendezett. <i>Fokozott önállósággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat</i>
Fogalmak: szófaj, alapszófajok, az ige alakrendszere, a névszó és fajtái, igenév, névmás, határozószó, viszonyítók: igekötő, névutó, névelő, kötőszó, mondatszók, módosítószó, indulatszó, gyakoribb ige- és névszóképzők, <i>szófajok, ige, igekötő, főnév, melléknév, számnév, névelő</i>		
Kapcsolódási pontok: idegen nyelv, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Szövegértés és szövegalkotás Élőszóbeli szövegalkotás: - Kiselőadás - beszámoló, - összefoglalás - Vita - <i>Együttműködés a társakkal a vitában.</i> - <i>Elemi fokú, szabatos kifejezés, élőszóban egy adott köznap helyzetben</i> Írásbeli fogalmazás: - Elbeszélés. - Elbeszélés jellemzéssel. - <i>Elbeszélő fogalmazás ismereteinek bővítése.</i> - Leírás. - <i>Leírás jellemzőinek megfigyelése különböző szövegekben.</i> - Jellemzés. Könyvismertetés <i>Jellemzés, beszámoló készítése</i> <i>Levéliírás</i> <i>Borítékok címzése</i>	Mindennapi élmények, olvasmánytartalmak összefüggő előadása, időrendben, logikai rendben, más-más nézőpontból, többféle hallgatósághoz igazodva. Elbeszélések írása adott téma és szempont alapján. „Mi lenne, ha...”- fogalmazások. Leírás készítése megfigyelt tárgyakról, személyekről, jelenségekről. Jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan társakról, irodalmi alakokról, külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik alapján. Egyéni olvasmányélményről ajánlás, kritikai észrevételekkel. <i>Levelezőtársak keresése</i> <i>Levelek írása</i>	Legyen képes ismereteit tömören, epikusan összefoglalni. Tudjon lényegkiemelő, az ok-okozati összefüggéseket feltáró beszámolót készíteni. Felkészülése (anyaggyűjtés, anyagrendezés) legyen önálló. Fejlődjön kifejezőkészsége, mélyüljön vitakultúrája. <i>Tudjon megértett és gyakorlott szöveget érthetően felolvasni, azokról 4-5 mondatban beszámolni.</i> Tudja gondolatait többféle műfajban kifejezni. Tudjon elbeszélést, leírást, jellemzést írni, egyéni élményeivel vagy az irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban Legyen képes egyéni olvasmányának rövid, hatásos bemutatására. <i>Legyen képes összefüggő (5-6 mondatos) fogalmazás elkészítésére, a tanult szövegszerkesztési szabályok alkalmazásával.</i>
Fogalmak: elbeszélés jellemzéssel, leírás, jellemzés, levéliírás, címzés, <i>levéliírás, címzés</i>		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra		
Irodalomolvasás Monda, rege, ballada: Három, négy monda Magyar népballadák: Pl. Kőműves Kelemenné	A lírai, epikai, drámai jegyek megfigyelése a nép- és műballadákban.	Ismerje a ballada műfaji sajátosságait, jellegzetességeit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kádár Kata Júlia szép leány... <i>Választott ballada (pl.: Kádár Kata, Kőműves Kelemenné) köznyelvhez közelítő olvasatban.</i> Magyar műballadák: Pl. Arany János: Mátyás anyja Vörösmarty: Búvár Kund, Szép Ilonka...	A drámai műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A művekben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. Drámajátékok helyzetek megalkotásával. Az ismétlések és a dialógusok szerepének elemzése a balladákban. <i>A balladák tartalmi és formai jegyeinek elemzése tanítói segítséggel.</i>	Legyen képes a cselekmény felidézésére, önálló szerkezeti vázlat készítésére. Érezzen kedvet a párbeszédes részek eljátszására. <i>Legyen képes a megértett és gyakorlott szöveget érthetően felolvasni, a szereplőket megnevezni. Legyen képes tartalmi és formai szempontból elemezni az olvasottakat.</i>
Arany János: Toldi Arany és Petőfi barátsága <i>Arany János: Toldi</i>	A mű szókincsének vizsgálata. A cselekmény, a helyzetek, szereplők, jellemek, konfliktusok elemzése. Az elbeszélő költemény szerkezeti felépítésének értelmezése Az idő és a tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása, a tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése. A költői levél sajátosságainak megfigyelése. <i>A cselekmény, a helyzetek, szereplők, jellemek elemzése.</i> <i>Írásos beszámoló készítése az olvasott mű tartalmáról.</i> <i>Érzelmeinek megfigyelése.</i> <i>Egy mesefilm megtekintése.</i>	Figyelme irányuljon a mű szövegére, a művészi nyelvhasználat sajátosságaira. Legyen képes a műben megjelenő jellemek összehasonlítására. (Miklós-György) Készítse el önállóan a mű szerkezeti vázlatát. Ismerje a költői levél formai jegyeit. <i>Tudja megnevezni a szereplőket, elmesélni a főbb cselekményeket.</i> <i>Tudjon véleményt nyilvánítani, elkülöníteni a pozitív és negatív hőszöveget.</i> Legyen tisztában a mű kapcsán felmerülő irodalomelméleti fogalmakkal.
Janus Pannonius, Pannónia dicsérete Kor és stílus Epigramma Időmértékes verselés Balassi Bálint Költői életút Hazafias, szerelmes versei Pl. Egy katonaének, Hogy Júliára találá... Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Radnóti Miklós: Bájoló	Ritmusgyakorlatok, versfaragás A műfordítás szabadságának és kötöttségének megfigyelése Gyűjtőmunka a korról, Balassi életéről Szerelmes vers írása A lírai művek értő elemzése, tartalmi és formai sajátosságainak megfigyelése. Képzettársítások, érzelmi tapasztalatok előhívása. A lírai formanyelv sokszínű elemeinek összegyűjtése. Átalakítási gyakorlatok.	Legyen képes az olvasott lírai művek érzékeny megközelítésére. Ismerje fel a lírai művek formanyelvének sajátosságait. (verselés, zeneiség, képiség) Ismerje a lírai művek formanyelvi sajátosságait, a képiség és zeneiség eszközeit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Csokonai Vitéz Mihály: Zsugori uram, Moliere: Fösvény (részlet) Fazekas Mihály: Lúdas Matyi <i>A Lúdas Matyi köznyelvi változatának feldolgozása</i> Gárdonyi Géza: Egri csillagok (Láthatatlan ember, Az Isten rabjai választható) - Az író élete és művei. - Regényelemzés - A történelmi regény fogalma. - - A mű történelmi háttere. - Helyzetek, kalandok, jellemek és sorsok a regényben <i>Részletek a műből.</i> A regény filmváltozata	Írásbeli szövegalkotás Összehasonlító elemzés, dramatizálás A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum). Komikus jellem, jellemtípus. Monológ megtanulása. Szövegértelmező szótár készítése. Szövegelemzési és átalakítási gyakorlatok. Dramatizálás improvizációval és utánzással. A történelmi regény műfaji sajátosságainak megismerése. A kor, a szereplők, a jellemek vizsgálata. A cselekmény időrendbe állítása. Korhű jelmezek, díszletek készítése. Dramatikus játékok. Tanulmányi kirándulás A regény filmváltozatának megtekintése. A mű különböző megjelenítési formáinak összehasonlítása.	<i>Legyen tisztában a mű szerzőjével, címével, cselekményének helyszínével, szereplőivel. Vegyen részt a közös dramatizálásban.</i> ismerje fel a magyar irodalom és a magyar történelem elválaszthatatlanságát, összetartozását. Erősödjön nemzettudata. Legyen tisztában a regény műfaji sajátosságaival. Tudja a jellemeket csoportosítani. Bizonyítsa, hogy ez a történelmi regény egyben a hazaszeretet, a szerelem, a hűség regénye is. <i>A kiválasztott részletek alapján legyen képes a szerzőt, a címet, a szereplőket, a helyszínt megnevezni. Irányítás mellett tudjon az olvasottakról beszámolni</i> Próbálja összehasonlítani a regény és a film eszköztárát. Szabatosan számoljon be az Olvasmány-, illetve filmélményéről.
Fogalmak: műnemek, líra, dráma, epika, monda, rege, ballada, népballada, műballada, életkép, költői levél, áldozat, motívum, szimmetrikus szerkesztés, ütem, epigramma, elégia, monológ, dialógus, levonás-felvonás, beszélő név, elbeszélő költemény, előhang, ének, epizód, konfliktus, trilógia, történelmi regény, allegória, alliteráció, időmértékes verselés, hexameter, a rímelhelyezkedés főbb fajtái <i>monda, ballada, népballada, műballada, párbeszéd, elbeszélő költemény, előhang, ének, epizód, konfliktus</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Könyvtárhasználat Dokumentumismeret A könyvtári tájékozódás segédeszközei A szellemi munka technikája A korosztálynak szánt sajtótermékek ismerete. Ismerkedés a különböző sajtműfajokkal	Önálló kutatómunka a könyvtárban. Katalógusjáték Újságok, folyóiratok böngészése. Nyomtatott és elektronikus formájú szövegek olvasása és megértése Szövegalkotás az iskolaújságba	Képes legyen fellelni az általa keresett információkat: könyvekből, segédkönyvekből, lemezről, videofilmből. Tudjon tájékozódni a betűrendszerben, leíró katalógusban szerző és cím szerint. Legyen jártas a korosztálya számára készült lexikonok használatában. Ismerjen néhány korosztályának szóló sajtóterméket. Ismerje a napilap, hetilap, folyóirat fogalmát. Érezze át az írott szó iránti felelősséget

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
- Az újság tartalmi és formai jellemzése, a nyomtatott és az online felületek összehasonlítása. <i>Tájékozódás az iskolai könyvtárban</i>		<i>Segítséggel tudjon tájékozódni a könyvtárban.</i>
Fogalmak: sajtótermék, napilap, hetilap, folyóirat, cikk, rovat, tartalomjegyzék <i>hír, újság, napilap, hetilap, tartalomjegyzék</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Memoriter Janus Pannonius epigrammája Balassi versrészlet Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Arany János: Toldi (részlet) (10-15 versszak) Egyik népballada részlete Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet)		Tudja a memoriterek szöveghűen elmondani, keltse fel, s tartsa ébren a hallgatóság figyelmét. <i>A kiválasztott részletet tudja szöveghűen elmondani</i>

A továbbhaladás feltételei

- A beszédhelyzethez (címezett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód, kommunikáció kialakulása.
- *Kommunikációs helyzetekben a normák, illemszabályok betartása.*
- A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben.
- *Egyszerű helyzetekben önálló véleménynyilvánítás.*
- Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, kifejező felolvasása
- *Ismert szöveg jó tempójú, értelmes, hangos olvasása.*
- Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése.
- *Rendezett füzetvezetés.*
- Olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával.
- *A tanult irodalmi művekben a pozitív és negatív hősök felismerése.*
- Rövid, tárgyyszerű beszámoló a feldolgozott művekről (szerző, cím, téma, műfaj).
- Az epikai művekről néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete.
- *Néhány fontos adat ismerete, megnevezése irodalmi művekben (helyzet, helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete).*
- Lírai művek formanyelvének felismerése (verselés, képiség)
- Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése olvasmányok vagy személyes élmény alapján.
- *Egyszerű stílusú, kb. egy oldalnyi gyermekeknek szóló szöveg áttekintése, megértése – adott szempontok alapján.*
- Szövegben a szavak szófajának felismerése, megnevezése, a szófajok jellemzőinek, a szófajok helyesírására, helyes használatára vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása.
- *A megismert szófajok körében való tájékozódás, az ezekhez kapcsolódó nyelvtani és helyesírási szabályok egyre önállóbb alkalmazása.*
- Tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban, az adatok elrendezése és feljegyzése.
- *Tájékozódás a könyvtárban.*
- Jártasság a korosztály számára készült lexikonok használatában.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Kulcskompetenciák fejlesztése, készség- és képességfejlesztés.
- Különbő beszédműfajok kommunikációs technikájának tudatos használata.
- A verbális és a nem nyelvi kommunikációs eszközök kifejező, hatásos alkalmazása.
- *A verbális megnyilvánulások összehangolása a testbeszéddel.*
- *Felnőtt és kortárs beszédp partnerekkel való udvarias együttműködés.*
- Az alkotóképesség, a játékoság fejlesztése az önbizalom növelése érdekében.
- *Aktív részvétel a közös alkotómunkákban.*
- Véleménynyilvánítás a mindennapi életben, logikus érvekkel, az ellenvélemény türelmes mérlegelésével. A vitakultúra fejlesztése.
- Minél teljesebb megértést biztosító néma olvasás és kifejező felolvasás.
- Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek felismerése, szerző, téma, cselekmény, kompozíció.
- Szövegelemző eljárások bővítése, az összetettebb logikai kapcsolatok felismerése.
- A tanulás tanítása elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás.
- Cselekményvázlat, olvasónapló készítése önállóan.
- A jegyzetelés alapjainak elsajátítása, önálló jegyzetírás.
- *Az olvasott művek tartalmának, ismertetése 5-6 mondatban, a helyzetek és jellemek, az érzelmek és gondolatok összefüggéseinek felismerése.*
- *Szövegek alkotása – elbeszélő, leíró műfajokban*
- *Szókincsbővítés, az írásjelek helyes alkalmazása képzesszinten.*
- Az irodalmi és a hétköznapi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése
- A tanult nyelvtani, helyesírási ismeretek normakövető alkalmazása.
- A helyesírási készség folyamatos és fokozatos fejlesztése.
- *A helyesírás fejlesztése*
- A mondatfajták, mondatrészek és kifejezőeszközök felismerése, helyes használata.
- *A mondatrészek mondatbeli szerepének felismerése.*
- Biztonság az egyszerű mondat központozásában, a jelek értelmező szerepének ismerete és helyes használatuk.
- Az irodalomelméleti fogalmak rendszerbe helyezése, a három műnem közötti lényeges különbségek megfogalmazása, a műnemeken belüli műfajok felismerése.
- A magyar irodalom klasszikusainak megismerésével a nemzeti identitástudat erősítése.
- Az európai és a magyar kultúra nagy korszakainak, a stílus- és művelődéstörténeti korok kiemelkedő alkotásainak megismerése által a poétikai-retorikai ismeretek bővítése.
- Az igényes vers- és prózamondás eszközeinek megismertetése, a dramatikus játékokban való improvizációra készítés.
- Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetek, jellemek, érzelmek, gondolatok megbeszélése.
- A lírai formanyelv változásának vizsgálata.
- *A szövegek műfaji különbségeinek felismerése.*
- *A megismert tartalmakhoz, szövegekhez vázlatkészítés.*
- *A koncentrációképesség, a verbális emlékezet fejlesztése.*
- Az önálló tanulásra, ismeretszerzésre való folyamatos motiválás.
- Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával. A nyomtatott dokumentumok, az elektronikus információhordozók használata.
- Önálló olvasmányválasztás, segédletek, képzőművészeti ábrázolások felkutatása megadott témákhoz.
- *Az önműveléshez szükséges képességek fejlesztése.*
- *Önkorrekciós képesség fejlesztése.*
- Önálló műbefogadás mind teljesebb megtapasztalása.
- Helyzet és jellemkomikum a művészetben, jelentésteremtő szerepük felismerése.
- A különböző konfliktuskezelési eljárások megfigyelése.
- *Az irodalmi műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz jussanak a tanulók.*
- *Az irodalmi ismeretek hozzájárulhatnak a tanulók személyiségének, gondolkodásának, érzelmi világának, erkölcsi, esztétikai érzékének gazdagításához*

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése Kommunikáció szóban és írásban Az írásbeli és szóbeli közlésmód különbségei. A magán- és közéleti kommunikáció tényezői, funkciói, közös és eltérő vonásai. Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai Reklám, hirdetés, apróhirdetés A nyomtatott médium jellegzetes ábrázolási eszközei: cím, címlap, kép, képaláírás.	A kommunikációs tényezők felismerése a mindennapokban. Ugyanazon üzenet megfogalmazása más kommunikációs céllal, más beszédhelyzetben. Írott és szóbeli kommunikációs műfajok jellemzése, gyakoroltatása köznap és iskolai helyzetekben. Beszédművelési gyakorlatok, a helyzetnek megfelelő stílusréteg, intonáció, nem nyelvi kifejezőeszközök megválasztása. <i>Kommunikációs helyzetgyakorlatok.</i> <i>Hangsúly, mondat- és szövegfonetika.</i> <i>Beszédtechnikai gyakorlás</i> Mi a jó cím, és miért? Címválogatás és címírás. Képek társítása képaláírásokkal, hozott fényképhez kifejező szöveg alkotása. Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar	A kommunikáció ábrájának megalkotása után magyarázza meg elemeinek jelentését. Legyen képes a kommunikációs helyzethez alkalmazkodni, együttműködni a beszédhelyzetben résztvevőkkel. Tudja ismertetni a szóbeli és írott közlésformák közül a legismertebbeket mind a magánjellegű, mind a közéleti megnyilvánulásban. <i>Saját álláspont megfogalmazása, vélemény, cáfolat kifejtése.</i> Tudjon képeknek, írásoknak önállóan címet adni. <i>Több lehetőség közül tudja kiválasztani az adott témához leginkább illő címet.</i>
Fogalmak: tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, beszédhelyzet, szöveggörnyezet, üzenet, kód, csatorna, beszélő, hallgató, cím, címlap, képaláírás <i>beszédhelyzet, üzenet, beszélő, hallgató, cím, címlap, képaláírás</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Szövegértés- és szövegalkotás A hétköznapi és irodalmi kommunikáció különbsége. Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői. Különböző rendeltetésű szövegek elemzése szerkezeti, jelentéstani, szókészleteti szempontból. A köznyelv és csoportnyelvek Nyelvjárások Nyelvújítás	Azonos téma mindennapi, tudományos és irodalmi megközelítésének elemző összevetése, majd szöveg alakítás. Kreatív szövegalkotás különféle hangnemekben, stílusrétegekben, műfajokban. A nyelvújítás mulatságos túlkapásai <i>Olvasott műről elbeszélő fogalmazás készítése.</i> <i>Levélírás különböző céllal, leírás készítése adott jelenségről.</i>	Legyen képes szövegtömörítésre, kifejtésre. Ismeretterjesztő és művészi célú leírás, folyamatábrázolás készítése. Szakcikk segédkönyvekkel való megértésére legyen képes. Jegyzet és vázlat készítésére tanári útmutatással. <i>Ismerje fel egy irodalmi mű szerkezeti felépítését.</i>
Fogalmak: irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra		
Nyelvtani ismeretek		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Mondattan A mondat fogalma, fajtái. Mondat a szövegben és a szövegen kívül. Mondategész, szó szerkezet, mondatrész. Alá- és mellérendelő szó szerkezetek <i>Az eddig nem tanult szófajok megismerése.</i> <i>A mondat szerkezete, a fő mondatrészek és a bővítmények.</i>	Véges számú szóból végtelen számú mondat - a magyar szórend rugalmassága árnyaló szerepének felfedezése. A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szó szerkezetek jelentéstömörítő szerepének megismerése, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra Mondatelemzési gyakorlatok különféle eljárásokkal. Mondatépítés előre elkészített ágrajzokkal. <i>A fő mondatrészek és bővítményeik jelölése aláhúzással.</i>	Tudja megkülönböztetni a szófajokat és a mondatrészeket. Legyen jártas az egyszerű mondatok elemzésében. Ismerje a mondatok osztályozásának különböző szempontjait, ezek szerint tudja besorolni azokat. <i>Valamennyi szófaj felismerésére legyen képes.</i> <i>Az egyszerű mondat mondatrészeit ismerje fel.</i>
Fogalmak: mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat; tagolatlan, tagolt; tö- és bővített mondat; hiányos szerkezetű mondat mondatrészek: az alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző fajtái és kifejezőeszközei, szó szerkezetek: alárendelő, mellérendelő <i>mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat; tö- és bővített mondat</i> <i>mondatrészek: az alany, állítmány, tárgy, határozók, jelzők főbb fajtái és kifejezőeszközei</i>		
Kapcsolódási pontok: idegen nyelv, matematika		
Nyelvhelyesség, helyesírás Szókincsbővítés Az írásjelek használati szabályai. Szókincsbővítés szóösszetétel útján. Alá- és mellérendelő szóösszetételek. Ritkább szóalkotási módok Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések Az összetett szavak helyesírása. <i>A magyar helyesírás elvei szerinti írásmód, a szóelemek jelölése a tanult szófajok kiejtéstől eltérő alakjaiban.</i>	A szabatos megnyilatkozás gyakoroltatása írásban és szóban. A dagályosság, a meg nem értés okainak felismertetése. A Magyar helyesírás szabályainak, mint segédeszköznek folyamatos használata. Helyesírási, nyelvhelyességi hibák kijavítása a tömegkommunikációban, környezetünkben. Szóalkotási játékok - ötletek az irodalomból, a humoros műfajokból, a reklámokból, a torz mozaikszavak stílus hatásainak megismerése. Önálló szókincsgyűjtés lexikonokban, szótárakban. <i>A fenti tevékenységekbe a tanulásban akadályozott - enyhe értelmi sérült tanulókat is bevonva egyéni képességeik figyelembevételével</i>	Olvasható, jó tempójú egyéni írásmód, biztos helyesírási ismeretekkel, kiemelten a tulajdonnevek írását. Az írásjelek pontos használata mondaton belül, és mondatok között. A Magyar helyesírás szabályainak gyakorlott használata. Az összetett szavak helyesírási szabályainak ismerete.
Fogalmak: szóösszetétel: alá- és mellérendelő szóösszetételek. <i>Összetett szó, szóképzés</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Irodalomolvasás Korok és portrék Visszatekintés – középkor és reneszánsz Klasszicizmus és romantika Líra Ajánlott költők és műveik:	Történelem az irodalomban – szemelvények olvasása. Az első benyomás megfogalmazásától a	A lírai műfajokat ismerje fel. Tudja az ismertebb műformák, rímképletek, sorfajta nevét.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátomhoz Kölcsy Ferenc: Himnusz, Huszt, Emléklapra, Parainesis (részletek) Vörösmarty Mihály: Szózat, Szabad sajtó, Ábránd Petőfi Sándor családversei, tájversei, szerelmes versei, forradalmi versei, Nemzeti dal, Szabadság, szerelem Reszket a bokor, mert.. Szeptember végén Arany János A walesi bárdok, egyéb balladái, A fülemile, Őszikék Különböző témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs, a magyar és világirodalomból. Epika Válogatás a XIX. és XX. század kisepikájából. Jókai Mór: A köszívű ember fiai vagy egy másik regénye, elbeszélés, leírás, romantikus fordulatok a műben Jókai Mór egyik regényének feldolgozása a regényről készült film és szövegrészletek alapján Mikszáth Kálmán két-három műve Ifjúsági regény – magyar és világirodalmi alkotás Dráma Egy drámai mű részletének feldolgozása. Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia Moliere valamelyik komédiája.	véleményalkotás, megítélés szakaszáig vezető út bejárása a líra műnem sajátosságainak megismertetésével. Hangulat, képanyag, érzékletesség, ritmus, rímek, szóképek felismertetése. <i>Tanári segítséggel tudjon verset ritmizálni.</i> A megismert műfajok, versformák, verselési módok önálló alkalmazása, verselési gyakorlatok. Verskötet szerkesztése, illusztrálása. Képversek. Az elbeszélő személye az epikus alkotásokban. A műben történet elbeszélése más szemszögből. Az epikus alkotások szerkezeti felépítésének felismertetése a szerkezeti egységek átrendezésének kísérletével. Lírai és drámai elemek felfedezése az epikus művekben. <i>A megismert jellemek, érzelmek, gondolatok megfogalmazása.</i> Néhány jelenet vagy felvonás előadásának teljes előkészítése, az előadás után a hatás elemzése. A megismert mű parodisztikus előadása. Régi előadások összevetése a kortárs feldolgozásokkal és a saját rendezéssel. <i>Az összehasonlításokból kialakult véleményét önállóan fogalmazza meg.</i>	Legyen képes megkülönböztetni az ütemhangsúlyos és időmértékes verselést, ismerje fel ezek elemeit. Értelmező, ritmizáló verselődásra legyen képes. <i>Különböző témájú és műfajú lírai alkotásokat kifejezően tudja olvasni.</i> Ismerje az olvasott művek szerzőinek néhány fontosabb adatát életpályájáról. Legyen tisztában a narráció, cselekmény, idő- térbeli felépítés, a jellemek rendszere, a sorsalakulás kérdésével az adott műben. Erkölcsei szempontból önmagára is vonatkoztatva tudjon nyilatkozni a műalkotás felkeltette kérdésekről. <i>A közös elemzések során bátran nyilatkozzék a felmerülő erkölcsi kérdésekről, fogalmazza meg a mű felkeltette érzelmait.</i> A drámai műfajok jellegzetességeit tudja megfogalmazni. Ismerje a komikum fajtáit, néhány nevetéselméletet. A megismert darabok szerzőiről, korukról tudjon lényeges tudnivalókat. <i>Az előadás felkészítésében a személyiségéhez leginkább munkát vállalja készséggel.</i>
Fogalmak: romantika, anekdota, novella, elbeszélés, regény, dal, elégia, óda, himnusz, epigrama, ballada, ars poetica, rím, rímképlet, disztichon, komikum, jellemkomikum, tragikum, monológ, dialóg, dramaturgia <i>novella, elbeszélés, regény, dal, himnusz, ballada, rím, párbeszéd</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Memoriterek Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Kölcsy Ferenc: Himnusz, Huszt, Emléklapra Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Szabadság, szerelem, Szeptember végén	Páros, csoportos kikérdezés. Digitálisan elérhető lemez vagy videó felvételről néhány előadói módot megismerünk, elemzünk. Magunkról is készíthetünk felvételeket.	Biztos szövegtudással, kifejezően, értelmezve, ritmikailag is hűen adja elő a művet.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vörösmarty Mihály: Szózat Egy Arany-ballada részlet Tíz-tizenöt sornyi próza vagy drámarészlet <i>Három rövidebb vers ismerete.</i>		A megtanult műveket tudja emlékezetben tartani, szöveghűen elmondani.
Könyvtárhasználat A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások ismerete. Kézikönyvhasználat, internetes keresés, hivatkozás, forrásfelhasználás <i>A kézikönyvtár önálló használata.</i>	Kiselőadásokra, vetélkedőkre, beszámolókra a könyvtár segítségével készülnek. Az írott és az elektronikus könyvtárak összevetése. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozásuk: magyarázat, definíció, leírás, adat, információ, gondolattérkép, ábra, ikon, grafikon, táblázat. <i>Könyvtáros segítségével forráskutatás a könyvtárban.</i> Forrásjegyzék készítése	Rendszeresen, önállóan használja a könyvtárat. A könyvek mellett a folyóiratokat is ismerje. <i>Egyéni érdeklődés kielégítése végett ismerkedje a könyvtár különböző köteteivel.</i>

Továbbhaladás feltételei

- A magán és közéleti kommunikáció leggyakoribb helyzeteiben való eligazodás.
- *Verbális és nonverbális megnyilvánulásait hangolja össze.*
- Biztos hangos és néma olvasás.
- *A mondatfonetikai eszközök helyes használata.*
- Rendezett egyéni írásképp.
- *Írása legyen olvasható.*
- Az irodalmi műfajok ismerete és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése.
- Szépirodalmi művek kompozíciós egységeinek elkülönítése.
- *Az olvasott művek tartalmának ismertetése 5-6 mondatban.*
- Novellák, regények fő és mellékszereplőinek jellemzése.
- *A negatív és pozitív emberi tulajdonságok, cselekvések következményeinek felismerése.*
- A lírai formanyelv stílus eszközeinek felismerése, megnevezése.
- Az egyszerű mondat részeinek felismerése.
- *A mondatrészek mondatbeli szerepének ismerete.*
- A mondatfajták biztos megkülönböztetése.
- A tanult helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása.
- *Tanult ismereteinek szintjén.*
- Aktív részvétel az elemző beszélgetésekben.

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Tájékozódás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban.
- Együttműködés a beszédpartnerekkel.
- A nyelvvaltozatok szókészletének tudatos használata a különféle kommunikációs helyzetekben.
- Az olvasott szépirodalmi szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, önálló megfogalmazása.
- A művészi kifejezőmódok funkcióinak értelmezése.
- A gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, a tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése.
- Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos iratainak megfogalmazásában.
- Ismertetés, könyvvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása irodalmi művekről.
- Irodalmi művekhez kapcsolódó véleményalkotás és –nyilvánítás árnyalt kifejezőmódjainak megismerése, használata.
- Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, feldolgozása, szóbeli vagy írásos beszámoló készítése.
- *A koncentrálóképesség, a verbális emlékezet fejlesztése*
- *Az önműveléshez szükséges képességek fejlesztése*
- *Önkorrekciós képesség fejlesztése*
- Mondatelemzési jártasság az összetett mondat feldolgozásában.
- *A mondatrészek mondatbeli szerepének felismerése.*
- *A nyelvi elemkészlet gazdagítása*
- A szóalkotási módok ismerete.
- A magyar nyelv szórendi szabályainak helyes alkalmazása.
- Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása.
- Tájékozottság a diákok nyelvhasználatában előforduló nyelvvaltozatok nyelvhelyességi kérdéseiben.
- A szöveg hangzásának és írott képének összefüggése.
- A képvers megismerése, értelmezése.
- A művészi kifejezőmódok funkcióinak értelmezése.
- A megismert műfajok, stílusalakzatok, szóképek megnevezése.
- A magyar irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek összefoglalása.
- Tájékozódás az irodalom kronológiájában és topográfiájában.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban, reflektálás a szöveg tartalmára.
- A hagyományos és a digitális írás fejlesztése.
- Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása.
- A helyesírási készség fejlesztése.
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése.
- Alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése.
- Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, feldolgozása.
- Vizsgálódás a népszerű irodalom műfajaiban.
- Epikus műfajok, drámai vagy filmalkotások elemzése.
- Toposzok, sémák és sablonok felismerése.
- A befogadás tapasztalatainak tudatosítása.
- A tetszésnyilvánítás árnyalt nyelvi formáinak elsajátítása.
- *Az irodalmi műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz jussanak a tanulók*
- *Az irodalmi ismeretek hozzájárulhatnak a tanulók személyiségének, gondolkodásának, érzelmi világának, erkölcsi, esztétikai érzékének gazdagításához*
- Helyzet-és jellemkomikum a művészetben.
- Az önálló műbefogadás mind teljesebb megtapasztalása.
- A személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikáció, digitális írásbeliség fejlesztése Kommunikáció szóban és írásban		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A tömegkommunikáció. Jellemzői, műfajai, jelentősége napjainkban. Publicisztikai szövegfajták. Az írott sajtó Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás Vita és érvelés Kommunikációs zavar <i>A tömegkommunikáció eszközeinek ismerete.</i>	A tömegkommunikáció befogadóra gyakorolt hatásának elemzése. Hatásos reklám, hirdetés készítése. Képzelt iskolaújság létrehozása. Védekezési technikák a tömegkommunikáció káros hatásai ellen. <i>Gyakorlatok kisközösségi kommunikációs helyzetekben</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok használata, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció.	Ismerje fel a nyomtatott sajtó tipikus műfajait: hír, tudósítás, glossza, riport, interjú, kritika. Az elektronikus sajtó fentieknek megfelelő típusait tudja jellemezni. Értelmezze a képernyőn látható metakommunikatív jelzéseket. <i>Helyesen megválasztott nyelvi és nem nyelvi eszközökkel fejezze ki magát különböző beszédhelyzetekben.</i>
Fogalmak: nyomtatott sajtó, hír, tudósítás, glossza, riport, interjú, kritika, elektronikus sajtó, tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd, <i>tömegkommunikáció, hírek, internet</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Szövegértés- és szövegalkotás A magánjellegű és a hivatalos szövegtípusok ismerete, a legfontosabbak megszerkesztésének képessége. Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői Kreatív szövegalkotás önálló vélemény, gondolat kifejtésére, a logikus érvelés módszerének ismerete. Az érv és a cáfolat Közszerepléseken szóbeli megnyilatkozásokra egyéni felkészülés. <i>A tömörítés fogalma. A hivatalos levél felépítése.</i>	Igényes magánlevél, pontos meghívó, udvarias, egyéni hangú köszöntés megírása. Ismertetés, beszámoló szerkesztése kortársaknak és felnőtt hallgatóságnak. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog stb. írása, olvasása Önéletrajz, hivatalos levél megírása. <i>A magán- és közéleti kommunikáció néhány tipikus helyzetének megteremtése, helyzetgyakorlatok.</i>	A mindennapi élet hivatalos iratainak helyes tartalmi és formai megteremtése. A közhelyektől mentes önkifejezés igényének folyamatos ébren tartása. Az önálló vélemény kulturált, magabiztos vállalása kisebb-nagyobb közösségekben. <i>Jó beszédtechnikával, helyzethez illő szókészlettel fejtse ki véleményét.</i>
Fogalmak: szövegtípusok, nyelvi közhelyek, tömörítés, érvtípusok, <i>tömörítés, hír, tudósítás, önéletrajz, véleménynyilvánítás, felszólalás, beszéd, meghívó</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Nyelvtani ismeretek Összetett mondat a szövegben A mondatnyi ismeretek bővítése. Az összetett mondatok. Az alá- és a mellérendelő összetételek fajtái. A szórend kérdése az egyszerű és az összetett mondatban. A többszörösen összetett mondat. A leíró nyelvtani fogalmak rendszerezése. A nyelvi szintek.	A mondatelemzés eddigi formáinak gyakoroltatása. Összetett mondatok tagmondatainak, szintagmáinak felismertetése. Egyszerű mondatokból összetett, összetettekben egyszerű mondatok alkotása. A szabatos kifejezés és a világos mondat szerkesztés felismertetése különböző műfajú szövegekben. A terjengősség értelemzavaró következményeinek felfedeztetése például a hivatalos szövegekben.	Összetett mondatok tagmondatainak határát biztosan jelölje meg, az összetétel fajtáját pontosan határozza meg. Az alá- és mellérendelésnek mind a szavak, mind a szó szerkezetek, mind a mondatok szintjén valamennyi fajtájára példát tudjon mondani.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A mondattani ismeretek rendszerezése.	A különböző nyelvi szinteken hasonló jelenségek párhuzamba állítása. Mondatelemzés ágrajzzal.	Legyen tisztában a nyelvi szintek egymásra épülésével a fonémától a szövegig. Ismerje a szófaj, mondatrész, a szöveg, bekezdés fogalmát.
Fogalmak: összetett mondat: mondatégsz, mondategység (tagmondat), főmondat, mellékmondat; utalószó, kötőszó; a mellérendelő mondat fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó; az alárendelő mondat fajtái: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozó, jelzői alárendelés; sajátos jelentéstartalmú mondat: feltételes, hasonlító; többszörösen összetett mondat. <i>összetett mondat, kötőszó; többszörösen összetett mondat.</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Nyelvhelyesség, helyesírás Nyelvhelyességi kérdések az összetett mondatok körében. Az összetett mondatok központosítása. A párbeszéd, az idézetek helyesírása <i>Az összetett mondat szerkesztése, elemzése, a kötőszavak helyes használata</i> Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései Szókincsbővítés Szóalkotási módok A mai magyar nyelv nyelvváltozatainak szókészlete. Az aktív és passzív egyéni szókincs. A szókészlet különböző rétegeinek többletjelentése, stílusértéke. A köznyelv és csoportnyelvek Nyelvjárások	Az összetett mondatok gyakorisága különböző szövegtípusokban. Tudományos, szépirodalmi, köznyelvi, írott és élőszavas megnyilatkozások elemzése, létrehozása. Helyesírási feladatsorok folyamatos kitöltése, ellenőrzése. A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szókészletbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével Betekintés a jövevényszavak jelentésváltozásába	A helyesírási kérdések megoldásában tudatosan használja a helyesírási alapelveket a Helyesírás Szabályainak megtanult pontjait. Legyen képes különféle műfajú szövegek felkészülés nélküli hangos, értelmes olvasására. <i>Felkészüléssel hangoztasson különféle szövegeket.</i>
Fogalmak: szókincs, aktív és passzív szókincs, a magyar nyelv szórendje, központosítás, mai magyar nyelvváltozatok., idézetek helyesírása, irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnelv, <i>anyanyelvünk rétegei, köznyelv, tudományos és irodalmi nyelv,</i>		
Kapcsolódási pontok: idegen nyelv, digitális kultúra		
Irodalomolvasás Történelmi kérdések irodalmi válaszok Korok és sorsok A XX. század irodalma Ady Endre költészete Magyarságversek, szerelmes versek, háborús versek, pénzversek Góg és Magóg fia vagyok én... Őrizem a szemed, Üzenet egykori iskolámba, A föl-földobott kő, Sem utódja, sem boldog őse... Móricz Zsigmond két műve, novellák, egy regény Karinthy Frigyes novellái, részletek a Tanár úr kérem c. műből, Így írtok Ti - részletek Babits Mihály versei	A verseknél a képalkotásból, a szókészletből, a hangulatból stb. kell, hogy kikövetkeztessék, vajon melyik korból származik a mű, ki lehet a szerzője. Ezek a feladatok az irodalomelméleti fogalmak pontos használatát, az érvelés, vita módszereinek gazdagítását is szolgálják. A költői portrék az eddig megismert versek alapján kerekednek ki. Az epikus műveknél az alkotó szubjektumának tükröződését, a téma megközelítésének egyedi vonásait keresik a tanulók.	A műnemekkel, műfajokkal kapcsolatban megtanult fogalmakat helyesen, biztonsággal alkalmazzák. A verstani ismereteket használják a korban elhelyezés segítésére Az azonos témájú műveket sokféle elemzési szempont szerint közelítsék meg. Az alkotók életművében igyekezzenek elhelyezni az adott művet. <i>Epikus műveknél a fő cselekményszálát, a kiemelten fontos szereplők jellemzését önállóan írják le.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kosztolányi Dezső Mostan színes tintákról álmodom, Kosztolányi két-három novellája Tóth Árpád versei Juhász Gyula versei Milyen volt... József Attila versei Anyaversek, szegényember-versek, szerelmes versek, gondolati költemények Rejtelmek Kertész Leszek Születésnapomra Radnóti Miklós Nem tudhatom Dsida Jenő, Kányádi Sándor, Reményik Sándor versek Áprily Lajos Március Illyés Gyula, Szabó Lőrinc, Nagy László, Weöres Sándor, Pilinszky János, Choli Daróczy József versei Válogatás a XX. század végi és a kortárs irodalomból Egy XX. századi magyar és világirodalmi ifjúsági regény és egy-két regényrészlet Csukás István, Fekete István, Gion Nándor, Lázár Ervin, Mándy Iván, Móra Ferenc, Szabó Magda, Tamási Áron, Kós Károly, Wass Albert, Sütő András műveiből Örkény István egy-két novellája Golding: Legyek ura Kertész Imre: Sorstalanság Regény filmen Szórakoztató irodalom Válogatás a költők, írók műveiből Irodalomtörténeti áttekintés Az ókortól napjainkig. Az egyes művelődéstörténeti korszakok határai, legfőbb jellemzői, kimagasló művészei.	A verseknél a képalkotásból, a szókészletből, a hangulatból stb. kell, hogy kikövetkeztessék, vajon melyik korból származik a mű, ki lehet a szerzője. Ezek a feladatok az irodalomelméleti fogalmak pontos használatát, az érvelés, vita módszereinek gazdagítását is szolgálják. Értékesek? Nem? Miért? A zene- és képzőművészet történeti ismeretek felhasználásával kiselőadásokat tartanak az egyes korstílusokról. A költői portrék az eddig megismert versek alapján kerekednek ki. A regényeket, az olvasást megelőzően feltett kérdések szerint elemzik közösen. A költői, írói portrék az eddig megismert művek alapján kerekednek ki.	<i>Lírai művek kiváltotta érzelmeiket szabatosan fogalmazza meg.</i> A főbb művelődéstörténeti korszakok kiemelkedő művészeinek bemutatása. Tipikus stílusjegyek. Emlékei Magyarországon. A regények főszereplőinek jellemzése, idő-térszerkezete, nyelvezete, a diákokra vonatkoztatható erkölcsi kérdésköre. A filmfeldolgozások értékelése.
Fogalmak: szó szerinti és metaforikus jelentés; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, allegória, szinesztézia, szimbólum, műfaji meghatározások: elégia, óda, rapszódia <i>hasonlat, megszemélyesítés</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Memoriterek		
Ady versek, versrészletek József Attila versek Radnóti versek, versrészletek Egy -két választott XX. századi költemény	Különböző korok előadói stílusainak megismerése hangfelvételekről. Ezek utánzása. Majd az egyéni hangvétel kialakítása.	Biztos szövegtudással, kifejezően, értelmezve, ritmikailag is hűen adja elő a művet. <i>A megtanult műveket tudja emlékezetben tartani, szöveghűen elmondani.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: A két év során elsajátított valamennyi irodalomelméleti, irodalomtörténeti és esztétikai fogalom.		
Könyvtárhasználat A nyomtatott és elektronikus könyvtárak ismerete, hangtárak és filmarchívumok anyagának feltérképezése. A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek <i>Könyvtáros segítségével forráskutatás a könyvtárban.</i>	Budapesti gyűjtemények, nagyobb intézmények felkérése a katalógus összeállítására. Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata <i>Egyéni érdeklődés kielégítése végett ismerkedje a könyvtár különböző kötetivel.</i>	Az ismeretszerzés további folyamatában természetes legyen az audiovizuális eszközök használata. Mérje fel, milyen végtelen az Internet nyújtotta ismeretek tára. <i>Érdeklődjön az elektronikus információhordozók iránt.</i>

A továbbhaladás feltételei

- A mai magyar nyelvváltozatok szókészletének az adott kommunikációs helyzetnek megfelelő használata.
- *Zavartalan kommunikáció kortársakkal, felnőttekkel.*
- A média szerepének, jellegzetességeinek és hatásainak felismerése.
- Különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása.
- *Folyamatos, értő olvasás.*
- Olvasható, egyéni íráskép.
- *Megfelelő írásmóddal és írástempóval rendelkezés.*
- A szépirodalmi műfajok eszközeinek tárgyszerű megnevezése a tanult szakkifejezésekkel.
- A magyar irodalom nagyobb korszakainak kimagasló alkotóinak, az olvasott művek értékrendszerének biztos ismerete.
- *Az elemzett művekben ábrázolt hősök élethelyzeteinek, érzelmi világának feltárása.*
- A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: a hangtani ismeretektől a szövegtani tudnivalóig.
- *A tanult hangtani, szófajtani, és mondattani jelenségek felismerése írott szövegben.*
- A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek helyes alkalmazása szóban és írásban.
- A legfontosabb hivatalos iratok jellemzőinek felsorolása.
- *A mindennapi élet alapvető, egyszerű hivatalos iratainak kitöltése.*
- Jártasság az önálló könyvtári munkában.
- *Tájékozódás a könyvtárban.*

MATEMATIKA

(1-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

- Számok, mértékek, struktúrák, ismerete.
- Az alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, osztás) ismerete, használata mindennapi problémák megoldása céljából.
- Alapvető matematikai fogalmak, jelölések (pl. műveleti- és relációs jelek, képletek, modellek, grafikonok) ismerete, használata.
- A természetben előforduló matematikai elvek és törvényszerűségek felismerése.
- Térbeli, síkbeli és időbeni tájékozódás fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség fejlesztése.
- Emlékezet fejlesztése (mozgásos, tárgyi, fogalmi).
- Válogató, osztályozó és rendszerező képesség fejlesztése.
- Adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése.
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése (értő és elemző olvasás).
- Összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása.
- Absztraháló és konkretizáló képesség fejlesztése.
- Probléma felismerése, problémamegoldás fejlesztése.
- Tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás fejlesztése.
- Analógiák felismerése, követése.
- Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, algoritmusok követése.
- Logikai gondolkodás fejlesztése.
- Tapasztalatok kifejezése különféle módokon, megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával.
- A munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek.

Kommunikációs kompetenciák

- A matematikai szövegértő, szövegalkotó képesség *kialakítása*, fejlesztése.
- Fogalmak, gondolatok, tények kifejezése és értelmezése, megőrzése, közvetítése szóban és írásban.
- Helyes matematikai nyelvhasználat fejlesztése.
- Ismeretszerzés, új tudás létrehozása a nyelvhasználat által. Információgyűjtés, -feldolgozás képességének fejlesztése.
- A megfigyelések, összefüggések szöveges megfogalmazása, érvelés fejlesztése.
- Lényegkiemelő képesség, értő és elemző olvasás fejlesztése.

Természettudományos és technikai kompetencia

- A mindennapokban előforduló jelenségek, folyamatok megfigyelése, leírása.
- A folyamatok elemzése, következmények kiszámítása.

Digitális kompetenciák

- Információ felismerése, visszakeresése, értékelése, bemutatása.
- Alapszintű számítógép-használat fejlesztése (oktató programok, -játékok használata).
- Az IKT alkalmazása a tanulásban.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Normatadat és az általánosan elfogadott magatartási szabályok elsajátítása, a kiegyensúlyozott kapcsolatok és az osztály, ill. iskola életében való aktív, sikeres részvétel.
- Hatékony kommunikáció fejlesztése. Különböző nézőpontok figyelembe vétele és megértése, empatikus odafordulás.
- Az együttműködés, magabiztosság fejlesztése. A személyes előítéletek leküzdésére és a kompromisszumra való törekvés. Stressz és frusztráció megfelelő kezelése. Változások iránti fogékonyság.
- Nemek közötti egyenlőség elismerése.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Környezet megismerése, leírása a matematika nyelvén.
- Megoldási lehetőségek keresése, megoldási tervek készítése.
- Tervezés, szervezés, feladatmegosztás képességének fejlesztése.

A munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Problémafelvetés és -megoldás, több lehetséges megoldás keresése.
- Munkavégzés egyénileg, párban, csoportban.
- Az elvégzett munka kritikus elemzése.
- Kreativitás fejlesztése.
- Tájékozódás elősegítése a pénz világában.

A tanulás kompetenciái

- Kitartásra nevelés.
- Saját tanulás megszervezése egyénileg és csoportban.
- Idővel, információval való hatékony gazdálkodás elősegítése.
- Tanulási képességek fejlesztése, stratégiák, erős és gyenge pontok ismerete.
- Segítségkérés képessége, tévedés, vita természetesnek tekintése.
- Új ismeretek elsajátítása, feldolgozása.
- Kérdések, problémák megfogalmazása.
- Saját tudás megosztása, érvelés.
- Saját munka tárgyilagos értékelése, szükség esetén tanács, segítség kérése, elfogadása.
- Tanulás iránti belső motiváció kialakítása.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók.

A tantárgy tanításának céljai és feladatai az 1-4 évfolyamon

- A mindennapi életben felmerülő számolási és logikai feladatok megfelelő értelmezése, a tanult ismeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlati élet területén is.
- A mennyiségi, térbeli és időbeli viszonyok felfedeztetése tapasztalati úton (fontos a felfedezés, bizonyítás örömeinek megismerése).
- A kognitív képességek fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése.
- A gyermekek biztos számfogalmának kialakítása.
- A tanult számolási algoritmusok biztos kialakítása, alkalmazása.
- Matematikai gondolkodás fejlesztése, mélyítése (az analógiás és logikus gondolkodás párhuzamos erősítése, ill. a gondolkodási műveletek minden összetevőjének erősítése).
- A kreativitás fejlesztése.
- A kételkedés és bizonyítási igény felkeltése, többféle megoldás keresése.
- A készség szintű műveletvégzés kialakítása.
- A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése, az életkornak megfelelő matematikai szaknyelv pontos használata.
- A gyerekek problémamegoldó képességének, rugalmas gondolkodásának fejlesztése, melyhez az önálló (tudást mélyítő) és a kooperatív (érvelő, meggyőző) tanulási formák segítenek hozzá.
- A személyiség tiszteltetése, mások gondolatmenetének meghallgatására és megértésére nevelés, továbbá a vitakészség fejlesztése kooperatív tanulási helyzetekben.
- A változatos munkaformákkal, problémafelvető, gyakorlatias, az élethez közel álló feladatokkal elmélyítse a gyerek konstruktív, divergens, felfedező gondolkodását.
- Helyes tanulási szokások kialakítása, az önellenőrzés képességének fejlesztése.
- A tevékenységek megtervezésére, megszervezésére, ellenőrzésére, értékelésére szoktatás.
- Alapvető matematikai ismeretek nyújtásával segítsen hozzá a többi tantárgy eredményes elsajátításához.
- Különböző történelmi korok és népek számolási technikájával való ismerkedés (szorobán, abakusz, római- és arab számok stb.).

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok az 1-4 évfolyamon**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

Kiemelt szerepe van a tanítás során a sokoldalú érzéketli megerősítésnek, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás fejlesztésének. A különböző részképesség-problémák, a téri tájékozódás zavara, a manipuláció akadályozottsága indokolják a cselekedtető, hosszabb megalapozó szakaszt, egyénre adaptált eszközök használatával (számítógép, számológép használata, valamint különböző számítógépes programok, vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata). A matematika tartalmainak elsajátíttatása során a kis lépésekre bontás elve, illetve az absztrakciós út tudatos megsegítése, a játékosság, a motiváció folyamatos fenntartása és a folyamatos gyakorlás elve támogathatja a megértést, a tanulási folyamatot. A mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A kézfunkció akadályozottsága megnehezítheti a mozgáskorlátozott tanuló írásmozgás-koordinációját, ezért szükség lehet speciális, nagyobb négyzetekkel megrajzolt négyzethálós füzetre, mely kimondottan a gyengénlátó tanulók számára készül, vagy speciális íróeszközre, ceruzafogóra. Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlátozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, lapon vagy tableten stb.) is dolgozhat. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.

A geometriai tananyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik. Sok esetben szükséges tárgyi és személyi feltételekkel biztosítani az egyes feladatok kivitelezését (pl. geometriai eszközök rögzítését megoldani, körzőhasználatot segíteni, számítógépes programok segítségével szerkeszteni). Esetenként egyes tananyagrészek módosítása, csökkentése, adaptálása válhat szükségessé (pl. számítógép, számológép használata, valamint a különböző számítógépes programok, pl. GeoGebra; vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata). Indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak és a látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó tanulók esetén a matematika oktatás során elsődleges a számemlékezet fejlesztése, illetve a fejben történő műveletvégzés, a fejszámolás tempójának fokozatos erősítése, a Braille matematikai jelek írásának, olvasásának megtanítása.

Fontos az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. A megfigyelőkészség fejlesztése kiemelt, ami magába foglalja a lehető legtöbb vizuális inger összekapcsolását a többi modalitás támogatásával.

Sok konkrét érzékeltetéssel biztosítjuk a tanulóknak a tényleges fogalmak kialakulását, amely a lehető legtöbb csatorna bevonásával történik (akusztikus, taktilis - kinezetikus, vizuális).

Speciális segédeszközök használata szükséges pl. a négy alpművelet írásban történő végzése helyett az abakusz nevű speciális eszközzel való számolás, geometria-tanításkor a praktikus ismeretek bővítése mértani testekkel, nagyméretű applikációs képekkel, speciális vonalzókkal, rajztábla fóliával stb. Módszertani szempontból a folyamatos tevékenykedtetés kap hangsúlyt.

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók esetén a tanulók matematika oktatásának kiemelt területe a biztos számolási készség kialakítása, hangsúlyt fektetve a fejszámolási készség fejlesztésére, az ismerethordozók (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) használatára.

A tanítás során használt eszközök és a követelmények meghatározásakor figyelembe kell venni, hogy a grafikonok, ábrák könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek legyenek. A geometria tanítása során a vizuális észlelés lehetőség szerint egészüljön ki a tapintásos (haptikus) megismeréssel.

Az értékelés során engedmények tehetők a mérés pontossága, grafikonkészítés, térbeli építések, írásbeli munkák esztétikumára.

Látássérülése miatt a tanuló felmentése indokolatlan.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Elengedhetetlen a matematikai fogalmi gondolkodás nyelvi megalapozása, a megfelelő nyelvi kommunikációs szint kialakítása. A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A gyermek mentális lexikonjában a nyelvi-fogalmi (mindig bővíthető) reprezentációk dominálnak a képi (statikusabb) reprezentációkkal szemben. Feladat az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása és árnyalása, a tapasztalati bázis koncentrikus kiszélesítése.

A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése kiemelten szükséges. Az adott matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények és tapasztalatok biztosítják. Lényeges a valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása és megfogalmazása mellett a leíró nyelvi kifejezésforma begyakorlása is. A matematikai jelrendszer készsége szintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.

A matematikai tartalmakat olyan megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni, ami összhangban van a tanulók szókincsével, szövegértésével, nyelvi fejlettségével. Ennek a témakörnek az elsajátítása több időt igényelhet. Kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenykedtetéssel alkalmazható ismereteknek, a digitális tananyagok és az interaktív tábla alkalmazásának is. A fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipulációt helyezzük előtérbe, folyamatos képi, vizuális és nyelvi megerősítés alkalmazása mellett. A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Siket tanulók esetében fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök, alkalmazása.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Fontos a kiemelkedő matematikai-logikai gondolkodással bíró tanulók matematikai kompetenciáinak fejlesztése és szövegértési kompetenciájának olyan szintre emelése, amely képessé teszi őket a matematikai szöveges feladatok megértésére.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztési elvei, fejlesztési feladatok

A matematika tanulásához szükséges fogalmakat fokozatosan ismerjék meg a tanulók. A megszerzett tudás, az elvont fogalmak, szabályok, összefüggések felhasználása, kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban történik. Támogassuk az érzékszervi benyomások, tapasztalatok gyűjtését, a számok világának leképezését tárgyakkal, rajzokkal, s végül a számok szimbolikus szintjén.

A tapasztalatokat az egyszerűbb gondolkodási műveletek szintjén dolgozzuk fel. A gyakorlás folyamán, a kognitív képesség alpműveleteit szem előtt tartva növeljük a tanulók intellektuális kapacitását.

A számolási készség fejlesztése változatos gyakorlati feladatok segítségével valósuljon meg. A szöveges feladatok történetek elemzéseivel, a mennyiségi változások felfedeztetésével készítjük elő. A problémamegoldó képesség megszerzése a próbálkozás útján, majd racionális szinten történik. Fontos a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságok megnevezése, a lényeges jegyek kiemelése.

A geometriai feladatoknál saját testen való tájékozódás, a térelemek megfigyelése, a megfigyelt tulajdonságok megnevezése, elemzése kerül előtérbe.

A mértékegységek analízise és szintézise, a mérés rendszerének megértése során az ismeretek alkalmazását sok eszközzel tegyük elsajátíthatóvá.

A matematikai kérdések, problémák megoldásánál a sejtés-becslés megfogalmazása, a tényleges eredmény összevetése és az önellenőrzés gyakorlata segíti a tanulók térben és időben, valamint a mennyiségi viszonyokban való tájékozódását, magabiztos eligazodást.

Segítsünk felismerni összefüggéseket, ok-okozati tényezőket, fogalmazzunk meg szabályokat. Feladat a kérdések megfogalmazásának, állítások bizonyításának, a véleményalkotás képességének kialakítása. Kiemelten fontos a domináns pszichés funkciók folyamatos fejlesztése, az ismeretek rendszerezése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszéd fogyatékos tanulóknál (különös tekintettel a számolás tanulási zavara esetén) kiemelt az oktatásban a szemléltetés, a cselekvéses tanulás alkalmazása mellett az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése. Fontos az egyéni sajátosságokhoz igazodó segítő, kompenzáló eszközök használatának elsajátítása, önálló alkalmazása.

A téri relációk biztos alkalmazása (térben, testen, síkban), illetve a relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása hangsúlyos.

A fogalmak kialakításakor a manipulációt helyezzük előtérbe, a megértés érdekében, folyamatosan képi, vizuális megerősítés szükséges. Az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása és árnyalása előtérbe kerül.

A matematikai gondolkodás fejlesztésénél szem előtt kell tartani a speciális szemléltetést és tananyagokat. Feladat a problémamegoldó gondolkodás minél több elemének fejlesztése konkrét cselekvéshez kötött helyzetekben.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaaorientáció folyamatát is.

A specifikus számolási zavar esetén feladatunk, hogy a tanuló képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

A diszkalkuliás tanulóknál fontos a számok iránti érdeklődés felkeltése mellett a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása. Kiemelt szerepe van a megértés érdekében használt matematikai eszközöknek, a képi, vizuális megerősítésnek. A fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor előtérbe kerül a manipuláció. Feladatok közé sorolható továbbá a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése, valamint az időbeli tájékozódás és a szerialitási készség támogatása.

Fontos a vizuális-téris képességrendszer, a sorozatalkotási képesség, a gondolkodás és a nyelv összehangolt fejlesztése. Szükséges az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése. A matematika területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Jelentős szerepe van a megismerési képességek fejlesztésének, az önellenőrzés tanításának, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának. Különösen fontos hangsúlyt fektetni a kognitív fejlesztésre, főként a problémamegoldó gondolkodásra, a tér és idő értelmezésének támogatására, illetve a grafomotoros fejlesztésre.

Kiemelendő az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása. Fontos, hogy az ismeretek valódi élethelyzetekben, cselekvésbe ágyazottan jelennek meg. A túlterheltség elkerülése érdekében a felesleges információkat szűrni kell. A szöveges feladatok megoldása, a szövegértési nehézségek miatt akadózhat, a lényegkiemelést, az adatkiszűrést segíteni kell. A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Feladatunknak tekintjük a tehetségek felismerését, keresését, azok kibontakoztatásához lehetőséget biztosítani. Az iskolakezdés első pillanatától figyelünk a különböző képességekkel, ismeretekkel rendelkező gyerekek fejlesztésére. Számukra biztosítjuk a tananyagban való gyorsabb haladási ütemet. A tananyag feldolgozásánál kiemelten kezeljük a valós életben előforduló problémák kezelését, ezek megoldásához többféle út keresését, összetett problémákra adott válaszokat. Egy feladat esetében az összes lehetséges megoldás megkeresésére törekszünk. Kiemelten fontosnak tartjuk a logikus gondolkodás fejlesztését, a szövegesen megfogalmazott problémák értelmezését, átfordítását a matematika nyelvére. Fontos az összefüggések, az egyes tananyag részek közti kapcsolat felfedezése, a vitakészség, az érvelés képességének fejlesztése.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

- Az olvasás – szövegértés – beszéd területén fontos a lényeg kiemelése, a lényeges és lényegtelen dolgok megkülönböztetése, szóbeli megfogalmazása, a korosztálynak megfelelő utasítások, fogalmak megértése, az érthető kérdésfeltevés, válaszadás.
- A szöveges feladatok megoldásához elengedhetetlen a készség szintű szövegértés, értelmezés, információk kiemelése, összefüggések értelmezése, olvasási és megértési stratégiák fejlesztése. A válaszadás fázisában kiemelkedően fontos a lényegre törő, tömör, pontos megfogalmazás, a mások számára is követhető gondolatmenet, tagolás, a helyes nyelvhasználat, írásjelek, nyelvtani szabályok megfelelő alkalmazása.
- Az írásbeli feladatvégzés elengedhetetlen feltétele a kialakult finommotorikus mozgás, készség szintű írás használata, rendezett, olvasható írásképp, a számok helyes írása.

Történelem és állampolgári ismeretek

- A matematika nem csak néhány számolási fogás, hanem kultúránk szerves része. Az új fogalmak, témakörök (pl. számolás és számjegyek kialakulása, különböző számkörök és számrendszerek, geometriák, időszámítások stb.) bevezetésekor fontos a matematikatörténeti kapcsolódás bemutatása.
- A százalékszámítás tanításakor az árfolyam, infláció, hitel, betét, kamat fogalmakat tartalmazó szöveges feladatokban elengedhetetlen ezen kifejezések pontos ismerete és használata.
- Különböző történelmi épületek képének, alaprajzának megfigyelése, összehasonlítása, statisztikai adatok rendszerezése, elemzése, gyűjtése lényeges eleme óráinknak.

Természettudomány és földrajz

- A matematika során gyakran találkozunk élőlények, tárgyak, természeti jelenségek, velük kapcsolatos adatok (pl. lakosság, tengerszint, anyagmennyiség stb.) összehasonlításával, csoportosításával, mérhető tulajdonságaik vizsgálatával (mikroszkóphasználat), a tanuló főbb testméreteivel (magasság, tömeg, mellbőség, arasz stb.) és életműködéseinek jellemző értékeivel (pl. légzésszám, pulzusszám). Ezeket számokban fejezzük ki. Ezek helyes megadására mértékegységeket használunk. Igaz – hamis állításokat alkotunk a természeti jelenségekről. Különböző képleteket értelmezünk, elemzünk és átalakítunk.
- Gyakran foglalkozunk egyéb adatokkal, életkorral, születési adatokkal, meteorológiai adatokkal stb.
- A feladatok szemléltetésekor fontosnak tartjuk a különböző földrajzi adatokkal való megfigyelést, számolást, összehasonlítást (pl. időjárási átlagok, hőingadozás, termelési statisztikai adatok, fókuszát stb.).
- A geometria tanítása során a kicsinyítés, nagyítás és arányai megfigyelésekor a térképhasználatot készítjük elő. A kör, és gömb fogalmának kialakításakor az égitestekkel ismerkedünk.
- A síkban, térben való tájékozódást segíti elő a térkép és földgömb használata.

Művészetek

- A matematika órákon megfigyeljük a ritmusértékek, hangok hosszúságát: negyed, fél, nyolcad, egész értékek, értelmezzük az ütemfajtákat.
- A tanórákon gyakran jelenítjük meg a hallott, látott, elképzelt történeteket rajzos formában, ez érthetőbbé teszi a szöveget, segít a megoldásban. A logikai készlet, színes rúd, korong, pálcika használata során az alapszíneket használjuk. Fontos a síkban és térben való biztos tájékozódás, melyet a művészetek során is gyakorolhatjuk.
- Geometriai alakzatok, az elemek egymáshoz való viszonyának (azonosság, hasonlóság, arányviszonyok, ismétlés, szimmetria) ábrázolása sokszor megfigyelhető a műalkotások elemzése során is.

Digitális kultúra

- Az informatika és a matematika összefüggése nagyon szoros. Az algoritmusok értelmezése és követése, a változó szerepének megértése, a matematikai modellek megalkotása, statisztikai adatok vizsgálata, rendezése, keresések különböző szempontok alapján, tapasztalatgyűjtés függvények adatairól programok segítségével mindkét tantárgy fontos feladatai.
- A műveltségi terület számos ponton fonódik össze a matematika tanításával. A számok formázása pl. gyurmából, a vonalzó használata, különböző testek építése, mennyiségek becslése és mérése, a munkadarabok tervezése, modellezése, a háztartásban (pl. főzéskor, bevásárláskor) használatos mérések egyaránt előfordulnak mindkét tantárgy tanítása során.

- A matematika tanításában gyakran előfordul a bevétel és kiadás egyszerű összefüggéseinek megértése, a pénz ismerete, szerepének felismerése, elemi tájékozottság a családi alapellátáshoz tartozó termékek áairól.

Testnevelés és egészségfejlesztés

- A Testnevelés és egészségfejlesztés oktatása során sokszor használunk matematikai fogalmakat. Párok, csoportok, sorok alkotása esetén, a gyakorlatok számlálásánál, a tanulók egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározásánál matematikai fogalmakat használunk.

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az önálló tanulás és önellenőrzés technikájának bevezetése, elsajátítása (Hangsúlyozottan a sajátos nevelési igényű tanulók esetében).
- *Az önálló tanulás és önellenőrzés technikájának bevezetése tanítói segítséggel.*
- A páros és homogén, illetve heterogén csoportmunkához való szoktatás.
- A vizuális és verbális emlékezet fejlesztése
- Az analógiás gondolkodás megalapozása, az ismert és tanult algoritmusok alkalmazása.
- A problémamegoldó képesség kialakítása az összefüggések felismertetésével, probléma megfogalmazásával, kimondásával, helyes megoldás megtalálásával.
- *Egyszerű problémahelyzetek megoldása tanítói segítséggel.*
- Érdeklődés felkeltése, megtartása, fokozása.
- A természetes szám fogalmának kialakítása húszas számkörben.
- *A természetes szám fogalmának kialakítása 5-10-es számkörben.*
- Jártasság kialakítása az összeadás, kivonás fogalmának értelmezésében, alkalmazásában.
- *Jártasság kialakítása az összeadás, kivonás fogalmának értelmezésében, alkalmazásában, eszköz segítségével.*
- Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása (A pszichés fejlődés zavarai miatt akadályozott, illetve hallássérült tanulók esetében több időt vehet igénybe, sokrétű tapasztalás biztosítása, cselekvéses tanulás alkalmazása.).
- *Szóban megfogalmazott egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása cselekvéssel.*
- Egyszerű geometriai formák megismerése.
- Ismerkedés a mérési technikákkal.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Gondolkodási módszerek A környezetünkben lévő személyek, tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, azonosságok, különbségek felismerése, megnevezése; Közös tulajdonságok keresése (halmazmetszet). Igaz, nem igaz állítások eldöntése igazsághalmaz megnevezése. A tulajdonságok időbeni változásának megfigyelése	A felismert tulajdonságok (azonosság, különbség) alapján történő csoportosítás, osztályozás, válogatás. Barkochba	Legyenek képesek halmazok tulajdonságainak felismerésére, szétválogatására, osztályozására, sorba rendezésére. Ismerjék fel az igaz, hamis állításokat. <i>Legyenek képesek tulajdonságokat felismerni, elemeket szétválogatni, azonosság alapján csoportosítani.</i>
Fogalmak: Halmaz, változás, sor, szabály, összehasonlítás, összefüggés, igaz-hamis állítások, hosszú, rövid, kicsi, nagy, könnyű, nehéz, tulajdonság, azonos, különböző <i>Csoportosítás, rövid, kicsi, nagy, könnyű, nehéz</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret,		
Számköri ismeretek Számfogalom kialakításának előkészítése: Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának kialakítása.	Érzékszervi tapasztalatok (kopogással, tapsolással, egyéb mozgásos tevékenységgel, tárgyak, társak összemérése, párosítása, számlálása, mennyiségek mérése).	Használják a mennyiségek viszonyait kifejező szavakat és jeleket. (több, kevesebb, ugyanannyi) <i>képességeik szerint</i>

Számfogalom kialakítása 20-as, 5-10-es számkörben: szám-számkép kapcsolat kialakítása. Számok olvasása, írása Számok tulajdonságai: páros, páratlan, sorszámnév, tőszámnév, egyjegyű, kétjegyű. Számkapcsolatok: <i>Tájékozódás egyesével beosztott számegyenesen.</i> <i>Számszomszédok.</i> Mennyiségek és számok: Számok nagyság szerinti összehasonlítása, sorba rendezése. Számok sokféle neve, bontás, összeg és különbségalakok Műveletek értelmezése, alkalmazása Összeadás: Hozzáadás Halmazok egyesítése Valamennyivel több többtagú összeadások <i>Az enyhén értelmi sérült tanulónak csak a hozzáadást és a halmazok egyesítését tanítjuk.</i> Kivonás: Elvétel Részhalmaz számossága Valamennyivel kevesebb <i>Az enyhén értelmi sérült tanulónak csak az elvételt tanítjuk.</i> Műveleti tulajdonságok:	Észlelés pontosságának fokozása. Halmazok számosságának összehasonlítása Halmazok számosságának meghatározása, hozzá számkép rendelése Számjegyek lejárása, festése, átírása, vázolása eltérő méretben. Különböző tárgyakkal mennyiségek kirakása, társak, tárgyak párosítása, sorba rendezése, a sorban elfoglalt helyének megállapítása Számok és számszomszédok megkeresése számegyenesen, a hiányzó számok pótlása Számbarborkochba Mennyiségek kirakása különböző eszközökkel, lerajzolása, hiányos rajzok pótlása Eszközökkel történő megjelenítés, leolvasás, lejegyzés. Pótlás Tárgyak, eszközök, rajzok segítségével történő műveletvégzés Tárgyak, eszközök, rajzok segítségével történő műveletvégzés	Legyen biztos számfogalmuk 20-as számkörben, <i>10-ig való számlálás.</i> Számképek biztos ismerete. Ismerje fel és tudja leírni a számjegyeket 1-20-ig. Ismerje fel a tanult számjegyeket és tudja leírni őket. Képesek legyenek tulajdonságok felismerésére, sor- és tőszámnév különbségének megállapítására. <i>Egyéni képességeiknek megfelelő mértékben.</i> Tudjon tájékozódni a számegyenesen, számok és egyes számszomszédok helyét jelölni. Tudja elhelyezni a tanult számokat a számegyenesen, tanítói segítséggel nevezze meg szomszédait. Képes legyen a számokat növekvő és csökkenő sorba rendezni. Tudjon összeg- és különbségalakok előállítását és lejegyezni. <i>Bontott alakok felismerése, előállításuk, eszköz segítségével, lejegyzésük.</i> Legyen jártas az összeadás, kivonás műveletének értelmezésében és tudatos használatában. <i>Tudja a szóbeli összeadás, kivonás műveletét alkalmazni eszköz segítségével. Műveletek rajzos megoldása.</i> Tudja, hogy az összeadás tagjai felcserélhetőek.

Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. Műveleti kapcsolatok: A számolás helyességének ellenőrzése inverz művelettel. <i>Az enyhén értelmi sérült tanulók gyermekekkel csak a tagok felcserélhetőségét vizsgáljuk.</i> Szöveges feladatok értelmezése, megoldása Cselekvéssorok lejátszása, visszafelé is Szöveges feladat alkotása képről, számfeladról, szóban megfogalmazott szöveges feladatok megoldása. <i>Szóban megfogalmazott egyszerűbb szöveges feladatok megjelenítése, mennyiségi változások felismerése.</i>	Tapasztalatok szerzése konkrét tárgyak, kirakások segítségével. Tapasztalatok gyűjtése kirakásokkal. Egyszerűbb történetek megelevenítése, lerajzolása, képről leolvasása, a matematikai probléma, kérdés megfogalmazása, a megfelelő művelet lejegyzése, megoldása, szöveges válaszadás. A lényeges és lényegtelen elemek szétválasztása	Legyen képes egyszerű szöveges feladatok értelmezésére, megoldására, művelettel történő lejegyzésére. <i>Egyszerű szöveges feladatok megértése, mennyiségi változások észrevétele.</i>
Fogalmak: Számok neve, jele 20-as számkörben; számegyenes, több, kevesebb, kisebb, nagyobb, ugyanannyi, egyenlő; páros, páratlan, párosítás, egyjegyű, kétjegyű, sorszámnev, tószámnev; művelet, összeadás, kivonás, bontás; megoldási terv, ellenőrzés, valamennyivel kevesebb, valamennyivel több, számlálás <i>Számok neve, jele 5-10-es számkörben, számegyenes, összeadás, kivonás eszközzel, több, kevesebb, ugyanannyi, egyenlő</i> Kapcsolódási pontok: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés,		
Relációk: Elemek közötti kapcsolatok felfedezése tárgyi tevékenységgel, kifejezésük matematikai jelekkel. Az ismert kapcsolatok jelölése a számok körében is. Összefüggések felismerése személyek, tárgyak kapcsolatában, relációk megfogalmazása szóban. Függvények: <i>Összefüggések felismerése, rögzítése rajzban.</i> Hozzárendelések párosító játékokban. Sorozatok Szabályszerűségek felismerése, alkalmazása	Kirakások tárgyakkal, személyekkel, tulajdonságok vizsgálata, kapcsolatok megállapítása, jelölése. Párosítás egyszerű függvénykapcsolatok alapján. Kapcsolatok jelölése nyíllal, szabályjátékok. Sorozatok alkotása tárgyakkal, jelekkel, számokkal. Állandó és váltakozó sorozatok szabályszerűségének felismerése, folytatása. Ciklikus sorok folytatása	Képesek legyenek elemek, tárgyak, személyek tulajdonságainak kapcsolatainak megállapítására, azok jelölésére. Ismerje fel és nevezze meg a környező világ tárgyainak és személyeinek kapcsolatát. Ismerje fel, és alkalmazza az egyszerű szabályjátékok törvényszerűségeit. Tudjanak megadott, vagy felismert összefüggés szerint tárgy- és számsorozatok folytatni.
Fogalmak: Sorozat, szabály; táblázat, növekvő, csökkenő <i>Tulajdonság</i> Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés, környezetismeret		

Geometria Tájékozódás térben és síkban Geometriai tulajdonságok: Testek, alakzatok tulajdonságainak megfigyelése Egyszerű geometriai alakzatok felismerése, megnevezése Geometriai transzformációk Mennyiségek, mérések	Írányok megfigyelése, megkülönböztetése, megnevezése, kivitelezése a valóságban és rajzban egyaránt. Testek építése szabadon, modell alapján Síkídomok előállítása hajtogatással, nyírással Síkídomok és testek szétválogatása egyéni és megadott tulajdonságok alapján A tengelyes szimmetria fogalmának előkészítése saját tapasztalat útján, síktükör segítségével. Tükrös alakzatok előállítása nyírással, hajtogatással. Mennyiségek összemérése, becslése, mérése kirakással, szabadon választott, alkalmi, illetve szabvány mértékegységekkel.	Tudjon helyesen alkalmazni a helyviszonyokat kifejező szavakat (alatt, fölött, mellett, előtt, mögött) <i>Képességeinek megfelelően tudja alkalmazni.</i> Képes legyen a háromszög, négyszög, kör felismerésére, kiválasztására. <i>Legyen képes azonos geometriai formák felismerésére.</i> Képes legyen hosszúságot, űrtartalmat, tömeget összemérni, megmérni alkalmilag választott egységgel.
Fogalmak: Alatt, fölött, mellett, előtt, mögött; háromszög, kör, négyszög; mérés választott egységgel; egyenes, görbe vonalak; gömbölyű, szögletes, kerek <i>Alatt, fölött, mellett, előtt, mögött, háromszög, kör, négyszög, egyenes, görbe</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, , testnevelés		
Valószínűség, Statisztika A „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” fogalmak értelmezése	Események, ismétlődések megfigyelése Találgatások, próbálgatások Adatgyűjtés, ábrázolás	
Fogalmak: Biztos, lehetséges, lehetetlen <i>Nem elvárható</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A már tanult munkaformák és tanulási technikák alkalmazása mellett újak bevezetése, mélyítése.
- A kooperatív tanulási formák: páros- és csoportmunkák, az érvelő-meggyőző képesség fejlesztése.
- A gondolkodási műveletek szilárdítása: az analógiás gondolkodás és a problémamegoldó képesség mélyítése, megfigyelési és összehasonlítási képesség fejlesztése, a természetes számfogalom kialakítása százas számkörben, a négy alapművelet megtanítása, alkalmazása.
- *A természetes szám fogalmának kialakítása 20-ig, az egyjegyű és kétjegyű szám fogalma.*
- *Szöbéli összeadás, kivonás, pótlás tízes átlépés nélkül.*
- Jártasság kialakítása a szóbeli összeadás és kivonás műveletének végzésében, az adott számkörben.
- Szorzás, részekre osztás, bennfoglalás fogalmának értelmezése, jártasság kialakítása a művelet végzésében.
- Szövegértés, értelmezés fejlesztése - egyszerű szöveges feladatok értelmezése, lejegyzése rajzzal, művelettel.
- *Egyszerű szöveges feladatok lejegyzése rajzzal, közös megoldása.*
- Összefüggések, kapcsolatok felismerése, kifejezése.
- Geometriai alapfogalmak körének bővítése.
- *Testek építése, síkidomok előállítása (Mozgáskorlátozott és látássérült tanulók esetében, ha szükséges segédeszközök használata.).*
- Tapasztalaton alapuló mérés technikájának fejlesztése.
- *Mérés választott és szabvány egységgel.*

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Gondolkodási módszerek Halmazok előállítása, részhalmaz és kiegészítő halmaz meghatározása, a halmaz diagramm használata <i>Csoportosítás, sorba rendezés egy, vagy két tulajdonság alapján.</i> A tulajdonságok időbeni változásának megfigyelése Biztos döntés állítások valósághalmazáról	Halmazelemek szétválogatása, sorba rendezése több szempont szerint. Tárgyak, élőlények, számok halmazokba rendezése tulajdonságok alapján. Igaz és hamis állítások megfogalmazása adott feltételek segítségével. <i>Igaz, hamis állítások felismerése.</i>	Legyen képes halmazképzésre és halmazelemek szétválogatására ismert, megnevezett tulajdonság szerint. <i>Tudjon megkezdett csoportosítást folytatni.</i> Képes legyen állítások igazságának eldöntésére, azok megfogalmazására.
Fogalmak: Halmaz, csoportosítás; igaz, hamis állítás, logikai nem, logikai és Csoportosítás		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret		
Számköri ismeretek: Számfogalom előkészítése 100-as, 20-as számkörben: Halmazok alkotása, összehasonlítása szabad és megadott szempontok szerint. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyítése. Számlálás egyesével, kettesével.	Halmazok számosságának megállapítása egyesével, kettesével, ötösével, tízesével történő számlálás segítségével.	Tudja a halmazok számosságát megállapítani. Ismerje a több, kevesebb ugyanannyi fogalmakat.

Számfogalom kialakítása: <i>Halmazok számosságához számnevek rendelése, azokhoz számkép megfeleltetése.</i> Helyi érték megtanítása, alaki és valódi érték fogalmának előkészítése. <i>A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságainak megismerése</i> Számtulajdonságok: <i>Páros-páratlan, egyjegyű-kétjegyű fogalma.</i> Sorszámnevek felismerése, <i>annak előkészítése</i>, és képzése. Számkapcsolatok: Számok helye a számegyenesen. Egyes, tízes számszomszédok. Mennyiségek-számok A törtszám fogalmának előkészítése: Kétszerese, háromszorosa... fele, harmada... A római számok: I,V,X, számok felismerése, írása, olvasása. Műveletek értelmezése, alkalmazása: A szóbeli összeadás, kivonás műveletének kiterjesztése 100-as, 20-as számkörbe. A megtanult számolási eljárások alkalmazása. <i>Valamennyivel több-kevesebb fogalmának bevezetése.</i> Szorzás és osztás fogalmának értelmezése. Az összeadás és szorzás kapcsolata. Szorzó-és bennfoglaló táblák elsajátítása. <i>Szorzás műveletének előkészítése azonos tagok összeadásával.</i> Műveleti tulajdonságok: <i>Tagok felcserélhetősége az összeadás és szorzás esetében.</i>	Kirakások tárgyakkal, játékpénzzel, számkártyák használata. Kirakások, párosítások tárgyakkal, élőlényekkel stb. Adott számok <i>egyeseivel beosztott</i>, különböző beosztású számegyenesen való jelölése. <i>Egyes, tízes számszomszédok megállapítása.</i> <i>Nagyság szerinti rendezések.</i> Számok bontott alakjainak megjelenítése, lejegyzése. Rakosgatások, osztogatások próbálgatások. Kirakások pálcikákkal, a dátum írásának gyakorlása. Kirakások tárgyakkal, játékpénzzel. Kirakások, rajzok készítése azonos tagú összeadásokról.	Legyen biztos számfogalmuk 100-as, 20-as számkörben. Szilárd szám-számkép megfeleltetés. Számok írása, olvasása. Ismerje és alkalmazza az egyes, tízes fogalmakat. Legyen képes a számok tulajdonságainak megállapítására. Tudja a számok helyét pontosan megállapítani a különböző beosztású számegyenesen. Képes legyen a számszomszédok megnevezésére. Rendezze a számokat nagyság szerint, növekvő és csökkenő sorrendbe. Relációs jelek használata. <i>Tudja a bontott alakokat leolvasni, előállítani eszköz segítségével.</i> Képes legyen az összeadás és kivonás műveletének biztos elvégzése 100-as, eszköz segítségével 20-as számkörben. Ismerje a szorzó és bennfoglaló táblákat. <i>Legyen képes azonos tagok összeadására</i>

<i>Összeadásban a tagok csoportosíthatósága, összefüggés a tagok növekedése, csökkenése és az eredmény változása között.</i> Műveletek kapcsolata: A műveletek sorrendje. Az összeadás-kivonás, szorzás-osztás kapcsolata. A zárójel használatának bevezetése. Többtagú összegek kiszámítása. Műveletek ellenőrzése inverz feladattal. Szöveges feladatok értelmezése, megoldása: Egyenes és fordított szövegezésű, egyszerű és összetett szöveges feladat értelmezése tevékenység segítségével, megoldási menetének elmélyítése. <i>Változások megfigyelése, művelettel való lejegyzése.</i>	Tapasztalatok gyűjtése kirakásokkal, konkrét esetek kiszámolásával, rajzzal. Rajzzal, kirakásokkal. Szöveges feladatok eljátszása, kirakása, lerajzolása, művelettel való lejegyzése. Nyitott mondatról, rajzról szöveg készítése.	Ismerje a tagok felcserélhető tulajdonságát. Legyen képes fordított művelet végzésére. Ismerje fel a műveletek közti kapcsolatokat, fejezze ki azokat szóban. Legyen képes egyszerű szöveges feladat értelmezésére, megoldására. <i>Tudja a szöveges feladatok megoldását rajzzal, cselekvéssel, tárggyal, képpel, művelettel lejegyezni, közösen megoldani.</i>
Fogalmak: Egyes, tízes; számszomszédok (egy, tíz); szorzás, osztás, bennfoglalás; felcserélhetőség; zárójel, műveleti sorrend, összeg, különbség, szorzat, hányados, többszörös, beváltás, bontott alak, egyes, tízes, sorszám, becslés, szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, információ, ellenőrzés, szöveges válasz <i>Több, kevesebb, ugyanannyi, Páros, páratlan, egyjegyű, kétjegyű, bontott alak, valamennyivel kevesebb, valamennyivel több</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés		
Relációk: Összetartozó párok alá- és mellérendeltségi fokának megállapítása eszközhasználattal. <i>Szétválogatás, sorba rendezés.</i> <i>Egyszerű relációk felismerése tárgyak, személyek között. Térbeli viszonyokat kifejező hozzárendelések (geometriai).</i> Függvények: <i>Kapcsolatok meglátása. Kezdetben a relációk felismerése, majd az erre használt jelek alkalmazása</i> Egy- és két bemenetű függvények megoldása, táblázat kiegészítése adott összefüggések szerint. <i>Különböző tárgyhalmazhoz tárgyak, számokhoz számképek rendelése.</i> Sorozatok: Tárgy-, rajz-, és jelsorozatok folytatása, kiegészítése	Szétválogatások, sorba rendezések, összekapcsolások tárgyakkal, eszközzel. Kapcsolatok felismerése tapasztalati úton kirakásokkal, rajzzal. Sorozatok alkotása tárggyal, rajzzal, képzetben. Többféle szabály keresése.	Legyen képes kapcsolatok kifejezésére szétválogatással, összekapcsolással, sorba rendezéssel. Tudja a relációkat kifejezni nyilakkal, matematikai jelekkel. . Legyen képes egyszerű kapcsolatok felismerésére és megfogalmazására szóban. Ismerjem fel összefüggéseket személyek, tárgyak, számok között. Tudjon adott szabályú sorozatot folytatni, tárggyal, rajzzal, számokkal.

összefüggések alapján. Állandó és váltakozó sorozatok képzése, szabályának felismerése, folytatása. Sorozatok képzése szabadon választott, majd adott szempontok alapján.		Legyen képes egyszerű sorozatokat folytatni, alkotni megadott szabály alapján.
Fogalmak: Sorozat, számsorozat, szabály; kapcsolat, relációs jel, számpár, számhármass, adat, diagram Sorozat, szabály		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés, környezetismeret		
Geometria Tájékozódás térben és síkban: Nagyság és viszonyiszavak játékos alkalmazása. Térbeli és síkbeli irányok megfigyelése, megnevezése. Geometriai tulajdonságok: Szabad építések térben és síkban, a már ismert tulajdonságok elmélyítése, újak megtapasztalása. Testek építése minta alapján, tulajdonságok megfigyelése. Geometriai transzformációk: Síkra tükrös alakzatok megfigyelése, előállítás. A négyzet és téglalap tulajdonságainak megfigyelése. <i>Geometriai transzformációkkal a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulók csak 4. osztálytól kezdve foglalkoznak.</i> Mérések (téri tájékozódás, észlelés, megfigyelés, emlékezet, viszonyok felismerése, összehasonlítás, megkülönböztetés, rész – egész összefüggése, absztrahálás, becslés fejlesztése) Mennyiségek érzékszervi átélése, összehasonlítások, a különbség megragadása, kifejezése. Mennyiségek összemérése, az egyenlőség megragadása, kifejezése. A becslés képességének fejlesztése. Mérés egységgel	Testek építése, síkidomok kialakítása pálcikákból, lyukas táblán. Építések kockákból, színes rudakból stb., testek másolása modellről. Alkotások kötött feltételek szerint: másolás, alaprajz alapján. Síkidomok előállítása nyírással, hajtogatással. Alapvető síkidomok tulajdonságainak játékos, cselekvéshez kötött vizsgálata. Tevékenységek tükröl. Hajtogatások, kirakás, lefedés, vonalzó, sablon használata. Becslések, mérések, összehasonlítások végzése választott és szabvány mértékegységekkel Mérések skálázott mértékegységekkel.	Tudja a helyviszonyokat kifejező szavakat helyesen használni. Legyen képes ön maga saját helyzetének pontos megállapítására. Alkosson térben és síkban. Ismerje fel a geometriai tulajdonságokat: Egyenes, vagy görbe vonalak határolják, konvexitás, csúcsok és oldalak száma. Síkidomok és testek megkülönböztetése a tanult tulajdonságok alapján: egyenes, görbe vonalak; gömbölyű, szögletes testek, illetve kerek, szögletes síkidomok. Legyen képes testeket, síkidomokat létrehozni megadott egyszerű szempontok alapján, az alakzatokat tulajdonságaik szerint csoportosítani. (élek, csúcsok, lapok). Ismerje és alkalmazza a tanult mértékegységeket.

Kisebb- nagyobb léptékű mértékegységekkel való mérések közti összefüggések tudatosítása. Mérések skálázott mértékegységekkel. Hosszúság: m, dm, cm, Űrtartalom: l, dl, Tömeg: kg, dkg, idő: év, hónap, nap, óra, perc. Szabványmértékegységek közül a métert, litert, kilogrammot, órát és törtrészeit (negyed, fél, háromnegyed) tanítjuk.	Mérések során tapasztalatok gyűjtése összehasonlítással, összeméréssel. Mérés szabadon választott egységekkel.	Képes legyen hosszúságot, űrtartalmat, tömeget mérni választott és szabvány egységekkel. Időmérés. Tapasztalatok hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő mérésében. Mennyiségek összehasonlítása, összemérése.
Fogalmak: Oldal, csúcs, lap, test, síkbeli alakzat, sík, görbe felület, sokszög, körlap, téglalap, négyzet, alaprajz, összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő mértékegységei (m, dm, cm; l, dl; kg, dkg; év, hónap, nap, óra, perc), testháló, tükörkép, tükörtengely, letolt kép, mozgítás Gömbölyű, szögletes, kerek		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, , Testnevelés		
Valószínűség, Statisztika Adatok gyűjtése, lejegyzése, ábrázolása Biztos, nem biztos, valószínű, lehetetlen fogalmak.	Játékok, próbálgatások a fogalmak érzékeltetésére. Példák gyűjtése a véletlen előfordulására.	
Fogalmak: Biztos, lehet, lehetetlen, esemény, tipp Nem elvárható		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A kreativitás, problémamegoldó-, összehasonlító-, ítélőképesség, kifejezőkészség, formaérzékelés és térképfejlesztése, ezek megvalósítása tevékenységek körébe ágyazva.
- Tulajdonságok változásainak megfigyelése.
- A fogalmi gondolkodás előtérbe kerülése, fogalmak egymáshoz való viszonyának értelmezése.
- A készség szintű számolás kialakulását elősegítő eszközhasználat, kellő mennyiségű tapasztalatszerzés.
- Számkör bővítés és biztos számfogalom kialakítása 1000-es számkörben
- Számkör bővítés 50-ig, majd 100-ig.
- Állítások megfogalmazása és tagadása.
- A négy alpművelet jártasság szintű alkalmazása.
- Összeadás, kivonás jártasság szintű alkalmazása 10-es, analógia segítségével 20-as számkörben.
- Szöveges feladatok (egyszerű) önálló megoldása.
- Geometria alakzatok ismerete, tulajdonságaik felismerése.
- Egyszerű geometriai alakzatok előállítás tevékenységgel (Mozgáskorlátozott és látássérült tanulók esetében, ha szükséges segédeszközök használata.).
- Gyakorlottság a becslésben, mérési technikák biztos alkalmazása, szabvány mértékegységek ismerete eszközhasználat
- Szabvány mértékegységek ismerete.
- A digitális környezet elemeinek, összefüggéseinek megismerése
- Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata
- Digitális eszközök biztonságos használata
- Matematikai modellek, adatok, információk megfigyelése, vizsgálata
- Digitális eszközök biztonságos használata tanítói segítséggel

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Gondolkodási módszerek		
Tárgyak, személyek, jelek, jelenségek stb. osztályozása. Egy halmaz részhalmazai, részhalmaza és kiegészítő halmaza. Kapcsolat a tagadással, többszörös tagadás. Kétszer kétfelé válogatás ábrázolása Venn-diagrammon A halmazmetszet fogalmának mélyítése, többszörös halmazmetszet és a halmazok egyesítésének bevezetése. A tulajdonságok időbeni változásának megfigyelése	A "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem", illetve velük egyező jelentésű szavak használata, állítások alkotása. (Tevékenységgel, rajzzal) Barkochba játék	Legyenek képesek osztályozásra, részhalmaz képzsre. A "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem", kifejezéseket tudják helyesen használni.
Tulajdonságfogalmak szilárdítása	Játék logikai lapokkal Csoportosítások megadott és választott szempontok alapján. Összehasonlítások, összefüggések felfogása. Igaz, nem igaz állítások alkotása, a kapott mondatok igazságának eldöntése. "Minden", "van olyan" kifejezések értelmezése használatának bevezetése.	Legyenek képesek a megváltozott tulajdonságok megfigyelésére, azok felismerésére. Tudjanak állításokat alkotni, azok igazságát eldönteni.

Fogalmak: Minden, van olyan, van, amelyik nem, egyik sem, kifejezések; logikai "nem", logikai "és" <i>Igaz, hamis állítások</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret,		
Számköri ismeretek Számkör bővítés 1000-es számkörben, <i>először 50-ig, majd 100-ig</i> Alaki, helyi, valódi érték fogalmának kialakítása. Számok írása, olvasása; számrendszerbeli alakjuk. <i>Halmazok számosságának megállapítása, számnévvel és számjegyekkel történő egyeztetése.</i> Számtulajdonságok Egyes, tízes, százaz számszomszédok megállapítása, kitekintés a 10000-es számkörbe. A <i>kétjegyű</i> , háromjegyű szám fogalma, páros páratlan számok körének bővítése <i>20-tól 100-ig, 100-tól 1000-ig</i> . Oszthatóság 2-vel, 3-mal, 4-gyel stb. Számkapcsolatok <i>Kerek tízesek fogalmának bevezetése. Sorszámnevek. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai.</i> Mennyiségek és számok Törtszám és negatív szám fogalmának előkészítése. Római számok felépítésének írásának logikája: I, V, X	Meg- és leszámolások. Számok kirakása játékpénzzel, leltározás. Tevékenységek Dienes - készlettel Helyiérték táblázat értelmezése, soralkotások szóban. <i>Két- és háromjegyű számok összeállítása számjegyekből, számkártyák leolvasása. Kerek tízesek, majd teljes kétjegyű számok írása olvasása.</i> Számszomszédok meghatározása, azok jelölése a számegyenesen. Különböző beosztású számegyeneseken háromjegyű, <i>kétjegyű</i> számok helyének jelölése. Kerekítés tízesekre, századosokra. Számok oszthatóság szerinti szétválogatása halmazokba. <i>Kerekítés tízesekre</i> Összehasonlításuk, nagyság szerinti sorba rendezésük. <i>Kétjegyű, háromjegyű</i> számok bontása két szám különbségére, illetve összegére. Több részre osztás, darabolás. Következtetés egészről a törtrésze, illetve a törtrészből az egészre. Számok adott törtrészeinek előállítása. A negatív szám "megtapasztalása" irányított mennyiségek körében, illetve mint hiány. (hőmérséklet, adósság-vagyon). Számkártyák nagyság szerinti sorba rendezése, párosítása arab számokkal.	Biztos számfogalom <i>100-as, 1000-es</i> számkörben. Ismerjék a számok nevét és jelét. Ismerjék a <i>két- és háromjegyű</i> számok fogalmát. Legyenek képesek a számok bontott alakjainak előállítására (<i>tárgyi tevékenységgel</i>), számok nagyság szerinti sorba rendezésére. Legyen képes különféle megadott egységek felének, 3 kettedének; negyedének, 2 negyedének előállítására eszköz segítségével. Ismerje fel a negatív számokat, és tudja azokat elhelyezni számegyenesen. <i>Az integrált gyermekek esetében e két számfogalmat nem tanítjuk.</i> Tudjon római számokat leolvasni.

Műveletek alkalmazása:	értelmezése,	Ország-város számtulajdonságokkal	játék
Szóbeli műveletek: Összeadás és kivonás <i>először 50-ig, majd 100-ig</i>, 1000-es számkörben a második osztályos eljárások analógiás kiterjesztésével. Összeadandók vagy tagok és összeg; kisebbítendő, kivonandó, különbség; szorzó, szorzandó, szorzat; osztó, osztandó, hányados fogalmának bevezetése. Szorzó-, és bennfoglaló táblák megszilárdítása. Kétjegyű számok szorzása, osztása 10-el, 100-al. <i>Az összeadás és kivonás, mint a valamennyivel több, és kevesebb fogalmának bevezetése. Pótlás</i> <i>A szorzás műveletének értelmezése: azonos tagok összeadása közvetlen tapasztalattal, tevékenység segítségével. 10-es, 5-ös, 2-es szorzótáblák tanítása.</i> Írásbeli műveletek: Háromjegyű számok összeadása és kivonása. Kivonás esetében a pótlásos eljárást alkalmazzuk, de az elvétel és az egyenlő változtatás módszere is helyet kap. Háromjegyű számok szorzása, osztása egyjegyű számokkal. Műveleti tulajdonságok: Összeadás és szorzás esetében tagok, illetve tényezők csoportosíthatósága. Összeadás – kivonás és szorzás-osztás kapcsolata: ellenőrzés az inverz művelettel. A zárójel használatának mélyítése. <i>Tagok és tényezők felcserélhetősége, az összeadás és kivonás kapcsolata.</i> Szöveges feladatok értelmezése, megoldása	Az elsajátított számolási készségek analógiájára szóbeli műveletek végzése: Boltos játék, kincskereső, számolós színező feladatok stb. Céltáblára lövés játék Darts játék, „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel <i>Kettesével, ötösével, tízesével való számlálások; sorozatalkotások.</i> A műveletek elvégzését minden esetben becslés előzze meg. Az összeadás, kivonás, szorzás és osztás írásbeli analógiájának elsajátítása játékos tevékenységek segítségével. Pl.: játékpénz, dobókocka, színes pálcika, helyiérték táblázat stb. Becslés A műveletek tulajdonságainak elsajátítása és mélyítése különböző tevékenységekkel. Pl. boltos játék. Szövegértelmezés önálló olvasással, az adatok lejegyzése, rendezése, lényeges és lényegtelen adatok megkülönböztetése megfelelő matematikai modell keresése, (a zárójel használata,) megoldása a talált modellel, vagy próbálgatással, szöveges válaszadás. Az eredmény egybevetése az adott feltételekkel és a valósággal. Fordított szövegezésű feladatok értelmezése és megoldása.	Legyenek jártasak a szóbeli összeadás, kivonás, szorzás, osztás műveletének végzésében az 1000-es számkörben. <i>Összeadás, kivonás 100-as számkörben analógiák segítségével.</i> <i>Legyen képes a szorzás műveletének értelmezésére, alkalmazza azokat az adott számkörön belül.</i> Legyenek jártasak a becslésben. Legyenek jártasak a háromjegyű számok összeadásában és kivonásában. Ismerjék az egyjegyű számmal való írásbeli osztás és szorzás műveletét. Ismerje a műveleti tulajdonságokat és kapcsolatokat. Az inverz műveletek ellenőrzésben történő tudatos alkalmazása. Tudjon szöveges feladatot megoldani próbálgatással, vagy a talált modellel. Legyen képes önálló feladatmegoldásra. <i>Értse a matematikai utasításokat, szövegeket.</i> <i>Egyszerű szöveges feladatok megértése, megjelenítése.</i> <i>Változások műveleti lejegyzése, a válasz megfogalmazása, leírása.</i>	

	Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása <i>Mennyiségi változások megfogalmazása, lejegyzése művelettel.</i>	
Fogalmak: Százaz szomszéd; háromjegyű; négyjegyű, alaki, helyi, valódi érték; Tízest számrendszer tört, negatív szám; római szám; kerekítés, írásbeli összeadás, ; kivonás, szorzás; összeg, különbség, szorzat, hányados; becslés; ellenőrzés (ellentétes művelettel) felesleges adat <i>Szorzás, kétjegyű, háromjegyű</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés,		
Relációk	Kapcsolatok felismerése, leolvasása rajzokról. Relációk megadása grafikusán, elempárok felsorolásával. <i>Személyek, tárgyak, számok, műveletek, geometriai alakzatok között matematikai relációk felfedezése. Nyilak használata.</i>	Tudjanak összefüggéseket leolvasni képről, ábráról; legyenek képesek azokat értelmezni, művelettel lejegyezni. <i>Matematikai relációk felismerése.</i>
Függvények: Egy-, és több-bemenetelű szabályjáték.	Függvények, szabályjátékok megoldása, a szabály felismerése, annak megfogalmazása, adott nyitott mondatok közül a szabályt tartalmazó kiválasztása. Szöveges feladatok, mérések adatainak táblázatba rendezése. <i>Szabályjátékok megoldása tárgyakkal, számokkal, matematikai eszközökkel. Szabályos váltakozás felfedezése, szabály felismerése, annak szóbeli megfogalmazása, matematikai nyelven történő leírásának bevezetése.</i>	Hiányos táblázatok kiegészítése, a szabály megfogalmazása szóban.
Sorozatok: Állandó, váltakozó különbségű és hiányos sorozatok.	Sorozatok szabályszerűségének felismerése, mindkét irányba történő folytatása. <i>Sorozatok folytatása tárgyakkal, számokkal, geometriai alakzatokkal, kezdetben a megadott szabály segítségével, később a felismert szabály alapján.</i>	Legyenek képesek adott szabályú sorozatok folytatására.
Fogalmak: Grafikon, diagram, adat <i>Nem elvárható</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés, környezetismeret		
Geometria, mérés		
Épitések térben és síkban: Négyszög, téglalap, kör, háromszög, kocka, téglalest tulajdonságai.	Testek alkotása síkidomok összeragasztásával, él váz készítésével. Egyszerű testek és testhálók megfeleltetése. Építés színes rudakból, legóból, építőkockából alaprajzok alapján.	Legyenek képesek a geometriai alakzatok felismerésére, megnevezésére, előállítására.

Eszközök használatának tanítása (körző, vonalzó). Derékszög fogalmának bevezetése. Vonalak helyzete: párhuzamos és merőleges egyenes párok fogalma. <i>Csúcs és az oldal fogalmának bevezetése, ezek közötti összefüggés felismertetése.</i> Geometriai transzformációk: Tükrözés Hasonlóság és egybevágóság fogalma Geometriai mérések. Mérési tapasztalatok	Vizuális memória fejlesztése; tangram, gyufarejtvények <i>Téglatest, kocka jellemzői tulajdonságainak felismerése, azok megnevezése. Görbe és egyenes vonalakkal határolt testek és síkidomok megkülönböztetése.</i> Kör rajzolása. Hajtogatással. A valóság megfigyelése. Négyszetháló, lyukas tábla, másolás segítségével; tükrötengely keresése (testmozgással, építéssel). Nagyítás, kicsinyítés térben és síkban. Szemléltetéssel (ugyanolyan alakú; ugyanolyan alakúak és ugyanakkorak). Mennyiségek becslése, összehasonlítása, mérése mérőeszközökkel.	<i>Ismerjék fel a görbe és egyenes vonalakat.</i> Legyenek jártasak egyszerű tengelyes tükrözések végzésében. Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása, a nem tükrös alakzatoktól való megkülönböztetésük. <i>4. osztálytól tanítjuk.</i> Legyenek jártasak a hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő méréseiben.
Fogalmak: Mennyiség becslése; kocka, téglatest, oldal, él, csúcs, lap, szög mértékegységek: mm, km, g, t, hl, eltolt kép, mozgatus, elforgatott kép		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, , Testnevelés		
Valószínűség, Statisztika		
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése. A biztos és véletlen megkülönböztetése. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése.	Adatok ábrázolása, rendezése, elemzése. Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek kíséretében. A kísérletek eredményének lejegyzése rajzolással, szín, szám, betű jelölésével.	Legyen képes adatok ábrázolására, rendezésére és elemzésére. Tapasztalat útján legyen képes különbséget tenni a biztos, véletlen és a lehetséges, lehetetlen fogalmak között.
Fogalmak: Biztos, lehetséges, lehetetlen, <i>Biztos, lehetséges, lehetetlen</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Digitális kultúra		
A digitális világ körülöttünk A digitális környezet elemeinek megnevezése Az online és az offline környezet összehasonlítása, a digitális világ	A tanulók környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása	Közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit; <i>Környezetében található digitális eszközök megnevezése</i> Ismerje az online és offline környezet különbségeit

alapvető összefüggéseinek megértése Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata A digitális eszközök használata Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése, problémamegoldás lehetőségei, Programok használata, futtatása. Digitális eszközök használata Digitális eszközök védelme A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete A digitális eszköz használatának korlátai Matematikai modellek megalkotása. Problémamegoldás. Adatok vizsgálata, rendezése, keresések különböző szempontok alapján. Közhasznú információk megismerése. Információ kifejezése jelekkel. Az információ megjelenési formái	Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata Más tantárgyak tanuláskor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen Digitális eszköz be és kikapcsolása, balesetvédelmi tudnivalók, egyszerű beállítások elvégzése, kezelőszervek megnevezése Számítógépes programok (tanulást segítő oktatóprogramok) használata <i>Tanulást segítő oktatóprogramok használata</i> Érvelés a tudatos digitális eszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen Logikai játékok Mindennapi adatok gyűjtése, lejegyzése, értelmezése Adatkeresés Táblázatok, grafikonok készítése, vizsgálata tanítói segítséggel. Tapasztalatgyűjtés függvények adatairól programok segítségével. Ismerkedés a mindennapi életben előforduló jelekkel, szimbólumokkal (közhasználatú jelölések, ikonok, közlekedési táblák stb.)	Legyen képes önállóan vagy <i>tanítói segítséggel</i> választani más tantárgyak tanulásának támogatásához életkorának megfelelő applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást; Megfogalmazza, néhány példával alátámasztja, hogyan könnyíti meg a felhasználó munkáját az adott eszköz alkalmazása; A feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan; Egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz; Szerezzen tapasztalatokat az informatikai eszközök használatában rejlő lehetőségekről, veszélyeiről. <i>Részvétel a foglalkozásokon képességeikhez mérten</i> Legyen képes mindennapi adatok gyűjtésére, lejegyzésére Ismerje a köznapi életben előforduló jelek, szimbólumok jelentését

Egyszerű algoritmusok felismerése, követése Könyvtárhasználat A könyvtárak alapszolgáltatásainak megismerése	Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással A mindennapi életben, a tanórákon előforduló egyszerű algoritmusok felismerése, követése (öltözködés, matematikai műveletvégzés stb.) Eligazodás az iskolai könyvtár tereiben, a könyvtár alapszolgáltatásainak igénybevétele Tájékozódás a szabad polcokon	Legyen képes egyszerű algoritmusok követésére, alkotására
Fogalmak: Változó, állandó; számítógép, információ, jel, digitális eszköz, számítógép, tablet, okostelefon, nyomtató, monitor, digitális fényképezőgép, digitális kamera, adattárolás, egér, billentyűzet, háttértár, projektor, laptop, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, beállítások, függőség, menü, QR-kód <i>Számítógép, billentyűzet, egér, okostelefon, tablet, monitor, nyomtató, ki-és bekapcsolás, újraindítás</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/hit és erkölcsan		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A már biztosan használt tanulási- és munkaformák (önálló munka, páros munka, csoportmunka, illetve az önellenőrzés) alkalmazásával egyre inkább elmélyüljenek a matematika területén fontos készségek, részképességek.
- A problémamegoldó képesség, kreativitás, logikus gondolkodás, ítélőképesség, kifejezőkészség, sokoldalú tevékenységek körébe ágyazva fejlődjenek, alakuljanak tovább.
- A tanulási folyamat szerves részeként nagy szerepet kap a vélemények megfogalmazása, meghallgatása, ütköztetése.
- A számolási készség fejlesztése a bővített számkörön belül.
- A matematikai fogalmak értelmezése, egymáshoz való viszonyuk.
- Állítások megfogalmazása, halmazelemek tulajdonságainak meghatározása, felsorolása.
- Megfigyelések, gondolatok kifejezése tevékenységgel, szóban és írásban egyaránt.
- *Egyszerű állítások és tagadások megfogalmazása.*
- Az adott számkörön belül biztos számfogalom, műveletek készségszintű alkalmazása.
- *Az összeadás, kivonás készségszintű alkalmazása (tízes átlépés nélkül), jártasság a tízes átlépésben, szorzás, bennfoglalás, részekre osztás értelmezése.*
- Nyitott mondatok igazsághalmazának megállapítása, valamennyi megoldás keresése.
- Szöveges feladatok önálló megoldása.
- A mérési tapasztalatok gazdagítása, a mennyiségek helyes képzete fontos, átváltás eszközhasználatlalt történik.
- *Egyszerű szöveges feladatok megoldása önállóan.*
- Elmélyült munka végzése digitális környezetben
- Meggyőződés a talált vagy kapott információk helyességéről, hitelességéről
- *Digitális eszközök biztonságos használata; etikai vonatkozásainak megértése*

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Összefüggések, kapcsolatok Közös elemeket tartalmazó halmazok egyesítése. Halmaz, metszet, unió. Nyitott mondatok. A rész - és kiegészítő halmaz fogalma. <i>Részhalmaz és kiegészítő halmaz fogalmának bevezetése.</i> A tagadást kifejező logikai érték bevezetése.	Állítások halmazokról, metszetükről, uniójukról, adott halmazokra vonatkozó kiegészítő halmazukról. Adott halmaz elemeinek szétválogatása adott szempont szerint. Nyitott mondat tagadása, több nyitott mondat egyidejű teljesülése (metszet, logikai "és"), igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon tervszerű próbálgatással. <i>Csoportosítások, rendezések egy-két megadott szempont szerint.</i> <i>Adott, illetve keresett elemek elhelyezése kijelölt halmazokban.</i> <i>Jelkártyák használata halmazok jelölésére</i> Állítások, tulajdonságok tagadásának megfogalmazása	Legyenek képesek a halmazok unióját, metszetét, kiegészítő halmazát képezni, a kapott halmaz elemeit felsorolni. Tudják megállapítani nyitott mondatok igazsághalmazát véges alaphalmazon történő kereséssel. Legyenek jártasak választott, vagy megadott szempontok alapján csoportosítani, sorba rendezni. <i>Ismerjék az alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz fogalmát, azok kapcsolatát. Tudjanak részhalmazt előállítani.</i> <i>Ismerjék és használják a jelkártyákat. Gyakorlottság állítások tagadásában.</i> Halmazok számosságának meghatározása, számnévvel történő megfeleltetése.

Fogalmak: Halmaz uniója, metszete, kiegészítő halmaza; <i>Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret,		
Számköri ismeretek		
Számfogalom 10000-es számkörben Számköri ismeretek Számkör bővítés 10000-es számkörben, <i>kitekintés 1000-es számkörbe.</i> Számfogalom kialakításának előkészítése. Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakban.	Halmazok összehasonlítása becsléssel. Tízesével, százasaival, kerek számokkal való számlálások, játékpénzzel történő kirakások. Helyiérték táblázat készítése. Számok tollbamondása, számkártyákról a számok nevének leírása. „Mi változott?” játék Helyiérték táblázat kitöltése, csoportosítás adott szempontok szerint. Leltározás. „Ki vagyok én?” játék Számok számszomszédjainak számegegyesen történő megkeresése, lejegyzése. Különböző beosztású számegegyeseken történő tájékozódás. <i>Számok írása, olvasása, diktálás után történő leírása. Százas beosztású Számegegyesen való jelölésük, bontott alakjuk előállításuk játékpénz segítségével.</i> Törtrészek előállítása, sorba rendezése. Különböző alakzatok törtrészeinek színezése, kirakása, hajtogatása. Egyszerű műveletek törtszámokkal eszközök, rajzok segítségével. Hőmérséklet leolvasása grafikonokról, anyagi helyzetek vizsgálata. Negatív számok jelölése számegegyesen, összeadásuk és kivonásuk eszköz segítségével Összeadás és kivonás négyjegyű számok esetében. Műveletek értelmezése tevékenységgel, ábrával és szöveggel. Becslés: közelítő érték megkeresése.	Legyen biztos számfogalmuk 10000-es, 100-as számkörben. Ismerjék a számok nevét, jelét 0-10000-ig, <i>kerek 100-ok.</i> Képesek legyenek a számok alaki, helyi, valódi értékének megállapítására. Tudjanak tízesével, százasaival, ezresével beosztott számegegyesen tájékozódni, a számokat írni és olvasni 10000-ig. Legyenek képesek a számok helyi érték szerinti bontására. <i>Tudják a kerek százasokat írni és olvasni, számszomszédait meghatározni, számegegyesen helyüket jelölni, bontott alakjukat előállítani.</i> Ismerjék és alkalmazzák becslési módszereket szabályait. Tudjon egyszerűbb törtszámokat nagyság szerint sorba rendezni, törteket, törtrészeket eszközzel megjeleníteni. Tudják jelölni és leolvasni a negatív számokat. <i>A tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknak a matematika ezen területét felső tagozatban tanítjuk.</i> Tudják értelmezni és készség szinten alkalmazni a négy alapműveletet, szóban és írásban egyaránt.
Számfogalom kialakítása 10000-es számkörben, <i>számfogalom mélyítése 100-as számkörben, kitekintés 1000-ig.</i> Számok írása, olvasása. Tájékozódás a nagy számok körében. Alaki, helyi, valódi érték fogalmának szilárdítása, értelmezése. Számok tulajdonságai: Egyes, tízes, száz, ezres számszomszédok. Számok helye a számegegyesen. Számok kerekítése tízesre, százra, ezresre. <i>Kerek századok fogalmának bevezetése. Század számszomszédok</i> Törtszám és negatív szám fogalmának elmélyítése. Egész-, és törtszám megfeleltetése, törtjelölés bevezetése. Számok nagyságrendjének megállapítása pozitív és negatív számok körében.		

Műveletek műveletvégzés	értelmezése,	Összeadás és kivonás műveletének szilárdítása 100-as számkörben.	Alkalmazzák a számolást könnyítő eljárásokat.
Szóbeli műveletek Szóbeli számolási eljárások kiterjesztése 10000-es számkörben.	eljárások 10000-es	<i>Pótlás gyakorlása. Összeadás és kivonás kerek százassal.</i> <i>Szoros tárgyi cselekedtetéshez kötve. (Montessori eszközök, pálcikák, korongok, színes rudak és más tárgyak kirakásával.)</i>	Legyenek jártasak összeg, különbség, szorzat és hányados becslésében. Tudják a számított eredményeket összevetni a becsült értékekkel.
<i>Szorás előkészítésének folytatása egyenlő tagú összeadásokkal. Az osztás műveletének értelmezése. 2-es, 5-ös, 10-es szorzótáblák ismételése; a 4-es, 8-as; 3-as,6-os, 9-es; 7-es szorzó és bennfoglaló táblák kiépítése.</i>		Az összeadásról, kivonásról, szorzásról és osztásról tanult ismeretek bővítése négyjegyű számok körében játékpénz, táblázatok és egyéb más eszközök használatával.	<i>Készség szintű szóbeli összeadás és kivonás száz-as számkörben.</i> <i>Legyenek képesek a szorzás és osztás műveletének értelmezésére. Ismerjék a 2-es, 5-ös, 10-es szorzó- és bennfoglaló táblákat. Legyenek jártasak a 4-es, 8-as, 3-as, 6-os, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák használatában.</i>
Írásbeli műveletek		A műveletekről tanult ismeretek bővítése száz-as számkörben, eszközök segítségével. (Montessori eszközök, számkártyák, játékpénz, táblázatok, színes rudak, pálcikák stb.)	<i>Tudjon jártasság szintjén összeadni és kivonni az adott számkörben.</i>
Írásbeli összeadás tanítása száz-as számkörben hozzáadással, elvétellel és pótlással. Kezdetben tízes átlépés nélkül, majd tízes átlépéssel. Tanítása algoritmusokkal történik.		Egyszerű és összetett szöveges feladatok értelmezése, az adatok kigyűjtése, rendszerezése, megoldási modell készítése (keresés, választás) összefüggések elemzése, a probléma megoldása, válasz megfogalmazása, az eredmény összevetése a valósággal.	Legyenek képesek szöveges feladatot önállóan megoldani modellel, vagy a nélkül, algoritmus szerint.
Szöveges feladatok		Megfelelő algoritmus alapján: értelmezés, rajzkészítés, műveleti lejegyzés, megoldás, szöveges válaszadás.	<i>Értsék az egyszerű szöveges feladatokat, képesek legyenek megoldani a kijelölt műveletet, tudjanak a kérdésre szöveges választ adni.</i>
Önálló feladatvégzés a tanult algoritmus alapján. Felesleges, ellentmondó feltételek elhagyása, hiányos adatok pótlása. Valamennyi megoldás megtalálása, mely történhet modellel, vagy a nélkül, illetve tervszerű próbálgatással. Összetett feladatok megjelenése, többféle megoldási mód keresése. <i>Egyszerű szöveges feladatok megoldása.</i>			

Fogalmak: Alaki, helyi, valódi érték; kerekítés; becslés, pótlás törtrész, egységtört, negatív szám, visszaszorzás <i>Bennfoglalás</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés,		
Relációk, Sorozatok Relációk Szefüggések felismerése, megnevezése, jelölése. Kiterjesztve a mértékegységek körére is. Függvények Egy és több bemenetű szabályjátékok. Sorozatok Különbőség és hányados sorozat képzése. A sorozat szabályának felismerése, a sorozat folytatása. Szabály megfogalmazása egyszerű formában.	Függvények, Kapcsolatok felismerése, rajzokról való leolvasása, gyakorlati tevékenységgel egybekötve. Több-bemenetű szabályjátékokban hiányzó elemek pótlása, szabályszerűség felismerése. Szabály megfogalmazása, leírása nyíl jelöléssel és többféle nyitott mondattal. Megjelenítése grafikus úton (táblázat, oszlopdiagram) <i>A szabály szóbeli megfogalmazása, írásban történő rögzítése csak hozzáadás és elvétel esetében.</i> Számpiramisok, bűvös négyzetek készítése Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. Grafikonok készítése, olvasása.	Ismerjék fel és jelöljék a matematikai relációkat. Legyenek képesek a szabály felismerésére, annak írásbeli, <i>szóbeli</i> megfogalmazására. Tudjanak állandó és váltakozó különbségű sorozatokat folytatni mindkét irányba. Az állandó különbségű sorozatok szabályait ismerjék fel.
Fogalmak: Állandó és változó különbség <i>Különbőség</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, Testnevelés, környezetismeret		
Geometria. Mérés Síkidomok, testek, transzformációk Geometriai alakzatok és tulajdonságok megfigyelése. Párhuzamos és merőleges egyenesek felismerése, derékszög fogalmának szilárdítása. Szögek összehasonlítása, összemérése, derékszögnél kisebb, nagyobb szögek. A téglalap és négyzet megkülönböztetése jellemző tulajdonságaik alapján.	Testek építése, modellezése adott szempontok szerint. Testháló tervezése, kiterítése, összeállítása: téglatest, kocka. Testek, síkidomok válogatása, halmazokba rendezése adott szempontok szerint. (Párhuzamos, merőleges, derékszögű stb.) Derékszög hajtogatása papírból, ennek felezésével szögek mérése, összehasonlítása. <i>Alakzatok csoportosítása csúcsok és oldalak száma, görbe és egyenes határoló vonalak szerint.</i>	Ismerjék fel térben és síkban a geometriai alakzatokat jellemző tulajdonságaik alapján. Tudják a téglalap és négyzet jellemző tulajdonságait.

Geometriai transzformációk Hasonlóság, egybevágóság felismerése, megkülönböztetése. Mérhető tulajdonságok, mérés Mérés szabványegységekkel. Átváltások, a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva. <i>Mértékegységek körének bővítése:</i> Hosszúság: cm, dm, m Úrtartalom: dl, l Tömeg: dkg, kg Idő: mp, p, h Mérések alkalmazása: kerület, terület fogalmának szilárdítása. Négyzet, téglalap kerületének, területének kiszámítása a tanult módszerek alapján. A térfogatmérés fogalmának előkészítése; téglatest térfogatának mérése alkalmi egységgel. <i>A kerület, fogalmának bevezetése, a négyzet és téglalap kerületének kiszámítása.</i>	Síkidomok másolása, eltolása, tengelyes tükrözés. Nagyítás, kicsinyítés, tükrözés térben és síkban. Geometriai eszközök segédletével. egyenes több fajtájának előállítása szabadkézzel és eszköz segítségével. Négyzet és téglalap megrajzolása vonalzó használatával. Tevékenységek tükröl, tükrös alakzatok keresése. Nagyítás és kicsinyítés megjelenése. A hosszúság, úrtartalom, tömeg és idő mérése minél többféle mérőeszköz segítségével. Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése. Sütemény készítése recept alapján. Számítások a kerület és terület megállapítására. Terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámolásával, térfogatmérés kirakással, építéssel. Téglalap területének mérése, számolás a kirakást felidéző módon „Lefedő játék”.	Ismerje fel, és tudja alkalmazni eszközök segítségével a tanult geometriai transzformációkat. <i>Képes legyen különböző helyzetű egyenesek rajzolására, tükrös alakzatok felismerésére. Legyenek tapasztalatai a nagyításról, kicsinyítésről.</i> Legyenek közvetlen tapasztalatai. Tudja helyesen használni a mérőeszközöket. <i>Ismerjék az új mértékegységeket.</i> Legyenek képesek a téglalap és a négyzet kerületének, területének mérésére, kiszámítására. Tudják a négyzet és téglalap kerületét mérni.
Fogalmak: Hasonló, egybevágó; Másolás, eltolás, tükrözés; kerület, terület <i>Tükrös alakzat, cm, dm, m; dl, l, dkg, kg; mp, p, h, téglalap, négyzet; kocka, téglatest, négyzetháló, térkép</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, Testnevelés		
Valószínűség, statisztika Ismétlődő jelenségek megfigyelése. A relatív gyakoriság fogalmának alapozása. A biztos és véletlen, továbbá a lehetséges és a lehetetlen fogalmak mélyítése.	Tevékenységgel egybekötött valószínűségi játékok, kísérletek, ezek eredményének lejegyzése táblázattal, grafikonnal.	Legyen képes adatgyűjtésre, táblázatok leolvasására, példák megfogalmazására a biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalmának használatával. <i>Tevékenységekhez kötve, tapasztalatok szerzésével végezzen megfigyeléseket.</i>
Fogalmak: Biztos, lehetséges, lehetetlen <i>Biztos, lehetséges, lehetetlen</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Digitális kultúra Ismerkedés az informatikai környezettel Alkotás digitális eszközökkel Egyszerű rajzoló program használata	Billentyűzet, egér használata Digitális segédanyagok, számítógépes programok (tanulást segítő oktatóprogramok) használata, a programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése, leállítása <i>Tanulást segítő oktatóprogramok használata</i> Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása Egy adott szoftver funkcióinak és lehetőségeinek értelmezése, azonos funkciójú alkalmazások összehasonlítása	Legyen képes használni az ismert oktatóprogramokat, játékokat, applikációkat <i>Részvétel a foglalkozásokon képességeikhez mérten</i> Grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre, módosít, ment, megnyit Adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza <i>Képességeihez mérten dolgozik rajzolóprogrammal</i>
Információszerzés az e- Világban Alkalmazói készségek fejlesztése Böngészőprogram alapfunkcióinak ismerete Egyszerű kulcsszavas keresés alkalmazása Példák, tapasztalatok elemzése a hamis információkkal, azok felismerésével kapcsolatban Véleményalkotás a keresés eredményének hitelességével kapcsolatban Egyszerű infografika, diagram értelmezése, állítások megfogalmazása a leolvasott adatokkal kapcsolatban Információszerzés az internetről.	Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban Információkeresés kulcsszavak segítségével Állítások megfogalmazása, érvelés egy infografika, táblázat, grafikon alapján Az interneten gyűjtött információk felhasználása érveléshez, véleményalkotáshoz Ellenőrzések végzése egy talált információ hitelességével kapcsolatban Internet, elektronikus adathordozók használata Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő témában	Információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt. Állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról, táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során; Információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására; Kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt; Képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására. <i>Képes egyszerű, kulcsszavas keresésre a böngészőben</i>
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen Az online kommunikáció etikai és biztonsági szabályrendszerének bemutatása A személyes adatok védelme	Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális eszközök használata, a kommunikáció során	Tisztában van adatainak védelmével, a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére Ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban, igyekszik elkerülni, megelőzni

A személyes adat fogalmának értelmezése Az online zaklatás felismerése, a segítségkérés lehetőségeinek bemutatása és gyakorlása Közvetlen tapasztalatok szerzése az álhírekkel, manipulált képekkel, videókkal kapcsolatban A digitális eszközök, mobiliszközök alkalmazásának előnyei és veszélyei Az online függőség jellemzőinek ismerete Egyszerű algoritmusok felismerése, követése Algoritmusok, programozás Algoritmusok írása. A változó szerepének megértése. Matematikai modellek megalkotása. Problémamegoldás. Adatok vizsgálata, rendezése, keresések különböző szempontok alapján. Közhasznú információk megismerése. Információ kifejezése jelekkel. Az információ megjelenési formái Könyvtárhasználat A könyvtárak alapszolgáltatásainak megismerése	Érvelés egy információ hitelességével kapcsolatban Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról Sztuációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére A matematikai műveletek, algoritmusok tudatosítása az összefüggések felismertetésével A mindennapi életben, a tanórákon előforduló egyszerű algoritmusok lejegyzése számmal, betűvel, rajzzal Logikai játékok Mindennapi adatok gyűjtése, lejegyzése, értelmezése Adatkeresés Táblázatok, grafikonok készítése, vizsgálata. Tapasztalatgyűjtés függvények adatairól programok segítségével. Ismerkedés a mindennapi életben előforduló jelekkel, szimbólumokkal Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással- Eligazodás az iskolai könyvtár tereiben, a könyvtár főbb állományrészek megismerése, tematikus keresés a könyvtár állományában	ezeket; ismeri a segítségkérés lehetőségeit Ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben Ismeri a mobiliszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait Közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobiliszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban <i>Ismerje adatainak védelmének fontosságát, a digitális eszközök helyes felhasználási módját</i> Legyen képes mindennapi adatok gyűjtésére, lejegyzésére Ismerje a köznapi életben előforduló jelek, szimbólumok jelentését Legyen képes egyszerű algoritmusok követésére, alkotására Legyen képes eligazodni az iskolai könyvtár tereiben, szabadpolcos raktári rendjében

Fogalmak:

Rajzolóprogram, mentés, mentés másként, menü, rajzeszköz, alkalmazás, szerkesztés, visszavonás, módosítás, képfájl, digitális fotó;

Böngészőprogram, keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, kulcsszó, keresőkifejezés, álhír, infografika, adat, grafikon, címsor, weboldal, webhely, URL, pontos kifejezés, találat;

Internetes zaklatás, internetfüggőség, játékfüggőség, álhír, blokkolás, kizárás, jelentés, bizalmas információk, jelszó, személyes adat

Változó, állandó; számítógép, információ, jelek; táblázat, grafikon, internet, szabad polc, betűrend

Számítógép, egér, billentyűzet

Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit és erkölcsan

A továbbhaladás feltételei

- Biztos számfogalom kialakulása 10. 000-es számkörben, *100-as számkörben*.
- Számok helyiérték szerinti írása, olvasása.
- Számok képzése, bontása.
- Tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározása.
- A négy alpművelet szóbeli értelmezése, megoldása, a becslés, ellenőrzés alkalmazásával.
- Összeadás, kivonás, szorzás írásbeli alkalmazásának ismerete, becslés, ellenőrzés.
- *Készség szintű összeadás, kivonás tízes átlépés nélkül, 100-as számkörben, jártasság a műveletek végzésében tízes átlépéssel, értse a szorzás, bennfoglalás, részekre osztás fogalmát.*
- A műveletek helyes sorrendjének ismerete, alkalmazása.
- A szöveges feladatok megoldása algoritmus alapján.
- *Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása.*
- Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése.
- *Egyszerű állítások, és tagadások megfogalmazása, adott tulajdonságú részhalmaz előállítás.*
- Sorozatok, *(egyszerű)* szabályok felismerése, megfogalmazása, megoldása.
- Geometria tulajdonságok felismerése, *(egyszerű)* alakzatok kiválasztása, építése síkban és térben.
- Transzformációk létrehozása eltolás és tükrözés segítségével.
- Mérés szabvány egységekkel, át és beváltások eszköz segítségével, kerület és területszámítások.
- *Téglalap és négyzet kerületének számítása.*
- A biztos, a lehetetlen, a lehetséges fogalmának helyes használata.
- A használt számítógépes oktatóprogramok kezelése.
- Eligazodás az iskolai könyvtárban.

A matematika tanítás céljai és feladatai az 5-8 évfolyamon

- A matematikai fogalmak kialakítása, elmélyítése.
- Kulcskompetenciák, alapvető készségek és képességek (Olvasás, szövegértés, matematikai gondolkodás, probléma megoldás) differenciált, egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztése.
- A halmazok, logika, kombinatorika eszköz szintű alkalmazása.
- A szám- és műveletfogalom bővítése, magasabb absztrakciós szintre emelése.
- A bővülő számkörben végzett műveletek értése és begyakorlása.
- A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.
- Auditív emlékezés fejlesztése
- A valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása. A tanulókat körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival való megismerkedés.
- A környező világ mennyiségi- és térbeli viszonyainak konkrét megismertetése.
- A megfigyelőképesség, az összehasonlító képesség és a matematikai szemlélet fejlesztése.
- Késztetés többféle megoldás keresésére.
- Biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket.
- Fejleszteni a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, kialakítani az önálló gondolkodás igényét, megismertetni a tanulókat az önálló problémamegoldás örömeivel, szolgálni a pozitív személyiségjegyek kialakulását.
- A tanulók pozitív motiváltságának biztosítása, önállóságának fejlesztése, a pontos és kitartó munkára való nevelés, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítása, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztése.
- Az önálló tanulás kialakítása a szöveges feladatok értelmezésén, megoldásán, rövid matematikai szövegek tanulmányozásán keresztül.
- Az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása.
- Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezése.
- A tapasztalatok tudatosítása, különböző módokon való rögzítése, értelmezése, rendszerezése, összefüggések keresése.
- A felfedeztetés, a probléma felvetésétől a megoldásig vezető – néha tévedésektől sem mentes – útnak az egyre önállóbb bejárása.
- A fegyelmezett a rugalmas a konstruktív gondolkodást a felfedezés az ötletes megoldások keresése.
- A következtetésre épülő problémamegoldás, az egyszerű algoritmusok kialakítása.
- A tanulók korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségének megalapozása.
- A matematikai fogalomalkotás képességeinek, az önállósodó, rugalmas, a problémameglátó és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A megértett fogalmak matematikai ismeretek elsajátításával az emlékezet, az akarat, a munkában, a tanulásban való kitartás és kifejezőképesség fejlesztése.
- Az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, INTERNET, stb.) információhordozók célszerű felhasználásának megismerése, alkalmazásuk az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.
- Biztos alap megteremtése a reális középfokú tanulmányok folytatásához.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok, feladatok az 5-8 évfolyamon**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

tudatos megsegítése támogathatja a megértést, a tanulási folyamatot.

A mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A geometriai anyag gyakorlati részének tanítása a tanulók mozgásállapotától függően egyéni elbírálás alapján, egyénre szabott eszközök használatával (számítógép, számológép használata, valamint különböző számítógépes

programok, vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata) történik. Néhány esetben a kézfunckció nem teszi lehetővé a kézírás, ilyenkor a tanuló digitális eszközön (számítógépen, laptopon vagy tableten stb.) dolgozhat.

A mindennapi életre való felkészítés kiemelten fontos, ami magában foglalja a várható eredmény megbecsülését, a pénz értékének megismerését, tervek és programok lebonyolítását.

Kiemelten szerepe van a tanítás során a sokoldalú érzéketli megerősítésnek, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás fejlesztésének.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak tanulók matematika tanítása során elsődleges a számemlékezet fejlesztése, a fejben történő műveletvégzés, a fejszámolás tempójának fokozatos erősítése. Az írásban történő műveletvégzés helyett az abakusz nevű speciális számolóeszköz használata kerül előtérbe.

A logikus gondolkodást fejlesztő és a kombinatorikai feladatok nagyobb arányú fejlesztése hangsúlyos.

A szerkesztés helyett mértani modellezés ajánlott. Módszertani szempontból kiemelt szerepet kap a folyamatos tevékenykedtetés. A tananyag elsajátításban fokozottan szerepet kap a hallás útján (auditív) történő ismeretszerzés.

A szemléltetéshez és a tanulói munkákhoz speciális eszközöket használhatunk (speciális körző, vonalzó, különböző mértani testek, speciális koordinátatábla, speciális rajztábla fóliával, Montessori-eszközök).

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók esetében a tanítás során használt eszközök, módszerek és a követelmények meghatározásakor figyelembe kell venni a szemléltetéshez és a tanulói munkához szükséges speciális eszközöket. Kiemelt terület a biztos számolási készség kialakítása, hangsúlyt fektetve a fejszámolási készség fejlesztésére, az ismerethordozók (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) használatára.

Az alkotó képzelet fejlesztéséhez használt diagramok, grafikonok, ábrák legyenek könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek.

A geometria tanítás célja a praktikus ismeretek bővítése, amelynek során a vizuális észlelés lehetőség szerinti egészüljön ki tapintásos (haptikus) megismeréssel.

Célként fogalmazódik meg, hogy a tanulók képessé váljanak a pénzfajták felismerésére, életkoruknak megfelelően fejlődjön a pénzzel való bánás képessége.

A gyengénlátó, aliglátó tanulók segítséget igényelnek a kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtésében, rendszerezésében, a modellek használatában.

Fokozott látásvédelem szükséges egyes empirikus megközelítések (pl. kísérlet, megfigyelés, modellezés) alapvető eljárásaihoz.

Az értékelés során engedmények tehetők a mérés pontossága, grafikonkészítés, térbeli építések, írásbeli munkák esztétikumára terén.

Látássérülése miatt a tanuló felmentése indokolatlan.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésszerű, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. Feladat az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása és árnyalása, a tapasztalati bázis koncentrikus kiszélesítése.

Kiemelt szerepet kap az absztrakciós képesség, a problémamegoldás és az összefüggések felismerésének fejlesztése. Fontos a matematikai szókincs fejlesztése mellett a fogalmak folyamatos magyarázata.

A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése továbbra is szükséges lehet. Az adott matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények és tapasztalatok biztosítják. Lényeges a valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása és megfogalmazása mellett a leíró nyelvi kifejezésforma begyakorlása is.

A matematikai tartalmakat olyan megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni, ami összhangban van a tanulók szókincsével, szövegértésével, nyelvi fejlettségével. Ennek a témakörnek az elsajátítása több időt igényelhet.

Feladat az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása és árnyalása, a tapasztalati bázis koncentrikus kiszélesítése.

Továbbra is fontos szerepe van a gyakorlati tevékenykedtetéssel alkalmazható ismereteknek, a digitális tananyagok és az interaktív tábla alkalmazásának is. A fogalmak kialakításakor a folyamatos képi, vizuális és nyelvi megerősítés alkalmazása célszerű.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Siket tanulók esetében fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Fontos a kiemelkedő matematikai-logikai gondolkodással bíró tanulók matematikai kompetenciáinak fejlesztése és szövegértési kompetenciájának olyan szintre emelése, amely képessé teszi őket a matematikai szöveges feladatok megértésére.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A matematikai fejlesztés képessé teszi a gyermekeket más tárgyakban, illetve a mindennapi életben jelentkező problémák megoldására is, segítve ezzel a személyiségük fejlődését, a cselekvési képességük hatékonyságát.

A térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban való tájékozódás saját élményből kiindulva történik. A megszerzett tudás, az elvont fogalmak, szabályok, összefüggések felhasználása, kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkhoz köthető. A tanulók fogalmazzanak meg kérdéseket, állításokat, bizonyításokat, segítsünk nekik megélni a matematikai gondolkodás nyújtotta alkotás örömét.

Mind az írásbeli, mind a szóbeli számolás fejlesztése fontos. A szöveges feladatokat segítsük történetek elemzéseivel, a mennyiségi változások felfedeztetésével. A számfogalom bővítése, a természetes számokon túli halmazok bővítése is feladat.

Cselekvési sorrendet tervezése, megoldások keresése eleinte algoritmusokkal, majd később alternatív gondolkodás mentén történjen.

A geometriai feladatoknál a térelemek megfigyelésén, a megfigyelt tulajdonságok megnevezésén, az elemzésen túl a térelemek szintézise, síkban történő leképezése is előkerül.

A mértékegységek analízisét és szintézisét, a mérés rendszerének megértését az ismeretek alkalmazását sok eszközzel segítsük meg.

Fontos a feltételezés és a valóság összehasonlításának a képessége az eredmény helyességének megítélésében. A problémamegoldó képesség megszerzése a próbálkozás útján, majd racionális szinten történik.

Mennyiségek elképzelése, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazás mellett szerepet kap a megadott szempont szerinti összefüggések keresése a látszólag különböző dolgok között. A tapasztalatok gyűjtése alapján kérdések megfogalmazásában is segíteni kell a tanulókat. Feladatok közé sorolható továbbá az állítások bizonyításának, a véleményalkotás képességének kialakítása, valamint az ítélőképesség fejlesztése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszéd fogyatékos tanulóknál a fejlesztési módszerek megválasztásakor figyelembe kell venni a beszédhiba típusát és súlyosságát, a pszichés sajátosságokat, és az értelmi képességet.

Különös hangsúlyt kap az oktatásban a szemléltetés, a cselekvéses tanulás. Meghatározó a sokoldalú perцепciós fejlesztés, melynek során a tapintási, a hallási, a látási és a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek. Kiemelt jelentőségű a relációk nyelvi megalapozása mellett a szerialitás erősítése. Fontos az egyénhez igazított segítő technikák, eljárások alkalmazása, valamint a manipuláció előtérbe helyezése és a vizuális megerősítés. Az egyéni sajátosságokhoz igazodva keressük meg és alakítjuk ki közösen a megjegyzést segítő technikát, eljárást, célunk ennek önálló alkalmazása.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Kiemelkedő jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése. Különösen fontos hangsúlyt fektetni a kognitív fejlesztésre, főként a problémamegoldó gondolkodásra. Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása is szerepet kap.

Fontos, hogy az ismeretek valódi élethelyzetekben, cselekvésbe ágyazottan jelenjenek meg. A túlterheltség elkerülése érdekében a felesleges információkat szűrni kell. A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A specifikus számolási zavar esetén feladatunk, hogy a tanuló képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

A diszkalkulias tanulónál fontos a számok iránti érdeklődés felkeltése mellett a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása. Kiemelt szerepe van a megértés érdekében használt matematikai eszközöknek, a képi, vizuális megerősítésnek. A fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor előtérbe kerül a manipuláció. Feladatok közé sorolható továbbá a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,

Fontos a vizuális-téri képességrendszer, a sorozatalkotási képesség, a gondolkodás és a nyelv összehangolt fejlesztése. Szükséges az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása.

Azoknál a tanulónál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése. A matematika területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaaorientáció folyamatát is.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Feladatunknak tekintjük a tehetségek felismerését, keresését. Első pillanattól figyelünk a különböző képességekkel, ismeretekkel rendelkező gyerekek fejlesztésére. A tananyag feldolgozásánál figyelünk a valós életben előforduló problémák keresésére, ezek megoldásához többféle út megtalálására, összetett problémák megválaszolására. Kiemelten fontos a logikus gondolkodás fejlesztése, az összefüggések, az egyes tananyag részek közti kapcsolat felfedezése, a vitakészség, az érvelés képességének fejlesztése. Továbbá fontos célunk a kritikus és kreatív gondolkodás fejlesztése felfedező tevékenységek, szükséges információk gyűjtése, lehetséges megoldások vizsgálata által. Feladatunk az elsajátítandó tananyagban való elmélyülés lehetőségét biztosítani, képességeik alkalmazásához, valamint a tananyag bővítése a tanulók szükségletit, érdeklődését figyelembe véve. Lehetőséget biztosítunk a kiegészítő tudáselemek bevonására, a tananyag elsajátításának gyorsabb haladási üteméhez mérten. Lényeges feladatunk a matematika más tudományágakkal való kapcsolatának vizsgálata.

A tanórai tehetséggondozás mellett fontosnak tartjuk a meghirdetett tanulmányi versenyekre való felkészítést, illetve az azokon való részvételi lehetőség biztosítását.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Kulcskompetenciák, alapvető készségek és képességek (Olvasás, szövegértés, matematikai gondolkodás, problémamegoldás) differenciált, egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztése.
- A "kisebb", "nagyobb", "egyenlő", "nem kisebb", "nem nagyobb", "legalább", "legfeljebb", "kisebb, vagy egyenlő", "nem", a logikai "és", "minden", "van olyan" kifejezések helyes használata. Metszet és unióképzés.
- *Csoportosítás, részhalmaz-képzés. Két halmaz közös elemeinek kiválogatása.*
- A szám- és műveletfogalom bővítése, magasabb absztrakciós szintre emelése.
- A milliós számkör ismerete.
- Római számok ismerete: I, V, X, L, C, D, M
- *Biztos számfogalom 1000-es számkörben.*
- Négy alapműveletet biztos ismerete a természetes számok halmazán. Írásbeli szorzás, osztás egyjegyű és kétjegyű szorzóval, osztóval.
- *100-as számkörben készség szintű szóbeli számolás.*
- *A szorzó és bennfoglaltó táblák körében szerzett jártasság.*
- Az ellentett és az abszolút érték fogalma.
- Egész számok kivonása, összeadása.
- *A negatív szám fogalma.*
- Közönséges és tizedes törtek fogalmának értelmezése, elnevezések megismerése, összeadása, kivonása, szorzása, osztása természetes számmal.
- Tizedes törtet írási, olvasási, egyszerűsítése, bővítése, ábrázolása számegyenesen.
- *A törtszám fogalma.*
- *Összetett szöveges feladatok megoldása segítséggel.*
- Koordináta-rendszerben való tájékozódás.
- A térfogat, űrtartalom mértékegységei, egyszerűbb átváltások konkrét gyakorlati feladatokban.
- A szög fogalma és a szögfajták.
- Szakaszok, szögek, a párhuzamos, merőleges egyenesek, a pontthalmazok távolsága, a felezőmerőleges.
- A körrel kapcsolatos elnevezések.
- Különböző négyszögek felismerése (trapéz, paralelogramma, rombusz, téglalap, négyzet).
- Téglalap (négyzet) területének, területének, téglatest felszínének és térfogatának kiszámítása.
- *Jártasság a kerületszámításban.*
- Téglalap, négyzet szerkesztése.
- *Szerkesztőeszközök használatában való gyakorlottság.*
- Grafikonról adatok olvasása.
- Biztos és a lehetetlen események felismerése.
- Két szám számtani közepének meghatározása.
- Csoportos valószínűségi kísérletek végzése.

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Halmazok, matematikai logika, kombinatorika		
A matematika tanulási módszereinek megismerése	Az elsajátítás képességének fejlesztése figyelemösszpontosító, memóriafejlesztő gyakorlatokkal	A gondolkodási módszerek követelményei között fel nem sorolt továbbhaladási feltételek a többi témában konkretizálódnak
Matematikatörténeti érdekességek	Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele	
A nyelv logikai elemeinek helyes használata	Állítások megfogalmazása nem csak matematikai tartalmú összefüggésekben	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>A matematikai nyelv, a szövegértő képesség fejlesztése</i>	Összehasonlítás, viszonyítás, szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl.: egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; legalább; legfeljebb; nem; és; vagy; minden, van olyan) <i>Állítások megfogalmazása, értelmezése tanári segítséggel a különböző témakörökben</i>	<i>Használja és értse a - "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem"- kifejezéseket</i>
Halmazszemlélet fejlesztése Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint Számhalmazok, ponthalmazok képzése, részhalmazok felismerése ábráról	Halmazok megadása adott tulajdonsággal/ tulajdonságokkal. Metszhalmaz, unióhalmaz képzése (tárgyak, logikai készlet elemei, alakzatok, szavak...), halmaz számosságának megállapítása	Tudja a számhalmazok, ponthalmazok részhalmazainak vizsgálatokor a "kisebb", "nagyobb", "egyenlő", "nem kisebb", "nem nagyobb" kifejezéseket helyesen használni <i>Tudja alkalmazni a csoportosítást, a részhalmaz-képzést más matematikai témakörökben</i> <i>Tudja kiválogatni két halmaz közös elemeit</i>
<i>Két halmaz metszete</i>	<i>Állítások halmazára részéről</i> <i>Metszet-halmaz képzése, két halmaz közös elemeinek keresése (személyek, tárgyak, matematikai eszközök)</i> <i>Metszhalmaz ábrázolása</i>	<i>Értse a logikai "és" tartalmát</i>
<i>A logikai "és" értelmezése, "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem" kifejezések használata</i> Szövegek értelmezése, készítése, a szaknyelv fokozatos elsajátítása	<i>Kapcsolatok felismerése, az összefüggések kiemelése</i> Értő-elemző olvasás, kapcsolatok felismerése, lejegyzése Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése	Képes legyen a "legalább", "legfeljebb", "kisebb, vagy egyenlő"... fogalmak használatára Alkalmazza. a "nem", a logikai "és", "minden", "van olyan" kifejezéseket
Szövegalkotás	Igaz-hamis állítások megfogalmazása, állítások igazságának eldöntése, pl.: bírósági tárgyalás, füllentős. „rontó” játék	Tudjon értelmezni egyszerű matematikai szövegeket, azokat fordítsa le a matematika nyelvére Tudja a feladatot szöveges elemzéssel, magyarázattal megoldani, használja a korosztály számára érthető szaknyelvet <i>Használja és értse a - "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem"- kifejezéseket</i>
Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése	Kombinatorikus feladatok a mindennapi életből, egy feltétel rendszeres változtatása, a lehetőségek megtalálása, táblázatba foglalása <i>Cselekvéses gondolkodás játék-pénzzel, csoportosítás, osztályozás, konkretizálás</i>	Legyen képes igaz és hamis állítások önálló megfogalmazására, nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálására próbálgatással.
<i>Analógiás gondolkodásra törekvés</i>		
Nyitott mondat alaphalmazának, igazsághalmazának fogalma	Adott nyitott mondat igazsághalmazának megtalálása,	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	megjelenítése számegeyenesen, halmazábrán Ismert alaphalmaz elemeiről annak eldöntése, hogy igaz-e tesznek-e egy nyitott mondatot	
Fogalmak: halmaz, halmazábra, közös rész, egyesítés, számegeyenes, igaz-hamis		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, informatika		
Szám-tan-algebra		
Tíz-es alapú számrendszer	Csoportosítások tízesével, kettesével a vásárlás pl. fabatka, játékpénz használatával	Biztosan ismerje a tízes számrendszert
Természetes számok: Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése Számkörbővítés 100000-ig, számszomszédok, kerekítés	Számok írása, olvasása, ábrázolása számegeyenesen, összehasonlításuk Számszomszédok keresése a számegeyenesen, kerekítések Becslési készség fejlesztése	A százezres számkör ismerete: számok pontos írása, olvasása, ábrázolása, nagyság szerinti összehasonlítása
Római számok <i>Számkör bővítés 1000-ig</i>	Arab számok átírása római számokká <i>Tíz-es számrendszer szerkezeti sajátosságainak felelevenítése, elmélyítése. Számok elhelyezése helyiérték táblázatban és a számegeyenesen. Számszomszédok</i>	<i>Legyen biztos számfogalma 1000-es számkörben.</i>
Osztók, többszörösök, oszthatóság	Számegeyenesen osztók, többszörösök keresése, halmazábrába rendezése Bumm-játék	Természetes szám szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel
Műveletfogalom kiterjesztése, mélyítése Számolási készség fejlesztése a kibővített számkörben	Összeadás, kivonás (szóban is) intelligens puff, vagy számalkotó játékkal Írásbeli szorzás, osztás kétjegyű szorzóval, osztóval 0, 1 szerepe a műveletekben	Biztonságosan alkalmazza a négy alpműveletet a természetes számok halmazán. Írásbeli osztás egy-, és kétjegyű osztóval. Írásbeli szorzás egy-, és kétjegyű szorzóval
Műveleti sorrend Műveleti tulajdonságok <i>Alpműveletek alkalmazása 1000-es számkörben</i>	Becslési készség fejlesztése a műveletek elvégzése előtti becsléssel Zárójeles műveletsorok végzése csoportmunkában <i>Írásbeli összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű szorzóval Összeadásoknál a tagok, szorzásnál a tényezők felcserélhetősége Összeadás- kivonás, összeadás, szorzás, szorzás-bennfoglalás közötti kapcsolat megfigyelése</i>	Ismerje és alkalmazza a műveleti sorrendiséget a négy alpművelet esetén fejben, írásban és géppel számolás esetén. <i>Számoljon szóban készségszinten 100-as számkörben, írásban 1000-es számkörben Legyen jártas a szorzó és bennfoglaló táblák körében</i>
Egész számok: Negatív egész számok értelmezése	Vagyoni helyzet megállapítása játékpénzzel, adósságcédulákkal Egész számok elhelyezése a hőmérőn, számegeyenesen	Legyen képes egész számok ábrázolására a számegeyenesen
Ellentett, abszolút érték fogalma Egész számok összeadásának, kivonásának értelmezése, alpműveletek tulajdonságainak ismerete	„Nem hiszem” páros játék előjeles mennyiségekkel Felfedezés, önálló következtetés, fogalomalkotás, analógiás gondolkodás különböző modellek	Állapítsa meg a számok ellentettjét, abszolút értékét Tudjon egész számokat összeadni, kivonni

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Függvényszemlélettel való ismerkedés, kialakítására majd későbbiekben kerül sor Ismerkedés a koordináta-rendszerrel Rendezett pár fogalma Szabályjátékok, sorozatok, és a koordináta-rendszer összekapcsolása <i>Negatív számok fogalmának előkészítése</i> A tört értelmezése, Számláló, nevező, törtvonal fogalma Törtek összehasonlítása, átalakítása A törtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása egész számmal, törtrész fogalma Egész rész és törtrész fogalmának ismeretével a tizedes tört fogalmának megismerése gyakorlatból vett példák alapján Tizedes törtek összehasonlítása, kerekítése Tizedes törtek összeadása, kivonása Tizedes törtek szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel, és természetes számmal <i>Tört fogalmának előkészítése</i> Szöveges feladatok <i>Egyszerű szöveges feladatok.</i> Egyszerű elsőfokú egyenletek megoldása	segítségével (pl. hőmérő, kis autó, vagyon-adósság, felszíni magasságok) Grafikai szemléltetés, pontok elhelyezése a koordináta-rendszerben Torpedó, sakktábla, térkép Grafikonok, táblázatok vizsgálata <i>Adósságcédulával, hőmérővel való tevékenységek</i> A törtek megjelenítése rajzzal, számegyenesen (torta, pizza, csokoládé) Tányérmodellel rajzok, hajtogatások alkalmazásával Helyiérték-táblázat bővítése, apró címletekkel való kiegészítése (euró, eurócent) Írásbeli műveletek elsajátítása, tökéletes pénztárgéppel, számalkotó játékkal <i>Törtek előállítása tevékenységgel</i> <i>Egész egyenlő részre osztásával, részek kirakásával, színezésével</i> Szöveges feladatok a tanult számhalmazokban Önálló, értő-elemző olvasás Adatok lejegyzése, ábrázolása A közöttük való kapcsolat felfedezése Megoldási terv készítése Az eredmény becslése, kiszámítása „Gondoltam egy számot” játék Ellenőrzés behelyettesítéssel „Nem hiszem” páros játék	Tájékozódjék a koordináta-rendszerben <i>Értse a negatív szám fogalmát</i> Ismerje a törttel kapcsolatos elnevezéseket A 0-val való osztás értelmetlenségének elsajátítása Tudjon törteket egyszerűsíteni, bővíteni, nagyság szerint összehasonlítani, ábrázolni Legyen képes különböző nevezőjű törtek összeadására, kivonására, egész számokkal való szorzására, osztására Tudjon tizedes törteket írni, olvasni, átalakítani vegyes szám alakra vagy közönséges tört alakra Képes legyen azokat ábrázolni számegyenesen Legyen képes megoldani tizedes törttel való alapműveleteket <i>Értse a törtszám fogalmát</i> Tudjon egyszerű szöveges feladatokat megoldani következtetéssel és egyenlettel Legyen képes két, vagy több művelettel megoldható szöveges feladatok megoldására, felesleges adatok kizárására <i>Legyen képes egyszerű szöveges feladatok megoldására segítséggel</i> Legyen képes egyszerű egyenletek, szöveges feladatok megoldására tervszerű próbálgatással, szakaszos ábrázolással, egyenletet megoldani, vagy egy-két lépéses következtetéseket végrehajtani
Fogalmak: Természetes szám, helyi érték, alaki érték, valódi érték, becslés, kerekítés tag, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényező, , szorzandó, szorzó, szorzat, osztó, osztandó, hányados, maradék, zárójel, ellenőrzés, számrendszer, kommutatív, asszociatív, negatív szám, egész szám, előjel, ellentett, abszolút érték, derékszögű koordináta-rendszer, tengely grafikon, egész rész, tört rész, közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, bővítés, egyszerűsítés, vegyes szám, közös nevező, helyi értékes írásmód, tizedes tört, tizedes vessző, helyi értékes írásmód, lebontogatás,		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>negatív szám, tört, nevező, számláló, törtvonal, nyitott mondat</i>		
Kapcsolódási pontok: természetismeret, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, magyar nyelv és irodalom		
Összefüggések, függvények fogalmának előkészítése, sorozatok Arányos következtetések Változó mennyiségek közötti kapcsolatok Konkrét feladat egyenes és fordított arányosságra Szabályjátékok, táblázatok Sorozatok A sorozat elemeinek felírása, adott szabály alapján Néhány elemmel adott sorozathoz szabályok megfogalmazása Különbségsorozatok	Egyenes és fordítottan arányos mennyiségek érzékeltetése példákön keresztül Ismert szabály alapján elemek meghatározása, illetve ismert elemek esetén szabály(ok) megfogalmazása Több megoldás keresése Egyszerű lineáris kapcsolatok táblázata –abban hiányzó elemek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján -, grafikonjuk elkészítése Kapcsolatok ábrázolása Grafikonok, diagramok elemzése <i>Felismert szabály lejegyzése, szabály leolvasása nyiladiagramról.</i> <i>Egy- és két bemenetű táblázatok készítése adott szabály alapján</i> Számok, sorminták, díszítőelemek, népi motívumok, bemutatása, saját munka készítése Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggés megkeresése, lejegyzése Táblázathoz grafikon, grafikonhoz táblázat készítése <i>Különbségsorozatok szabályának megadása megkezdett sorozatok elemzéséből</i>	Legyen képes megfogalmazni, hogy az egyik mennyiség változása, hogyan változtatja meg a másik mennyiséget Legyen képes felismerni konkrét feladatokban az egyenes és fordított arányosságot Modellezze a valóságot a matematika nyelvén, amennyiben ez lehetséges <i>Legyen képes összefüggések felismerésére</i> <i>A felismert és megfogalmazott szabályokat tudja lejegyezni</i> Képes legyen egyszerű (számokból, jelekből álló) sorozatok hiányzó elemeinek pótlására Tudjon szabályt megfogalmazni, folytatni ritmusban, rajzban, számolásban Legyen jártas változó különbségű számsorozatok folytatásában
Fogalmak: egyenes, grafikon, sorozat, szabály <i>különbségsorozat elemzése</i>		
Kapcsolódási pontok: természetismeret, rajz és vizuális kultúra, testnevelés és sport, ének-zene, dráma és tánc		
Geometria, mérések A becslés képességének fejlesztése Mennyiségek, mérések: Mérések a gyakorlatban Mérőeszközök használata A mennyiség, mértékegység, mérőszám fogalma Hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő egységei és átváltásuk Terület és térfogatomérés, mértékegységek alkalmazása Mérés szabvány mértékegységgel Mértékegységrendszerek bővítése	Becslések, mérések, és azok egységének a megválasztása Önálló és csoportos mérések hossz, tömeg, űrtartalom, idő, terület térfogat egységekkel, azok váltásai A térelemek elhelyezkedésének szimbolizálása szívószállal, írólappal <i>km, mm, hl, t, év, hónap, nap mértékegységekkel mérünk</i>	Ismerje a térfogat, űrtartalom, idő, tömeg mértékegységeit és egyszerűbb átváltásokat tudjon alkalmazni konkrét gyakorlati feladatokban Ismerje a térfogat és űrtartalom közti kapcsolatot A mérések, átváltások során tudja a tizedes törtet alkalmazni A hosszúság és terület szabványmértékegységeit ismerje Növekedjék gyakorlottsága a gyakorlati mérésekben

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Pont, egyenes, szakasz rajzolása vonalzóval, körzővel	Körző, vonalzők helyes használata	Tudjon szakaszt másolni, adott távolságokat felmérni Szakaszokat, szögeket másolni
Alakzatok síkban és térben: Vonalzó és körző használata Síkidomok, testek. Sík-tér Pont, egyenes, félegyenes, szakasz, szög fogalma, jelölése	Két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása	A párhuzamos, merőleges egyeneseket ismerje fel, azokat tudja előállítani
Tételek kölcsönös helyzete Egyenesek kölcsönös helyzete; párhuzamos, merőleges Távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése A kör és gömb, mint adott tulajdonságú ponthalmaz, előfordulásuk a gyakorlati életben	Valóságban, később rajzon távolságok berajzolása megkeresése Adott tulajdonságú ponthalmazok keresése a valóságban, síkon, papíron	Határozza meg a ponthalmaz távolságát Ismerje a körrel kapcsolatos elnevezéseket A kör, mint adott tulajdonságú ponthalmaz Ismerje a felezőmerőleges szemléletes fogalmát
Szakaszfelező merőleges (két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok)		
A szög fogalma, mérése, szögfajták A szögmérő helyes használata	Szögek szimbolizálása szívószállal, a megtett szög festése. A szög kimérése, adott szög megmérése szögmérővel	Ismerje a szög fogalmát és a szögfajtákat
A síkidom, sokszög, konvexitás fogalma, vizsgálata; Négyszögek, háromszögek és tulajdonságaik Téglalap, Négyzet Téglalapok területe, kerülete.	Tulajdonságok (pl. szimmetria, párhuzamosság, merőlegesség, szögfajták) megfigyelése, csoportosítás a tulajdonságok alapján Kerület mérése célnaszállal, szakaszmásolással. Terület mérése lefedéssel (pl. osztályterem, iskola) Testek készítése különféle lapokból, építés dobozokból, hajtogatása testhálóból, rajzok, hálók, nézetek készítése	Tudja az alakzatokat csoportosítani Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatokat felfedezi
Testek építése, vizsgálata, csoportosítása adott tulajdonságok alapján A kocka és téglatest felszíne, térfogata, hálója		Tudja a határolólapokat, éleket, csúcsoakat megszámlálni, egymáshoz való viszonyukat megállapítani
<i>Téglalap és négyzet területének kiszámítása</i> <i>Térszemlélet fejlesztése</i> <i>Testek építése</i>	Iskola adatainak becslése, üreges testek feltöltése, csomagolása <i>Négyzet és téglalap területének mérése lefedéssel</i> <i>Testek készítése, ragasztása többféle síkidomból, gyurmázásuk. Építésük egységkockákból</i> <i>Síkidom előállítása lyukas táblán, rajzolással</i> <i>Tulajdonságaik megfigyelése, megfogalmazása, nagytítás eredeti elemekkel</i>	<i>Legyen jártas a kerületszámításban</i>
<i>Síkidomok, tulajdonságaik</i>		
Szerkesztések: Merőleges, párhuzamos egyenesek, Szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögösölés	<i>A két alakzat összehasonlítása</i> Szakaszfelező merőleges, egyenes adott pontján áthaladó merőleges és szögfelező szerkesztése	Legyen jártas a terv, előzetes ábra készítésében. Az alapszerkesztéseket pontosan hajtsa végre.
Téglalap és négyzet, háromszög	Téglalap, négyzet szerkesztése Adott tulajdonságú pontok keresése	Tudja a téglalapot és a négyzetet oldalaiból előállítani

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Egyenesek, szakaszok kölcsönös helyzete, párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek</i> <i>Négyzet, téglalap</i> <i>Körök</i> <i>Tükrözés</i> <i>Nagyítás, kicsinyítés</i>	Háromszög szerkesztése három oldalból Tapasztalatgyűjtés kerület, terület, felszín és térfogat számításában választott, majd szabvány mértékegységekkel Téglalapok, négyzetek kerületének, hiányzó oldalainak, területének kiszámítása <i>Rajzolásuk derékszögű vonalzóval</i> <i>Különböző sugarú körök rajzolása körzővel</i> <i>Egy tükrötengellyel rendelkező síkidomok kitűzése lyukas táblán</i> <i>Rajzban, lyukas táblán</i>	Tudja a téglalap (négyzet) kerületének, területének, kocka felszínének és térfogatának kiszámítását konkrét esetekben Legyen gyakorlata a szerkesztőeszközök használatában
Fogalmak: görög abc betűi, sík, pont, egyenes, félegyenes, szakasz, szög (null, hegyes, derék, tompa, egyenes, homorú, teljes), szögtartomány, csúcs,él, lap szögcsár, párhuzamos, merőleges, metsző, kitérő egyenesek; síkok, egybevágó, lapátló, testátló,alaprajz, háló, nézet konvex, konkáv, középpont, sugár, átmérő, körív, körszelet, körcikk, kerület, síkidom, sokszögtérületszámítás és mértékegységei, kocka, téglatest, felszín, térfogat és mértékegységeik, idő mértékegységei <i>négyzet téglalap, kerület, terület</i>		
Kapcsolódási pontok: természetismeret, történelem és állampolgári ismeretek, rajz és vizuális kultúra, életvitel és gyakorlat		
Valószínűség-számítás, leíró statisztika A valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése Biztos, lehetséges és a lehetetlen esemény fogalmának alakítása A számolási készség fejlesztése Több szám számtani közepe <i>Események megfigyelése, összeszámlálása</i> <i>Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése</i>	Valószínűségi játékok, gyűjtőmunka és kísérletek érmével, dobókockával Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése Oszlopdiagram értelmezése használata, készítése Egyszerű grafikonok értelmezése, elemzése Tapasztalatok elemzése Megoldások rendszerezése Statisztikai adatok elemzése Különböző események kimenetelének eldöntése <i>Fej-, írás játék, kockadobálás</i> <i>A közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, gyűjtése, rendezése (járműforgalom)</i>	Gyűjtsön, rendezzen, rendszerezzen, ábrázoljon adatokat(háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás) grafikon és diagram segítségével Képes legyen grafikonról adatokat leolvasni Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen eseményeket ismerje fel Tudjon egyszerű feladatokban különbséget tenni a kísérlet során bekövetkező események között. Tudja az eseményeket táblázatba foglalni digitális eszközökkel, és vizsgálni a statisztika eszközeivel. Legyen képes használni a valószínű, kevésbé valószínű fogalmakat Két szám számtani közepét tudja (átlagának) meghatározni <i>Végezzen egyszerű valószínűségi kísérleteket</i>
Fogalmak: adat, diagram		
Kapcsolódási pontok: életvitel és gyakorlat, természetismeret, informatika		

Továbbhaladás feltételei

- Tudja a részhalmazokat konkrét esetekben felismerni, a számhalmazok, ponthalmazok részhalmazainak vizsgálatakor a "kisebb", "nagyobb", "egyenlő", "nem kisebb", "nem nagyobb" kifejezéseket helyesen használni. Képes legyen a "legalább", "legfeljebb", "kisebb, vagy egyenlő" fogalmak használatára. Alkalmazza a "nem", a logikai "és", "minden", "van olyan" kifejezéseket. Legyen képes metszet és unióképzésre, az elemek felsorolására, számegyenesen való ábrázolására.
- *Tudja alkalmazni a csoportosítást, a részhalmaz-képzést más matematikai témakörökben. Tudja kiválogatni két halmaz közös elemeit. Értse a logikai "és" tartalmát. Használja és értse a "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem"- kifejezéseket.*
- Biztosan ismerje a tízes számrendszert, értse és alkalmazza a helyiértékes számírást. A milliós számkör ismerete: Számok pontos írása, olvasása, ábrázolása, nagyság szerinti összehasonlítása.
- Ismerje a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, képes legyen hétköznapi helyzetekben felismerni ezeket
- A négyjegyű számok írása, olvasása, bontása, ábrázolása, szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel.
- Írásbeli osztás egy-, kétjegyű osztóval. Írásbeli szorzás egy-, kétjegyű szorzóval.
- Ismerje és alkalmazza a műveleti sorrendiséget a négy alpművelet esetén.
- Legyen képes ellenőrizni számolását, ésszerűen kerekíteni
- *Legyen biztos számfogalma 1000-es számkörben.*
- Állapítsa meg a számok ellentettjét, abszolút értékét.
- Ismerje az egész számokat
- Tájékozódjék a koordináta-rendszerben: adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa
- *Értse a negatív szám fogalmát.*
- Ismerje a törttel kapcsolatos elnevezéseket. Tudja ábrázolni a törteket.
- Tudjon törteket egyszerűsíteni, bővíteni, nagyság szerint összehasonlítani, ábrázolni.
- Legyen képes az egyenlő nevezőjű törtek összeadására, kivonására, egyjegyű, különböző nevezőjű pozitív törtek összeadására és kivonására két tag esetén
- Tudjon tizedes törteket írni, olvasni, azokat egyszerűsíteni, bővíteni, ábrázolni számegyenesen.
- *Értse a törtszám fogalmát.*
- *Számoljon szóban készségszinten 100-as számkörben.*
- *Legyen jártas a szorzó és bennfoglaló táblák körében.*
- *Legyen jártas írásbeli műveletekben.*
- Képes legyen két, vagy több művelettel megoldható egyszerű szöveges feladatok megoldásának becslésére, terv készítésére önállóan.
- *Legyen képes összetett szöveges feladatok megoldására segítséggel.*
- Legyen képes gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű nyitott mondatok igazsághalmazának megadására.
- *Legyen képes összefüggések felismerésére.*
- *A felismert és megfogalmazott szabályokat tudja lejegyezni.*
- Tudjon konkrét pontok ábrázolni, pontok koordinátáit leolvasni.
- Legyen képes sorozatokat adott szabály alapján folytatni, néhány tagjával megadott sorozat szabályát megállapítani a képzési szabályt
- ***Legyen jártas változó különbségű számsorozatok folytatásában.***
- Ismerje a hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeit és egyszerűbb átváltásokat tudjon alkalmazni konkrét gyakorlati feladatokban.
- *Növekedjék gyakorlottsága a gyakorlati mérésekben.*
- Tudjon szakaszokat, szögeket másolni. A párhuzamos, merőleges egyeneseket ismerje fel, azokat tudja előállítani. Határozza meg ponthalmazok távolságát. Ismerje a körrel kapcsolatos elnevezéseket.
- Ismerje a felezőmerőleges szemléletes fogalmát.
- Ismerje fel a tanult négyszögeket.
- *Legyen jártas a kerületszámításban.*
- Tudja a téglalapot és a négyzetet oldalaiból előállítani.
- Tudja a téglalap (négyzet) kerületének, területének, kocka felszínének és térfogatának kiszámítását konkrét esetekben.
- Ismerjen és használjon dinamikus geometriai szoftvereket, legyen tisztában az alkalmazási lehetőségekkel
- ***Legyen gyakorlata a szerkesztőeszközök használatában.***
- Adatsor számtani közepét tudja (átlagának) meghatározni.
- *Végezzen csoportos valószínűségi kísérleteket.*

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Kulcskompetenciák, alapvető készségek és képességek (Olvasás, szövegértés, matematikai gondolkodás, problémamegoldás kezdeményező-készség) differenciált, egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztése.
- Ismerkedés a "nem több", "nem kevesebb", pontosan annyi" kifejezésekkel. Szövegek átfogalmazása, összefüggések felfedezése, lejegyzése.
- *Két halmaz metszetének előállítás, elemszámok megállapítás. A logikai fogalmak helyes használata, biztos számfogalom tízezres számkörben.*
- Egyszerű esetekben a törtek különböző alakjainak használata.
- Hatványérték meghatározása (százezres számkörben).
- Szorzás, osztás közönséges törttel (vegyes számmal is). Szorzás, osztás tizedes törttel.
- Reciprok fogalma, képzése.
- *Készség szintű szóbeli számolás ezres számkörben.*
- *Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása tízezres számkörben.*
- *Írásbeli szorzás, osztás egyjegyű szorzó és osztó esetén.*
- Az egyenes és fordított arányosság felismerése.
- Egyszerű százalékszámítási feladatokat megoldása.
- A prímszám fogalma, összetett számok prímtenyezős alakja.
- Szöveges feladatok megoldása modell, rajz segítségével, egyenlettel, egyenlőtlenséggel tetszőleges elv használatával (lebontogatás, mérleg).
- *Összetett szöveges feladatok megoldása önállóan.*
- Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.
- *Különbségsorozatot folytatása mindkét irányban, hányados sorozatok alkotása.*
- *Egyszerű összefüggések felismerése, leírása.*
- A pont, egyenes, szakasz fogalmának helyes használata.
- Szögváltás, szögszerkesztés.
- *Szögmérés.*
- *Négyzet, téglalap szerkesztése.*
- A tengelyes tükrözés végrehajtása, A tükrözés tulajdonságainak ismerete, szimmetrikus alakzatok ismerete.
- A térfogat és űrtartalom mértékegységeinek átváltása.
- *Mértékegységek ismerete, a mértékegységek közötti viszonyszámok ismerete.*
- *A négyzet és a téglalap területének kiszámítása, a terület mérése lefedéssel.*
- *Testek csoportosítása tanult tulajdonságok alapján.*
- Szakasz fogalma.
- *Tapasztalatszerzés a lejegyzési módokban.*
- *Értse a biztos, a lehetetlen kifejezéseket.*

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Gondolkodási módszerek Az elsajátítás képességének fejlesztése. Pozitív motiváció kialakítása. A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Matematikatörténeti érdekességek, híres magyar matematikusok. A nyelv logikai elemeinek helyes használata	Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele. Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése,	A gondolkodási módszerek követelményei között fel nem sorolt továbbhaladási feltételek a többi témában konkretizálódnak Tudjon igaz, hamis állításokat megfogalmazni

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikációs készség fejlesztése Szövegértelmező és szövegalkotó képesség fejlesztése A szaknyelv fokozatos elsajátítása	használata (pl.: nem több; nem kevesebb) A számtan algebra, geometria, mérések és a valószínűség, statisztika témakör tananyagához kapcsolódva igaz, hamis állítások megfogalmazása, állítások igazsághalmazának megállapítása. Szövegértelmezés, szövegkésztés Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése	Értelmezze, elemezze a matematikai szövegeket Legyen képes a szövegek átfogalmazására, összefüggések felfedezésére, lejegyzésére Helyesen használja a szaknyelvet Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban
Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése A biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalma Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése	Mindennapi tapasztalatok alapján matematikai modell alkotása Néhány elem sorba rendezése, lehetséges esetek száma	Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása
Halmazszemlélet fejlesztése Halmaz részhalmaza, metszete, uniója, különbsége, komplementere	Lehetőségek rendszerezett felsorolása Halmaz megadása Venn-diagrammal való ábrázolása, az ábráról metszet-, unió-, részhalmaz, különbséghalmaz, komplementer halmaz elemeinek felsorolása Ábrázolása koordináta-rendszerben. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel, játék logikai készlettel Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzés	Legyen képes adott szempont szerint az alaphalmaz elemeit sorba rendezni Helyesen értelmet a logikai "és", "vagy", "minden", "nem" fogalmakat Ismerkedés a "nem több", "nem kevesebb", pontosan annyi" kifejezésekkel
Rendezett számosságok		
Korábbi ismeretek elmélyítése. Az alap - rész - és kiegészítő halmazok további vizsgálata - a logikai "nem"	Metszethalmaz számokkal, geometriai alakzatokkal: a logikai "és" használata	Legyen képes a tanuló két halmaz metszetének előállítására, elemszámok megállapítására Értse és használja helyesen a logikai fogalmakat
Fogalmak: részhalmaz, elem, egyesítés, közös rész, és, vagy, legalább, legfeljebb lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz közös rész, logikai és		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, informatika		
Számtan, algebra A racionális számok		
A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül is Racionális számok többféle megjelenítése, kifejezése tört-, tizedes tört és százalék alakokban	Ábrázolásuk számegegyesen, milliméterpapíron, téglalap, és más alakzatok színezésével, makaó jellegű kártyajátékkal Törtek egyszerűsítése, bővítése	Ismerje a tört, tizedes tört, negatív szám fogalmát Tudja a racionális számokat írni, olvasni, nagyság szerint sorba

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A racionális szám, mint két egész szám hányadosa	Tizedes törtek kerekítése	rendezni, számegyenesen ábrázolni, kerekíteni. Használja egyszerű esetekben a törtek különböző alakjait
Számkörbővítés 10 000-ig A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága 10 000-es helyiértékig	Kirakás játék-pénzzel, analógiás feladatok Számok írása, olvasása, helyük a számegyenesen, ezres számszomszédok, teljes négyjegyű számok és kerek ezresek egyes szomszédai	Legyen biztos számfogalma tízezres számkörben Legyen jártas a természetes számok nagyság szerinti összehasonlításában tízezres számkörben
Negatív szám fogalmának elmélyítése Relációk 10000-es számkörben található számok között, és azonos nevezőjű törtek között	Modellezés a tanuló számára megfelelő eszközzel	Értse a negatív számok fogalmát
A közönséges tört fogalma: törtrészek ábrázolása jelölés Számláló, nevező, törtvonal fogalma	Törtrész előállítás rajzzal, hajtogatással stb. Törtszám írása, olvasása Az egész különböző neveinek gyakorlása	Értse a tört szám fogalmát
Pozitív egész kitevőjű hatvány értelmezése, jelölése, jelentése, szorzatalakja, hatványértéke 10 hatványai (alkalmazás, mértékváltás)	Farajzzal, kirakással való szemléltetés. Összevetés az összeadással Helyi értékek átírása hatványalakra (az egésznél kisebb helyi értékek is) Összegalak felírása	Legyen képes a hatványérték meghatározására (százezres számkörben)
A műveletfogalom mélyítése, kiterjesztése A becslési készség fejlesztése Alapműveletek negatív számokkal	Becslés a törtek körében	Tudja a négy alapműveletet a racionális számok halmazán végrehajtani
Reciprok fogalma, képzése Szorzás, osztás közönséges törttel, és vegyes számmal (alkalmazása a mértékváltásokban)	Modellezés különböző eszközökkel	Tudja adott mennyiség törtrészét kiszámítani
Tizedes törtek szorzása, osztása Szorzás, osztás tizedes törttel (alkalmazása a mértékváltásokban)	Szabályok, analógiák megfogalmazása	
Összeadás, kivonás műveletek szóban és írásban a tanult számhalmazban	Két szám, mint egymás törtrészeinek meghatározása. Tizedes tört szorzása, osztása 0,1-del, 0,01-dal...stb., és egyéb tizedes törtekkel Írásbeli, szóbeli összeadás, kivonás teljes háromjegyű számokkal, helypótló különböző helyi értékekben Pótlás kerek százasokkal, ezresekkel A különbség változásainak megfigyelése	Tudjon készségi szinten számolni szóban ezres számkörben
Szorzó, bennfoglaló táblák	A szorzó és bennfoglaló táblák gyakorlása Fokozatos körátlépéssel két- és háromjegyű számok szorzása egymajd kétjegyű szorzóval - részletszorzatok lejegyzése	Szorzó és bennfoglaló táblákat használja készségi szinten Legyen jártas a szorzásban, osztásban egyjegyű szorzó és osztó esetén

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Műveletek közönséges törtekkel</i> Műveletek rendszerezése a racionális számkörben Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend Százalékszámítás A százalék fogalma, alap, százalékláb, százaléktérték Oszthatóság (elemi számelmélet) Osztó és többszörös definíciója Oszthatósági szabályok Prímszám-összetett szám fogalma Számok prímtenyezős felbontása Két szám közös osztói, közös többszöröseik Közös osztó, legnagyobb közös osztó Közös többszörös, legkisebb közös többszörös Egyenletek, egyenlőtlenségek Nyitott mondatok, alaphalmaz, igazsághalmaz, egyenlet, egyenlőtlenség fogalmának megismerése Megoldásuk lebontogatással és mérlegelv alkalmazásával Szöveges feladatok Feladatmegoldás menetének elsajátítása a vázlatírástól az ellenőrzésig	<i>Két-három-négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval</i> <i>Azonos nevezőjű törtök összeadása, kivonása. 1 egésznél kisebb törtszámok pótlása 1 egészre eszközzel, majd eszköz nélkül</i> Adott mennyiség törtrészének kiszámítása, adott törtrészből az egész mennyiség meghatározása Százalékszámítás arányos következtetéssel, Illetve törttel való szorzás, osztás alkalmazásával Számegyenesen, Venn-diagramon való ábrázolás Erathoszeneszi-szita megalkotása Oszthatósági szabályok: 2-vel, 5-tel, 10-zel, 3-mal, 6-tal, 9-cel, 4-gyel, 8-cal, 25-tel, 100-zal, 125-tel, 1000-rel Oszthatósági szabályok alkalmazása, számok osztóinak, osztó párjainak megkeresésekor. Bumm játék Prímkártyákkal számok megalkotása Közös osztó keresése Közös többszörös keresése Törtek egyszerűsítése, összeadása, kivonása legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös keresésével Alaphalmaz elemeiből az igazsághalmaz elemeinek kiválasztása, felsorolása, ábrázolása számegyenesen A mérlegelv megismerése kétkarú mérleggel Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása próbálgatással, vagy mérlegelvvel a megfelelő tevékenység követésével, rajzzal ábrázolva Szöveges feladatok megoldása modell, rajz segítségével, egyenlettel, egyenlőtlenséggel A megoldás ellenőrzése	Tudja a műveleti sorrendiséget alkalmazni egyszerű esetekben Képes legyen adott mennyiség törtrészének kiszámítására Tudjon egyszerű százalékszámítási feladatokat megoldani Ismerje a 2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóságot Ismerje az oszthatóság szabályait, azokat alkalmazza Keresse meg a kisebb számok osztó párjait a számok prímtenyezős felbontása esetén Képes legyen a számokat szorzat alakban felírni Határozza meg az adott szám legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét Tudja a tanult számelméleti ismereteket alkalmazni a törtek átalakításában, összeadásában, kivonásában Képes legyen egész együtthatós, két, három lépésben megoldható egyenletek elvégzésére tetszőleges eljárással Ismerje a mérlegelv szabályszerűségeit, azokat alkalmazza. (2-3 lépésben) Ellenőrizze a megoldásokat Ellenőrizze a szöveges feladatok megoldásait

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Összetett szöveges feladatok	A megoldási sorrend felállítása, leírás nyitott mondattal, megoldás, ellenőrzés	Tudjon önállóan összetett szöveges feladatot megoldani
Fogalmak: reciprok, arány, arányos osztás, , megfeleltetés, grafikon, egyenes arányosság, fordított arányosság, százalék, százalékláb, százaléktér, százalék alap, oszthatósági szabályok, prímszám, összetett szám, prímtenyezős felbontás, osztó, többszörös, közös osztó, legnagyobb közös osztó, közös többszörös, legkisebb közös többszörös, egyenlet, lebontogatás, egyenlőtlenség 10000-es helyiérték		
Kapcsolódási pontok: természetismeret, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, magyar nyelv és irodalom		
Összefüggések, függvények, sorozatok		
A függvény szemlélet fejlesztése Grafikonok értelmezése	Mérési események, adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramokon, grafikonokon	Képes legyen a grafikonokat leolvasni Tudja jellemezni az adott függvényeket szöveggel, táblázattal, szabállyal, vagy grafikonnal
Változó mennyiségek közötti kapcsolatok A következtetési képesség fejlesztése Arány, arányos osztás Arányossági következtetések Egyenes arányosság, fordított arányosság	Egyenes és fordított arányosság felismerése gyakorlati jellegű feladatokban és a természet-tudományos tárgyakban A gyakorlati életből vett egyszerű példákban a kapcsolatok felismerése, lejegyzése, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben	Ismerje fel az egyenes arányosságot, Ismerje fel a fordított arányossági feladatokat, következtetéssel oldja meg azokat A mindennapi életben felmerülő egyszerű, konkrét arányossági feladatok megoldása következtetéssel
Egyenes arányosság	Az összetartozó érték párok ábrázolása koordináta-rendszerben, táblázat alapján	Rendezze táblázatba az összetartozó érték párokat, és ábrázolja azokat
Fordított arányosság	Ábrázolása koordináta-rendszerben, táblázat alapján.	
Racionális számsorozatok	Folytatásuk mindkét irányba, Ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben táblázat alapján	Tudja adott szabály szerint a racionális számsorokat folytatni Keressen különböző szabályokat néhány elemével adott sorozathoz Biztosan tájékozódjon a derékszögű koordináta-rendszerben
Állandó és változó különbségű sorozatok Hányados sorozatok megadott szabály alapján		Tudjon különbségsorozatot folytatni mindkét irányban Legyen tapasztalata hányados sorozatok alkotásában Legyen képes összefüggések felfedezésére a szabály szóbeli megalkotására, segítséggel írásbeli lejegyzésére különbségsorozat esetén
Fogalmak: függvény, arányosság, arányos osztás, megfeleltetés, egyenes arányosság, fordított arányosság, grafikon, számsorozat, szabály hányados sorozatok elemzése		
Kapcsolódási pontok: természetismeret, történelem és állampolgári ismeretek, testnevelés és sport, ének-zene, dráma és tánc		
Geometria		
Geometriai alapismeretek		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Körző és vonalzó használata a szerkesztésben <i>Körző és vonalzó használata egyszerű szerkesztésben</i> A kör és nevezetes szakaszai, vonalai Mértani hely: szakaszfelező merőleges Külső pontból adott egyenesre merőleges szerkesztése Szögmérés, szögfajták, mértékegységek Szögmásolás, szögfelezés	Körző, vonalzó és a szögmérő használata	A pont, egyenes, szakasz fogalmát helyesen használja
<i>Szakasz fogalma</i>	<i>Szakaszok másolása</i> <i>Párhuzamos, merőleges egyenesek szakaszfelező egyenesek szerkesztése</i>	Képes legyen szakaszfelezésre Tudjon párhuzamos és merőleges egyeneseket, szakaszfelező merőleget szerkeszteni Képes legyen szögváltásra Ismerje a nevezetes szögeket, azok szerkesztési módját
<i>A szög fogalma, szögek mérése, szögfajták</i>	<i>Szögek rajzolása szögmérővel</i> <i>Szögek másolása. Szögfelező szerkesztése</i>	<i>Tudjon szöget mérni</i> <i>Tudja szerkeszteni a tanult geometriai alakzatokat</i>
Háromszögek, téglalapok szerkesztése <i>Négyzet, téglalap szerkesztése</i> Konvex, konkáv szögek Szögek szerkesztése Síkszemlélet fejlesztése Háromszögek, négyszögek elemi tulajdonságai és speciális fajtái, vizsgálatuk, csoportosításuk	Megoldási terv készítése <i>Megoldási terv készítése</i> Az egyes síkidomok Vizsgálata, specialitásuk felfedezése, csoportosítások különböző szempontok alapján <i>Csoportosítások határoló vonalak, oldalak száma, nagysága, helyzete, átlók, szimmetriatengelyek száma alapján</i>	Háromszög egyenlőtlenséget képes legyen vizsgálni
<i>Síkidomok bővülő tulajdonságai</i>		<i>Tudjon csoportosítani síkidomokat a tanult tulajdonságok alapján</i>
Szimmetrikus háromszögek, négyszögek	A szimmetria felismerése a természetben, művészetben, saját tárgyak, bútorok mozgatása	
Tengelyes tükrözés legfontosabb tulajdonságai, tükörkép megszerkesztése	Ismert alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése Megoldási terv készítése	Képes legyen a pont tengelyes tükörképének megszerkesztésére Tudjon tengelyes tükrözést végrehajtani, ismerje a tulajdonságát, sorolja fel a szimmetria tulajdonságait Ismerje fel a szimmetrikus alakzatokat Legyen képes szimmetrikus háromszögek szerkesztésére (szimm. Négyszögére is) Tudjon egyszerű bizonyítási feladatokat végrehajtani a szimmetriára támaszkodva
Tengelyesen tükrös alakzatok vizsgálata Tükrös háromszögek tulajdonságainak vizsgálata, szerkesztésük Tengelyesen tükrös négyszögek vizsgálata és szerkesztésük: négyzet, téglalap, szimmetrikus trapéz, deltoid	Kerületük kiszámítása, a síkidomok szerkesztése Megoldási terv készítése	Képes legyen a sokszögek kerületét kiszámítani
Kerületük meghatározása	<i>Tükrözések, nagyítások, kicsinyítések négyzethálón, lyukas táblán</i>	Alkalmazza a mértékváltás során a törteket is
<i>Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés</i> Mértékváltások	Számítások a bővült számkörben Mérések a bővült számkörben	<i>Ismerje a mértékegységeket és a mértékegységek közötti viszonyszámokat</i>
<i>Mérések</i>	<i>Mérések választott és szabvány mértékegységekkel</i>	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Sokszögek kerülete, területe Geometriai alakzatok és tulajdonságai	Mértékváltások tanult mértékegységekkel. Átváltások, beváltások Sokszögek területének mérése kirakással, számítása A négyzet, téglalap területének számítása (összeadással, szorzással), területének mérése, lefedése szabvány egységekkel Csoportosítások határoló lapok tulajdonságai alapján (alak, nagyság, helyzet)	Tudja a négyzet és a téglalap területét kiszámítani, a területet lefedéssel mérni Tudjon csoportosítani testeket a tanult tulajdonságok alapján
Fogalmak: szakaszfelező merőleges, belső szög, külső szög, szögfelező, egyenlőszárú háromszög, alap, szár, szabályos háromszög, derékszögű háromszög, befogó, átfogó, trapéz, paralelogramma, rombusz, deltoid, átló, tengelyes tükrözés, szimmetria átló, tükrötengely, tükrökép, körüljárás iránya, szimmetria, szakasz, szög, tükrözés, kicsinyítés, nagyítás		
Kapcsolódási pontok: rajz és vizuális kultúra, természetismeret, történelem és állampolgári ismeretek, életvitel és gyakorlat,		
Valószínűség-számítás, leíró statisztika Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése Valószínűségi kísérletek Véletlen események megfigyelése Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése Kördiagram, oszlopdiagramm Lehetséges események gyakorisága <i>A biztos és a lehetetlen megkülönböztetése</i> Átlag kiszámítása néhány elem esetében	Egyszerű valószínűségi kísérletek, valószínűségi játékok (dobókocka, érme) Projektmunka. Adatok gyűjtése környezetünkben Kördiagram készítése Biztos és lehetetlen események vizsgálata közvetlen környezetünkben. Korongok feldobása, számkártyák választása, „Nem hiszem”játék Megfigyelések, kísérletek a biztos és a lehetetlen megkülönböztetésére a közvetlen környezetünkben vett példák alapján. Adatok értelmezése, jellemzése, ábrázolása Néhány adat átlagának kiszámításával.	Képes legyen az adatokat összegyűjteni, rendezni, rendszerezni Tudjon grafikonról adatokat leolvasni Ismerje fel konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen eseményeket <i>Értse a biztos, a lehetetlen kifejezéseket</i> <i>Gyűjtsön adatokat, szerezzen tapasztalatokat a lejegyzési módokban</i> Legyen képes néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározására
Fogalmak: kördiagram, átlag <i>biztos, lehetetlen</i>		
Kapcsolódási pontok: életvitel és gyakorlat, informatika, természetismeret		

Továbbhaladás feltételei

- Tudjon igaz, hamis állításokat megfogalmazni. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban.
- Helyesen értelmezze a logikai "és", "vagy", "minden", "nem" fogalmakat Ismerkedés a "nem több", "nem kevesebb", pontosan annyi" kifejezésekkel.
- elemeket halmazba rendez több szempont alapján
- véges halmaz metszetét, unióját, komplementerét képezi, és ábrázolja konkrét esetekben, ezeket számegyenesen is ábrázolja
- tanult minták alapján képes néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megérteni, összeállítani

- Legyen képes a tanuló két halmaz metszetének előállítására, elemszámok megállapítására. Értse és használja helyesen a logikai fogalmakat.
- Legyen biztos számfogalma tízezres számkörben.
- Tudja a racionális számokat írni, olvasni, nagyság szerint sorba rendezni, számegyenesen ábrázolni, kerekíteni. Tudjon pozitív törtet szorozni és osztani pozitív egésszel.
- Használja egyszerű esetekben a törtek különböző alakjait.
- Értse a tört szám fogalmát.
- Legyen képes a hatványérték meghatározására.(százezres számkörben)
- Tudja négy alapműveletet a racionális számkörben végrehajtani.
- Értse a negatív számok fogalmát.
- Tudja a műveleti sorrendiséget alkalmazni egyszerű esetekben.
- Tudjon készségszinten számolni szóban, ezres számkörben.
- Legyen jártas a természetes számok nagyság szerinti összehasonlításában, tízezres számkörben.
- Szorzó és bennfoglaló táblákat használja készségszinten.
- Legyen jártas a szorzásban, osztásban egyjegyű szorzó és osztó esetén.
- Ismerje fel az egyenes arányosságot, a fordított arányossági feladatokat, következtetéssel oldja meg azokat.
- Képes legyen adott mennyiség törtreszéneke kiszámítására.
- Tudjon egyszerű százalékszámítási feladatokat megoldani. - Ismerje a 2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóságot, alkalmazza azokat a számok prímtényező felbontása esetén.
- Képes legyen a számokat szorzat alakban felírni.
- Tudja a tanult számelméleti ismereteket alkalmazni a törtek átalakításában, összeadásában, kivonásában.
- Tudjon önállóan összetett szöveges feladatot megoldani.
- Képes legyen egész együtthatós, két, három lépésben megoldható egyenletek elvégzésére tetszőleges eljárással. Ismerje a mérleget szabályszerűségeit, azokat alkalmazza. (2-3 lépésben).
- Ellenőrizze a megoldásokat
- Képes legyen a grafikonokat leolvasni.
- Ismerje fel az egyenes és fordított arányosságot. Rendezze táblázatba az összetartozó érték párokat, és ábrázolja azokat.
- Biztosan tájékozódjék a derékszögű koordináta-rendszerben.
- Tudjon különbségsorozatot folytatni mindkét irányban.
- Legyen képes egyszerű összefüggések felismerésére, leírására.
- Legyen tapasztalata hányados sorozatok alkotásában
- A pont, egyenes, szakasz fogalmát helyesen használja. Képes legyen szakaszfelezésre.
- Tudjon párhuzamos és merőleges egyeneseket, szakaszfelező merőleget szerkeszteni.
- Képes legyen szögváltásra. Ismerje a nevezetes szögeket, azok szerkesztési módját. Tudjon szöget másolni.
- Tudjon szöget mérni.
- Tudja szerkeszteni a tanult geometriai alakzatokat.
- Tudjon csoportosítani síkidomokat a tanult tulajdonságok alapján.
- Tudjon tengelyes tükrözést végrehajtani, ismerje a tulajdonságát, sorolja fel a szimmetria tulajdonságait. Ismerje fel a szimmetrikus alakzatokat.
- Legyen képes szimmetrikus háromszögek szerkesztésére. (szimmetrikus négyszögre is)
- Képes legyen a sokszögek területét kiszámítani, ismerje a téglalap területének kiszámítási módját.
- Ismerje a téglalap felszínének és térfogatának kiszámítási módját konkrét esetekben.
- Alkalmazza a mértékváltás során a törteket is.
- A térfogat és űrtartalom mértékegységeinek átváltására legyen képes.
- Ismerje a mértékegységeket és a mértékegységek közötti viszonyszámokat.
- Tudja a négyzet és a téglalap területét kiszámítani, a területet lefedéssel mérni.
- Tudjon csoportosítani testeket a tanult tulajdonságok alapján.
- Tudjon grafikonról adatokat leolvasni.
- Gyűjtsön adatokat, szerezzen tapasztalatokat a lejegyzési módokban.
- Ismerje fel konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen eseményeket.
- Értse a biztos, a lehetetlen kifejezéseket.
- Legyen képes néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározására.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A matematikai kompetencia fejlesztése
- Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése, egyszerű állítások igazságtartalmának megítélése.
- Az elvonatkoztatás, és az absztrakció képességének fejlesztése
- Megfelelő matematikai szakkifejezések használata
- Az érvelés kultúrájának fejlesztése
- *Halmazok egyesítése, a logikai "vagy" kifejezés értő használata.*
- Alapműveletek helyesen végzése kis abszolút értékű egészek, törtek, tizedes törtek körében, egyszerű esetekben.
- *Biztos számfogalma 100 000-es számkörben.*
- *Jártasság kialakítása a racionális számkörben.*
- *Azonos nevezőjű és számlálójú közösleges törtek és tizedes törtek összehasonlítása.*
- *Írásbeli szorzás, osztás egyjegyű szorzóval, osztóval készségszinten.*
- *Jártasság kialakítása a kétjegyű szorzóval való szorzásban.*
- *Közösleges törtek összeadása, kivonása, szorozása és osztása egész számmal.*
- *Jártasság kialakítása a tizedes törtek szorzásában.*
- A10 pozitív egész kitevőjű hatványainak ismerete, 10-nél nagyobb számok normálalakja.
- Az egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban.
- Egyszerű elsőfokú egy ismeretlenes egyenletek megoldása.
- Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel is.
- *Összetett szöveges feladatokhoz megoldási terv készítése.*
- Lineáris függvények ábrázolása értéktáblázattal egyszerű esetekben.
- *Összefüggések felfedezése a szabály kiválasztása.*
- *Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása pozitív egész számmal, állandó különbségű sorozat folytatása közösleges törtekkel és tizedes törtekkel.*
- Szabványos mértékegységekkel szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, idő mérése.
- *Háromszögek tulajdonságainak ismerete, a kör részeinek ismerete, a négyzet, a téglalap területének kiszámítása.*
- *Szögek, négyzet, téglalap, háromszög szerkesztése, síkidom tükrözése.*
- A háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok valamint a henger hálójának ismerete, jellemezése.
- *A kocka, a téglalest tulajdonságainak ismerete.*
- *A terület mértékegységeinek ismerete*
- *Tapasztalatok gyűjtése a "lehet", a "biztos", "nem biztos" kifejezésekkel kapcsolatban.*
- *A statisztikai adatok feldolgozási, rendezési módjának ismerete.*
- Digitális eszközök, szoftverek és online felületek használata

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Gondolkodási módszerek Pozitív motiváció kialakítása Kommunikációs készségek fejlesztése Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva A nyelv logikai elemeinek helyes használata	Kiselőadások, gyűjtőmunka Könyvtár és elektronikus eszközök felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására	Legyen képes gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlésére Tudja összetett állítások igazságtartalmát megítélni

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak, állítások logikai kapcsolata	Az “és”, “vagy”, “ha”,... akkor”, “nem”, “van olyan”, “minden” kifejezések használata hétköznapi eseményekben, matematikai szituációkban Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások átfogalmazása, igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán	Legyen képes halmazok egyesítésére
A halmazszemlélet fejlesztése Példák konkrét halmazokra	Részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet	
Halmazokkal végzett tevékenységek bővítése	Elemek válogatása, halmazok sokféle kapcsolatának vizsgálata Feltétel megadása, több feltétel egyidejű teljesülése Halmazok egyesítése, feltételek valamelyikének teljesülése A logikai "vagy"	Értse és használja a logikai "vagy" kifejezést
Szövegelemzés Szöveges feladatok megoldása	Lefordítás a matematika nyelvére, ellenőrzés	Tudjon sorba rendezni, kiválasztani elemeket
A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése Kombinatorikai feladatok	Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel	
Sorbarendezés	Sorba rendezés, kiválasztás néhány elem esetén Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában Gráfok alkalmazása különböző feltételek szerinti esetek szétválasztására	
Fogalmak: részhalmaz, kiegészítő halmaz, komplementer, unió, metszet, minden, van olyan		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, fizika, kémia, biológia-egészségtan, földünk-környezetünk, életvitel és gyakorlat		
Számtan, algebra		
Negatív tört	A negatív tört szemléltetése, nagyságrendi viszonyok a számegyenesen a nullától mért távolságuk, elhelyezkedésük alapján	Tudjon alpműveleteket helyesen elvégzése kis abszolút értékű egészek, törtek, tizedes törtek körében, egyszerű esetekben
Műveletek a racionális számok körében	Műveletek gyakorlása a racionális számkörben	
Számkör bővítés 100 000-ig	Kirakás játék-pénzzel, analógiás feladatok Számok írása, olvasása, Teljes ötjegyű számok írása, olvasása, helypótló a különböző helyiértékeken	Legyen biztos számfogalma 100 000-es számkörben Legyen jártassága a racionális számkörben

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tört szám fogalmának elmélyítése	Számok helyének megkeresése a számegyenesen, bontása helyi érték szerint	Tudjon összehasonlítani azonos nevezőjű és számlálójú közös nevezőjű törteket
Tizedes törtek	Azonos nevezőjű és számlálójú törtek összehasonlítása, rendezése	Tudjon összehasonlítani tizedes törteket
Tized, század, ezred értelmezése	Közös nevezőjű (10, 100, 1000 nevezőjű) írása tizedes alakban	
Műveletek a racionális számkörben	Tized, század, ezred helyének megkeresése a helyi érték táblázatban	
Összeadás, kivonás	Szóbeli összeadás, kivonás, pótlás kerek tízesekkel, negatív egészekkel.	
	Teljes ötjegyű számok összeadása (többtagú), kivonása írásban.	Tudjon készségszinten szorozni, osztani egyjegyű szorzóval, osztóval
Szorítás, osztás	Kerek ezresek szorzása egyjegyű szorzóval	
	Szorítás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel	Tudjon közös nevezőjű törteket összeadni, kivonni,
Műveletek közös nevezőjű törtekkel	Különböző nevezőjű törtek összeadása, kivonása (a közös nevező valamelyik tag nevezőjével azonos)	Szorozni és osztani egész számmal
	Szorítás egész számmal, osztás egész számmal (maradék nélkül)	
A bizonyítási igény fejlesztése		Ismerje a 10 pozitív egész kitevőjű hatványait, 1-nél nagyobb számok normálalakját
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre		A hatvány azonosságokat képes legyen alkalmazni
A hatványozás azonosságai konkrét példákon		
Normálalak	Valóságból vett példákon keresztül a normál alak fogalmának kialakítása	
Százalékszámítás	Egyszerű kamatszámítási feladatok	Tudjon kamatos kamattal kapcsolatos százalékszámítási feladatokat megoldani
Az algebrai kifejezés fogalma		
Egynemű kifejezések, különmemű kifejezések, egytagú, többtagú kifejezések, helyettesítési érték kiszámítása,	Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése	Készség szinten legyen képes alkalmazni az algebrai kifejezésekről tanultakat az egyenletek megoldása során
Műveletek algebrai kifejezésekkel: kiemelés	A korábban tanult képletek (kerület, terület) újraértelmezése	
Egyenletek, egyenlőtlenségek		Oldjon meg elsőfokú egy ismeretlenes és törtegyütthatós egyenleteket, egyenlőtlenségeket zárójel felbontással, összevonással
	Polinomokkal végzett átalakítások	
A matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett szöveges feladatok megoldása egyenletek alkalmazásával	Szöveges feladatok megoldása az eddig tanult módszerekkel és következtetéssel is	Tudjon szöveges feladatok megoldani, megfelelő modellekkel és következtetéssel is
Szöveges feladatok megoldása		Tudjon szöveges feladatokhoz megoldási tervet készíteni.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	Költségvetés tervezése, háztartási napló, egyensúly, többlet, hiány <i>Egyszerű, illetve két műveletssorral megoldható szöveges feladatokhoz matematikai modell keresése</i>	
Fogalmak: negatív tört, véges, végtelen szakaszos, és nem szakaszos tizedes tört hatvány, kitevő, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték hatvány azonosság, normál alak , egynemű kifejezések, különemű kifejezések, egytagú, többtagú kifejezések, helyettesítési érték, kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv, ellenőrzés, zárójel felbontás, összevonás, változó, együttható 100.000-es helyiérték, tizedes tört, közös nevező, egész rész, tört rész, tizedesvessző		
Kapcsolódási pontok: fizika, kémia, biológia-egészségtan, földünk-környezetünk, magyar nyelv és irodalom		
Összefüggések, függvények, sorozatok		
Táblázatok, grafikonok	Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben Táblázatok, grafikonok készítése konkrét hozzárendelések esetén	Ábrázoljon lineáris függvényeket értéktáblázattal szabály alapján, illetve legyen képes szabály felírására adott függvény és táblázat alapján
Lineáris függvények Meredekség	Egyértelmű hozzárendelések ábrázolása a derékszögű koordináta-rendszerben A gyakorlatból vett példák vizsgálata függvények elemzése	Képes legyen hozzárendelés és függvény fogalmát megkülönböztetni, szabályból meredekséget olvasni, illetve lineáris függvények elemi vizsgálatát elvégezni
Példák nem lineáris függvényekre	Nemlineáris függvények grafikonjának és szabályának párosítása	Találja meg az összetartozó szabályokat és grafikonokat
Számtani sorozatok, és vizsgálatuk	Számtani sorozatok folytatása, két elemből a sorozat szabályának megállapítása, valahányadik elem megkeresése	Folytasson számtani sorozatokat adott szabály szerint, néhány taggal megadott sorozat esetén tudjon szabályt alkotni
Hányados sorozatok	<i>Hányados sorozatok folytatása</i>	<i>Legyen képes összefüggések felfedezésére a szabály szóbeli megalkotására, segítséggel írásbeli lejegyzésére</i>
Állandó különbségű sorozatok	<i>Természetes, egész számokkal, és azonos nevezőjű törtekkel</i>	<i>Legyen jártas hányados sorozatok folytatásában természetes számok körében. Tudjon állandó és változó különbségű sorozatokat folytatni pozitív egész számmal. Állandó különbségű sorozatot tudjon folytatni közös nevezőjű törtekkel</i>
Fogalmak: Megfeleltetés, hozzárendelés, függvény, hozzárendelés szabálya, origó hányados sorozat		
Kapcsolódási pontok: fizika, biológia-egészségtan, kémia, földünk-környezetünk		
Geometria		
Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek)	Ábrákon szögek adott szempontú párájának megkeresése Használatuk egyszerű bizonyítási feladatokban	Ismerje a szögpárok fogalmát, tudja felismerni azokat

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Háromszög A háromszög egybevágósági esetei A háromszög belső és külső szögeinek összege A négyszögek belső szögeinek összege Szabályos sokszögek <i>Háromszögek tulajdonságai</i>	Szögösszegek számítása sokszögekkel kapcsolatban. A szögösszeg ismeretében egy-egy szögre való következtetés szabályos sokszögekben. <i>Csoportosítás különböző szempontok szerint Sokszögek kerületének kiszámítása, téglalap, négyzet területének kiszámítása Szögek, háromszögek, négyzet, téglalap rajzolása szögmérő segítségével</i>	Tudjon háromszög területet kiszámítani Tudja kiszámítani háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összegét <i>Ismerje a háromszögek tulajdonságait</i>
<i>A kör és alkotórészei</i> Paralelogramma, rombusz, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe Kör kerülete, területe <i>Sokszögek kerülete, területe</i>	Tulajdonságainak megfigyeltetése Rontó játék speciális négyszögekkel Szerkesztésük körzővel, vonalzóval Szabályos sokszögek szerkesztése Szerkesztésük alapesetekben Az egybevágóság értelmezése, egyszerű bizonyítási esetekben való felhasználása	<i>Ismerje a kör alkotórészeit</i> Tudja a felsorolt négyszögek kerületét területét meghatározni mérésekkel, átdarabolásokkal vagy számítással Tudja meghatározni a kör területét, kerületét bármelyik eljárással <i>Tudja kiszámítani a négyzet, a téglalap kerületét, területét 100000-es számkörben</i>
Szerkesztési eljárások gyakorlása Középpontos tükrözés Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban <i>Tükrözés, kicsinyítés, nagyítás négyzetrácsos lapon</i>	Középpontos tükrözés megfigyelése térben, síkban, egyes művészeti produktumokban Dinamikus geometriai szoftver használata <i>Tükrözések pontrácsos és négyzethálós papíron, majd körzővel, vonalzóval. Nagyítás, kicsinyítés pontrácsos és négyzethálós papíron</i>	Tudja megszerkeszteni adott pont középpontos tükörképét <i>Tudjon síkidomot tükrözni, nagyítani, kicsinyíteni</i>
Egyenes hasáb és henger hálóját, tulajdonságai, felszíne, térfogata	Egyenes hasábok, a henger hálójának rajzolása, szerkesztése, felszínük, testek építése, térfogatuk kiszámítása	Ismerje fel a háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok valamint a henger hálóját, tudja jellemezni azokat Legyen képes egyenes hasábok, hengerek felszínét és térfogatát kiszámítani
<i>Testek - testhálók. A négyzetes oszlop, a kocka és a téglatest</i>	<i>Testek építése testhálóból, osztályozásuk lapjaik szerint Négyzetes oszlop, a kocka, a téglatest hálózatának rajzolása négyzethálós papíron</i>	<i>Ismerje a kocka, a téglatest tulajdonságait</i>
Mérések, számítások <i>Mérések, számítások</i>	Fejlesztés a gyakorlati mérések, és a mértékegységváltások helyes elvégzésében, átváltása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült számkörben <i>Mérések egyre növekvő pontossággal</i>	Tudja a mértékegység átváltásokat feladatok megoldása során alkalmazni <i>Ismerje a terület mértékegységeit</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	<i>A terület mértékegységeinek megismerése kirakással, átváltások kirakással, számításos feladatokban a mértékegységek alkalmazása (mm^2; cm^2; dm^2; m^2; km^2)</i>	
Fogalmak: Egyállású-, váltó-, kiegészítő-, csúcshögek, szögpar, paralelogramma, rombusz, trapéz, deltoid területének képlete, kör, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, köríkek középpontos tükrözés, középpontos szimmetria, henger, hasáb, háromszög magasságvonalai, testmagasság, alaplapp, oldallap, alapél, oldalél <i>derékszög, tompaszögű, hegyesszögű, egyenlőszárú, egyenlő oldalú háromszög, sugár, középpont, átmérő, testháló</i>		
Kapcsolódási pontok: informatika, életvitel és gyakorlat, rajz és vizuális kultúra, földünk-környezetünk, magyar nyelv és irodalom, biológia-egészségtan, történelem és állampolgári ismeretek, testnevelés és sport, fizika, kémia		
Valószínűség-számítás, leíró statisztika Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében a teljes eseményrendszeren <i>Valószínűségi játékok</i> Statisztikai adatok Adatok gyűjtése, rendszerezése, módusz, medián Adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai <i>Statisztikai adatok</i>	Valószínűségi játékokkal, kísérletekkel Tapasztalati anyag gyűjtése számítógépes programok segítségével <i>A "lehet", a "biztos", a "lehetetlen" kifejezések értelmezése.</i> Statisztikai adatok elemzése, értelmezése, számítógépes programok segítségével is Konkrét adathalmazok középérték-mutatóinak megállapítása és összehasonlítása csoportmunkában <i>Statisztikai adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolásuk oszlopos grafikonon</i>	<i>Gyűjtsön tapasztalatokat a "lehet", a "biztos", "nem biztos" kifejezésekkel kapcsolatban</i> Tudjon egyszerű grafikonokat olvasni, készíteni Ismerje a gyakoriság fogalmát <i>Ismerje a statisztikai adatok feldolgozásának, rendezésének módját</i>
Fogalmak: oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram <i>oszlopos grafikon</i>		
Kapcsolódási pontok: testnevelés és sport, fizika, kémia, biológia-egészségtan, földünk-környezetünk, történelem és állampolgári ismeretek, informatika		

Továbbhaladás feltételei

- Legyen képes gondolatok (állítások, feltételezések, választások, stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlésére.
- Tudja egyszerű állítások igazságtartalmát megítélni.
- Legyen képes halmazok egyesítésére.
- Értse és használja a logikai "vagy" kifejezést.
- Tudjon sorba rendezni, kiválasztani elemeket legfeljebb 4 elem esetén.
- Tudjon alapműveleteket helyesen elvégezni kis abszolút értékű egészek, törtek, tizedes törtek körében, egyszerű esetekben.
- Legyen biztos számfogalma 100 000-es számkörben.
- Legyen jártassága a racionális számkörben.
- Tudjon összehasonlítani azonos nevezőjű és számlálójú közönséges törteket.
- Tudjon összehasonlítani tizedes törteket.
- Tudjon készségi szinten szorozni, osztani egyjegyű szorzóval, osztóval.
- Legyen jártas a kétjegyű szorzóval való szorzásban.
- Tudjon közönséges törteket összeadni, kivonni,

- Szorozni és osztani egész számmal.
- Legyen jártas tizedes törtek szorzásában.
- Ismerje a10 pozitív egész kitevőjű hatványait, 10-nél nagyobb számok normálalakját.
- Ismerje fel az egyenes és fordított arányosságot és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban.
- Tudjon egyszerű százalékszámítási feladatokat megoldani.
- Keressen osztót, többszöröst, két szám közös osztóit, néhány közös többszét.
- Oldjon meg egyszerű elsőfokú egy ismeretlenes egyenleteket.
- Tudjon egyszerű szöveges feladatok megoldani következtetéssel is.
- Tudjon összetett szöveges feladatokhoz megoldási tervet készíteni.
- Ábrázoljon lineáris függvényeket értéktáblázattal egyszerű esetekben.
- Folytasson egyszerű sorozatokat adott szabály szerint, néhány taggal megadott sorozat esetén szabály(ok)at keressen.
- Legyen képes összefüggések felfedezésére a szabály kiválasztására.
- Legyen jártas hányados sorozatok folytatásában természetes számok körében.
- Tudjon állandó és változó különbségű sorozatokat folytatni pozitív egész számmal. Állandó különbségű sorozatot tudjon folytatni közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.
- Tudjon szöget (fok), hosszúságot, területet, térfogatot, tömeget, űrtartalmat, időt mérni, ismerje a szabványos mértékegységeket.
- Tudjon háromszög területet kiszámítani.
- Ismerje a háromszögek tulajdonságait.
- Ismerje a kör alkotórészeit.
- **Tudja kiszámítani a négyzet, a téglalap területét,**
- Tudja megszerkeszteni adott pont középpontos tükröképét. Tudjon szögfelezőt szerkeszteni.
- Tudjon szerkeszteni szögeket, négyzetet, téglalapot, háromszöget.
- Tudjon síkidomot tükrözni, nagyítani, kicsinyíteni.
- Ismerje a háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztéseket.
- Tudja kiszámítani háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összegét.
- Ismerje fel a háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok valamint a henger hálóját, tudja jellemezni azokat.
- **Ismerje a kocka, a téglalest tulajdonságait.**
- **Ismerje a terület mértékegységeit**
- Ismerje a gyakoriság fogalmát.
- Tudjon egyszerű grafikonokat olvasni, készíteni.
- Gyűjtsön tapasztalatokat a "lehet", a "biztos", "nem biztos" kifejezésekkel kapcsolatban.
- Ismerje a statisztikai adatok feldolgozásának, rendezésének módját.

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Matematikai kompetencia fejlesztése
- Pontosan értse a szövegeket egyszerű esetekben, a tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén.
- **Közös elemeket tartalmazó halmazok egyesítése, unió elemeinek felsorolása, a logikai "és", "vagy" tartalmának értő használata., a "kisebb", "nagyobb", "nem kisebb", "nem nagyobb", "egyenlő", "kevesebb, mint", "több mint" kifejezések értő használata.**
- **Biztos számfogalom milliós számkörben.**
- **Az alpműveletek végezése helyes sorrendben, egyszerű esetekben, a racionális számkörben.**
- Egyszerű algebrai egész kifejezéseket (képletek) átalakítása, helyettesítési értékek kiszámítása.
- Elsőfokú egyenletek megoldása.
- Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel.
- **Összetett szöveges feladatra több megoldás keresése.**
- **Az $x \mapsto a x + b$ függvény ábrázolása racionális együtthatók esetén.**
- **Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása koordináta-rendszerben.**
- **Adott szabályú táblázat kiegészítése egész számokkal, közös nevezőre és tizedes törttel.**
- **Négyzet, téglalap, háromszög szerkesztése, speciális négyszögek megnevezése.**
- A háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszínének és térfogatának ismerete.
- **A henger, a kúp tulajdonságainak tapasztalati úton szerzett ismerete.**
- Adott pont eltolása adott vektorral.
- A kicsinyítés és nagyítás hétköznapi szituációkban való felismerése.
- A Pitagorasz-tétel (bizonyítás nélkül).
- **A kocka, a téglalap felszínének kiszámítása testháló segítségével.**
- A relatív gyakoriság fogalmának ismerete, a leggyakoribb és középső adat meghatározása kisszámú konkrét adathalmazban.
- Grafikonok készítése, olvasása.
- **A "biztos", "lehetséges", "lehetetlen" fogalmakat biztosan ismerje. Valószínűségi játékok, kísérletek kimenetelének meghatározása.**
- **Grafikon készítése táblázatokból leolvasott adatok alapján.**

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Gondolkodási módszerek		
Az igényes szóbeli és írásbeli közlés	Gondolatok (problémák, feltételezések, összefüggések stb.) szóbeli és írásbeli kifejezése Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata	Fogalmazzon szabatosan, pontosan írásban és szóban
A matematikai bizonyítás előkészítése	Sejtések megfogalmazása, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás. Ellenpéldák szerepe a cáfolásban	
Matematikatörténeti érdekességek	Nevezetes megoldatlan problémák gyűjtése A szöveg értelmezése, lefordítás a matematika nyelvére	Pontosan értse a szövegeket

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A tanult számhalmazok rendszerezése	A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata	Képes legyen elhelyezni bármely számot a megfelelő számhalmazba
Halmazelmélet A tanult halmazműveletek összefoglaló rendszerezése	Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán Összes részhalmaz számának megállapításával, kiegészítő halmaz elemeinek felsorolásával, halmazok különbségének megállapítása	Ismerje föl a tanult halmazműveleteket két konkrét halmaz esetén
Számhalmazok, az üres halmaz	Számhalmazok vizsgálata, Egymást kizáró, két feltételnek eleget tevő halmazok elemszámának vizsgálata	Legyen képes közös elemeket tartalmazó halmazok egyesítésére, unió elemeinek felsorolására Értse a logikai "és", "vagy" tartalmát
Kombinatorikai ismeretek	Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése)	Tudjon elemeket sorba rendezni, felsorolni az összes esetet
Sorozatok		
Fogalmak: részhalmaz, valódi részhalmaz, halmazok különbsége, komplementer halmaz, gráf, gráf csúcsa, gráf éle üres halmaz, metszet, halmazok egyesítése Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, fizika, kémia, biológia-egészségtan, földünk-környezetünk, életvitel és gyakorlat		
Számtan, algebra		
0 és 1, és 1-nél nagyobb számok négyzete A négyzetgyök fogalma	Egy szám négyzetének és négyzetgyökének meghatározása négyzettábla segítségével nem racionális számra végtelen, nem szakaszos tizedes törtek	A négyzetgyök alkalmazása
0 és 1 közé eső számok normálalakja a negatív hatványkitevő	Példák keresése a való életből nagyon kis számok használatára	Jusson el annak felismeréséig, hogy a normálalak alkalmazásával könnyebb kis és nagy számok közötti műveletek elvégzése
Számkör bővítés 1 000 000-ig	Mennyiségértékek mindennapi gyakorlati példákkal Hatjegyű számok írása, olvasása Számok helye a számegyenesen Bontás helyi érték szerint	Legyen biztos számfogalma milliós számkörben
Negatív számok	Negatív számok összehasonlítása egymással, 0-val és a pozitív egész számokkal	Érezze a különbséget kisebb és nagyobb negatív szám között
Törtszám fogalmának elmélyítése	Törtszámok összehasonlítása egyszerűsítéssel, bővítéssel Tizedes törtek írása, olvasása, értelmezése. Helyi érték táblázatban a tizedesek megkeresése	Tudjon törtet átalakítani
Műveleti azonosságok rendszerező áttekintése	A helyettesítési érték célszerű kiszámítása	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Algebrai egész kifejezések szorzása, osztása egyszerű esetekben, nevezetes azonosságok <i>Műveletek:</i> Összeadás, kivonás milliós számkörben, egész számok és törtek körében Szorzás, osztás az egész és természetes számok, törtek körében Elsőfokú vagy elsőfokúra visszavezethető egyenletek és egyenlőtlenségek Szöveges (gazdasági, pénzügyi témájú) feladatok megoldása feladatok megoldása Szöveges feladatok	Algebrai egész kifejezések, képletek átalakításai Szorzattá alakítás kiemeléssel <i>Írásbeli műveletek végzése</i> <i>Teljes hatjegyző számok összeadása, kivonása írásban</i> <i>Kerek számok szorzása, osztása egyjegyző szorzóval, osztóval szóban</i> <i>Egész számok szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel szóban</i> <i>Törtek szorzása, osztása írásban</i> Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása algebrai, grafikus úton Számítások egyszerűsítése például azonosságok felismerésével A megoldás halmaz összevetése az alaphalmazzal Helyiértékes, mozgásos, keveréses, közös munkavégzéssel kapcsolatos szöveges feladatok megoldása Egy tizenéves pénztárcája, korszerű pénzkezelés, bankszámla, bankkártyaválasztás, megtakarítás <i>Fordított szövegezésű feladatok megoldása</i>	Tudjon átalakítani algebrai egész kifejezéseket és képleteket, tudjon helyettesítési értékeket kiszámítani <i>Jártas legyen a kivonás és összeadás műveletének elvégzésében milliós számkörben</i> <i>Legyen képes 10-zel, 100-zal, 1000-rel szóban szorozni, osztani</i> <i>Ismerje az írásbeli szorzás és osztás lépéseit</i> Legyen jártas a mérlegelv alkalmazásában. Tudjon elsőfokú egyenletet grafikusán megoldani, a megoldást leolvasni a grafikonról Legyen képes a szöveges feladatot átfordítani a matematika nyelvére, analógiák felismerésére <i>Tudjon összetett szöveges feladatra több megoldást keresni</i>
Fogalmak: négyzetszám, négyzetgyök, negatív kitevő, négyzettábla, számok, nevezetes azonosságok 1000000-ig műveletek racionális számokkal Kapcsolódási pontok: fizika, kémia, biológia-egészségtan, földünk-környezetünk, magyar nyelv és irodalom, életvitel és gyakorlat, történelem és állampolgári ismeretek		
Összefüggések, függvények, sorozatok Abszolút érték, másodfokú függvény Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása Mértani sorozat Számítási és mértani sorozat 1., és n. elem meghatározása, sorozat összege Kapcsolatok	Ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben Tapasztalati úton szerzett megfigyelések alapján grafikonok készítése Mértani sorozatok folytatása mindkét irányban Kapcsolatok megfogalmazása szöveggel, táblázattal, grafikonnal Táblázat adatainak kiegészítése, adat párok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben egyszerű feladat esetén	Ismerje a lineáris és a tanult nem lineáris függvényeket és tudja ábrázolni konkrét racionális együtthatók esetén Ismerje fel sorozatok közötti különbséget, legyen képes szabályalkotásra <i>Tájékozódjon biztonsággal a táblázat adatai között</i>
Fogalmak abszolút érték függvény, másodfokú függvény, összetartozó adat		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: fizika, biológia-egészségtan, kémia, földünk-környezetünk		
Geometria Háromszögek, négyszögek, szabályos sokszögek összefoglaló áttekintése	Csoportosítások, végkövetkeztetések levonása. Nevezetes vonalak, pontok áttekintése, tulajdonságaik számbavétele	Ismerje, és alkalmazza a sokszögek tulajdonságait feladatok megoldása során
<i>Geometriai ismeretek rendszerező áttekintése</i>	<i>Az eddig tanult szerkesztések begyakorlása: szakaszok, szögek, másolásuk, felezésük</i> <i>A négyzet, téglalap, háromszög rajzolása</i> <i>Tükrözések, nagyítás, kicsinyítés</i>	Tudjon négyzetet, téglalapot, háromszöget különböző adatok megadásával, szögmérő segítségével rajzolni
Hasábok, gúlán, henger, forgáskúp	A tanult testek áttekintése, felszínük, térfogatuk kiszámítása Ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel, tulajdonságaik szerinti csoportosítás	Alkalmazza a háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszínének és térfogatának képletét különböző feladatok megoldása során
<i>Henger, kúp</i>	<i>A henger és a kúp megfigyeltetése tapasztalati úton. Rajzok készítése a testek különböző nézeteiről</i>	<i>Ismerkedjen meg a hengerrel és a kúppal tapasztalati úton</i>
Geometriai transzformációk Eltolás a síkban Vektor, mint irányított szakasz A nullvektor fogalma Két vektor összege, különbsége	Adott vektorú eltolás körzővel, vonalzóval Két vektor összegének, különbségének megszerkesztése, következtetések más vektorok hosszára	Tudjon adott pontthalmazt eltolni adott vektorral. Ismerje a nullvektor fogalmát
Elforgatás	Pont, szakasz, síkidomok elforgatása egyszerű esetekben	Tudjon adott pontthalmazt elforgatni
Középpontos nagyítás és kicsinyítés Szerkesztési feladatok	Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányok betartásával, körző, vonalzó használatával	Tudjon adott pontthalmazt kicsinyíteni, nagyítani
A tanult transzformációk áttekintése Szerkesztési feladatok	Tengelyes, középpontos tükrözés, eltolás szerkesztése különböző feltételek betartásával	
<i>Geometriai transzformációk</i> <i>Tükrözés. Kicsinyítés, nagyítás</i>	<i>Háromszög, négyszög tükrözése körzővel, vonalzóval. Kicsinyítés, nagyítás négyzethálón</i>	<i>Tudja végrehajtani a tengelyes tükrözés lépéseit</i>
Pitagorasz tétele	Területszámításos, bizonyításos feladatok a Pitagorasz-tétel alkalmazására Matematika történeti vonatkozások gyűjtése	Alkalmazza a Pitagorasz-tételt feladatmegoldás során
Számításos feladatok a geometria különböző területeiről	Kerület-, terület-, felszín-, térfogatszámítások, testek néhány alkotóelemének kiszámítása a Pitagorasz-tétel alkalmazásával	
<i>Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások</i>	<i>Mérések hossz, tömeg, űr mértékegységekkel</i> <i>Térfogat mérése egységkockákkal</i> <i>Mértékváltások gyakorlása</i>	<i>Tudja a kocka, a téglatest felszínét kiszámítani testháló segítségével</i>
Fogalmak:		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Háromszög nevezetes vonalai, hasáb, gúla, henger, kúp, szabályos testek, henger, forgástestek, egybevágósági transzformációk, kicsinyítés, nagyítás, Pitagorasz-tétel, kúp, térfogat mértékegységei		
Kapcsolódási pontok: informatika, életvitel és gyakorlat, rajz és vizuális kultúra, földünk-környezetünk, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, biológia-egészségtan		
Valószínűség, statisztika		
Adatsokaságban való tájékozódás, adathalmazok elemzése	Valószínűségi kísérletek a teljes eseményrendszeren Valószínűség előzetes becslése Grafikonok készítése, elemzése	Tudjon adott pontot eltolni adott vektorral. Készítsen grafikonokat, olvasson róluk egyszerű esetekben
A "biztos", a "lehet" kifejezések.	Valószínűségi játékok a "biztos", a "lehet" kifejezések elmélyítésére	Biztosan ismerje a "biztos", "lehetséges", "lehetetlen" fogalmakat Legyen képes valószínűségi játékok, kísérletek kimenetelét
Események bekövetkezése	Események gyakoriságának megfigyeltetése	
Táblázatok, grafikonok	Táblázatokból, grafikonokból adatok leolvasása, értelmezése	Tudjon grafikont készíteni táblázatokból leolvasott adatok alapján
Fogalmak: valószínűség, relatív gyakoriság, esély tanult fogalmak elmélyítés		
Kapcsolódási pontok: testnevelés és sport, fizika, kémia, biológia-egészségtan, földünk-környezetünk, történelem és állampolgári ismeretek, informatika		

Továbbhaladás feltételei

- Fogalmazzon szabatosan, pontosan írásban és szóban. Pontosán értse a szövegeket egyszerű esetekben.
- Ismerje föl a tanult halmazműveleteket két egyszerű, konkrét halmaz esetén.
- **Legyen képes közös elemeket tartalmazó halmazok egyesítésére, unió elemeinek felsorolására. Értse a logikai "és", "vagy" tartalmát.**
- Tudjon sorba rendezni, kiválasztani legfeljebb 4-5 elem esetén, sorolja föl az összes esetet.
- **Legyen biztos számfogalma milliós számkörben.**
- Az alpműveleteket végezze helyes sorrendben, egyszerű esetekben, a racionális számkörben.
- **Legyen jártas a racionális számkörben, tudjon összeadni, kivonni, szorozni, osztani.**
- Tudjon átalakítani egyszerű algebrai egész kifejezéseket (képletek), tudjon helyettesítési értékeket kiszámítani.
- Elsőfokú egyenleteket tudjon megoldani.
- Tudjon egyszerű szöveges feladatokat megoldani következtetéssel, egyenlettel.
- **Tudjon összetett szöveges feladatra több megoldás keresni.**
- Ismerje az $x \mapsto x+b$ függvényt és ábrázolni tudja konkrét racionális együtthatók esetén.
- **Tudjon adatok táblázatba rendezni. adatok ábrázolni koordináta-rendszerben. Adott szabályú táblázatot tudjon kiegészíteni egész számokkal, közönséges és tizedes törtekkel. A "kisebb", "nagyobb", "nem kisebb", "nem nagyobb", "egyenlő", "kevesebb, mint", "több mint" kifejezéseket értőn használja.**
- **Tudjon négyzetet, téglalapot, háromszöget szerkeszteni. Nevezze meg a speciális négyszögeket.**
- Ismerje a háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszínét és térfogatát.
- Ismerje a gömb tulajdonságait.
- **Ismerje a henger, a kúp tulajdonságait tapasztalati úton.**
- Tudjon adott pontot eltolni adott vektorral.
- Ismerje fel a kicsinyítést és nagyítást hétköznapi szituációkban.
- Ismerjen dinamikus szövegeket, és legyen tisztában alkalmazási lehetőségekkel
- Ismerje a Pitagorasz-tételt (bizonyítás nélkül).
- **Tudja a kocka, a téglalest felszínét kiszámítani testháló segítségével**

- Ismerje a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, „biztos”, és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.
- Határozza meg a leggyakoribb és középső adatot kisszámú konkrét adathalmazban.
- Készítsen grafikonokat, olvasson róluk egyszerű esetekben.
- Tudjon adatokat gyűjteni, rendszerezni, ábrázolni digitálisan is
- *Biztosan ismerje a "biztos", "lehetséges", "lehetetlen" fogalmakat. Legyen képes valószínűségi játékok, kísérletek kimenetelét.*
- *Tudjon grafikont készíteni táblázatokból leolvasott adatok alapján.*

TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

(5-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

Kommunikációs kompetenciák

- Hallott és olvasott történelmi szövegek megértése, szövegalkotás szóban és írásban.
- Helyes, alkotó nyelvhasználat.
- Új ismeretek szerzése, új tudás létrehozása.
- A fogalmak, gondolatok, tények, vélemények szabatos kifejezése, értelmezése szóban és írásban.
- Hatékony kommunikáció, a különböző nézőpontok elfogadása, megértése.
- A kritikus gondolkodás, kreativitás kialakítása.
- Más korokból, eltérő társadalmi közegből származó források feldolgozása
- Történelmi problémák, felvetések bemutatása digitális kommunikációs eszközök segítségével

Kommunikációs kompetenciák idegen nyelvi kommunikáció

- Szállóigék - (latin – magyar) memorizálása, értelmezése.
- Az összehasonlító nyelvészet - mint a történelem segédtudománya - alapvető elemeinek felmutatása.
- Régi írásjegyek, jelrendszerek megismerése.

Matematikai gondolkodási kompetenciák

- A történelmi, társadalmi problémák megoldása során matematikai ismeretek alkalmazása.
- Az alapvető matematikai elvek és törvényszerűségek felismerése a társadalmi jelenségekben.
- Történelmi események, jelenségek időrendbe állítása.
- Kronológiai adatok ismerete, rendezése.
- Hipotézisek alkotása, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítése

Természettudományi és technikai kompetenciák

- A természeti és a társadalmi jelenségek, folyamatok összefüggésének felismerése.
- A természetes és a mesterséges környezet megismerése.
- A fenntarthatóság, azaz a természettel hosszú távon is összhangban álló társadalom feltételeinek ismerete, s annak formálásaért viselt egyéni és közösségi felelősség elfogadása.
- A tudományos elméletek megismerése a társadalmi folyamatok alakulásában, valamint az alkalmazások és a technológiák előnyeinek és korlátainak, illetve társadalmi kockázatainak tudatosítása.

Digitális kompetencia

- Számítógépes alkalmazások ismerete, használata: – szövegszerkesztés, adattáblázatok, adatbázisok, információtárolás és -kezelés, az internet által kínált lehetőségek alkalmazása a kutatómunkákban.
- Információ megkeresése, összegyűjtése és feldolgozása, kritikus alkalmazás, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetése.
- A komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök helyes használata.
- A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang-és filmarchívumok megismerése

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- A demokrácia, az állampolgárság fogalmának és az állampolgári jogoknak az ismerete.
- A társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudás használata, az iskolai közösség ügyeiben való aktív részvétel, a kezdeményezőkészség, az együttműködés erősítése.
- Az aktuális események, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem főbb eseményeinek, a társadalmi és politikai mozgalmak valós céljainak, értékeinek és törekvéseinek az ismerete.
- A helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránti érdeklődés kialakítása.
- Hatékony, a különböző nézőpontokat elfogadó kommunikációs kultúra megalapozása.
- A társadalmi-történelmi jelenségek értékelése, különféle értékrendek összehasonlítása.
- Igény az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális és nyelvi sokféleségének megismerésére.
- A válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló önfeláldozás, segítségnyújtás értékelése
- A társadalmakra jellemző kommunikációs szabályok felismerése.
- Történelmi példákon keresztül felismeri a nehéz élethelyzetek megoldásának lehetőségeit
- A tanuló arra törekszik, hogy a társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze
- Felismeri a közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályokat

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A történelmi-társadalmi ismeretekre alapozott tudás kreatív alkalmazása adott élethelyzetekben.
- A gazdaság működésének átfogó megértése, a pénz világában való tájékozódás.
- Az etikus magatartás igényének kialakítása, a történelmi események, illetve történelmi személyiségek életútjának ismeretében.
- Pozitív attitűd formálása, a függetlenség, az alkotó- és újítókészség igénye a személyes és társadalmi életben
- Életmódtörténeti feldolgozások révén ismeretszerzés a munka társadalomépítő szerepéről.
- Alkotó, közéleti emberek munkásságának értékelése kiindulópontként szolgálhat a saját életútjának tervezésekor
- Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása.
- Történelmi témájú (régí és kortárs) művészeti alkotások értő és beleérző ismerete.
- A műalkotások értelmezése és elemzése, a saját nézőpont összevetése mások véleményével.
- A művészet szeretete, a művészi kifejezés sokfélesége iránti nyitottság, az esztétikai érzék és a kreativitás fejlesztése.
- A műalkotások forrásértékének tudatosítása.

A tanulás kompetenciái

- A hatékony, önálló tanulás kialakítása, az egyéni és csoportban történő tanulás megszervezése, az idővel és az információval való hatékony gazdálkodás kialakítása.
- Az előzetes tapasztalatokra épített tudásszerzés folyamatának elsajátítása.
- Az egyéni tanulási stratégiák tudatosítása, kiépülésének segítése.
- A tanultak alkalmazása az élet más területein is.
- A történelmi információk keresése, feldolgozása, a forráskritika, következtetések levonása fejleszti a tanulási kompetenciákat
- A kulcsfogalmak megértése és használata segíti a lényeges és kevésbé lényeges elemek elválasztását
- Felismeri, hogy a történelem tudása könnyebbé teszi a eligazodását az iskolán kívüli világban.
- Az iskolai történelem tanulás élményszerűsége motiválja a társadalmi kérdésekkel való foglalkozásra

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának céljai, feladatai

- A történelmi műveltség elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot biztosít a szűkebb és tágabb közösség számára.
- Jelenjen meg a három aspektus: a történelem, az emberismeret és a társadalomismeret.
- Korszerű társadalmi-történelmi ismeretek nyújtása.
- A magyar és az egyetemes történelem legalapvetőbb tényeinek, jelenségeinek ismerete.
- Az önálló ismeretszerzés, rendszerezés képességének kialakítása.
- A család, a lakóhely iránti érdeklődés elmélyítése.
- A tanuló megfelelő attitűdjének kialakítása önmagához, környezetéhez, a történelmi múlthoz.
- A tudásvágy felébresztése élményszerű, tevékenykedtető tanulással.
- Más népek kultúrájának, életmódjának megismerése.
- A miénktől eltérő emberi kultúrák iránti tisztelet kialakítása.
- A kronológiai és a topográfiai képesség fejlesztése.
- A tér – idő tájékozódási képesség fejlesztése, az időbeli viszonyítás képességének kialakítása.
- A kommunikációs képesség fejlesztése.
- A forráselemzés alapjainak elsajátítása.
- A történelmi összefüggések felismertetése, a logikus gondolkodás fejlesztése.
- Ok – okozati összefüggések megértetése, önálló életvitelükhöz szükséges tanulságok levonása.
- A történelmi személyiségek iránti érdeklődés felkeltése.
- A játékoság, a fantázia felhasználása a tanulásban.
- A történelemből fakadó tanulságok feldolgozása személyes élményként.
- Hazaszeretetre nevelés, nemzeti történelmünk iránti fokozott érdeklődés, nemzeti identitástudat kialakítása.
- Európai identitástudat elmélyítése.
- Átfogó világtörténelmi látásmód kialakítása, a különbségek elfogadásával, a különböző kultúrák sajátos értékeinek tiszteletben tartásával.
- A történelmi szemlélet fejlesztése.
- Reális történelmi ismeretek kialakítása.
- A folyamatosság és a változás – változtatás történelmi szerepének megértése.
- Minden nemzedék felelősségének átlátása a történelem alakításában
- Az adott fejlődési szinthez alkalmazkodva a történelem megismerésének, elemzési módszereinek ismerete.
- Az állampolgári ismeretek segítségével megértsék saját korukat, értsék a jogilag szabályozott demokratikus viszonyok rendszerét és működését, rendelkezzenek a demokratikus intézményrendszer használatához szükséges ismeretekkel.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A legfontosabb a helyes énkép kialakítása, az önállóság fejlesztése, ami minden tantárgynál, így a történelemnél is kiemelt feladat. Szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása.

Mintaadást nyújthat az alkotó, értelmes életcélok kitűzéséhez a fogyatékkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékosok társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi, politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékosok helyzete, megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, fogyatékosokkal foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokon túl (a múlt valóságghú megismerése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak tanulók esetében e műveltségi terület esetében cél, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a társadalmi környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a társadalmi valóságról.

A tantárgy nyújtson sokoldalú lehetőséget a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknál.

A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések. A történelem tantárgy oktatásánál speciális szemléltető eszköz a domború térkép, illetve a domború ábra – ám az ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.

Az állampolgári ismeretek tekintetében meg kell ismertetni a tanulókkal a látássérültekre vonatkozó jogszabályokat és érdekvédelmi szerveződések tevékenységét.

Javasolt önálló tantárgyi dosszié vezetése. Több szóbeli számonkérési lehetőséget kell biztosítani a tanuló számára. Gyengénlátók és aliglátó tanulók esetében szükséges a térben, időben történő tájékozódáshoz az adaptált történelmi térképek használata, a térképjelek ismerete. Az interneten történő információgyűjtés során lényeges az optikai segédeszköz, speciális képernyőnagyító-, olvasó szoftver alkalmazása. A tanuló számára biztosítani kell a tanuláshoz szükséges megfelelő méretre nagyított szövegeket (tananyag, házi feladat, feladatlapok) és szemléltető ábrákat (képeket, térképeket stb.). A műveltségi terület tartalmának meghatározásakor építsük be a látássérültekre vonatkozó jogi szabályozást és pozitív diszkriminációs jogait, érdekvédelmi szervezetek ismeretét.

Javasolt önálló tantárgyi dosszié vezetése. Több szóbeli számonkérési lehetőséget kell biztosítani a tanuló számára.

A hallássérült (siket, nagyothalló, cochleáris implantáció átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A műveltségi terület speciális fejlesztési tartalmát képezi a tér-idő viszonylatok, lényegkiemelés, nézőpontváltás kialakítása, a tájékozódási képesség, a történésekből, folyamatokból a tendenciák felismertetése, a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás, a kommunikáció, a kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése. A hallássérült tanuló így mélyebben képes megismerni a valóságot maga körül, segítséget kap a társadalomban való eligazodáshoz, beilleszkedéshez, továbbá a jövőről is felelősebben tud gondolkodni.

A tanulási terület sérülésspecifikus tartalma kiegészül a hallássérült személyek társadalmi beilleszkedését segítő szociális és jogi ismeretek oktatásával.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáció átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tanítás-tanulás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk.

A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A műveltség terület kiemelt rehabilitációs, rehabilitációs feladatai:

Az időszelvény fejlesztése saját élményen keresztül, majd pedig az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő

megértése.

Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, nemzeti társadalom, a világ nemzetei.

Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése, bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.

A kommunikációs képességek fejlesztése.

A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.

Tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.

Történelmi események okainak és következményeinek elemzése fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett.

A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.

A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.

Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazása.

Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

A saját szerep, a saját feladat, a saját felelősség felismeretése.

A különböző közösségekben való létezés formáinak, lehetőségeinek megismerése.

Ismeretszerzés a szabadság, felelősség, emberi helytállás jelentőségéről, az erkölcs és vallás helyéről, szerepéről az egyén és társadalom szempontjából.

Költségvetési, gazdálkodási ismeretek elsajátítása a családi költségvetéstől az államháztartásig.

A munkavállalás gyakorlatának megismerése.

Az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközök használatának megismerése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatekos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

E műveltségterület is szolgálhatja az értő olvasás-írás készség, a kifejezőkészség fejlesztését, hogy az olvasás-írás eszközzé tudjon válni a beszédfigyatekos tanulók ismeretszerzésében is. Lényeges a kommunikációs képességek fejlesztése, melyben az informatikai eszközök segítő szerepe kiemelkedő. Fontos az emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének fejlesztése és az időésztelés fejlesztése, a változások, az összefüggések, valamint tér és idő kapcsolatainak felfedeztetése. Javasolt a tanuló számára egyénre szabott feladatokat, cselekvéses helyzeteket biztosítani. Fontos a fogalom és szómagyarázatokat képekkel, ábrákkal (idővonal, gondolattérkép) és rajzokkal megerősíteni. Kiemelten fontos a gyakori szemléltetés alkalmazása, a multiszenzoros ingerfeldolgozás támogatása, ha szükséges, az ismeretanyag szövegének egyszerűsítése a szóbeli számonkérés preferálása.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében számolni kell azzal, hogy a kulcskompetenciáihoz rendelt tudások elsajátításához hosszabb időtartamot szükséges biztosítani, a szociális megértést kívánó attitűdök, képességek fejlődését pedig kognitív stratégiákkal kell támogatni.

Az általános fejlesztési területek, nevelési célok, e műveltségi terület esetében is alkalmazhatóak a sérülés típusának megfelelő adaptációval. A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges. Fontos az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása. Támogatni kell az összefüggések felfedezését, a lényegkiemelés és a többszempontú elemzés képességét, valamint az intuitív megértést. A meghatározott ismeretek e területen is az egyéni képességektől függően sajátíthatók el.

Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedéses feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására.

A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállással.

A felesleges információk szűrése lényeges számukra, továbbá kiemelt feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása. Lényeges az elsajátított ismeretek fokozatos bővítése, a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvételre bátorítása. Az önismeret, a saját személyiség megismeretése, a

saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása elengedhetetlen. Kiemelkedően fontos a közvetlen szociális, társadalmi környezet ismerete.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit (A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.)

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók esetében hangsúlyos feladat az önismeretet, a reális önértékelés kialakítása, valamint a kommunikáció fejlesztése. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, továbbá az olvasásértés intenzív megsegítése kiemelt jelentőségű számukra. A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges. A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Célunk a tehetségek felismerése, kibontakoztatása, a folyamatos tehetséggondozás. A tehetséges tanulóknak a differenciált tanulásszervezés lehetőséget biztosít, a tanórai kereteken belül is, arra, hogy képességeiket minél hatékonyabban kibontakoztathassák, érdeklődésük, motiváltságuk lankadatlan maradjon.

Feladatunk a kommunikációs készség minél árnyaltabb, több rétegű kibontakoztatása, változatos lehetőségek biztosítása szóban és írásban egyaránt. (Pl. önálló véleményalkotás, meggyőzés, érvelés, vita, retorikai képességek gyakorlása, kreatív írásgyakorlatok, összehasonlító elemzések alkotása) A történelem tantárgy gazdag lehetőséget kínál előadások, prezentációk elkészítésére, ehhez elengedhetetlen az önálló adatgyűjtés: az információk megkeresése, összegyűjtése és feldolgozása, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetése, az internet-alapú szolgáltatások elérése, s az ezek segítségével történő kutatás megtapasztalása. A kritikai gondolkodás fejlesztését segíthetjük történelmi-társadalmi modellek elemzésével, az elemző, értő forrásfeldolgozás alkalmazásával, a különböző forrásanyagok – történelmi hitelesség szempontjából történő –vizsgálatával. Adott történelmi kérdések, problémák felvetésével, a problémamegoldó készséget fejlesztjük, segítjük az elemző, kritikai attitűd kialakítását

Egy-egy választott történelmi személyiség bemutatása, egy történelmi portré elkészítése, lehetőséget kínál az adott történelmi kor komplex elemzésére, a történelem kiemelkedő alakjainak megismerésére. A társadalmi –történelmi jelenségek összehasonlítása, a különböző nézőpontok összevetése, elemzése megalapozhatja a más-más véleményeket is elfogadó kommunikációs kultúra kialakulását.

A differenciált topográfiai feladatok lehetőséget biztosíthatnak arra, hogy a történelmi tér változásait, különböző térképek alapján, elemezhesék tanulóink.

A tanórán kívüli tehetséggondozás szinterei lehetnek a szakkörök, a házi és iskolán kívüli tanulmányi versenyek, a projektfeldolgozás, valamint az iskolai rendezvényeken való aktív részvétel.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(koordináció, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

A történelmi olvasmányok feldolgozásán keresztül az olvasási és szövegértési készség folyamatos fejlesztésére nyílik lehetőségünk. Egy-egy történelmi téma megismerése, kiselőadások prezentálása, a gondolatok, vélemények, érvek ütköztetése mind-mind segíti a diákok szóbeli és írásbeli kifejezőkészségének fejlődését.

A történelmi események megismerésére különböző irodalmi műfajú – monda, mítosz, emlékirat, napló stb. – művek is alkalmasak, így a történelem és a szépirodalom kapcsolódási pontjait is felfedezhetjük tanítványainkkal, buzdíthatjuk őket a történelmi regények olvasására is.

Nyelvünk változásainak megfigyelése, a nyelvtörténet alapjainak megismerése a nyelvtani ismeretek fontosságára irányíthatják tanulóink érdeklődését.

Élő idegen nyelv

A történelem tanulása nem csupán nemzetünk, hanem más népek múltjának megismerését is jelenti.

Így lehetőség nyílik a tanult idegen nyelvet beszélő népek történelmének betekintésébe, illetve történelmi párhuzamok keresésére is. Érdekes megfigyelni, az egyetemes kultúra közvetítőjeként, a görög és latin szavak jelenlétét mind a anyanyelvünkben, mind a tanult idegen nyelvben.

Matematika

A matematika kultúránk szerves része. Érdekes eleme lehet óráinknak, ha egy-egy témakörnél felhívjuk diákjaink figyelmét a matematikatörténeti kapcsolódásokra is.

A térbeli és időbeli tájékozódás kialakításához, fejlesztéséhez, az időszámítás fogalmának elmélyítéséhez elengedhetetlenek bizonyos matematikai ismeretek.

Az évszámok memorizálásához, az események időszalagon való elhelyezéséhez is szükségünk van a biztos matematikai ismeretekre.

A történelmi adatok rendszerezéséhez fontos a diagramok, táblázatok, grafikonok értelmezése, azok készítése, az adatleolvasás elsajátítása.

Etika

Az emberiség történetének megismerésén keresztül szinte észrevétlenül találkoznak diákjaink az alapvető erkölcsi fogalmakkal, értékekkel. Lehetőségünk nyílik arra, hogy életkorukhoz, érdeklődésükhöz, fejlettségi szintjükhöz igazodva, biztosítsuk azt, hogy minél több erkölcsi kérdésről alkothassanak véleményt, gondolataikat, érvekkel alátámasztva, minél kulturáltabban fogalmazhassák meg.

Történelmi tanulmányaik során megismerkednek a nagy világvallások világképével és erkölcsi tanításaival, megismerik az ember szerepét, helyét a gyorsan változó világban.

Elsajátíthatják a társadalmi együttélés közös normáit, egy kisebb, védettebb közegben tapasztalhatják meg az együttműködés fontosságát.

Természettudomány

A történelem tanulásánál döntő fontosságú a térbeli tájékozódás, a különböző történelmi térképeken való eligazodás, az alapvető térképészeti jelölések megismerése. Érdemes tanulóinkkal megfigyeltetni, hogyan változnak az országhatárok a különböző történelmi korokban, milyen átrendeződések olvashatók le a múlt térképeiről.

Feladatunk a gazdasági és társadalmi összefüggések megláttatása tanítványainkkal.

Nemzeti múltunk megismerése lehetőséget biztosít arra, hogy megismertethessük, megszerettethessük tanítványainkkal a magyar népszokásokat, népi hagyományokat.

A korabeli újítások, találmányok működési elveinek megértése hozzájárulhat ahhoz, hogy a technikai változások jelentőségét is értékeljék diákjaink.

Földrajz

A társadalmi, gazdasági változások megértéséhez fontosnak tarjuk a különböző földrajzi adatok ismeretét, az összefüggések felismerését. A természeti adottságok, az ásványkincsek, a természetes és épített környezet mind meghatározói a kialakuló településszerkezeteknek, egy ország gazdasági lehetőségei hatással vannak annak társadalmi viszonyaira is.

A történelmi térben való biztos tájékozódás kialakításához alapos földrajzi ismeretekre van szükség, célunk, hogy különböző térképeken – földgömb, falitérkép, atlasz, kontúrtérkép – biztosan eligazodjanak diákjaink.

Művészetek (ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház)

Egy adott történelmi korszak alapos megismeréséhez elengedhetetlen a kor zenei stílusirányzatainak ismerete, jellemzőinek felismerése. Zenehallgatással, a zeneművek elemzésével segítjük tanítványainkat abban, hogy minél árnyaltabb képet kapjanak egy-egy korszakról.

Ezt a komplexitást segítheti a képzőművészeti alkotások megismerése, albumok, diásorozatok megtekintése, a művek értelmezése, múzeumlátogatások, kiállítások szervezése.

Törekszünk arra, hogy tanítványaink minél többféle, a tanult korszakokat megidéző, technika kipróbálásával, kreatív módon alkothassanak, hozzanak létre saját alkotásokat.

A tanórák keretét adnak arra, hogy a történelmi eseményeket „életre keltsük”, dramatizáljuk.

Érdekes helyzetgyakorlatokkal tehetjük élettelebbé a tanultakat, az azonosulás lehetőséget teremt arra, hogy tanítványaink átérzhessék a tanult korszak embereinek konfliktusait, élethelyzeteit, több nézőpontból közelíthessék meg a történelmi eseményeket.

Színházlátogatások szervezésével, nemzeti ünnepeinkre való felkészüléssel, előadások bemutatásával is segítjük diákjainkat a múlt iránti érdeklődés és tisztelet formálásában.

Korabeli fotók, albumok vizsgálatára, történelmi témájú, a tananyaghoz kapcsolódó filmek/filmrészletek megtekintésére, közös elemzésére, fotók, kisfilmek készítésére a médiaórán nyílik lehetőségünk.

Digitális kultúra

A tantárgy egyre szélesebb lehetőséget kínál arra, hogy a diákok a történelmi eseményekről, híres történelmi személyiségekről minél teljesebb képet nyerjenek. Kiselőadásaihoz, házi dolgozataikhoz ma már szinte nélkülözhetetlen az Internet helyes használata. Fontos, hogy megtanítsuk őket az adatgyűjtés fortélyaira, segítsük őket az adathalmazban való tájékozódásban, és az igényes, megbízható Internetes felületek megismerésében.

Vizuális nevelés és környezetkultúra

Az életvitel és gyakorlat műveltségi terület számos ponton fonódik össze a történelem tanításával.

Ilyen lehet, ha a diákjaink a tanult történelmi korszakok manuális technikáit kipróbálhatják, kreatív alkotásokat készíthetnek, illetve, ha különböző helyzetgyakorlatokkal segítjük őket életviteli tapasztalatok megszerzésében.

Testnevelés

A történelemtudomány érdekes ága a sporttörténelem. Éléményszerű lehet diákjaink számára, ha szemelvényeket kaphatnak a testedzés történetéből, illetve ha megismerhetik az ókori és újkori olimpiák történetét. Szervezünk számukra – pl. görög projektünk keretében – olimpiai versenyszámokat, ahol összemérhetik erejüket, ügyességüket, s szinte észrevétlenül, játékos formában, szereznek ismereteket a különböző sportágakról.

.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből.
- A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése
- A folyamatosság és a változás történelmi szerepének megértése.
- A múlt élményszerű megismertetése.
- Átéltető, érzékelhető, szemléltető, cselekedtető történelemtanítás megvalósítása.
- *A tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulónál kiemelten fontos.*
- Értő olvasás, kulcsszavak keresése, lényegkiemelés.
- A kulcsfogalmak megértése, alkalmazása, gyakorlása.
- Kérdések megfogalmazása a tanult témákkal kapcsolatban.
- Jellemző életképek bemutatása, emberi élethelyzetek és magatartásformák megfigyelése.
- Az egyes korszakok jellemző tárgyi, írásos, képi forrásainak összegyűjtése, értelmezése.
- Konkrét történelmi események, élethelyzetek képszerű bemutatása.
- Az adott korhoz kapcsolható helytörténeti érdekességek gyűjtése.
- Összművészeti projektekből való részvétel
- Történelmi szituációk eljátszása.
- *Aktív részvétel a dramatizálásban.*
- Beszélgetés, vita egy történelmi témáról.
- Szóbeli és írásbeli beszámoló a tanultakról.
- Történelmi események idő-és térbeli elhelyezése.
- Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel.
- *Időfogalom mélyítése, tájékozódás a képes időszalagon.*
- A történelmi térképek grafikai jeleinek megismerése, a térképolvasás kialakítása.
- *Ismerkedés a történelmi atlasz használatával.*
- A hétköznapi történelem felfedezése.
- A történelem és néprajz forrásainak vizsgálata.
- Az év során két projekt (**Görög és Árpád népe** c.) segíti a tananyag részletesebb feldolgozását, mélységelvű megközelítésének lehetőségét. A projektekhez csatlakozik a magyar nyelv-és irodalom, az ének-zene, a rajz, technika tantárgy és mindkét esetben játékos, művészeti órával zárjuk a közös munkát.

A csökkentett követelmény dőlt betűvel szedve!

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
A történelem az élet tanítómestere		
A történelem forrásai Tárgyi, írott és képi források. A mozgókép, mint történelmi forrás Családi fotóalbum, személyes tárgyak. A történelem segédtudományai. (régészet, nyelvtudomány, néprajz, embertan)	Személyes múlt és a történelmi múlt forrásainak összevetése. Régészeti tevékenységek leképzése játékos formákban. újságcikk írása egy ásatásról Lelet és rekonstrukció összevetése. Népszokások gyűjtése.	Tudja megkülönböztetni a történelem különböző forrásait. <i>Legyen ismerete a történelem különböző forrásairól, ismerje a régészek munkáját.</i>
Magyarország régészeti lelőhelyei Vértesszőlős	Ismerkedés a történelmi atlaszsal. Őskori étlap összeállítása. Őskori vadász- és halászeszközök készítése. Dramatizálás.	Ismerje a téma fogalmait, a zsákmányoló és a termelő életmód jellemzőit. <i>Ismerje a téma alapvető fogalmait, Kérdések segítségével tudjon beszámolni az ősember életmódjáról.</i>
Az emberi élet kezdetei és nyomai		
A zsákmányoló és a termelő ember.		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
A gyűjtögető, a halászó, a vadászó ember. A földművelés és az állattenyésztés kezdetei. Az első mesterségek és a csere kialakulása. Hajlékok típusai (kunyhó, jurta, veremház, boronaház, több helyiséges lakóház). <i>A hajlékok néhány típusa. (kunyhó, jurta, több helyiséges lakóház).</i> A természeti környezet és a hajlékok típusai. <i>Építkezési anyagok.</i> Az életmód és az építkezés technikájának összefüggése a nomád népeknél (szállítható sátrak, illetve jurta). <i>Összefüggés keresése az életmód és az építkezés technikája között.</i>	Agyagozás kézzel, majd korong segítségével. <i>Résztétel a közös tevékenységekben</i> Hajlékok típusainak bemutatása régi fotókon, rajzokon. Makettek készítése. Rajzolás, festés. Képek gyűjtése. (Rajz és technika órán) <i>Rajzolás, festés. Képek gyűjtése.</i> Szókinsz bővítés. Az éghajlat, a természeti környezet és az építkezési alapanyagok összefüggéseinek felfedeztetése, bemutatása, <i>az összefüggések megértése</i> (Összehasonlítás távolabbi kultúrák hajlékaival: iglu, fűkunyhó stb.) <i>Képek gyűjtése a lakóhelyről, kirándulás, megfigyelés, gyűjtőmunka.</i>	Értse a letelepedett életmód és a mesterségek kialakulása közti összefüggést. Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, időfogalmat. Ismerjen fel a hajléktípusok közül legalább hármat. Értse a természeti környezet és hajlékok típusai közötti összefüggést. <i>Vegyen részt a manuális tevékenységekben és a gyűjtőmunkákban.</i> <i>Tudja a legfontosabb hajléktípusok rajzát a szókártyáival összepárosítani. Ismerje a legfontosabb építkezési anyagokat.</i>
Fogalmak: őskor, ősember, régészet, lelet, eszközkészítés, eszközhasználat, szakóca, kőbalta, munkamegosztás, gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, termelés, csere, természetimádat, szellemek, mágia, barlangrajz <i>őskor, ősember, régész, szakóca, kőbalta, gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, csere, barlangrajz</i> Évszám: időfogalom: nagyon régen, régen Az időfogalom mélyítése, az időbeli tájékozódás kialakítása kiemelten fontos. Kapcsolódási pontok: természettudomány, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
Az ókori Kelet világa Egyiptom, a Nílus ajándéka. Az Egyiptomi Birodalom. A rejtélyes piramisok. Az egyiptomi tudomány és vallás. <i>Egy földműves házában a Nílus partján.</i> <i>Vendégségben a fáraónál.</i> <i>Az egyiptomi iskolában.</i> Történetek Mezopotámiából. India Kína <i>Képek az ókori India és Kína történetéből</i>	Az öntözéses gazdálkodás eszközeinek modellezése. Kiselőadás önálló gyűjtőmunkával. Múzeumlátogatás. Hammurapi törvényeinek elemzése. Zikkurat készítése kartonból. Ékírással agyagtáblák készítése. Az indiai társadalom rétegződésének megfigyelése, beszélgetés a lélekvándorlásról. Indiai hangulat (zenehallgatás, füstölő használata) Gyűjtés a kínai találmányokról, étkezési, öltözködési szokásokról csoportmunkában.	Tudja a tanult történelmi események helyszíneit különböző léptékű térképeken megmutatni. <i>Tudja leolvasni, megmutatni a képes történelmi atlaszban a tanultakkal összefüggő történelmi helyeket.</i> Ismerje a témához kapcsolódó alapvető fogalmakat. Értse az öntözéses gazdálkodás és a nagy birodalmak kialakulása közti összefüggéseket.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Az írás feltalálásának jelentősége az emberiség történetében (hieroglifák, ékírás, képirás, betűírás) Kitekintés: Az írás megjelenésétől az internet használatáig A kommunikáció történetének alapfordulatai: írás, nyomtatás, távközlés és képrögzítés, internet és hálózati kommunikáció.	Kiselőadások (pl. Kínai Nagy Fal, cseréphadsereg,) Íráshordozók és írásrendszerek (papirusztekercs, rosette-i kő, törvényoszlop stb.) megfigyelése. hieroglif jelek, ékírással agyagtáblák, kínai írásjelek készítése. Irányított beszélgetés a kommunikáció történeti fejlődéséről	Ismerje az írásfejlődés lépéseit. <i>Tudjon megnevezni néhány régi írásfajtát.</i> Vegyen aktívan részt a beszélgetésben. Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, évszámokat, helyeket.
Fogalmak: ókor, öntözéses földművelés, fáraó, piramis, építészet, szobrászat, múmia, mumifikálás, hieroglifa, többistenhit, rádzsa, maharadzsa, város, birodalom, ékírás, Kheopsz <i>ókor, öntözéses földművelés, fáraó, piramis, múmia, hieroglifa, birodalom, ékírás</i> Helynév: Egyiptom, Nílus, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, India, Indus, Gangesz, Kína, <i>Egyiptom, Nílus, Mezopotámia, India, Kína</i> Évszám: kb. 5000 éve		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, természettudomány, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
Görög projekt (mélységelvű megközelítés lehetősége) Az ókori Hellász A görög táj Történetek a görög mitológiából. - Krétai mondák - Trójai mondakör <i>Történetek a görög mondavilágból.</i> A görögök vallása. „Látogatás az Olümposzon”, görög istenek. Jóshelyek. Az olimpiai játékok. <i>Az olimpiai játékok.</i> Görög városállamok: - Athén - Spárta <i>Görög városállamok:</i> - Athén - Spárta	Tájékozódás az ókori Hellász tájain. Mitológiai történetek olvasása és feldolgozása. Mese és valóság elemeinek megkülönböztetése tanári segítséggel. Labirintuszjáték. Dramatikus játékok. Önálló gyűjtőmunka, rajz, festmény készítése egy „kedvenc” görög istenről Idegenvezetés Olimpiában. Az olimpiai játékok szabályai, versenyszámai. Az ókori és az újkori olimpiák összehasonlítása. Közvetítés készítése egy ókori és egy újkori olimpiáról. A két városállam szokásainak, kultúrájának összehasonlítása. Athéni és spártai mindennapok (nevelés, öltözködés, ünnepek, játékok) megismerése. Látogatás az athéni iskolában. Rekonstrukciós rajzok készítése. Szituációs játékok. Videofilm megtekintése.	Tudjon tájékozódni falitérképen és történelmi atlaszában. Ismerjen néhány görög istent, Tudjon elmondani mitológiai történeteket. <i>Ismerjen 2-3 görög istent, tudja elmondani 1-2 monda rövid tartalmát.</i> Ismerje az ókori olimpiák versenyszámainak, szabályait. <i>Ismerje az olimpia jelentőségét.</i> Vegyen részt alkotó módon a feladatban. Legyen képes a két városállam főbb jellemzőit összehasonlítani.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Hősök és csaták. Görög – perzsa háborúk.	Csaták tanulmányozása mozaweb-es videókból Filmbejátszások a témát feldolgozó játékfilmekből. Összehasonlító elemzés: a nyomtatott szöveg és a film jellemzőinek összehasonlítása, a hitelesség kérdése	Tudja az eseményeket térképen nyomon követni, időrendbe sorolni. <i>Nem elvárható.</i> Fogalmazza meg véleményét kulturáltan, érvekkel alátámasztva.
Athén Periklész korában. Periklész, az athéni államférfi. Periklész kora. Az athéni népgyűlés.	Történelmi portré készítése önálló gyűjtőmunkával. Az athéni demokrácia tényezőinek megfigyelése, összehasonlítása a mai demokrácia elemeivel. (választójog, szavazati jog, politikai jog, törvényhozás) Diavetítés, kiselőadások Szobor-puzzle Szeikilosz sírverse (ének) Hangszerek: líra, kithara, aulos Görög táncok tanulása	Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat. Értse a görög kultúra egyetemes hatását Ismerje meg a demokrácia működését az athéni poliszban
Athén, a művészetek városa. - Építészet - Szobrászat - Színház. - A zene szerepe az ókori görög világban	Hangszerek: líra, kithara, aulos Görög táncok tanulása	Értse a görög kultúra egyetemes hatását Ismerje meg a demokrácia működését az athéni poliszban
Történetek Nagy Sándorról	Önálló kutatómunka Nagy Sándor életéről. Történetek olvasása, feldolgozása. Térképolvasás.	Végezzen önálló gyűjtőmunkát Nagy Sándorról.
A görög műveltség elterjedése.	Művészeti óra (trójai faló készítés, színházi maszkok, labirintus modell)	Ismerje a görög kultúra máig is látható emlékeit
Mindennapi élet az ókori Athénban.	Komplex témafeldolgozás, házi dolgozat, időutazás, a szerzett ismeretek jelenjenek meg a fogalmazásban. Építészeti megoldások tanulmányozása	Ismerje a görög kultúra máig is látható emlékeit
Az ókori világ csodái	Projektzáró mulatság, görög lakoma zenével, tánccal, csoportos feladatokkal	Vegyen részt a közös játékokban, feladatokban. <i>Képességeinek megfelelő mértékben.</i>
Fogalmak: városállam, piac, kereskedelem, népgyűlés, démosz, demokrácia, mítosz, mitológia, színház <i>népgyűlés, mítosz, színház</i> Név: Zeusz, Pallasz Athéné, Héra, Hermész, Aphrodité, Artemisz, Apollón, Héphaisztosz, Dionüszosz, Dareiosz, Xerxész, Leonidász, Miltiádész, Periklész, Nagy Sándor <i>Zeusz, Héra, Pallasz Athéné</i> Helynév: Olümposz, Olümpia, Marathón Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Alexandria <i>Olümposz, Athén, Spárta, Perzsia</i> Évszám: kb. 2500 éve, Kr.e.776, Kr.e.490.		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, természettudomány, idegen nyelvek, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház, testnevelés		
Az ókori Róma Mondák Róma alapításáról. Királyság, köztársaság.	Római mondák olvasása, feldolgozása. A két államforma összehasonlítása.	Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat. <i>Tudjon röviden elmondani legalább egy római mondát.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Pun háborúk - Az első pun háború - A második pun háború - A harmadik pun háború	Térképolvasás. Hadvezér játék. Gyűjtőmunka a pun hadviselés érdekességeiről (átkelés az Alpokon, harci elefántok)	Ismerje a pun háborúk eseményeit, helyszíneit, hadvezéreit. Tudja időrendbe sorolni a pun háború eseményeit. <i>Nem elvárható.</i>
- A Spartacus-féle rabszolga felkelés	A felkelés eseményeinek idő és térbeli elhelyezése, ok – okozati összefüggések felismertetése.	Tudja a felkelés eseményeit térben és időben elhelyezni. <i>Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat.</i>
A rabszolgapiacon, szabadok és rabszolgák.		
Julius Caesar Julius Caesar hadserege	Történelmi portré készítése. A római légio jellemzőinek összegyűjtése csoportmunkában.	Ismerje a római hadsereg felépítését.
A császárság <i>Történetek Augustusról.</i> Történetek a római császárokról.	A császárság fogalmának tisztázása. Forráselemzés.	<i>Ismerjen 1-2 római császárt.</i>
Róma, a világ ura -A provinciák	A provincia fogalmának megbeszélése. Térképolvasás a megismert térképjelek segítségével.	Ismerje néhány (1-2) pannon város nevét.
Róma, a birodalom fővárosa		
- Róma építészeti emlékei, nevezetességei - Mindennapi élet Rómában - Szórakozás Rómában Róma, az ókori nagyváros. A római iskola.	Római találmányok, padlófűtés, utak, vízvezeték, kiselőadások	Ismerje a római technikai újításokat
A rómaiak hazánk területén. <i>A rómaiak hazánk területén.</i> A népvándorlás viharában.	Látogatás Aquincumban.	
Római lakoma	Témazárás: A tanult ismeretek felidézése játékos formában	Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat.
Fogalmak: királyság, köztársaság, rabszolga, gladiátor, császár, császárság, provincia, amfiteátrum, barbár, népvándorlás, birodalom, rabszolga felkelés, Pax Romana, légio <i>birodalom, gladiátor, rabszolga, rabszolga felkelés, császár, népvándorlás</i> Név: Romulus, Remus, Hannibál, Scipio, Spartacus, Julius Caesar, Augustus <i>Romulus, Remus, Spartacus, Julius, Caesar, Augustus</i> Helynév: Itália, Róma, Karthágó, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum <i>Római Birodalom, Pannónia, Aquincum</i> Évszám: kb. 1500 éve, Kr.e. 776,		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, idegen nyelvek, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
Az Ószövetség népe A Biblia <i>A Biblia</i> Ószövetségi történetek: - Teremtés történet - A vízözön	A Biblia, mint történelmi forrás. A Biblia, mint irodalmi mű. Ószövetségi történetek olvasása és feldolgozása.	Ismerje fel a bibliai helyszíneket különböző léptékű térképeken. Ismerje a Biblia részeit Ismerjen néhány bibliai történetet, legyen tisztában a témához kapcsolódó fogalmakkal.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
- Noé bárkája - Történetek Mózesről, Dávid királyról és Salamonról	Verbális tartalmak képi adaptációja bibliai történetek, kisfilmek Történet mesélés indián beszélgetéssel	<i>Segítséggel tudjon elmesélni 1-2 bibliai történetet, tudjon különbséget tenni a mesei és valóságos elemek között.</i> Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket.
Fogalmak: Biblia, Ószövetség, egyistenhit, héber, zsidó vallás, Újszövetség Biblia Név: Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid, Salamon, Jézus <i>Ádám, Éva, Mózes, Jézus</i> Helynév: Kánaán, Jeruzsálem, Betlehem <i>Betlehem</i>		
A kereszténység születése: Történetek a keresztény egyház kialakulásáról. A kereszténység elterjedése. A kereszténység fő tanításai. Történetek Jézus életéről. A keresztény időszámítás. <i>Történetek Jézus életéről.</i> <i>A keresztény időszámítás.</i>	Újszövetségi történetek feldolgozása. Beszélgetés a keresztény értékekről. A Kr.e., Kr.u., illetve az évtized, évszázad, évezred fogalmak megértése és gyakorlása. Történelmi korok, évezredek, évszázadok	Ismerjen néhány történetet Jézus életéről. Legyen tisztában a keresztény időszámításhoz kapcsolódó fogalmakkal. <i>Legyen képes beszélni Jézus születéséről, a kereszténység kialakulásáról.</i>
Fogalmak: keresztény, evangélium, megváltó, próféta, apostol, vallás, egyház, püspök keresztény, megváltó, vallás, egyház, püspök, keresztség és úrvacsora <i>keresztény, megváltó, vallás, egyház, püspök</i> Név: Jézus, Mária, József, Júdás, Szent Pál, Nagy Konstantin <i>Jézus, Mária, József</i> Helynév: Betlehem, Jeruzsálem <i>Betlehem</i> Évszám: 476. <i>476 Krisztus előtt, Krisztus után.</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A középkor világa Nagy Károly birodalma. Az arab hódítás. Az iszlám A középkori nagybirtok, hűbérurak, hűbéresek Egy uradalom működése A középkori várak. <i>A középkori várak.</i> A lovagi élet. <i>A lovagi élet.</i> A középkori városok. <i>A középkori városok.</i>	A Frank Birodalom felépítése. A középkori nagybirtok részeinek megfigyelése kép segítségével. Hűbéri eskü dramatizálása. Beszélgetés, adatgyűjtés a középkori falu életéről Kiselőadás a különböző vártípusokról. Lovagi szokások megjelenítése (lovagi torna, címerkészítés, korabeli ruhák, táncok megismerése). A város kialakulásának földrajzi meghatározottsága Egy középkori és egy mai város összehasonlítása (városirányítás, építkezés, térrendezés, higiénia viszonyok). Járványok a középkorban.	Ismerje a feudális nagybirtok felépítését. Legyenek ismeretei a középkori falvak, földesúri várak mindennapjairól, szokásairól. <i>Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat. Tudjon néhány összefüggő mondatot a falvak, városok, lovagok életéről.</i> Értse a városok kialakulásának okait. <i>Ismerje a középkori város jellegzetességeit</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Céhmesterek és kereskedők. <i>Céhmesterek és kereskedők.</i> A középkori egyház. Az egyház felépítése. A kolostorok világa A középkori ember műveltsége. Történetek az egyház szerepéről, a kolostori élet. <i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat, és még fontosabb szerepe van a tevékenykedtetésnek, dramatizálásnak</i>	Szituációs játékok: céhalapítás, cégértervezés, céhszabályok megalkotása, középkori reklám Korabeli írásos források olvasása, értelmezése. Zenehallgatás. Gregorián zene Az egyház szerepének megfigyelése, egyház és műveltség összefüggésének értelmezése.	Ismerje a céh fogalmát. Ismerje a céh fogalmát. Értse az egyház és a középkori műveltség közötti összefüggést. <i>Kérdések segítségével tudjon néhány mondatot a kolostorok életéről.</i> Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat. A témakörhöz kapcsolódó fogalmak ismerete.
Fogalmak: középkor, iszlám, pápa, szent, ereklye, kolostor, szerzetes, bencés rend, pálos rend, román stílus, gótikus stílus, egyházszakadás, földesúr, oklevél, kódex, legenda, uradalom, robot, jobbágy, hűbérúr, hűbéres, hűbértartok, vár, lovag, középkori város, polgár, adó, vám, céh <i>középkor, pápa, kolostor, szerzetes, kódex, jobbágy, jobbágytelek, hűbérúr, hűbéres, hűbértartok, vár, lovag, középkori város, polgár, kereskedelem</i> Név: Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Szent Ferenc, Gutenberg Helynév: Frank Birodalom, Arab Birodalom, Mekka, Bizánc, Német-római Császárság Évszám: 800. 800		
Kapcsolódási pontok: etika, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház, testnevelés		
Árpád népe projekt (mélységelvű megközelítés lehetősége) A magyarság története 1301-ig A magyar nép eredete: mondák és valóság. <i>A magyar nép eredete: mondák és valóság.</i> A vándorlás <i>Vándorlás a pusztákon, harcoló őseink.</i> A honfoglalás. A honfoglaló magyarok életmódja.	Eredetmondák olvasása. A mesés és a valóságos elemek megkülönböztetése. Vándorlás útvonalának nyomon követése falitérképen és atlaszban. A vándorló ősmagyarok életmódjának megismerése. Filmbejátszások a témát feldolgozó játékfilmekből. A Feszty-körkép tanulmányozása Jurta makett (technika óra) A magyarok harcmódorának, fegyvereinek megismerése. Íjászat. Kassai Lajos iskolájának bemutatása Ritmusjáték sámándobbal Társadalom szerveződése, nagy család, törzs, táltos	Tudja megkülönböztetni- tanári segítséggel- eredetmondáinkban a mesés és valóságos elemeket. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Legyen képes az ősmagyarok vándorlási útvonalát térképen nyomon követni. <i>Rendelkezzen ismeretekkel az ősmagyarok életmódjáról.</i> Tudja a honfoglalás eseményeit térben és időben elrendezni. <i>Ismerje a honfoglalás évszámát és jelentőségét.</i> Szimbólumok ismerete, vérszerződés, életfa, turul
Letelepedés, kalandozó hadjáratok. Az államalapítás.	A kalandozó magyarok harcmódorának megfigyelése.	A témakörhöz kapcsolódó fogalmak ismerete.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Géza és Szent István.	Az államszervezés feladatainak összegyűjtése. Történelmi portré készítése önálló gyűjtőmunkával. Szent István: Intelmek (forráselemzés) István, a király (filmelemzés, zenehallgatás) Ismerkedés a Szent Korona kutatócsoport munkájával.	Értse az államszervezés jelentőségét, ismerje Géza és Szent István államalapító munkáját. <i>Ismerje Géza és István nevét, jelentőségüket.</i>
Szent László és Könyves Kálmán.	László-mondák olvasása és feldolgozása.	Legyen képes összehasonlítani Szt. István, László és Könyves Kálmán törvényeit, tanári segítséggel. <i>Ismerje Szent László és Könyves Kálmán nevét, 1-2 törvényét</i>
László és Kálmán törvényei.	Forráselemzés.	
II. András és az Aranybulla	A bulla fogalmának megértése, az ellenállási záradék jelentőségének megbeszélése.	
IV. Béla Tatárjárás. A második honalapítás.	IV. Béla tatárjárás előtti és utáni politikájának értelmezése tanári segítséggel.	Térkép segítségével idézze fel a tatárjárás eseményeit. <i>Jártasság szintjén használja a Képes történelmi atlaszt.</i>
Az Árpád-kor műveltsége.	Az Árpád-kor kulturális emlékeiről kiselőadás segítségével. Látogatás a közeli Árpád-kori templomban (Gercse templom)	
Projekt zárás	Élet a középkori Magyarországon Játékos feladatok csoportmunkában kapcsolódó tantárgyak: ének-zene, rajz, technika, magyar irodalom	<i>Vegyen részt a játékos ismeretszerzésben</i>
Fogalmak: kalandozás, vármegye, tized, ispán, törvény, bulla, tatár/mongol, hun, kun, finnugor, székelyek, őshaza, nomád pásztorkodás, nagycsalád, nemzetség, törzsszövetség, fejedelem, táltos, vérszerződés, honfoglalás, finnugor, nagycsalád, nemzetség, törzs, törzsfő, fejedelem, vérszerződés, honfoglalás, Szent Korona, aranybulla vármegye, tized, ispán, tatár, Szent Korona, vérszerződés, honfoglalás Név: Álmos, Árpád, Géza fejedelem, I. István, Gellért püspök, I. László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, Julianus barát, IV. Béla, Hunor, Magor, Emese, Szt. Erzsébet Géza fejedelem, I. István, I. László, Könyves Kálmán, II. András, IV. Béla Helynév: Esztergom, Székesfehérvár, Erdély, Buda, Muhi, Urál, Volga, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence A megtanulandó helynevek megegyeznek a fentiekkel. Évszám: 895-907, 997-1000., 1000-1038., 1222, 1241-42., 1301. Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, természettudomány, digitális kultúra, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház, testnevelés		

A továbbhaladás feltételei

- Tudjon különbséget tenni a történelem forrásai között. Tudja, hogy a tanult történetek közül melyik történt előbb, melyik később, mennyivel- a tantervben megadott lépték szerint.
- Tudja, hogy az egyes történetek eseményeihez milyen nevek, helyszínek kapcsolhatók. Tudjon tanult történetet elmondani kérdések alapján a tantervben megjelölt fogalmak felhasználásával.
- Tudja a tanult történetek eseményeinek helyszíneit különböző léptékű térképeken megmutatni. Tudjon kérdéseket feltenni a tanult történetekhez.

- Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei között. Tudjon elvégezni egyszerű kronológiai számításokat.
- Legyenek elemi összehasonlító fogalmai a távoli korban és a ma élő emberek életmódjáról.
- Tudjon elmondani bibliai történetet.
- Tudja a tanult eseményeket időrendbe rendezni.
- Ismerje őseink életmódját, a honfoglalás jelentőségét.
- Képes, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival leírni
- Ismeri, fel tudja idézni a magyar és az európai történelem hagyományaihoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket
- Tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait
- Feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról
- Önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről
- Felismeri a különböző korokra jellemző tárgyakat, életmódot, szokásokat

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A történelmi – társadalmi valóság jelenségeinek reális értékelése.
- Korszerű társadalmi - történelmi ismeretek nyújtása.
- Ismeretszerzés megfigyelésekből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, tömegkommunikációs eszközökből.
- Az önálló ismeretszerzés, rendszerezés, alkalmazás képességének fejlesztése
- Értő olvasás, kulcsszavak, kulcsmondatok keresése.
- *Ismeretek bővítése rövid forrásanyagok olvasásával*
- A miénktől eltérő emberi kultúrák iránti elfogadás, tisztelet kialakítása
- A kronológiai és a topográfiai tájékozódó képesség fejlesztése.
- Néhány kiemelt jelenség, esemény időpontjának pontos ismerete, egyszerű kronológiai számítások elvégzése.
- *A tanult évszámok elhelyezése időszalagon, a történelmi atlasz megfelelő használata*
- A kommunikációs képességek fejlesztése, érvekkel alátámasztott véleményalkotás kialakítása, a vitakultúra fejlesztése
- *A kommunikációs képességek fejlesztése, a tanult anyag lényegének kiemelése tanári segítséggel*
- Különböző történelmi források értő elemzése
- A történelmi események közti összefüggések megértése, a logikus gondolkodás fejlesztése, a szabatos, színes élőbeszéd kialakítása.
- *Ok-okozati összefüggések megértése tanári rávezetéssel*
- A történelmi személyiségek szerepének felismerése adott történelmi szituációban
- Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése.
- Ötletes, játékos történelemközelítési módok felmutatása *(a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknál kiemelten fontos)*
- Nemzeti történelmünk személyei és alakjai iránti tisztelet elmélyítése
- *A lakóhely, az ország kulturális értékeinek, hagyományainak ápolása*
- A természetet tisztelő, azt felhasználó és nem kihasználó paraszti életmód értékeinek bemutatása.
- a narratív képességek fejlesztése, történetek feldolgozásán keresztül.
- A tanév során két projekt teszi lehetővé az elmélyült ismeretszerzést, ill. segíti a tananyag részletesebb feldolgozását, mélységelvű megközelítésének lehetőségét: **Reneszánsz és Reformkor c. projekt.**

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Virágzó középkor Magyarországon		
Károly Róbert	Diagramok elemzése. Gazdasági ismeretek	A gazdasági intézkedések megértése, elemzése
Károly Róbert gazdasági intézkedései A visegrádi találkozó	Forráselemzés. Olvasmány feldolgozás.	Ismerje a témakörhöz kapcsolódó fogalmakat, értse az összefüggéseket.
Nagy Lajos, a lovagkirály Az 1351. évi törvények <i>Nagy Lajos törvényei</i>	Törvények olvasása, elemzése páros munkával. Vártípusok Rekonstruált történelmi terek a Digitális Legendárium tanulmányozása	Tanári rávezetéssel ismerjen fel ok – okozati összefüggéseket. Térképek elemzése, hódítások, nemzetközi kapcsolatok értékelése.
Magyar várak, végvári rendszer	„Az én váram” házi dolgozat elkészítése szempontsor alapján Várostípusok jellemzőinek összegyűjtése, összehasonlítása csoportmunkában.	Ismerje a különböző várak és várostípusok jellemzőit. Hogyan éltek a végvárakban.
Zsigmond, a császár és király A magyarországi városfejlődés	Hunyadi János pályafutásának megismerése	Hunyadi sikereinek értékelése, a Nándorfehérvári győzelem c. animációs film elemzése

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Fogalmak: aranyforint, kormányzó, báró, végvár, székervár, zsoldos, ősiség, kilenced <i>aranyforint, kormányzó, végvár, zsoldos, kilenced</i> Név: I. Károly, I. Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, <i>I. Károly, I. Lajos,</i> Helynév: Nándorfehérvár, Visegrád <i>Nándorfehérvár</i> Évszám: 1335, 1456 1456		
Reneszánsz projekt (mélységelvű megközelítés lehetősége) A reneszánsz általános jellemzése komplex művészeti óra. képzőművészet, építészet, zene A reneszánsz Magyarországon Hunyadi Mátyás és kora Mátyás király asztalánál. <i>Mátyás király</i> A Corvin név eredete A Corvinák, A magyar történetírásról Bonfini Mátyás, mint hadvezér Mátyás, mint politikus Mátyás emlékezete Reneszánsz lakoma .	a reneszánsz, mint újjászületés a gondolkodás megváltozása példákön keresztül illusztrálva Zene Mátyás udvarában, reneszánsz táncok tanulása (ének-zene) Történelmi portré készítése megadott szempontok segítségével. Ki volt Mátyás király? - kiselőadás - Mátyás-mondák olvasása - Korhű lakoma megtervezése. - Mese és valóság megkülönböztetése a mesékben, mondákban, írott forrásokban. forráselemzés, corvinák megismerése, sorsa Iniciale készítése (rajz óra) Múzeumlátogatás. Visegrád Mátyás csatái, hadvezérei, vaktérkép gyakorlás „Néhai való jó Mátyás király” A Mátyás kultusz kialakulásának okai projektzárás stilizált öltözetben zenével, tánccal, jelenetekkel összegezzük a megszerzett ismereteket.	ismerje a reneszánsz stílusjegyeket, értse meg hogyan változott meg a gondolkodásmód ebben a korszakban Ismerje Mátyás király korának jellemzőit. <i>Ismerjen 1 - 2 Mátyás - mondát, Mátyás uralkodásának főbb jellemzőit.</i> <i>Dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok a reneszánsz udvari szokások megismerése</i> Tudjon a corvinák keletkezéséről, sorsáról, a kódexek jellemzőiről Ismerje Mátyás politikáját, a fekete sereg felépítését Tudja értékelni, összegezni Magyarország helyzetét, a reneszánsz kultúrát Mátyás korában. <i>Tudjon kérdésekre válaszolni a témával kapcsolatban.</i>
Fogalmak: nemes, reneszánsz, iniciálé, Corvina, fekete sereg, újjászületés, antik, klasszikus, loggia <i>nemes, fekete sereg</i> Név: Beatrix, Kinizsi Pál, Bonfini, Corvin János <i>Beatrix, Kinizsi Pál, Bonfini, Corvin János</i> Helynév: Bécs, Prága, Buda, Szabács, Kenyérmező, Fehérvár <i>Prága, Buda, Fehérvár</i> Évszám: 1490.		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, digitális kultúra, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
Az újkor kezdetén Felfedezők és hódítók. Amerika felfedezése. A felfedezések hatása Spanyolországban és Angliában. Harc a tengerekért. A reformáció.	Felfedezések nyomon követése falitérképen és atlaszon. Az újvilág őslakóinak megismerése. Az 1492. című film megtekintése. A reformáció különböző irányzatainak összehasonlítása.	Ismerje a témakörhöz kapcsolódó fogalmakat, értse az összefüggéseket. Ismerje Kolumbusz nevét. Legyenek ismeretei a reformáció különböző irányzatairól.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Vallási türelem Erdélyben Az angol polgári forradalom. A Napkirály udvarában - XIV. Lajos Ablak Európára - I. Péter Tudomány és kultúra az újkor kezdetén	A reformáció egyik, választott képviselőjének bemutatása gyűjtőmunka alapján. Látogatás az unitárius templomban A templom belső szerkezetének, az istentisztelet rendjének megismerése Képi információk gyűjtése az adott témához. Kiselőadások: a Napkirály udvara Étlap tervezése, ruhatervezés A természettudományok fejlődése: kopernikuszi fordulat technikai találmányok gyűjtése	Értse a vallás körébe tartozó fogalmakat Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat.
Fogalom: újkor, azték, inka, felfedező, gyarmat, világkereskedelem, manufaktúra, ellenreformáció, hitel, bank, tőzsde, részvény, humanizmus, református, evangélikus, protestáns, katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, parlament gyarmat, manufaktúra, bank Név: Kolumbusz, Magellán, Luther, Kálvin, Károli Gáspár, Kopernikusz, XIV. Lajos, I. Péter, Gutenberg, Leonardo da Vinci, Galilei Kolumbusz Helynév: Amerika, Versailles, Párizs, London, Madrid, Szentpétervár Amerika Évszám: 1492, 1517 Nem elvárható. Kapcsolódási pontok: természettudomány, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
Magyarország története az újkor kezdetén Társadalmi körkép Mátyás után Paraszti élet a falvakban Mohács A várháborúk hősei A három részre szakadt Magyarország Élet a hódoltságban Egy mezőváros bemutatása Királyság és fejedelemség A Bocskai-felkelés Erdély aranykora, Tündérkert Történetek a függetlenségi küzdelmekről. Zrínyi Miklós, a politikus, a költő és hadvezér. A reformáció és ellenreformáció kulturális hatása. A török kiűzése Magyarországról.	A Dózsa-féle parasztfelkelés tanulságai Mohács értékelése a magyar történelemben Buda török kézre kerülésének értékelése, történelmi és irodalmi ábrázolások segítségével. Török emlékek (épületek, szavak, hagyományok) gyűjtése Magyarország története c. sorozat alapján Az egyes országrészek működése kutatómunka. a mezővárosok életéről, megélhetés, életmód, összehasonlítás a királyi városokkal A Bocskai felkelés és a bécsi béke Bethlen Gábor jellemzése, összetett személyiségének megismerése Zrínyi életútjának komplex vizsgálata. A reformáció hatása a kulturális életre. Forrásmunkák feldolgozása	A mohácsi csatáról készült animációs film megtekintése és elemzése Az Egri csillagok c. filmből jelentek keresése irodalmi szövegek felidézése A török korhoz kapcsolódó fogalmak ismerete a mezőváros jellemzői, mozaweb video anyag feldolgozása Ismerje a Bocskai felkelés okait és célját Legyenek ismeretei Erdély társadalmáról, a székely faluról Ismerje a témakörhöz kapcsolódó fogalmakat, értse meg- tanári segítséggel- az összefüggéseket. Legyen képes példákkal illusztrálni az ország fennmaradásának küzdelmeit Ismerje a török kiűzésének lépéseit

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
A Rákóczi szabadságharc	Az események időrendbe állítása és összefüggő bemutatása. Rákóczi alakja a művészetben Vita a szatmári békéről Kutatás: anyaggyűjtés, Rákóczi dalok, Rákóczi emlékezete	Tudja –megadott szempontok alapján– a kor egyik meghatározó személyiségét jellemezni. <i>Tanári segítséggel.</i>
Fogalmak: szpáhi, szultán, janicsár, török hódoltság, pasa, hajdú, kuruc, labanc, nádor, szabadságharc, trónfosztás, <i>szultán, janicsár, kuruc, labanc</i> Nevek: Dózsa György, I. Szulejmán, II. Lajos, Jurisics Miklós, Szondi György, Dobó István, Zrínyi Miklós, Bocskai István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Károli Gáspár, II. Rákóczi Ferenc <i>Dobó István, Zrínyi Miklós, Bocskai István, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc</i> Helynév: Mohács, Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Kőszeg, Eger, Temesvár, Drégely, Szigetvár, Pozsony, Isztambul <i>Mohács, Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Szigetvár, Pozsony</i> Évszámok: 1514., 1526., 1541., 1552., 1686., 1703-1711., 1526., 1541., 1552. Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, digitális kultúra, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
A polgári átalakulás kora		
Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása	A Függetlenségi Nyilatkozat elemzése	Legyen képes tanári segítséggel a Nyilatkozat elemzésére.
Eszmék, személyiségek és események a felvilágosodás és a francia forradalom korából. Történetek a nagy francia forradalomról	Társadalmi felépítés tanulmányozása, diagram készítése Korabeli Franciaország bemutatása A forradalom jelképeinek megismerése: trikolór, Marseillaise, eszmék, emberi szabadságjogok	Értse a társadalmi problémák gyökerét! <i>Tudja értelmezni az emberi szabadságjogokat!</i> Tudjon a témához önálló anyaggyűjtés után kapcsolódni.
Napóleon és Európa. <i>Napóleon</i>	Önálló kutatómunka. Napóleon szerepének értékelése	<i>Ismerje Napóleon nevét, tudjon néhány dolgot az életéről.</i>
A mezőgazdaság és a gépek forradalma. A gőzgép hatása a termelésre	A találmányok megismerése bemutató videók alapján, Grafikonok tanulmányozása	Értse az ipari forradalom hatásmechanizmusát! <i>Tudjon néhány találmányt a korszakból.</i>
Az ipari forradalom társadalmi következményei. <i>Az ipari forradalom hatásai</i> Életmód a kapitalizálódó Európában.	Egy napom...- egy munkásfiú (munkás, gyártulajdonos) feljegyzései, szerepjáték írása és előadása csoportmunkában	<i>Vegyen részt kedvvel a szerepjátékokban.</i>
Fogalmak: alkotmány, emberi jogok, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak, forradalom, jakobinus, terror, nemzet, ipari forradalom, mezőgazdasági forradalom, vetésforgó, gyár, vállalkozó, haszon, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, politika, szabad verseny, tömegtermelés <i>találmány, feltaláló, forradalom, ipari forradalom, gyár, bér munkás, haszon, politika</i> Név: Washington, Rousseau, XIV. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Stephenson <i>Napóleon, Stephenson, XIV. Lajos, Robespierre</i> Helynév: Párizs, Boston, Waterloo, Versailles, Bastille <i>Waterloo, Versailles, Bastille</i> Évszám: 1776., 1789. júl.14., 1792.szept.20., 1815.		
Magyarország a 18. században		
Mária Terézia és II. József. <i>Mária Terézia és II. József.</i> A barokk pompa a császári udvarban	Táblázatkészítés, a rendeletek összehasonlítása. Szemelvények egy „jóságos uralkodónő” életéből	Vegyen részt a rendeletek közös elemzésében.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
A soknemzetiségű Magyarország. <i>A soknemzetiségű Magyarország.</i> Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon.	(érvek – ellenérvek ütköztetése) Nemzetiségi térkép elemzése. A magyar főúri rezidenciák élettere, főúrak a haza szolgálatában, portré készítés, kiselőadás, Festeticsek, Széchenyi Ferenc, Esterházy-ak Egy nemesi birtok bemutatása.	<i>Tanári rávezetéssel értse meg a rendeletek értelmét.</i> Ismerje meg Magyarország nemzetiségi helyzetének alakulását <i>Tudjon felsorolni nemzetiségeket a történelmi Magyarországon</i> Értékelje a napóleoni háborúk hatását a magyar gazdasági életre
Fogalmak: betelepítés, bevándorlás, úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitikai, felvilágosult abszolutizmus, Pragmatica Sanctio, mezőgazdasági konjunktúra, kettős vámrendszer <i>betelepítés, úrbérrendezés, istállózó állattartás, államnyelv, oktatáspolitikai</i> Nevek: Mária Terézia, II. József, Esterházy-ak <i>Mária Terézia, II. József</i> Évszám: 1740-1780. 1780-1790.		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, idegen nyelvek, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A polgárosodás kezdetei Magyarországon Reformkor projekt (mélységelvű megközelítés lehetősége) Országgyűlések Pozsonyban. A magyar nyelv ügye. Gróf Széchenyi István. Kossuth Lajos. Életképek a reformkori Magyarországon. 1848. március 15. Az áprilisi törvények Nemzetiségek ébredése. Képek a szabadságharc csatáiból. A szabadságharc és Európa: esélyek és eredmények. <i>A szabadságharc emlékezete, a korszak jelképei</i> Reformkori forgatag, korabeli szokások, életmód	Az országgyűlés működése (alsó és felsőtábla) Szerepjáték: felszólalás az országgyűlésen. A nyelvújítási mozgalom, reformkori gondolatok gyűjtése Széchenyi életútja, gyakorlati tevékenysége Reformkori szelfi készítése, tabló összeállítása Kossuth-Széchenyi vitája. Elképzelések, célok ütköztetése. Dramatikus játékok., a társasági élet formái, korabeli levelek tanulmányozása Kiselőadások, múzeumlátogatás. Filmezés Március 15. jelentős helyszíneinek megelevenítése szerepjátékkal. Forráselemzés. Önálló anyaggyűjtés. Híres hadvezérek. Görgei értékelése A huszárok öltöazete, hadviselete. Virtuális reformkori séta Balatonfüreden Projektzárás: Játékos feladatok, kvíz, szerepjáték csoportalakítással	Vegyen részt kedvvel a szerepjátékokban. <i>Vegyen részt kedvvel a szerepjátékokban.</i> <i>Ismerje Széchenyi országépítő tevékenységét</i> Értse Kossuth és Széchenyi céljait, elképzeléseit. <i>Tanári rávezetéssel</i> Tudja – <i>tanári segítséggel</i> – elemezni a forrásokat. <i>Értse a társadalmi átalakulás szükségességét.</i> Híres csaták elemzése (animált felvétel megtekintése után) <i>A huszárok hadviselésének megismerése</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Fogalmak: országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, nyelvújítás, reformkor, köztelhivatal, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyszabadság, nemzetiség, nemzetiség, honvédség, trónfosztás. <i>reformországgyűlés, reform, reformkor, trónfosztás, jobbágyszabadság, országgyűlés, alsó- és felsőtábla, hivatalos nyelv, nemzeti függetlenség, felelős kormány</i> Nevek: Kazinczy Ferenc, báró Wesselényi Miklós, gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, gróf Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem József, Kölcsey Ferenc <i>Széchenyi István, Kossuth Lajos, Wesselényi Miklós, Táncsics Mihály, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyányi Lajos, Bem József</i> Helynevek: Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad, Pákozd, Komárom, Bécs, Pozsony Évszámok: 1830-1848., 1848.márc.15., 1848.ápr.11., 1849. okt.6. <i>1848. márc.15. 1849. okt.6.</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, digitális kultúra, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		

A tanuló az 5-6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

- történelmi idő, történelmi forrás
- ok és következmény
- változás és folyamatosság
- tény és bizonyíték
- történelmi jelentőség

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom

Társadalmi:

- társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód

Gazdasági:

- gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város

Eszme és vallástörténeti:

- kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép

A továbbhaladás feltételei

- Legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.
- Tudjon információt gyűjteni adott történelmi témában, tanári segítséggel.
- Tudjon tanult történetet önállóan elmesélni a tantervben megjelölt fogalmak felhasználásával.
- Tudja a tanult történet lényegét kiemelni.
- Tudjon különböző korszakokat térképen azonosítani.
- Tudjon távolságot becsülni, és számításokat végezni történelmi térképen.
- Tudja megnevezni a tanult uralkodókat, segítséggel elmondani fontosabb intézkedéseiket
- Legyen képes tanári segítséggel ok – okozati összefüggések felismerésére.
- Legyen képes példákkal illusztrálni az ország fennmaradásának küzdelmeit.
- Tudja a tanult évszámokat időszalagon elhelyezni. Jártasság szintjén használja az atlaszt.
- Tisztában van a középkor és az újkor világképének fő vonásaival
- Képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretetről, hősiesség megnyilvánulásaira
- Ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban
- Képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkor történelmi folyamatokban
- Képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történelmi témáról
- Különbséget tud tenni fiktív és irreális elemek között
- Történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket tud megfogalmazni
- Képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből olvasott és hallott, a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból
- Kiemel lényeges információkat elbeszélő vagy leíró szövegekből
- Össze tudja vetni a forrásokból származó információkat az ismereteivel
- Ismeri a tanult korszakok művészeti stílusának jegyeit

- Legyenek elemi összehasonlító fogalmai a távoli korban, illetve a ma élő emberek életmódjáról.
- Ismerje a középkori Magyarország történelmének legfontosabb eseményeit, történelmi személyiségeit.
- Tudjon elmondani a korszak nemzeti történetéhez kapcsolódó mondákat, azokat tudja a megfelelő korszakhoz, uralkodóhoz kapcsolni.
- Legyen képes a tanult eseményeket időrendbe rendezni időszalag segítségével, s térben elhelyezni egyszerűbb térképvázlatok segítségével.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A történelmi-társadalmi jelenségek reális értékelése.
- A történelmi események és folyamatok mélyebb megértetése.
- Az elemző jellegű feldolgozás kialakítása, összetett okok és következmények feltárása.
- Önálló ismeretszerzés, rendszerezés folyamatos fejlesztése
- Ismeretszerzés szövegekből, filmekből, tömegkommunikációs eszközökből
- Információk gyűjtése adott témához könyvtárban, médiatárban, interneten
- *Önálló ismeretszerzés, rendszerezés folyamatos fejlesztése*
- Összehasonlító diagramok, grafikonok, táblázatok készítése, értelmezése
- Az események és folyamatok összetettebb bemutatása
- Az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése
- *Történelmi összefüggések egyre önállóbb felfedezése*
- Kronológiai, topográfiai tájékozódás képességének fejlesztése
- *A történelmi atlasz jártasság szintű használata, biztos idői tájékozódó képesség fejlesztése*
- A kulturált vita és vélemény-nyilvánítás képességének fejlesztése
- Lényeg kiemelése, tételmondat meghatározása, szöveg átfogalmazása
- *A kommunikációs képességek fejlesztése, érvelés*
- A történelmi események, jelenségek elemzési módszereinek elsajátíttatása
- Szövegek jelentésrétegeinek feltárása
- A történelmi források egyre önállóbb elemzésének kialakítása
- Feltevések megfogalmazása
- Az elemző jellegű feldolgozás megkezdése
- *Egyre nagyobb önállóság a gyűjtőmunkában*
- Az adott fejlődési szinthez alkalmazkodva játékos, ötletes történelemközelítés
- *Az adott fejlődési szinthez alkalmazkodva játékos, ötletes történelemközelítés*

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Nemzetállamok kora Az amerikai polgárháború. Európai nemzetállamok: Franciaország, Az olasz egység, A német egység megteremtése A brit világbirodalom Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika. Versenyben a világ felosztásáért. A modern társadalmi csoportok, életmódjuk. A liberalizmus. A konzervativizmus. A szocializmus és kommunizmus eszméje.	Vita Észak és Dél képviselője között. Térképkészítés az egyesítés folyamatával. Összehasonlító elemzés megadott szempontok segítségével. Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira. Ismerkedés nemzeti jelképekkel.	Értse az Észak Dél közötti ellentétet. Legyen képes megadott szempontok szerinti elemzésre. Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, évszámokat, helyszíneket.
Fogalmak: nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, demokrácia, szocializmus, kommunizmus, keresztényszocializmus Nevek: Bismarck, Marx, Lincoln Helynév: Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, Japán Évszám: 1871. Németország egyesítése.		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
<i>Integrált tanulónak ez nem kötelező anyagrész, képességeiknek megfelelő mértékig vesznek részt a feldolgozásában.</i>		
Kapcsolódási pontok: idegen nyelvek, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Magyarország a dualizmus időszakában Magyarország a szabadságharc bukása után Megtorlás Bach-korszak Passzív ellenállás A kiegyezés. Képek a politikai életről. Gazdasági felzárkózás. A polgárosodó magyar társadalom.	Forráselemzés, visszaemlékezések, megemlékezés az aradi vértanúkról. „forró szék”-játék Deák Ferenc Tablókészítés. A rétegek bemutatása csoportmunkában.	Ismerje a szabadságharc bukása utáni Magyarország helyzetét. <i>Ismerje Deák Ferenc jelentőségét</i> Értse a polgárosodó magyar társadalom rétegszerkezetét. <i>Budapest születése</i> Alakuljon ki komplex tudása a projekt témájáról. Vegyen részt a kiállítás szervezésében. <i>Vegyen részt a kiállítás szervezésében.</i> Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat. <i>Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat képességeinek megfelelő szinten.</i>
Budapest- projekt – mélységelvű megközelítés lehetősége Világváros születik: Budapest Millennium: sikerek és válságjelek Budapesti séta Tanulmányi kirándulás Urbanizáció megértése Budapest példáján Budapesti épületek megismerése, a diákok idegenvezetésével Hősök tere – megelevenedő szobrok Fotókiállítás rendezése A téma kibontása a tanulók érdeklődése alapján formálódik.	Projektháló készítése Idegenvezetés Budapesten – a millenniumi épületek megismerése Aktív részvétel a projektben. Kiállítás készítése.	
A millenniumi Magyarország, a soknemzetiségű ország. A zsidó emancipáció, a hazai zsidóság szerepe a magyarországi modernizációban. A cigányság helyzete	Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.	
<i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat, és még fontosabb szerepe van a tevékenykedtetésnek, dramatizálásnak.</i>		

265

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Évszámok: 1914-1918. Helynevek: Szarajevó, Szentpétervár, Ypern, Isonzó <i>Szarajevó, Trianon</i> Kapcsolódási pontok: etika, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A világ a 20-as és 30-as években Totális diktatúrák Európa az első világháború után. Politikai és társadalmi küzdelmek a parlamentben és a parlamenten kívül. A nagy gazdasági világválság. <i>A nagy gazdasági világválság.</i> A náciizmus Németországban A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. A náci hatalomátvitel, a hitleri diktatúra és terror. A hitleri Németország terjeszkedése: Ausztria és Csehszlovákia. <i>Németország világhuralmi tervei.</i> A sztálini Szovjetunió Lenin és Sztálin diktatúrája A terror és a munkatáborok. <i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat, és még fontosabb szerepe van a tevékenységeknek, dramatizálásnak.</i>	Békék összehasonlítása. Diagram-elemzés. A GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása. Filmek vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról. Szolzenyicin-regényeiből szemelvények Hobó - Viszockij versfeldolgozások hallgatása A totális diktatúrák összehasonlítása	Legyen képes a különböző békehatározatok összehasonlító elemzésére. Legyen képes önálló kutatómunkával felkészülni kiselőadására. Tudja azonosítani a kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőit képi és szöveges forrásokban. <i>Legyen képes információkat gyűjteni az adott témában.</i> Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyneveket, évszámokat. <i>Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyneveket, évszámokat képességeinek megfelelő mértékben.</i>
Fogalmak: személyi kultusz, GULAG, totális állam, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, fasiszmus <i>személyi kultusz, antiszemitizmus, fasiszmus, GULAG</i> Nevek: Adolf Hitler, Joszip V. Sztálin <i>Hitler, Sztálin</i> Helynév: Csehszlovákia, Ausztria, Szovjetunió <i>Németország, Szovjetunió</i> Évszám: 1933. Kapcsolódási pontok: etika, idegen nyelvek, digitális kultúra		
Magyarország a két világháború között A Horthy-korszak Az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság.	Források feldolgozása Vita a Tanácsköztársaságról, különböző nézőpontok ütköztetése	Vegyen részt az összehasonlító elemzésben.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
<i>Tanácsköztársaság-kommunista hatalomátvétel kísérlete</i> Trianoni békediktátum A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. A trianoni békediktátum – a megcsonkított Magyarország. Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. A kisantant. <i>Trianon és következményei.</i> Horthy, a kormányzó. Antikommunizmus és revíziós törekvések. A politikai antiszemitizmus. A bethleni konszolidáció. A gazdasági világválság és Magyarország. Kiútkeresés és külpolitika. Gazdasági eredmények. Társadalmi rétegződés és érintkezési formák Magyarországon. Életmód és szellemi élet a két világháború között. <i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat, és még fontosabb szerepe van a tevékenységeknek, dramatizálásnak.</i>	Térképelemzés. Filmelemzés, házi dolgozat készítése, „Vérző Magyarország” Trianon a művészetekben Rendszerező plakát készítése a Horthy-korszak társadalmáról. Prezentáció készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről. Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről. Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.	Értse a trianoni békediktátum elemeit és a magyarság történetére kiható következményeit. <i>Ismerje a trianoni béke néhány fontos következményét</i> Legyen képes a tárgyi és írásos források összegyűjtésére, témához rendezésére. Legyen képes a Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézésére, Magyarország külpolitikai céljainak és lehetőségeinek bemutatására. Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat. <i>Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, bolsevik, vörösteror, fehér különítményes megtorlások, kisantant, konszolidáció, irredentizmus, revízió, numerus clausus, pengő <i>öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, pengő, békediktátum, államosítás,</i> Nevek: gróf Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, gróf Bethlen István, gróf Teleki Pál, Klebelsberg Kunó, Szent-Györgyi Albert <i>Horthy Miklós, gróf Bethlen István, gróf Teleki Pál</i> Helvény: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Észak-Erdély <i>Kárpátalja, Felvidék, Erdély</i> Évszám: 1918. 1919. 1920. jún. 4. 1920–1944 a Horthy-korszak <i>1918. 1919. 1920. jún. 4.</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
A második világháború Európai háborúból világháború. A II. világháború eseménytörténete A totális háború. Háború és gazdaság.	Szövegfeldolgozás, forráselemzés, diagramok, hadi eseményeket/terveket ábrázoló térképek elemzése	

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Magyarország a második világháborúban. Magyarország német megszállása. Nyilas hatalomátvétel. Az európai és a magyar zsidóság tragédiája, a holokauszt. A háború befejezése. <i>A tananyagrészt tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat, és még fontosabb szerepe van a tevékenységeknek, dramatizálásnak.</i>	'Családom a háborúban' interjú készítése egy családtaggal Látogatás a Terror Házában és a Páva utcai Holokauszt Múzeumban. Zsinagóga-látogatás. A témához kapcsolódó filmek megtekintése, elemzése Horthy rádióbeszédének elemzése. Visszaemlékezések, dokumentumfilm-részletek megnézése, értékelése. Főzés „háborús receptek” alapján. Önálló adatgyűjtés Szerepjáték- bírósági tárgyalás, a háborús bűnösök pere Önálló kiselőadás, prezentáció egy választott résztémáról	Ismerje Magyarország szerepét, helyzetét a második világháborúban. <i>Tanári segítséggel</i> Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat. <i>Ismerje a témához kapcsolódó fogalmakat, neveket, helyszíneket, évszámokat képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, „hintapolitika”, partizán, antifasiszta ellenállás, háborús bűnös, „furcsa háború” <i>fasiszta, hadiállapot, zsidótörvények, gettó, holokauszt, háborús bűnös</i> Nevek: Churchill, Kállay Miklós, Romwell, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, de Gaulle, Tito, Szálasi Ferenc, Churchill, Romwell, Eisenhower, Tito, Szálasi Ferenc, Helynév: Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hiroshima, Jalta, Potsdam, Teherán, Midway, Pearl Harbour, Nürnberg, El-Alamein <i>Sztálingrád, Auschwitz, Hiroshima, Pearl Harbour, Nürnberg, El-Alamein</i> Évszám: 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, kémia, digitális kultúra, fizika, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
A megosztott világ A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése. Németország kettéosztása. Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között. Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba. A nyugati demokrácia és piacgazdaság. A jóléti társadalom. Az új tömegkultúra kialakulása. Globális problémák-a globalizáció problémái.	Forráselemzés, szövegfeldolgozás, filmelemzés Plakátok, kreatív szövegek készítése a nyugati és keleti blokk országainak életmódjáról. Prezentáció egy hidegháborús konfliktusról. Naplóírás a vasfüggöny két oldaláról. Tablókészítés csoportmunkában Válogatás a XX. század filmművészetéből. Térképelemzés. Forráselemzés.	Legyen képes a nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra, a nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítására. Törekedjen a hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összevetésére. Ismerje a hidegháborús korszak alapvető jellemzőit, történelmi szereplőit. Tudjon értelmezni fotókat, szöveges forrásokat.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
	Vitaforum	
Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam <i>hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam</i> Nevek: Hruscsov, Kennedy Helynév: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba. Évszám: 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása. <i>A témakör közvetítése konkrét történeteken keresztül, egyes részmák –tanári segítséggel, történő- feldolgozásával történhet, de nem elvárás.</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, digitális kultúra		

A továbbhaladás feltételei

- Készítsen önállóan vázlatot az adott témáról.
- Tudjon beszámolót, kiselőadást, prezentációt tartani adott történelmi témáról, megadott ismeretterjesztő irodalom segítségével.
- Legyen képes önállóan, folyamatos beszéddel eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményét megfogalmazni, összefüggéseket láttatni.
- Tudja összefoglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát.
- Legyen képes egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tabló, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról.
- Tudjon egyszerű történelmi tárgyú táblázatok, grafikonok, diagramok értelmezni.
- Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni tanári segítséggel.
- Ismerje az egyes történelmi korok, korszakok nevét és sorrendjét, ismerje egy-egy korszak fontosabb jellemzőit.
- Tudja, hogy a tantervben szereplő személyeknek mi volt a jelentőségük az adott időszakban.
- Tudja kezelni a kiemelkedő személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat.
- Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit.
- Biztonsággal tudja használni az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, időmeghatározásokat.
- Biztonsággal tájékozódik különböző történelmi térképeken.
- Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit.
- Legyen képes egy-egy ország területváltozásait térképről leolvasni.
- Tudja megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelem megjelölt személyei közül kik voltak kortársak.
- Tudja bemutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket.
- Ismerje az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében.
- Tudja felidézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a tanult korszakban.
- Tudja hozzárendelni a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz.
- Legyen egyre önállóbb feltételezések megfogalmazásában, egy-egy történelmi esemény és folyamat okairól és következményeiről, tudja gondolatait tényekkel alátámasztani.
- Legyen képes több szempontból megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
- Ismerje fel, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.
- Ismerje a kor eseményei közötti összefüggéseket, készítsen róla vázlatot.
- Legyen képes néhány mondatos szóbeli feleletre.
- Tudjon bekapcsolódni vitába és érvelni.
- Megadott szempontok alapján mutassa be a gazdasági, társadalmi változásokat.
- Tudja a tanult történelmi évszámokat.
- Jártasság szintjén használja a történelmi atlaszt.

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása, lényegkiemelés.
- A történelmi események és folyamatok mélyebb megértése.
- Az elemző jellegű feldolgozás kialakítása, összetett okok és következmények feltárása.
- A történelmi-társadalmi jelenségek több szempontú, reális értékelése.
- Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése.
- Az önálló információszerzés különböző eszközeinek megismerése és egyre hatékonyabb alkalmazása, önálló gyűjtés adott témához könyvtárban, médiatárban, interneten.
- Többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása, feltevések megfogalmazása.
- *Önálló gyűjtőmunka.*
- A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.
- Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről, személyiségekről.
- Vitakultúra fejlesztése, érvek, ellenérvek ütköztetése.
- Saját vélemény megfogalmazása, mások véleményének türelmes meghallgatása, figyelembevétele.
- Szóbeli és írásbeli beszámoló készítése önálló kutatómunkával szerzett ismeretekről.
- Rajzos vázlatok, modellek, dramatikus képek készítése.
- *Az ok – okozati összefüggések felismerése után önálló, elemi ítéletalkotás-* az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek rendszerezése, *a háború veszteségeinek felismerése, megértése.*
- Kronológiai feladatok megoldása, események idejének pontos ismerete, kronológiai számítások.
- Térképek másolása, távolságok becslése, történelmi helyszínek modellezése.
- A közéletben való eligazodáshoz szükséges ismeretek kialakítása.
- *Egyszerű ügyintézők gyakorlása.*
- A demokratikus közéletben való tudatos részvétel megalapozása.
- A középiskolai történelem tanulmányokra, követelményekre való felkészítés.

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Magyarország története 1945-től napjainkig Magyarország a keleti blokkban. A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon. Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba. Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere. Az 1945-ös és 1947-es választások. Egypártrendszer, államosítás, diktatúra. Sztálinizmus Magyarországon – A Rákosi-korszak. Az ÁVH működése. A személyi kultusz. Az egyházüldözés. A tervgazdaság működése	. Visszaemlékezések a kitelepítésekről, deportálásokról Látogatás a recski munkatábor emlékhelyén Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből. Játékfilmek megtekintése a korszakról. Látogatás a Terror Házában.	Ismerje Magyarország szovjet megszállásának következményeit. Értse a Rákosi-rendszer jellemzőit, képes legyen a rendszer bűneinek azonosítására források, képek, filmrészletek alapján.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
<i>A Rákosi –korszak fő jellemzői</i> Deportálások „békeidőben” A deportálások és üldözések okai. A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok. Magyarországi kitelepítések és munkatáborok. 1956-os forradalom és szabadságharc – projekt – mélységelvű megközelítés lehetősége - Az iskolai műsor elkészítésének és bemutatásának minden fázisát a diákok közösen tervezik, élük meg. <i>1956. főbb eseménytörténete</i> A Kádár – korszak. <i>A Kádár – korszak.</i> A magyar társadalom átalakulása. A kádári megtorlás. A pártállam működése: az elnyomás változó formái. Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek. A paraszti gazdaságok felszámolása, térszerelés. A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”. A hiánygazdaság. A második gazdaság kiépülése. Életszínvonal-politika és eladósodás. A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. Az ellenzék megszerveződése Magyarországon. A kétpólusú világ megszűnése. Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás. Antall József kormánya	A látottak felidézése, a témához kapcsolódó irodalmi szemelvények feldolgozása, vitaindítás, beszélgetés. Az iskolai megemlékezés megtervezése, dramatizálás, plakát- és fotóelemzés, múzeumlátogatás, irodalmi, zenei, képzőművészeti kitekintés. Színdarab 1956-ról – a forgatókönyvtől a bemutatóig Rendhagyó történelemóra: beszélgetés egy ’56-ot megélt szemtanúval vagy résztvevővel. A Kádár-korszak relikviáinak gyűjtése Bacsó Péter: A tanú című film megtekintése. Élethelyzetek elemzése. Dokumentumfilm-részletek kérdésselvetése. Riportkészítés. Korabeli sajtótermékek olvasása. A Kádár-kor humora – viccek a korszakban Retró-kiállítás a kor tárgyainak felhasználásával. Forráselemzés, tájékozódás közvetlen családtagok körében. Riportkészítés. Családom története a XX. században címmel fogalmazás írása.	<i>Ismerje a Rákosi-rendszer jellemzőit, értse meg a rendszer bűneinek súlyosságát.</i> Értse és érezze a határon túli magyarok megpróbáltatásainak nehézségét különböző források alapján. Ismerje az ’56-os forradalom és szabadságharc eseményeit, érezze át az akkori emberek élethelyzetét a történelmi események tükrében. <i>Képességeinek megfelelően vegyen részt az előadásban.</i> Értse az oral history jelentőségét, egyediségét. Legyen képes érveket gyűjteni a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására, különböző jellegű források elemzésére, értelmezésére. <i>Legyen aktív részese a korszakot bemutató kiállítás rendezésének.</i> <i>Szülői segítséggel ismerje meg családjá 20. századi történetét, erről készítsen beszámolót.</i> Értse a rendszerváltoztatás jelentőségét.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Magyarország a rendszerváltoztatás után A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése. A többpártrendszer működése. Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek. A társadalom átalakulása. Magyarország NATO-tagsága. Együttélés a Kárpát-medencében A határon túli magyarok helyzete – projekt – mélységelvű megközelítés lehetősége <i>A tananyagrészt tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat, és még fontosabb szerepe van a tevékenykedtetésnek, dramatizálásnak.</i>	Erdei iskola szervezése egy határon túli területre, előzetes felkészüléssel. Önálló anyaggyűjtés. Határon túli irodalmi művek olvasása, közös értelmezése. Az út megtervezése. Az úti célok történelmi, kulturális emlékeinek megismerése. Felkészülés az idegenvezetésre. Úti napló írása Filmkészítés a megélt élmények alapján, helyiekkel készített interjúk felhasználásával.	<i>Vegye ki részét a felkészülésben, kisebb résztéma kidolgozásában. Vegyen részt a közös utazáson, szintjéhez igazított feladatokon keresztül legyen képes az élmények rögzítésére.</i> Ismerje a határon túli magyarság történetének főbb fordulópontjait 1920-tól napjainkig. Átérezze a határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeit. Tudjon példákat kiemelni a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában. Ismerje a magyarországi nemzetiségek 19-20. századi történetének főbb jellemzőit, fordulópontjait.
Fogalmak: malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), Molotov-koktél, sortűzek munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő termelősövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer kitelepítés, asszimiláció. <i>államosítás, ÁVH, sortűzek, úttörő, rendszerváltozás</i> Nevek: Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Márton Áron <i>Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Antall József, Orbán Viktor</i> Helynév: Recsk, Hortobágy, Duna-delta, Corvin köz, Mosonmagyaróvár, Recsk, Corvin köz Évszám: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 1944–1945 magyarellenés atrocitások. <i>1945. 1956. 1989-90.</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, digitális kultúra, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Állampolgári ismeretek A demokratikus állam. Visszatekintés a tanult történelmi korszakokra, államokra. Az állam és polgára. Az alkotmány A magyar államszervezet Választási rendszerünk A nyilvánosság. A politikai rendszer intézményei. Részvétel a közügyekben. <i>A helyi ügyintézés színterei a lakóhelyen. Intézmények, családsegítő szolgálat, munkaügyi szolgálat, polgármesteri hivatal. Ügyintézés</i> Emberi jogok-társadalmi kötelezettségek. Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon. A gyermek jogai.	Ismétlés, rendszerezés. Állampolgári alapfogalmak megbeszélése. Osztályalkotmány készítése. Ábrakészítés. Egy választás eljátszása. Aktuális hírműsorok, publicisztikai anyagok elemzése <i>Szerepjáték: mit, hol hogyan lehet elintézni.</i> Forráselemzés, beszélgetés. Vita a jogok és kötelességek egyensúlyáról Az iskola diák-önkormányzati munkájának értékelése, feladatainak tudatosítása. Forráselemzés. (ENSZ- Gyermekjogok)	Értse az alapvető állampolgári fogalmakat, legyen tisztában a politikai rendszer intézményeivel. Ismerje az állampolgári jogokat és kötelességeket. <i>Legyen minél életközeli tudása államunk demokratikus berendezkedéséről.</i> Ismerje az Európai Unió céljait, megalakulásának okait. Legyen tisztában az európai integráció eredményeivel és problémáival. <i>Elvárható, a képességeihez igazítottan, egy választott EU tagállam bemutatása.</i>
Magyarország és az Európa Unió Az Európai Unió születése és bővülése. Az európai integráció céljai, eredményei és gondjai. Magyarország európai uniós tagsága.	Plakátkészítés az Európai Unió intézményeiről Európa-projekt: egy-egy diák felkészül egy-egy EU országot bemutató prezentációval (történelme, földrajzi adottsága, gazdasága, társadalma, kultúrája, hagyományai, étkezési szokásai)	
Mérlegen a magyar történelem Nemzeti identitásunk Nemzeti identitás, hazaszeretet kialakítása, megerősítése. A magyar kulturális örökség és hagyományok megismerése. Mi alakíthatja kötődésünket? Választható lehetőségek: Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). Világgraszoló sportsikerek – magyarok az olimpiákon.	A nemzeti öntudat és a hazaszeretet megjelenése a művészeti alkotásokban, tudományokban, sportteljesítményekben. Egy választott személy/példakép életútjának bemutatása.	Legyen képes megfogalmazni a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából is. <i>Legyen képes egy kiemelkedő teljesítményt nyújtó magyar személyiség életének bemutatására.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Magyar művészek a világban. A közösség iránti kötelességtudat és felelősségérzet kialakítása, a patriotizmus és lokálpatriotizmus értelmezése A honvédelem szerepének, lehetőségeinek, feladatainak megismerése Más kultúrák iránti érdeklődéskialakítása A nemzetállamok helye, szerepe és fontossága a globális világban A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és a szociális ellátás Mindennapi ügyintézés, felkészülés a felnőttkori szerepekre A mindennapi ügyintézés alapintézményeinek megismerése A diákmunka jogi feltételei, keretei Foglalkozások, szakmák, hivatások A munkaerőpiac alapvető feltételrendszerének megismerése Az életpálya-tervezés kérdései	Gyűjtőmunka a honvédelem feladatairól, az ezzel kapcsolatos állampolgári kötelezettségekről Lehetőség szerint a Honvédség állományából előadó meghívása az ország védelmével kapcsolatos feladatok témakörében Prezentáció készítése a magyarországi nemzetiségekről vagy egy nemzetiség hagyományairól, kultúrájáról. Mozaik módszerrel az ellátórendszerek feladatainak, működésének megértése. Szituációs játékok a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról Vita: a diákmunka szerepe és lehetőségei Egy-egy szakma, foglalkozás bemutatása (pl. szülők meghívása) Prezentáció készítése a digitalizáció és robotika szerepéről a munkaerőpiac változásaiban Pályaválasztási fórum „20 év múlva” –fogalmazás írása	Alakuljon ki a tisztelet a honvédelem feladatait ellátókkal szemben. Ismerje meg a hazánkban élő nemzetiségek hagyományait, épüljön ki a más kultúrák iránti tisztelet. Ismerje meg az alapvető ellátórendszerek funkcióját. Ismerje a mindennapi ügyintézés alapintézményeit, azok működését. Legyen tudása a diákmunka alapvető jogi feltételeiről, kereteiről. Legyen képes céljait, terveit megfogalmazni, azok megvalósulásáért cselekedni is. <i>Legyen képes terveit, vágyait megfogalmazni.</i>
Fogalmak: állam, nemzet, nemzetiség, etnikum, állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok, integráció, euró, Európai Unió, nemzeti identitás, honvédelem, nemzetiségi jogok, hazaszeretet, globalizáció, nemzetpolitika, ügyfélkapu, kormányablak, kormányhivatal, járási hivatal, polgármesteri hivatal, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, diákmunka, munkaszerződés, köznevelés, felsőoktatás, szakképzés, egészségügyi rendszer, társadalombiztosítás, szociális ellátás, családtámogatás, kórház, rendelőintézet, szakorvos, háziorvos, , pályaaorientáció, életpálya-tervezés		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
<i>állam, nemzet, állampolgárság, választás, emberi jogok, hazaszeretet, diákmunka, életpálya-tervezés</i> Választható nevek: Julianus barát, Körösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor Helynév: Brüsszel Évszám: 2004. Magyarország belép az Európai Unióba		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra		

A tanuló a 7-8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

A továbbhaladás feltételei

- Tudjon beszámolót, kiselőadást tartani adott történelmi témáról, források segítségével.
- Legyen képes önállóan, folyamatos beszéddel eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményét megfogalmazni, összefüggéseket láttatni.
- Tudja összefoglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát.
- Legyen képes egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról.
- Tudjon történelmi tárgyú táblázatokat, grafikonokat, diagramokat értelmezni.
- Tudjon forrásokat értelmezni tanári segítséggel, egyszerűbbeket önállóan.
- Ismerje az egyes történelmi korok, korszakok nevét és sorrendjét, ismerje egy-egy korszak fontosabb jellemzőit.
- Tudja, hogy a tantervben szereplő személyeknek mi volt a jelentőségük az adott időszakban.
- Tudja kezelni a kiemelkedő személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat.
- Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit.
- Biztonsággal tudja használni az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, időmeghatározásokat.
- Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit.
- Tudja bemutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket.
- Ismerje a jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében.
- Tudja felidézni a jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a tanult korszakban.
- Legyen képes önálló véleményt megfogalmazni történelmi eseményekről, azokat érvekkel alátámasztani.
- Ismerje fel, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.
- Alakuljon ki nemzeti identitástudata, hazája iránti tisztelete.
- Legyen képes összefüggéseket találni a történelmi események és a technikai-gazdasági fejlődés legfontosabb állomásai között.
- Tudja a XX. századi magyar és egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét.
- Ismerje a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait.
- Ismerje a mai Magyarország közigazgatási és politikai rendszerének alapelemeit.
- Legyen tisztában állampolgári jogaival és kötelességeivel.
- Ismerje fel, hogy milyen veszteségeket jelentett népünknek a háborúkban való részvétel.

- Legyen képes önállóan használni a térképet.
- Ismerjen néhány történelmi témájú irodalmi művet, filmet.
- Legyen képes elemi ítéletalkotásra.
- Legyen képes önállóan felkészülni, forrásanyagokat, illusztrációkat gyűjteni.
- Alkalmazza a tanulás során a gyűjtött anyagokat.
- Ismerje a kor eseményei közötti összefüggéseket, készítsen róla vázlatot.
- Legyen képes néhány mondatos szóbeli feleletre.
- Tudjon bekapcsolódni vitába és érvelni.
- Megadott szempontok alapján mutassa be a gazdasági, társadalmi változásokat.
- Tudja a tanult történelmi évszámokat.
- Jártasság szintjén használja a történelmi atlaszt.

ETIKA

(1–8. ÉVFOLYAM)

Az etika tantárgy általános jellemzői

Az erkölcs, a szubjektum meghatározó elemének tantárgyi rendszerbe való beillesztése nem könnyű feladat. Értékeket próbál közvetíteni, egységes, társadalmilag elfogadott, közös értékeket a nagyon sokszínű társadalmi, szociális környezetből érkező, eltérő előzetes tapasztalatokkal rendelkező egyének számára.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd folytatódik az óvodában, majd a tovább táguló közösségi terekben, a gyerekek különböző értékekkel, szokásokkal lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen erkölcsi és szokásrendet hoznak magukkal, és ezzel összhangban, vagy ezzel vitatkozva kell segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú üzenetek között. Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és csoportok közti együttműködés megeremtése. Fontos szempont, hogy a tanulók egyéni életvezetéséhez, társas kapcsolataihelyes megítéléséhez segítséget nyújtsunk. Az értékek közvetítése a tanulók lelkiismereti fejlődését, a megfontolt döntést és a kulturált véleményalkotást készíti elő.

Érték – ez a kulcsfogalom. Mit jelent a mai világban az érték? Mit jelentett a múltban, mi válik értéké a jövőben? Meghatározhatóak-e általános, minden korban helytálló, örök igazságú értékek? Nagyon fontos, hogy a kérdésekre folyamatosan, pedagógusokkal, tanulóinkkal, szüleikkel együtt keressük a válaszokat. Az etika tantárgy tartalmának, témaköreinek meghatározása csupán irányadó lehet. Élővé akkor válik a tantárgy, ha reagál, választ keres aktuális helyzetekre, új társadalmi és egyéni kihívásokra.

Az erkölcsi nevelés nem szűkülhet egy tantárgyra. Az iskolai élet minden pillanatát áthatja az erkölcsi nevelés. A személyes kapcsolatok, a pedagógusok, diákok, szülők kapcsolatainak bonyolult rendszerében, a napi együttélés, tevékenységek minden területén, a tantárgyi tartalmakban, a tanórán kívüli tevékenységekben megjelennek az erkölcsi értékek. Jó, rossz, elfogadás, empátia, tolerancia, döntések, egyéni és csoportnormák, szabályok az élet minden területén jelen vannak.

A tantárgy – bár sok ismeretet is nyújt – értékközpontú. Az etika tantárgy tartalma főleg a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és személyes élményekre építhet, nem elméleti ismeretekre. Ezeket a személyes tapasztalatokat, élményeket egészíthetik ki – az életkornak megfelelő – különféle, erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető különféle tartalmak.

Az etika tantárgy a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint. A gyermekek csak a számukra biztonságot nyújtó, őket elfogadó közegben tudják megmutatni önmagukat. A feltétlen bizalmon alapuló kapcsolatok segítik személyiségfejlődésüket. A pedagógus feladata nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, egyes értékek verbális hangoztatása. Feladata a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Az értékszocializáció sikere döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei és tettei összhangban vannak egymással, pusztá példája révén erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Évfolyamonként az etika órák fő témakörei hasonlóak, többször visszatérnek – más konkrétségi szinten, más-más hangsúlyokkal. A megfogalmazott témakörök irányadóak, azok hangsúlyozása, sorba rendezése a pedagógus feladata. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön elő, leginkább az adott tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyagrészek tartalmaikban és a tevékenységeikben nem különbözik a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat és még fontosabb szerepe van a tevékenykedtetésnek, dramatizálásnak.

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

A tanulás kompetenciái

- Az alkalmazott módszerek segítségével az aktivitás, mérlegelő gondolkodás elősegítése
- A belső motiváción alapuló cselekvés, a célorientált tevékenység és a metakognitív stratégiák alkalmazása

Kommunikációs kompetenciák

- Hatékony kommunikáció, a különböző nézőpontok elfogadása, megértése.
- Helyes nyelvhasználat erősítése.
- Szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése.
- Információgyűjtés, feldolgozás, értelmezés, rendszerezés képességének kialakítása, fejlesztése.
- Érvelés, a vélemények megfogalmazásának, a kulturált vita szokásainak kialakítása.
- A kritikus gondolkodás, kreativitás kialakítása.
- Az erőszakmentes kommunikációs technikák fejlesztése

Digitális kompetencia

- Számítógépes alkalmazások ismerete, használata: – szövegszerkesztés, adattáblázatok, adatbázisok, információtárolás és kezelés, az internet által kínált lehetőségek alkalmazása.
- A projektmunkák szervezése, megvalósítása, bemutatása támogatja a digitális kompetenciát.
- A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése, információk kezelése.
- Információ megkeresése, összegyűjtése és feldolgozása, kritikus alkalmazás, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetése

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

- A logikus következtetés képességének alakítása, fejlesztése.
- Az alapvető elvek és törvényszerűségek felismerése, következtetések levonásának elősegítése.
- Problémamegoldó képesség erősítése a mérlegelő gondolkodás alkalmazásával
- Érvek összefüggéseinek követése, törvényszerűségek megértése.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Normatadat és az általánosan elfogadott társadalmi szabályok elsajátításának segítése, a konfliktusok helyes kezelésének tanulása.
- Az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítása, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség kialakítása
- Az állampolgárság fogalmának és az állampolgári jogoknak az ismerete.
- A helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránti érdeklődés.
- Kiegyensúlyozott kapcsolatok működtetése, a különböző közösségek életébe való sikeres részvétel.
- Kapcsolatteremtés, udvariassági szokások kialakítása, erősítése.
- Különböző nézőpontok figyelembevétele és megértése, empátikus odafordulás fejlesztése.
- Együttműködés, magabiztos csoporttudat kialakítása.
- A személyes előítéletek leküzdésére, a kompromisszumra való törekvés erősítése.
- Stressz és frusztrációt okozó helyzetek megfelelő kezelése.
- Változások iránti fogékonyság, azok szükségességének felismerése.
- Nemzeti és európai öntudat erősítése.
- Eltérő helyzetek, kultúrák iránti nyitottság, elfogadás képességének fejlesztése.
- Igény kialakítása az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális és nyelvi sokféleségének megismerésére.
- A társadalmi-történelmi jelenségek értékelése, különféle értékrendek összehasonlítása.
- Az emberi jogok teljes körű tisztelete, a személyes előítéletek leküzdése.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Igény kialakítása a tágabb környezet megismerésére.
- Kreativitás fejlesztése, a helyzetek, események többoldalú megközelítésének elősegítése.
- A szocio-emocionális készségek fejlesztése, a tudatosság erősítése a kulturális hagyományok által
- A gazdaság működésének megértése, tájékozódás a pénz, a gazdasági élet világában.
- Társadalmi értékek átlátása, a változások szükségszerűségeinek felismerése.

- A tervezés, szervezés, a feladatok megosztása, a kooperáció terén tapasztalatszerzés.
- Munkavégzési szokások kialakítása egyéni és csoportmunkában.
- A célok elérésére irányuló motiváció erősítése.

Természettudományos és technikai kompetenciák

- A világ rendjének megismerhető és leírható voltának ismerete.
- A természeti és társadalmi jelenségek megismerése, összefüggéseinek felismerése.
- A természettel összhangban álló társadalom fontosságának felismerése, az egyéni és társadalmi felelősség átlátása, elfogadása.
- A tudományos fejlődés, kialakult technológiák előnyeinek és korlátainak, társadalmi kockázatainak ismerete.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának céljai, feladatai 1-8. évfolyam

- Az etika óra alapvető célja és feladata az erkölcsi nevelés, a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a komplex személyiségfejlesztés, cselekvő magatartásra biztatás.
- Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekedjen, amelyek összhangban állnak az európai és a magyar társadalom döntő többsége által elfogadott értékrenddel.
- Támogassa a tanulók szocializációját, társadalomba való beilleszkedését.
- Formálja az életkori sajátosságok figyelembevételével az értékrendjüket, normarendszerüket.
- Segítse a felelős gondolkodás- és viselkedésmód kialakulását.
- Közvetítse a társadalmunkban közösnek tekintett alapvető normákat, segítse, hogy azok minél inkább belső szabályozó erővé váljanak a tanulók számára.
- Az erkölcsi értékek segítsék a diákokat a megfelelő életvezetés kialakításában.
- Segítse a tanulók önálló véleményformálását, felelős döntéshozását.
- Segítse, hogy az értékek fokozatosan értékrendd alakuljanak, koherens egésszé álljanak össze, melyek meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életvitelt.
- Az erkölcsi érzék fejlesztése annak érdekében, hogy képessé váljanak arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak saját és közösségeik érdekeihez.
- Fejlődjenek azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítik őket a jó és a rossz felismerésében.
- Segítse az önálló, felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulását.
- Alakítsa az empátia, a másik ember helyzetének megértésének képességét.
- Válgjon fontossá a másokkal való törődés, erősödjön a szolidaritás képessége, igénye.
- A nevelés három színterének (család, iskola, társadalom) figyelembevételével, az érzelmi nevelés, a morálfejlesztés segítségével a lelkiismeretes magatartás megszilárdítása

A célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra – az alább felsorolt egyéni sajátosságok figyelembevételével – is vonatkoznak.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok, feladatok

A sajátos nevelési igényű tanulók számára kiemelten fontos az etika / hit- és erkölcsstan a valós társadalmi beilleszkedés miatt, hiszen az elsődleges sérülés könnyen megteremtheti a szociális-pragmatikai kompetencia nehézségeit, ami megnehezítheti az emberi kapcsolatok kiépítését és a társadalmi szabályokban való tájékozódást. Az integrált tanulók képességeiknek megfelelő mértékben vesznek részt a témák feldolgozásában.

A tantárgy kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a segítő, támogató környezetért érzett felelősséget.

Az énkép kialakítása, a sérülés elfogadása, az önállóság fejlesztése, ez minden tantárgynál, így az erkölcsstannál is kiemelt feladat, hiszen ez a teljes, aktív élethez elengedhetetlen. A tanulóknak akkor alakul ki reális, pozitív énkép, ha önmagukhoz képest fejlődnek, érnek el sikereket. Kiemelt feladat tudatosítani, hogy az egyes sérülések nem minősítik az egész személyiséget. Célként fogalmazódik meg az egyéni értékek kiemelése, a személyiségfejlődés segítése, a pozitívumok megfogalmazása mellett az adott egyéni nehézségek felismerése és elfogadása is. Meg kell teremteni az egyensúlyt a segítségnyújtás, segítség elfogadás területén.

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Biztosítani szükséges a mozgáskorlátozottságból eredő szűkösebb társadalmi tapasztalatszerzési lehetőségek pótlását. A mozgássérült gyermek esetében különös figyelmet kell fordítani a gyakorlati tapasztalatszerzés biztosítására, figyelve arra, hogy a pszichés-szociális és fizikai szükségleteik igen különbözőek lehetnek. Eltérőek a környezetről, a saját testről szerzett tapasztalataik. Szükséges kialakítani a tanulóknak az egészséges énképet, erősíteni kell az önbizalmat. Kiemelten fontos az önállóságra nevelés és a kudarctűrő képesség erősítése. Fontos a felnőtt lét szerepeire való felkészülés, távlati célok megfogalmazása.

A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékoságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos a mozgáskorlátozott tanulók szempontjából.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Szükséges biztosítani a látássérülésből adódó hiányos tapasztalatszerzés pótlását. A látássérült gyermek esetében különös figyelmet kell fordítanunk a gyakorlati auditív-taktilis tapasztalatszerzésre. A látássérült tanulóknak mások a környezetről, a saját testről szerzett tapasztalataik. Fontos a pozitív énkép és az önbizalom alapozása, illetve az egészségvédő magatartás szokásainak kialakítása. Fel kell készíteni őket a helyes kapcsolatteremtésre és a közösségbe való beilleszkedésre. Kiemelt cél az önértékelési készség fejlesztése. Ki kell alakítani az igényt távlati célok megfogalmazására és a társadalmi felelősségvállalásra.

A gyengénlátó gyermekek optimális tanulási környezetének kialakításához az egyéni segédeszközökön kívül (szemüveg, nagyító, egyéni megvilágítás, olvasótévé, emelhető tetejű pad, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a teremben való elhelyezésére is figyelmet kell fordítani. Biztosítani szükséges a látássérültek számára használható információhordozó eszközöket (magnó, diktafon, Braille írás), a tanuláshoz szükséges megfelelő méretre nagyított szövegeket és szemléltető ábrákat (képeket, térképeket stb.)

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A hallássérült tanulók esetében is kiemelten fontos egy adott szituáció esetében a különböző nézőpontok ismerete, a társas helyzetek szabályainak megértése és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás képessége.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése jelentősen befolyásolhatja a társadalmi tapasztalatszerzést. Ki kell alakítani a tanulóknak az egészséges énképet, önismeretet és önbizalmat. Segíteni kell az önállóságra nevelést, saját és mások érzelmeinek felismerését, megértését, meg kell tanítani nekik az érzelmek verbális kifejezését is. Támogatni kell a tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az aszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

Távlati cél, hogy felkészüljenek a felnőtt lét szerepeire, és a munka világának aktív részeseivé váljanak. A szociális kapcsolatrendszer pontos értelmezése a harmonikus személyiség feltétele. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek.

A szövegek, tartalmak megfogalmazása, a tevékenységek tervezése a gyermek/fiatal egyéni adottságainak, hallássérülésének és nyelvi kommunikációs szintjének figyelembevételével történjen. A szövegértési és figyelemi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása segítséget igényelhet. Fejlesszük a szóbeli és írásbeli kommunikációt, az életkornak megfelelő ismeretek tartalmainak nyelvi megfogalmazását, megértését szerepjátékokkal, képtörténetekkel. Feladat a szókincs folyamatos koncentrikus bővítése. Fontos a helyes szociális-pragmatikai kompetencia elsajátíttatása, folyamatos fejlesztése. Kiemelt feladat a nyelvi funkciók egyénre szabott fejlesztése, a beszédjátékok, a vitakedv növelése, az érvek logikus megfogalmazásának kialakítása.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Siket tanulók esetében fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, foglalommagyarázat, a digitális tananyagok, okos eszközök alkalmazása.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztési elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók fejlesztése igen eltérő annak függvényében, hogy milyen egyéb érzékszervi-, motorikus-, beszédfeloldási-, viselkedési eltéréseket mutatnak. A közvetlen környezetből szerzett tapasztalatokból indulunk ki, amely a pontosabb, tudatosabb eligazodást szolgálja a világ megismerésében. Hangsúlyos a kíváncsiság és motiváltság felkeltése és ébrentartása mellett az érzelmek, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése. Biztosítani kell a sérülésből eredő szűkösebb társadalmi tapasztalatszerzés hiányának pótlását. Szükséges kialakítani a tanulóknak az egészséges énképet és önbizalmat, segíteni kell az önállóságra nevelést, illetve növelni kell a kudarcűrő képességüket. Fontos a felnőtt lét szerepeire való felkészülés, a reális távlati célok megfogalmazása. Az érintett tanulóknál különös jelentőséggel bír az együttműködésen alapuló, kooperatív technikákat alkalmazó tanulás fejlesztése, a szociális érzékenység felkeltése és az önálló feladatvállalás képességének kialakítása.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A kommunikációjában korlátozott tanuló sokszor nehezebben tudja érzelmeit verbálisan kifejezni. Esetében külön figyelmet kell fordítani az érzések megfelelő kifejezésére és értelmezésére.

A beszédfigyatékos tanulót támogatni kell beszéd és nyelvi zavarának reális megismerésében és elfogadásában. Kiemelt feladat a tanuló motiválása a kommunikációs probléma leküzdésére, ugyanakkor felkészítése arra, hogy az esetleges maradandó tünetekkel később is teljes életet tudjon élni.

A megzavart/hiányos vagy strukturálatlan érzékleti összkép jelentősen befolyásolja a társadalmi tapasztalatszerzést, e hiátusok pótlása kiemelten fontos. A súlyos nyelvfejlődési és verbális tanulási zavart mutató gyermek esetében elengedhetetlen a gyakorlati tapasztalatszerzés biztosítása, hiszen pszichés-szociális és fizikai szükségleteik jelentős eltérést mutathatnak. Mások lehetnek környezetéről szerzett tapasztalatai. A személyiség fejlesztésében kiemelt szerepe van a szociális kapcsolatrendszer kommunikációs bázisának erősítésének és a kommunikációs szándék tudatos megvalósítására való nevelésnek. Ki kell alakítani a tanulóknak az egészséges énképet és önbizalmat. Kiemelt feladat az önállóságra nevelés, és erősíteni szükséges a tanulók kudarcűrő képességét. A szociális kapcsolatrendszer pontos értelmezése a harmonikus személyiség feltétele. A súlyos beszédészlelési/beszédértési zavarral küzdő tanulók esetében a szövegek, tartalmak megfogalmazása, a tevékenységek tervezése a gyermek egyéni adottságainak, nyelvi szintjének figyelembevételével történjen. Az érintett tanulók szempontjából nagyon hasznos, ha egy-egy konfliktust, erkölcsi dilemmát, szituációs vagy dramatizált játékokkal történő feldolgozása, mivel a gesztusok, téri helyzetek, a hangszín, a hang lejtés nagyban segítik a nyelvi megértést. Kiemelt feladat a szóbeli és írásbeli kommunikáció, a helyes nyelvi megfogalmazás fejlesztése, a megértés segítése szerepjátékokkal, képtörténetekkel. Szükséges a szókincs folyamatos koncentrikus bővítése. Fontos a helyes szociális-pragmatikai kompetencia elsajátítása, fejlesztése. A nyelvi funkciók fejlesztése egyénre szabottan történik. Fontos a beszédbátorság, vitakedv növelése, az érvek logikus megfogalmazásának fejlesztése.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az autizmus spektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségleteket, a taníthatóságot jelentősen befolyásolják. A zavart/hiányos érzékleti összkép jelentősen befolyásolja a társadalmi tapasztalatszerzést, e hiátusok pótlása kiemelten fontos. A szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása hangsúlyos szerepet kap. Az autizmus spektrum zavart mutató gyermeknél a tapasztalatszerzés elsődlegesen a vizualításra épüljön. Más minőségűek a környezetéről szerzett tapasztalatai. A tanulók fejlesztésekor célként fogalmazódik meg a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának kiépítése, fejlesztése, a kooperáció tanítása. A sikerélményt biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó környezet kialakítása fontos szerepet játszik a reális önértékelés és pozitív önkép kialakulásában. A szociális kapcsolatrendszer pontos értelmezése a harmonikus személyiség feltétele. A felnőttkori szociális adaptáció és az önállóság feltételeinek megteremtése távlati célként fogalmazódik meg.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A megzavart/hiányos vagy strukturálatlan érzékleti összkép jelentősen befolyásolja a társadalmi tapasztalatszerzést, e hiátusok pótlása kiemelten fontos. A súlyos pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek esetében elengedhetetlen a gyakorlati tapasztalatszerzés biztosítása, hiszen pszichés-szociális és fizikai szükségleteik jelentős eltérést mutathatnak. Mások lehetnek környezetéről szerzett tapasztalatai. A személyiség fejlesztésében kiemelt szerepe van a szociális kapcsolatrendszer kommunikációs bázisának erősítésének és a kommunikációs szándék tudatos megvalósítására való nevelésnek. Ki kell alakítani a tanulóknak az egészséges énképet és önbizalmat. Kiemelt feladat az önállóságra nevelés, és erősíteni szükséges a tanulók kudarcűrő, illetve önszabályozó képességét. A szociális kapcsolatrendszer, társas-emocionális szabályainak pontos értelmezése a harmonikus személyiség feltétele. A súlyos beszédészlelési/beszédértési zavarral küzdő tanulók esetében a szövegek, tartalmak megfogalmazása, a tevékenységek tervezése a gyermek egyéni adottságainak, nyelvi szintjének figyelembevételével történjen. Kiemelt feladat a szóbeli és írásbeli kommunikáció, a helyes nyelvi megfogalmazás fejlesztése, a megértés segítése szerepjátékokkal, képtörténetekkel. Szükséges a szókincs folyamatos koncentrikus bővítése. Fontos a helyes szociális-pragmatikai kompetencia elsajátítása, fejlesztése. A nyelvi funkciók fejlesztése egyénre szabottan történik. Fontos a beszédbátorság, vitakedv növelése, az érvek logikus megfogalmazásának fejlesztése.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Az erkölcsan tantárgynál a tehetséggondozás a különböző témák feldolgozásának minőségében, mélységében valósulhat meg. A tantárgy sokszínűsége sokféle tehetség gondozására, fejlesztésére nyújt lehetőségeket. Kiemelten fontos az egyéni érdeklődés támogatása, lehetőség biztosítása az egyes témákban való elmélyülésre. Szükséges az egyéni feladatokhoz, kutatásokhoz a megfelelő tárgyi és egyéb feltételek, többszintű információhordozók biztosítása. Segíti a tehetséggondozást a tanulók felkészítése az önálló ismeretszerzés, feladatvégzés módszereinek magabiztos alkalmazására. Cél, hogy többféle információhordozó (újság, könyvek, tévé, internet) tudatos használata segítse a tanulókat az adatgyűjtésben. Kiemelten alkalmas a tantárgy a kreativitás fejlesztésére, a saját észrevételek, gondolatok, értékek megfogalmazásával, a kulturált vitakészség fejlesztésével az anyanyelvi kompetencia fejlesztésére. Lehetőséget biztosít a kommunikációs készség több szintű kibontakoztatására, az önálló véleményalkotás, meggyőzés, érvelés, vita mellett a kreatív írásgyakorlatok, összehasonlító elemzések megvalósítására. A tehetséggondozás megvalósulhat önálló adatgyűjtésen alapuló prezentációk, előadások összeállításában. Teret nyújt gondolatok, értékek többféle megjelenítésére, művészeti alkotásokban való egyéni kifejezése.

Fontos területe a tehetséggondozásnak az egyéni tanulási utak támogatása, az egyéni értékek megfogalmazásának, a saját döntések meghozatalának bátorítása, a helyes érvelés tanítása.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

- A magyar nyelv és irodalom a különböző irodalmi szövegek megismerésével, közvetítésével segíti az etika témáinak feldolgozását. Az irodalmi szövegek erősítik az alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák kialakulását.
- Az értékítélet fejlesztését szolgálják az egyszerű ítéletalkotások az irodalmi művek szereplőiről. A kommunikációs céloknak megfelelő, érzelmi tartalmakat, értékítéleteket is hordozó szövegek olvasását, értelmezését, írását segíti a tantárgy adta lehetőségek.

Ember és társadalom

- Az etika tantárgy egyes témái szoros kapcsolatban állnak a történelem és állampolgári ismeretek tantárgy tartalmaival. A történelmi hősök, események értékelése segíti az erkölcsi kategóriák kialakulását, a nemzettudat erősítését. A néphagyományok, tradíciók megismerése, ápolása az erkölcsi értékek kialakítását szolgálják.

Ember és természet

- Az etika tantárgy egyes témái szoros kapcsolatban állnak a környezetismeret, természettudomány tantárgyak tartalmaival. A környezet és ember egységének, a közvetlen környezet értékeinek, az egyén felelősségének tudatosítására sok lehetőséget biztosít a tantárgy.
- Az etika tantárgy egyes témái szoros kapcsolatban állnak a biológia tantárgy tartalmaival. Az egészséges életmód, a kamaszkori változások, a testkép, testalkat jellemzői, a biológiai érés, a szexualitás a tantárgy tanítása során hangsúlyosan megjelennek.

Földünk – környezetünk

- Az etika tantárgy egyes témái szoros kapcsolatban állnak a földünk – környezetünk műveltségterület témáival. A földrajzi ismeretek hangsúlyosan megjelennek a közvetlen környezettel, Magyarországgal, Európával, más földrészekkel és a környező világ megismerhetőségével foglalkozó tartalmaknál.

Művészetek

- A vizuális nevelés és környezetkultúra lehetőséget teremt a személyes élmények, átélt események, a természeti és társadalmi környezet megjelenítésére. Jó lehetőséget kínál az önkifejezés képi és téri megjelenítéséhez.
- Az egyes érzések, értékek megjelenítését jól segítik az ének – zenei tartalmak, a közös éneklés. A népdalok iránti szeretet kialakítása összhangban van a népi kulturális örökség ápolásával. A komplex dráma és színházjátéknak, bábjátéknak, hagyományörzésnek részét képezik a zenei elemek. A dramatikus készségfejlesztésen belül a hallásfejlesztés, a zenei készségfejlesztés, a ritmusérzék fejlesztése fontos részterület. A furulyaoktatás is kapcsolódik a műveltségterülethez, hiszen a hangszeres kíséret még élvezetesebbé teheti a tanultak átélését.
- A dráma és színházpedagógia, mint módszer az etika tanítása során sikerrel alkalmazható. A kommunikáció, az önkifejezés fejlesztéséhez, társas szerepek átéléséhez döntően hozzájárul. Az ön- és társismeret elsajátításának, fejlesztésének kiváló terepéül szolgál.
- A saját és társak érzelmeinek megjelenítését, felismerését, a karakterekre való ráismerést segítik a filmes eszközök. A mozgóképek, a hangzó anyagok alkalmazása lehetővé teszi a különböző helyzetek átélését, értékelését. A médiaüzenetek helyes értelmezésének tudatosítása, a közvetlen és az online kommunikáció összehasonlítása kiemelten fontos feladat.

Digitális kultúra

- Az digitális kulturális ismeretek alkalmazása a sokoldalú adatgyűjtésre biztosít lehetőséget. A különböző élethelyzetek, saját és más népek kulturális, életviteli szokásainak megismeréséhez nyújt segítséget az IKT eszközök használata. Az etika egyik fontos témája a tudatos internet használat szabályainak kialakítása.

Életvitel és gyakorlat

- Az etika tanítása során a különböző élethelyzetek, emberi kapcsolatok átélése, megjelenítése segíti a megértést, az erkölcsi normák kialakítását. A technika vívmányainak értékelése, környezettudatos, helyes használatának kialakítása megjelenik a tantárgy tanítása során.

Testnevelés és sport:

- A testnevelés, a sport fejleszti a gyermekek fizikai erőnlétét, mozgáskoordinációját, téri biztonságérzetét és ügyességét. E mellett segíti a ritmusérzék, a harmonikus, esztétikus mozgás kialakítását. A testnevelés – összhangban az etika tantárgy egyes témaival - részét képezi az egészséges életmódra nevelésnek.
- .

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása.
- Az óvodában – az első intézményesített nevelési közösségben - szerzett szocializációs tapasztalatok megismerése, a szocio-emocionális eszköztár létrehozása az egyéni különbségek figyelembevételével.
- Igazodva a kulturális és képességbeli sokszínűséghez, a családi érték- és normarendszerhez, a gyerekek segítése abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába is.
- Alapvető viselkedési szokások, normák alapozása.
- Önuralom fejlesztése, az érzelmek felismerésének, kezelési lehetőségeinek tudatosítása.
- Etnikai és nemi identitás kialakulásának segítése.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Személyes adatok:</u> Név, születési adatok, fiú – lány, életkor. <u>Családi kapcsolatok:</u> Családi kapcsolatok, szülők neve, foglalkozása, jellemző tulajdonságok. <u>Saját élmények:</u> Kiskori emlékek, személyek, tárgyak, események, változások. <u>Személyes jellemzők:</u> Külső és belső jegyek, értékek, tulajdonságok, hasonlóságok a családtagokkal. Különbségek, egyéni jellemzők.	Saját test körbe rajzolása csomagolópapíron. Kéz és lábnyomat készítés temperával. Családrajz készítés. Családi fotókból tablókészítés. Személyes tárgyak bemutatása. Önarckép rajzolása, festése. Régi fényképek alapján egymás felismerése.	Tudja <i>alapvető</i> személyes adatait. Képes céljai megvalósítása közben az önkontrollra. Legyen tisztában <i>sűk</i> családi kapcsolataival. Idézz fel személyes, <i>közvetlen</i> családi eseményeit. Alakuljon énképe, ismerje külső tulajdonságait. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: én, otthon, fejlődés, cél, szokás, változás, öröm, bánat, <i>lány, fiú, születésnap, játék</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Én és a társaim-Helyem az osztályközösségben <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Ismerősök:</u> Rokonság, barátok, iskolai kapcsolatok, osztálytársak. Kapcsolatok jellemzői, szeretet, bizalom, elutasítás, bántás. <u>Kapcsolat másokkal:</u> Új kapcsolatok jellemzői, előnyei. <u>Gondolatok, érzések kifejezése:</u> Gesztusok, mozdulatok, metakommunikációs jelzések.	A társas érintkezés alapvető szabályainak ismerete. Verbális és nonverbális kommunikáció, az együttérzés kifejezése Életjátékok, szituációs játékok. Szerepjátékok: különböző érzelmek kimutatása	Lássa át - <i>alapvető</i> - társas viszonyainak alapvető szerkezetét. Legyen képes érzelmi töltéssel viszonyulni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez. Felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait. Törekedjen arra, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: rokon, barát, ismerős ember, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet, figyelem, testbeszéd, vita, harag, megbocsátás, <i>rokon, ismerős ember, ismeretlen ember, öröm, bánat, szeretet,</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés és egészségfejlesztés		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Községek: óvoda, iskola, család <u>Család és rokonság:</u> Együtt élő családtagok, távolabbi családtagok, családi együttlétek fontossága. Egymás segítése a családban. Rokonok, rokoni fokozatok, családi szokások. Érzelmek kifejezése a családban <u>A gyerekek élete</u> Egy iskolai nap menete, hétfégi szokások, programok. Gyerekek feladatai a családban. Egészséges életmód Más körülmények között élő gyerekek.	Családi események megjelenítése rajzban. Mesék, történetek a családi kapcsolatokról. Képes napirend összeállítása. Dramatikus játék: családi feladatok eljátszása némajátékkal. Fényképek, filmrészletek más körülmények között élő családok életéből.	Érezze át a családi kapcsolatok fontosságát. Érezze át a különböző élethelyzetek érzelmi megnyilvánulásait. Lássa, hogy vannak más környezetben, nehezebb/könnyebb helyzetben élő családok. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: család, családtag, rokon, segítségnyújtás, szokás, feladat, szabadidő, egészség, szeretet, tisztelet <i>család, ünnep, feladat</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház és színház		
Lakóhelyi közösség-Helyem a társadalomban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Körülöttünk élők</u> Kapcsolatok a környezettel: egy házban, utcában, kerületben, faluban, városban élőkkel való kapcsolat. Közös lakóhelyi szokások, szabályok, hagyományok.	Magyarország történelmi emlékeinek megismerése Különböző lakóházak, térképek készítése. Lakóhelyek (családi ház, lakótelep, bérház, falu, város stb.) képeinek összehasonlítása. Helyi közösségek szokásainak összegyűjtése, bemutatása.	Ismerje az állami, nemzeti, vallási ünnepek jelentését, a jelképeit, a közösségmegtartó szerepét. Ismerje az őt körülvevő közvetlen lakóhely jellemzőit, közösségi szokásait.
Fogalmak: lakóhely, szomszéd, falu, város, egyenlőség, igazságosság együttműködés <i>szomszéd, falu, város</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Növények és állatok a környezetünkben:</u> Állatok és növények a környezetben. Az állat- és növényvédelem fontossága. Háziállatok ápolása, az állattartás felelőssége.	Osztálytermi virágok gondozása. Madáretető készítés, madarak etetése. Udvartakarítás, szemétszedés. Növényültetés, ápolás. A természet védelme- Környezetvédelem	Legyen képes átélni a természet szépségét. Értse, hogy felelősek vagyunk a körülöttünk lévő élővilágért. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: természet, vidék, környezetvédelem, felelősség, gondozás, szelektív gyűjtés, környezetkárosítás <i>természet, növény, állat</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Az egész világ-Az európai kultúra hatása <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Viszonyítások:</u> kicsi, óriási, közel, távol, alattunk, felettünk régen, jövőben, távoli jövőben, világ végén.	Kérdések a világról Mese- dalhallgatás, bábozás, dramatizálás.	Fontosabb ünnepekhez kapcsolódó vallási esemény megismerése Legyen képes érzéseit, gondolatait és fantáziaképeit vizuális, mozgásos vagy szóbeli eszközökkel kifejezni.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vallás, hit, erkölcs: Jók és rosszak a mesékben, szeretet, tisztelet, türelem felismerése cselekedeteik, a jók és a rosszak harca a mesékben, versekben.	Meseszereplők tulajdonságainak elemzése, a jó és a rossz tulajdonságok összegyűjtése. Saját és társak jó tulajdonságainak összegyűjtése.	<i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Értelmezze a jó és a rossz fogalmát. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: kicsi, nagy, óriási, közel, távol, múlt, jövő, mese, jó, rossz, gonosz, harc, vallás, hit, érték, tisztelet <i>kicsi, nagy, mese, jó, rossz, harc</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása.
- Az óvodában – az első intézményesített nevelési közösségben - szerzett szocializációs tapasztalatok megismerése, a szocio-emocionális eszköztár létrehozása az egyéni különbségek figyelembevételével.
- Igazodva a kulturális és képességbeli sokszínűséghez, a családi érték- és normarendszerhez, a gyerekek segítése abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába is.
- Alapvető viselkedési szokások, normák alapozása.
- Önuralom fejlesztése, az érzelmek felismerésének, kezelési lehetőségeinek tudatosítása.
- Etnikai és nemi identitás kialakulásának segítése.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Én magam-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Személyes helyek, társak, tárgyak:</u> Születési hely, lakóhely, kedvenc hely. Kapcsolatok. Legkedvesebb játékok, játszótársak, közös játékok. <u>Érzelmek:</u> Öröm, bánat, harag, félelem, düh. <u>Egészség:</u> egészséges életmód, helyes táplálkozás, mozgás. <u>Élethelyzetek:</u> Nehéz helyzetek, döntések, örömteli élmények. Saját szokások kialakítása, jó szokások meghatározása.	Legkedvesebb játékok bemutatása, közös játék. Társasjáték készítés. Mimikai és utánzó játékok, érzelmek megjelenítése. Napirend. Étlap összeállítása. Mesefeldolgozás: Hogyan oldotta meg a főhős a nehéz helyzetet? Hatékony tanulási technikák megismerése	Ismerje környezetét, alakuljanak baráti kapcsolatai. A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása. Tudjon érzelmi töltéssel viszonyulni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: születési hely, lakóhely, szomorúság, öröm, játék, egészség, viszonyulás másik emberhez, védtettség, harag, bizalom <i>születésnap, játék, szomorúság, öröm</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Én és a társaim-Helyem az osztályközösségben <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Kapcsolat másokkal:</u> Új kapcsolatok jellemzői Megszólítás életkor, nem, kapcsolati viszonyok szerint. Udvariassági szabályok. A megszólítás fogadása. Kapcsolatok szintjei: személyes, telefonos, interneten keresztüli kapcsolattartás jellemzői, lehetőségei. <u>Gondolatok, érzések kifejezése:</u> Másik ember érzelmeinek értelmezése.	Életjátékok, szituációs játékok. Köszönés, bemutatkozás gyakorlása. Különböző szituációkban az udvarias és udvariatlan viselkedés jellemzőinek összegyűjtése, eljátszása. Szoborjáték. Érzelmek kimutatása mozgással, testtel, mimikával.	Tudjon kapcsolatba lépni, és a partner személyét figyelembe véve kommunikálni környezete tagjaival. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> A beszélgetés során tartsa be az udvarias társalgás <i>elemi</i> szabályait. Törekedjen arra, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Az érzelmek szerepe, kimutatása, kezelése.	Konfliktus helyzetek eljátszása, érzelmek kimutatásával, majd a nélkül.	
Fogalmak: ismerős ember, ismeretlen ember, megszólítás, udvariasság, illem, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet, sértés, vita, kibékülés, lelkiismeret, <i>ismerős ember, ismeretlen ember, udvariasság, öröm, bánat, szeretet, segítés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, Vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, dráma és színház		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Családi hagyományok</u> Hétköznapi, a saját családra jellemző szokások. Feladatok a családban. Családi ünnepek, más családok szokásai, ünnepei, azonosságok, különbségek <u>Egészséges életmód</u> Egészségmegtartó stratégiák megismerése. Érzelmek hatása a fiziológiai állapotunkra.	Beszélgetés, rajzkészítés a családi ünnepekről. Tablókészítés a családi ünnepek fényképeiből. Hasonlóságok, különbségek összegyűjtése. Egészséges ételekből tízórai, uzsonna készítése.	Családi szerep-és felelősségvállalás azonosítása. Értse a hagyományok közösséget, családot összetartó erejét.
Fogalmak: hagyomány, ünnep, hétköznapi, feladat, biztonság, egészséges életmód, <i>család, ünnep, feladat</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház és színház		
Lakóhelyi közösség-Helyem a társadalomban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Más lakóhelyek, más szokások</u> Más környezetben élők közös és eltérő környezete, szokásai, jellemzői. Más országok, földrészek lakóhelyei, szokásai. Miben különbözhetnek a lakóhelyek? <u>Közös ünnepek</u> Iskolai, családi, nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése	Filmvetítés, különböző országok szokásainak bemutatása. Információgyűjtés más országok szokásairól. Népdalok gyűjtése. Rajzkészítés, mintázás.	Legyen tisztában a közvetlen lakóhelyének értékeivel Legyen tisztában azzal, hogy más gyerekek sokszor egészen más körülmények között élnek, mint ő. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: lakóhely, szokás, hagyomány, alkalmazkodás, büszkeség, <i>szomszéd, falu, város</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Növények és állatok a környezetünkben:</u> Állatok és növények a környezetben. Környezetkárosító cselekedetek azonosítása <u>A természet védelme</u> Védett növények, védett állatok, a természetvédelem fontossága, feladatok.	Állatetők készítése, madarak etetése, növények gondozása. Udvartakarítás, szemétszedés. Növényültetés, ápolás. Védett állatok gyűjtése. Miért védettek?	Védje a természetet, gondoskodjon az állatokról.
Fogalmak: növény, állat, felelősség, gondozás, védett növény és állat, természetvédelem, környezetvédelem <i>természet, növény, állat</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Az egész világ-Az európai kultúra hatása		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>A képzelet határai:</u> ahova el lehet jutni és ahova nem. A képzelet világa, álmok tájai, mesék helyszínei, valós és képzeletbeli, csodás helyek, meseszereplők, csodás történetek. <u>Vallás, hit, erkölcs</u> Az emberek a cselekvéseiken keresztül ítéltetők meg	Elképzel világ (bolygó, ország) lerajzolása. Csodás elemek gyűjtése mesékből. Bibliai történetek	Megismer többféle, vallási ünnephez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást. Tudja megkülönböztetni egymástól a valóságos és a virtuális világot. <i>Segítséggel.</i>
Fogalmak: mese, álom, képzelet, egyházi ünnepkörök, népszokások, segítőkészség, <i>mese, álom</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése.
- Családi életre való nevelés megalapozása a reális énkép kialakításával
- A kortárs csoport szerepének, fontosságának tudatosítása.
- Egyén felelőssége a közösség döntéseiben, viselkedésében, a kötelességtudat fejlődésével.
- Egyéni és csoportérdekek, a viselkedési módok tudatosítása.
- Kortárs csoport és a felnőtt világ magatartás és viselkedésmintáinak értelmezése.
- Az önismeret, társas kultúra, szociális kompetencia fejlődésének tudatos, pedagógiai támogatása.
- Nemzeti kultúrához való kötődés erősítése.
- Környezettudatos magatartás fejlesztése.
- A hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése.

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Tulajdonságok: Külső és belső tulajdonságok, ezek változásai, a változások okai. Társas kapcsolatok jellemzői. Szokások, érzelmek, indulatok: Tanulási és szabadidős szokások. Az érzelmek – öröm, düh szomorúság – kezelésének módjai. Alapérzelmek, saját érzelmi állapot megnevezése.	Emberábrázolás: portré, karikatúra Ilyen vagyok... Ilyen a legjobb barátom... Jellemzők készítése. Kire gondoltam? Játék. Szabadidős és tanulási szokások összegyűjtése, rögzítése. Mimikai, utánzó feladatok. Fénykép készítés érzelmek kifejezéséről.	Legyen a tanulónak életkorának, <i>képességeinek</i> megfelelő szinten reális képe külső és belső tulajdonságairól, győződjön meg arról, hogy a hiányosságok javíthatók, fontos, hogy célokat tűzzünk magunk elé. Alakuljanak ki a tanulónak és a szabadidő eltöltésének - <i>alapvető</i> szokásai.
Fogalmak: külső és belső tulajdonság, önismeret, önuralom, vágy, siker, öröm, szomorúság, düh, önzés, tulajdonság, <i>öröm, szomorúság, düh, segítség</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Család: Beszélgetési helyzetek, párbeszéd. Családi hagyományok, a család múltjának megismerése. Érzelmi kötelékek családon belül. Egészség-biztonság: testi és lelki egészség jellemzői. Indulatkezelési technikák. Kiközösítés azonosítása. Barát: Fogalma, az igaz barátság, titkok, érzések megosztása, őszinteség, figyelés, baráti tettek, gesztusok, felelősség a barát cselekedeteiért.	Szituációs játékok, néma játékok. Testbeszéd értelmezése. Online beszélgetések és az élő kommunikációs helyzetek összehasonlítása. Beszélgető-kör. Konstruktív hallgatás Irodalmi szövegek, filmek, filmrészletek a barátságról. Szövegalkotás: Az én barátom...	Ismerje a család testi, lelki védelmi feladatait. Legyen motivált az őt érintő problémák megoldásában. Tudja kifejezni saját érzéseit és gondolatait, legyen képes figyelni társaira. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Legyen képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekedjen a kapcsolatok ápolására. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Érezze át a barátság fontosságát, szépségét és felelősségét.
Fogalmak: párbeszéd, odafigyelés, együttérzés, bizalom, joga van, felelősség, következmény, arcjáték, hanglejtés, barátság, titok, <i>barátság, segítség</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret,		
Helyem az osztályközösségben		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Különféle közösségek:</u> Új közösségek, jellemzői. Szorosabb és lazább közösségi kapcsolatok. Szabályok a közösségben. <u>Osztály:</u> Az osztályközösség jellemzői, közös szokások. Egymás segítségének módjai, lehetőségei. A jó osztályközösség.	Elvárásfa készítése, kitől (magától, társaktól, pedagógusoktól, szülőktől) mi várható el a jó osztályközösség érdekében? Osztályprogramok. Fogalmazás, rajzkészítés: A mi osztályunk...	Felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait. Értse az – <i>alapvető</i> – szabályok jelentőségeit a közösségek életében. Érezze, hogy a közösségek alakulásában, fejlődésében szerepe és felelőssége van. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: csoport, közösség, csapat, összetartozás, csapat, <i>megértés, vélemény, türelem, jog és kötelesség, közösség, csoport, összetartozás</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Nemzeti közösség-Helyem a társadalomban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>A nyelv:</u> Anyanyelv. Szomszéd népek nyelvei. Idegen nyelv, nyelvi nehézségek. A segítség módjai, jelnyelv <u>Szokások és jelképek:</u> Magyarországi népszokások, ezek megőrzésének fontossága. Az összetartozás jelképei, jeles napok. <u>Ünnepek:</u> Családi ünnepek, azok fontossága, nemzeti és állami ünnepek, mikor, mit ünnepünk. <u>Más kultúrák – más szokások – más ünnepek:</u> Más kulturális közösségek hazánkban, Szokásaik, ünnepeik, közös jellemzőik, egyéni sajátosságaik. Más országok ünnepei.	Nyelvi játékok, mondókák gyűjtése, tanulása. Beszélgetés hangok nélkül: pantomim. Jelnyelv egyszerű szavainak megtanulása. Ismert népszokások gyűjtése, népszokások eredetének kutatása internet segítségével. Születés- és névnapok köszöntése osztálykeretben. Nemzeti ünnepek ünneplése. Kiselőadások: egy-egy választott népcsoport, ország bemutatása, ünnepeinek megismerése. Nemzeti ételek elkészítése.	Tisztelje saját és más népek nyelvi örökségét, kultúráját. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Érzelmileg kötődjön a magyar kultúrához. Ismerje a - <i>nagy</i> - nemzeti és állami ünnepeket, az ehhez kapcsolódó jelképeket. Értse és fogadja el, hogy az emberek sokfélék és sokféle szokással, hagyománnyal rendelkeznek. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep, természeti érték, történelmi érték, befogadás, felelősségvállalás, <i>családi ünnep, nemzeti ünnep</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A természet rendjének megőrzése <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Lakóhelyi épített örökségei:</u> A múlt építményei, utcák, terek, ezek értékei. A mai kor építményei. Falumúzeum. <u>Tárgyak:</u> Szülőktől, nagyszülőktől származó régi tárgyak, azok értékei. A tárgyak változásai, ennek okai. Divatjamúlt tárgyak. <u>Környezetvédelem:</u> Fenntarthatóság, a pazarlás.	Környező régi épületek (vagy fotók) megtekintése Kiállítás a családok régi tárgyaiból. Használati utasítások összeállítása: Mit, mire használtak?	Legyen tisztában azzal, hogy közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre. Felismerje, a személyes felelősségét is a környezetvédelemben. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: épített örökség, tárgyi örökség, generáció, múzeum, környezettudatosság, teremtett rend, természeti érték, <i>régi tárgyak, múzeum</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal</i> <u>Kérdések a világról</u> A környező világ megismerésének lehetőségei. A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése, lelkiismereti kérdések. <u>Vallás</u> A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, világképe.	Kiselőadások különböző vallások megismerése. Bibliai történetekkel való megismerkedés. Egyes egyházi ünnepkörökhöz kapcsolódó tartalmak.	Értelmezi a jó-rossz helyes és helytelen közötti különbségeket. <i>Képességeinek megfelelően.</i> Egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó vallási, kulturális események megismerése.
Fogalmak: érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, vizuális nevelés és környezetkultúra		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése. a készségek továbbfejlesztése.
- Családi életre való nevelés megalapozása a reális énkép kialakításával
- A kortárs csoport szerepének, fontosságának tudatosítása.
- Egyén felelőssége a közösség döntéseiben, viselkedésében, a kötelességtudat fejlődésével.
- Egyéni és csoportérdekek, a viselkedési módok tudatosítása.
- Kortárs csoport és a felnőttvilág magatartás és viselkedésmintáinak értelmezése.
- Az önismeret, társas kultúra, szociális kompetencia fejlődésének tudatos, pedagógiai támogatása.
- Nemzeti kultúrához való kötődés erősítése.
- Környezettudatos magatartás fejlesztése.
- A hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése.
- Megalapozott, határozott véleménynyilvánítással hozzájárulnak a saját és a közösségük fejlődéséhez.

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Ahogymások látják:</u> Szerethető, és kevésbé szerethető tulajdonságok. Visszajelzések szülőktől, testvérektől, nagyszülőktől, családtagoktól, tanároktól, barátoktól. <u>Hősök és példaképek:</u> Kedvenc hősök, példaképek megnevezése. A választások indoklása, értelmezése.	Jellemzések írása egymásról, más - más személy (családtag, barát) szemszögéből. Jó tulajdonságok gyűjtése Portrékészítés Irodalomolvasás, filmelemzés: hősök történeteinek megismerése. Véleményvonal: Szükség van ma példaképekre? Szövegalkotás: Az én példaképem...	Érezzen készletet arra, hogy fejlessze önmagát. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Alakuljon reális énképe, legyen képes – <i>segítséggel</i> – a személyét érintő visszajelzések értelmezésére. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> A reális és irreális célokat ismerje fel. Személyes példakép kiválasztása.
Fogalmak: külső és belső tulajdonság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, <i>tulajdonság, öröm, segítség</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Béke és harag:</u> Veszekedés okai, konfliktus- és vitahelyzetek kialakulásának okai, kezelésének módjai. Ki a felelős a veszekedés kialakulásáért? Kibékülés, a béke fenntartása. <u>Elutasítás és elfogadás:</u> Egyedüllét, elutasítás érzése, mit tehet az egyén és mit a társak, az elutasítás érzékelése, jelzése, az elfogadás erősítésének módjai.	Háromlépcsős interjú: Összeveszésünk és kibékülésünk története Beszélgetés a vitás helyzetek megoldási lehetőségeiről. Szerep- és dramatikusjátékok. Szövegalkotás: Amikor egyedül éreztem magam Irodalmi alkotások, filmrészletek elemzése.	Lássa át a barátság értékeit. Ismerjen olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusait konstruktív módon fel tudja oldani. <i>Segítséggel.</i> Törekedjen társai megismerésére, elfogadására. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: béke, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás, kirekesztés, <i>barátság, harag, veszekedés, kibékülés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, dráma és színház, digitális kultúra,		
Helyem az osztályközösségben		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Az osztály működése:</u> Közös szabályok. A szabályalakítás módjai. Állandó és változtatható szabályok. A szabályok megszegésének következményei. A szabályok megváltoztatásának módjai. <u>Az iskola:</u> nevének (Gyermekek Háza) jelentése, az iskola értékei, jellemzői, hagyományai, szokásai. Más iskolák – más hagyományok.	Közös szabályalkotás, osztály törvénykönyv összeállítása. Osztály- és iskolagyűlések szervezése. Plakátkészítés a Gyermekek Házáról. Reklámszöveg írása az iskoláról. Beszélgetés: Milyen a jó iskola? Fogalmazás: Álmaim iskolája...	Legyen kész a megértett szabályok betartására. Aktívan - <i>segítséggel</i> - vegyen részt különféle szabályok kialakításában.
Fogalmak: szabály, szabályszegés, büntetés, szabályalkotás, <i>szabály, büntetés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Nemzet-Helyem a társadalomban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>A világ öröksége</u> Amit egy nemzedék hagy örökölni az utána következőknek. Mít lehet az összes ember közös kincsének tekinteni a mai világban? A világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei, ezek védelme, a világörökség magyar vonatkozásai.	A világörökség néhány tájának, épületének bemutatása. Kutatás könyvtárakban és az interneten. Fogalmazás: Azért lett a világörökség része... Ajánlás a környezetünkben: Legyen világörökség részére, mert...	Ismerje fel a kiközösítés jeleit, és érzékenyen reagáljon ezen esetekben. Lássa, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, a természeti kincsek, az épített világ mindannyiunk öröksége. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: épített örökség, tárgyi örökség, világörökség, <i>múzeum, világörökség</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal</i> <u>Környezetszennyezés</u> Hatása a Föld, az élőlények életére. Az élet védelmének megismerése. Környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés. <u>Környezetvédelem</u> A hulladék és a szemét fogalma, az újrahasznosítás, komposztálás. Cselekvési minták és újítások megismerése. Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről.	Projekt keretében a környezetvédelemmel kapcsolatos tudás megosztása. Információ gyűjtése a fizikai és a digitális környezetben is.	Képes legyen megfogalmazni személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt.
Fogalmak: környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, természeti érték		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Kezdet és vég:</u> A dolgok keletkezése és elmúlása. Egyes népek, emberek elképzelései a világ keletkezéséről. Mítoszok, teremtésmondák,	Eredetmondák feldolgozása. Kreatív írás: Eredetmondák megfogalmazása. Bibliai történetek feldolgozása. Tudományos - fantasztikus szövegek olvasása. Reális és fantasztikus elemek összevetése.	Legyen képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni. <i>Nem elvárható</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Biblia: a világ teremtése. <u>A világ megismerése</u> A megismerés lehetséges módjai, forrásai. Amiről lehet személyes tapasztalatot szerezni, és amiről nem. <u>Fantázia és kreativitás:</u> Képzelet, realitás és fantázia.	Szövegalkotás: Ami a fantázia világában megtörténhet... Elképzelt bolygó megformálása, rajzolása.	
Fogalmak: születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, mítosz, eredetmonda, túlvilág, fantázia, képzelet, <i>születés, élet, halál, képzelet</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az autonóm gondolkodás képességének, a saját gondolatok feletti kontrollnak a kialakítása.
- A nemzeti öntudat erősítése, a hazafias nevelés, a nemzeti értékek megismerése és megőrzése.
- Környezettudatos életmód kialakulásának segítése.
- A kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia megalapozása.
- Az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés megalapozása.
- A társas kapcsolatok felelősségének tudatosítása.
- Az etnikai és vallási sokszínűség értékének megismertetése.
- A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése.
- Az anyanyelvi kommunikáció és a digitális kompetencia fejlesztése.
- Önismeret és a társas kapcsolatok összefüggéseinek tudatosítása.
- A konfliktusok erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható módon való kezelésének kialakítása.
- Az érzelmi, érületi nevelés, a morális fejlesztés során kiemelt feladat a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása a lelkiismeretes magatartás megszilárdítása érdekében.

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Fejlődés és szükségletek:</u> Testi, lelki, szellemi tulajdonságok változásai. A fejlődéshez szükséges feltételek, fizikai, lelki, szellemi szükségletek. Gyermekek, felnőtt, idős ember eltérő szükségletei. <u>Egészség és betegség:</u> Az egészség megvédése, egészséges életmód. Káros szokások, azok megváltoztatásának lehetőségei. Egészségkárosító tényezők. <u>Harmonikus jövő</u> Egyéni sikerek értelmezése, saját tanulási célok megfogalmazása	Egészséges táplálkozás – heti étrend összeállítása Ön és társismereti játékok Sportversenyek, játékok. Szabad beszélgetés: káros szokások, azok elkerülése, a leszokás segítése. Cigaretta dobozok feliratainak elemzése.	Ismerje az önazonosság fogalmát, jellemzőit. Legyen tisztában az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy saját maga is felelős ezért.
Fogalmak: testi tulajdonság, lelki tulajdonság, szellemi képesség, szükséglet, fejlődés, önismeret, felelősség, jövőkép, harmónia, tervezés egészség, betegség, fejlődés, <i>egészség, betegség, fejlődés</i>		
Kapcsolódási pontok: természettudomány, dráma és színház, testnevelés és egészségfejlesztés		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Különböző kapcsolatok</u> Szorosabb és lazább kapcsolatok. Vonzó és ellenszenves tulajdonságok, rokonszeny. <u>Családi kapcsolatok:</u> Öszinteség, nyíltság, másik tisztelete, egymás segítése, megbántás a barátságban, megbocsátás, bocsánatkérés módjai, megbocsájtathatlan vétkek. <u>A kapcsolat ápolása:</u> A szeretet kimutatásának módjai, a kapcsolattartás formái, telefon,	Konstruktív hallgatás: Az én legjobb barátom Vonzó és ellenszenves tulajdonságok gyűjtése. Kooperatív bizalomjátékok. Konstruktív hallgatás: Amikor nagyon megbántottam valakit... Szabad beszélgetés a megbocsátásról. Szerepjátékok, érzelmek megjelenítése. Filmrészletek	Ismerjen meg olyan mintákat, amelyek segítségével meg tud oldani helyzeteket. Váljon fontossá számára a barátság, ápolja kapcsolatait. Képes legyen azonosítani a családban betöltött szerepeket, konfliktusokat, megoldási módokat.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
internet, közös programok. Konfliktusok, amik megzavarhatják a barátságot, ezek feloldása.	megtekintése, elemzése. Zenehallgatás. Irodalomolvasás: történetek a szeretetről, a barátságról. Szabad beszélgetés: Ki a jó barát?	
Fogalmak: barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, megbocsátás, konfliktus, támogatás, családi szokás <i>barát, ismerős, barátság, hazugság, szeretet, harag, fájdalom, bocsánat</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, ének-zene, dráma és színház		
Társadalmi együttélés, társas tudatosság-Helyem a társaslelkületi közösségben <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Etnikai közösségek: Hazánkban élő népcsoportok, többség, kisebbség. Kisebbségi népcsoportok jelképei, szokásai, hagyományai, ünnepei. Többféle nép, többféle kultúra együtt, értékei, nehézségei e helyzetnek. Vallási közösségek: Magyarországi vallási közösségek. Többféle vallási csoport egymás mellett. A vallási sokszínűség, előnyei, esetleges problémái.	Kiselőadás: Hazánkban élő népcsoportok bemutatása. Népcsoportok ételeinek elkészítése. Néptánc tanulás, népdalgyűjtés. Információgyűjtés a magyarországi egyházakról (internet) Hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.	Fogadja nyitottan a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. <i>Segítséggel, képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep <i>vallás, szokás, hagyomány, ünnep,</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, ének-zene, dráma és színház, digitális kultúra		
A társas együttélés kulturális gyökerei: Helyem a társadalomban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> A közösségek összetartó ereje Saját identitást képező közösség megismerése, közösség értékei. Saját csoporton belüli helyzet A közösségek értékeinek működése Alapvető gyermekjogok megismerése. A hatékony működés alapelvei. A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, azok kezelése.	Saját, fontos közösség bemutatása, szokások megismertetése. A közösség szabályainak kialakítása csoportmunkában. A jó vezető-dramatikus játék.	Képes legyen azonosítani a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket. Érzelmileg képes legyen azonosulni az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével. Képes legyen értékelni az etikus és nem etikus cselekvéseket.
Fogalmak: csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, dráma és színház		
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Az ökológiai lábnyom Az ember és a természet kapcsolata, különböző ökológiai lábnyomok a Föld különböző részein. A saját ökológiai lábnyom csökkentésének lehetőségei. Az ember és a technika: Technikai fejlődés és az emberi élet összefüggései. A legfontosabb	Környezetvédelemmel foglalkozó filmek, újságcikkek gyűjtése, feldolgozása. Nagy természeti katasztrófák bemutatása, környezeti hatásainak ismertetése. Kiselőadások: Híres feltalálók és találmányaik.	Legyen tisztában azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekedjen arra, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
technikai eszközök hatásai a közösségek életére. Függés egyes technikai eszközöktől.	Véleményvonal: Elképzelhet az élet a technika vívmányai nélkül? Egyszerű technikai eszközök elkészítése.	Ismerje a modern technika fejlődésének vívmányait, használja ésszerűen azokat. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: ökológiai lábnyom, fogyasztás, technikai eszköz, függőség, <i>természet, technika</i>		
Kapcsolódási pontok: természettudomány, digitális kultúra		
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>A vallás, mint lelki jelenség</u> Elképzelések egy embernél hatalmasabb erő létezéséről. Különböző elképzelések a természetfeletti világról. <u>Vallási közösség és vallási intézmény:</u> A vallások szertartásai, jelképei az egyes kultúrákban. A világ vallásai, vallások Magyarországon.	Irodalomolvasás: Biblia. Történetek feldolgozása. Vallás témájú képzőművészeti alkotások elemzése. Szakértői mozaik: Különböző vallások (görög vallás, iszlám, keresztény egyházak stb.) bemutatása. Adatgyűjtés különböző információhordozók segítségével.	Értse, hogy a világ megismerésének többféle útja van, s ezek mindegyike a maga sajátos eszközeivel közelít ugyanahhoz a valósághoz. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, böjt, zarándoklat, szent könyv, szent hely, <i>vallás, templom, ima, böjt</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, természettudomány, ének-zene, digitális kultúra		

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az autonóm gondolkodás képességének, a saját gondolatok feletti kontrollnak a kialakítása.
- A nemzeti öntudat erősítése, a hazafias nevelés, a nemzeti értékek megismerése és megőrzése.
- Környezettudatos életmód kialakulásának segítése.
- A kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia megalapozása.
- Az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés megalapozása.
- A társas kapcsolatok felelősségének tudatosítása.
- Az etnikai és vallási sokszínűség értékének megismertetése.
- A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése.
- Az anyanyelvi kommunikáció és a digitális kompetencia fejlesztése.
- Önismeret és a társas kapcsolatok összefüggéseinek tudatosítása.
- A konfliktusok erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható módon való kezelésének kialakítása.
- Az érzelmi, érületi nevelés, a morális fejlesztés során kiemelt feladat a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása a lelkiismeretes magatartás megszilárdítása érdekében.

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Fogyatékoság:</u> _____ Speciális képességek, erősségek. A fogyatékoság fogalma. A sérült emberek lehetőségei, mindennapi akadályok. A segítség módjai. Sérült gyerek az osztályban. <u>Ép testben ép lélek:</u> A jó és a rossz lelki állapot jellemzői. A lélek betegségei, ennek tünetei. A lelki egészség megőrzésének lehetőségei. <u>Egy belső hang:</u> a lelkiismeret: Fogalma, hatása a döntésekre, tettekre. Valós és virtuális környezet megkülönböztetése, határai.	Adó- vevőkészülék kipróbálása. Közlekedés kerekesszékkal. Egy sérült társ bemutatása: Azért a barátom... Filmelemzés: sérült emberekkel foglalkozó filmek megtekintése. Háromlépcsős interjú: Amikor nagyon jó/rossz lelki állapotban voltam Szabadbeszélgetés a lelkiismeretről, döntésekről, kritikus helyzetekről.	Értse, hogy az emberek sokfélék, és fogadja el a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, sérüléseket. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Legyen tisztában azzal, hogy a belső értékei befolyásolják a döntéseit, és hogy időnként választania kell a számára fontos értékek között. Képes legyen megfogalmazni saját intim terének határait. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés, <i>fogyatékoság, döntés</i> Kapcsolódási pontok: természettudomány, magyar nyelv és irodalom, testnevelés és egészségfejlesztés		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Családi kapcsolatok</u> A családi kapcsolatok sajátosságai, esetleges konfliktusok, traumák feldolgozása. <u>Különböző közösségek:</u> Csoportokhoz tartozás. A csoportok változásai, a változás okai. Kötődések a különböző csoportokhoz. Érzelmi biztonság a	Csoportépítő kooperatív játékok (betűk, gépek, kezek, varázsos 11) Csoportplakát készítés, bemutatás. Csoport kézfogás, csapatnév. Jelszó, induló kitalálása	Legyen képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; lássa át saját – közeli - kapcsolati rendszerét. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Alakuljon ki a közösséghez való tartozás pozitív érzése; legyen képes

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
csoportban. Közös tevékenységek, jelek, szokások, szabályok, csoporton belüli hierarchia. Mások csoportjai: Más csoport, csoporttagok jellemzői. Idegen csoport. Konfliktusok a csoportban: Problémák, konfliktusok a csoporton belül, ezek megoldásának lehetőségei. Sikertelen konfliktus megoldások. Károkozás a csoportban, a büntetés elfogadható és elfogadhatatlan módjai. Csoportvetekedések	Véleményvonal, vita: lehet-e valaki két vetélkedő csoport tagja? Ha igen, miért, ha nem, miért? Szabadbeszélgetés a csoporton belüli és a csoportok közti konfliktusokról, azok kezelési módjairól. Filmelemzés. Dramatikus és szerepjátékok.	átlátni és elfogadni a közösségi normákat. Rendelkezzen a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák korrigálásának néhány, gyakorlatban jól használható technikájával. Segítséggel, képességeinek megfelelő szinten.
Fogalmak: csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség, csoport, bántás, egyedüllét, hiba, bűn, megbocsátás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, dráma és színház,		
Társas kapcsolatok-Helyem a társaslelkületű csoportokban Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal. <u>Társadalmi egyenlőtlenségek:</u> Gazdag, szegény, vagyoni különbségek, kialakulásának okai. Egyén felelőssége az anyagi helyzet alakulásában. Milyen lenne az igazságos társadalom? A szegények segítése, mit tehetnek a gazdagok? <u>Virtuális közösségben:</u> Az interneten kialakult közösségek. A virtuális közösséghez tartozás előnyei, hátrányai, veszélyei. <u>Enyém, tied, mienk:</u> Saját tulajdon, a magántulajdon védelme. Közös tulajdon, a közös tulajdon használata, köztulajdon. <u>A mozgóképek hatása:</u> Reklámok a tévében és az interneten. A befolyásolás eszközei. Televíziós filmsorozatok, a vélemények, alakítása a média által.	Szabad beszélgetés: Jó lenne, ha mindenki egyforma anyagi körülmények között élne? Mit jelent a mélyszegénység? Adománygyűjtés a rászoruló gyerekek számára. Facebook és más közösségi oldalak elemzése. Bemutakozó oldal összeállítása. Az osztály, a család, a csoportok közös tárgyainak összegyűjtése. Ki használja azokat? Ki a felelős értük? Reklámfilm gyártása. Reklámok elemzése. Némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk egy-egy sorozathoz kapcsolódva. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká.	Érzékelje, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek. Legyen képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, lehetőségéhez mérten segítse a rászorulókat, és becsülje meg a neki nyújtott segítséget. Képességeinek megfelelő szinten. Ismerje az internet legfontosabb előnyeit és lássa veszélyeit is. Képességeinek megfelelő szinten. Kerülje el a függőség kialakulását. Vigyázzon közös értékeinkre. Lássa át, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekcszenek, Képességeinek megfelelő szinten. Viszonyuljon kritikusan a különféle médiaüzenetekhez. Képességeinek megfelelő szinten.
Fogalmak: társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, gazdagság, szegénység, szolidaritás, virtuális közösség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám, vagyon, gazdagság, szegénység tulajdon, reklám		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra		
Nemzet, helyem a társadalomban Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal <u>Közösségek összetartó ereje.</u> A saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése. <u>Közösségek értékeinek működése</u>	Érzékenyítő programok Parasport nap, segítőkutya foglalkozások Láthatatlan kiállítás. A Magyarországon élő kisebbségek bemutatása.	Képes legyen értelmezni a szabadság, önkorlátozás, tolerancia és a szeretet megjelenését és határait. Érzékelje a valós és a virtuális térben történő zaklatásokat, képes

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság jelentőségének vizsgálata, hiányának következményei. Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Befogadás, elfogadás. Egyéni és közösségi érdekek összevetése. Konfliktushelyzetek megoldása.	Dramatikus játék-zaklatás	legyen azokat kivédeni, segítséget kérni.
Fogalmak: csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, dráma és színház, testnevelés, és egészségfejlesztés, digitális kultúra, történelem és állampolgári ismeretek természettudomány		
A természet rendjének megőrzése <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Tudományok</u> Tudósok szerepe a világ megismerésében. A világ megismerhetősége. Létezésünk feltételei <u>Művészetek</u> A művészek szerepe, feladatai, eszközei az érzések kifejezésére. Művészeti területek.	Híres tudósok portréjának összeállítása. Szövegalkotás: Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Kedvenc művész bemutatása. Portré összeállítása, plakátkészítés.	Értse, hogy a tudomány és a művészet a maga eszközeivel segíti a világ megismerését, jobbra tételét. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, <i>tudomány, tudós, művészet</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, természettudomány, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, digitális kultúra		
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal</i> <u>Kérdések és válaszok a világról</u> A világra vonatkozó kérdések megfogalmazása <u>Helyes és helytelen dilemmái</u> Értéktételek elemzése, a lelkiismeret működése <u>Vallási és kulturális hagyományok tanításai</u> Az istenhívő világnézet sajátosságai, szokásaik, ünnepeik megismerése	Vita egyes témákban-pro és kontra vélemények ütköztetése Bibliai történetek	Képes feltárni különböző vallási tevékenységek társadalmi megjelenését. Alkalmazza a kölcsönös tolerancia elvét. A bibliai történetekben olvasott igazságos és megbocsátó magatartásra példát hoz.
Fogalmak: világgép, világnézet, vélemény, hitelesség, istenhit, hit, együttélés, lelkiismeret		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek dráma és színház		

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Egyéni és közösségi értékek tudatosítása.
- Másokért való felelősségvállalás erősítése.
- Az önkéntesség szerepének, fontosságának tudatosítása.
- Médiatudatos magatartás kialakítása.
- Állampolgári jogok és kötelezettségek tudatosítása, demokráciára nevelés.
- A kirekesztettség, az előítéletek, a méltányosság kérdéseinek körüljárása.
- A személyes világvélemény alakulásának segítése.
- Önálló vélemény, döntési helyzetek vállalásának erősítése.
- Az esztétikai – művészeti tudatosság fejlesztése.
- Az önismeret fontossága, a társakkal történő együttműködés jelentőségének tudatosítása

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Nyelv és gondolkodás:</u> a Gondolat, a gondolatok születése. Kapcsolat a gondolkodás, a nyelv, a fogalmak, a szavak között. Nyelvhasználat és a társas kapcsolatok összefüggései. <u>Tudás és értelem:</u> Érdeklődés, a tanulás jellemzői. Sikerek, kudarcok, Tehetség, fejlesztése, használata. <u>Ösztönzők és mozgatóerők</u> Tettek és döntések. Ösztönök, működésük, hatásuk az érzésekre, érzelmekre. Érzelmek befolyásolása. Az akarat szerepe. A siker, a kudarc, a válságos helyzetek hatása az emberre. <u>Érték és mérték:</u> Fontos dolgok az életben. Értékek. Egyéni és közös értékek. Értékek ütközése, választások, döntések. Sorrend az értékek között.	Dramatikus és szerepjátékok, különböző kommunikációs helyzetek megjelenítése. Értékelő beszélgetés, vita. Érvek ütköztetése, rendszerezése. Témák: Vajon már a születéskor eldől, hogy milyen teljesítményt érhet el valaki, vagy a tanulás szerepe a meghatározó? Segíthet-e az akarat egyes nehéz (hátrányos) helyzet leküzdésében? Híres sportolók karriertörténetei. Kerekasztal: osztályunk értékeinek összegyűjtése. Szövegalkotás: Számomra fontos értékek Vita: Lehet-e valamilyen sorrendet felállítani az értékek között?	Értse, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésére és önmaga vizsgálatára. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Lássa, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik nézeteik és értékrendjük befolyásolják. Legyen tisztában az identitás fogalmával. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Legyen képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni cselekedeteket, és tudja elviselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelm, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés, identitás, <i>gondolkodás, szó, tudás, siker, kudarc, vágy, cél, akarat</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, biológia, dráma és színház testnevelés és egészségfejlesztés		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Család, mint közösség:</u> Közösségekhez tartozás, változások, régi és új közösségek, a	Háromlépcsős interjú: Amikor új közösségbe kerültem...	Legyen tisztában azzal, hogy baráti kapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
változások okai. Változások, viszonyrendszerek, konfliktusok és azok megoldásai. <u>Szabadság és korlátozottság:</u> Önállóság és szabadság, alkalmazkodás a közösséghez. Az alkalmazkodás előnyei, veszélyei. Engedelmeskedés, kinek, miért, meddig? Amikor nem szabad engedelmeskedni. Választások, jó, rossz, bűn, erény, a lelkiismeret szabályzó ereje, előítéletek szabályzó ereje.	Fogalomháló (csoport, közösség, szabadság, korlátozás) Konstruktív hallgatás: Azért érzem jól magam a csoportban Háromlépcsős interjú: Amikor egyedül voltam a csoportban... Dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok: Vita a csoportban Más programot szeretnék Valaminek az elutasítása Konstruktív hallgatás, háromlépcsős interjú: Szabályszegésem története Az ellentmondás, az elutasítás megjelenítése dramatikus- és némajátékkal. Fogalmazás: Így oldottam meg egy nehéz helyzetet... Szabad beszélgetés: Korlátozhat-e egy közösség?	Érezze fontosnak a közösséghez tartozást, és törekedjen személyes autonómiájának megőrzésére is. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Értse a szabályok szerepét az emberi együttélésben. Alakuljon ki igénye arra, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Életkorának megfelelő szinten legyen tisztában azzal, hogy a döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Tudjon ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: csoport, közösség, önállóság, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit, <i>csoport, önállóság, engedelmesség, szabály, bűn</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, dráma és színház		
Társas tudatosság-Helyem a társas közegben <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Erőt adó közösség:</u> Mit adhat és kaphat a közösség? Felelősség a csoport működéséért. Mitől lesz egy csoport jó közösség? <u>Korlátozó közösség:</u> Lehet-e egy csoporton belül mást gondolni, másként viselkedni, mint a többség? Következmények. Megváltoztathatók-e a csoport értékei, nézetei? <u>Jóllét és jólét:</u> Anyagi javak, azokhoz való ragaszkodás, lemondás. Az egészség, mint érték. <u>A média és a valóság:</u> Információ közlés csatornái, tévé, újság, internet. Az információk hitelessége, a pontos információszerzés lehetőségei. Hogyan tájékozódjunk, hogy valós információhoz jussunk?	Háromlépcsős interjú: Amikor új közösségbe kerültem... Fogalomháló (csoport, közösség, szabadság, korlátozás) Konstruktív hallgatás: Azért érzem jól magam a csoportban Háromlépcsős interjú: Amikor egyedül voltam a csoportban... Dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok: Vita a csoportban Más programot szeretnék Valaminek az elutasítása Véleményvonal: A pénz boldogít - nem boldogít Irodalmi szövegek feldolgozása. (gazdagság, szegénység, gazdasági, anyagi nehézségek, csőd, jótékonyosság) Egyes hírek elemzése, önálló információgyűjtés: Hogyan közvetíti a tévé, az újság, az internet ugyanazt a hírt? Szerepjáték: televíziós vitaműsor.	Lássa át az anyagi javak szerepét. Törekedjen pontos információszerzésre, értékelje kritikusán a médiákból érkező információkat. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, média, befolyásolás, hitelesség, <i>öröm, bánat, vágy, remény, igazság</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra		
Nemzet-helyem a társadalomban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal</i>		
<u>Közösségek és identitás</u> A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése. Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti identitás meghatározója.	Adatgyűjtés a Kárpát-medencében élő magyarokról, a Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról.	Képes azonosítani a kulturális különbségeket, helyzeteket. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
<u>Értékek a társas együttműködésben</u> A kölcsönös bizalom, becsületesség, felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek. A szolidaritás fogalmának értelmezése. Jogsértés, kár, csalás. Jogok és köteleességek rendszere.	Bűnügyi hírek áttekintése, bűnös-nem bűnös. Szerepjáték: interjú, vitaműsor, tudósítás	Értékeli az etikus, nem etikus cselekvéseket és lehetséges következményeit.
Fogalmak: tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, sztereotípiák, előítéletek, meggyőződés, világkép, világnézet, jogsértés, bűn, büntetés, érdekvédelem, társadalmi cél, média, <i>állítás, tévhit,</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, ének-zene		
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal</i>		
<u>Lehetőségek és egyenlőtlenségek</u> Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is. Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatokat azonosítja. A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeket felismeri, okait megismeri.	Viták-vélemények ütköztetése	Képes legyen ismereteit folyamatosan fejleszteni, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődést. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
<u>Az ember és környezetének kölcsönhatása</u> A befolyásoló technológiák hatásainak elemzése. Környezeti etikai bioetikai kérdésekkel ismerkedés.	Környezetvédelemmel kapcsolatos kiselőadások, előadások meghallgatása. Kutató munka.	Képes legyen értelmezni a fenntartható fejlődés és a természeti erőforrások felhasználását, a javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket.
<u>Az emberiség jövője</u> Fogyasztói és pénzügyi tudatosság megismerése. Környezetbarát technológiákkal ismerkedés. Célok megfogalmazása.		
Fogalmak: erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát, technológia, fenntartható fejlődés		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, digitális kultúra, fizika		
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Tévhit, babonák gyűjtése.	Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző vallások, emberi közösségek eltérő módon ítélik meg, ami konfliktusok forrása lehet.
<u>Az ember, mint értékelő és erkölcsi lény:</u> Különbőség tények és vélekedések között. Tévhitek,	Személyeket ábrázoló képekről tulajdonságok gyűjtése, azok összevetése a valós tulajdonságokkal.	<i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
	Információgyűjtés:	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
sztereotípiák, előítéletek kialakulásának okai. Meggyőződés, hit, világkép, világnézet – különbségek. <u>A nagy világvallások világképe</u> A világ kezdetének, működésének és végének bemutatása a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus vallásaiban. Egyéb világképek más vallásokban.	Milyennek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? Vallási témájú művészeti alkotások megismerése.	Ismerje a nagy világvallások <i>alapvető</i> jellemzőit.
Fogalmak: vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus		
Kapcsolódási pontok: történelem, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra		

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Egyéni és közösségi értékek tudatosítása.
- Másokért való felelősségvállalás erősítése.
- Az önkéntesség szerepének, fontosságának tudatosítása.
- Médiatudatos magatartás kialakítása.
- Állampolgári jogok és kötelezettségek tudatosítása, demokráciára nevelés.
- A kirekesztettség, az előítéletek, a méltányosság kérdéseinek körüljárása.
- A személyes világkép alakulásának segítése.
- Önálló vélemény, döntési helyzetek vállalásának erősítése.
- Az esztétikai – művészeti tudatosság fejlesztése.
- Az önismeret fontossága, a társakkal történő együttműködés jelentőségének tudatosítása

Éves órakeret: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éntudat-Önismeret <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Vonzódás:</u> Serdülőkor, testi – lelki változások Vonzódások, taszítások, ezek okai. Kölcsönös vonzódás, egyoldalú vonzódás. A vonzódás jelei. <u>Együttjárás:</u> Szerelem. Tisztelet, egymás iránti felelősség, egymás segítése. Érettség a szexuális kapcsolatra, a nem kívánt terhesség elkerülésének módjai. Intimitás. A párkapcsolatok lehetséges problémái. A szakítás, a lelki sérülések elkerülésének lehetőségei. <u>Visszaélés a nemiséggel:</u> Prostitúció, pedofília, pornográfia, szexuális bántalmazás. Az áldozattá válás elkerülésének módjai, a segítségkérés lehetőségei.	Vita: Lehet barátság fiú és lány között? Irodalmi szövegek gyűjtése, olvasása szerelmekről, párkapcsolatokról. Filmelemzés Szexualitással kapcsolatos felvilágosító irodalmak megismerése, megbeszélése. Könyvajánlás. A témával kapcsolatos újságcikkek feldolgozása. Viták különböző témákban: Fontos-e a házasságkötés ahhoz, hogy két egymást szerető ember együtt éljen? Le lehet-e leélni egy életet egyetlen partner mellett? Érdemes-e erre törekedni? Fontos-e, hogy amikor egy gyerek világra jön, a szülei házastársak legyenek? Dramatikus játékok. „Mondj nemet” játék.	Legyen tisztában azzal, hogy párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társáért. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Ismerje és kerülje a nemiséggel kapcsolatos visszaélési formákat. <i>Segítséggel.</i>
Fogalmak: nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat, <i>szerelem, nemi vágy, gyermekvállalás, család, terhesség, áldozat</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, biológia, dráma és színház		
Család-Helyem a családban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Háromlépcsős interjú:	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<u>Család, mint közösség:</u> Közösségekhez tartozás, változások, régi és új közösségek, a változások okai. Változások, viszonyrendszerek, konfliktusok és azok megoldásai. <u>Házasság, család és otthonteremtés:</u> Házastárs, felnőtt társ. Házasságkötés, együttélés. A jó házasság fenntartásának módjai. Problémák a házasságban. Gyermekvállalás. <u>Szabadság és korlátozottság:</u> Önállóság és szabadság, alkalmazkodás a közösséghez. Az alkalmazkodás előnyei, veszélyei. Engedelmeskedés, kinek, miért, meddig? Amikor nem szabad engedelmeskedni. Választások, jó, rossz, bűn, erény, a lelkiismeret szabályzó ereje, előítéletek szabályzó ereje.	Amikor új közösségbe kerültem... Fogalomháló (csoport, közösség, szabadság, korlátozás) Konstruktív hallgatás: Azért érzem jól magam a csoportban Háromlépcsős interjú: Amikor egyedül voltam a csoportban... Dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok: Vita a csoportban Más programot szeretnék Valaminek az elutasítása Konstruktív hallgatás, háromlépcsős interjú: Szabályszegésem története Az ellentmondás, az elutasítás megjelenítése dramatikus- és némajátékkal. Fogalmazás: Így oldottam meg egy nehéz helyzetet... Szabad beszélgetés: Korlátozható-e egy közösség?	Legyen tisztában azzal, hogy baráti kapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért. Érezze fontosnak a közösséghez tartozást, és törekedjen személyes autonómiájának megőrzésére is. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Értse a szabályok szerepét az emberi együttélésben. Alakuljon ki igénye arra, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Életkorának megfelelő szinten legyen tisztában azzal, hogy a döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Tudjon ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, hűség, önvédelem emberi jogok		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, digitális kultúra		
Társas tudatosság-Helyem a társas közösségekben <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Felelősség egymásért</u> <u>Kapcsolatok minősége, megóvása</u> <u>Boldogulás:</u> A jövő elképzelése, mitől sikeres az ember? A tanulás, a pénz, a munka, az alkotás, az emberi kapcsolatok szerepe. Foglalkozás, hivatás, jövőbeli tervek. Rosszkedv, feszültség, ezek oldásának lehetőségei, módjai. A drog, az alkohol. A kipróbálás veszélyei, függőség.	Fogalomháló (jövő, pénz, munka) Szövegalkotás: Az emberi kapcsolatok szerepe a boldogságban. Így élek tíz év múlva. Vita: Vajon mindent érdemes kipróbálni az életben, vagy van olyan dolog, amit egyszer sem? Függőségről szóló információk keresése az interneten. Filmelemzés	Legyen elképzelése saját jövőjéről, és legyen tisztában azzal, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>
Fogalmak: elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, öröm, bánat, vágy, remény, drog, alkohol		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A társas együttélés kulturális gyökerei, Nemzet- helyem a társadalomban	Adatgyűjtés internet segítségével az Európai Unió országairól. Tablókészítés, egy-egy ország jellemzőinek bemutatása.	Alakuljanak benne az európai identitás alapjai. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>Tágabb otthonunk: Európa:</u> Európai Unió tagországai jelképei, Hasonlóságok és különbségek Európa különböző lakói között. <u>Színesedő társadalmak</u> Tanulás és munkavállalás a születési helytől távol. Okai, pozitív és negatív hatásai. Menekültek, annak okai, amiért valaki elhagyja hazáját. Külföldiek befogadása, ennek társadalmi hatásai, előnyök, hátrányok. Más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek, ezek forrásai. Etnikai háttérű konfliktusok Magyarországon, Európában. Bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között. <u>A társadalmi együttélés közös normái:</u> Társadalom minden tagjára vonatkozó szabályok, ezek kialakulása. Társadalmi szabályok megszegésének következményei. A büntetések különböző formái, melyek fogadhatók el? <u>Új technikák, új szabályok:</u> Világhálón lévő tartalmak felhasználásának szabályozása, mi használható fel, és mi nem? Feltöltések, szerzői jog védelme. Mobiltelefon használatának közösségi szabályai	Értékelő beszélgetés, vita: Témák: Be kell-e engedni egy gazdagabb országnak saját területére a világ szegényebb térségeiből menekülőket? Vajon ugyanolyan jogok illetik-e meg a külföldről érkezőket, mint a befogadó ország polgárait? Információgyűjtés újságokból, internetről: Határon túl élő magyarok helyzetéről szóló híradások Társadalmi szabályok összegyűjtése. Vita: Szükség van-e a szabályokra? Alaptörvény megismerése. Adatgyűjtés újságcikkek, internet segítségével: Bünesetek és büntetések. Vita Személyes adatlap összeállítása – mit tennél föl magadról az internetre? Közösségi oldalak információinak elemzése.	Legyen nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Értse, hogy az együttéléshez szükségesek a társadalmi szabályok betartása. <i>Képességeinek megfelelő szinten</i>
Fogalmak: Európai Unió, menekült, befogadó ország, sztereotípiák, előítéletek, etnikai konfliktus, társadalmi norma, szabályszegés, büntetés, szerzői jog, <i>Európai Unió, menekült, befogadó ország, büntetés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, digitális kultúra		
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal</i> <u>Lehetőségek és egyenlőtlenségek</u> Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is. Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatokat azonosítja. A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeket felismeri, okait megismeri. <u>Az ember és környezetének kölcsönhatása</u>	Viták-vélemények ütköztetése Környezetvédelemmel kapcsolatos kiselőadások, előadások meghallgatása. Kutató munka.	Képes azonosítani a kulturális különbségeket, helyzeteket. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A befolyásoló technológiák hatásainak elemzése. Környezeti etikai bioetikai kérdésekkel ismerkedés. <u>Az emberiség jövője</u> Fogyasztói és pénzügyi tudatosság megismerése. Környezetbarát technológiákkal ismerkedés. Célok megfogalmazása		Értékeli az etikus, nem etikus cselekvéseket és lehetséges következményeit.
Fogalmak: erőforrás, globális hatás, környezetbarát, technológia, egyéni felelősség		
Kapcsolódási pontok: biológia, földrajz, fizika,		
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> <u>A nagy világvallások erkölcsi tanításai</u> Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? A világvallások közös értékei. <u>Párbeszéd és együttműködés</u> Miről érdemes közösen gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a keresztényeknek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek? Új vallási mozgalmak kialakulása.	Szakértői mozaik: egyes világvallások alapértékeinek, hitvallásának bemutatása. Vallási tárgyú művészeti alkotások elemzése, értelmezése. Szabad beszélgetés: Az egyházak mai szerepe. Történelmi egyházak, új vallási mozgalmak. Mi indokolhatja az új vallási mozgalmak kialakulását? A vallási konfliktusokról.	Tudja a nagy világvallások <i>alapvető</i> jellemzőit. Fogadja el, hogy sokféle vallás, világnézet létezik. <i>Képességeinek megfelelő szinten.</i> Tartsa tiszteletben mások hitét, nézeteit.
Fogalmak: világkép, világnézet, hit, vallás, világvallás, erkölcsi tanítás, <i>hit, vallás, világvallás</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, ének-zene		

Értékelés

Az etika tantárgy értékelésének módja eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől.

Mind a nyolc évfolyamon osztályozás nélkül, szövegesen történik a tanulók értékelése.

Az értékelés, visszajelzés célja a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése –szóban vagy bármely formában - egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről.

Az értékelés soha nem irányulhat a személyes vélekedéseknek a minősítésére, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

TERMÉSZETTUDOMÁNY ÉS FÖLDRAJZ

KÖRNYEZETISMERET

(1-4. OSZTÁLYBAN)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Kommunikációs kompetenciák**

- Önállóan olvasott szöveg értelmezése.
- Szóbeli kommunikáció fejlesztése egyéni, páros és csoportos beszélgetésekkel.
- Társalgási szabályok elsajátítása, gyakorlása.
- A vitázás képességének fejlesztése, kulturált, igényes beszéd kialakítása.
- Rövid tantárgyi szövegrészek megtanulása, elismétlése.
- Természettudományos szaknyelv használatának elsajátítása.
- Természettudományos szövegek szövegértésének fejlesztése.
- Ismeretlen kifejezések felismerése, megjelölése.
- Természettudományos lexikonok, segédkönyvek használatának elsajátítása.
- Fokozatos szókincsbővítés a szaknyelv szavaiból.
- Szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése.
- Lényegkiemelés, és vázlatírás elsajátítása.
- Kritikus gondolkodás.

Kommunikációs kompetenciák - Idegen nyelvi kommunikáció

- Más kultúrák megértése, szocio- és interkulturális készségek kialakítása.
- Idegen szavak, földrajzi nevek megismerése.
- A kulturális sokféleség tiszteletben tartása, pozitív attitűd kialakítása más népek iránt.

Matematikai gondolkodási kompetenciák

- Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- Mennyiségi tulajdonságok felismerése viszonyításuk, becslésük, mérésük, összehasonlításuk.
- Mérőeszközök helyes használatának elsajátítása.
- Mértékegységek helyes használatának kialakítása.
- Grafikonok, táblázatok értelmezése, készítése.
- Rendszerszemlélet kialakítása.
- Adatok szempontok szerinti csoportosításának, rendszerezésének képessége.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Élőlények testfelépítésnek és életműködéseinek összefüggéseinek és kapcsolatainak átlátása.
- Élő és élettelen környezet jellemzőinek, élőlények egymással és a környezettel való kapcsolatának felismerése.
- Ok-okozati összefüggések felismerése az időjárás változás és az élővilág változása között.
- Egészséges életmód kialakítása.
- Sajátos nevelési igényű osztálytársaik problémájának megismerése, segítő magatartás kialakítása.
- A különböző anyagok tulajdonságainak tapasztalati úton való megismerése.
- Az élő és élettelen környezetben lejátszódó változások megfigyelése, értelmezése, rögzítése.
- Adatok rögzítése, következtetések levonása.
- Síkbeli és térbeli tájékozódás fejlesztése szűkebb és tágabb környezetben.
- Balesetmentes eszközhasználat kialakítása.
- Környezetvédeő és környezettudatos magatartás kialakítása.

Digitális kompetencia

- Természettudományos tartalmak keresése az interneten.
- Kiegészítő információk gyűjtése.
- Talált tartalmak szelektálása, lényeges információk kiemelése.
- Interneten talált információk feldolgozása, válogatása, elemzése.
- Egyszerű feladatok megoldása, online felületen, alkalmazások segítségével, aktív táblán.
- Tananyagot kiegészítő számítástechnikai programok megismerése, alkalmazása.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák

- Iskolai szokásrend elsajátítása, szabályok gyakorlása.
- Feladatvállalás, és feladattartás kialakítása.
- Kooperatív képességek fejlesztése.
- Empatikus képességek fejlesztése.
- Kitartás, lelkesedés, önbizalom megalapozása.

- Reális önértékelés kialakítása.
- Erkölcsi normák fejlesztése.
- Mentálhigiénére vonatkozó ismeretek elsajátítása.
- Ember és természet kölcsönös kapcsolatának megértése.
- Környezetbarát szemlélet, és környezettudatos életmód kialakítása.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A természeti környezet szépségének értékelése.
- Tananyaghoz kapcsolódó irodalmi és képzőművészeti alkotások értelmezése.
- Információs médiatartalmak kritikus értékelése.
- Igényes füzetvezetés kialakítása.
- Gyűjtött anyagok átlátható rendszerezése, kiállítása.
- Rendezett külső megjelenés a mindennapokban.
- Múzeumlátogatás, saját vélemények kialakítása.
- Hazánk kulturális örökségének egyes elemeinek a megismerése.

A tanulás kompetenciái

- A szándékos tanulás, az önálló, a meghatározott célra irányuló tanulás kialakítása.
- Önálló tanulási módszerek, technikák gyakorlása.
- Egyénre szabott és csoportos tanulási módszerek kialakítása.
- Megismerési algoritmusok használata.
- Ismeretek újabb helyzetben történő alkalmazása.
- Tanuláshoz elengedhetetlen gondolkodási képességek fejlesztése.
- Megfelelő időtervezés és időkihasználás fejlesztése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Feladatvállalás, és feladattartás kialakítása.
- Felelősségvállalás kialakítása, fejlesztése.
- Társas együttműködési készségek megalapozása.
- Kooperatív képességek fejlesztése.
- Empatikus képességek fejlesztése.
- A kreatív, kritikai és alternatívákban gondolkodás, a modellalkotás fejlesztése.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának céljai és feladatai

- A környezet élő és élettelen világa iránti érdeklődés felkeltése.
- Korszerű természettudományos műveltség (fogalmak, eljárások) és szemlélet kialakítása.
- Fedezze fel, hogy ő maga is a természet része.
- Tudatosodjon benne, az élővilág és környezetének kapcsolata és egymásrautaltsága.
- A természettudományos megismerő módszerek - megfigyelés, leírás, összehasonlítás, rendszerezés, rajzos- és grafikus ábrázolás - képességeinek elsajátítása.
- A természettudományos szaktárgyak - biológia, földrajz, kémia, fizika - megalapozása.
- A természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás segítése, reális természetkép kialakítása, kritikus magatartás az információk tekintetében.
- A természettudomány, technika és társadalom kapcsolatainak tudatosítása, formálása, megjelenése személyes sorsokban.
- A fogalomalkotás előkészítése személyes és közös, tevékeny tapasztalatszerzéssel.
- A természet élőlényei, elemei, jelenségei; a köztük lévő kölcsönhatások, illetve a létrejövő változások élményszerű megfigyelése és vizsgálata.
- A sokféle módon összegyűjtött ismeretek önálló összehasonlítása, csoportosítása, lejegyzése, ábrázolása, hipotézisalkotás, köztük ok-okozati kapcsolatok felismerése.
- A mennyiségek elemi szintű értelmezése, a mérés és kísérletezés algoritmusának elsajátítása.
- Önálló ismeretszerzés biztosítása megfigyelések, mérések, kísérletek, modellezések, gyűjtőmunkák segítségével; lexikonok, szótárak, ismeretterjesztő gyermekkönyvek használatával
- A kutató módszerek és a meglévő ismeretek integrált felhasználása.
- A természeti és társadalmi környezet veszélyhelyzeteire való felkészítés.
- Szűkebb és tágabb lakóhelyük megismerése.
- A térbeli- és időbeli tájékozódás fejlesztése.
- A szerialitás hangsúlyos fejlesztése.
- Egészséges életmódra, személyes higiénára szoktatás.
- Ismerje saját testét, legfőbb érzékszerveit.
- A természeti jelenségek, az élőlények szépségeinek megláttatása, megszerettetése.
- A környezet iránti érdeklődés és felelősségvállalás felkeltése, erősítése.
- Természeti értékeink, azok védelmének megismertetése; környezetvédelmi feladatok és lehetőségek keresése.
- A természet ismeretei iránt érdeklődő, környezetét ismerő, szerető, óvó személyiség formálása.
- A kooperációs, kommunikációs képességek; a vitakészség, segítőkészség és tolerancia fejlesztése páros és csoportos munkaformákkal, változatos feladathelyzetekkel.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok, feladatok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremti meg a tapasztalás lehetőségét.

Az egészségügyi ismeretek tartalmazzák a tanuló diagnózisának ismeretét, az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelését. Szükséges az egyéni képességstruktúrához igazodó fejlesztés, a hiányosságok pótlása, a nem megfelelően működő területek fejlesztése, kompenzálása, kiemelt figyelmet fordítva a tapasztalatszerzésre, a különféle tevékenységekben való tevékeny közreműködésre.

A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a mérések kivitelezése és a mérőeszközök használata, az egyszerű alaprajzok, térképek, modellek tervezése és elkészítése, a különböző kísérletek, modellkísérletek és vizsgálatok elvégzése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak és aliglátó tanulók esetében a műveltségi terület célja, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti valóságról.

A műveltségi területhez kapcsolódó tantárgy sokoldalú lehetőséget nyújt a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknál.

A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.

A természetismereti tantárgy oktatásánál speciális szemléltető eszköz a domború térkép, illetve a domború ábra. Ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.

Gyengénlátó és a látásukat praktikusán használó aliglátó tanulók esetében a tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.

Az IKT lehetőségeinek kihasználása: pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal. A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén.

Lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói szemléltetésben való aktív részvételre. Egyes műveltségterületek feldolgozása során gyakran szükséges az adaptálás, gyengénlátó, aliglátó tanulók által követhetővé tétele önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése. Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges.

A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljeskörűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

A tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók ismeretsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Nagy hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

E területen szerzett műveltség fontos eszköze az egészséges életmóddal, életvitellel, környezettudatos viselkedéssel kapcsolatos szabályok elsajátításának is.

Az élőlényekkel kapcsolatos fogalmak gazdagítása, az érzékelhető jegyeinek megállapítása és az életműködés felfedeztetése konkrét példákon keresztül történik. Hangsúlyt kap a tapasztalatok, ismeretek gyűjtése a természet könnyen megfigyelhető és felfogható ciklusaival kapcsolatban. Fontos az élő és élettelen közötti különbség ismerete, valamint az állandóság és a változás felfedezése irányítással, egyszerű példákkal szemléltetve. Az élővilágban működő egyensúly szerepének bemutatása az életből vett példákon keresztül történik.

A viszonzyszavak pontos használata, az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idői és téri változás észlelése, értelmezése is kiemelt feladat. Célként fogalmazódik meg a saját testkép, testséma kialakítása, megerősítése. Az egészségmegőrző szokások elsajátítására való törekvés hangsúlyos. A saját szervezet működéséről, felépítéséről végzet megfigyelések, vizsgálatok konkrét tapasztalatokon keresztül történik. Feladatok közé sorolható továbbá a kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása, a gondolkodási funkciók, az analízis, szintetizáló képesség fejlesztése és az ok-okozati összefüggések felismerése. E műveltségi terület kiváló lehetőséget nyújt a tanulási technikák bővítésére, megerősítésére, például térkép és egyéb információhordozók használatának segítségével.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatekos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Egyes tanulók esetében multiszenzoros szemléltetés kiemelten segíti az ismeretanyag elsajátítását.

A témakör adta lehetőségeken belül fontos az anyanyelvi fejlesztés, gondozás, a pontos szövegértés fejlesztése, hogy az olvasás, írás eszközzé válhasson az ismeretek megszerzésében.

A beszédfigyatekos tanulónak – elsősorban diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén – komoly gondot jelenthet a térképen, grafikonon való tájékozódás, a statisztikai adatok elemzése, illetve ismeretterjesztő szövegek értelmezése. Az ilyen típusú feladatoknál szükséges az egyéni segítségnyújtás (pl. egyszerűsített adatsor, szempontok adása) Egyes szakszavak külön szómagyarázatot igényelhetnek. A jelenségek, tantárgyspecifikus szakszavak pontosabb megértését rajzok, folyamatábrák, táblázatok, IKT eszközök segítségével bemutatott rövidfilmek is támogatják.

Segítséget igényel a tér-, irányproblémával küzdő gyermekek számára a statisztikai adatok megjelenítése diagramon.

Az oksági kapcsolatok felismerése, a tanult összefüggések alkalmazása gondot okozhat azokban az esetekben, ahol, az olvasott szöveg megértése vagy a verbális absztrakció akadályokba ütközik. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása szükséges az egyes összefüggések mechanikus memorizálásának megsegítésére.

A kritikai gondolkodás képességének fejlesztése többnyire kis lépésekben valósítható meg. A mindennapi tapasztalatokból kiindulva kell törekedni arra, hogy a tanulóknak a jelenségek mind szélesebb körébe legyen betekintésük, az egységes természettudományos világkép kialakítása érdekében. Eredményes tanári stratégia lehet a természeti jelenségeknek alternatív módon, több fogalmi szinten, az összes érzékszerv bevonásával való közvetítése.

Szisztematikusan építkezve kell támaszkodni az internetre, amelynek segítségével a legkülönbözőbb természettudományos ismeretek audio-vizuális formában hozhatók közel a beszédfigyatekos tanulókhoz.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaorientáció folyamatát is.

Feladatunk érdeklődésük felkeltése az őket körülvevő világ iránt, illetve segíteni őket megszerzett ismereteik alkalmazásában a hétköznapi élet színterein. Szükséges az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A természettudományos ismeretek elsajátítása az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erősségei közé tartozhat, többlettámogatást igényelhetnek azonban az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. Az érintett tanulók jellegzetesen sajátos speciális ismeretszerzési nehézségei miatt a tanulás során nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére, előzetes megfigyeléseire, élményeire. E területen is nagy hangsúlyt kap a közvetlen

tapasztalás. Elsődleges a helyes szokásrend és a személyes biztonságra való törekvés kialakítása. A környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen, a fejlesztés közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Fontos a figyelemfejlesztés, tér-idő értelmezés fejlesztése, analízis-szintézis műveleteinek, valamint a lényegkiemelés, a problémamegoldó gondolkodás segítése, fejlesztése. Az elvonatkoztatás, az általánosítás, a szimbolikus gondolkodás segítése lényeges szempont.

Mindemellett külön figyelmet kell fordítani a szakszavak megtanítására, a térképen, diagrammon való tájékozódás gyakorlására, valamint az ott nyert felismerések logikájának, összefüggéseinek megértetésére.

Tehetséggondozás céljai és feladatai

Azon tanulók számára, akik az átlagosnál szélesebb körű érdeklődést mutatnak az emberi és természeti ismeretek, jelenségek iránt, lehetővé tesszük a normál tantervnél gyorsabb ütemű haladási tempót, a normál szintet meghaladó ismeretek elsajátítását. Ezen tanulók számára lehetőség nyílik a tananyag mélyebb és szélesebb körű megismerésére, összetettebb természettudományos szövegeken, önállóan végezhető megfigyeléseken, kísérleteken keresztül. Biztosítjuk számukra az ismeretterjesztő kiadványok folyamatos elérhetőségét, illetve buzdítjuk őket a témához kapcsolódó internetes tartalmak feldolgozására. Tanulási folyamatuk során nagyobb hangsúlyt kap az önálló kutatás, megfigyelés információ gyűjtés és azok értékelése, majd a szerzett ismeretek előadására, prezentálására.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

- Ismeretközlő szövegeken keresztül az olvasástechnika és a szövegértő olvasás fejlődik. A különböző témakörökben előforduló új fogalmakkal, kifejezésekkel a gyerekek szókincse bővül. Az ismeretekhez (testünk, egészség, anyagok, viselkedéskultúra, hazánk értékei stb.) kapcsolódó ünnepek, szokások, irodalmi alkotások (mondókák, versek, szólások, közmondások, hasonlatok, mesék, mítoszok, mondák, legendák) megismerése szinte folyamatos. A szóbeli, írásbeli kifejezőkészség fejlődik a különböző témakörök megismerése, feldolgozása, rögzítése során, a kiselőadásokra való felkészülésen, az előadáson keresztül.

Matematika

- Az órán végzett hosszúság-, tömeg-, térfogat-, terület- és időmérések tapasztalatai segítséget nyújtanak a velük végzett matematikai feladatok megoldásához. Az alapvető gondolkodási műveletek (analízis - szintézis, elvonatkoztatás, azonosítás - megkülönböztetés) fejlesztésével a matematikai gondolkodás erősödik. A természetben felfedezhető ok- okozati viszonyok, kapcsolatok megismerése szintén ezt támogatja.
- A térbeli és időbeli tájékozódás fejlődik a tájékozódási alapismeretek elsajátításának első lépéseitől kezdve, a természeti jelenségek sorrendiségén át, egészen a térképhasználattig, rengeteg tevékenységen, tapasztaláson keresztül. Diagramok, táblázatok, grafikonok értelmezése, készítése, az adatleolvasás elsajátítása is segíti a matematikai gondolkodás fejlődését.

Történelem és állampolgári ismeretek

- A környezetvédelem, a környezetszennyezés témakörein keresztül alakul a természet tisztelete, és rávilágít az egyéni felelősségre ezen a területen. A lakóhely története és természeti környezete; Magyarország tájegységei, nemzeti parkjaink, tájvédelmi körzeteink; azok különleges hagyományainak megismerése erősíti az identitás kialakulását.

Etika/hit- és erkölcsstan

- A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban állnak az etika/hit- és erkölcsstan tartalmaival, témaköreivel. Hangsúlyos szerepet kap a környezet és ember egységének, a közvetlen környezet értékeinek, az egyén felelősségének tudatosítása. Folyamatosan megjelenik a természet iránti tisztelet, a hagyományok jelentősége. A tantárgy témakörei segítik az emberi kapcsolatok megértését, a helyes magatartás kialakítását. Az együttélés szabályainak ismerete, betartása, szokások kialakítása folyamatosan jelen van a környezetismeret tanítása során.

Vizuális nevelés és környezetkultúra

- A természeti ismeretek alkalmazása, megjelenítése különböző művészeti tevékenységek, műfajok és technikák által. A természet ritmusainak vizuális megjelenései. Kreatív alkotás – különböző természetes anyagokkal, különböző technikával.
- A különböző anyagokkal, tűzzel, vízzel, azokkal való tevékenységekkel, a természetben előforduló élőlényekkel kapcsolatos dalok, játékok. Magyarországhoz, illetve az egyes nagy tájegységekhez vagy a lakóhelyhez köthető népdalok, zeneművek megismerése.
- A környezetismeret tantárgy sok témaköre, tevékenysége támogatja a helyes életviteli, egészséges életmódnak megfelelő szokások (öltözködés, táplálkozás, mozgás stb.) kialakítását. a közlekedési eszközök és közlekedési szabályok megismerését. Megismerteti a természeti és tárgyi környezetünket, rávilágít azok tulajdonságaira, összefüggéseire, védelmére. Tapasztalati úton minél több természetben előforduló anyaggal, azok tulajdonságaival és azok felhasználásának lehetőségeivel ismerkednek meg a tanulók. Megismerik az alapanyagokat, nyersanyagokat, készterméket, gyártási folyamatokat. A környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretek segítik az energiával való takarékos gondolkodás kialakítását.
- A tájékozódási alapismeretek segítik az alaprajz fogalmának megértését, készítését.

Testnevelés és egészségfejlesztés

- A környezetismeret órán tanult anatómiai ismeretek segítik a helyes mozgások, mozgássorok kivitelezését, a gyakorlatok utasításainak megértését, végrehajtását. Az egészséges életmódra való nevelés áthatja a tantárgyat, ami a rendszeres testmozgás fontosságát, a stressz oldást is támogatja.

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, fokozatos formálása.
- A természet jelenségeinek elemi szinten történő megfigyelése az érzékelhető tulajdonságok körében.
- *Néhány feltűnő, jellemző tulajdonság felismerése, megnevezése tárgyak, élőlények, az időjárás esetében.*
- Elemi szintű tájékozódás a testen, térben és időben.
- *Biztonságos tájékozódás a testén, a közvetlen környezetében (osztályban, tanszerei között), ismerje a nap szakaszait.*
- A relációs szókincs alakítása tevékenységekhez, tapasztalatokhoz kötötten. A relációk nyelvi formájának írásos rögzítése a tanító által.
- A megfigyelések, tapasztalatok szóbeli megfogalmazása.
- Az élő természet, a közvetlen környezetében élő növények, állatok megfigyelése, összehasonlítása, csoportosítása.
- A közvetlen környezetben lévő élőlények érzékelhető tulajdonságainak vizsgálata.
- *Közvetlen megtapasztalás során nevezze meg (kérdések segítségével) az élőlények jellemző tulajdonságait.*
- A megfigyelt jellemzők felismerése fényképen, rajzon is.
- Anyagok, tárgyak, képek, szóképek csoportosítása.
- A személyes higiénia az egészséges életmód iránti igényesség felkeltése.
- *Alkalmazza önállóan a gyakorlatban az alapvető higiéniai szokásokat (kézmosás, fogmosás.)*
- A gyalogos közlekedés szabályainak életkornak megfelelő elsajátítása.
- *Ismerje a csoportos közlekedés alapvető szabályait a gyakorlatban.*
- Feladatértés bizonyítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A megismerési módszerek alapozása Megfigyelés, mérés (folyamatosan) Megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, a közvetlen környezetben.	Tapasztalatszerzés az osztályteremben és az osztálytermen kívül. A tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények, technikai eszközök megfigyelése, érzékelhető tulajdonságainak vizsgálata. A megismerési módszerek alkalmazása séták és kirándulások során. Kísérletek végzése. Egyszerű változások felfedezése a természetben. <i>A tárgyak, jelenségek megfigyelése, megnevezése. Néhány jellemző tulajdonság felfedezése.</i> <i>Elemi szintű összehasonlítások.</i> <i>Csoportosítás feltűnő tulajdonságok alapján.</i> A megfigyelt pontos megfogalmazása szóban. A megfigyelt tárgyról, élőlényekről szerzett tapasztalatok rajzos rögzítése. <i>Tanítói segítséggel.</i> <i>A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fényképen és rajzon</i>	Legyen képes tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságait megfigyelni, azok alapján összehasonlításokat végezni. <i>Nevezzen meg néhány feltűnő, jellemző tulajdonságot tárgyak, élőlények esetében.</i> <i>Tudjon azok alapján egyszerű csoportosításokat végezni.</i> Legyen képes megfigyeléseit, tapasztalatait rajzban, szóban, néhány mondattal megfogalmazni. <i>Egyéni képességei alapján.</i>
<i>Elemi szintű összehasonlítások, csoportosítások feltűnő tulajdonságok alapján.</i>		
Megfigyelések megfogalmazása, rendszerezése, rögzítése rajzban.		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</i>	<i>Anyagok, tárgyak, képek, szókártyák csoportosítása tetszőleges és megadott szempont szerint.</i>	
Fogalmak: tulajdonság, jellemző, megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, kísérlet, változás, élő, élettelen, tulajdonság, összehasonlítás, csoportosítás, változás, élő, élettelen,		
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Tájékozódás az időben A nap időtartama, a napszakok váltakozása, jellemzői. <i>Napszakok változása.</i> Az időjárás. <i>A napi időjárás.</i> Csapadékformák. Az évszakok jellemző időjárása. Az évszakok sorrendje, a hónapok neve és sorrendje. <i>Az évszakok jellemző időjárása.</i> Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, helyi szokások.	A napszakok megnevezése, a napszakok változásának felismerése Egyszerű beszámoló a különböző napszakokban történetekről. <i>A napszakok változásának megfigyelése, kifejezése rajzban.</i> Időjárási megfigyelések, egyszerű beszámoló szóban, rajzos rögzítése. Végezzen az időjárásra vonatkozó megfigyeléseket, fogalmazza meg néhány egyszerű mondatban. <i>A napi időjárás nyomon követése tapasztalati szinten.</i> A legfontosabb csapadékfajták felismerése, megnevezése tapasztalati úton. <i>Csapadékformák megfigyelése és felismerése képek segítségével.</i> Napszakok, hónapok, évszakok sorba rendezése időrend alapján. Évszakok jellemző időjárásának, és a szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzeteknek felismerése képről, filmről. <i>Megfigyelés, tapasztalatszerzés.</i> Az évszakokhoz kapcsolódó szokások megismerése, átélése.	Ismerje a napszakokat, tudja az adott napszakban történeteket elhelyezni. <i>Ismerje a napszakokat.</i> Ismerje az időjárás elemeit, azok különböző megjelenési formáit. <i>Végezzen napi megfigyelést.</i> Ismerje a legfontosabb csapadék formákat, tudja őket megnevezni. <i>Ismerje fel tapasztalati úton a különböző csapadékfajtákat.</i> Ismerje, és rendezze sorba a napszakokat, hónapokat, évszakokat. Ismerje azok jellemző időjárását. <i>Tudja megnevezni az évszakokat. Ismerje azok főbb jellemzőit.</i> Ismerjen egy-két, az adott évszakra jellemző ünnepet.
Fogalmak: a hét napjainak nevei, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka, időjárás, csapadék, eső, hó, napsütés, szél, tél, tavasz, nyár, ős, a hét napjainak nevei, reggel, este, eső, hó, napsütés, szél, tél, tavasz, nyár, ős,		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Életközösségek lakóhelyünk környezetében – Az élő természet alapismeretei Különbség az élő és az élettelen között. A közvetlen környezetben előforduló növények jellemzői (méret, alak, szín, illat, jellemző részek, élőhely-előfordulás).	Az élő és élettelen megfigyelése. A különbségek összegyűjtése. <i>Tanítói segítséggel.</i> A tanuló közvetlen környezetében előforduló növények megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés <i>Tanítói segítséggel.</i> A valóságban megfigyelt fák felismerése fényképen és rajzon.	Tegyen különbséget élő és élettelen között. Nevezze meg a közvetlen környezetében vizsgált növények főbb részeit. Tudjon egyszerű csoportosításokat végezni azok alapján. <i>Mindennapi környezetében előforduló növények megnevezése.</i> Tudja megnevezni a fa fő részeit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A fa fő részei, a lombos fa évszakonkénti változása.	Növényi részek (pl. levelek, termések) közül néhány megfigyelése, lerajzolása, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságaik alapján. Levél- és kéregnyomatok készítése.	
<i>A fa fő részei.</i>	<i>Megfigyelés, tapasztalatgyűjtés, rajzos ábrázolás.</i>	<i>A fa fő részeinek megnevezése rajz segítségével.</i>
Elemi ismeretek a növénygondozásról (magvetés, ültetés, öntözés.)	Növények gondozása az osztályban, az iskolakertben (öntözés, tápoldat készítés, ültetés, magvetés) <i>Tanítói segítséggel.</i>	Tudja a növényápolás fő szempontjait. <i>Tanítói segítséggel.</i>
A közvetlen környezetben előforduló állatok jellemzői (méret, alak, szín, szag, hang, mozgás, táplálkozás, szaporodás, jellemző tevékenységek.)	A közvetlen környezetben gyakran előforduló állatok megfigyelése. Közülük néhány lerajzolása, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságaik alapján. Tanítói kérdésre egy-egy állat jellegzetességeinek felsorolása.	Tudja az általa vizsgált állatok csoportosítását kültakaró, mozgás, táplálék, testfelépítés, megfigyelt tulajdonságaik alapján csoportosítani.
<i>Elemi ismeretek a közvetlen környezetben előforduló állatokról.</i>	<i>Ismeretek gyűjtése állatokról tapasztalati úton.</i>	<i>Végezzen egyszerű csoportosítást egy-két jellemző tulajdonság alapján.</i>
Fogalmak: növény, állat, méret, alak, élőhely, kültakaró, mozgás, táplálék, testfelépítés, szaporodás, gyökér, törzs, lombkorona, magvetés, ültetés, öntözés, <i>növény, állat, méret, szín, illat, gyökér, törzs, lombkorona, magvetés, ültetés, öntözés,</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Testünk, egészségünk Testünk főbb részei. Szervezetünk megfigyelhető ritmusai (szívdobogás, lélegzés, alvás és ébrenlét, mozgások)	Az emberi test fő részeinek megfigyelése, megnevezése. Tájékozódás a saját testen. Játékos gyakorlatok az irányok, helyzetek megkülönböztetésére. <i>Kiemelten fontos.</i>	Tájékozódjon jól saját testén.
Érzékszerveink és ezek szerepe a környezet megismerésében.	Az érzékszervek működésének megfigyelése. Testük működésének változásainak megfigyelése különböző hatásokra.	<i>Egyéni képességei alapján. (Folyamatos fejlesztés).</i> Tudja megnevezni a fő érzékszerveinket.
<i>Érzékszervek</i>	<i>Érzékszervi finomítást szolgáló játékok.</i>	<i>Tudja saját testén felismerni és megnevezni a fő érzékszerveket.</i>
Az egészség és a betegség. A tisztálkodás. Az évszaknak és az időjárásnak megfelelő öltözködés.	Elemi ismeretek egészségünk óvásával kapcsolatban. A helyes és helytelen szokások megbeszélése. Játékok a helyes öltözködéssel kapcsolatban. Öltöztető-baba készítése.	Tegyen különbséget egészség és betegség között. Legyen tájékozott az időjárásnak megfelelő öltözködési szokások tekintetében, valamint a helyes tisztálkodási szokásokat illetően.
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i>		
A leggyakoribb balesetek megelőzésének módja. Segítségkérés balesetkor (mentők, tűzoltók, rendőrség)	Játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok a betegséggel, balesettel, segítségkéréssel kapcsolatban.	Ismerje fel baleset helyzeteket, tudjon megfelelő segítséget hívni.
<i>Képességeinek megfelelő szinten.</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: fej, nyak, törzs, láb, kar, végtagok, szívdobogás, lélegzés, látás, hallás, szaglás, érzékelés, ízlelés, szem, száj, fül, nyelv, bőr, egészség, betegség, tisztálkodás, baleset, mentő, tűzoltó, rendőrség, <i>fej, nyak, törzs, láb, kar, látás, hallás, szaglás, ízlelés, szem, száj, fül, nyelv, egészség, betegség, tisztálkodás,</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Tájékozódás a térben Saját testhez viszonyított irányok (előtte, mögötte, mellette, fölötté, alatta, jobbra, balra). <i>Az egyszerű téri reláció: jobb-bal.</i> Az iskola neve. Az iskola legfontosabb helyiségei, azok rendeltetése. Az iskola környékének jellemző közterei. <i>Tájékozódás az osztályteremben és az iskolában.</i> <i>A tanszerek rendje.</i> A gyalogos közlekedés legfontosabb szabályai, veszélyhelyzetei. <i>A csoportos közlekedés szabályai. A legelemibb közlekedési szabályok ismerete.</i>	Játékos gyakorlatok az alatta, fölötté, mellette, közötté, előtte stb. bal, jobb irányok helyes használatára. <i>Írányok sokféle gyakorlása.</i> <i>Kiemelten fontos feladat.</i> Az iskola épületének felfedezése. Tájékozódás az iskola épületében. A különböző helyiségek rendeltetésének megbeszélése. Beszámoló az otthontól az iskoláig vezető útvonalról. <i>Folyamatos gyakorlás a mindennapi tevékenységeken keresztül.</i> Az iskola gyalogos megközelítése közösen. Átkelés az útesten. Közös gyalogos közlekedési élmény megélése, megbeszélése. Szabálytudat alakítása. Az iskola megközelítése során adódó veszélyhelyzetek megbeszélése. <i>A közlekedési szabályok és magatartási formák megfigyelése, gyakorlása.</i>	Legyen tisztában a testhez viszonyított irányok és téri relációk jelentésével. <i>Egyéni képességei alapján (folyamatos fejlesztéssel)</i> Ismerje, és tudja megnevezni az iskola legfontosabb helyiségeit. <i>Egyéni képességei alapján tájékozódjon tanszerei között, s a saját osztályában</i> Ismerje a biztonságos gyalogos közlekedés alapvető szabályait. <i>Alapvető csoportos közlekedésben tudjon részt venni.</i>
Fogalmak: előtte, mögötte, mellette, fölötté, alatta, jobbra, balra, tanterem, folyosó, mosdó, udvar, ebédlő, útest, járda, gyalogos, gyalogosátkelő, közlekedési lámpa, <i>jobbra, balra, tanterem, folyosó, mosdó, udvar, ebédlő, útest, járda, gyalogos, gyalogosátkelő, közlekedési lámpa,</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		
Hazánk, Magyarország A település (településrész) neve. A tanuló lakóhelyének pontos címe. Az iskola pontos címe. A környék nevezetes épületei. A lakóhely jellegzetességei. <i>Lakóhelyünk neve. Saját lakcím.</i>	Az iskola környékének bejárása. Ismerkedés a lakóhely jellegzetességeivel tanulmányi sétákon.	Ismerje lakóhelyének nevét, valamint saját címét <i>Egyéni képességei alapján.</i>
Fogalmak: lakóhely, Budapest, iskola, cím, <i>lakóhely, Budapest, iskola,</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A természettudományos képességek fejlesztése.
- Érdeklődő, kutató, a természet felé nyitott személyiség formálása.
- *A környezetében lévő tárgyak, élőlények, jelenségek jellemző tulajdonságait egyre önállóbban nevezze meg, rajzos úton is legyen képes megjeleníteni.*
- A megfigyelés (megfigyelőképesség), a leírás (leíróképesség), az összehasonlítás (azonosság és különbözőség felismerésének képessége), a csoportosítás (rendező - rendszerező képesség) valamint mérés alkalmazása az ismeretszerzés szolgálatában.
- A tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése.
- *Tájékozódjon biztonsággal az iskolai környezetben, ismerje a különböző helyiségeket.*
- Az egészséges életmódra nevelés.
- *Ismerje a testét, a legfőbb szerveket, a legfőbb egészségkárosító tényezőket.*
- A környezetvédelem hangsúlyozása.
- *A csoportos közlekedésben való szabályok és illemszabályok további bővítése.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A megismerési módszerek alapozása Megfigyelés, mérés (folyamatosan) A tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében. <i>A tapasztalati úton megismerhető tárgyak, élőlények tulajdonságai.</i> Becslések, egyszerű mérések alakalmilag választott és szabvány. <i>Tárgyak jól érzékelhető tulajdonságainak becslése, mérése.</i> A tapasztalatok kifejezése.	Megfigyelés, leírás rögzítése konkrét jegyek, tulajdonságok alapján, tanítói segítséggel. Összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás. (Különböző gyűjtemények, levelek, kavicsok, csigaházak, címkék, kupakok, kelmedarabok készítése, rendszerezésük.) <i>Közvetlen megfigyelések, összehasonlítások rögzítése rajzzal. Tartós, aktív, irányított figyelem fejlesztése.</i> Mérések végzése, mérőeszközök használatának begyakorlása, mértékegységek használata közvetlen tapasztalatszerzéssel. <i>Tapasztalatszerzés, összehasonlítás, becslés, mérés.</i> A tapasztalatok rögzítése tanítói segítséggel rajzban, írásban. Rövid szóbeli vagy írásbeli kérdésre írásbeli válasz adása önállóan. Kérdések megfogalmazása az összefüggések keresésekor. Vélemények megfogalmazása.	Legyen képes tárgyakat, élőlényeket konkrét jegyek alapján megfigyelni, csoportosítani, rendszerezni, ezeket rögzíteni. <i>Alkalmazza a tanult megismerési módszereket. (tapasztalat, megfigyelés, csoportosítás) Tudja megfigyeléseiről, tapasztalatairól rajzos feljegyzést készíteni.</i> Legyen képes adott tulajdonság méréséhez megfelelő alkalmi vagy szabvány mérőeszközt választani. Használja helyesen a tanult mértékegységeket. <i>Értse a használt összehasonlításokat, relációkat.</i> Megfigyeléseiről, tapasztalatairól, csoportosításairól tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	<i>Tapasztalatok megfogalmazása szóban, kifejezése rajzban, alkotásban.</i>	<i>Legyen képes tanítói segítséggel beszámolni tapasztalatairól.</i>
Fogalmak: mértékegységek (m, dm, cm; kg, dkg; l, dl; óra, perc, hónap, év; C; nagyobb-kisebb, hosszabb-rövidebb, nehezebb-könnyebb, hidegebb-melegebb, sima-érdes, nap, hét)		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Az élettelen környezet kölcsönhatásai Az érzékszerveink szerepe a környezetünk megismerésében. Megmérhető és nem mérhető tulajdonságok. <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i> Az időjárás. Az évszakok. Az évszakok jellemző jegyei. <i>Az évszakok fő jellemzői. Az évszakok körforgása.</i> Anyagfajták különbözőségének megfigyelése, anyagnevek anyagfajtákhoz rendelése. Az anyagok csoportosítása. Az anyagok tulajdonságai, felhasználásuk közötti kapcsolat. Egyszerűbb anyagok formálása, használati tárgyak készítése. <i>Fő anyagfajták különbözőségeinek megfigyelése.</i>	Érzékszervi tapasztalatokra épülő felismerő gyakorlatok. <i>Tanítói segítséggel.</i> Megfigyelés, tapasztalatszerzés, adatok rögzítése piktogramokkal. <i>Az időjárás rendszeres megfigyelés. A tapasztalatok megfogalmazása szóban.</i> Összehasonlítások érzékelés alapján. Kapcsolatok keresése a tulajdonság és a funkció között. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Azon tulajdonságok észrevétele, melyek miatt szennyezik, veszélyeztetik bizonyos anyagok a környezetet. <i>Különböző anyagfajták megtapasztalása. Konkrét tárgyak csoportosítása anyag szerint.</i>	Tegyen különbséget mérhető és nem mérhető tulajdonságok között. <i>Egyéni képességei szerint.</i> Tudja az időjárás elemeinek nevét, egyszerű jelölését. <i>Tudja az évszakok fő jellemzőit. Értse az évszakok egymásutániságát, körforgását.</i> Legyen képes adott tárgyakat anyaguk szerint csoportosítani. <i>Tudja megkülönböztetni és csoportosítani egyszerű anyagú tárgyakat.</i>
Fogalmak: érzékelés: szín, alak, hőmérséklet, felület, keménység, rugalmasság, íz, szag; anyagok: fa, kelme, üveg, papír, cserép, fém, ásvány stb., felhasználás <i>szín, egyszerű formák, íz, szag, fa, üveg, papír, műanyag, felhasználás</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		
Életközösségek lakóhelyünk környezetében – Az élő természet alapismeretei A termesztett növények és felhasználásuk. Növényi táplálékaink. <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i> A környezet jellemző növényei, fák, a kert virágai, a zöldségeskert növényei. A főbb növényi részek. Fű, fa, bokr, virágos növények megkülönböztetése.	Csíráztatás vagy ültetés az osztályban, azok megfigyelése, vizsgálata, rögzítése, csoportosítása. Saláták és egyéb egészséges ételek összeállítása, főzése. <i>Tanítói segítséggel.</i> Tapasztalatszerzés előzetes megfigyelési szempontok alapján: a kertben, az erdőben. Zöldségek, gyümölcsök vizsgálata.	Ismerjen két-három termesztett növényt, s azok felhasználásának módját. <i>Ismerje fel a megfigyelt növényeket. Tudja, hogy azoknak emberi táplálkozásra alkalmas részei is vannak.</i> Ismerje fel környezete jellemző növényeit és tudja azokat megkülönböztetni és fő részeit megnevezni.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Virág (lágyszárú) és fa megkülönböztetése. Zöldségek, gyümölcsök csoportosítása.</i> Gyümölcsök és zöldségek szerepe az egészséges táplálkozásban. <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i> A vadon élő és a tenyésztett, kedvtelésből vagy társként tartott állatok élete közötti különbség. <i>Vadonélő állat és háziállat.</i> Az ember szerepe a növények és állatok életében, gondozásában. Az idő és az időjárás szerepe a növények változásában, az állatok viselkedésében. Környezetvédelem Az iskolai környezet rendje, annak megóvása. A hulladék elhelyezése az iskolában és az utcán. Szelektív hulladékgyűjtés. <i>Egyéni képességhez igazított tartalmak.</i>	<i>Lágyszár és fűszár megtapasztalása. Zöldségek és gyümölcsök válogatása.</i> Egészséges ételek készítése közösen. <i>Tanítói segítséggel, kérdéseivel.</i> Az élőlények változásának megfigyelése az időben, okok keresése. Az idő és az életmód kapcsolatának észrevétele. Állatok csoportosítása jellemző jegyek alapján. <i>Vadonélő állatok és háziállatok csoportosítása. Képek behelyezése a megfelelő élőhelyet ábrázoló tájra.</i> Tanya vagy majorság meglátogatása. Látottak megbeszélése, elemzése, rögzítése. <i>Megfigyelés, vizsgálódás, tapasztalatszerzés, tanítói segítséggel.</i> Képek, filmek megtekintése, irányított elemzés, a képi információk értelmezése. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok. <i>Részvétel a játékokban egyéni képességek szerint.</i>	<i>Tudjon különbséget tenni fa és virág (lágyszárú), gyümölcs és zöldség között.</i> Tudja megfogalmazni miért egészségesek a felhasznált zöldségek, gyümölcsök. <i>Egyéni képességei szerint.</i> Mutasson be a tanult állatok közül egyet, sorolja fel jellemző jegyeit. <i>Különböztesse meg a vadonélő állatokat a háziállatoktól.</i> Ismerje fel az ember jelentőségét a növény és állatgondozásban. <i>Értse meg, hogy a háziállatok életben maradásához elengedhetetlen az ember szerepe.</i> Egyszerű következtetések megfogalmazása. Óvja környezete tisztaságát.
Fogalmak: növények: lombhullató, örökzöld, fűszár, lágyszár, termés, gyümölcshéj, gyümölcshús, mag; állatok: madár, emlős, szőr, eleven szülés, házi állatok, növekedés, fejlődés, pusztulás; szelektív hulladékgyűjtés (műanyag, papír, fém, üveg) <i>fa, virág, gyökér, lágyszár, levél, termés, ehettő, nem ehettő, zöldség, gyümölcs, madár, toll, csőr, szárny, tojás, emlős, szőr)</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		
Testünk, egészségünk Életműködésünk főbb jellemzői. Legfontosabb szerveink szerepe életünkben. A helyes fog- és testápolás. A fogorvos és az orvos munkája. A környezet szervezetünkre gyakorolt káros hatásai.	A helyes napirend kialakítása. Légvételek és szívverések mérések végzése saját testen. Belső szervek bemutatása képekkel. Fog- és testápolási technikák gyakorlása a mindennapokban.	Ismerje testünk fő részeit, legjellemzőbb ritmusait. A belső szervek feladatait. Sajátítsa el a megfelelő száj higiénét. Ismerje fel a környezetében előforduló káros hatásokat, tudja hogyan védekezhet ellenük.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i> Fogyatékos és sérült embertársaink. Az érzékszerveinkről tanultak bővítése, azok védelme. A testmozgás szerepe az egészség megóvása érdekében. Az öltözködés és a táplálkozás elemi szabályai. <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i>	Kiadványok, filmek megtekintése, irányított elemzése. <i>Saját testről szerzett tapasztalatok megértése tanítói segítséggel.</i> Beszélgetések, szituációs gyakorlatok, helyzetelemzések a sérülés, betegség, gyógyítás, gyógyulás, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében. Játékok érzékszervekkel. Kirándulások, és mozgásos játékok után tapasztalatok megbeszélése. Gyakorlatok öltözködésre, a test tisztántartására. <i>Testséma fejlesztő játékok. Egyszerű feladatok megoldása, rajzok készítése.</i>	<i>Tanultak alkalmazása a mindennapi életben egyéni képességekhez mérten.</i> Ismerjen néhány alapvető, az egészséges életmóddal összefüggő tevékenységet. <i>Egyéni képességekhez mérten.</i>
Fogalmak: életműködések: mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés; érzékszerv, testrész, egészség, betegség		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés és egészségfejlesztés		
Tájékozódás az időben	.	
Az időbeli tájékozódás fejlesztése. Életszakaszok. Gyerekkor-felnőttkor. <i>A hét napjai.</i> Leggyakoribb ünnepeink. ünnepnap-hétköznap.	Helyes napirend követése és tudatosítása az iskolában. Többgenerációs családalbum készítés <i>Családi rajz készítése.</i> <i>Montessori vonat készítése a hét napjairól.</i> Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, ünnepek.	Váljon belsővé a helyes napirend. Értse meg az idő múlása és az egyes életszakaszok közötti kapcsolatot. Nevezze meg az egyes életszakaszokat. <i>Tegyen különbséget gyerekkor és felnőttkor között.</i> <i>A hét napjait egymáshoz viszonyítva értelmezze.</i> <i>Használja egyre magabiztosabban az időt meghatározó kifejezéseket.</i> Tudja felsorolni, és jellemezni az év fontosabb ünnepit. <i>Ismerje az év legfontosabb ünnepeit, minél aktívabban kapcsolódjon a programokba.</i>
Fogalmak: idő: régen volt, most van, később lesz; csecsemőkor, gyermekkor, serdülőkor, felnőttkor, öregkor, hétköznap, ünnep, <i>ma, holnap, tegnap, gyerekkor, felnőttkor, ünnep</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Tájékozódás a térben		
Út az otthontól az iskoláig. Az iskola környékének megfigyelése. Irányok megadása viszonyítással. <i>Otthon és iskola címe.</i> <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmak.</i> A közlekedés illemszabályai.	Séta, kirándulás a környéken, a nevezetes helyeken. <i>A térbeli tájékozódás fejlesztése.</i> <i>Rajzok készítése saját szobáról és az osztályteremről.</i> <i>Tanítói segítséggel.</i>	Ismerjen néhány a környezetében lévő közintézményt, annak fontosságát. <i>Tegyen különbséget az otthonban és az iskolában folytatott tevékenységek között. Tudja a lakóhelye és az iskola címét.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Helyes viselkedés a járműveken. <i>Biztonságos tájékozódás az iskolában, az iskola közvetlen környékén.</i>	Közös élmény és tapasztalatszerzés különböző közlekedési szituációkban. <i>Gyakorlás a mindennapokban.</i>	Legyen képes alkalmazni a közös séták során a közlekedés legfontosabb illemszabályait. Ismerje a lehetséges veszélyforrásokat, s azok elkerülésének módját az utcán. <i>Egyéni képességei alapján önállósodjon a gyalogos közlekedésben, a közös séták során.</i>
Fogalmak: irányok, cím, lakcím, iskolacím.		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene,		
Hazánk, Magyarország A lakóhelyhez, a településhez fűződő hagyományok, történetek. A település lakóinak élete régen és most. <i>Egyéni érdeklődése és képessége alapján.</i>	. Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek gyűjtése. Helyi hagyományok ápolása. <i>Tanítói vezetéssel.</i>	Ismertessen egyet a lakóhely hagyományai közül. <i>Egyéni képességei szerint.</i>
Fogalmak: hagyomány, iskola neve, címe		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A szűkebb és tágabb környezet megismeréséhez és a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükséges szokások kialakítása, képességek fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzési, feldolgozási és alkalmazási képességek folyamatos fejlesztése.
- Az önálló, tudatos kézikönyvhasználat kialakítása.
- Az értelmi és gondolkodási képességek (megfigyelő-, leíró-, azonosító-, megkülönböztető- és rendszerező képesség) fejlesztése.
- *Egyszerű mérőeszközök ismerete, használata.*
- *Irányított megfigyeléseket követően csoportosítások végzése.*
- Jártaság kialakítása a mérésekben.
- A fizikai, kémiai, biológiai és földrajzi jelenségek, változások, kölcsönhatások tudatos megfigyelése.
- A vizsgálati eredmények minél önállóbb elemzése.
- *A tapasztalatok rögzítése rajzban, néhány szóval, rövid mondattal.*
- Az élethez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata.
- Egészséges életmódra, személyi higiénia szokatatás. A tisztaság és ápoltság igényének kialakítása.
- *Az egészség és betegség közötti különbség megértése. Megismerni, hogy ő maga mit tehet az egészségéért.*
- *Az iskola környékének egyre biztosabb megismerése, tájékozódás a környéken. Főbb épületek megismerése.*
- A környezetvédelmi szemlélet folyamatos alakítása.
- *Ismerjen fel a csoportos gyalogos közlekedés során veszélyes helyzeteket, s hogy hogyan kerülhetők el azok.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A megismerési módszerek alapozása Megfigyelés, mérés Megfigyelés, leírás, kérdésfeltevés, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás.	Egyszerű kísérletek megfigyelése és elvégzése a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében. A folyamatok nyomon követése, egyszerű természeti jelenségek felismerése, ezek szóbeli megfogalmazása. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Oksági összefüggések keresése a kísérletek tapasztalatai és a mindennapi tapasztalatok között. A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása.	Legyen képes egyszerű kísérletek nyomon követésére, azok eredményeinek, tapasztalatainak lejegyzésére tanítói segítséggel. Tudja néhány mondattal megfogalmazni tapasztalatait.
<i>Megfigyelések, összehasonlítások, konkrét jegyek, tulajdonságok alapján.</i>	<i>Folyamatok nyomon követése, értelmezése tanító segítő kérdéseivel, megadott szempontjaival.</i>	<i>Tudjon csoportosítani adott szempontok alapján.</i> Legyen képes adott tulajdonság méréséhez megfelelő mérőeszközt választani. Használja helyesen a tanult mértékegységeket. <i>Értse a használt összehasonlításokat, relációkat, mértékegységeket.</i> Tudja kiemelni a lényegét. Tudjon dönteni mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi és szabvány mérőeszközök és mértékegységek használatával. <i>Becslések, egyszerű mérések.</i> A környezetben előforduló anyagok mérhető tulajdonságai.	Mérések, mérés-sorozatok végzése. (élettelen dolgok és élőlények hosszúságának, tömegének mérése, a víz hőmérsékletének és az ember testhőmérsékletének mérése) <i>Mérések végzése, az eredmények lejegyzése, tanítói segítséggel.</i> Tárgyak, élőlények hosszúságának, magasságának, tömegének mérése. Hosszúság- és tömegmérés régen és ma. Térfogatmérések tapasztalati úton, különböző edényekkel. Időmérések. Régi időmérő eszközök megismerése. <i>Vizsgálatok méréssel, becsléssel, összehasonlítással.</i> A leggyakrabban használt mérőeszközök ismerete. Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények rögzítése írásban, önállóan, előzetes megbeszélés után. Mondatok, rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése tapasztalatok, megfigyelések alapján. Rövid szóbeli beszámoló a megfigyelésekről, tapasztalatokról. <i>A mérések segítségével a mérési technikák elsajátítása.</i> <i>Megfigyelések, tapasztalatok, egyszerű mérési tapasztalatok megfogalmazása szóban, rögzítése rajzban tanítói segítséggel.</i> Tapasztalatok megjelenítése egyszerű ábrával, rajzzal. <i>Saját korábbi tapasztalatok beépítése tanítói segítséggel.</i> Gyermekenciklopédiák, könyvek használata adott feldolgozási algoritmus segítségével. A leggyakrabban használt könyvek ismerete, segítséggel ezek használata.	Ismerjen a különböző tulajdonságok méréséhez használatos mérőeszközöket. <i>Vegye észre, hogy a tulajdonságok egy része fontos, lényegi, míg mások kevésbé fontosak.</i> Tudjon felsorolni néhány ismeretközlő forrást az élet különböző területeiről. <i>Egyéni képességeinek megfelelően.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Földön kívüli térségek létének felismerése. <i>Egyéni képességhez igazított tartalmak.</i>	Tévémsorok, reklámok és az azokban esetleg előforduló helyes és téves tájékoztatások megfigyelése, elemzése. <i>Kézikönyvek használata tanítói segítséggel.</i>	
Fogalmak: leírás, kísérlet, folyamat, feltételezés, következtetés, egyensúly, mérhető tulajdonságok, mérés, mérőeszköz, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő; <i>megfigyelés, becslés, lejegyzés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Az élettelen környezet kölcsönhatásai A változások megfigyelése. A hőmérséklet változása. Halmazállapot-változások a mindennapi életben. Az időjárási jelenségek és az anyag tulajdonságainak változása. Az olvadás és oldódás megkülönböztetése. A víz előfordulásai a természetben. A levegő, a víz az élet feltétele. Éghető és éghetetlen anyagok. Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása. Az égés, mint veszélyforrás. Veszélyre figyelmeztető jelek, jelzések. Mágnesesség <i>Egyéni képességekhez igazított tartalmak az egyes témakörökből.</i>	Tapasztalatszerzés a különböző anyagok halmazállapotainak főbb jellemzőiről. A halmazállapot-változás megtapasztalása, feltételeinek előállítása. Oksági összefüggés keresése a halmazállapot-változás és egyes hétköznapi jelenségek között. A víz és a levegő jelentőségének megfigyelése az élő környezetben. Az anyagok tulajdonságainak változásának megfigyelése égés során. Szituációs gyakorlatok tüzesetén. Önmentési gyakorlatok. Vizsgálódások, kísérletek játék a mágnessel. <i>A halmazállapot változások felfedezése megfigyeléssel és a legegyszerűbb kísérleti eszközökkel, tapasztalati úton. Az égés és oldódás megfigyelése, megértése tanítói segítséggel. Tűz veszélyének tudatosítása. Játék mágnesekkel.</i>	Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Nevezzen meg példákat közvetlen környezetéből halmazállapot-változásokra. Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat. Tudja, hogy a víz, a levegő elengedhetetlen feltétele az élőlények létezésének. Tapasztalja meg, hogy a halmazállapotok egymásba átalakulhatnak. Tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat. Mégfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében. Tudja, hogy a mágnesnek két pólusa van. Az azonos pólusok taszítják, a különböző pólusok vonzzák egymást. <i>Megértse az anyagok halmazállapotjának változtathatóságát. Ismerje fel a tűzből adódó veszélyes szituációkat. Ismerje meg a mágnest.</i>
Fogalmak: szilárd – folyékony – légnemű, halmazállapot változások: fagyás, olvadás, párolgás, forrás, gőz, lecsapódás; oldódás, égés, éghető, éghetetlen, mágnes, pólus, vonzódás, taszítás; <i>szilárd, folyékony, légnemű, halmazállapot változások: fagyás, olvadás, forrás, gőz, égés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		
Életközösségek lakóhelyünk környezetében – Az élő természet alapismeretei A növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek.	A környezeti feltételek vizsgálata osztályban csíráztatott növényen.	Értse és tudja felsorolni az élőlények életfeltételeit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A környezet változásainak hatása a növények életére. A növényi élet évszakos ritmusa. A legfontosabb természetű növények ember által felhasznált részei. Lombhullató és örökzöld fák. A cserje és a fa. Az állatok életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek. A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok és élőhelyeik. Vadon élő állatok. Jellemző tulajdonságaik bűvőhelyük, táplálékuk, kicsinyeik gondozása. A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága. Helyes viselkedésünk a természetben. Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. (Környezetvédelem) Egyéni érdeklődéshez és képességekhez igazított tartalmak az egyes témakörökből.	A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására. A növények évszakonkénti változásának megfigyelése. Lombhullató és örökzöld fák megfigyelése. Cserje és fa összehasonlítása a parkban. Különbségek, hasonlóságok megfogalmazása, rögzítése rajzzal és írásban. A környezeti feltételek vizsgálata. Különböző állatok viselkedésének, életmódjának, az élőhelyükhöz és más élőlényekhez fűződő kapcsolatainak megfigyelése a valóságban, valamint álló és mozgóképeken. Állatok csoportosítása élőhely szerint. Tapasztalatgyűjtés, képek, filmek megtekintése, megbeszélése. Egyszerű következtetések levonása. Egyszerű tápláléklánci kapcsolatok megnevezése kép alapján, ismert állatokkal. Az ember szerepének megfigyelése a környezetben élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Ember tetteinek következményének kutatása. <i>Életfeltételek megfigyelése ültetett növényeken, néhány élőlényen. Tapasztalatok megfogalmazása szóban segítséggel. Egyszerű következtetések levonása a tanító segítő kérdéseivel. Megfigyelték rögzítése rajzban. Lombhullató fák megfigyelése. Víz, levegő, fény jelentőségének szemléltetése. Állatok egymással való kapcsolatának megértése tanítói segítséggel.</i>	Tudja megkülönböztetni az örökzöld és a lombhullató fákat. Ismerje a lényeges különbséget fa és cserje között. Értse és tudja felsorolni az állatok életfeltételeit. Jellemezzen önállóan egy választott élőlényt adott szempontok szerint. Tudjon táplálékláncra példát mondani. Értse meg az ember természetvédő szerepét. Tudjon példákat mondani az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatására. Ismerje fel a természetvédelem jelentőségét. <i>Egyéni képességekhez igazítva.</i>
Fogalmak: élőhelyek: erdő, mező, vízpart, életfeltételek: fény, levegő, víz, megfelelő hőmérséklet, csírázás, fák: lombhullató, örökzöld, cserjék, emlősök, madarak, rovarok; <i>élőhelyek: erdő, mező, vízpart, életfeltételek: fény, víz, csírázás, fák: lombhullató, örökzöld, cserje, emlősök, madarak</i> Kapcsolódási pontok: matematika, magyar nyelv és irodalom, etika/ hit- és erkölcsan		
Testünk, egészségünk Testünk mérhető tulajdonságai. Életünk nélkülözhetetlen környezeti feltételei. A környezet változásainak hatása életünkre.	Az életjelenségek változásainak megfigyelése, mérése. Testtömeg, magasság, fejkörméret, derékbőség mérése egymáson. Lélegzetvétellel és lélegzet visszatartással kapcsolatos megfigyelések. Saját tapasztalatok megbeszélése, összehasonlítása a társakéival, és	Tudja, hogy testünk milyen részekre tagolódik, mik a mérhető tulajdonságaink. Értse meg az emberi létezéshez nélkülözhetetlen életfeltételeket.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Egészséges életmód. Helyes napirend. Helyes táplálkozási szokások. Egészség és a sport. A betegség tünetei. A leggyakoribb fertőző betegségek és megelőzésük. A védőoltások fontossága. A beteglátoztatás, betegápolás szabályai. Az élvezeti szerek káros hatásai gyermekkorban. <i>Egyéni érdeklődéshez és képességeikhez igazított tartalmak az egyes témakörökből.</i>	tudományos nézetekkel az életkornak megfelelően. Saját tapasztalatok összevetése. Egészséges ételek készítése, tálalása. Napi étkezés során fogyasztott ételek megbeszélése az iskolában. Rendszeres sportjuk elemzése. Sport csontokra és izmokra tett hatásának megfigyelése. A rendszeres higiéniai szokások és a betegségek, balesetek megelőzése közötti oksági összefüggések keresése. Dramatikus játék és a mindennapi tevékenységek során a helyes egészségmozgások gyakorlása. Saját tapasztalatok, cikkek gyűjtése, elemzése, megbeszélése. <i>A testtudat folyamatos fejlesztése játékokon és cselekvéssel feladatokon keresztül. A napirend pontos kialakítása és annak követése Montessori vonaton. Játékok és szituációs helyzetek a betegséggel és gyógyítással kapcsolatosan.</i>	Értse meg, hogy az ember a természet része. Ember és természet között szoros kapcsolat áll fenn. Kialakuljanak a helyes, egészséges táplálkozási szokások. Ismerje a helyes étkezési rendet és étkezési szokásokat. Váljon belső igényre a rendszeres testmozgás. Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek. Tudja, hogy betegség esetén orvoshoz kell fordulni. <i>Ismerje egyes testrészeit és azok funkcióját. Tartsa be a pontos napirendet, otthon is kövesse azt. Ismerje fel a betegséget és tudjon segítséget kérni a felnőttektől.</i>
Fogalmak: életfeltételek: levegő, víz, táplálék, fény, megfelelő hőmérséklet; táplálkozás: változatos étrend, rendszeres étkezés; tünet, rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés, kötszer, fertőtlenítés, kiütés, kórokozók, védőoltás, belső szervek: szív, tüdő, gyomor, belek; csontok, izomzat, egészséget károsító tényezők: napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők; <i>életfeltételek: levegő, víz, táplálék; táplálkozás, rendszeres étkezés, egészség, betegség: láz, fájdalom, hasfájás, seb, vérzés, kötszer, szív, tüdő, csontok, izom, mozgás, táplálék, légzés, szennyezett levegő és víz, erős fény, vérszívó élősködők</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés és egészségfejlesztés		
Tájékozódás az időben Napi és éves ritmus a növény- és állatvilágban A napszakok, hét napjai, hetek, hónapok, évszakok időtartama, egymáshoz való viszonyuk Jeles napok elhelyezése a naptárban (naptári évben, iskolaévben) Ismétlődő ciklusjelenségek a környezetben (víz körforgása)	. A növények egyes életszakaszainak megfigyelése Állatok viselkedésének megfigyelése különböző évszakokban. Naptárak vizsgálata, készítése. Dátumok elhelyezése naptárban. Jeles napok megfigyelése a naptárban. Víz körforgásának megfigyelése, modellezése.	Ismerje fel a napszakok, évszakok változásait. Megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat. Legyen képes évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végezni, megfigyeléseit tapasztalatait rögzítse rajzban és írásban. <i>Egyéni képességeihez mérten.</i>
Fogalmak: évszak, napszak, naptár, körforgás, szaporodás, fejlődés; <i>napszak, évszak, naptár, fejlődés</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Tájékozódás a térben A tárgyak alaprajza. Kicsinyítés.	A lakóhely és környék bejárása közösen.	Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Útvonalrajzok, térvázlatok, térképszerű ábrázolások ismert terepről. A valóság térképi ábrázolása jelekkel. Az iránytű. A négy fő világtáj. <i>A magához viszonyított iránymeghatározás gyakorlása. A lakás jellemző helységei, azok funkciói. Az iskolajellemző helységei, azok funkciói.</i> <i>Időbeli tájékozódás.</i> <i>Saját élettörténet.</i>	Egyszerű alaprajzok készítése osztályteremről, saját készítése. Kicsinyítés rajzolással. Útvonalak berajzolása az alaprajzba. Térképszerű képes ábrázolások, térkép-vázlat készítése az iskola környékéről. A térkép-vázlaton útvonalak bejelölése, bejárása. Szimbolikus jelek alkalmazása. Az iránytű használata, tájékozódás iránytű segítségével. Fő világtájak, tájékozódás világtájak szerint. A Nap járásának megfigyelése. <i>Gyűjtő munka, tablók készítése.</i> <i>Rajz és makett készítés, terepasztal használata.</i> <i>Családi album készítése.</i>	Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével az égtájakat. Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, vizeit, nevezetes épületeit, közlekedési eszközeit. <i>Ismerje néhány intézmény nevét, funkcióját.</i> <i>Tájékozódjon biztonságga az iskola épületében, a lakásban.</i> <i>Tájékozódjon saját családjában életkorok szerint.</i>
Fogalmak: kicsinyítés, alaprajz, arányos, térkép-vázlat, iránytű, útvonal, fő- és mellék világtájak, térkép, útvonal, térkép, kicsinyítés, iránytű		
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Hazánk, Magyarország Hazánk, Magyarország. Fővárosunk, Budapest Élet vidéken. A lakóhely jellemző közlekedési eszközei. A helyi és távolsági tömegközlekedés eszközei. Helyes és helytelen utazási szokásaink. <i>Egyéni képességei alapján kiválasztott tartalmak.</i>	Tanulmányi kirándulás Budapesten. Ismerkedés a főváros nevezetes és a gyerekek szempontjából érdekes épületeivel, létesítményeivel, helyeivel. Kiselőadások készítése az egyes nevezetességekről. Év végi kirándulás során ismerkedés a vidéki élettel. Utazás közösen tömegközlekedési eszközökön. Szabályok megbeszélése, szabálytudat alakítása. Helyes magatartásformák bemutatása, gyakorlása valós helyzetekben. <i>Részvétel a közös osztálykiránduláson.</i> <i>Kiselőadások meghallgatása, értelmezése a tanító segítségével.</i> <i>Részvétel az év végi kiránduláson, megfigyelések, egyszerű következtetések a tanító segítségével.</i>	Tudjon megnevezni néhányat a főváros nevezetesebb építményei közül. Ismerje a vidéki élet jellegzetességeit. Tudja útbaigazítani az idegent a lakóhelyén. Ismerje az utat a lakástól az iskoláig. Egyre bővülő körben sajátítsa el a helyes közlekedés szabályait és alkalmazza az elvárható udvariassági szabályokat. <i>Egyéni képességeihez mérten.</i>
Fogalmak: falu, város, főváros, haza, ország, nevezetesség, tömegközlekedés, tömegközlekedési eszközök, gyalogos, járművek, zebra, közlekedési lámpa, főváros, ország, Budapest, Magyarország,		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az új ismeretek önálló megszerzéséhez; a mérések, kísérletek tudatos megfigyeléséhez, feldolgozásához, értelmezéséhez és az összefüggések megértéséhez szükséges képességek fejlesztése.
- A magasabb évfolyamok természettudományos tantárgyak ismeretanyagának, a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség megalapozása.
- *Az anyagok tulajdonságainak változásait egyszerű kísérletek során ismerje meg.*
- A lényegkiemelés, vázlatkészítés, kiselőadás, szóbeli beszámoló helyes technikájának folyamatos fejlesztése.
- Tudatos, tudományos jellegű gyűjtőmunkák, megfigyelések, kísérletezések elvégzése, eredmények elemzése.
- Az önálló és tudatos lexikon- és kézikönyvhasználat elsajátítása. A könyvtárhasználat igényének kialakítása.
- A természet nagy jelenségcsoportjaiban való biztos tájékozódás.
- Egészséges életmódra, személyi higiénára szoktatás. A tisztaság és ápoltság igényének kialakítása.
- Az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felimertetése, az egészséges életmód szokásainak alakítása.
- Az egészséget károsító hatások tudatos elkerülésére való felkészítés.
- *Alkalmazza tudatosan a megismert egészségmegőrző szokásokat az iskolában és otthon is.*
- *Tájékozódási ismeretei bővüljenek, a földrajzi fogalmak megalapozása.*
- Az ember és a természet szoros kapcsolatának felismerése, a természetvédelmi szemlélet folyamatos alakítása.
- *Tevékenyen vegyen részt az osztály és iskolai környezet védelmében, ápolásában.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A megismerési módszerek alapozása Megfigyelés, mérés	Egyszerű kísérletek végzése a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, következtetések, egyszerű összefüggések felismerése. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése, elemzése tanítói segítséggel. A tapasztalatok rögzítése élőszóban, rajzban. Folyamatos megfigyelés. Gyűjtőmunkák, tablók készítése.	Legyen képes egyszerű kísérletek nyomon követésére, végzésére azok eredményeinek, tapasztalatainak lejegyzésére önállóan. Tudja összefüggően megfogalmazni tapasztalatait.
Megfigyelés, leírás, kérdésfeltevés, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek.	<i>Folyamatok nyomon követése, értelmezése egyre önállóbban előre megadott szempontok segítségével.</i>	<i>Legyen képes egyszerű kísérletek nyomon követésére, azok eredményeinek, tapasztalatainak lejegyzésére tanítói segítséggel.</i>
Önálló mérések a gyakori szabvány mértékegységekkel.	Méréssor megtervezése, végzése önállóan.	Tudja megtervezni a mérés folyamatát. Válasszon helyesen mérőeszközt, mértékegységet a méréshez.
<i>Becslések, mérések szabvány egységekkel egyéni képességek alapján.</i>	<i>Mérések, mérés-sorozatok végzése tanítói segítséggel.</i>	<i>Legyen képes adott tulajdonság méréséhez megfelelő mérőeszközt választani. Használja helyesen a tanult mértékegységeket.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Az élőlények és részeiknek megfigyelése, jellemző érzékelhető tulajdonságainak a megfigyelése, kiemelése. A megfigyelt élőlények tulajdonságainak, részeinek szerepének a felismerése az élőlény életében. Az ismeretforrások felhasználása a megismerésben. Az információ-átadás egyszerűbb módjai. Az elsajátított ismeretszerzési módszerek önálló alkalmazása. <i>Ismeretforrások felhasználása egyéni képesség szerint.</i> A tanult fogalmak megjelenése a szóbeli beszámolóban. <i>A tapasztalatok rögzítése.</i>	Lágy és fás szárú részeinek megfigyelése algoritmus alapján. Növényi részek összehasonlítása, csoportosítása. Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők) testrészeinek megfigyelése megfelelő algoritmus alapján. A növények és állatok állapotának, a tulajdonság környezeti hatásokra történő változásainak megfigyelése tanulmányi séták, erdei iskola során. Az egyéni ismeretszerzés megalapozása folyamatosan. Gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképe, álló és mozgóképek használata az órákon. Búvárkodás a könyvtárban. Önálló beszámoló a könyvtári tájékozódás eredményéről. <i>Kézikönyvek használata tanítói segítséggel.</i> Összefüggő feleletek tanítói kérdésekre. A jelenségek megfigyelésével, okok keresésével következtetések levonása. <i>Kérdések, tapasztalatok megfogalmazása a természet tárgyaival, élőlényeivel és jelenségeivel kapcsolatban.</i> <i>Tapasztalatok rögzítése rajzban, vagy írásban.</i>	Képes adott szempontok alapján algoritmus szerint élőlényeket összehasonlítani, csoportosítani. <i>Képes adott szempontok alapján segítséggel élőlényeket összehasonlítani, csoportosítani.</i> Keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat önállóan. <i>Aktívan vegyen részt a tapasztalatok önálló, vagy kiscsoportban történő gyűjtésében egyéni képességeinek megfelelően.</i> Kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel tudjon válaszolni. <i>Legyen képes a szerzett tapasztalatait mondatokba foglalni, rajzban vagy írásos formában rögzíteni.</i>
Fogalmak: folyamat, összefüggés, következtetés, kézikönyv, Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit- és erkölcsstan		
Az élettelen környezet kölcsönhatása Az anyagszerkezet, részecskeszemlélet. Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése.	Az anyag szerkezetével kapcsolatos gyermeki elképzelések feltárása, beszélgetés. Folyamatos megfigyelések egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz	Értse meg, hogy az anyagokat részecskék alkotják.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Az anyag nyersanyagból történő termékké alakulása. Az anyagok vizsgálata érzékszervi úton. Szilárd, folyékony, légnemű fogalma. A levegő az élet feltétele. A levegő tulajdonságai. A víz és a szél szerepe életünkben, energiájuk hasznosításának lehetőségei. A lakóhely levegőjének, vizeinek tisztasága, szennyezettsége. Szennyező-források a környezetben, a szennyezés hatása az élőlényekre, az emberre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei. Különválogató hulladékgyűjtés. A környezet szennyeződése miatt kialakuló veszélyhelyzetek felismerése. Elemek, keverékek, oldatok. Az anyagok keveredése, az oldódás megfigyelése Hely- és helyzetváltoztató mozgások, rugalmas és rugalmatlan ütközések megfigyelése, hétköznapi megjelenésének vizsgálata. <i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat és még fontosabb szerepe van a tevékenységeknek, dramatizálásnak.</i>	a talaj tisztaságáról. Egyszerű kísérletek megfigyelése és végzése. Környezetünkben vett példák vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. lakóhely levegőtisztaságának megfigyelése. Vizsgálatok: érzékszervekkel és egyszerű vizsgáló eszközökkel: pl.: nagyító, szűrőpapír. Jelentőségének, szükségességének belátása. Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonságai és a környezetszennyezés között. Jelenlegi viselkedésünk és szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése. Osztálytermen belül szelektív hulladékgyűjtés. Hétköznapi szituációk megfigyelése, lejegyzése rajzban. Összefüggések keresése, megfogalmazása. Gyűjtőmunkák készítése, filmek elemzése. Játékos ismerkedés egyszerű keverékekkel, oldatkészítés. Mozgások megfigyelése, csoportosítása, mozgásállapotváltozások: ütközések végzése, a változások megfigyeltetése.	Legyen képes megfigyelni különböző anyagokat. Ismerje meg levegő és a víz tulajdonságait, összetevőit, jelentőségét. Értse meg a levegő és a víz szennyezések következményeit. <i>Ismerje a víz és a levegő alapvető tulajdonságait.</i> Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait. <i>Tudjon felsorolni néhány környezetszennyező forrást.</i> Belső igény kialakulása a szelektív hulladékgyűjtésre. Ismerjen <i>néhány</i> környezetszennyezésből fakadó vészhelyzetet. Egyszerű keverékek és oldatok elkészítése önállóan. <i>Egyszerű keverékek és oldatok elkészítése tanító segítségével.</i> Képes megfigyelni a mozgások sokféleségét, csoportosítja mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás. <i>Egyéni képességekhez igazítva.</i>
Fogalmak: oxigén, széndioxid, szennyvíz, savas eső, ózonréteg elvékonyodás, szmog, oldat, oldódás, talajpusztulás, bomlás, komposzt, <i>szilárd, folyékony, légnemű, szennyvíz, komposzt</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Életközösségek lakóhelyünk környezetében – Az élő természet alapismeretei A tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői. A lakóhely közeli életközösségek (erdő, mező, víz-vízpart) élőlényeinek környezeti igényei, alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhez. Az életközösség növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok. Az erdő, a füves és vizes élőhelyek néhány gyakori, jellemző növény- és állatfaja. Az erdő élővilága. A víz és a vízpart élővilága. A mező élővilága. Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. A természet, a környezet védelmének fontossága, védett helyi természeti értékek. Az élővilág és környezetének egymásra utaltsága. <i>A tananyagrészt tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat és még fontosabb szerepe van a tevékenykedetésnek, dramatizálásnak.</i>	Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása tanulmányi séta során. Az erdőben, a vízparton, mezőn megfigyelhető néhány lág- és fás szárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése. Méret, testfelépítés, jellemző részek, szervek, táplálkozás, szaporodás, viselkedés, alkalmazkodás megfigyelése, megfigyelések rögzítése vázlatosan. Ezen élőlények táplálékláncba sorolása, rögzítése írásban vagy rajzban. Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettsége között. Környezetvédelmi napok megtartása.	Összefüggések megértése <i>élőlény, élőhely</i>, életmód és testfelépítés között. A megismert életközösségekre jellemző élőlények bemutatása az életközösségekhez kapcsolódó kifejezések használatával. Tudjon bemutatni egy választott növényt, emlőst, madarat, gerinctelen állatot. Jellemezze méretét, testfelépítését, táplálkozását, szaporodását, viselkedését. <i>Tudjon bemutatni egy kedvenc növényt, emlőst, madarat, gerinctelen állatot kép vagy rajz segítségével. Jellemezze azokat fő tulajdonságaik szerint. Tudja csoportosítani megadott szempont szerint a tanult élőlényeket.</i> Vegyen részt környezetvédelmi tevékenységben, kövesse nyomon azokat. Ismerje fel, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. <i>Minél önállóbb bekapcsolódás a környezetvédelmi tevékenységekbe.</i>
Fogalmak: természetes és mesterséges életközösség, élőhely, életmód, tápláléklánc, táplálékhálózat, alkalmazkodás, erdő szintjei, korona, ág, gally, vessző, levélnyel, levéllemez, raktározó növényi rész, tönk, kalap, gombafonal, spóra, ragadozó, növényevő, mező, rét, legelő, búvóhely, párás levegő, kopoltyú, pikkely, áramvonalas test, nyálka, nyálkás bőr, ikra, pete, lárv, úszóhártya, téli álom, <i>élőhely, életmód, erdő szintjei, korona, ág, gally, vessző, tönk, kalap, mező, rét, legelő, búvóhely, párás levegő, kopoltyú, pikkely, nyálkás bőr, ikra, úszóhártya, téli álom</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene		
Testünk, egészségünk Az emberi test fő testrészei és szervei. Helyes és helytelen szokásaink. Az egészséget károsító szokások Dohányzás, alkoholfogyasztás,	A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése. Dramatikus játékok helyes és helytelen szokásainkról.	Ismerje fel és nevezze meg az emberi test részeit, fő szerveit, ismerje ezek működését, szerepét. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
kábítószerelés kialakulása, veszélye, felkészülés az elutasításukra. Viselkedéskultúra. Otthon. A reklámok hatása életmódunkra. <i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat és még fontosabb szerepe van a tevékenykedtetésnek, dramatizálásnak.</i>	Dramatikus játékok különböző kommunikációs helyzetek gyakorlására. Beszélgetések az otthoni körülményekről. A tiszta otthon jellemzőinek összegyűjtése. A házimunkák összegyűjtése. A reklámok elemzése az elérni kívánt hatás és a valóság összevetésével. Káros hatású reklámok gyűjtése.	<i>Tudjon néhány egészségmegőrző szokást felsorolni. Ismerje fel egészségkárosító szokásokat.</i> Sajátítsa el az udvarias beszédet, köszönést, bemutatkozást. Értse meg az otthoni biztonság, kényelem és tisztaság jelentőségét. Tudja felsorolni a ház körüli teendőket, házimunkákat. Kritikus szemmel nézze, hallgassa a médiatartalmakat. <i>Fedezze fel a káros reklámokat külső segítséggel.</i>
Fogalmak: káros szokások, dohányzás, alkohol, drogok, viselkedéskultúra, háztartási munka, <i>káros szokások, dohányzás, alkohol, házimunka</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit- és erkölcstan, digitális kultúra		
Tájékozódás az időben		
Az emberi életszakaszok jellemzői. Az állatok szaporodása (pete, tojás, elevevészülő), fejlődési szakaszai. A Föld mozgásainak (forgás, Nap körüli keringés) hatásai az évszakok, napszakok váltakozására, jellemzőikre.	A különböző korú emberek szervezetének, életműködéseinek, viselkedésének összehasonlítása. Az életkori szakaszok megfigyelése a valóságban és fotókon is. Az állatok szaporodásának megfigyelése (pete, tojás, elevevészülő) Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelés, modellezése.	Tudja felsorolni az emberi élet szakaszait. <i>Tudja felsorolni az emberi élet szakaszait képek segítségével.</i> Felismeri a napszakok, évszakok változásait, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket.
Fogalmak: újszülöttkor, kisgyermekkor, serdülőkor, ifjúkor, Föld forgása, Föld keringése, napszak, szaporodás, fejlődés; <i>csecsemőkor, gyermekkor, serdülőkor, felnőttkor, időskor, Föld mozgásai, napszak, fejlődés</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Tájékozódás a térben		
Térképfajták. Tájékozódás a térképen. Felszíni formák.	Tájékozódás egyszerű alaprajzokkal, útvonal rajzokkal, térképvázlattal. Mérések a térképen mértékszámokkal, vonalas mértékkel.	Meg tudja különböztetni néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autóstérkép. Tudja meghatározni a térképről két pont távolságát.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A domborzat és a vízrajz ábrázolása a térképen. Különböző domborzatú tájak. Magyarország domborzata és vízrajza. Magyarország térképe. A lakóhely és környéke. A lakóhely főbb intézményei. (közigazgatási, kulturális, egészségügyi intézményei) <i>A tananyag rész tartalmában és a tevékenységekben nem különbözik a tanulásban akadályozott - enyhén értelmi sérült tanulóknál sem, csak szűkebb terjedelemben és egyszerűbb szövegezéssel juttatjuk el hozzá az információkat és még fontosabb szerepe van a tevékenységeknek, dramatizálásnak.</i>	Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző felszíni formáiról és felszíni vizeiről. A lakóhely és környékének bejárása. Tájékozódási gyakorlat a lakóhely térképével, egyszerű tájolóval. Magatartási és közlekedési szabályok betartásának gyakorlása. Gyűjtőmunka. Szituációs játékok. A lakóhely bejárása, megfigyelése. A látottak rögzítése rajzban, írásban. Fényképezés tanítói segítséggel.	Ismerje környezetének legjellemzőbb felszíni formáit és vizeit. Használja a földrajzi neveket. Ismerje a fő- és mellék világtájak nevét. <i>Nevezze meg a fő világtájakat. Ismerje a felszíni formákat, azok sajátosságait.</i> Ismerje a domborzat jelölését a térképen. <i>Használja a felszíni formákat jelölő színeket.</i> Találja meg lakóhelyét a térképen. <i>Tudjon biztonsággal az iskola közvetlen környezetében tájékozódni.</i>
Fogalmak: domborzati térkép, turista térkép, időjárás térkép, gazdasági térkép, vasúttérkép, domborzat, vízrajz, mellékvilágtájak (ÉK, ÉNY, DK, DNY), országhatár, tájegység, tájoló, iránytű, intézmény, <i>világtájak (É, D, K, Ny), országhatár, kultúrház, posta, bevásárló központ, orvosi rendelő,</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, digitális kultúra		
Hazánk, Magyarország		
Magyarország nagy tájegységei.	Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén. Különböző domborzatú tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése a térképén. Magyarország nagy tájainak felismerése jellemző képek, leírások alapján.	Térkép segítségével tudja felsorolni Magyarország nagy tájegységeit, és ismerje azok fő jellegzetességeit. <i>Találja meg a térképen Magyarországot, annak fő tájegységeit, azok legfőbb egy-két jellemzőjét.</i>
Magyarország helyzete államhatárok, szomszédos országaink	Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati és közigazgatási térképen is.	Térkép segítségével megnevezi hazánk fővárosát, szomszédos országait, megyéit, környezetének nagyobb településeit. <i>Egyéni képességeihez mérten.</i>
Fogalmak: térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, megye, megyeszékhely, nagytájak; <i>térkép, domborzati térkép, nagytájak, megye</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, digitális kultúra		

A továbbhaladás feltételei

- Legyen képes a természettudományos megismerő módszerek segítségével az élő és élettelen természetet vizsgálni.
- Legyen képes a tanult témakörökben méréseket, kísérleteket végezni.
- Ismerjen a tankönyvön kívül más ismerethordozókat, gyűjtőmunkái során használja azokat.
- *Fedezze fel, hogy ő maga is a természet része.*
- *Tudatosodjon benne, az élővilág és környezetének kapcsolata és egymásrautaltsága.*
- *Ismerje a természet megfigyelésére alkalmas – életkoruknak, egyéni képességeinek megfelelő-módszereket*
- Legyen képes egy-egy ismert élőlényt néhány összefüggő mondattal bemutatni.
- Ismerje a környezetében lévő élőlények életéhez szükséges környezeti feltételeket.
- *Tudjon tanult élőlények körében adott szempont alapján csoportosításokat végezni.*
- *Ismerje az alapvető élethez szükséges környezeti feltételeket.*
- Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait.
- *Tudja, hogy milyen módon tehet környezete védelméért.*
- Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket.
- Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.
- *Ismerje saját testét, legfőbb érzékszerveit, az egészséges életmódhoz szükséges alapvető szokásokat.*
- Ismerje a domborzat jelölését a térképen.
- Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén.
- *Legyen képes közvetlen környezetében biztonsággal tájékozódni.*
- Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit, azok védelmének módjait.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

(5-6. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Természettudományos és technikai kompetencia**

- Alapvető tudományos fogalmak és módszerek ismerete.
- Az elvégzett megfigyelések, vizsgálódások egyszerű ábrázolása, a tapasztalatok írásos rögzítése.
- Mérések, egyszerű kísérletek végzése, tapasztalatok összegzése, következtetések levonása.
- A tanulók rendszerező, csoportosító képességének és az információk gyűjtésének, felhasználásának fejlesztése.
- Algoritmusok használata a megismert növények és szerveik megfigyelése és jellemzése során.

Kommunikációs kompetenciák – Anyanyelvi kompetenciák

- A különböző típusú szövegekben lévő fogalmak, jelenségek, összefüggések értelmezése, szóbeli kifejtése vagy leírása, szakkifejezések elsajátítása.
- A biológiai és földrajzi fogalmak pontos használata.

Kommunikációs kompetenciák – Idegen nyelvi kommunikáció

- A különböző típusú szövegekben lévő idegen nyelvű fogalmak, szakkifejezések elsajátítása.
- Idegen nyelvű anyagok, oktatófilmek keresése, megismerése, felhasználása.

Matematikai gondolkodási kompetencia

- Alapvető matematikai elvek és törvényszerűségek felismerése a természetben.
- Grafikonok, diagramok értelmezése, tervezése.
- Táblázatok adatainak összevetése, egyszerű táblázatok készítése.
- A természeti környezetben előforduló mennyiségek, méretek viszonyítása, folyamatok időtartamának reális becslése.
- Elemző gondolkodás kialakítása, rendszerszintű, komplex gondolkodás fejlesztése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Egyéni és csoportmunkában történő munkavégzés, szervezőkészség, tapasztalatok értékelése.
- A tágabb környezet megismerése, a kínáló lehetőségek megragadása.
- A tudományos és a gazdasági élet szereplői által tapasztalatok gyűjtése.

Kreativitás, alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A természetben történő vizsgálódás, tapasztalás élményével gazdagodva erősödik a motivációjuk, ez kreatív alkotásokban kerülhet kifejezésre.
- Nyitottság és érdeklődés más népek kultúrája felé.
- Az európai és egyetemes kulturális örökség tudatosítása.
- A természet és az emberi test művészi ábrázolásának összehasonlítása a valósággal.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák

- Rendelkezzen az egyén saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretekkel és alkalmazza is őket.
- Felelősségvállalás az egyén életvitelének kialakításában, a közös célok magvalósításában.
- Döntések felvállalása, kritikus elemzése.
- Alkotó részvétel páros, csoport és projektmunkában.

Digitális kompetencia

- Az internet magabiztos és kritikus használata az információ keresése, gyűjtése és feldolgozása során.
- *Elektronikus információhordozók alapszintű használata.*

A tanulás kompetenciái

- A hatékony, önálló tanulás képességeinek folyamatos fejlesztése.
- Írásos, grafikus és képi információk fokozatos önállósággal történő feldolgozása.
- A természettudományokban alkalmazott tanulási technikák elsajátítása, gyakorlása.
- A tanulás tervezése, az idővel történő hatékony gazdálkodás gyakoroltatása.
- Saját tanulási stratégia kialakítása, az eredmények értékelése.
- Önálló feladatvégzés képességének erősítése.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának céljai és feladatai

- Az 1-4. évfolyamon megalapozottak továbbfejlesztése mind az elemi természettudományos megismerés módszereinek, mind az egészséges és környezettel harmonikus életvezetési szokások tekintetében.
- A természet jelenségeinek értelmezése.
- A természettudományos fogalmak, eljárások és szemléletmódok kialakítása.
- A konkretizálásra és általánosításra építve az elvonatkoztatás képességének alapozása.
- Az egyszerű absztrakt fogalmak, ítéletek, következtetések használata.
- A környezet állapota iránti érzékenység, ökológiai szemlélet, helyes környezeti attitűdök, magatartás, környezettudat, felelősségérzet fejlesztése.
- A komplex tudásanyag integrálása.
- Az értelmes, összefüggésekre épülő tanulás módszereinek, eljárásainak megismertetése, gyakoroltatása egyénileg és társaival együttműködve.
- A természettudományos gondolkodáshoz szükséges készségek, képességek megalapozása.
- Biztonságos alap képzése a későbbi természettudományos tárgyak – fizika, kémia, biológia és egészségtan, földrajz – elsajátításához.
- Megismerési, tanulási technikák (megfigyelés, kísérletezés, mérés, következtetés, összehasonlítás) fejlesztése.
- A természettudományi alaptörvényeknek ellentmondó véleményekkel szembeni kritikus magatartás, reális természetkép kialakítása.
- Tudatosítani azt, hogy „Csak egyetlen Földünk van, s ezért kiemelkedően fontos közvetlen (és tágabb) környezetünk védelme
- Segítsük elő, hogy reális kép alakuljon ki a tanulóknál a nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk természeti adottságairól.
- Az egészségtan modul keretében a korábban elsajátított ismeretekre, szokásokra, képességekre építve, azt továbbfejlesztve olyan egészség szemlélet, képességrendszer alakuljon ki, mely során a gyerekekben tudatosuljanak a környezet, a viselkedés, az életmód, és az egészségi állapot ok-okozati összefüggései, valamint az egészségvédő magatartás szokásrendszerének fontossága és jelentősége.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremti meg a tapasztalás lehetőségét.

Az egészségügyi ismeretek tartalmazzák a tanuló diagnózisának ismeretét, az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelését. Szükséges az egyéni képességstruktúrához igazodó fejlesztés, a hiányosságok pótlása, a nem megfelelően működő területek fejlesztése, kompenzálása, kiemelt figyelmet fordítva a tapasztalatszerzésre, a különféle tevékenységekben való aktív közreműködésre.

A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a mérések kivitelezése és a mérőeszközök használata, az egyszerű alaprajzok, térképek, modellek tervezése és elkészítése, a különböző kísérletek, modellkísérletek és vizsgálatok elvégzése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak tanulók esetében cél, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti valóságról.

A műveltségi területhez kapcsolódó tantárgy sokoldalú lehetőséget nyújt a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknál.

A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.

A természetismereti tantárgy oktatásánál speciális szemléltető eszköz a domború térkép, illetve a domború ábra. Ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.

Gyengénlátó és aliglátó tanulók esetében a vizuális megfigyelőképesség fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása. Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges.

Az IKT lehetőségeinek kihasználása: pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal. A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén elvárható.

Lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói szemléltetésben való aktív részvételre. Egyes műveltségtartalmak feldolgozása során gyakran szükséges az adaptálás, a gyengénlátó, aliglátó tanulók által követhető önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése. A természeti és technikai környezet kölcsönhatásainak megfigyeltetése modellezés révén is lehetséges. A követelmények tekintetében – a balesetek elkerülése érdekében – a tanulói kísérleteknél egyéni elbírálásra van szükség, a tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók ismeretszerezésében a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Nagy hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

E területen szerzett műveltség fontos eszköze az egészséges életmóddal, életvitellel, környezettudatos viselkedéssel kapcsolatos szabályok elsajátításának is.

A műveltségi terület kiemelt feladatai:

Figyelem-, emlékezet fejlesztése, a kíváncsiság, az érdeklődés felkeltése.

Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.

A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, tárgyspecifikus fogalmak használata.

A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, probléma felismerés, megoldások keresése.

Állandóság és változás felfedezése irányítással, egyszerű példákkal.

Az élő és élettelen közötti különbség, az életjelenségekhez kötött élet-értelmezés elemi ismeretei.

A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, értelmezés) kialakítása, megerősítése és a hétköznapi élet, saját tapasztalataihoz tartozó összefüggések felismerése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A témakör adta lehetőségeken belül fontos az anyanyelvi fejlesztés, gondozás, a pontos szövegértés fejlesztése, hogy az olvasás, írás eszközzé válhasson az ismeretek megszerzésében.

A beszédfigyatékos tanulónak komoly gondot jelenthet a térképen, grafikonon való tájékozódás, a statisztikai adatok elemzése, illetve ismeretterjesztő szövegek értelmezése. Az ilyen típusú feladatoknál szükséges az egyéni segítségnyújtás (pl. egyszerűsített adatsor, szempontok adása). Egyes szakszavak külön szómagyarázatot igényelhetnek. A jelenségek, tantárgyspecifikus szakszavak pontosabb megértését rajzok, folyamatábrák, táblázatok, IKT eszközök segítségével bemutatott rövidfilmek is támogatják.

Segítséget igényel a tér-, irányproblémával küzdő gyermekek számára a statisztikai adatok megjelenítése diagramon.

Az oksági kapcsolatok felismerése, a tanult összefüggések alkalmazása gondot okozhat azokban az esetekben, ahol az olvasott szöveg megértése vagy a verbális absztrakció akadályokba ütközik. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása szükséges az összefüggések mechanikus memorizálásának megsegítésére.

A kritikai gondolkodás képességének fejlesztése többnyire kis lépésekben valósítható meg. A mindennapi tapasztalatokból kiindulva kell törekedni arra, hogy a tanulóknak a jelenségek mind szélesebb körébe legyen betekintésük, az egységes természettudományos világkép kialakítása érdekében. Eredményes tanári stratégia lehet a természeti jelenségeknek alternatív módon, több fogalmi szinten, az összes érzékszerv bevonásával való közvetítése.

Szisztematikusan építkezve kell támaszkodni az internetre, amelynek segítségével a legkülönbözőbb természettudományos ismeretek audio-vizuális formában hozhatók közel a beszédfigyatékos tanulókhoz.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A természettudományos ismeretek elsajátítása az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erősségei közé tartozhat, többlettámogatást igényelhetnek azonban az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. Az érintett tanulók jellegzetesen sajátos ismeretszerzési nehézségei miatt a tanulás során nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére, előzetes megfigyeléseire, élményeire. E területen is nagy hangsúlyt kap a közvetlen tapasztalás. Elsődleges a helyes szokásrend és a személyes biztonságra való törekvés kialakítása. A környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen, a fejlesztés közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Fontos a figyelemfejlesztés, tér-idő értelmezés fejlesztése, analízis-szintézis műveleteinek, valamint a lényegkiemelés, a problémamegoldó gondolkodás segítése, fejlesztése. Az elvonatkoztatás, az általánosítás, a szimbolikus gondolkodás segítése lényeges szempont.

Mindemellett külön figyelmet kell fordítani a szakszavak megtanítására, a térképen, diagrammon való tájékozódás gyakorlására, valamint az ott nyert felismerések logikájának, összefüggéseinek megértetésére.

A túlterhelés elkerülése érdekében, meg kell szűrni a tananyagot a számára felesleges információktól.

Építeni lehet a jó mechanikus memóriára, tanult szabályokhoz, rutinokhoz való alkalmazkodásra.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Egyes tanulók esetében – elsősorban diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén – multiszenzoros szemléltetés kiemelten segíti az ismeretanyag elsajátítását.

A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, továbbá az olvasásértés intenzív megsegítése kiemelt jelentőségű számukra. Mindemellett külön figyelmet kell fordítani a szakszavak megtanítására, a térképen való tájékozódás gyakorlására, az összefüggések logikájának megértetésére.

A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók esetében hangsúlyos feladat az önismeret, a reális önértékelés kialakítása, valamint a kommunikáció fejlesztése.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat.

A tehetséggondozás célja és feladatai

Célunk, hogy a természetismeret témában nagyobb tájékozottsággal rendelkező tanulók számára biztosítsuk az ismeretek mélyebb elsajátítását. Különböző tanulásszervezési módokkal, új feladattípusokkal önálló gyűjtő és

kutatómunkára ösztönözzük őket. A rendszerezett ismereteket kiselőadásokon informatikai eszközök használatával prezentálják társaiknak. Egyes fogalmakat angolul is megtanulhatnak, ezzel bővülnek nyelvi ismereteik. A biológiai játékok, fejtörők, rejtvények, iskolai könyvtár, különböző oktatóprogramok is segítik képességeik fejlesztését. Biztosítjuk számukra az iskolai és kerületi versenyeken való részvételt.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

A természettudományos szövegek feldolgozása során az értő olvasás, lényeg kiemelés és vázlatkészítés folyamatos fejlesztésére törekszünk. Az új fogalmak, kifejezések és idegen szavak bővítik a szókincset. A földrajzi és biológiai ismeretekhez kapcsolódó ünnepekkel, hagyományokkal, irodalmi alkotásokkal ismerkedünk meg.

Matematika

A fizikai alapismeretek témakörben a hosszúság, tömeg, térfogat, idő becslése és mérése tapasztalati segítséget nyújt a hétköznapi életben. Az adatok lejegyzése, ábrázolása, táblázat és grafikon készítése, elemzése, valamint az eredmények összehasonlítása erősíti a matematikai gondolkodást.

Technika és tervezés

A „Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan!” elv megértésével a tudatos környezetvédelmi magatartás erősödik. Az egészségtani témák során az egészséges életmódnak megfelelő helyes szokások alakulnak ki, valamint megismerkedünk az elsősegélynyújtás, betegjogok és egészségügyi ellátás alapismereteivel is.

Idegen nyelv

Az olvasott szövegben az idegen szavakat, szakkifejezéseket kikeressük, meghatározzuk. Egyes biológiai fogalmakat angol nyelven is megtanuljuk, eközben gyakoroljuk a szótárhasználatot.

Testnevelés

A helyes tartás, járás elsajátítása, és az alapvető anatómiai ismeretek megkönnyítik a különböző sportokban való részvételt, a sportolás fontosságát.

Történelem és állampolgári ismeretek

Új témakörök bevezetésekor fontos a tudománytörténeti kapcsolódás megismerése. Hazánk történelme és az egyes tájegységeken élő, vagy tenyésztett (őshonos) állatok között mindig megkeressük a kapcsolatot.

Földrajz

A tantárgy magába foglalja a földrajz elemeit. Térképhasználatnál és a Naprendszer bolygóinál geometriai alapfogalmakat használunk (kicsinyítés, nagyítás, kör, ovális, gömb). A térkép és földgömb használata a síkban és térben való tájékozódást segíti.

Az időjárási jelenségeket megfigyeljük, ezeket kísérletekkel magyarázzuk.

Művészetek

Népdalokkal, művészeti alkotásokkal ismerkedünk meg, melyek a természetről szólnak. Környezetünkről térképszerű rajzokat készítünk, a felszínformákat többféle technikával jelenítjük meg.

Digitális kultúra

Az algoritmusok megértése és használata segíti a tanultak rendszerezését.

A kiselőadások elkészítéséhez és prezentálásához az internet magabiztos használata: adatok, információk gyűjtése, rendszerezése, válogatása szükséges. Egyes témákhoz szaktárgyi oktató programokat használunk.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Természettudományosan megalapozott, a tanulók által is megfigyelhető, megvizsgálható, különböző ismeretszerzési forrásokból megerősíthető tudás átadása a környezet tárgyairól, folyamatairól.
- *A figyelem és az emlékezet fejlesztése, a kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése, inspiráció a kérdésfeltevésre.*
- A megismert természeti jelenségekben az anyag változásainak alapfokú értelmezése.
- *Tapasztalatok, ismeretek gyűjtése a természet könnyen megfigyelhető ciklusaival kapcsolatban.*
- Megfelelő szintű jártasság kialakítása a megfigyelések, vizsgálódások végzésében, a tapasztalatok összegzésében, magyarázatában.
- *Egyszerű játékos megfigyelések, összehasonlítások.*
- Az elvégzett megfigyelések elsajátítása, vizsgálódások egyszerű ábrázolása, a tapasztalatok írásos rögzítése.
- A lényegkiemelés, vázlatkészítés, kiselőadás, szóbeli beszámoló helyes technikájának továbbfejlesztése.
- *Elemi szöveges információk értelmezése segítségével.*
- Megtanítani a megismerési algoritmusok használatát a növények és szerveik megfigyelése és jellemzése során.
- *Az élőlényekkel kapcsolatos fogalmak gazdagítása, csoportokba sorolás, életműködés felfedeztetése konkrét példákon.*
- Szabatos fogalomhasználat konkrét fogalmi szinten.
- A valóság és az ábrázolt környezet közötti kapcsolatok felismertetésével fejleszteni a tanulók gondolkodását.
- Az ember és természet szoros kapcsolatának felismerése, a természetvédelmi szemlélet folyamatos alakítása.

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
I. Tájékozódás a térképen, térképismeret A térképi ábrázolás módja, a térkép méretaránya, jelrendszere. Írány és távolság meghatározása. Térkép vázlat készítése ismert területről, terepi tájékozódás Útvonal terv Térinformatikai eszközök használata Helymeghatározás turistatérképen és Magyarország közigazgatási térképén. Világtérkép a valóságban és a térképen. Keresőhálózat használata. Írányító működése, használata, működésének értelmezése, a mágneses kölcsönhatás. <i>A domborzat ábrázolása a térképen, térképjelek, fő és mellékvilágtérkép.</i>	Megfigyelés, információszerzés különböző térképek segítségével Mérés, iránymeghatározás, tájékozódás, egyenes vonalú távolságmérés Térkép vázlat készítése ismert területről, GPS használata Szemléleti térképolvasás készségszinten. Képzelt utazások, távolságok, utazási idő becslése.	Szabatos fogalomhasználat konkrét fogalmi szinten. Térkép jelrendszerének ismerete, biztonságos használata. Mérések önálló elvégzése, eredmény értékelése. <i>Alapfokú tájékozódás Magyarország domborzati és közigazgatási térképén Térképjelek értelmezése, térképolvasás. Tájékozódás világtérkép szerint.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tájékozódás a térképen és a földgömbön Elemi tájékozódás a fokhálózat alapján A kontinensek földrajzi fekvése Hazánk helye a Kárpát-medencében, Európában és a Földön, A főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat Hazai álló- és folyóvizek Kontinensek és óceánok elhelyezkedése, földrajzi helyzete A térképek fajtái, tartalmi különbségei A Föld alakja	Gyakorlatok a földgömbön, világterképen. Összehasonlítás nagyság szerint, fekvés szerint. Tájékozódás légi fotókon, űrfelvételeken. Információszerzés különböző tartalmú földrajzi térképeken.	Használja a térképet egyszerű földrajzi ismeretek megszerzésére Tudja felsorolni, térképen megmutatni a kontinenseket és óceánokat Tudja megfigyeléseit szóban elmondani, röviden tömören írásban rögzíteni, rajzban ábrázolni.
Fogalmak: térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas mérték, fő- és mellékvilágítóják, domborzati térkép, közigazgatási térkép, tájolás, magassági szám, fokhálózat, földgömb, óceánok, földrészek, Egyenlítő, Bak-és Ráktérítő, szélességi és hosszúsági körök, tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat <i>fő- és mellékvilágítóják, vonalas mérték, domborzati formák, megyék, megyeszékhely</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, magyar nyelv és irodalom, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
II. Tájékozódás az időben A Nap, Hold látszólagos égi útja A jelenségek és az idő kapcsolata Időben való tájékozódás, időmérés A Föld tengely körüli forgása A napi időszámítás A Föld nap körüli keringése Évi időszámítás	Látogatás a Csillagvizsgálóban Időszalag készítése Napi és heti rend készítése Évszakok jellemzőinek ábrázolása hazánkban és más tájakon	Ismerje fel az idő múlásával bekövetkező változásokat Tudja értelmezni az időt különböző skálákon
Fogalmak: idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, kémia		
III. Anyagok és tulajdonságaik - mérések, mértékegységek, mérőeszközök Alapfogalmak helyes használata a tapasztalatok értékeléséhez, a mértékegységek pontos használata. Oldódás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás - halmazállapot-változás, Lassú és gyors égés, testek úszása. Folyamatos megfigyelés, vizsgálódás több kiválasztott szempont szerint. Balesetvédelem, tűzbiztonság. <i>Halmazállapotok, tömeg-, űr- és időmérés.</i> A mágneses tulajdonságok megismerése – vonzás, taszítás A testek elektromossága	Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása. Kísérletek megtervezése, beállítása, elvégzése, a tapasztalatok önálló rögzítése és értelmezése. Egyszerű kísérletek vízzel és különböző oldódó anyagokkal. Információszerzés természetismereti kiadványok, térképek, földgömb, film, könyvtár, bemutatóhelyek, elektronikus média és a valóságos környezet által. Egyszerű kísérletek mágnessel. Testek elektromosságának vizsgálata	Konkrét környezeti jelenségekből általánosítás és elvonatkoztatás. Balesetvédelem, tűzbiztonság, tűzoltás szabályainak ismerete. Legyen képes alapvető méréseket elvégezni és a mért adatokat értékelni, táblázatba foglalni. <i>Általános balesetvédelmi szabályok ismerete.</i> <i>A kísérletek önálló megfigyelése, rögzítése segítségével.</i>
Fogalmak: becslés, térfogat, tömeg, sűrűség, hőmérséklet és idő, mértékegységek, oldódás, olvadás, fagyás, forrás, párolgás, mágnesesség, elektromosság <i>szilárd-, folyékony-, gázhalmazállapot, halmazállapot-változás tömeg, hosszúság, idő és mértékegységeik</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, magyar nyelv és irodalom, matematika		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
IV. Környezetünk élővilága A gyümölcs és zöldségekert legfontosabb növényeinek (szilvafa, almafa, szőlő, paradicsom, sárgarépa, fejes káposzta, burgonya, vöröshagyma) testfelépítése, környezeti igénye és termesztése A gyümölcsök és zöldségfélék kórokozói (cserebogár, káposztalepke, peronoszpóra) A gyümölcsök és zöldségfélék szerepe az egészséges életmód kialakításában Leggyakoribb háziállataink (sertés, szarvasmarha, házi-tyúk, házimacska, kutya) test-felépítése, élete, tenyésztése. Legismertebb ház körül élő állataink, valamint kedvtelésből tartott állataink jellemző tulajdonságai, igényei Legfontosabb állatvédelmi szabályok <i>Szilva, alma, szőlő, paradicsom, Sárgarépa, paradicsom, paprika, kutya, házi sertés, szarvasmarha, házi kacska.</i>	Megfigyelés, összehasonlítás. Következtetés, ítéletalkotás. Analízis, szintézis, szabályalkotás. Kiegészítés, rendszerezés. Hasonlóságok, különbségek összevetése. Összefüggések felismertetése. Azonosítás, bizonyítás, indoklás. Komposztkészítés. Kertgondozás.	Kialakítani az egészséges gyümölcs- és zöldségfogyasztás szokásait. Felkelteni az érdeklődést a magyar tudósok, növénynevelők munkája iránt. Fejleszteni természettudományos gondolkodásukat az ok-okozati összefüggések felismertetésével, tudatosításával és magyarázatával. Megismertetni az egészséges állattartás és az állatvédelem legfontosabb szabályait. <i>Az egészséges táplálkozás iránti igény felkeltése. Az állattartás szabályainak ismerete.</i>
Fogalmak: csonthéjas és almatermés, szőlőtőke, bogyótermés, csemege- és borszőlő, főgyökérzet, lágyszár, sokmagvú bogyó, egynyári, kétnyári, torzsa, főeres levél, karógyökér, összetett levél, ernyős virágzat, komposzt, ökológiai kertművelés, gerinces, emlős, ujjonjáró, húsevő, ragadozó fogazat, tépőfog, párosujjú patás, mindenevő, tülkös szarv, összetett gyomor, kérődzés, madár, fészekhagyó fióka, kapirgáló láb, lemezes csőr, úszóláb, rovarevő, állandó és költöző madár, rácsáló fogazat, <i>fásszár, csonthéjas termés, bogyótermés, főgyökérzet, raktározó főgyökér, egy- és kétnyári növény, ragadozó fogazat, párosujjú patás, tülkös szarv, kérődzés, lemezes csőr</i>		
Kapcsolódási pontok: angol, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek		

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló tudjon a konkrét környezeti jelenségekből általánosítani, elvonatkoztatni.
- Legyen képes alapvető méréseket, kísérleteket elvégezni és a mért adatokat értékelni.
- Tudja tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíteni.
- Elemi szinten tájékozódjon a térképen és a földgömbön a fókuszterület segítségével
- Használja a térképet egyszerű földrajzi ismeretek megszerzésére, tudjon adatokat leolvasni a domborzati és vízrajzi térképekről
- *Legyen képes alapvető méréseket elvégezni, és a mért adatokat értékelni.*
- Ismerje fel a jellemző álló – vagy mozgóképről és leírás alapján hazánk nagy tájait
- Tudja felsorolni és kijelölni a fő világtájakat a valóságban és a térképen.
- Ismerje a legjellegzetesebb hazai növény és állatfajok testfelépítését, életmódját.
- *Ismerje fel a valóságban és képeken a hazai tájak jellemző növényeit, állatait és tudja őket röviden jellemezni*
- Értse meg a természetvédelem jelentőségét.

6. évfolyam

Természetismeret, egészségtan

Az év kiemelt feladatai, célkitűzései

- Továbbfejleszteni a mérésekhez, az adatok elemzéséhez, ábrázolásához, rögzítéséhez kapcsolódó megismerési módszereket
- *Alapvető mérések elvégzése, a folyamatokban megmutatkozó oksági kapcsolat felismerése tanári irányítással*
- Jártasság kialakítása a jelenségek, folyamatok egy – egy körének megadott szempontú csoportosításában.
- Fejleszteni a tanulók rendszerező, csoportosító képességét és az információk gyűjtésének, felhasználásának jártasságát.
- Korszerű ismeretek nyújtása az egészséges életmód, táplálkozás, életvitel területéről
- *Törekvés az ember számára fontos egészségmegőrző szokások elsajátítására: egészséges táplálkozás, tisztálkodás, mozgás.*
- Ösztönzés az önmagukkal szembeni felelősségérzet, tudatos életút megtervezésére
- Helyes viselkedési módok, szokások folyamatos alakítása
- Önálló és együttműködő ismeretszerzésre, feladat – és problémamegoldásra való felkészítés különböző ismerethordozók, információforrások alkalmazásával
- *Az élőlények érzékelhető jegyeinek megállapítása – összehasonlítások, elvonatkoztatások.*
- *Képi információk, rövid, szemléletes leírások felhasználásával a földrajzi, domborzati, térképi elsődleges képzetek kialakítása.*
- Ökológiai szemlélet fejlesztése

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
I. A Föld, külső és belső erői, folyamatai		
Belső és külső erők, hatásai a felszínre Hőtágulás, a hőingadozás felszín formáló hatása. A szél és csapadék felszínformáló munkája. A víz körforgása a természetben és felszínalakító munkája. Domborzati elemek és formák fogalma, kialakulása. A gyűrődés és a vetődés folyamata. A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse. Közetek. A talaj keletkezése, jellemzői. Az emberi tevékenység felszínalakító hatása, felelőssége környezetéért. Folyóvizek, vízszennyezés.	Modellezés Gyűjtőmunkák, tabló készítése Terepi megfigyelés Gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma használatával Megfigyelés, és a tapasztalatok lejegyzése. Ábra- és képelemzés. Kőzetminták vizsgálata, összehasonlítása Folyamatábrák készítése Kutató munka a folyóvizek lejtése és a munkavégző képességének összefüggéseire Mini cseppkövek készítése Mini vulkán készítése	Alapvető fogalmak ismerete. Tudatos környezetvédő magatartás, a természet szépségei iránti fogékonyság kialakítása A kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggések ismerete. Ismerje a talajpusztulást. Képes felelős magatartását kialakítani a táj, a környezet értékeinek megóvása érdekében. <i>Megérti az emberi tevékenység felszínformáló hatását.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Felszíni formák: hegység, dombság, alföld. Vizek ábrázolása a térképen Felszíni vizek fajtái. Mészkö, bazalt.</i>		
Fogalmak: magashegység, középhegység, lánchegység, gyűrődés, gleccser, moréna, gleccserpatak, magassági növényövek, törésvonal, vetődéses formák, vulkán és részei, vulkáni kőzetek, süllyedés, feltöltődés, hordalék, kőzetek, talajtípusok, talajpusztulás, zátony, sziget, főfolyó, mellékfolyó, torkolat, vízgyűjtő, vízvásztó, fertő, mocsár, láp, belső és külső erők, <i>közép-, magas-, vulkáni hegység, kőzetek, alföld, zátony, sziget</i>		
Kapcsolódási pontok: történelem, matematika, fizika, kémia, digitális kultúra		
II. Alapvető légköri jelenségek, éghajlat, éghajlati övezetek A Föld alakja, tengelyferdesége, a besugárzás, és az éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggések Az időjárás és az éghajlat elemei Napsugárzás, napfény Felmelegedés, hőterjedés, hőmérséklet. A hőmérséklet napi és évi változása, hőingás. Halmazállapot -változások a természetben. A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet leíró jellemzése Éghajlatot kialakító és módosító tényezők Az éghajlat vízszintes és függőleges változása Időjárás-jelentés Várható időjárás Időjárási piktogramok <i>Az időjárás és az éghajlat elemei. Csapadékfajták. Kontinensek, óceánok, Kárpát-medence. Nappalok és éjszakák, évszakok kialakulása.</i>	A fény és az anyag egyszerű kölcsönhatásainak (színek, visszaverődés, törés) megfigyelése, vizsgálata Kísérletek beállítása, értelmezése. Kiselőadás, poszter készítése Időjárás-jelentés készítése Időjárás-megfigyelés projekt – mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, csapadék, szélereősség mérése, előrejelzés, grafikonok készítése)	Alapvető fogalmak ismerete. Az anyag változásainak alapfokú értelmezése Az egyszerű jelenségek okszerű magyarázata Használja pontosan a témához kapcsolódó földrajzi fogalmakat. <i>A természeti jelenségek megkülönböztetése. Hőmérő ismerete. Az időjárás okozta veszélyhelyzetek ismerete és azoknak megfelelő magatartás kialakítása.</i>
Fogalmak: Tengely- és Nap körüli forgás, keringés, napszakok, évszakok, övezetek, éghajlatot alakító tényezők, időjárás, napfénytartam, napi és évi hőingás, napi középhőmérséklet, csapadékfajták, szárazföldi éghajlat, éghajlati diagram, <i>időjárás elemei, napi középhőmérséklet, hőingás, havas eső, óceánok, földrészek, Egyenlítő, Bak-és Ráktérítő, Kárpát-medence</i>		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
III. Az energia Energiahordozók fajtái, csoportjai Megújuló és nem megújuló energiaforrások A bányászat környezeti hatásai Az energiahordozók felhasználásával járó szennyezések <i>Energiahordozók, csoportosítása Megújuló energiaforrások</i>	Gyűjtő munka a megújuló és nem megújuló energiaforrásokról Egykori bányaterület meglátogatása	Alapvető fogalmak ismerete. Ismerje a különböző energiahordozókat, szerepüket és hatásukat a környezetre <i>Az energiahordozók megkülönböztetése.</i>
Fogalmak: megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bányá, bányászat, szénféséségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás <i>megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bányá, szénféséségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia</i>		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, fizika, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
IV. Hazai tájaink életközösségei A különféle hazai erdők kialakulásának környezeti feltételei Az erdő jellemző növényei: tölgyfa, bükkfa, erdei fenyő, kökény, vadrózsa, hóvirág, moha, erdei pajzsika, gombák. Jellemző állatai: nagy fakopács, szarvas, vaddisznó, erdei egér, erdei vöröshangya, szarvasbogár, éti csiga Táplálékláncok az erdő életközösségében Évszakonkénti változások erdeinkben, a növények és állatok életritmusa Az erdők jelentősége, pusztulásuk okai Az ember felelőssége az erdők védelmében, erdőgazdálkodás	Vizsgálódások tapasztalatainak értelmezése, következtetések megfogalmazása. Jegyzőkönyvkészítés. A növényi részek megfigyelése, vizsgálata, ábrázolása. Összefüggések magyarázata.	Ismerje a tanult életközösségekben élő legjellegzetesebb hazai növény és állatfajok testfelépítését, életmódját
A folyók, tavak legjellemzőbb élőlényeinek élete Növények: nád, gyékény, fűzfa Állatok: ponty, folyami rák, kecskebéka, vízisikló, tőkés –réce. Táplálékláncok A szennyezés hatása a vízi életközösségekre A vizek öntisztulása	Állatok felismerése, megnevezése rendszerezése, hasonlóságok és különbségek észrevétele. Összefüggések magyarázata. Folyamatátbra elemzése.	Tudja jellemezni és csoportosítani a tanult növényeket és állatokat adott szempontok alapján.
Hazai füves területek legjellemzőbb élőlényeinek élete A hazai füves területek kialakulásának környezeti feltételei, tápláléklánc felfedezése a mezők, rétek élővilágában Jellemző növények: réti boglárka, mocsári zsurló, angol perje, nádperje, Állatok: olasz sáska, fürg gyík, mezei pocok, vakond. A füves területek jelentősége, pusztulásuk okai Nemzeti parkjaink A lakóhely és környékének védett és védelem alatt nem álló természeti értékei A hazai élővilág kiváló kutatóinak munkássága	Növény felismerési gyakorlatok. Természetvédelmi terület, nemzeti park látogatása, ismeretek megtapasztalása.	<i>Ismerjen fel, nevezzen meg és röviden mutassa be a hazai tájakra jellemző egy – egy növényi és állati egyedet.</i> <i>Tudja, hogy az ember pozitív és negatív értelemben is befolyásolja a természeti életközösségek fennmaradását és életét.</i>
<i>Tölgyfa, erdeifenyő, mohák, kökény, vadrózsa, csiperke, szarvas, vaddisznó, vörös róka, fakopáncs, szarvasbogár, ponty, folyami rák, kecskebéka, tőkés réce, fürggyík, mezei pocok</i>		
Fogalmak: táplálkozási lánc, egylaki, kétszikű, nyitvatermő, zárvatermő, örökzöld, tövis, túske, gyöktörzs, gombafonal, spóra, köpeny, agancs, agyar, vetélőujj, hínárnövény, kopoltyú, átváltozás, úszóhólyag, változó testhőmérséklet, szarupikkelyes bőr, kifejlés, kételtű, hüllő, <i>örökzöld, tövis, túske, gombafonal, agancs, kopoltyú, ebiha</i> l úszóláb, gázlóláb		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: történelem, vizuális nevelés és környezetkultúra, idegen nyelvek, ének		
V. Az emberi szervezet felépítése, működése, testi-lelki egészség Az emberi test fő részei, szervei A biztonság megőrzése „Kockázatos” és „veszélyes” viselkedési módok Veszélyes foglalkozások Veszélyes anyagok Egészségkárosító szerek, szenvedélybetegségek - alkoholfogyasztás - dohányzás - drogok A táplálkozás Egészséges táplálkozás és étrend szerepe az egészség megőrzésében Mozgás és személyes higiéné A külső megjelenés összetevői, hatása A mozgás jelentősége, mennyisége, intenzitása és az egészség A nemiség A testi és érzelmi változások A nemi identitás kialakulása Sztereotípiák a nemi szerepekben a különböző nemzedékek körében Családi élet és kapcsolatok Kapcsolati hálók Önismeret Konfliktusok a kapcsolati rendszerben A környezet A jelen hatása a jövőre Tudatos környezetvédő magatartás <i>Kamaszkori változások, a bőr ápolása, egészséges táplálkozás, alkohol és drogok fogyasztása, nemi jelek</i>	Szituációs helyzetgyakorlatok a tananyaghoz kapcsolódóan Megismerkedés az egészséges életvitel szempontjából kulcsfontosságú viselkedési elemekkel Gyűjtőmunka: plakátok, receptek újságcikkek. Szerep és szituációs játékok Személyes tapasztalatok gyűjtése pozitív és negatív minták Koleszterinmérés, cukorszint-mérés Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése, oktatófilmek nézése, gyakorlati foglalkozás	Ismerje a szenvedélybetegségek kialakulását előidéző anyagok szervezetre gyakorolt káros hatásait, utasítsa el a káros élvezeti szerek és a drogok használatát. Sajátítsa el az egészséges életvitel (személyi higiéné, táplálkozás, mozgás) tudni- és tennivalóit. <i>Sajátítsa el a helyes bőrápolás, öltözködés és egészséges táplálkozás helyes alapelveit.</i> <i>Ismerje a káros élvezeti szereket, a drogokat és utasítsa el azok használatát.</i>
Fogalmak: egészséges testtartás, táplálkozás, táplálékpiramis, emésztés, felszívódás, túlsúly, alultápláltság, a serdülőkör jellemzői, nemi jellegzetességek, szenvedélybetegség, <i>egészséges testtartás, egészséges ételek, drog</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, kémia, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés		

A továbbhaladás feltételei

- Tudjon a konkrét környezeti jelenségekből általánosítani, elvonatkoztatni
- Ismerje fel, és értse meg a vizsgált jelenségekben, folyamatokban megmutatkozó oksági kapcsolatokat, összefüggéseket, törvényszerűségeket
- Legyen képes alapvető méréseket elvégezni, és a mért adatokat értékelni.
- Elemi szinten tájékozódjon a térképen és a földgömbön a fókuszálózat segítségével
- Legyen tisztában a földi szférák működésével, összetett rendszerként értelmezze
- Tudja a tanult felszínformák kialakulását és tudja jellemezni azokat.
- Legyen tisztában a természeti erők szerepével
- Ismerje a természeti erőforrásokat, ezek szerepét
- *Legyen tisztában a különböző felszínformákkal,*
- *Tudja az időjárási és éghajlati elemeket, ezek hatását a mindennapjainkra*
- Jellemezze a hazai életközösségeket, tudjon egyszerű táplálékláncokat bemutatni
- Ismerje a legjellegzetesebb hazai növény és állatfajok testfelépítését, életmódját
- *Ismerjen fel és nevezzen meg a hazai tájakra jellemző egy-egy növényi és állati egyedet*

- Tudja jellemezni és csoportosítani a tanult növényeket és állatokat adott szempont alapján
- Értse meg a természet védelmének jelentőségét
- Tudja, hogy az ember pozitív és negatív irányban is befolyásolhatja a természeti életközösségek fennmaradását
- Legyenek tisztában azzal, hogy az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi és lelki, szellemi és szociális jólét állapota.
- Ismerjék az egészséget, veszélyeztető magatartásformákat, valamint azokat az élethelyzeteket, amelyek választás elé állítják őket
- Éljk át szűkebb és a tágabb környezetért vállalt felelősség érzését, ismerjék fel egyéni lehetőségeiket a természetvédelem területén

KÉMIA

(7–8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Természettudományos és technikai kompetencia**

- Alapvető tudományos fogalmak és módszerek ismerete.
- Az elvégzett kísérletek megfigyelése, a tapasztalatok írásos rögzítése, jegyzőkönyv készítése.
- Változások, kölcsönhatások, folyamatok megértése, a változás okainak feltárása.
- Szabályalkotás a meglévő ismeretek birtokában.
- A tanulók rendszerező, csoportosító képességének és az információk gyűjtésének, felhasználásának fejlesztése.
- Algoritmusok használata a megismert anyagok jellemzése során.
- *Az elvégzett megfigyelések egyszerű ábrázolása, a tapasztalatok írásos rögzítése, anyagok rövid jellemzése*

Kommunikációs kompetencia - Anyanyelvi kompetencia

- A kémiai fogalmak, jelenségek, összefüggések értelmezése, szóbeli kifejtése vagy leírása.
- *Egyszerű szakkifejezések elsajátítása, alkalmazása.*

Kommunikációs kompetencia - Idegennyelvi kommunikáció

- A különböző típusú szövegekben lévő idegen nyelvű fogalmak, szakkifejezések elsajátítása.
- Idegen nyelvű anyagok, oktatófilmek keresése, megismerése, felhasználása.

Matematikai gondolkodási kompetencia

- Alapvető matematikai elvek és törvényszerűségek felismerése a természetben.
- Grafikonok, diagramok értelmezése, tervezése
- Egyszerű táblázatok készítése, adatok összevetése.
- A természeti környezetben lezajló kémiai folyamatok reális becslése, értékelése.
- *Egyszerű táblázatok készítése.*

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetencia

- Egyéni és csoportmunkában történő munkavégzés, szervezőkészség, tapasztalatok értékelése
- *Csoportmunkában való aktív részvétel erősítése*

Kreativitás, alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Nyitottság és érdeklődés más népek tudományos eredményei felé.
- Az európai és egyetemes kulturális és tudományos örökség összefonódásának felismerése.
- Az emberi testben lezajló kémiai változások tudatosítása.

Személyes és társas kapcsolati kompetencia

- Rendelkezzen az egyén saját fizikai egészségére vonatkozó ismeretekkel és alkalmazza is őket.
- Döntések felvállalása, kritikus elemzése.
- *Alkotó részvétel páros, csoport és projektmunkában.*

Digitális kompetencia

- Az internet magabiztos és kritikus használata az információ keresése, gyűjtése és feldolgozása során.
- *Elektronikus információhordozók alapszintű használata.*

A tanulás kompetenciái

- a természettudományokban alkalmazott tanulási technikák gyakorlása
- a tanulás tervezése, az idővel történő hatékony gazdálkodás gyakoroltatása
- saját tanulási stratégia kialakítása, az eredmények értékelése
- *Önálló feladatvégzés képességének erősítése.*

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai

- Az anyag sokféleségének bemutatása az anyagi tulajdonságok és az anyagok között lejátszódó reakciók szempontjából.
- A mindennapi élet példáin keresztül bemutatni az anyagok sokféleségét, s az osztályozás hatékonyságát.
- Elhatárolni a fizikai tulajdonságoktól a kémiai tulajdonságokat, valamint az életműködéstől a kémiai folyamatokat.
- A kémiai ipar. jelentős környezetkárosító, és potenciális környezetvédő szerepének tudatosítása.
- Alapvető célunk gyerekek természeti jelenségek iránti érdeklődésének megőrzése, illetve fokozása látványosak, de egyszerű. kémiai kísérletek segítségével.
- A kísérletek során fontos a gyerekeket megtanítani, az anyagokkal, eszközökkel való figyelmes, pontos munkára, a mindenre nyitott észlelésre.
- A jelenségek értelmezése során a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a jelenségek magyarázata iránti igény kialakítása.
- Tudatosítani, hogy az anyag- és energiatakarékosság, a környezetvédelem egyik hatékony módszere
- Az atomok és molekulák mikro világának bevezetésével a kémiai tulajdonságok és reakciók értelmezésének megkönnyítése.
- A molekulamodellek, kristálymodellek használatával a szemmel láthatatlan részecskék világának térbeli viszonyainak megjelenítése.
- A periódusos rendszer felépítésének tudatosítása, tájékozódás az egyszerűbb elemek tulajdonságai között.
- A háztartásban elterjedten használt vegyszerek, ezek élettani hatásának és szakszerű, balesetmentes használatának ismerete.
- Legyen szó tápanyagokról, mérgekről, valamint kábítószerokról és azok káros hatásáról. Különösen a dohányzás és a könnyen elérhető kábító hatású oldószerek veszélyeire világítsunk rá.
- A mindennapokban használatos anyagok és változások példából kiindulva kell eljutni a csoportosításig.
- A reakciók leírásához a sztöchiometriailag helyes kémiai egyenletek használata.
- A kémia tanulmányok során sokféle kommunikációs forma gyakorlása: - kémiai tárgyú szövegek szóbeli és írásbeli alkotása során a lényeges momentumok megragadása. A jelenségek magyarázatának leírásakor, felmondásakor a kémiai szakkifejezések megfelelő használata.
- A környezeti nevelésben a legfontosabb a természetes vizek, a levegő és a talaj kémiai szennyeződéstől történő megóvásának fontosságát tudatosítani.
- Az általános iskolai kémia oktatás célja végső soron olyan alapvető, a tanulók életkorának megfelelő szintű, kémiai tudás, valamint e tudás rutinszerű alkalmazásának kifejlesztése, amely segít eligazodni a mindennapi életben felmerülő kémiai jellegű problémákban, s a további természettudományos képzéséhez stabil alapot biztosít.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességek figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulási folyamat szervezésénél biztosítani kell a nagyobb mozgásteret. El kell érni, hogy a gyermekek a mozgásállapotukhoz mérten aktívan vegyenek részt az ismeretszerzésben, a kísérletezés folyamataiban.

Az általánosan megfogalmazott célok és fejlesztési feladatok a sérült tanuló egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a mérések kivitelezése és a mérőeszközök használata, az egyszerű alaprajzok, térképek, modellek tervezése és elkészítése, a különböző kísérletek, modellkísérletek és vizsgálatok elvégzése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak és aliglátó tanulók esetén célként fogalmazódik meg, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti valóságról.

Ez a tantárgy is segítse a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztését, a fogalmak tartalmi gazdagítását, valamint a tapasztalati bázis kiszélesítését.

A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.

A gyengénlátó tanulók esetén a vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.

Az IKT lehetőségeinek kihasználása célként fogalmazódik meg: kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal.

A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egyes kémiai jelenségek).

Fokozott látásvédelem a kísérletek során. A kémiai műveltségtartalmak feldolgozása során gyakran szükséges a kísérletek adaptálása, gyengénlátó, aliglátó tanulók által követhetővé tétele (láthatóvá tétel, védőszemüvegek használata), illetve az önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése. A balesetek elkerülése érdekében a tanulói kísérleteknél egyéni elbírálásra van szükség.

A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljeskörűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

Tudatos pedagógiai segítségre, sok vizuálisan érzékelhető élmény biztosítására lehet szükség az ismeretek elsajátításához. Feladat a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Lényeges a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztése, valamint a hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása, a tapasztalati bázis kiszélesítése.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Feladat a nagyobb önállóság kialakítása a megfigyelésekben, az egyszerű kísérletekben.

A tanulók szerezzenek nagyobb gyakorlatot a lényegkiemelésben, csoportosításban, összehasonlításban, az elemzésben. Az ismeretelsajátításban a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Fontos fejlesztési feladat az anyagok és halmazállapotok megkülönböztetése a hétköznapi élet példáival.

Ismerjék fel a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat, a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat. Érezzenek felelősséget maguk és környezetük iránt.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A közvetlen tapasztalásra kell nagy hangsúlyt fektetni.

Kiemelendő az élethelyzetekhez tartozó fogalomkörök adott tananyagon keresztül történő stabilizálása, a fogalmak aktivizálása.

A fogalmak tartalmi azonosítása érdekében nagy jelentőségű a mozgásos és érzékszervi megtapasztalás.

A fennálló nyelvi zavar következtében az érzékszervek sokoldalú támogatására van szükség. Ismeretátadás nemcsak verbális úton, hanem vizuális, taktilis-kinesztetikus csatornákon keresztül is szükséges.

A környezettel kapcsolatos felelősség alapozása, az anyagok alakításának, felhasználásának megismerésén keresztül, megfelelő szómagyarázatokkal történik.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az ismeretszajátításban a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalásra nagy hangsúlyt kell fektetni. Sok érzékszervi csatornán, szemléletesen érkezzék az elsajátítandó tananyag.

Az élethelyzetekhez tartozó fogalomkörök adott tananyagon keresztül történő stabilizálása, a fogalmak aktivizálása hangsúlyos. A fogalmak tartalmi azonosítása érdekében nagy jelentőségű a mozgásos és érzékszervi megtapasztalás. Egyéni odafigyelést követel az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló.

A környezettel kapcsolatos felelősség alapozása az anyagok alakításának, felhasználásának megismerésén keresztül, megfelelő szómagyarázatokkal történik.

A túlterhelés elkerülése érdekében, meg kell szűrni a tananyagot a számára felesleges információktól.

Építeni lehet a jó mechanikus memóriára, tanult szabályokhoz, rutinokhoz való alkalmazkodásra.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók esetében hangsúlyos feladat az önismeret, a reális önértékelés kialakítása, valamint a kommunikáció fejlesztése. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, továbbá az olvasásértés intenzív megsegítése kiemelt jelentőségű számukra. A fogalmak tartalmi azonosítása érdekében nagy jelentőségű a mozgásos és érzékszervi megtapasztalás.

A fennálló nyelvi zavar következtében az érzékszervek sokoldalú támogatására van szükség. Ismeretátadás nemcsak verbális úton, hanem vizuális, taktilis-kinesztetikus csatornákon keresztül is szükséges.

A környezettel kapcsolatos felelősség alapozása, az anyagok alakításának, felhasználásának megismerésén keresztül, megfelelő szómagyarázatokkal történik.

A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat.

A tehetséggondozás céljai, feladatai

Feladatunk a kémia iránt érdeklődő tehetséges tanulók felismerése, tovább fejlődésük feltételeinek megteremtése. A különböző tanulásszervezési módokkal, új feladattípusokkal, önálló gyűjtő és kutatómunkával biztosítjuk az ismeretek mélyebb elsajátítását. A rendszerezett ismereteket kiselőadásokon informatikai eszközök használatával prezentálják társaiknak. A tevékenységek széles skálájának kínálatával: kémiai fejtörőket, rejtvényekkel, fejlesztőkártyákkal, kísérletek önálló bemutatásával, projektekkel, iskolán kívüli tudományos programok szervezésével fejlesztjük képességeiket. Felhívjuk figyelmüket az otthon elvégezhető biztonságos kísérletekre, valamint a természettudományos internetes honlapok nyomon követésére. Biztosítjuk az iskolai és kerületi versenyeken való részvételt számukra.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

A megfigyelések, kísérletek tapasztalatainak megfogalmazása, kérdések felvetése, szabályok megfogalmazása a kommunikációs képességeket fejleszti. A szövegfeldolgozás során a lényegkiemelő képességet és vázlatkészítést fejlesztjük. A szakszavak eredetét, meghatározását kézikönyvek, lexikonok segítik. Keresünk olyan irodalmi műveket, amelyekben mérgek, altatók, kémiai elemek, vegyületek jelennek meg.

Történelem és állampolgári ismeretek

Megismerkedünk a kémiai felfedezésekkel a különböző történelmi korokban (őskori „kohók”, Egyiptom – balzsamozási technikák, alkímia, ipari forradalom, harci gázok). A magyar tudósok felfedezéseinek ismerete erősíti a nemzettudatot. Tudatosítjuk a XX-XXI. sz. életmód változását, technológiai fejlődését és az ember megnövekedett felelősségét.

Természettudományok

Észre kell vennünk az egyensúlyi állapotok fenntartását élő szervezetben és az ökoszisztémákban.

Tisztában kell lenni egyes kémiai anyagok teratogén, mutagén és karcinogén hatásával. Az egészséges életmód elengedhetetlen feltétele az ásványi anyagok, vitaminok, fehérjék, zsírok és szénhidrátok szerepének ismerete szervezetünkben. Tudnunk kell a fosszilis és megújuló energiaforrások jelentőségét, kőzetek és ércásványok lelőhelyeit hazánkban és Európában. Tudatosítjuk, hogyan vannak jelen az izotópok, atomfizika, elektrosztatika, félvezetők, energiafajták, radioaktivitás hétköznapi életünkben.

Matematika

Az anyagok tulajdonságainak vizsgálata során becsléseket, méréseket, sztöchiometriai számításokat végzünk. Az atom és az atommag méretarányát modellekkel érzékeltetjük. Az anyagok tömegével, anyag mennyiségével kapcsolatos számításokat végzünk. A mól számításokhoz a hatványozás ismerete szükséges. A kémiai egyenletek felírásához a matematikai egyenlet szabályai érvényesek.

Digitális kultúra

Az algoritmusok megértése és használata segíti a tanultak rendszerezését.

A kiselőadások elkészítéséhez és prezentáláshoz az internet magabiztos használata: adatok, információk gyűjtése, rendszerezése, válogatása szükséges. Egyes témákhoz szaktárgyi oktató programokat használunk.

Vizuális nevelés és környezetkultúra

Megismerjük, az építészetben felhasznált anyagok (üveg, gipsz, arany) hogyan jelennek meg más korok kultúrájában. Plakátok, reklámok pszichológiáját próbáljuk megmagyarázni.

Fontos alapismeret a tűzvédelem és tűzoltás. Megismerkedünk a konyhában használt kémiai anyagokkal, az egészséges táplálkozás alapjaival, a háztartásban előforduló vegyszerekkel, tisztítószerekkel, a mosás, mosakodás, tisztítás módjaival és váltoásaival a különböző korokban.

Testnevelés

Az alapvető kémiai folyamatok megismerése hozzájárul az egészséges életmód megértéséhez, kialakításához.

7. évfolyam

Az évfolyam kiemelt céljai és feladatai:

- A tanulók figyeljék meg a körülöttük zajló változásokat, a látott jelenségeket képesek legyenek leírni és a megfelelő szinten értelmezni.
- Vegyék észre a saját mindennapi környezetben és az órán modellezett kísérletek közötti összefüggéseket.
- Egyszerű, mindennapi kísérleteket képesek legyenek önállóan, leírás alapján elvégezni, értelmezni.
- Legyenek tisztában a részecskéket és a halmazt jellemző tulajdonságok közötti különbségekkel.
- Értsék a fizikai és kémiai változások közötti különbségeket.
- Ismerjék a fontosabb egészség- és környezetkárosító anyagokat, alakuljon ki a környezettudatos magatartás.
- Ismerjék a mindennapi életben előforduló alapvető vegyülettípusokat, legyenek tisztában alapvető kémiai alapfogalmakkal, jelenségekkel, és reakciókkal, legyen anyag ismeretük.
- Ismerjék a legfontosabb hétköznapi anyagaink összetételét, jelét, a legegyszerűbb kémiai reakciókat szó egyenlettel is fel tudják írni.
- *Ismerjék meg a mindennapi életben használt anyagok legfontosabb tulajdonságait.*
- *Legyen cél az önálló kísérletezési kedv felkeltése.*
- *Ismerjék fel a változásokat, és segítséggel az ok-okozati összefüggéseket.*
- *Szerezzenek gyakorlatot a lényegkiemelésben, csoportosításban, összehasonlításban, az elemzésben.*

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tudománytörténet A tárgyalt témakörökhöz kapcsolódó fontos tudománytörténeti események, felfedezések, kiemelkedő tudósok munkája. <i>Néhány magyar kémikus neve, munkássága.</i> <i>A kísérletezés szerepe, kísérleti eszközök.</i>	Egyéni és csoportos kutatómunka, kiseloadás, tablóképzés. Kísérje figyelemmel a médiában felbukkanó kémiai jellegű híreket, felfedezéseket.	Legyen képes információkat gyűjteni a könyvtárban vagy az internetről. <i>Tudjon kézikönyveket, szakkönyveket, internetet használni.</i>
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig Balesetvédelem A balesetmentes kísérletezés feltételei, szabályai Az anyagok tulajdonságai és változásai A természetes és kémiai úton előállított anyagok. Szerves és szervetlen anyagok. Fizikai és kémiai változások A fizikai és kémiai tulajdonságok, változások megkülönböztetése. Endoterm és exoterm reakciók A levegő tulajdonsága, összetevői. Az égés. <i>A fizikai és kémiai változások jellemzői</i> <i>Az égés.</i>	Kísérleti eszközök, mérőeszközök megismerése. Balesetvédelmi előírások értelmezése. A mindennapi életben használatos anyagok tulajdonságainak vizsgálata, jellemzése, csoportosítása különböző szempontok szerint. Tömeg és térfogatmérés. Kísérletek - tanári bemutatással, tanári útmutatás alapján tanulói ismétlő bemutatással és tanulói csoportban. Otthon végezhető egyszerű kísérletek. Halmazállapot változások. Változások vizsgálata, csoportosítása.	A kísérletek biztonságos végzéséhez szükséges szabályok ismerete. Ismerje az alapvető fogalmakat. Tudja az anyagokat csoportosítani, rendszerezni. Találjon kapcsolatot a változások és a hétköznapi példák között. Legyen képes a kísérletek során végbement változások megfogalmazására, lejegyzésére. Tudjon egyszerű ábrákat készíteni a kísérletekről.

Az anyagi halmazok A víz tulajdonsága, összetevői. Oldatok és keverékek. Kolloid oldatok. Keverékek és szétválasztásuk. <i>A mindennapi életben használatos anyagok.</i> <i>A levegő és a víz tulajdonsága, összetevői.</i> <i>Oldatok</i>	A bemutatott és önállóan végzett kísérletek során végbement változások megfigyelése, elemzése. A megfigyelések rögzítése írott és rajzos formában. <i>Fa égése.</i> Köznapi anyagok tulajdonságainak összehasonlítása. Konyhasó, jód, cukor oldódásának vizsgálata. Kristályok növesztése (otthoni kísérlet) Egyszerű számításos feladatok elvégzése. Kolloid oldatok készítése. <i>Konyhasó, cukor oldódása különböző oldószerekben.</i>	<i>Ismerje a levegő összetételét, élettani jelentőségét. Tudja értesíteni a tűzoltókat veszély esetén.</i> Képes egyszerű kísérletek elvégzésére, elemzésére. Példát mond valódi oldatra és kolloid oldatra. <i>Ismerje a vizsgált anyagok leglényegesebb tulajdonságait.</i> <i>Tudjon egyszerű kísérleteket végezni, megfigyeléseit tanári segítséggel rögzíteni.</i> <i>Ismerje a víz élettani jelentőségét.</i>
Fogalmak: fizikai és kémiai változás, halmazállapotok és változások, egyesülés, bomlás, endo- és exoterm, vegyület, keverék, elem, kémiailag tiszta anyag, telített és telítetlen oldat, égés, szűrés, üleptetés, desztillálás, tömegszázalék <i>fizikai és kémiai változás, keverék, oldat, elem, vegyület, üleptetés, szűrés, bepárlás</i>		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, fizika, földrajz, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Atomok, molekulák, ionok Tömeg és töltés viszonyok a részecskékben. A periódusos rendszer Kémiai kötések Kovalens kötés Elemi gázok előállítása. (hidrogén, klór) Egyszerű vegyületek. (ammónia, szén-dioxid, víz) Ionkristályok. Mennyiségi ismeretek - mol Kémiai jelek, (vegyjel, képlet) <i>Periódusos rendszer</i> <i>Oxigén, hidrogén, víz tulajdonságai</i>	Az atom és az atommag méretarányainak érzékeltetése. Az atom szerkezetének ábrázolása. Számítások az anyagok tömegével, anyagmennyiséggel. A periódusos rendszer felépítésének vizsgálata. Adatok leolvasása a periódusos rendszerből. Egyszerű ionok képződése atomokból. Egyszerű molekulák összetételének megállapítása, szerkezeti képletének leírása. Modell és valóság kapcsolatának értelmezése.	Ismerje fel és nevezze meg az atomot felépítő elemi részecskéket. Tudjon egyszerű ábrát készíteni az atom és elektron szerkezetéről. Vegye észre a periódusos rendszer felépítése és az atom szerkezete közötti összefüggéseket. Ismerje a legfontosabb elemek vegyjelét és a vegyületek képletét. Értse az egyszerű ionok kialakulását. Egyszerű számítások megoldása. <i>Tudjon beszélni a tanult gázokról és vegyületekről kérdések segítségével.</i>
Fogalmak: atom, vegyjel, mól, elemi részecskék, proton, neutron, elektron, atom, molekula, ion, rendszám, atommag, elektronhéj, nemesgázszerkezet, periódus, főcsoport, elemmolekula, vegyületmolekula, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, vegyjel, képlet <i>periódusos rendszer, fémek, nemfémek</i>		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Kémiai reakciók A kémiai reakciók. Égés, egyesülés, bomlás. Redoxi reakciók. Savak, lúgok, sav-bázis reakciók. Közömbösítés. <i>Savak, lúgok, kémhatás</i>	Egyszerű kémiai reakciók végrehajtása (cukor karamellizációja, meszes víz reakciója szén-dioxiddal) Égési és közömbösítési reakciók szó egyenletekkel történő felírása. Háztartási vegyszerek, élelmiszerek kémhatásának vizsgálata.	Ismerje az alapvető fogalmakat és a legalapvetőbb kémiai folyamatokat. Tudjon egyszerű kémiai reakciókat szó egyenlettel felírni. Ismerje a sav-bázis indikátorokat és felhasználásuk jelentőségét.

	Természetes indikátorok (cékla, vöröskáposzta) készítése.	Ismerjen hétköznapi savakat, lúgokat.
Fogalmak: képlet, molekula- és ion vegyület, ionrács, reakcióegyenlet, oxidáció, redukció, savas és lúgos kémhatás, pH - érték, indikátor, közömbösítés, katalizátor, <i>képlet, vegyületek, savas és lúgos kémhatás</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia		

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló értse a fizikai és kémiai változások közötti különbségeket és az ezeket kísérő energiaváltozásokat
- *Ismerje fel a vizsgált anyagok leglényegesebb fizikai és kémiai tulajdonságait*
- *Tudja csoportosítani tanári segítséggel a változásokat aszerint, hogy megváltozott-e az anyagok minősége.*
- Tudjon tájékozódni a periódusos rendszerben, ismerje fel a tanult elemek helyét, vegyjelét, értelmezze a rendszám jelentését.
- Nevezze meg a tanult atomokat, ionokat, molekulákat és tudja felírni kémiai jelüket.
- Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására.
- Ismerje fel a tanult anyagokat tulajdonságaik alapján, és különböző szempontok szerint képes legyen azokat csoportosítani.
- *Lássa a tanuló a kémiai ismeretek fontosságát a mindennapi életben és a tudományos fejlődésben.*
- Az elvégzett tanulókísérleteket szóbeli utasítás vagy leírás alapján szakszerűen mutassa be.
- Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet és egészségkárosító hatásukat.
- Ismerje az égés folyamatának lényegét, mindennapi jelentőségét, feltételeit, veszélyeit, a helyes magatartásformát tűz esetén.
- Társítson minél több hétköznapi példákat a tanultakhoz.
- *Ismerje a tűz hasznát és pusztítását. Ismerje a tűzoltás néhány alapszabályát.*
- *Tudja a tűzoltók riasztásához szükséges tennivalókat.*
- *Legyen képes tájékozódni a médiákon keresztül.*

8. évfolyam

Az évfolyam kiemelt céljai, feladatai:

- Átfogó cél, a tanulók környezettudatos magatartásának kialakítása.
- A környezetszennyezés káros következményeinek megértése, szokásrend, viselkedés rend megerősítése.
- Szemléletükben váljon meghatározóvá a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés.
- A megfigyelő, kísérletező, problémafelismerő, összehasonlító tanulási képesség alakítása.
- Szerezzenek ismereteket az emberiség közös globális problémáiról.
- Ismerjék meg a veszélyes anyagok helyes kezelését.
- Ismeretek szerzése a környezetben előforduló anyagokról, biztonságos, szakszerű használatáról a hétköznapi életben.
- Kapjanak képet a vegyipar jelentőségéről, a sokféle vegyipari termék megjelenéséről és veszélyeiről a hétköznapi életünkben.
- Ismerkedjenek meg a legfontosabb energiaforrásokkal ezek felhasználásával.
- Ismerjék meg a hétköznapi élet fontos anyagainak (szappanok, műanyagok, élelmiszerek) legfőbb sajátosságait.
- Példákon keresztül bemutatni, hogy a kísérletekben realizált elméleti ismeretek miként vannak jelen a mindennapokban.
- Ismerkedjenek meg a témához kapcsolódóan kiemelkedő magyar kutatók munkásságával.

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tudománytörténet A tárgyalt témakörökhöz kapcsolódó fontos tudománytörténeti események, felfedezések, kiemelkedő tudósok munkája. <i>Kiemelkedő magyar tudósok munkája</i>	Egyéni és csoportos kutatómunka, gyűjtőmunka, kiselőadás, tablókészítés.	Tudjon használni többféle adathordozót az információk gyűjtéséhez. <i>Tudjon kézikönyveket, szakkönyveket, internetet használni.</i>
Kémia a természetben A hidrogén. A levegő, levegőszennyezés, szmog típusai, üvegházhatás kialakulása. Az oxigén és az ózon. A víz, szerepe az élővilágban. Természetes vizek szennyezése. Ásványvíz, gyógyvíz, termálvíz. Ásványok, kőzetek, ércek. Bauxit, timföldgyártás, alumínium. Fémek előállítása ércekből. Korrózióvédelem. Szén és oxidjai, a szénsav. Grafit és gyémánt, fullerén. A nitrogén és vegyületei. Nem megújuló energiaforrások, megújuló energiaforrások. Hulladékkezelés, csomagolóanyagok. <i>Energiaforrások</i> <i>Az oxigén szerepe az élőlények életében.</i>	Kísérletek tanári bemutatással és tanulói csoportban: a levegő összetétele, esővíz kémhatásának vizsgálata, savas eső hatása fémre, mészkőre, zöld növényekre. A bemutatott és önállóan végzett kísérletek során végbement változások megfigyelése, elemzése, szóbeli megfogalmazása. Ásvány és kőzetgyűjtemény készítése. Az elvégzett kísérletek, reakciók szó egyenleteinek lejegyzése. Oktató videó filmek vetítése. Diák ppt.-s bemutatók.	Ismerje az alapvető fogalmakat és a tanult elemek és vegyületek jellemző tulajdonságait. Legyen képes leírás alapján egyszerű tanulói kísérlet bemutatására. Tudja az elvégzett kísérleteket értelmezni, a reakció lényegét megfogalmazni <i>Ismerje a szelektív hulladékgyűjtés lényegét.</i> <i>Kérdések segítségével tudjon beszélni a tanult elemekről és vegyületekről.</i>

<i>A nitrogén, mint a levegő alkotórésze.</i>		
Fogalmak: üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes és sós víz, ásványvíz, ásványok, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, fosszilis tüzelőanyag, megújuló energiaforrások <i>édes víz, sós víz, ásványvíz, szelektív hulladékgyűjtés, energiaforrások</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra, biológia, matematika, földrajz, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Kémia a mindennapokban		
Klór és klórvegyületek. Háztartási tisztítószer, fertőtlenítőszer. Savak, lúgok, sók biztonságos használata. Mosás tisztítás: szappan, mosószer. Anyagok az építőiparban: mész, gipsz, cement. Anyagok a háztartásban: porcelán, kerámia, üveg, papír. Víz keménysége, vízlágyítás. Természetes és mesterséges eredetű műanyagok. Energiaforrásaink, megújuló és nem újuló források. Mesterséges szén. A kőolaj és származékai. Élelmiszerek összetevői: fehérjék, szénhidrátok, zsírok, olajok. Adalékanyagok. Egészséges táplálkozás. Szenvedélybetegségek, drogok: koffein, morfin, nikotin, tudatmódosító szerek. Legismertebb gyógyszerek és hatásuk. <i>Mosó és tisztítószer helyes használata azok tárolásának szabályai. Gyógyszerek helyes használata. Egészséges táplálkozás.</i>	Választott témához információ gyűjtése kutatómunkával, kiselőadásokkal. Tablók, ismertető ábrák készítése. Szappanok, mosószer és fogkrémek vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Kemény és lágy víz összehasonlítása szappanos kísérlettel. Keményítő kimutatása jóddal, zsírtartalom kioldása benzinnel, fehérjék kimutatása. Élelmiszerek címkéinek vizsgálata. Dohány száraz lepárlása, gázok, kátrány megfigyelése. Drogprevenációs előadás. Építőanyagok (mészkő, égetett mész, oltott mész) tanulmányozása egyszerű kísérlettel. Oktató videó filmek vetítése, diák ppt-s bemutatók. Házi dolgozatok készítése.	Legyen tisztában azzal, hogy a körülöttünk lévő anyagokat a természetben található anyagokból állítják elő. Tudjon érvelni a változatos és az egészséges életmód mellett. ismerje a káros szenvedélyek szervezetünkre gyakorolt hatását. Legyen képes a forgalomban lévő kemikáliák címkéin feltüntetett útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára. Ismerje a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, tudja, hogy ezekből milyen termékek készülnek. <i>Ismerje fel a tanult anyagok felhasználásának jelentőségét a mindennapokban.</i> <i>Ismerje a háztartásban használt kemikáliák veszélyeit és helyes használatát.</i> <i>Ismerje az egészséges táplálkozás szabályait.</i>
Fogalmak: gyógyszer, dohánytermékek, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszeradalék, édesítőszer, tartósítószer, E-számok, kemény és lágy víz, vízköoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, műanyag, mesterséges szén		
Kapcsolódási pontok: biológia, digitális kultúra, fizika, földrajz		

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló a tanult elemek helyét ismerje fel a periódusos rendszerben.
- Nevezze meg a részletesen tanult elemeket, vegyületeket, írja fel kémiai jelüket, ismerje környezeti, élettani hatásukat.
- Fogalmazza meg tanári segítséggel, majd fokozódó önállósággal a vizsgált anyagok tulajdonságait.
- Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására.
- Értelmezze a kémiai reakció lényegét (kiindulási anyagok és termékek megadása) az elvégzett kísérletek alapján.
- Értelmezze az egyszerű kémiai reakciókat, jelölje a változásokat szó egyenlettel.
- Sorolja be a megismert anyagokat a megfelelő anyagszortokba, a kísérleti úton is megismert változásait, reakciókat a megfelelő típusba.
- Ismerje a tanult elemek, vegyületek nevét, tudjon példát mondani felhasználásukról, jelentőségéről az ember életében.
- Társítson minél több hétköznapi példákat a tanultakhoz.

- Tudja, hogy a vásárolt termékek használata előtt mindig el kell olvasni a használati utasításokat és azokat maradéktalanul be kell tartani.
- Leírás alapján mutassa be a tanulókísérleteket, ezek során használja szakszerűen a laboratóriumi eszközöket.
- Ismerje azokat a veszélyeket, amelyet a tanult kémiai anyagok jelenthetnek, tartsa be a kezelésük, tárolásuk szabályait.
- Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet és egészségkárosító hatásukat.
- Érzékszervekkel megfigyelhető tulajdonságaik alapján azonosítsa a köznapi életben is fontos szerves anyagokat.
- Használati utasítás alapján szakszerűen dolgozzon a háztartási vegyszerekkel, a mindennapi életben használt oldatokkal.
- Tudja, hogy a sav veszélyes mérge, ismerje kezelésének szabályait
- Sorolja fel a természetes vizek összetevőit.
- Ismerje fel az egészséget, a környezet épségét veszélyeztető jelenségeket, problémákat saját környezetében.
- Sorolja fel a levegő és a természetes vizek szennyezését.
- Tudja, hogy az oxigén és a víz elengedhetetlen feltétele az életnek, s ismerje a levegő és a vizek leggyakoribb szennyezési formáit.

FIZIKA

(7-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Természettudományos és technikai kompetencia**

- Alapvető tudományos fogalmak és módszerek ismerete.
- Megfigyelés, elemzés és értelmezés képessége.
- Változások, kölcsönhatások, folyamatok megértése, a változás okainak feltárása.
- A tanulók rendszerező, csoportosító képességének fejlesztése.
- A kísérletező készség, képesség, az adatok rendszerezése, ábrázolása, következtetések levonása, hipotézisalkotás. Megfigyelések kísérletezések tervezése.
- Az elvégzett megfigyelések egyszerű ábrázolása, a tapasztalatok írásos rögzítése, anyagok rövid jellemzése
- Az áltudományos információkhoz való kritikus viszonyulás.
- felismeri a tudomány által vizsgálható jelenségeket, azonosítani tudja a tudományos érvelést, kritikusan vizsgálja egy elképzelés tudományos megalapozottságát;
- hétköznapi eszközökkel méréseket végez, rögzíti a mérések eredményeit, leírja a mérésorozatokban megfigyelhető tendenciákat, ennek során helyesen használja a közismert mértékegységeket;
- tájékozott a fizika néhány új eredményével kapcsolatban.

Matematikai gondolkodási kompetenciák

- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség.
- Emlékezet (mozgásos, tárgyi, fogalmi).
- Összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása. - Absztraháló és konkretizáló képesség - Probléma felismerése, problémamegoldás.
- Tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás.
- Algoritmikus gondolkodás, algoritmusok követése.
- A logikus gondolkodás fejlesztése.

Kommunikációs kompetenciák - Anyanyelvi kommunikáció

- A fizika fogalmainak, jelenségeknek, összefüggéseknek, megfigyeléseknek az értelmezése, szóbeli kifejtése vagy leírása.
- Egyszerű szakkifejezések elsajátítása, alkalmazása. - A szövegértő képesség alapozása, fejlesztése
- Lényegkiemelő képesség (értő és elemző olvasás).

Digitális kompetencia

- A tanuló fizikai szövegben, videóban el tudja különíteni a számára világos és nem érthető, további magyarázatra szoruló részeket;
- az internet segítségével adatokat gyűjt a legfontosabb fizikai jelenségekről;
- tanári útmutatás felhasználásával magabiztosan használ magyar nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációkat fizikai tárgyú információk keresésére;
- ismer megbízható fizikai tárgyú magyar nyelvű internetes forrásokat;
- egyszerű számítógépes prezentációkat készít egy adott témakör bemutatására;
- projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző prezentációkat hoz létre a tapasztalatok és eredmények bemutatására;
- értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat.
- Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák

- Hatékony kommunikáció. Különböző nézőpontok figyelembevétele és megértése, empátikus odafordulás.

- Együttműködés, magabiztosság, integráció. A személyes előítéletek leküzdésére és a kompromisszumra való törekvés. Stressz és frusztráció megfelelő kezelése. Változások iránti fogékonyság.
- Döntések felvállalása, kritikus elemzése.
- Alkotó részvétel páros, csoport és projectmunkában.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Környezet megismerése, leírása a fizika nyelvén.
- Megoldási lehetőségek keresése, megoldási tervek készítése.
- Tervezés, szervezés, feladatmegosztás.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Nyitottság és érdeklődés más népek tudományos eredményei felé.
- Az európai és egyetemes kulturális és tudományos örökség összefonódásának felismerése.
- Az önálló - tudományos értékkel rendelkező - olvasmányok választása igényének felkeltése.

A tanulás kompetenciái

- A természettudományokban alkalmazott tanulási technikák gyakorlása.
- A tanulás tervezése, az idővel történő hatékony gazdálkodás gyakoroltatása.
- Saját tanulási stratégia kialakítása, az eredmények értékelése.
- Önálló feladatvégzés képességének erősítése.

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai

- A tanulók érdeklődésének felkeltése a fizika jelenségei, törvényei iránt.
- azonosítani tudja a fizika körébe tartozó problémákat, a természeti és technikai környezet leírására a megfelelő fizikai mennyiségeket használja, a jelenségek értelmezése során a megismert fizikai elveket alkalmazza;
- A mindennapi élet és a technikai fejlődés által felvetett egyszerűbb, fizikával kapcsolatos kérdések megválaszolása.
- ismerje meg a fenntartható fejlődés fogalmát és fizikai vonatkozásait, elősegítve ezzel a természet és környezet, illetve a fenntartható fejlődést segítő életmód iránti felelősségteljes elköteleződés kialakulását
- tudjon információkat keresni a vizsgált tudományterülethez kapcsolódóan a rendelkezésre álló információforrásokban, elektronikus adathordozókon, nyitottan közelítsen az újdonságokhoz folyamatos érdeklődés mellett
- A tudományos ismeretszerzés iránti igény kialakítása.
- Kialakítani azt a meggyőződést, hogy a fizika tudományának jelentős szerepe van a mindennapi élet minőségének javításában, és a tudományos fejlődésben.
- A technikai- és a kommunikációs készségek és képességek fejlesztése.
- A szakmatanulás megalapozása.
- Aktív környezetvédelemre, helyes magatartásra, felelősségre való nevelés.
- Az anyagi világ egységének tudatosítása.
- A természet egyensúlya jelentőségének felismerése.
- Más tudományokkal való kapcsolat tudatosítása.
- Az anyaggal, a kölcsönhatásokkal és a mindennapi gyakorlattal kapcsolatos alapismeretek elsajátíttatása.
- a megismert jelenségek kapcsán egyszerű számolásokat végezzen, grafikus formában megfogalmazott feladatokat oldjon meg, egyszerű méréseket, megfigyeléseket tervezzen, végrehajtson, kiértékeljen, ábrákat készítsen
- A megismerési módszerek gyakoroltatása. Önálló tevékenységre és gondolkodásra váljék alkalmassá a tanuló.
- felismerje, hogy a természet egységes egész, szétválasztását résztudományokra csak a jobb kezelhetőség, áttekinthetőség indokolja, a fizika törvényei általánosak, amelyek a kémia, a biológia, a földtudományok és az alkalmazott műszaki tudományok területén is érvényesek.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó feladatok, célok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztési feladatai, céljai**

A fizika tananyag feldolgozása a mozgáskorlátozott tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével lehetséges. Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremtheti meg a legteljesebb tapasztalatszerzés lehetőségét.

Az információszerzésben és adásban a látványos, több csatornát érintő eszközök használata hangsúlyos. A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a mérések kivitelezése és a mérőeszközök használata, az egyszerű alaprajzok, térképek, modellek tervezése és elkészítése, a különböző kísérletek, modellkísérletek és vizsgálatok elvégzése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztési feladatai

Fontos a sokoldalú lehetőség biztosítása a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez.

Célként fogalmazódik meg, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti valóságról. A tapintásos ismereteknél jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.

A tantárgy tantermen belüli oktatása során fokozott figyelmet kell fordítani a környezet kialakítására (balesetveszély elkerülése, megfelelő látásviszonyok biztosítása.)

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása. A tananyagba szükséges beépíteni a gyengénlátással kapcsolatos fizikai ismereteket, valamint lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói kísérletekben való aktív részvételre.

Az IKT lehetőségeinek kihasználása: pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal. A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egyes fizikai jelenségek, pl. fénytan).

A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljeskörűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Törekedni kell arra, hogy ezen az úton szerzett ismereteknek valóság-hű tartalma legyen. A tantárgy eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Tudatos pedagógiai segítségre, sok vizuálisan érzékelhető élmény biztosítására lehet szükség az ismeretek elsajátításához. Feladat a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Lényeges a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztése, valamint a hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása, a tapasztalati bázis kiszélesítése.

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók ismeretsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Feladat a fokozódó igény és kíváncsiság alakítása a kísérletezés, a vizsgálódás, a folyamatok megértése iránt. A tapasztalatokon alapuló tudásbővítés hangsúlyos. Fontos a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése mellett az ok-okozati összefüggések, a probléma felismerés és a megoldások keresése. A fizika és a többi természettudomány közötti szoros kapcsolat felismerése, tanári irányítás mellett történik.

A tanulási szokások (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése is feladatunk.

Szükséges a kísérletek, a saját tapasztalat, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések erősítése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztési feladatai

A tananyaghoz kapcsolódó szókincs használata nehezített számukra. A nehézség leküzdése érdekében sok manipulációval, közvetlen tapasztalatok nyújtásával, sok konkrét érzékeltetéssel kell biztosítani a tényleges fogalmak kialakulását.

A fennálló nyelvi zavar következtében az érzékszervek sokoldalú támogatása szükséges. Az ismeretátadás nemcsak verbális úton szükséges, hanem vizuális, taktilis-kinesztetikus csatornákon is. A fogalmak tisztázása, elmélyítése fokozatosan és többszöri ismétléssel történik. Hangsúlyos a segéd- és munkaeszközök használata az órán. Feladat a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartása változatos tevékenységformákon keresztül.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók kiemelt fejlesztési területei

Abban az esetben, ha az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló nem igényli a tantárgy tanulása alóli felmentést, a túlterhelés elkerülése érdekében, ki kell szűrni a számára felesleges információkat.

A tananyag azon részeinek elsajátítása ajánlott, melyeket a gyakorlati életben használni tud a tanuló. Az ismeretsajátításban sok érzékszervi csatornán, szemléletesen érkezzen a tananyag.

Egyéni odafigyelést igényel az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló. Építeni lehet a jó mechanikus memóriára, tanult szabályokhoz, rutinokhoz való alkalmazkodásra.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az érzékszervek sokoldalú támogatása szükséges. Ismeretátadás nemcsak verbális úton szükséges, hanem vizuális, taktilis-kinesztetikus csatornákon is. A fogalmak tisztázása, elmélyítése fokozatosan és többszöri ismétléssel történik. Hangsúlyos a segéd- és munkaeszközök használata az órán. Feladat a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartása változatos tevékenységformákon keresztül.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályorientáció folyamatát is.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

A fizika aktuális problémáit, kortárs gondolkodók munkásságát megismertetni a tanulókkal, azok figyelemmel követésének igényét kialakítani. Kiemelten figyelünk a valós életben előforduló problémák keresésére, ezek megoldásához többféle út megtalálására. A tanulók figyelmének felhívása az egyes tananyag részek közti kapcsolat felfedezésére, a vitakészség, az érvelés képességének fejlesztése. Lehetőséget biztosítunk a tehetséges tanulók számára a tananyagban való mélyebb elmerülésre, az érdeklődésüket figyelembe véve. Feladatunk továbbá a fizika más tudományágakkal való kapcsolatának mélyebb vizsgálata.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(koordináció, műveltségi területek között integráció)

Matematika

Alkalmazott tudományként a számítási feladatok megoldásában, a törvényekben szereplő arányosságok megértésében, a mértékegységek használatában és az átváltásokban nyújt segítséget a megértésben, gyakorlásban.

Magyar nyelv és irodalom:

A szaknyelv elsajátításában, tanuláskor a szöveg megértésében, a tanultak reprodukálásában, szóban és írásban, nyelvhelyesség és jelentés kapcsolatában, pontos kifejezésben. Tudósok életrajza, felfedezések és viták történetének leírásában alkalmazzuk a magyar nyelv és irodalom tantárgy segítségével megszerzett ismereteinket.

Történelem és állampolgári ismeretek:

Tudomány- és technika történeti ismereteken keresztül a történelem tantárgy során megismert korokra vonatkozó tudást teszi sokszínűbbé. Kiemelkedő tudósok munkásságára vonatkozó ismeretek (magyar vonatkozások kiemelésével).

Természettudomány és földrajz:

A fizika tantárgy során megszerzett ismeretek lehetőséget adnak arra, hogy a környezetünkben, a szervezetünkben végbemenő folyamatokat megismerhessük. Az anyagi világ és a törvények általános érvényűek érvényességi határaikon belül.

A Földön és a világegyetemben lezajló folyamatok, változások elméleti hátterének megértése.

Digitális kultúra:

A fizikai kísérletek adatainak rögzítése, feldolgozása számítógép segítségével. A gyűjtőmunka során online adatbázisok használata.

Vizuális nevelés és környezetkultúra:

Képzőművészeti tevékenységek során a körülöttünk lévő világban előforduló jelenségek tudományos hátterének feltérképezése, például a fénytan segítségével. Az ének-zene tantárgy kapcsán emberi énekhangok fajtáinak, hangszerek (azok által generált hangok) fizikai tulajdonságainak többrejtő ismeretét teszi lehetővé a fizika órán megszerzett tudás. Az elektromosság, mint a művészetek segédeszköze.

Testnevelés:

A gyakorlatban tapasztalt mozgási törvények, erőhatások tudományos hátterével való megismerkedés.

7. évfolyam

A tanév céljai és feladatai

- A tantárgy iránti motiváció megalapozása, érdeklődés felkeltése.
- a tanuló aktív problémamegoldóként a legkorszerűbb fizikai, tudományos ismereteket és készségeket sajátítsa el
- Fizikai jelenségek megfigyelése, egyszerű értelmezése
- Elektromos kölcsönhatások vizsgálatának segítségével anyagszerkezeti szempontból értelmezni - és jellemezni a kétféle elektromos állapotot.
- Megértetni, hogy az elektromos töltés az elektromos állapot mennyiségi jellemzője.
- Észrevetni, hogy az elektromos állapotú testek körül elektromos mező van, mely kölcsönhatásra - képes.
- Megismertetni a különbséget az elektromos vezető ill. szigetelő anyagok között, felhívni a figyelmet ezek gyakorlati jelentőségére.
- Az elektromos áram és annak mennyiségi jellemzőjének, az áramerősségnek értelmezése.
- Kapcsolási rajzok alapján egyszerű áramköröket összeállítani, ill. kapcsolási rajzokat készíteni.
- ismertesse a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét
- *felfedeztesse a saját háztartásában előforduló eszközök elektromos fogyasztását*
- ismertesse a villamosenergia előállításának folyamatát és *tudja milyen lehetőségek vannak az energiafelhasználás csökkentésére*
- *Megértetni, hogy mi az elektromos áram, ismerje használhatóságát és veszélyeit.*
- gyakorlati példákon keresztül ismertesse a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát.

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
BEVEZETÉS A FIZIKÁBA	Mérések: hosszúság, idő, tömeg, hőmérséklet mérése	<i>mérés jó kivitelezése, a mérés pontossága, a mért adatok átlaga, becslés, tudományos eredmény, alapegységek</i> <i>Kölcsönhatások felismerése</i>
AZ ANYAG SZERKEZETE	diffúzió, Brown mozgás, kísérletek szappanhártyával	<i>Az anyag részecskeszerkezete különböző halmazállapotokban</i>
ELEKTROSZTATIKA, EGYENÁRAM Elektrosztatika	Dörzsöléses kísérletek. Töltés kimutatása, Van de Graaf generátor. A villámok kialakulásának fizikai magyarázata	Töltés kimutatása, Van de Graaf generátor működése. Kísérletek értelmezése. Elektromos mező. Elektromos töltés. Anyagszerkezeti magyarázat. <i>Vonzás taszítás jelensége, pozitív- negatív töltés ismerete. Villámlás</i>
Elektromos áram	Az áram hatásai (hő, fény, kémiai, biológiai, mágneses) bemutatása. Árammérés, feszültségmérés. Kapcsolási rajzjelek alkalmazása.	<i>Biztonsági előírások ismerete. Gyakorlati alkalmazások. Az elektromos áram magyarázata, fogalma. Számítások. Áramütés- veszélyes helyzetek a lakásban: A rövidzár, a biztosíték és a földelés</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Elektromos áramkörök	Soros- és párhuzamos kapcsolások. Egyszerűbb áramkörök építése.	szerepe az elektromos eszközök biztonságos használata során <i>Áramforrás, fogyasztó, vezeték</i> fogalmának ismerete. A feszültség fogalma. Rajzolás és készítés. <i>A három áramköri elem neve és rajzjele. (Áramforrás, fogyasztó és vezeték.)</i> <i>Ellenállás fogalma.</i> Gyakorlati felhasználások. Számítások. <i>Ellenállások a gyakorlatban.</i>
Ohm törvénye	Elemek és akkumulátorok jellemző adatainak összehasonlítása Fogyasztók soros- és párhuzamos kapcsolása.	
Fogalmak: atom, atommag, molekula, elektron, elektronfelhő, proton, neutron, ion, elektroszkóp, elektromos megosztás, <i>elektromos töltés, elektromos vezetők és szigetelők</i> , földelés, <i>villámhárító, elektromos áram</i> , áramerősség, amper, áramforrás, elektromos fogyasztó, áramkör, kapcsoló, egyenáram, ampererő, mérőhatár, soros kapcsolás, párhuzamos kapcsolás, főág, mellékág, elektromos munka, feszültség, coulomb, volt, elem, telep, voltmérő, mérőhatár, törpefeszültség, kisfeszültség, nagyfeszültség, elektromos ellenállás, ohm, Ohm törvénye, <i>érintésvédelem, vonzás, taszítás, töltés, áramforrás, fogyasztó, vezeték, ellenállás Elektromos balesetvédelem</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, kémia, biológia, technika és tervezés digitális kultúra, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek		
ELEKTROMOSSÁG A HÁZTARTÁSBAN Elektromos eszközök	Elektromos fogyasztók működésének vizsgálata Áramforrások készítése, működése, tárolása,	a legfontosabb saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működésének fizikai lényegének ismerete <i>a villamos energia felhasználása a háztartásban, az energiatakarékosság módjai, az érintésvédelmi és biztonsági rendszereket és szabályok</i> <i>Föld mágnesessége, iránytű</i> Váltakozó és egyenáram, <i>fogyasztók</i> a környezetünkben <i>áramforrások és azok környezeti hatásai</i> <i>izzólámpák a háztartásban</i> Az eszközök működésének elvi alapja. <i>Biztonságos, takarékos működtetés.</i> A biztonságos, takarékos működés feltételeinek biztosítása.
Mágneses jelenségek	Alapjelenség bemutatása. A pólusok nem választhatók szét. A Föld mágnesességének vizsgálata. Kísérletek rúd- és patkó mágnessel.	
Elektromágneses jelenségek, váltakozó feszültség, áram	Az elektromos áram mágneses hatása. A mágneses indukció. Kísérleti bemutatások. Váltakozó feszültség. Váltakozó áram hatásai. Izzólámpa, fénycső, LED, fűtő eszközök, motor, generátor, telefon, mikrofón, hangszóró, rádió, rádiótelefon, televízió.	
Elektromos eszközök	Transzformátor szemléltetése. Hálózati ellátás, adapter. Gyakorlati felhasználás. Jedlik Ányos	<i>Takarékos működtetés. Törvények. Számítások. A gyakorlati felhasználás szabályainak ismerete.</i>
Fogalmak:		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
mágneses mező, <i>mágneses pólus</i> , pozitív elektromos állapot, negatív elektromos állapot, elektromos munka, elektromos teljesítmény, elektromos fogyasztásmérő, kWh, <i>megújuló energiaforrás</i> , indukált feszültség, indukált áram, váltakozó áram, generátor, transzformátor, transzformálás, <i>távvezeték</i> , rövidzárlat, túláram, olvadó biztosíték, <i>elektromos izzólámpa</i> , <i>mágnes</i> , <i>iránytű</i> , <i>izzólámpák</i> Joule-hő, áramütés, elektromos energia, teljesítmény, dipólus, transzformátor		
Kapcsolódási pontok: matematika, földrajz, digitális kultúra, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek		
FÉNYTAN Fény tulajdonságai Fényvisszaverődés Fénytörés Színek	Fényforrások. Árnyék, sötétkamra, csillagok és a Nap. A környezetben található fényforrások megfigyelése, néhány fényforrás (kerékpáros lámpák) szétszerelése, az alkatrészek szerepének megvizsgálása A Hold árnyéka a Földön: a napfogyatkozás, a Föld árnyéka a Holdon: holdfogyatkozás Optikai illúziók vizsgálata Síktükör-, gömbtükörök működése. Tükrök a gyakorlatban. Fény két közeg határán. Lencsék a gyakorlatban. Nagyító, vetítő, fényképezőgép, mikroszkóp, távcsövek, emberi szem működése, szemüveg, kontaktlencse. A fehér fény színekre bontása. Színtárcsa bemutatása. Színkeverés. Szivárvány.	<i>Természetes és mesterséges fényforrások.</i> Fénysugár. Egyenes vonalú terjedés. <i>Fényforrások elnevezéseinek ismerete, árnyékjelenség.</i> Visszaverődés törvénye. Fénytani alapfogalmak ismerete. <i>Síktükör használata, közlekedésben használt tükrök.</i> Az optikai eszközök felhasználásai. <i>Egyszerű optikai eszközök használata.</i> A fény hullámtermészete. Kiegészítő színek. Szivárvány magyarázata. Színlátás. <i>Színek megkülönböztetése, elnevezése.</i>
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata	Naprendszer, űrkutatás	Naprendszer bolygói, <i>helyünk a világban</i> , jövő
Fogalmak: fényforrás, szabályos visszaverődés, tükör, fénytörés, gyűjtő és szórólencse, fókusz távolság, fókuszpont <i>fényforrások, árnyék, síktükör, lencse, nagyító, mikroszkóp, szivárvány napközéppontú világkép</i> , földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra, földrajz, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, technika és tervezés		

A továbbhaladás feltételei

- Tudja a diák, hogy mi a fizikai jelenség, mi a modell, mi a kísérlet. *Példákat tudjon mondani a természet jelenségeiből.*
- Tudja, hogy mi a megfigyelés, mérés, következtetés. *Egyszerű megfigyeléseket képes legyen segítséggel elvégezni. A relációkkal (kevesebb, több) tudjon bánti.*
- Tudja, hogy mi a fizikai mennyiség, és mi a törvény. Minden fizikai mennyiségről tudja a következő négy dolgot: meghatározása, betűjele, vektor-e, mértékegysége (SI). *Néhány gyakorlatban használt mértékegységet ismerjen. Az átváltásokat biztonsággal kezelje.*
- Ismerje fel a kapcsolatot a jelenségek és a tanultak között. (segítséggel, rávezetéssel)
- Ismerje fel az azonosakat, a különbözőket. Pl. A hőmérséklet azonos akkor is, ha más skálán mérjük. A tanult törvényekkel tudjon számításos feladatokat végezni. (nem várható el pszichés zavarok, nyelvi zavarok esetén)

- A négy alpműveletet, a gyökvonást és ezek kombinációját tudja számológéppel elvégezni. *A négy alpműveletet számológéppel (mértékegység nélkül) tudja elvégezni.*

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- A relatív helyzet és relatív mozgás értelmezése gyakorlati példák segítségével.
- Különleges mozgásfajták jellemzése dinamikus és kinetikai szempontok alapján.
- Különböző folyamatok vizsgálatának segítségével az erő és energia domináns fogalmak folyamatos érlelése, bővítése.
- *Az erő fajtáinak mindennapi megjelenése. Az egyszerű gépek fajtáinak ismerete.*
- Jártasságok és készségek fejlesztése fizikai mérések és feladatmegoldások területén. - Munkavégzés és termikus kölcsönhatás közben bekövetkező energiaváltozások elemző - vizsgálata.
- *Az anyagok halmazállapota, halmazállapot változások ismerete.*
- Az egyes témaköröknél aktuális tudománytörténeti és környezetvédelmi vonatkozások
- ismertetése, különös tekintettel a hazai vonatkozásokra

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
MOZGÁSTAN		
Egyenes vonalú, egyenletes mozgás	Mikola-cső. Metronóm, óra, méterrúd, sebesség-mérő, kilométeróra bemutatása, használata. Testek mozgásának jellemzése, adatok feljegyzése, táblázatok és grafikonok készítése, elemzése.	<i>Mozgás és nyugalom. Távolság- és időmérés. Egyszerű mérések, eszközök használata. Átváltások. Távolság- és időmérés a gyakorlatban. Sebesség fogalma.</i>
Egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás	Nem egyenes vonalú mozgások. Pl: körmozgás, bolygómozgás. Lejtő, szabadesés. Mozgás közlekedés és sportolás közben	<i>Mozgások pályája. Helyes természetkép kialakítása. Sebesség változása. Gyorsulás fogalma. Föld-közel jelenségek Esés és dobás különbsége. A nehézségi gyorsulás fogalma, értékének ismerete.</i>
Szabadesés	Sebességrekordok gyűjtése	
Hullámmozgás	A fizikai hullám fogalma. A vízfelületen keltett hullámok vizsgálata. A hang keletkezésének, hangforrások vizsgálata. Szívószál dudu.	<i>A hullámmozgások sajátosságainak, hullámjelenségek (törés, visszaverődés) ismerete. A hullámmozgások ismerete. A hang keletkezésének, a hallás fizikai alapjainak megértése.</i>
A hang	A hallás folyamata, példák az állatvilágból, az emberi fül. Hangmagasság és erősség vizsgálata, ultrahang.	<i>A hangmagasság és hangerősség közötti különbség ismerete. A túlzott hangerősség egészségkárosító hatása közötti összefüggés megértése.</i>
Fogalmak: <i>haladó mozgás, körmozgás, forgómozgás, fordulatszám, periódusidő, test pályája, elmozdulás, egyenletes mozgás, sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, mérési hiba, egyenletesen változó mozgás, gyorsulás, szabadesés, gravitáció, hullám, hullámmozgás, hullámtörés, visszaverődés, hang, hangforrás, terjedési sebesség, frekvencia, hangszín, hangerősség, decibel, ultrahang, zajszennyezés</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>testek mozgása, nyugalom, sebesség, szekundum, gyorsulás, lassulás, változó mozgás, körmozgás, esés, dobás</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, földrajz, biológia, testnevelés, technika és tervezés magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra, ének-zene		
ERŐTAN Erőhatás és mozgásállapot változás Egy testre ható erők együttes hatása Testek tehetetlensége Lendület Lendület megmaradása Két testre ható erők Mechanikai munka Egyszerű gépek	Súly és súlytalanság, Súrlódás haszna, - csökkentése. Közegellenállás. Rugós erőmérő. Erőhatások vizsgálata. Felfüggesztés, alátámasztás. Kötélhúzás vizsgálata. Medicin labda, ping-pong labda. Sportok. A lendület kiszámítása, a lendület megmaradásának vizsgálata néhány hétköznapi helyzetben A rakéta mozgásának kísérleti vizsgálata (léggömb-rakéta), fizikai magyarázata. Rugalmas és rugalmatlan alakváltozások megfigyelése, a kétféle viselkedés összehasonlítása Newton harmadik törvénye Gördeszka, görkorcsolya. Erő-ellenelő vizsgálata. Néhány gép (például: emelő, gőzgép, elektromos motor, benzinmotor) működésének megfigyelése, gazdaságot, társadalmat megváltoztató hatásának bemutatása sportok, játékok kísérletek. Lejtő, csavar, ék, emelő, csiga, (csigasor), hengerkerék. Egyensúly vizsgálata. Gyakorlati alkalmazások.	Az erőhatás és mozgás kapcsolata. <i>Súrlódásra példák ismerete. Erő fogalma, mérése. Erők felsorolása, ábrázolása. Gyakorlati felhasználás. Rugóerő értelmezése.</i> Egy egyenesbe eső erők, erők egyensúlya. <i>Erők ábrázolása.</i> <i>Tömeg fogalma, mérése. Tömeg és súly kapcsolatának ismerete. Tömeg szerepének az ismerete a gyakorlatban. Tehetetlenség törvénye.</i> Erő-ellenelő különböző testekre hatnak. Hatás ellenhatás törvénye. <i>Mi hat mire példák.</i> Munka fogalmának elsajátítása. Számítások. <i>Irány fogalma. Munka a fizikában más, mint a gyakorlatban.</i> <i>Egyszerű gépek elnevezéseinek ismerete, a gépek felismerése.</i>
Fogalmak: tehetetlenség, inerciarendszer, <i>tömeg, sűrűség</i> , erő, newton, vektormennyiség, támadáspont, hatásvonal, izomerő, rugalmas erő, mágneses erő, elektromos erő, <i>gravitációs erő</i> , súlyerő, <i>súrlódási erő</i> , <i>közegellenállási erő</i> , alátámasztás, felfüggesztés, súlytalansági állapot, <i>erő-ellenelő</i> , hatás-ellenhatás törvénye, <i>rugós erőmérő</i> , eredő erő, egyensúly, súrlódás, csúszási súrlódási erő, tapadási súrlódás, kenőanyag, gördülési ellenállás, erőkar, forgatónyomaték, munka, joule, egyszerű gépek, emelő, egyoldalú emelő, kétoldalú emelő, lejtő, ék, csavar, <i>erő</i> , <i>gravitációs erő</i> , <i>rugós erőmérő</i> , <i>súrlódási erő</i> , <i>közeg</i> , <i>közegellenállás</i> , <i>tömeg</i> , <i>tehetetlen</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, földrajz, technika és tervezés, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Víz és levegő a háztartásban és a környezetünkben Halmazállapot-változások, hidrosztatikai nyomás, légnyomás, Arkhimédész törvénye Úszás, lebegés, merülés feltétele	A jég olvadásának és a víz fagyásának kísérleti vizsgálata, a hőmérséklet időbeli változásának megfigyelése. Az olvadáspont A környezetben lezajló termikus kölcsönhatások felismerése, összegyűjtése A leves, a tea melegítésének megfigyelése. A melegítés gyorsaságát meghatározó fizikai körülmények kísérleti vizsgálata, egyszerű magyarázata A víz forrásának kísérleti megfigyelése, a hőmérséklet mérése: forráspont, vízgőz A halmazállapotok és halmazállapot-változások értelmezése az anyagot alkotó részecskék (apró golyók) egyszerű modelljének felhasználásával A téli fagy romboló erejének fizikai magyarázata, a fagyás megfigyelése jégkocka készítés során A víz tapasztalati tulajdonságainak kísérleti vizsgálata és értelmezése: összenyomhatatlanság, sűrűség, folyékonyság A nyomás jele, mértékegysége. Alkalmazása a felületre ható erő kiszámolására A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a mélységtől való függés és az iránytól való függetlenség felismerése. A hidrosztatikai nyomás kiszámolása Az acélból készült hajók úszásának fizikai magyarázata, a sűrűségfeltétellel és Arkhimédész-törvényének segítségével Kapilláris jelenségek megfigyelése a háztartásban (felmosás, szivacs) Szilárd anyagok melegítésének kísérleti megfigyelése, a tapasztalt hőtágulás, hővezetés kvalitatív fizikai magyarázata A levegő fizikai tulajdonságai: nyomás, hőmérséklet, páratartalom A szél, az eső, a harmat, a dér, a hó, a jégeső és a felhők kialakulásának egyszerű fizikai magyarázata	<i>Különböző halmazállapotok, halmazállapot-változások, olvadáspont, fagyáspont, forráspont</i> <i>termikus kölcsönhatás, részecskeszerkezet a különböző halmazállapotokban</i> <i>nyomás, számítások</i> <i>sűrűség</i> <i>Felhajtóerő</i> <i>úszás, lebegés, merülés</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: <i>légnemű, folyékony, szilárd, fagyás, olvadás, párolgás, lecsapódás, forrás; kapilláris csövek, nyomás, hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, úszás, lebegés, sűrűségfeltétel, termikus kölcsönhatás, melegítés, felvett és leadott hő, nyomáskülönbség</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, kémia, földrajz, technika és tervezés, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek		
HŐTAN Hőmérséklet, hőtágulás A hő, mint energiafajta Halmazállapotok, halmazállapotváltozások. Munka és hő	Hőmérséklet és mérése. Szilárd testek és folyadékok hőtágulása. Gyakorlati alkalmazások. A testek melegítése, a fajhő vizsgálata. Energiagazdálkodás, gazdaságos fűtésrendszerek vizsgálata. Modellek az anyagszerkezetekre, gyakorlati példák a halmazállapotváltozásokra. Mechanikai munka hővé alakítása, és hő átalakítása munkává.	Hőmérsékleti skálák, <i>hőmérők</i> fajtáinak ismerete. Hidak, távvezetékek, a víz különleges tulajdonságának ismerete. <i>Hőmérséklet gyakorlati ismerete. (Időjárás, láz.)</i> Energia megmaradás termikus kölcsönhatásban. <i>Éghető anyagok, égés a természetben.</i> Rendszer és környezet elválasztása. Zárt rendszer fogalma. <i>A halmazállapotok elnevezései, példák ismerete.</i> Anyagszerkezeti magyarázata. <i>Halmazállapotváltozások elnevezései,</i> energiaviszonyai és törvénye. Olvadáspont, forráspont ismerete. Számítások. <i>Hőerőgépek elnevezései,</i> működése, munkafolyamatok kísérő hőjelenségeinek ismerete.
Fogalmak: <i>hőáramlás, hővezetés, hővezető képesség, hőszigetelő, hőszugárzás, bimetall, hő közlés, hő felvétel, hő leadás, fajhő, égéshő, olvadás, olvadáspont, olvadáshő, fagyás, fagyáspont, fagyáshő, párolgás, forrás, forráspont, forrás hő, túlhűtés, túlfűtés, lecsapódás, megfordítható és megfordíthatatlan folyamat, hőerőgép, dugattyús gőzgép, gőzturbina, benzinmotor, dízelmotor, gázturbina, hőmérő, lázmérő, hő tágulás, hővezető, hőszigetelő, halmazállapot, olvadás, olvadáspont, fagyás, fagyáspont, párolgás, forrás, forráspont, égés</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, kémia, földrajz, technika és tervezés magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek		
MECHANIKAI ENERGIÁK Energiafajták és egymásba alakulásai Teljesítmény, hatásfok	Az emberiség energiafogyasztásának és a rendelkezésre álló energiaforrások mennyiségének áttekintése, az energiabiztonság fogalma A jövő lehetséges energiaforrásaival kapcsolatos ismeretek gyűjtése, bemutatása A háztartásban használatos izzók gazdaságosságának összehasonlítása Az emberi szervezet energiafelhasználásának elemzése	Helyzeti-, mozgási- és rugalmas energia fogalma. Miktől függnnek. Energia megmaradás a mechanikában. <i>Energia munkavégző képesség. Mitől lehet energiája egy testnek?</i> Teljesítmény fogalma, törvény, mértékegységei és átváltásuk. A hatásfok fogalma és törvénye. Számítások. <i>Két teljesítmény, hatásfok összehasonlítása.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	Az energiatakarékosság lehetséges módszereinek vizsgálata a közvetlen környezetben A diák egy átlagos napjának végiggondolása energiafogyasztás szempontjából. Milyen energiahordozókat használt, milyen energiaszükségletet elégített ki, a felhasznált energiamennyiség becslése	<i>Energiafelhasználás, takarékoság, gazdaságosság</i>
Környezetünk globális problémái	Az ózonpajzs elvékonyodásának hatása, a Földet ért ultraibolya sugárzás erősödése, az ózonpajzs védelmében hozott intézkedések Az éghajlatváltozás okai és következményei. Az éghajlat változására utaló fizikai mennyiségek értékeinek vizsgálata A tengersizint emelkedésének fizikai okai A tüzelőanyagok elégetésének szerepe az üvegházhatás kialakulásában Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatása: az ökológiai lábnyom A fényszennyezés megfigyelése A zajszennyezés fogalma Innovatív technológiák a környezet és az ember védelmében: porszűrők működési elve, hangszigetelés, energiatakarékos eszközök használata, a levegőben található szennyezők távolról történő mérése alapján elrendelt forgalomkorlátozás	<i>Éghajlatváltozás jelei, energiafelhasználás mértékének felismerése üvegházhatás oka, következményei, ökológiai lábnyom számítása Az energiának ára van, gyakorlati példákon keresztül ismerje az energiatakarékosság fontosságát, ismerje az energiatermelés környezeti hatásait, az energiabiztonság fogalmát</i>
Fogalmak: <i>energia</i> , rugalmas energia, mozgási energia, belső energia, <i>energia megmaradás törvénye</i> , teljesítmény, hatásfok, összes energiaváltozás, hasznos energiaváltozás, befektetett energia, táplálék, energiahordozó, fosszilis tüzelőanyag, energiatakarékosság, <i>energia</i> , <i>teljesítmény</i> <i>éghajlatváltozás</i> , üvegházhatás, ökológiai lábnyom, <i>környezettudatosság</i> , <i>fényszennyezés</i> , <i>zajszennyezés</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, kémia, biológia, technika és tervezés, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek		

A továbbhaladás feltételei

- A kísérletek irányított megfigyelése, a tapasztaltak elemzése és leírása. A tanult fizikai mennyiségek használata.
- A mindennapi életben használt mértékegységek ismerete.
- *Az erők fajtáinak felismerése a gyakorlatban*
- Ismerje fel a tanult halmazállapot-változásokat a mindennapi környezetben.
- *Az anyagok halmazállapotát, azoknak változásait felismerje.*

- van azzal, hogy az energiának ára van, gyakorlati példákon keresztül ismerteti az energiatakarékosság fontosságát, ismeri az energiatermelés környezeti hatásait, az energiabiztonság fogalmát
- Legyen képes kisebb csoportban, társaival együttműködve egyszerű kísérletek, mérések elvégzésére, azok értelmezésére. *Képességeinek megfelelően.*

BIOLÓGIA

(7–8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

Természettudományos és technikai kompetencia

- A természetben zajló folyamatok, kölcsönhatások megértése, a változás okainak magyarázata.
- A megismerési algoritmusok használata az ismeretek elsajátítása és felelevenítése során.
- Mérések, kísérletek végzése, tapasztalatok összegzése, következtetések levonása, jegyzőkönyv készítése.
- Probléma felismerés, alternatív megoldások keresése.
- A környezetszennyezést okozó anyagok és károsító hatásuk megismerése, a megelőzés módjának tudatosítása.
- Az emberi szervezet felépítésének és működésének megismerése. A szerzett ismeretek, képességek felhasználása a mindennapi életben, az egyén életvitelének kialakításában.
- Az emberi szervezetben zajló változások, kölcsönhatások, folyamatok megértése, a változás okainak feltárása.
- Az egészségkárosító hatások felismertetése a megelőzés módjának tudatosítása.
- A testi és lelki változások megfigyelése, okainak feltárása.
- *A jelenségek megfigyelése, tapasztalatok megfogalmazása.*
- *Lényegkiemelés képességének erősítése.*

Kommunikációs kompetencia - Anyanyelvi kompetencia

- A különböző típusú szövegekben lévő fogalmak, jelenségek, összefüggések értelmezése, szóbeli kifejtése vagy leírása.
- A bizonyítás, érvelés technikájának elsajátítása.
- *Egyszerű szakkifejezések elsajátítása, használata.*

Kommunikációs kompetenciák – Idegen nyelvi kommunikáció

- Idegen nyelvű anyagok, oktatófilmek keresése, megismerése, felhasználása.
- A különböző típusú szövegekben lévő idegen nyelvű fogalmak, szakkifejezések elsajátítása.

Matematikai gondolkodási kompetencia

- Grafikonok, diagramok leolvasása, értelmezése.
- Egyszerű táblázatok készítése.
- Az emberi test méreteinek, arányainak, a szervezetünkben előforduló anyagok mennyiségének viszonyítása, az életfolyamatok, életszakaszok időtartamának reális becslése.
- A rész és egész felismerése, ábrázolása.
- *Egyszerű vázlatrajzok, sematikus ábrák, táblázatok magyarázata.*

Munkavállalói, innovációs, és vállalkozói kompetenciák

- Egyéni és csoportmunkában történő munkavégzés, szervezőkészség, tapasztalatok értékelése
- *Csoportmunkában való aktív részvétel erősítése*

Kreativitás, alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A természeti környezet szépségeinek megláttatása.
- A természet művészi ábrázolásának összevetése a valósággal.
- Az emberi test felépítésében és harmonikus működésében rejlő szépség megláttatása.
- A művészetek szerepe a lelki egészség megőrzésében, a személyiség fejlődésében.
- *Felelősség kialakítása a saját szervezet és az élővilág védelme, óvása érdekében.*

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Felelősségvállalás az egyén életvitelének kialakításában, a közös célok megvalósításában.
- Döntések felvállalása, kritikus elemzése.
- Alkotó részvétel páros, csoport és projektmunkában.
- A fizikai és mentális egészség megőrzéséhez szükséges ismeretek elsajátítása, az egészséges életvitel szokásrendszerének gyakoroltatása
- *Egyéni és csoportmunkában való részvétel, munkájának értékelése.*

Digitális kompetencia

- Az internet, CD-ROM stb. magabiztos és kritikus használata az információ keresése, gyűjtése és feldolgozása során.

- *Elektronikus információhordozók alapszintű használata.*

A tanulás kompetenciái

- A hatékony, önálló tanulás képességének további fejlesztése:
- Saját tanulási stratégia kialakítása.
- A természettudományokban alkalmazott tanulási technikák elsajátítása, gyakorlása.
- *Önálló feladatvégzés képességének erősítése*

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai

- A tanulók legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségéről, az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel.
- Fontos az önálló ismeretszerzés képességének kialakítása.
- A tantárgy ismertesse meg az élő és élettelen környezetet, mint dinamikusan változó ökológiai rendszert.
- Tudják a tudományos rendszer főbb kategóriáit és legyenek képesek elhelyezni benne a tanult élőlényeket.
- Ismerjék az emberi szervezet felépítésének és működésének lényeges sajátosságait, legyen meg az életmóddal kapcsolatos helyes alternatívák kiválasztásához szükséges tájékozottság.
- Tudják az egészséges életmód szabályait, és képesek legyenek egészséges életvezetésre.
- A tantárgy tudatosítsa, hogy Földünk globális problémáinak megoldása minden ember közös feladata.
- A tantárgy segítse elő csoportos tevékenységekkel az együttműködésre vonatkozó készségek erősödését, és az iskola működésének egészébe integrálódva könnyítse meg a szocializációt, a társadalmi környezetbe történő beilleszkedést.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességek figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A fejlesztések során törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék mozgáskorlátozottságuk okát, annak következményeit, elsajátítsák és alkalmazzák az azzal kapcsolatos higiénés szabályokat. A tanulóknak ki kell alakítani, hogyan viszonyuljanak mozgásállapotukhoz, ismerjék meg saját értékeiket. Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremtheti meg a legteljesebb tapasztalatszerzés lehetőségét.

Az általánosan megfogalmazott célok és fejlesztési feladatok a sérült tanuló egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők.

A látási fogyatékos fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak és aliglátó tanulók esetében fontos, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti és társadalmi környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti valóságról.

A műveltségi területekhez kapcsolódó tantárgyak nyújtsanak sokoldalú lehetőséget a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknak. A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések. Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges. A látássérült tanuló kapjon átfogó képet arról, hogy miként viszonyuljon szembetegségéhez. Képesé kell tenni a látáskímélő előírások betartására, a szem óvására, tisztán tartására.

A gyengén látó és aliglátó tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.

Az IKT lehetőségeinek kihasználása: pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal.

A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egyes biológiai jelenségek). A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljeskörűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

Tudatos pedagógiai segítségre, sok vizuálisan érzékelhető élmény biztosítására lehet szükség az ismeretek elsajátításához. Feladat a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Lényeges a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztése, valamint a hiányos fogalmak tartalmi gazdagítása, a tapasztalati bázis kiszélesítése.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismételésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Hangsúlyos a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

E területen szerzett műveltség fontos eszköze az egészséges életmóddal, életvitellel, környezettudatos viselkedéssel kapcsolatos szabályok elsajátításának is.

Nagyobb önállóság kialakítása a megfigyelésekben, az egyszerű kísérletekben, vizsgálódásokban, mérések végzésében, az ismeretszerzés lehetőségeinek bővítése. Gyakorolja a vázlatok, rajzok, feljegyzések készítését.

Az egymásrautaltság, a kapcsolatrendszer felfedeztetése a természetben.

Az élővilágban működő egyensúly szerepének bemutatása az életből vett példákon keresztül.

Ismeretszerzés saját szervezete működéséről, felépítéséről – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével.

Az önismeret, az önellfogadás, az egészségmegővő készségének fejlesztése.

A gyakoribb betegségek megelőzése, a gyógyítás mindenki számára elérhető lehetőségeinek ismerete, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismerése, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásainak megismerése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tananyaghoz kapcsolódó szókincs használata nehezített számukra. A nehézség leküzdése érdekében sok manipulációval, közvetlen tapasztalatok nyújtásával, sok konkrét érzékeltetéssel kell biztosítani a tényleges fogalmak kialakulását, készség szintű használatát.

A fennálló nyelvi zavar következtében az érzékszervek sokoldalú támogatása, a minél több érzékszervre ható szemléltetés fontossága hangsúlyozandó. Az ismeretátadás nemcsak verbális úton, hanem vizuális, taktilis-kinesztetikus csatornákon keresztül érkező is támogatja a kiemelt fejlesztési célok megvalósítását.

A tananyaghoz kapcsolódó fogalmak tisztázása, elmélyítése fokozatosan és többszöri ismételéssel valósul meg.

Ha szükséges, a tudományos szöveget egyszerűsítsük, tegyük köznyelvivé.

Meghatározó a segéd- és munkaeszközök használata az órán. A figyelem és a motiváció folyamatos fenntartása változatos tevékenységformákon keresztül történik.

Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek megelőzése kiemelt feladat.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A túlterhelés elkerülése érdekében, meg kell szűrni a tananyagot a számára felesleges információktól. Az ismeretsajátításban a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalásra nagy hangsúlyt kell fektetni, sok érzékszervi csatornán, szemléletesen érkezzék az elsajátítandó tananyag. A tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen konkrét példákon, élményanyagon keresztül tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzon ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja. Egyéni odafigyelést követel az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló. Építeni lehet a jó mechanikus memóriára, tanult szabályokhoz, rutinokhoz való alkalmazkodásra.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók esetében hangsúlyos feladat az önismeret, a reális önértékelés kialakítása, valamint a kommunikáció fejlesztése. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, továbbá az olvasásértés intenzív megsegítése kiemelt jelentőségű számukra. A tantárgyspecifikus szakszavak megértése, elsajátítása támogatást, több csatornán, érzékeltetésen keresztül érkező megerősítést igényel. A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges. A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat.

A tehetséggondozás célja és feladatai

Feladatunk a biológia iránt több érdeklődést mutató tanulók folyamatos tehetséggondozása. Különböző tanulásszervezési módokkal, új feladattípusokkal biztosítjuk a tananyagban való nagyobb elmélyülést. Önálló gyűjtő és kutatómunkára ösztönözzük őket. A rendszerezett ismereteket kiselőadásokon informatikai eszközök használatával prezentálják társaiknak. Egyes biológiai fogalmakat angolul is megtanulhatnak, ezzel bővülnek nyelvi ismereteik. A játékok, fejtörők, rejtvények, a szervezett állatkerti séták, tudományos kiállítások látogatása, iskolai könyvtár, különböző oktatóprogramok is segítik a tehetséges tanulók képességeinek fejlesztését. Biztosítjuk az iskolai és kerületi tanulmányi versenyeken való részvételüket.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

A megfigyelések, kísérletek tapasztalatainak megfogalmazásával, kérdések feltevésével a kommunikációs képességek fejlődnek. Szövegfeldolgozás során a lényegkiemelő képesség és vázlatírás folyamatos fejlesztésére törekszik. Az új biológiai fogalmak meghatározásához kézikönyveket, lexikonokat használunk.

Természettudományok

A jelenségek értelmezésében fontos a problémamegoldó gondolkodás használata, továbbfejlesztése.

Egyes témák szoros kapcsolatban állnak a földrajz, kémia, fizika, tantárgyak tartalmával (pl. földrajzi övezetesség – éghajlat - életközösségek közti kapcsolat; a víz szerkezete és kémiai fizikai tulajdonságai - oldatok; látás, hallás fizikai alapjai)

Földrajz

Az életközösségek elterjedését térképek, grafikonok segítségével magyarázzuk meg.

Az éghajlatok jellemző éghajlati diagramokról olvassuk le.

Történelem és állampolgári ismeretek

Hazánk híres tudósainak élete és munkásságának ismerete segíti a nemzettudat erősödését.

Az erkölcsstan kényes kérdései a kamaszkori változások és a biológiai érés témáknál jelennek meg.

Matematika

Az emberi testrészek, szervek vizsgálata során becsléseket, méréseket végzünk.

Az adatok lejegyzése, ábrázolása, táblázat és grafikon készítése, elemzése, valamint az eredmények összehasonlítása erősíti a matematikai gondolkodást. Az emberi test működésének megértéséhez modelleket használunk, belső és külső szerveknél megjelenik a szimmetria és tükrözés fogalma.

Digitális kultúra

Az algoritmusok megértése és használata segíti a tanultak rendszerezését.

A kiselőadások elkészítéséhez és prezentáláshoz az internet magabiztos használata: adatok, információk gyűjtése, rendszerezése, válogatása szükséges. Egyes témákhoz szaktárgyi oktató programokat használunk.

Idegen nyelv

Az ismeretterjesztő szövegben az idegen szavakat, szakkifejezéseket lexikonból kikeressük, meghatározzuk.

Egyes biológiai fogalmakat angol nyelven is megtanuljuk, eközben gyakoroljuk a szótárhasználatot. Angol nyelvű National Geographic földrajzi újságokból az adott témához cikkeket keresünk.

Vizuális nevelés és környezetkultúra

A rajz és vizuális kultúra lehetőséget teremt az egyén saját, valamint természeti környezetének megjelenítésére többféle technikával. Gyakran használunk a témákhoz kapcsolódó természet és oktatófilmeket, hanganyagokat. Összehasonlítjuk az emberi test ábrázolását különböző korok művészetében.

Testnevelés

Fontos az egészséges életmód és a sportolás közti kapcsolat észrevétele, megerősítése.

A csontok és izmok ismeretével, a helyes bemelegítéssel megelőzhetők a sportbalesetek.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak helyénvaló használata.
- A földrajzi térképek és kontúrtérképek használata az élővilág biomjainak földrajzi elhelyezésében.
- Az éghajlat, az élőhelyek és a biotópok jellegzetességei közötti kapcsolat felismerése.
- Önálló információgyűjtés az egyes életközösségekről, élőhelyekről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).
- *Nagyobb önállóság a megfigyelésekben, vizsgálódások, egyszerű kísérletek végzésében.*
- A megismert állatok és növények felismerése legfontosabb morfológiai jegyek alapján.
- A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása, az azonosságok és különbségek felismerése.
- Az élőlények életmódja és az élőhelyek közötti kapcsolat felfedezése.
- *Az egymásra utaltság, a kapcsolatrendszer felfedezése az élőlények együttélésében.*
- A növény- és állat felismeréshez kapcsolódó segédanyagok (határozókönyvek, képes atlaszok stb.) használata.
- Az iskola környezetének, mint élőhelynek a megfigyelése, természet- és környezetvédelmi szempontból való elemzése.
- *Az élővilágban működő egyensúly szerepének bemutatása az életből vett példákon keresztül.*
- Tanulói kiselőadás tartása, pl. a környezetszennyezés problémáiról vagy a biológia fejlődésében fontos szerepet játszó tudósok életéről.
- Az iskola és a lakóhely környezetvédelmi problémáinak megoldását, az emberek meggyőzését szolgáló programok kitalálása, irányított megvalósítása.
- A megismert élőlények csoportosítása, osztályozása különböző szempontok szerint. A megismert élőlények besorolása a főbb rendszertani kategóriákba.
- *Az életközösségek leírására vonatkozó módszerek elsajátítása – algoritmusok, analógiák alkalmazása.*
- Ismerkedés az evolúciós gondolattal, és annak kapcsolódásával az élővilág rendszerezéséhez.

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A biológia tudománya A bioszféra fogalmának értelmezése, megismerése és védelme. A biológiai kutatási célok megismertetése, néhány jelentős felfedezés történeti bemutatása	Kiselőadások, poszterek készítése. Kisfilmek megtekintése. Rövid beszámoló készítése az utóbbi évtizedek biológiai, orvosi Nobel-díjjal elismert kutatásokról.	Ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, elismeri a tudósok munkáját és felelősségét.
Fogalmak: bioszféra, hipotézis, kísérlet, tudományos probléma, környezet, tudományos közlemény		
Az élet kialakulása és szerveződése A mikroszkóp használatának megismerése. A növényi és állati sejt típusok összehasonlítása, anyagcsere típusok megkülönböztetése.	Egysejtűek megfigyelése, tenyésztésben, állati szövetmetszetek vizsgálata. Papucsállatka-tenyésztés készítése és vizsgálata.	Fogalmazza meg a sejtekben zajló életfolyamatok lényegét. Hasonlítsa össze az állati és növényi sejtek felépítését, működését.
Fogalmak: fénymikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, anyagcsere, energiaforrás, fotoszintézis, egysejtű, telep, szöveg		
Kapcsolódási pontok: fizika, digitális kultúra, idegen nyelvek		
Életközösségek vizsgálata Az életközösségek jellemzői, az ökológiai környezet, az élő és élettelen környezeti tényezők fogalma. Az életközösségek szerveződése, anyagforgalma, a tápláléklánc.	Levegőminőség-vízminőség, és talajvizsgálatok elvégzése. A közelben lévő természetes életközösség rendszeres	Tudja, melyek az élőlények közötti kölcsönhatás leggyakoribb formái, és mik azok jelentősége az életközösségekben. Ismerje fel az életközösségek változásának típusait, okait.

[illegible]

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Egy lombos erdő jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, kapcsolata élettelen és élő környezetével, szerepe az életközösségben. A füves puszták előfordulása, környezeti adottságai. Egy füves puszták jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, kapcsolata élettelen és élő környezetével, szerepe az életközösségben. A füves puszták pusztulásának okai, védelmük. A tajga erdő előfordulása, környezeti adottságai. Egy tajgaerdő jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, kapcsolata élettelen és élő környezetével, szerepe az életközösségben. A lombdők és tajgaerdő pusztulása és védelme. <i>Mediterrán, fűszernövények.</i> <i>Füves puszták, villásszarvú antilop, prérifarkas.</i> <i>Tajgaerdő, lucfenyő, vörösfenyő</i> <i>közönséges mókás, hiúz</i>	Fajismeret bővítése, ok-okozati összefüggések keresése, megmagyarázása Természetvédelmi tevékenységek végzése (szemégyűjtés, plakát készítés), faültetés, parkosítás, iskolai növények gondozása	Tudjon felsorolni itt természet/tenyésztett és vadon élő növényeket és állatokat, jellemezze azokat. Példákkal illusztrálja a környezeti jellemzők és az élőlény szerkezeti felépítése közti szoros összefüggést. <i>Ismerjen néhány jellemző állatot és növényt. Tudjon néhány mondatot életmódjáról.</i> <i>Vegyen részt aktívan a környezetvédelmi tevékenységekben, értse meg fontosságát.</i>
Fogalmak: keménylombú erdő, lombhullató erdő, makkia, vetélőujj, préri, tajga, savas eső, <i>tajga párosujjú patás, kérődző, ragadozó, futómadár, örökzöld, mindenevő fogazat</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, földrajz, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, idegen nyelvek		
A hideg övezet élővilága A tundrák előfordulása, környezeti adottságai. A tundra jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, kapcsolata élettelen és élő környezetével, szerepe az életközösségben. A sarkvidékek környezeti adottságai. A sarkvidékek jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, kapcsolata élettelen és élő környezetével, szerepe az életközösségben. A hegyvidékek élővilága A környezeti viszonyok és az élővilág elrendeződésének függőleges övezetessége. <i>Tundra növényei, rénszarvas.</i> <i>Sarkvidékek: jegesmedve</i>	Önálló ismeretszerzés lexikonokból, atlaszokból, képes és szöveges információhordozókból. A pingvinek vándorlása c. film megtekintése, megfigyelési szempontok alapján feldolgozás. Modell készítése a függőleges övezetességről.	Ismerje az alapvető fogalmakat. Legyen tisztában a tanult élőlények testfelépítése és az élőhelye közti kapcsolattal. Tudja a függőleges övezetet <i>Ismerjen néhány jellemző állatot és növényt. Tudjon néhány mondatot életmódjáról.</i>
Fogalmak: tundra, törpecserje, zuzmó, együttélés, állandóan fagyos terület, párnanövény, <i>tundra, törpecserje, zuzmó</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: földrajz, digitális kultúra, idegen nyelvek, vizuális nevelés és környezetkultúra		
A tengerek és tengerpartok élővilága A tengerpartok jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, kapcsolata élettelen és élő környezetével, szerepe az életközösségben. A partközeli és a nyílt vizek, valamint a mély tengerek környezeti adottságai, legfontosabb élőlényeinek jellemzői és szerepe az életközösségben. A tengerek és óceánok öntisztulása. A szennyeződés következményei és a megelőzés lehetőségei. <i>Heringek, cápák, bálnák, sirályok.</i>	Tantermi akvárium létesítése folyamatos karbantartása Élménybeszámoló, tengerpartról hozott emlékek, fényképek bemutatása. Kiselőadások készítése a tengereket, óceánokat veszélyeztető tényezőkről. A kardszárnyú delfinről film megtekintése, megfigyelési szempontok alapján feldolgozás.	Tudja a partközeli és nyílt tengeri vizek egymással táplálkozási kapcsolatban lévő fajainak nevét, küllemét, életmódját és az életközösségben betöltött szerepét. Ismerje a vízi életmódhoz való alkalmazkodás jellegzetességeit, s tudjon rá példákat mondani. <i>Ismerjen néhány jellemző állatot és növényt, azoknak életmódját.</i> <i>Legyen ismerete az emberek felelősségéről az óceánok védelmében.</i>
Fogalmak: plankton, csalánozók, cápák, szila, szivacs, veszélyeztetett faj, <i>plankton, szila</i>		
Kapcsolódási pontok: földrajz, digitális kultúra, idegen nyelvek, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Az élővilág fejlődése Az élővilág országai A rendszerezés A rendszerezés elvei, a természetes rendszer. A legfontosabb rendszertani kategóriák. A sejt magnélküliek és a sejt magvas egysejtűek A baktériumok, a növényi és állati életmódot folytató egysejtűek általános jellemzői. Egészségügyi és ökológiai jelentőségük. A gombák A gombák általános jellemzői. Egészségügyi és ökológiai jelentőségük. A növények országa A növények általános jellemzői. A főbb növénycsoportok jellemzői: Az alacsonyabb rendű növények: a moszatok törzsei, a zuzmók, a mohák, a harasztok törzse. A nyitvatermők törzse. A zárvatermők törzse, ezen belül a kétszikűek és az egyszikűek osztályai. Az állatok országa Az állatok általános jellemzői. A főbb csoportok jellemzői: Az alacsonyabb rendű állatok törzsei: a szivacsok, a csalánozók, a	Törzsfamodellek készítése, az eddig megismert élőlények elhelyezése a törzsfán Az élőlények vizsgálata mikroszkóp alatt, labornapló készül a látottak alapján Mikroszkopikus vizsgálat, labornapló készítése, tanulmányi kirándulás során ismerkedés a gombákkal Növények részeinek vizsgálata mikroszkópban. Tablók, növénygyűjtemények készítése. Az eddig tudott ismeretek összegyűjtése, majd kiegészítése az újakkal.	Tudja felsorolni és jellemezni a rendszertani kategóriákat. Ismerje az alapvető fogalmakat. Tudja gombákat rendszerbe foglalni és jellemezni. Legyen tisztában a gombaszedés szabályaival. Ismerje fel a tanult növényeket, tudja felsorolni törzsi, osztálybeli jellemzőiket. Ismerje az alapvető fogalmakat.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
gyűrűs férgek, a puhatestűek (ezen belül a csigák, a kagylók és a fejlábúak osztályai), az ízeltlábúak (ezen belül a rákok, a rovarok és a pókszabásúak osztályai). A gerincesek törzse és ezen belül a halak, a kételtűek, a hüllők, a madarak és az emlősök osztályai. <i>Ehető és mérges gombák</i> <i>A növényi sejt és szövet.</i> <i>A növények tápanyagfelvétele, gázcseréje, anyag - átalakítása, szaporodása, mozgása. A korábban megismert növények csoportosítása</i> <i>Az állatok mozgása, táplálkozása szaporodása.</i> <i>Utódgondozási formák</i> <i>Az állatok kültakarója.</i> <i>Az állatok szerepe az ember életében.</i>	Mikroszkóp alatti vizsgálatok, labornapló vezetése. Érdekességek gyűjtése, új fajok törzsfán való elhelyezése. Madarak árnyképeinek készítése, teremben való elhelyezése. Védett fajok sarkának kialakítása	Tudja jellemezni az állatok törzseit, osztályait, fajait. <i>A rendszerezés nem elvárható.</i> <i>Ismerjen ehető és mérges gomba fajtákat.</i> <i>Legyen ismerete a növények tápanyagfelvételéről, szaporodásáról.</i> <i>Ismerje a fotoszintézis fogalmát, lényegét, jelentőségét.</i> <i>Tudjon beszélni az állatok mozgásának, táplálkozásának, szaporodásának jellemzőiről.</i> <i>Legyen ismerete az állatok sokféle szerepéről az emberek életében.</i>
Fogalmak: faj, osztály, törzs, fejlődéstani rendszer, sejtmagnélküliek, bazídium, telepes test, kettéosztódás, nyitvatermő, zárvatermő, egyszikű, kétszikű, állatelep, csalánsejt, úrbél, kopolyú-légcső-tüdő, kifejlés, átváltozás, teljes átalakulás, változó és állandó testhőmérséklet, rekeszizom, anyaméh, kopolyú, tüdő, mindenevő, ragadozó, növényevő, pete, ikra, anyaméh		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, földrajz		
A természeti értékek védelme Hazánk és idegen tájak nemzeti parkjainak sajátos biológiai értékének ismerete.	A környezet-és természetvédelem jeles napjaihoz kapcsolódó programok szervezés. Az iskolai környezet közelében vállalt környezetvédelmi önkéntes tevékenység. A hazai és idegen tájak nemzeti parkjairól kiselőadás készítése.	Érveljen a természetvédelem szükségessége mellett. Kezelje az életformák sokféleségét megőrzendő értéként. Tájékozódjon a környezetében élő védett fajokról, életközösségekről.
Fogalmak: tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, nemzeti park, védett faj, eszmei érték, környezettudatosság		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, földrajz		

A továbbhaladás feltételei

- Ismerjék az életközösségek legjellemzőbb, táplálékláncot alkotó fajainak nevét, külső felépítését, életmódját.
- Tudjanak egy-egy táplálékláncot összeállítani a különböző életközösségek megismert élőlényeiből.
- Legyenek képesek kiemelni és összehasonlítani a különböző tájakon élő növények és állatok lényeges ismertetőjegyeit.
- Mondjanak egy-két példát a különböző életközösségek élőlényeinek testfelépítése és környezete közötti összefüggésre.
- A tananyagban nem szereplő élőlények esetében is legyenek képesek az élőlény testfelépítése, életmódja alapján a környezetére és a környezet alapján az élőlény testfelépítésére, életmódjára következtetni.
- Legyenek tisztában azzal, hogy a természetes életközösségek védelme az egész földi élet számára létfontosságú. Észleljük, ha környezetük állapota romlik, és legyen igényük annak megakadályozására.
- *Óvja, becsülje élő környezetét, Legyen igénye egészséges környezetre.*

- Ismerjenek példákat a különféle életközösségek károsításának módjára és annak megakadályozására.
- *Legyen képes példákon keresztül bemutatni egy – egy életközösséget veszélyeztető történést, és az ember felelősségét.*
- *Tudjon példákat mondani a tanult életközösségek növényi és állati egyedeire, jellemző életformájuk.*
- Legyen gyakorlatuk abban, hogyan kell az élőlényeket hasonló tulajdonságaik alapján rendszerezni, csoportosítani.
- Legyenek képesek a megfigyelések, vizsgálódások során nyert tapasztalatok értelmezésére.
- *Bővítse ismereteit különféle információhordozó anyagokon keresztül.*
- *Legyen képes információk rövid, tömör közlésére szóban és írásban.*

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak értelmezése, szakszerű használata.
- Az emberi szervezet egészének és részeinek önálló bemutatása, jellemzése. Az ember legfontosabb szöveteinek, szerveinek, szervrendszereinek felépítése és működése közötti kapcsolat felismerése. Az egyes szervek, szervrendszerek működésének értelmezése a szervezet egészének szempontjából.
- *Ismeretszerzés saját szervezete működéséről, felépítéséről – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével.*
- *A saját és mások tapasztalatainak elemi szintű értelmezése, egyszerű következtetések.*
- Önálló információgyűjtés és feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).
- Az ember életmódja és egészségi állapota, illetve az egészségi állapota és a környezet minősége közötti kapcsolat elemzése.
- *A gyakoribb betegségek megelőzése, a környezet és az egészség közötti kapcsolat elismerése, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásainak megismerése.*
- Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészség károsító anyagokról, élvezeti szerekről, szennedélybetegségekről.
- Egyszerű élettani megfigyelések és vizsgálatok önálló elvégzése.
- A vizsgálatok eredményeinek, tapasztalatainak dokumentálása és értékelése.
- *Önismeret, önellfogadás, egészségmegóvás készségének fejlesztése.*
- Az öröklődés és az egészség közötti kapcsolat felismerése, öröklött kockázatok tudatosulása, e tudás alkalmazása a jövőkép formálásában.

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Testkép, testalkat, mozgásképesség Szerveződési szintek: sejtek, szövetek, szervek, szervrendszerek, szervezet. Az ember sejtjeinek közös jellemzői. - A hámszövetek felépítése és funkciója. - A kötő- és támasztószövetek felépítése és funkciója. - Az izomszövetek felépítése és funkciója. - Az idegszövet felépítése és funkciója. <i>Sejtek, szövetek, szervek, szervrendszerek, szervezet.</i>	Mikroszkopikus vizsgálat, szövettani mintákról, labornapló készítése	Értse, hogy az emberi szervezet egységes egész, melynek részei összehangoltan működnek. Szerezzon megfelelő jártasságot a szövetek vizsgálatában, a mikroszkóp kezelésében, Legyen képes a szövetek felismerésére, jellemzésére és csoportosítására. <i>Tudja sorrendbe rendezni a szerveződési szinteket.</i>
Fogalmak: sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet, ingerlékenység <i>sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet</i>		
Kapcsolódási pontok: kémia, fizika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Kültakaró és a mozgás Az emberi bőr A bőr felépítése, függelékei. A bőr szerkezetének és funkciójának	Az egészséges és a fertőzött bőr összehasonlítása (okozók,	Ismerje a fontosabb fogalmakat. Ismerje a bőr szerkezetének és funkciójának összefüggéseit.

összefüggései. A bőr sérülései, változása az életkorral, bőrápolás. <i>A bőr szerkezete, a bőrérzékelés</i> <i>A túlzott napozás veszélyei.</i>	megelőzés védekezés, vitaminok, higiénia)	Sajátítsa el a bőrápolás és az egészséges öltözködés ismereteit. <i>Legyen ismerete a bőr szerkezetéről és a napozás veszélyeiről.</i>
Fogalmak: hám, irha, bőralja, érzékszert, mirigysejt, nyálkahártya, külső-elválasztású mirigyek, <i>verejtékmirigy, faggyúmirigy, szőrtüsző, szőrhagyma</i>		
Kapcsolódási pontok: kémia, vizuális nevelés és környezetkultúra, magyar nyelv és irodalom		
A mozgás A csontváz tájkai és fontosabb csontjai. A csontok felépítése, kapcsolódása és funkciói. Az izmok részei, rögzülése és funkciói. A rendszeres mozgás szerepe a szervezet egészséges működésében, a mozgásszegény életmód következményei. <i>A test fontosabb csontjai.</i> <i>A csontok kapcsolódása.</i> <i>A csontok kapcsolódása.</i> <i>Az izmok rögzülése és feladata.</i> <i>A mozgásszegény életmód következményei.</i>	A csontok egészséges fejlődéséhez szükséges vitaminok, és a mozgáskultúra megbeszélése. Kirándulások, helyes testtartás, rendszeres mozgás.	Ismerje a fontosabb fogalmakat. Tudja a csontok felépítését, kapcsolódását és funkcióit. Ismerje a mozgás lényegi működését. Lássa a sport, a rendszeres mozgás és a pihenés jelentőségét az egész szervezet egészségének megőrzésében. <i>Tudja néhány csont nevét, ismerje az izmok és csontok jelentőségét.</i> <i>Tudja, milyen az egészséges testtartás.</i>
Fogalmak: izomláz, alvásihiány, relaxáció, mozgás, csontok és izmok nevei, <i>test csontjai</i>		
Kapcsolódási pontok: fizika, kémia, testnevelés		
Anyagforgalom Egészségmegőrzés A táplálkozás A táplálkozás szerveinek elhelyezkedése. A táplálkozás funkciója a szervezet fenntartásában. A legfontosabb tápanyagok. A vitaminok. Az emésztőrendszer: - Az előbél részvétele a táplálék feldolgozásában. - A középbel, a máj és a hasnyálmirigy részvétele az emésztésben és a felszívódásban. - Az utóbél működése. A táplálkozás higiéniája és az egészséges táplálkozás. Daganatos betegségek és a helytelen táplálkozás kapcsolata A légzés A légzés szerveinek elhelyezkedése. A légcsere. A légzés funkciója a szervezet fenntartásában. A légutak, a tüdő szerkezete és működése, a hangadás. A légcsere és a gázcsere.	Egészséges táplálkozás fórum szervezése (egészséges ételek készítése). Étkezéssel járó veszélyek megbeszélése (higiénia hiánya, fertőzések, romlott ételek, éttermek) Egészséges ételek, saláták készítése Kirándulás a hegyekbe, helyes testtartás, rendszeres mozgás. A hasi és mellkasi légzés szemléltetése. Plakátok tervezése a dohányzás ellen. Dohányzógép bemutatása, kátrány kimutatása.	Ismerje a fontosabb fogalmakat. Ismerje az anyag- és energiaforgalom lebonyolításában résztvevő szervrendszerek felépítését és működését. <i>Ismerje a légzőrendszer felépítését és működését.</i> Ismerje a dohányzás káros hatásait.

A légzőszervekre ható környezeti ártalmak, a dohányzás káros hatásai. A keringés A keringés szerepe a szervezet fenntartásában. A keringési rendszer részei, funkciója. A vér összetétele és a részek funkciója, vércsoportok. A szív- és érrendszeri betegségek megelőzése. Védekezés a kórokozók ellen. A kiválasztás A belső környezet jellemzői. A kiválasztó működés jelentősége a szervezet fenntartásában. A kiválasztás szervei és ezek működése. <i>A táplálkozás szervei. A fogápolás és az egészséges táplálkozás. Az emésztés folyamata. A légzés szervei. A légcsere. A dohányzás káros hatásai. A keringési rendszer részei, funkciója A vér összetétele A kiválasztás szervei és ezek működése.</i>	A vér életmentő szerepe, beszélgetés a véradásról, fertőzés veszélyekről. A kis – és nagyvérkör rajzos megjelenítése. <i>A „Volt egyszer az élet” című rajzfilm, a keringésről szóló részének megtekintése.</i> Ismeretszerzés lexikonokból, atlaszokból, képes és szöveges információhordozókból	Ismerje a vér összetételét és a részek funkcióját, tudja a vércsoportok típusait, különbségük lényegét. Tudja felsorolni a kiválasztás szerveit és elmagyarázni ezek működését. <i>Szerezzen ismereteket a kiválasztás fontosságáról.</i> <i>Ismerje az emésztőrendszer főbb részeit, tudja szerepüket.</i> <i>Sajátítsa el az egészséges táplálkozás szokásait.</i> <i>Legyen ismerete a légzés szervrendszeréről, ismerje a dohányzás káros hatásait.</i> <i>Ismerje a keringési rendszer szerepét, a vér néhány lényeges összetevőjét.</i>
Fogalmak: élelmiszer, építőanyag, fűtőanyag, járulékos tápanyag, energiaigény, tápanyagszükséglet, emésztőnedv, emésztés, felszívódás, légzőfelület, gázcsere, zárt keringési rendszer, belső védelmi vonal, antigén, ellenanyag, vérő-gyűjtő-hajszálér, vérkeringés, nyirokrendszer, nyirok, szövetnedv, immunrendszer, természetes és mesterséges, aktív, passzív védekezés, <i>szűrlet, vizelet, építőanyag, fűtőanyag, tápanyagok, gázcsere, vérkeringés, nyirokkkeringés, kiválasztó szervrendszer</i>		
Kapcsolódási pontok: kémia, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Szaporodás, öröklődés, életmód A férfiak ivarszervei és ezek működése. A nők ivarszervei és ezek működése, az ivari ciklus. Az ember nemi élete, a fogamzásgátlás. A terhesség kialakulása és eseményei, a szülés. Az ivarszervek higiénéje, a nemi úton terjedő betegségek megelőzése. Az ember egyedfejlődése Az embrionális fejlődés főbb jellemzői. A posztembrionális fejlődés főbb jellemzői.	A nyilvánosságot kerülő kérdésfeltevések miatt titkosított, névtelen kérdések megválaszolása a tanórán. Always iskolai oktatóprogram felhasználásával kötetlen beszélgetés Élet az anyaméhben c. CD megtekintése és megfigyelési szempontok szerint feldolgozás	Ismerje a fontosabb fogalmakat. Ismerje a nemek ivarszerveinek működését, a fogamzásgátlás módszereit. Tudjon felsorolni nemi úton terjedő betegségeket, ismerje azok tüneteit, gyógyítási lehetőségeit Ismerje az egyes egyedfejlődési szakaszokat, kiemelten a magzati élet fejlődését

A fejlődési szakaszok főbb egészségügyi problémái. <i>Képességeik szerint.</i>		károsan befolyásoló környezeti és életmódbeli hatásokat. <i>Legyen ismerete az ivarszervek működéséről, higiéniájáról, a fogamzásgátlás módjairól.</i>
Fogalmak: ivaros szaporodás, ondó, elsődleges - másodlagos nemi jelleg, megtermékenyítés, szexualitás, abortusz, fogamzásgátlás, nemi úton terjedő betegségek, zigóta, egyedfejlődés, terhesség, magzat, <i>menstruáció, abortusz, terhesség</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, kémia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Érzékelés, szabályozás A szabályozó működés jelentősége a szervezet fenntartásában. A látás és a hallás szerveinek főbb jellemzői és működése. Az íz és a szag érzékelése, a bőrérzékelés. Az idegrendszer tagolódása, működésének főbb jellemzői. Az idegrendszer akaratlagos és akaratától független működése. Az emberi idegrendszer működésének sajátosságai. A lelki egészség. Az idegrendszer működését befolyásoló élvezeti- és kábítószeres káros hatása, szenvedélybetegségek. A hormonrendszer főbb jellemzői. Néhány belső elválasztású mirigy és hormonja, valamint ezek hatása. <i>Az érzékszervek.</i> <i>Az idegrendszer tagolódása, működésének főbb jellemzői.</i> <i>Az idegi szabályozás.</i> <i>A kábító és élvezeti szerek hatása az idegrendszerre.</i>	Az egészséges idegrendszeri működés alapja a kiegyensúlyozott stresszmentes élet, a lelki egészség. Érzékszervi megfigyelések, játékok, kísérletek. Reflexológiai kísérletek és egyéb mérések a szabályozással kapcsolatban. Kábítószer ellenes plakátok tervezése.	Tudja a két szabályozó rendszerünk felépítését, alkotóinak jellemzését, működését. Ismerje az érzékszervek felépítését és a bennük lejátszódó érzékelési folyamatokat. Törekedjen a pszichés egészsége megőrzésére. <i>Rendelkezzen ismeretekkel az érzékszervek feladatáról, az idegi szabályozásról, a kábító és élvezeti szerek veszélyeiről.</i>
Fogalmak: inger, ingerület, idegrost, idegszövet, központi és környéki idegrendszer, receptor, dúcok, idegek, fehérállomány, szürkeállomány, agykéreg, reflex, érzékszerv, érzékelés, segédberendezés, belső elválasztású mirigyek, <i>inger, ingerület, idegek, központi idegrendszer, hormonok, érzékszervek</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, kémia, etika, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		

A továbbhaladás feltételei

- Tudják felsorolni az egyes életműködések szervrendszereinek fő részeit és ismerjék ezek működésének lényegét.
- *Ismerje saját teste felépítését, a szervrendszereket. Tudja elhelyezkedésüket, működésük lényegét és szerepüket.*
- Legyenek jártasak abban, hogy testükkel, élet működésükkel kapcsolatos ismereteket meg tudják szerezni a népszerűsítő művekből, és az ismereteiknek megfelelő szinten legyenek képesek az így szerzett információk kritikus értékelésére.
- Tudják az emberi életszakaszok főbb testi, lelki és viselkedésszerű jellemzőit felsorolni.
- Tudatosuljon bennük, hogy az ivarszervek nem azonos ütemben fejlődnek a többi szervrendszerrel, a korai szexuális élet ártalmas lehet, az önmegtartóztatás viszont egyáltalán nem káros.
- *Ismerje a fogamzásgátlás néhány lehetőségét.*
- Értsék meg, hogy az egyes emberek egyedfejlődése különböző ütemű, ezért az azonos életkorúak

között is lehetnek olyan jelentős fejlettségbeli különbségek, amelyek mégsem kórosak. Legyenek toleránsak a más ütemben fejlődő és fogyatékos emberekkel.

- *Legyen toleráns a saját környezetében felfedezhető mássággal kapcsolatban.*
- Legyen igényük a tisztaságra és az egészséges életmódra. Értsék a betegségek megelőzésének fontosságát.
- *Legyen képes megkülönböztetni a szervezet egészséges és beteg működését.*
- Legyenek képesek egyszerű élettani vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, a vizsgálat, kísérlet eredményeit a célnak megfelelő módon rögzíteni és értelmezni.

FÖLDRAJZ

(7–8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Természettudományos és technikai kompetencia**

- Alapvető tudományos fogalmak és módszerek ismerete.
- Az elvégzett megfigyelések, vizsgálódások egyszerű ábrázolása, a tapasztalatok írásos rögzítése.
- Mérések, egyszerű kísérletek végzése, tapasztalatok összegzése, következtetések levonása.
- A tanulók rendszerező, csoportosító képességének és az információk gyűjtésének, felhasználásának fejlesztése.
- A társadalmi folyamatok, az alkalmazott technológiák, szerepe, előnyeinek, hátrányainak, felismerése.
- A társadalmi és természeti folyamatok összefonódásának, környezetünkre gyakorolt káros hatásainak feltárása, a környezetvédelem jelentőségének felismerése, megoldási lehetőségek keresése.
- Az ásványi anyagok vizsgálata során az egyes tulajdonságok csoportosítása, megkülönböztetése.

Kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

- A különböző típusú szövegekben lévő fogalmak, jelenségek, összefüggések értelmezése, szóbeli kifejtése vagy leírása, a szakkifejezések elsajátítása.
- A földrajzi fogalmak pontos használata.
- Az idegen szavak, földrajzi elnevezések helyes kiejtése és írása.

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

- Alapvető matematikai elvek és törvényszerűségek felismerése a természetben.
- Grafikonok, diagramok értelmezése, tervezése.
- Táblázatok adatainak, értelmezése, összevetése, táblázatok készítése.
- A természeti környezetben előforduló mennyiségek, méretek viszonyítása, folyamatok időtartamának reális becslése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A földrajzi-társadalmi ismeretekre alapozott tudás kreatív alkalmazása adott élethelyzetekben.
- A gazdaság működésének átfogó megértése, a pénz világában való tájékozódás.
- Pozitív attitűd formálása, a függetlenség, az alkotó- és újítóképesség igénye a személyes és társadalmi életben és a munkában.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Rendelkezzen az egyén saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretekkel és alkalmazza is őket.
- Felelősségvállalás az egyén életvitelének kialakításában, a közös célok magvalósításában. A társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudás használata, az iskolai közösség ügyeiben való aktív részvétel, a kezdeményezőképesség, az együttműködés erősítése.
- A helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránti érdeklődés.
- Hatékony, a különböző nézőpontokat elfogadó kommunikációs kultúra megalapozása.
- Igény az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális és nyelvi sokféleségének megismerésére.
- Az emberi jogok teljes körű tisztelete, a személyes előítéletek leküzdése.
- Alkotó részvétel páros, csoport és projectmunkában.

Digitális kompetenciák

- Számítógépes alkalmazások ismerete, használata: – szövegszerkesztés, adattáblázatok, adatbázisok, információátvitel és -kezelés, az internet által kínált lehetőségek alkalmazása a kutatómunkákban.
- Információ megkeresése, összegyűjtése és feldolgozása, kritikus alkalmazás, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetése.
- A komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök helyes használata.

A kreativitás, a kreatív alkotás, az önkifejezés és a kulturális tudatosság kompetenciái

- A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása.
- A földrajzi témájú (rég és kortárs) művészeti alkotások értő és beleérző ismerete.
- A művészet szeretete, a művészi kifejezés sokfélesége iránti nyitottság, az esztétikai érzék és a kreativitás fejlesztése.
- A műalkotások forrásértékének tudatosítása.

A tanulás kompetenciái

- A hatékony, önálló tanulás képességeinek folyamatos fejlesztése.
- Írásos, grafikus és képi információk fokozatos önállósággal történő feldolgozása.
- A természettudományokban alkalmazott tanulási technikák elsajátítása, gyakorlása.
- A tanulás tervezése, az idővel történő hatékony gazdálkodás gyakoroltatása.
- Saját tanulási stratégia kialakítása, az eredmények értékelése.
- Önálló feladatvégzés képességének erősítése.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai

- Megismertetni a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival.
- Láttassa meg a tanulókkal a környezet és a társadalom időben és térben változó kapcsolatait, összefüggéseit, azok okait és lehetséges következményeit.
- Szilárd földrajzi ismereteken alapuló tudatos földrajzi-környezeti gondolkodás kialakítása.
- A tér- és időbeli tájékozódási képességek fejlesztése.
- Topográfiai ismeretek bővítése.
- Megismertetni – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit.
- Tudjon különbséget tenni a tények és a vélemények között.
- Segítse elő, hogy reális kép alakuljon ki nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről.
- Segítse elő a különböző társadalmi csoportok, nemzetiségek, népek életformája, kultúrája, értékei iránti tisztelet kialakulását.
- A tanulók szemléletének formálása, a nemzeti, és európai értékekhez való pozitív viszonyulás elősegítése.
- A természet- és környezetvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismerése.
- Cél, hogy a tanulóknak kialakuljon a felelős magatartás a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt.
- Képes legyen az információ gyűjtésre, rendszerezésre, ábrázolásra a digitális eszközök segítségével.
- A földrajzi-környezeti tudás folyamatos gyarapítására igény kialakítása a tanulóknak.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

Szükséges az egyéni képességstruktúrához igazodó fejlesztés és a hiányosságok pótlása. A nem megfelelően működő területek fejlesztése és kompenzálása mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a tapasztalatszerzésre, a különféle tevékenységekben való tevékeny közreműködésre.

Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremti meg a tapasztalás lehetőségét. A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a mérések kivitelezése és a mérőeszközök használata, az egyszerű alaprajzok, térképek, modellek tervezése és elkészítése, a különböző kísérletek, modellkísérletek és vizsgálatok elvégzése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak tanulók esetében cél, hogy a tanulók minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti és társadalmi valóságról.

A műveltségi terület sokoldalú lehetőséget nyújt a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, és a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknak. A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések. A földrajz tantárgy oktatásánál speciális szemléltető eszköz a domború térkép, illetve a domború ábra – ám az ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.

A vizuális megfigyelés, képzelet, emlékezet fejlesztése előkészíti az adaptált ábrák, diagramok, grafikonok értelmezését, a térképek használatát.

A tartalom feldolgozása során biztosítani kell a gyengénlátó, aliglátó tanulók számára használható térképeket - (lényegkiemelő, kontrasztos, esetenként tapintható jelzések stb.). Színvak tanulók számára speciális jelzések segítik a tájékozódást a térképeken. Filmek, fotók bemutatása esetén besötétíthető terem szükséges. A

követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljeskörűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni. Aliglátó tanuló számára engedmény adható a térképről történő helymeghatározás leolvasásában, távolságmérés pontosságában.

A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljeskörűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

A korszerű hallókészülék, cochleáris implantátum az adóvevő készülék, okoseszközök használata elengedhetetlen a nagyothalló és cochleáris implantáción átesett tanulók esetében.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt az anyanyelvi kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

A tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik – a rehabilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat hordozva.

A műveltségi terület kiemelt feladata a gondolkodási funkciók fejlesztése (megfigyelés, elemzés, összehasonlítás, elvonatkoztatás, probléma-felismerés, ok-okozat összefüggés megfigyelésének képessége).

Lényeges a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, továbbá a rész-egész viszony érzékelése a valóságban és a térképi ábrázolásban is. Hangsúlyos a valóság és térkép közötti összefüggések felismerése.

Meg kell alapozni a biztos tájékozódást a közvetlen térben. Fejleszteni szükséges a síkbeli tájékozódás biztonságát a jelek, a szimbólumok világában egyaránt. Nagyon fontos a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása, és ennek folyamatos gyarapítása. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak meg kell ismernie világgazdaság működésének a napi életünkre gyakorolt hatásait – példák segítségével.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Egyes beszéd fogyatékos tanulóknak – elsősorban nyelvfejlődési zavar, verbális tanulási zavar esetén – komoly gondot jelenthet az oksági kapcsolatok felismerése, a tanult összefüggések alkalmazása, illetve a lényegkiemelés. Azokban az esetekben jelentkeznek a gondok, ahol az olvasott szöveg megértése vagy a verbális absztrakció akadályokba ütközik. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása szükséges az egyes összefüggések mechanikus memorizálásának megsegítésére. Tanulónként eltérő lehet az absztrakciós szint, ahol be tudnak kapcsolódni a jelenségek értelmezésébe. Eredményes tanári stratégia lehet a természeti jelenségeknek alternatív módon, több fogalmi szinten, az összes érzékszerv bevonásával való közvetítése. Szisztematikusan építkezve kell támaszkodni az internetre, amelynek segítségével a legkülönbözőbb földrajzi

ismeretek audio - vizuális formában hozhatók közel a beszéd fogyatékos tanulókhoz. Más beszéd fogyatékos tanulók esetében a szóbeli kifejezőképesség lehet érintett. A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési formákat.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A földrajzi ismeretek elsajátítása az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erősségei közé tartozhat, többségtámogatást igényelhetnek azonban az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. Az érintett tanulók jellegzetesen sajátos speciális ismeretszerzési nehézségei miatt a tanulás során nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére, előzetes megfigyeléseire, élményeire. E területen is nagy hangsúlyt kap a közvetlen tapasztalás. Jelentős a figyelemfejlesztés, tér-idő értelmezés fejlesztése, analízis-szintézis műveleteinek fejlesztése valamint a lényegkiemelés, a problémamegoldó gondolkodás segítése, fejlesztése. Az elvonatkoztatás, az általánosítás, a szimbolikus gondolkodás egyéni megsegítést igényel.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavaraival küzdő tanulónak – elsősorban diszlexia, diszgráfia esetén – komoly gondot jelenthet a térképen, grafikonon való tájékozódás, a statisztikai adatok elemzése, illetve ismeretterjesztő szövegek értelmezése. Az ilyen típusú feladatoknál szükséges az egyéni segítségnyújtás (pl. egyszerűsített adatsor, szempontok adása) Egyes szakszavak külön szómagyarázatot igényelhetnek.

Az oksági kapcsolatok felismerése, a tanult összefüggések alkalmazása gondot okozhat azokban az esetekben, ahol az olvasott szöveg megértése vagy a verbális absztrakció akadályokba ütközik. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása szükséges az egyes összefüggések mechanikus memorizálásának megsegítésére. Tanulónként eltérő lehet az absztrakciós szint, ahol be tudnak kapcsolódni a jelenségek értelmezésébe. Eredményes tanári stratégia lehet a természeti jelenségeknek alternatív módon, több fogalmi szinten, az összes érzékszerv bevonásával való közvetítése.

Szisztematikusan építkezve kell támaszkodni az internetre, amelynek segítségével a legkülönbözőbb földrajzi ismeretek audio - vizuális formában hozhatók közel a tanulókhoz. A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési formákat, indokolt esetben a Szakértői Bizottság javaslata alapján – az egyes tananyagrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

A tehetséggondozás célja és feladatai

Célunk a tehetségek felismerése, kibontakoztatása, a folyamatos tehetséggondozás. A tehetséges tanulónak a differenciált tanulásszervezés lehetőséget biztosít, a tanórai kereteken belül is, arra, hogy képességeiket minél hatékonyabban kibontakoztathassák, érdeklődésük, motiváltságuk lankadatlan maradjon.

A földrajz lehetőséget kínál előadások, prezentációk elkészítésére, ehhez elengedhetetlen az önálló adatgyűjtés: az információk megkeresése, összegyűjtése és feldolgozása, az internet-alapú szolgáltatások elérése, s az ezek segítségével történő kutatás meg tapasztalása

A differenciált topográfiai feladatok lehetőséget biztosíthatnak arra, hogy a földrajzi teret, különböző térképek (földrajzi, tematikus) alapján, elemezhesék.

A tanórán kívüli tehetséggondozás színterei lehetnek a szakkörök, a házi és iskolán kívüli tanulmányi versenyek, a projektfeldolgozás, valamint az iskolai rendezvényeken való aktív részvétel.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(koordináció, műveltségi területek között integráció)

Magyar nyelv és irodalom

Az olvasási és szövegértési készség folyamatosan fejlődik a földrajzi olvasmányokon, kiegészítő anyagokon keresztül. Az esszéken, beadványokon, vázlatokon, az írásbeli feladatokon keresztül a fogalmazó készség, kifejezőkészség válik magabiztosabbá. A tájleírások, tájjal, szülőfölddel kapcsolatos irodalmi művek a földrajzi anyag kiegészítő forrásai.

Matematika

Az időegységek, az időtartamok, a számok és számegyenesek segítségével kézzelfoghatóbbá válnak, és ez segíti a térbeli és időbeli tájékozódás fejlődését. A diagramok, táblázatok, grafikonok értelmezésével, fejlődik az adatleolvasás, a mennyiségek összehasonlításának képessége, készítésével, elsajátítható az adatok jegyzése, ezek ábrázolása. Tematikus térképek adatainak vizsgálata, ok-okozati összefüggésekre világít rá, kritikai gondolkodásra ösztönöz.

Történelem és állampolgári ismeretek

A természeti adottságok, a földrajzi fekvés szerepe és a történelmi események az őskortól napjainkig szoros kapcsolatban állnak egymással. Az öntözéses gazdálkodás, a gyarmatosítás, az ipari forradalom, a csúcstechnológia fejlődéseinek megértéséhez és ezek földrajzban betöltött szerepéhez szükséges a történelem ismerete. Az ember fejlődése során feltárt újabb és újabb természeti erőforrások elhelyezkedésének területi különbségei, az egyes társadalmi csoportok által felhalmozott javak mennyiségének eltérései, az így kialakult gazdasági pozícióval való visszaélés, állandó feszültséget teremtettek, teremtenek. Ezek a múltban is jelenben is vitákat generáltak, hidegháborúhoz vagy háborúkhöz vezettek, melyek átrendezték a társadalmi, gazdasági erőviszonyokat. Ezen változásokat tárja fel a történelem a földrajz számára, melyek ismerete, elemzése, összefüggéseinek megismerése elengedhetetlenül szükséges.

Élő idegen nyelvek

Alapvető fontosságú, hogy a tanult idegen szavakat jól értelmezzék, földrajzi elnevezéseket helyes kiejtéssel és jó helyesírással tanulják és gyakorolják.

Hit –és erkölcsstan

A földrajz egyes területei által felvetett problémák megoldása sokféle lehet, de alapvető, hogy ezek csak erkölcsi értékek mentén oldhatók fel. Az így felmerülő nézetkülönbségeket párbeszéd, megbeszélések útján tisztázhatjuk, melynek során fejlődik a vitakultúra, a tisztelet mások iránt. Fontos szerepet kapnak a helyi cselekvések az egyén és a kis közösségek, mert hatással vannak a globális problémák megoldására, segítik a társadalmi együttélés közös normáinak tanulását, gyakorlását.

Természettudomány

A földrajznak különösen sok kapcsolódási pontja van a többi természettudománnyal. Az élő szervezetek a fizikai törvények, a kémiai reakciók szoros együttműködést tesznek lehetővé. A biológia anyaga a földrajzi övezetességet, az övezetek szerinti élővilág változást, az életfeltételek változását, azaz az ökológiai kapcsolatrendszereket, valamint a káros anyagok kibocsátását és szennyezését, a természetvédelmet, ugyan úgy tartalmazza, mint a földrajz. A gravitáció, a sűrűség, a fény, a hőmérséklet, a hullámok, a halmazállapot, ezek állandósága vagy változásuk törvényszerűségei a földrajz elengedhetetlen részei. A kémiával a szervetlen és szerves anyagok, a kémiai elemek, az ásványok összetétele során alakít ki kapcsolódási pontokat.

Művészetek

Földrajzi témájú, a tananyaghoz kapcsolódó filmek/filmrészletek megtekintése, közös elemzése, mellyel kézzelfoghatóvá válik a feldolgozandó téma. Fotók, természetfotók, albumok készítése, felkelti az érdeklődést, elmélyíti a tudást.

Digitális kultúra

A különböző előadások elkészítéséhez, az esszék megírásához rengeteg adatra van szükség, melyek gyűjtéséhez szükséges az internet és a megfelelő szintű számítógépes ismeret. A földrajz órák során lehetőség nyílik az internetalapú szolgáltatások igénybevételére.

Technológia

Az egyes földrajzi események modellezéséhez manuális technikák alkalmazása szükséges így megtapasztalhatják a kreatív alkotások készítésének örömét. A helyzetgyakorlatok segítségével, életviteli tapasztalatok szerzésére nyílik lehetőség, pl. korszerű pénzkezelés.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A térkép és a digitális helymeghatározó eszközök megismerése
- *A térkép jelrendszerének, a földrajzi helymeghatározásnak a biztos ismerete*
- *Lakóhelyünk földrajzi vonatkozású sajátosságainak felfedezése, vázolása.*
- Magyarország földjének részletes megismertetése kitekintéssel a Kárpát-medence egészére.
- *Magyarország földrajzi elhelyezkedése Európában. Az ország nagyobb tájegységeinek ismerete, helyzete.*
- A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a társadalmi, gazdasági folyamatokban.
- *Az ok – okozati összefüggések felismerése után önálló, elemi ítéletalkotás*
- A hétköznapi életben felhasználható (praktikus) földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása.
- *Egyszerű ügyintézés gyakorlatlása.*
- *Ismerje az ország éghajlatának főbb jellemzőit, segítséggel végezzen egyszerű diagram elemzést.*
- Magyarország és a magyar gazdaság helyzetének, kapcsolatrendszerének megismerése.
- Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékeltetése, azok okainak és következményeinek érzékeltetése.
- *Önálló gyűjtőmunka.*
- Tematikus térképek használata a természetföldrajzi adottságok megismeréséhez.
- Digitális eszközök használata adatgyűjtéshez, rendszerezéshez, prezentációhoz.
- A Kárpát – medence népeinek és hagyományainak, a tájak eltérő földrajzi jellemzőinek bemutatása.
- Magyarország védett természeti, kulturális és néprajzi értékeinek megismerése.
- A Kárpát-medence és Európa természeti, kulturális és néprajzi értékeinek megismertetése a hazához, illetve az Európához való kötődés megerősítése érdekében.
- Az Európai Unió társadalmi-gazdasági működésének ismerete
- Közép-Európa országainak regionális jellemzése

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
I. Tájékozódás a földrajzi térben A térkép fogalmi köre, a modern térképkészítés kihívásai. Térképfajták A földrajzi fókuszterület részei, használata. A földrajzi helymeghatározás módszerei Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz A műholdak csoportosítása pályatípus és feladat alapján, a műholdfelvételek típusai és alkalmazásuk lehetőségei, földi képződmények, jelenségek azonosítása műholdfelvételeken. <i>A térkép jelrendszere.</i>	Utazástervezés Geocaching játék Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen GPS használata Légi-űrfelvételek elemzése <i>Az atlasz és színezhető térképek használata.</i>	A tematikus térképek ismerete és használata Tudjon pontos földrajzi koordináta alapján keresni a térképen A GPS működési elve és jelentősége Egyszerű térképvázlatok készítése <i>Ismerje a térkép fogalmát, jelrendszerét A földrajzi fókuszterület, a fő és mellékvilágítóják ismerete és használata.</i>
Fogalmak: földrajzi fókuszterület, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítóják, méretarány, aránymérték, szintvonal <i>térkép, Észak, Dél, Kelet, Nyugat, szélességi- hosszúsági kör</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: rajz és vizuális kultúra, történelem és állampolgári ismeretek, matematika, fizika		
II. Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza A lakóhely és a környező locus földrajzi sajátosságai. Társadalmi és gazdasági folyamatok a településünkön és szűkebb környezetében Természetvédelmi és ökológiai problémák és megoldásuk - gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan. <i>Lakóhely környezetének megismerése</i>	Tematikus térképek használata Lexikon, atlasz, helytörténeti és statisztikai kiadványok használata Térkép tervezése a lakóhely természeti és kulturális értékeihez Gazdasági-társadalmi élet a lakóhelyünkön-gyűjtőmunka Szemelvény feldolgozása. Tablókészítés. Tanulói kiselőadás. Egyes lakóhelyek összehasonlító elemzése. <i>Plakátkészítés lakóhelyünk természeti erőforrásairól</i> <i>Lakóhelyünk állatvilága-tablókészítés</i>	Legyen kész környezettudatos döntésekre. A tudatos fogyasztóvá válás első lépéseit tegye meg. Ismerje a környezetének természeti és kulturális értékeit. Fogalmazza meg a földrajzi jellemzők előnyeit, hátrányait Használja az iskola könyvtárát, gyűjtőmunkája legyen átgondolt, pontos <i>Ismerkedjen meg az ökológiai lábnyom fogalmával</i>
Fogalmak: kulturális érték, természeti érték, fenntartható fejlődés, ökológiai lábnyom		
Kapcsolódási pontok: matematika, technológia, biológia, történelem és állampolgári ismeretek, hit-erkölcsstan		
III. Magyarország földrajza Hazánk földrajzi fekvése, helyzete a Kárpát – medencében és Európában Magyarország felszíne, domborzata Természeti adottságaink és természeti erőforrásaink (medencejelleg, éghajlat, vízrajz, élővilág, talaj, energiahordozók, egyéb ásványi nyersanyagok). <i>Hazánk helyzete Európában és a Kárpát-medencében</i> <i>Magyarország éghajlata, vízrajza</i> Hazánk népességföldrajzi jellemzői, népesedési folyamatai Településtípusok, településhálózat és infrastruktúra Magyarországon A hazai tájtipusok földrajzi jellemzése (alföldi, dombsági és középhegyvidéki tájak). A tájak természeti erőforrásai, természetföldrajzi és társadalmi – gazdasági jellemzőik Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján A gazdasági élet telepítő tényezői, általános vonásai és területi különbségei, az ágazatok különböző szerepe, jellemző vonásai Hazánk gazdasági régiói	Topográfiai gyakorlat-kontúrtérképes feladatok megoldása. Online topográfiai játékok. Digitális térképek használata. Keresztmetszetek elemzése a tájak felszíne, éghajlata, növényzete, talaja közötti összefüggések bemutatására. A Kárpát-medence időjárásának megismerése időjárás-jelentések segítségével. Folyamatos időjárás megfigyelés. Műholdfelvétel elemzése. Korfa irányított elemzése. Népességi diagramok elemzése, készítése. Domborzati keresztmetszet készítése térkép alapján. Statisztikai adatok, diagramok, és grafikonok elemzése, következtetések levonása, összefüggések feltárása.	<i>Ismerje hazánk földrajzi fekvését, helyzetét a Kárpát-medencében és Európában.</i> Kontúrtérképen tudja ábrázolni a tanult topográfiai fogalmakat. Digitális térképek használata. Képes legyen önálló éghajlati diagramelemzésre. <i>Tudja elhelyezni hazánkat Európán belül.</i> <i>Tanári irányítással végezzen egyszerű időjárás megfigyeléseket.</i> Ismerje fel az egyes településtípusokat-, hálózatokat. Képes legyen önálló információgyűjtésre Ismerje Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, területi fejlettség különbségeit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A gazdasági élet ágazatainak főbb jellemzői <i>Magyarország nagy tájainak természeti értékei</i> Hazánk tájainak környezeti állapota és védelme A világörökség részét alkotó tájak, települések, építmények Hazánk nemzetközi kapcsolatai, Magyarország és az Európai Unió Budapest földrajza A főváros természeti, gazdasági, kulturális jellemzői, történeti emlékei A főváros környezetvédelmi gondjai, az urbanizáció jellegzetességei Régióink földrajza <i>Magyarország megyéi</i> <i>Budapest földrajza, természeti értékei</i>	Hazánk nemzetközi gazdasági szerepének igazolása a média és az internet segítségével. „Terméklista” összeállítása Magyarország legfontosabb termékeiből és kiviteli cikkeiből Nemzeti értékek, hungarikumok bemutatására iskolai kiállítás szervezése Riportkészítés: Magyarország idegenforgalmi vonzereje. Forráselemzés könyvekből, folyóiratokból és napilapokból szerzett ismeretek alapján. „Útikönyv” készítése <i>Gyűjtőmunka: Látnivalók Budapesten.</i>	<i>Ismerje hazánk nagy tájait, azokat tudja elhelyezni a kontúrtérképen tanári segítséggel.</i> ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit Legyen képes önálló gyűjtőmunkára és a gyűjtött anyag elemzésére, következtetések levonására. <i>Térképről tudja leolvasni Magyarország megyéit, megyeszékhelyeit</i> <i>Tablókészítés tanári irányítással.</i>
Fogalmak: medencejelleg, hordalékkúp, löszvidék, napfénytartam,, hő összeg, kontinentális éghajlat, nemzetiség, öregedő társadalom, természetes szaporodás és fogyás, mezőgazdaság, termőföld, szálstakarmány, hungarikum, világörökség, tartósítóipar, megújuló energiahordozó,, műanyaggyártás, teljes vertikum, veszélyes hulladék, háztartásigép-gyártás,, ipari park, logisztikai központ,, közlekedési eszközgyártás, szerszámgépgyártás, ércelések, porcelán, dohányipar, gyógy-idegenforgalom, építőanyag-ipar, üvegipar, előváros, zaj-, fény- és hőszennyezés, fejlettségkülönbség, közigazgatás, régió, regionális központ, nagykereskedelem, kiskereskedelem <i>növénytermesztés, élelmiszeripar, hulladék, idegenforgalom, turizmus, szennyezés, kereskedelem, megyeszékhely</i>		
Földrajzi nevek: Szigetköz, Dráva, Sió, Cegléd, Bodrogköz, Csepel-sziget, Mohácsi-sziget, Szentendrei-sziget, Zagyva, Bodrog, Körös, Orosháza, Makó, Algyő, Szeghalom, Kisköre, Tiszaújváros, Százhalombatta, Adria kőolajvezeték, Paks, Jászberény, Baja, Hódmezővásárhely, Békéscsaba, Győri-medence, Marcal-medence, Mosoni-Duna, Rába, Győr, Pannonhalma, Komárom, Tapolcai-medence, Badacsony, Soproni-hegység, Kőszegi-hegység, Zalai-dombság, Alpokalja, Szombathely, Zalaegerszeg, Sajó, Hernád, Aggtelek–Dómica-barlang-rendszer, Baradla-barlang, Visegrádi-hegység, Cserhát, Cserehát, Zempléni-hegység, Nógrádi-medence, Miskolc, Vác, Salgótarján, Ózd, Hollókő, Balassagyarmat, Gyöngyös, Sárospatak, Vértes, Dunazug-hegység, Gerecse, Velencei-hegység, Móri-árok, Veszprém, Ajka, Tatabánya, Pápa, Herend, Tata, Hévíz, Keszthely, Tihany, Somogyi-dombság, Tolnai-dombság, Szekszárdi-dombság, Villányi-hegység, Zala, Komló, Kaposvár, Szekszárd, Mohács, Siófok, Zalakaros, Budai-hegység, Pesti-síkság, Szentendre, hazánk nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi <i>Duna, Tisza, Balaton, Fertő-tó, Dunántúl, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl</i>		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, technológia, biológia, történelem és állampolgári ismeretek, hit-erkölcstan		
IV. A Kárpát-medence térsége A Kárpát – medence földtörténeti fejlődése, földtani szerkezete és természetföldrajzi képe A Kárpát – medence társadalmi, gazdasági képe, az országok együttműködésében rejlő lehetőségek. A társadalmi – gazdasági élet földrajzi vonásai A Kárpát-medencei térségek Magyarország és a magyarsághoz való kötődés kapcsolata.	Időszalag használata (földtörténeti események, ásványkincsek elhelyezése) Közet felismerési gyakorlat Utazás tervezése a Kárpát-medencében Projektmunka a térség és Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági kapcsolódásairól	Tudjon tájékozódni a földtörténeti időben Tudja használni az ide vonatkozó tematikus térképet. Ismerje a medence történelmi és recens társadalmi-gazdasági folyamatait

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A Kárpát-medence, mint társadalmi, gazdasági egység. A helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő hatásai.		
Fogalmak: folyószabályozás, kanyarulat-átvágás, elgátolás, felduzzasztás, gyógyforrások, ásványvízforrások, karsztvíz kiemelés, tranzit ország, gazdasági átalakulás, népességvándorlás, idegenforgalom, gazdasági függőség, piacgazdaság, magántulajdon, piaci verseny, autonómia, néprajzi csoportok, nemzeti kisebbség <i>vulkán, árvíz, talaj, öregedő népesség, nemzeti kisebbség</i>		
Földrajzi nevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Hetés, Göcsej, Ormánság, Bácska, Vaskapu, Pannon-tenger, Hargita, Vajdaság, Kárpátalja, Erdély, Erdélyi-középhegység, Felvidék, Király-hágó, Vereckei-hágó, Székelyföld, Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár Név: Vásárhelyi Pál, Kaán Károly, Tessedik Sámuel, Zsigmondy Vilmos		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, biológia, történelem és állampolgári ismeretek		
V. Európa földrajza		
Európa általános természet-, és társadalom-földrajzi képe Európa országainak természet-és társadalomföldrajza Az Európai Unió társadalmi-gazdaság szerepe	Digitális térképek használata, kontúrtérképek Adatgyűjtés a különböző informatikai eszközök segítségével	Ismerje fel a természet-, és gazdaságföldrajz összefüggéseit
Közép – Európa tájainak és országainak természet-, és társadalomföldrajza Közép-Európa tipikus tájai: mediterrán táj, feltöltött alföld, üdülőövezet, kikötői övezet A térség országainak közös és eltérő földrajzi vonásai Németország szerepe az európai gazdaságban	Tematikus térképek használata. Szemelvények Plakátkészítés Összefüggésszrendszerek kialakítása.	Ismerje fel, hogy a földrajzi fekvés és helyzet milyen hatással van az egyes országok társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére. Képek, leírások alapján ismerje fel a tipikus tájakat. Legyen képes önálló információgyűjtésre.
<i>Németország nagy tájai, termesztett növényei, egyes nyersanyagai, főbb iparágak</i> Csehország és Lengyelország Közép-Európa magashegységei: az Alpok, és a Kárpátok természeti adottságai, hasonló életfeltételei, a gazdasági fejlettség különbségei Alpok országai: Ausztria, Szlovénia Kárpátok országai: Szlovákia, Románia <i>Kárpátok formakincse</i>	<i>Gyűjtőmunka: nagyvárosok és főbb iparágai</i> Az országok gazdasági fejlettségének összehasonlítása statisztikai adatsorok, grafikonok és diagramok alapján. <i>Képek gyűjtése az adott témához</i>	<i>Atlaszhasználat, városok keresése, méretének meghatározása</i> Legyen képes adatok alapján egyszerű diagram készítésére.
Fogalmak: turzás, lagúna, rögvidék, városvonal, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, családi farmgazdaságok, gleccser, kultúrtáj, havasi pásztorkodás, hegyvidéki gazdálkodás, műanyagipar, moréna, népesséeloszlás, integráció, szabadkereskedelem, valuta, árfolyam, gazdasági szerkezet, vám, teljes jogú tagság, társult tagság, dűnesor, külföldi tőke, világváros, letelepedési engedély, munkavállalási engedély, Schengeni övezet, gyűrthegeység, középhegység, röghegység, síkság, alföld, medence, nemzetiség, Euro, karsztformák.		
Földrajzi nevek: A földrész részei, Cseh-medence, Duna-delta, Germán-alföld, Kárpátok, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Morva-medence, Német-középhegység, Szilézia, <i>Vízrajz:</i> Balti-tenger, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Elba, Fekete-tenger, Odera, Rajna, Vág, Visztula, Európa itt tanult országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai <i>Európai Unió, Balti-tenger, Fekete-tenger, Kárpátok, Német-alföld, Lengyel-alföld, Berlin, Prága, Varsó</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, történelem és állampolgári ismeretek		

A továbbhaladás feltételei

- Ismerje fel, hogy a földrajzi fekvés és helyzet milyen hatással van az egyes országok társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére.
- A tanuló tudja bemutatni hazánk természeti és társadalmi – gazdasági jellemzőit megadott szempontok alapján.
- Tudja ismertetni hazánk tájainak természeti és társadalmi – gazdasági jellemzőit különböző térképi információk alapján.
- *Ismerje a térkép fogalmát*
- *Ismerje hazánk földrajzi fekvését, helyzetét a Kárpát-medencében és Európában.*
- *Ismerje hazánk nagy tájait, azokat tudja elhelyezni a kontúrtérképen tanári segítséggel.*
- Ismerje fel a természeti adottságok szerepét, hatását az egyes térségek gazdasági életében.
- Tudja elhelyezni a kontúrtérképen az egyes témákhoz kapcsolódó topográfiai fogalmakat, tudja meghatározni és megfogalmazni azok földrajzi fekvését, helyzetét.
- Legyen képes önálló információgyűjtésre, és tanári irányítással tudja azokat feldolgozni.
- Ismerje hazánk környezeti értékeit, tudjon helyi és országos példát mondani környezetvédelmi intézkedésekre, célokra, feladatokra.
- Ismerje lakókörnyezete természeti-társadalmi értékeit, tudja azokat bemutatni.
- Ismerje az Európa általános természeti és társadalmi földrajzát.
- Legyen képes bemutatni az Európai Unió kialakulását, működésének elveit.
- Tudja bemutatni megadott szempontok alapján Európa tanult országait.

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Észak-, Nyugat-, Dél-, Kelet-Európa országainak természet földrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzése
- Az Európán kívüli világ jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak a megismerése
- A távoli kontinensek földrajzi komplexitásának a már tanult, elemző-összehasonlító feldolgozása
- Tényleges adatok, statisztikai adatsorok és különböző típusú diagramok összehasonlító elemzése.
- *Egyszerűbb diagramok segítségével történő elemzése.*
- A természeti adottságok és a gazdasági élet kölcsönhatásainak bemutatása.
- *Önálló ismeretszerzés, rendszerezés folyamatos fejlesztése*
- Helyes képzetek kialakítása a környezet elemeinek (domborzati formák, népesség) méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok nagyságrendjéről.
- *Legyen képes a főbb környezeti elemek méreteinek összehasonlítására.*
- A tipikus tájak megadott szempontok szerinti önálló bemutatása, jellemzése.
- Digitális eszközök használata adatgyűjtéshez, rendszerezéshez, prezentációhoz.
- Irányított tanulói kiselőadás az egyes országok természeti és gazdasági sajátosságairól, a magyar utazók, földrajzi felfedezők szerepéről a Föld és népeinek megismerésében.
- Az eddig tanult természetföldrajzi elemek szintetizálása a földrajzi övezetesség rendszerében.
- *Egyre nagyobb önállóság a gyűjtőmunkában*
- Állampolgári-gazdálkodási-pénzügyi tudatosság a piacgazdasági körülmények között

Éves óraszám: 54

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
I. Európa földrajza		
Észak – Európa országainak közös és egyedi földrajzi vonásai, kapcsolatuk a természeti környezettel	Digitális információk gyűjtés a térség országairól.	<i>Tudja leolvasni térképről a kontinens tájait, országait, azok fővárosát</i> <i>Tudja a nagyobb európai országokat.</i>
Nyugat – Európa országainak természetföldrajzi képe A történelmi múlt hatása a mai gazdasági életre Átalakuló ipari körzetek, új ipari ágazatok megjelenése (Franciaország, Egyesült Királyság)	Gyűjtőmunka: Észak-európai termékek, gyárak Magyarországon A földrajzi fekvés és helyzet hatása Nyugat-Európa országaira Statisztikai adatok elemzése	Tudja a topográfiai fogalmakat.
Dél – Európa országainak általános és egyedi földrajzi vonásai A mediterrán táj, a kikötő és az üdülő övezet, mint tipikus táj A térség természetföldrajzi adottságai és társadalmi képe (Kiemelten: Spanyolország, Olaszország, Horvátország, Görögország)	Műholdfotó elemzés (Párizs városszerkezete) Mediterrán szokások, étkezés-gyűjtőmunka, kiselőadás	Gyűjtőmunkája legyen átgondolt, alapos
Kelet-Európa jellegzetes természet és társadalom-földrajzi vonásainak bemutatása (Kiemelten: Oroszország és Ukrajna) Európa fekvése, nagy tájai, országai Látnivalók, érdekességek	Idegenvezetői bemutatás (a római kultúra emlékei Dél – Európában) PPT, film a Vatikánról Projekt munka Összehasonlító elemzés (az Urál két oldalán)	Tudja olvasni a diagramok adatait, végezzen kisebb elemzéseket.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	<i>Tablókészítés- Látnivalók Európa országaiban</i>	
Fogalmak: fjord, moréna, karsztjelenség, mezőgazdasági szövetkezet, árapály-erőmű, világváros, agglomeráció, leányvállalat, gyűrthegeység, középhegység, röghegység, síkság, alföld, medence, nemzetiség, Euro, karsztformák.		
Földrajzi nevek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Holland-mélyföld, Izland, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence, Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv; Vízrajz: Adriai-tenger, Bodén-tó, Dnyeper, Ebro, Északi-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Pó, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Volga Európa itt tanult országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai <i>Északi-tenger, Skandináv-félsziget, London, Párizs, Róma, Földközi-tenger, Ural</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, történelem és állampolgári ismeretek		
II. Az Európán kívüli kontinensek földrajza Afrika A kontinens általános természet, – és társadalom-földrajzi képe A trópusi övezet jellemzői A sivatagok és az oázisok, mint tipikus tájak, az „éhségövezet” A kontinens társadalmi – gazdasági problémái A földrész országai (Kiemelten: Egyiptom, Dél-afrikai Köztársaság, az arab világ) Afrika fekvése, nagy tájai, éghajlata Ausztrália és Óceánia Természeti képe, társadalmi – gazdasági jellemzői A kontinens földrajzi fekvése, eltérő természeti képe Sarkvidékek Hideg övezet	Tankönyvi szöveg és ábraelemzés Tematikus térképek használata Lexikon, atlasz, kézikönyv és statisztikai kiadványok használata Plakátkészítés- Az utazási irodák ajánlata <i>Plakátkészítés Afrika állatvilágáról</i> Élet a sivatagban-gyűjtőmunka Szemelvény feldolgozása. Tablókészítés. Tanulói kiselőadás. <i>Ausztrália különleges állatvilága- tablókészítés</i> Sarkvidékek összehasonlító elemzése, prezentáció	Használja pontosan a tanult földrajzi szakkifejezéseket, topográfiai fogalmakat Afrika fekvését tudja viszonyítani a többi kontinenshez Képes legyen elhelyezni a tanult topográfiai fogalmakat Ismerje Afrika éghajlatait, gazdaságföldrajzát. <i>Afrika éghajlatának ismerete: évszakok jellemzése, növény és állatvilág</i> Használja az iskola könyvtárát, gyűjtőmunkája legyen átgondolt, pontos Tudja Ausztrália természeti és gazdaságföldrajzát. Tudja megmutatni különböző méretarányú térképen a tanult topográfiai fogalmakat.
Fogalmak: tagolatlan partvidék, tengerszoros, táblás vidék, árokrendszer, bazalttakaró, szénhidrogének, időszakos folyó, vádi, zuhatag, gyarmat, bevándorló népek, busmanok, malájok, népsűrűség, oázis rétegvíz, artézi kút, éhségövezet, korall, vízválasztó hegység, farm, gépesített nagyüzem, túllegeltetés, talajváltó szigetvilág, fejlődő ország, földhőerőmű. Földrajzi övezetesség, szélrendszer, éghajlat és vízválasztó hegységek, elsivatagosodás. <i>Egyenlítő, Baktérítő, Ráktérítő, óceáni medence, emberfajta, fehérek, néger, vándorló állattenyésztés, gazdaság, mezőgazdaság, ipar, nyersanyag</i>		
Földrajzi nevek: Gibraltári-szoros, Afrikai-közetleme, Afrikai-ösföld, Madagaszkár, Atlasz, Afrikai-árokrendszer, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró-csoport, Szahara, Száhel övezet, Guineai-öböl partvidéke, Tanganyika-tó, Csád-tó, Viktória-tó, Kalahári-medence, Egyiptom, Vörös-tenger, Nílus, Nasszer-tó, Szezi-csatorna, Kongó-medence, Kongó, Niger, Guineai-öböl, Kairó, Nyugat-ausztráliai-ösföld, Nagy- Vízválasztó-hegység, Ausztráliai-alföld, Nagy- Ártézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Ausztráliai-öböl, Murray, Darling, Canberra, Melbourne, Sydney, Pert, Óceánia, Pápua-Új-Guinea, Hawaii-szigetek, Új-Zéland, Wellington Tarktis Antarktisz. <i>Afrika, Atlanti-óceán, Indiai-óceán, Földközi-tenger, Szahara, Ausztrália</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Név: Teleki Sámuel, Magyar László,		
Kapcsolódási pontok: fizika, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, hit-erkölcstan		
Amerika Észak-, Közép-, Dél-Amerika eltérő természet – és társadalom-földrajzi képe Földrajzi övezetesség a kontinensen Az ültetvény, a farmvidék, a technológiai park és az agglomerációs zóna, mint tipikus táj. Amerika jellegzetes országainak hasonló és eltérő természet – és társadalom-földrajzi jellemzői Amerika társadalomföldrajz, népességszűrés, városiasodás Észak – Amerika: USA, Kanada Közép – Amerika: Mexikó Dél – Amerika: Brazília Amerika fekvése, részei, nagy tájai, éghajlata, országai.	Tájleírás képek alapján. Topográfiai gyakorlat-kontúrtérképes feladatok megoldása. A tipikus tájak bemutatása megadott szempontok alapján. Világhírű amerikai cégek. Időzónák Adatgyűjtés digitális eszközök segítségével <i>Dombortérkép készítés</i>	Tematikus térkép segítségével tudjon tájékozódni az időzónák között. <i>Tudja leolvasni térképről a kontinens tájait, országait, azok fővárosát.</i> Összefüggések kiemelése, rendszerbe helyezése.
Fogalmak: tagolt partvidék, szárazföldi kőzetlemez, óceáni kőzetlemez, lemezalábukás, lánchegység, hegylánc, földhíd, hurrikán, tornádó, indián, eszkimó, mesztic, mulatt, kreol, ültetvényes gazdálkodás, valódi mérsékelt öv, szárazföldi terület, száraz-kontinentális éghajlat, füves puszták (pampa), , agglomeráció, városiasodás, ingázás, technológiai park, termelékenység, csúcstechnológia, <i>éghajlat, idő, időjárás, jégtakaró, övezetek, övek, tóvidék, ingázás,</i>		
Földrajzi nevek: Andok, Pacifikus-hegységrendszer, Tűzföld, Brazil-felföld, Guyanai-felföld, Amazonas, Orinoco, Paraná, Panama-csatorna, Titicaca-tó, Antillák, Karib (Antilla)- tenger, Kuba, Pampa, Brazília, Argentína, Rio de Janeiro, Buenos Aires Chile, Mexikó, Kaliforniai-félsziget, Mexikói-fennsík, Mexikói-öböl, Mexikóváros, Jeges-tenger, Grönland, Bering- szoros, Floridai-félsziget, Labrador-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Sziklás-hegység, Préri, Colorado-fennsík, Nagy-medence, Kanadai-tóvidék, Mississippi, Colorado, Szent Lőrinc-folyó, Niagara-vízesés, Nagy-tavak, Felső-tó, Huron-tó, Erie-tó, Ontario-tó, Michigan-tó, Szilícium-völgy, Washington, Chicago, Detroit, New York, New Orleans, Houston, Los Angeles, San Francisco, <i>Andok, Amazonas, Kuba, Brazília, Mississippi, Niagara-vízesés, Nagy-tavak, New York, Washington</i>		
Név: Kolumbusz, Amerigo Vespucci		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, technológia, biológia, történelem és állampolgári ismeretek, hit-erkölcstan		
Ázsia Általános természet - és társadalom-földrajzi képe, szigetek keletkezése Eltérő adottságok és sajátos társadalmi – gazdasági fejlődési utak a kontinensen, a világ új gazdasági központja, technológia-átvitel. A tájga, a „monszunvidék”, a magashegység és az öntözéses gazdálkodás területei, mint tipikus tájak A földrész jellemző országai és térségei: Japán, Kína, India, Délkelet – Ázsia, Délnyugat - Ázsia Ázsia fekvése, nagy tájai, országai	Kisfilm: Himalája Könyvtári kutatómunka Adatgyűjtés ismert ázsiai termékekről Termelési adatok nagyságrendjének érzékeltetése Tanulói kiselőadás Vita a túlnépesedésről <i>Élet Kínában-gyűjtőmunka</i>	Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni az egyes országokról <i>Tudja leolvasni térképről Európa és Ázsia határát</i> Tudja megmutatni különböző méretarányú térképen a tanult topográfiai fogalmakat Tanári irányítással tudja megfelelően használni a különböző információhordozókat

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: vulkáni szigetív, mélytengeri árok, monszun szélrendszer, tájfun, cunami, soknemzetiségű állam, népességrobbanás, agrár ország, ipartelepítés, árasztásos termelés, „kis tigrisek”, nehézipari körzet, technológia-átvitel, jurta, övezetes mezőgazdaság, mezőgazdasági nagyüzem, szövetkezeti gazdaság, csővezetékes szállítás, területi munkamegosztás <i>lefolyástalan terület, népcsoportok, vallások, állam,</i>		
Földrajzi nevek: Eurázsia-közetlemeze, Közép-szibériai- fennsík, Dél-kínai- hegyvidék, Urál, Altáj, Tien-san, Kunlun, Pamír, Kaukázus, Takla-Makán, Csomolungma, Ob, Jenyiszej, Jangce, Sárga-folyó, Gangesz, Indus, Brahmaputra, Mekka, Jeruzsálem, Közel-Kelet, Perzsa (Arab)- öböl, Arab-félsziget, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, Szaúd-Arábia, Kis-Ázsia, Boszporusz, Dardanellák, Törökország, Ankara, Isztambul, Dél-Ázsia, Hindusztáni-félsziget, Dekán-fennsík, Hindusztáni-alföld, India, Újdelhi, Calcutta, Mumbai, Japán-szigetek, Tokió, Osaka, Indonéz-szigetvilág, Indokínai-félsziget, Koreai-félsziget, Hongkong, Szingapúr, Tajvan, Koreai Köztársaság (Dél-Korea) Szöul, Indonézia, Fülöp-szigetek, Kínai-alföld, Peking, Sanghaj, Kaszpi-tenger, Aral-tó, Bajkál-tó, Tibet, Góbi, Szibéria, Távol-Kelet, <i>Ázsia, Eurázsia, Himalája, hegységrendszer, Kína, kőolaj, földgáz, kereskedelem</i> Név: Lóczy Lajos, Cholnoky Jenő, Reguly Antal, Körösi Csoma Sándor		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, biológia, történelem és állampolgári ismeretek		
III. A földrajzi övezetesség rendszere A földrajzi övezetességet kialakító tényezők, oksági viszonyrendszer Az éghajlati viszonyok és a jellemző tápláléknövények közötti összefüggések feltárása A globalitás-lokalitás megértése, a pillangó-effektus A szoláris övezeti rendszer és a földrajzi övezetesség összefüggései Klíma jellemzésének szempontrendszere A hideg, a mérsékelt és a forró övezet éghajlatai A függőleges övezetesség Az övezeteket veszélyeztető környezeti problémák <i>A földrajzi övezetesség, főbb övezetek és azok jellemzése</i>	Éghajlati grafikon elemzése Aktualitások gyűjtése Az El-Nino jelenség Statisztikai adatok elemzése A földrajzi fekvés hatása Nyugat-Európa országaira Utazás egy adott éghajlatra: mit viszek a bőröndben? <i>Tablókészítés- ez egyes területek természetes növényeiről</i>	Ismerje fel a természet-, és gazdaságföldrajz összefüggéseit Tudja a klimatikai fogalmakat. Tudjon a globális felmelegedésről, és annak következményeiről Tudja olvasni a diagramok adatait, végezzen kisebb elemzéseket Gyűjtőmunkája legyen átgondolt, alapos <i>Ismerje az övezetek főbb jellemzőit. Tipikus képek, filmrészletek alapján ismerje fel az egyes klímákat.</i>
Fogalmak: Szoláris és valódi éghajlati övezetesség, földrajzi övezetesség, övezet, öv, terület, vidék; zonális talaj, természetes élővilág, függőleges övezetesség, erdőhatár, hóhatár <i>környezetkárosítás, tipikus táj</i>		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, biológia, technológia		
IV. Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa A gazdasági ágazatok, és a térségek fejlettségbeli különbségei Pénzügyi alapfogalmak A pénzügyi szolgáltatások megismerése A hitelfelvétel és eladósodottság folyamata világ, nemzetgazdaság és az egyén szintjén. A foglalkoztatás és a munkaerőpiac <i>Egyszerű pénzügyi alapfogalmak.</i>	A GDP/fő alapján fejlettségi kategóriák meghatározása Folyamat – mozaik ábra elemzése Pénzügyi folyamatokhoz kapcsolódó hírek, adatok gyűjtése, értelmezése, vélemények ütköztetése Egyszerű valutaváltási számítások Családi bevétel-kiadás számítása Kisfilm: a vállalkozási formák	Banki internetes információk alapján az igénybe vehető szolgáltatások megismerése. Osztálykirándulás költségvetésének az elkészítése. Legyen tisztában a takarékoság életkorra vonatkoztatható döntéseivel (energiatakarékosság, háztartási gépek energiaszállása) Tudjon az internetes vásárlás, előnyeiről, veszélyeiről

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	<i>Vásárlás, bankkártyás fizetés, pénzfelvétel.</i>	
Fogalmak: gazdasági szerkezet, GDP, költségvetés, eladósodás, globalizáció, adósságválság, infláció, tőzsde <i>pénz, valutaváltás, munkanélküli, bank, bankkártya</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, történelem és állampolgári ismeretek, technológia		

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló legyen képes az egyes kontinensek, tájak, országok természeti és a társadalmi – gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatsorok elemzésére, alapvető összefüggések felismerésére
- Tudja bemutatni megadott szempontok alapján az egyes kontinenseket, tipikus tájait, legfontosabb országait
- Legyen képes különböző térképi információk felhasználására, az egyes kontinensek és azok tipikus tájainak, illetve országainak bemutatása során
- Tudja megmutatni különböző méretarányú térképen az egyes témákhoz kapcsolódó topográfiai fogalmakat
- *Ismerje a kontinensek egymáshoz viszonyított helyzetét*
- *Tanári irányítással tudja leolvasni térképről a kontinensek határait, tájait, országait, valamint az egyes országok fővárosát*
- Legyen képes önálló információgyűjtésre és tanári irányítással tudja azokat feldolgozni
- Tudjon egy-egy példát mondani az adott táj természeti és társadalmi környezetének alapvető összefüggéseire tanári segítséggel
- Lássa a természetföldrajzi övezetesség komplexitását a már megtanult tartalmak felhasználásával.
- Megadott szempontok alapján tudjon elemezni egy éghajlatot.
- *Ismerje a pénzpiaci alapfogalmakat, tudjon egyszerű költségvetést készíteni*
- Tudja a piacgazdaság alapvető működését, a hitel és eladósodás állami és privát következményeit

IDEGEN NYELVEK

(3 – 8. évfolyam)

ANGOL

(3-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

Kommunikációs kompetenciák – Anyanyelvi kompetenciák

Az idegen nyelv elsajátítása közben a tanulóknál tudatosabbá válik az anyanyelv használata.

- nyelvtani kategóriák tudatos használata,
- mondat szerkezeti sajátosságok felismerése,
- pragmatikai különbségek tudatosítása (direct, indirect megfogalmazás).
- szövegtípusok eltérő sajátosságai magyar és angol nyelven.
- Fordítási feladatokban a magyar nyelvű célnyelvi szövegek létrehozásakor az anyanyelvi készségek komplex alkalmazása.

Kommunikációs kompetenciák - Idegen nyelvi kommunikáció

A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg.

- Hallott szöveg értése, különféle beszélők beszédprodukciója alapján, globális szövegértés – konkrét adatok keresése.
- Különböző szövegtípusokba tartozó írott szövegek értése, a felszíni jelentésen túlmenő értelmezése.
- Vélemény megfogalmazása és állásfoglalás párban és csoportban
- Különböző egyszerűbb szövegfajták (levél, napló, beszámoló, újságcikk, összegzés, mese stb.) létrehozása.
- Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.
- -Beszéd-készség fejlesztése: hangképzés, hanglejtés, folyékonyság.
- Különböző kommunikációs szituációk megismerése, pragmatika.
- Kulturális különbségek nyelvi szinten való megjelenésének felismerése.
- Lexikai, grammatikai, stilisztikai ismeretek.
- Problémamegoldás, írásbeli és szóbeli önkifejezés idegen nyelven.

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

- Nyelvtani szerkezetek, mint képletek használata, egymást kizáró vagy feltételező nyelvtani szerkezetek közötti logikai kapcsolat, sorrendiség.
- Szigorú struktúrájú szövegfajták mintázatának követése.
- A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek
- Angolszász mértékegységek készségszintű használata.
- Táblázatos vagy más formában megjelenített, számokat és egyéb adatokat tartalmazó információ értelmezése.

Természettudományos és technikai kompetenciák

Az angol óra tevékenységei hozzájárulnak a természeti és társadalmi jelenségek jobb megértéséhez, a köztük lévő összefüggések felismeréséhez, ezen keresztül a környezettudatosság alakuláshoz.

- Egyszerűbb ismeretterjesztő szövegek megértése idegen nyelven.
- Technikai jellegű információk szerzése idegen nyelven, és annak értelmezése.
- Tárgyak, történések egzakt leírása, egyértelmű definiálása.
- Ismert nyelvtani szabályszerűségek alapján új nyelvi elemek viselkedésének megjóslása.
- A természetes és a mesterséges környezet megkülönböztetése.
- Kérdések megfogalmazására, problémák azonosítása.
- Bizonyítékok keresésére, értékelésére.
- Következtetések levonása, döntések meghozatala.

Digitális kompetenciák

Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa.

- Nyelvtanulást segítő IKT eszközök használata.
- Az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.
- Online nyelvtanulás, elektronikus szótárak használata, elektronikus levelezés.
- Interneten való információkeresés idegen nyelven.
- Elektronikus tárhelyek és oktatási célú közösségi oldalak használata.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák

A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata.

- Az angolszász országok kultúrájának és történelmének megismerése révén széleskörű interkulturális készségek.
- Az angol nyelv elsajátítása, mint a multikulturális társadalomban való hatékony részvétel alapfeltétele.
- A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg.

- A célok pontos meghatározása a nyelvtanulás során, a célokhoz rendelt lépések és tanulási ütem tervezése.
- Kockázatvállalás az idegen nyelvi produkció során, melynek eredményeként a siker érzés megismerése és bizonyos esetekben az esetleges sikertelenséggel a kudarcátürése fejlesztése.
- Alternatív megoldási lehetőségek együttes elfogadása.
- Problémák megvitatása, döntéshozatal és ezekről beszámoló készítés, mindezek segítik a felkészülést a munkavállalásra.
- A nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek.

- Egyszerűbb irodalmi szövegek befogadása idegen nyelven.
- Tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységek és az alkotással kapcsolatos tartalmak
- Műalkotásokra való reakció kifejezése idegen nyelven.
- Művészi igényű idegen nyelvi szövegek létrehozása.
- Mű illusztráció, illetve az idegen nyelvi szövegre adott képi válasz.
- Szerepjáték, beszédhelyzetek dramatizálása.

A tanulás kompetenciái

Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra.

- A célok pontos meghatározása a nyelvtanulás során, a célokhoz rendelt lépések és tanulási ütem tervezése elősegíti az egyéni tanulás fejlődését.
- Nyelvtanulást segítő eszközök autonóm használata. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.
- Kiemelt fejlesztést igénylő részképességek behatárolása, azokra való fókuszálás.
- Az idegen nyelvtanulással kapcsolatos motivációk tudatosítása.

- Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére.
- Képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának céljai és feladatai

- A nyelvoktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: kedvet ébresztetni a nyelv tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat és megalapozni a későbbi nyelvtanulást.
- A nyelvtanuláshoz való pozitív hozzáállás kialakítása, közös munkában való részvétel.
- A nyelvtanulás járuljon hozzá a gyermek intellektuális, érzelmi és közösségi fejlődéséhez.
- A tanulóban alakuljon ki az érdeklődés a nyelvtanulás iránt.
- A nyelvtanulás során a gyermek sikerélményhez juttatása.
- Szeresse meg a nyelv tanulását, és általa gazdagodjon személyisége, bővüljenek társas kapcsolatai, ismeretei a világról.
- A cselekvésre épülő, játékos-énekes feladatokon keresztül történik a tanulás a kezdeti időszakban.
- A receptív készségek továbbfejlesztése.
- A kommunikációs készség fejlesztése.
- Szókincsbővítés képek, szituációk segítségével.
- Kialakítani azt az igényt, hogy idegen nyelven is szívesen olvassanak (először könnyített, illusztrált szövegeket).
- Folyamatosan kialakítani azt a tanulóban, hogy az idegen nyelv segítségével új információkat szerezhetünk
- Az alapvető nyelvtanulási stratégiák kialakítása, helyes alkalmazása.
- Alapvető nyelvi szabályok, összefüggések tapasztalása, megértése és alkalmazása.
- A nyelvi struktúrák automatizálása.
- Folyamatosan azt kialakítani, hogy saját hibáikat észrevegyék, s bátran javítsák azt.
- Az osztálytermen kívül is merjék használni az idegen nyelvet.
- Bővüljenek ismeretei az angol nyelvterület országainak életéről és kultúrájáról.
- Az adott kultúrában a tőlünk különböző ünnepek megismerése.
- Játékosan megismerkedjen tőlünk különböző népek kultúrájával.
- Kreatívan és fantáziadúsan, bátran használja a nyelvet.
- A kommunikációs kompetencia fejlesztése idegen nyelven is.
- Az IKT alapvető alkalmazásainak megfelelő használata.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze, ezért minden esetben szükség van a megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott elősegítésére.

Az olvasási és írásnehézségekkel küzdő tanulók esetében az auditív tanulási módszerek eredményesebbek. A beszéd- és kommunikációs zavarok, beleértve a nonverbális kommunikáció zavarait is, gátolhatják a mozgáskorlátozott tanuló aktív részvételét az idegen nyelvi szóbeli kommunikációban – ebben az esetben az érintett funkciók kiemelt fejlesztése, esetleg az írásbeli kommunikáció előtérbe helyezése jelenthet megoldást.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak tanulók esetében az idegen nyelv elsajátításához meg kell tanítani annak pontírási betűhasználatát, valamint az elektronikus szótár kezelését. Az ismeretsajátításban hangsúlyosabb szerepet kap a hallás útján történő nyelvtanulás.

A gyengénlátó és látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók számára az idegen nyelvek tanulása a látó társadalomba való beilleszkedést és az esélyegyenlőséget is célozza. Ennek érdekében kiemelten fontos a mindennapokban előforduló nehezített élethelyzetek gyors megoldását lehetővé tevő (információkérés, tájékozódás, segítségkérés, fejlett kommunikációs készség kialakítása az idegen nyelv használatában) tartalmak kialakítása. A pozitív attitűd magában foglalja a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést. A látássérült tanulóknál a megfelelő látási kontroll hiányának következtében nehezített a kommunikáció, a metakommunikáció által terjedő információk feldolgozása, érzékelése, megértése és alkalmazása. Tanári irányítással válnak képessé a

kommunikációban használt paralingvisztikai eszközök használatára (a beszédhang minőségének változtatása, az arckifejezések, gesztusok alkalmazása). Hátrányait az ép érzékszervek segítségével más területek fokozott kiművelésével is pótolhatják. A tanítás-tanulás folyamatát a hallás utáni tanulás hangsúlya jellemzi, ezért a hallási figyelem és az emlékezet fejlesztése szükséges. Az információs és kommunikációs technikák alkalmazási képességének fejlesztése (interkulturális kommunikációs lehetőségek), speciális szoftverek, az elektronikus szótár használatának megtanítása javasolt.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az idegen nyelv oktatása a tanulók nyelvi fejlettségi szintjének mértékétől függ. Az oktatás folyamatában jelentős hangsúlyt kap az írásos forma.

Komplex nyelvi fejlesztésre van szükség, speciális feladatokra és módszerekre a nyelvi kommunikáció lehető legteljesebb értékű elsajátításának céljából. Kívánatos a korszerű idegennyelv-tanítás módszereinek alkalmazása, a köznapis helyzetekben történő kommunikációfejlesztés esetükben is. Az ismeretszerzésben fontos szerepe van a vizuális csatornáknak, és az okoseszközök alkalmazásának, a tanítás, tanulás során igyekszünk ezt támogatni.

Siket tanulók esetében fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, a digitális tananyagok alkalmazása.

Az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés. Előtérbe kerül a korszerű tanítási módszerek alkalmazása, a köznapis helyzetekben történő kommunikációfejlesztés.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt e kompetencia fejlődéséhez több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre lehet számítani. Előfordulhat, hogy a tanuló nyelvi állapota, képességprofilja a tananyag mennyiségének csökkentését, módosítását, elhagyását és/vagy változatos segédeszközök biztosítását indokolja.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az Irányelv értelmében az enyhe értelmi fogyatékos tanulók 3-6. évfolyamban kötelező jelleggel még nem tanulnak idegen nyelvet.

A tananyag elsajátítása egyénre szabott módszerekkel és ütemezéssel történik. A követelmények évfolyamonként csak irányadók, egyéni sajátosságtól függően követelhetők, ezért külön nem tüntetjük fel azokat.

A képességfejlesztésben hangsúlyos a közvetlen érzéki tapasztalat és a tárgyi cselekvés. A nyelvtanulási stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének. A nyelvtanulás a természetes nyelvsajátításra épül, középpontjában a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, fejlesztése áll. Az idegen nyelv olvasásának, írásának tanítása csak fejlettség szerint, a tanulóban erősödő igény alapján kívánatos. Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben az elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése, valamint új memóriastratégiák kialakítása és fejlesztése céljából.

A sikeres nyelvtanulás érdekében szükség van a hosszabb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az idegen nyelv oktatása a gyermekek nyelvi fejlettségi szintjének mértékétől függ.

Az oktatás folyamatában komplex nyelvi fejlesztésre van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. Az egyéni adottságokat figyelembe véve feladat a beszédhallás, a hangos beszéd, a helyes ejtés fejlesztése. Az ismeretszerzésben a sérülés típusa szerint fontos szerepe van a hangsúlyeltolódásnak a vizuális- illetve az akusztikus csatornáknak irányába, a tanítás, tanulás során szükséges ezt támogatni (pl. dadogók esetében írásbeliség, diszlexiás tanulóknál pedig az auditív módszerek).

Az alapozó évfolyamokon az adott idegennyelv vokális jellemzőinek (zene, ritmus, rím, csengés) megismerése meghatározó. Egy egyszerű, a mindennapokban jól használható alapszókincs kialakítása jó lehetőség az általános verbális munkamemória, a szófelidézési és szótárolási képesség fejlesztésére Multiszenzorális támogatás segítségével az érintett tanulók szókincse, szótanulási mechanizmusa fokozatosan bővíthető. Egyszerűbb nyelvtani viszonyok

megértését, későbbi alkalmazását változatos szituációkban, sokféle párbeszédben érdemes adaptálni. Az idegen nyelvi írásbeliség kialakítása az egyéni sajátosságokhoz igazodó mérlegelést igényel.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az oktatás függhet a gyermek kommunikációs szintjétől. Az idegen nyelv oktatásához szükséges, hogy a gyermek kommunikatív módon, változatos kontextusokban és funkciókban használja az anyanyelvét.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében az idegen nyelvek tanításánál a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt.

Az oktatás folyamatában komplex nyelvi fejlesztésre van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. Fontos célkitűzés az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak tudatos, elnyújtott felépítése, a szóbeli és egyéni fejlődéshez mérten, írásbeli kommunikáció változatos fejlesztése.

A tudásátadás során szükséges a figyelemfenntartás, a feladatszervezés és a motiváció felkeltésének vizuális támogatása, a párhuzamosan több csatornán történő szemléltetés, valamint az IKT alapú technikák használata.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaaorientáció folyamatát is.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Azon diákok számára, akik az átlagosnál szélesebb körű előzetes angol nyelvi ismeretekkel rendelkeznek, illetve az idegen nyelv elsajátítására különösen fogékonyak, lehetővé tesszük a normál tantervénél gyorsabb ütemű haladást, illetve a normál szintet meghaladó ismeretek elsajátítását. Az ilyen tanulóknak lehetőségük nyílik a már megismert témakörökön belüli szókincsbővítésre, illetve érdeklődésük szerinti újabb témakörök feldolgozására. Megismerkednek a pragmatika alapjaival (már ismert lexikai elemek konnotációja, stilisztikai értéke, idiomatikus kifejezések, beszélt nyelvi fordulatok stb.) és különböző speciális regiszterekkel (szépirodalmi, publicisztikai, diáknyelvi, tudományos stb.). A hallott szöveg értését autentikus hanganyagok segítségével fejlesztjük, megismerkedünk különféle anyanyelvi és nem anyanyelvi dialektusokkal. Az olvasott szöveg értését az egyszerűsített szövegeken túl különféle, már megismert szövegtípusokba tartozó autinetikus szövegekkel fejlesztjük (mesék, rövid cikkek stb.), illetve a diákok érdeklődése szerinti újabb szövegtípusokkal ismerkedünk (szakszöveg, használati utasítás, drámai szövegek, műkritika stb.). A beszédkézség magasabb szintű elsajátítására a kiselőadások és a hétköznapi szituációk dramatizálásán túl a kisebb drámai előadások kínálnak lehetőséget. Bátorítjuk az idegen nyelv használatát az osztálytermen kívül is. Különösen nagy figyelmet fordítunk az anyanyelvi nyelvhasználatot minél jobban megközelítő hangképzésre és hanglejtésre. Az íráskészség terén szintén a normál követelményeken túli szövegtípusok létrehozását, hosszabb írott szövegek igényes megalkotását célozzuk meg. Diákjainkat felkészítjük különféle tanulmányi versenyekre, nyelvi vetélkedőkre.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

Az angol nyelv szorosan összefügg a magyar nyelv tanításával, ugyanis, a gyermeknek tisztában kell lennie anyanyelve és a célnyelv szabályainak összességével, hogy tudatos nyelvhasználó lehessen. A különböző fordítási feladatok során (angol-magyar) törekednie kell a minél magyarosabb fordításra, ezzel erősítve anyanyelve tudatos használatát is.

Matematika

Az angol nyelv tanítása több ponton kapcsolódik a matematikai ismeretek bővítéséhez, különböző halmazok, diagramok készítése, értelmezése által, a számok írása, olvasása közben.

Történelem és állampolgári ismeretek

Az angol nyelv tanítása során fontos, hogy a célnyelv elsajátítása közben megismerkedhetünk az adott nyelvet beszélő népek életével, kultúrájával, irodalmával és történelmével. Elengedhetetlen, hogy a tanulók ismerjék saját népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, értékeit, és el tudják mesélni az adott célnyelven.

Természettudomány és földrajz

A nyelvtanulás szorosan összefügg az ember és természeti világ közti kölcsönhatás nyomon követésével. Az angol nyelv ismeretében szélesíthetjük a tudásunkat e téren. (pl. folyóiratokban, filmek által) Megismerkedhetünk az angol nyelvű területek fekvésének, éghajlatának, közlekedésével és állatvilágával a célnyelven is.

Művészetek: Vizuális nevelés és környezetkultúra, Dráma és színház, Ének-zene

Az angol nyelv oktatása hozzájárul a különböző művészetek elsajátításához is, mind a tradicionális (irodalom, zene, dráma, tánc, vizuális művészetek) mind a modern művészetekhez (fotó, film). Tradicionális művészetek terén egy-egy dal, mondóka, ének, vers megtanulásával, elmondásával, akár egy színdarab dramatizálásával, kép megalkotásával; míg a modern művészetek terén angol nyelvű magazinokból válogatott képek segítségével, filmek nézésével, esetlegesen megalkotásával.

Digitális kultúra

Az angol nyelv fontos eszköz a számítástechnika alkalmazásában, ugyanis széleskörű lehetőségeket biztosít e téren. A nyelvet tanuló diák képessé válik az információ keresésére, felismerésére, cseréjére továbbá az online kommunikációra idegen nyelven is.

Etika/ hit- és erkölcsstan

Az angol nyelv és kultúra megismerése és az élményeken keresztül történő tanulás megértés, nagyban segítheti az erkölcsi fogalmak megértését. A különböző kultúra megismerése elősegíti az elfogadást, a más kultúra és magatartásformák meg-és felismerését, az alapvető erkölcsi kategóriák kialakulását. A játékhelyzetek kínálta véleményformálás, az erkölcsi választások, ítéletalkotások, a cselekvésben megjelenő állásfoglalások az erkölcsi fejlődést is szolgálják. Az élethelyzetek: „újra játszása”, a többféle megoldás kipróbálása és elemzése segíti a helyes viselkedés megszilárdulását, illetve a viselkedéskorrekciót. Ezek hozzájárulnak a társas szerepek gyakorlásához, a felelősségvállaláshoz, az ön - és társismeret fejlődéséhez. A kooperatív csoportmunka, a prezentálás (saját munka bemutatása) tovább erősíti egymás megismerését, a különbözőség tiszteletét és az elfogadást.

Testnevelés és egészségfejlesztés

Az órán alkalmazott játékok, feladatok fejlesztik a gyermekek térbeli tájékozódását, biztonságérzetét, mozgáskoordinációját és ügyességét. A dalok, mondókák ritmusérzék fejlesztését elősegítik a harmonikus, esztétikus mozgás kialakulást. Az önálló - és a kooperatív feladatok hozzájárulnak az önfegyelem, önuralom fejlesztéséhez.

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az érdeklődés felkeltése az idegen nyelv iránt.
- A motiváció kialakítása az idegen nyelv iránt.
- A nyelvtanuláshoz való pozitív hozzáállás kialakítása.
- A nyelvtanulás közben a gyermekek sikerélményhez juttatása.
- Szeresse meg a nyelv tanulását, és általa gazdagodjon személyisége.
- A nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek fejlesztése, a nyelvtanulás szokásainak kialakítása.
- A nyelvtanulás a kisiskolás kognitív szükségleteinek megfelelően a természetes nyelvelsajátítási folyamataira épül.
- A kommunikációs alapkészségek kialakítása és fejlesztése idegen nyelven.
- A gyermek merjen idegen nyelven megszólalni a „csendes” időszaka után.
- Az idegen nyelv első évben olvasott szövegeket nem használunk, írás bevezetését nem alkalmazzuk. (Kivételt képez a hallássérült gyermek szókincs fejlesztését célzó és segítő írásos rögzítése a korábban tapasztaltaknak.)
- Kiemelt hangsúlyt kap a hallott szöveg értése és a beszédkézség fejlesztése. (A hallássérült gyermek esetében függ a hallásállapottól és a nyelvi fejlettség szintjétől is.)
- Az önellenőrzés képességeinek kialakítása megoldási kulcs segítségével.

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Az én világom	Köszönés, elköszönés, bemutatkozás Dalok, mondókák közös tanulása, mozgásos játékok	Tudjon bemutatkozni, ismerje - napszaknak megfelelő - az alapvető köszönési és elköszönési formákat. <i>Tudjon angol köszönésre angolul válaszolni. Tudjon bemutatkozni</i>
Fogalmak: Köszönések (hello, good morning, good afternoon, good evening, good bye) bemutatkozás (What's your name? My name is...), How are you? (hello, good morning, good afternoon, good evening, good bye)		
Az osztályteremben - Osztálytermi tárgyak - Utasítások	Mi van a kezemben? –táska játék Rajzolás feladat Robot song Simon says	A tanteremben és a tanórán előforduló tárgyak megnevezése. Értse meg az órán előforduló idegen nyelvű tanári utasításokat.
Fogalmak: a book, a bag, a pen, a pencil, a pencil-case, a ruler,		
Számok	1-10 kicsi elefánt...-dal Bingo Számok játékos megformálása	A tanuló ismerje és tudja helyesen használni a számokat 1-től 10-ig. A tanult dalokat és mondókákat legyen képes felismerni, felidézni <i>Tudja az egyszerűbb mondókákat vagy dalokat reprodukálni</i>
Fogalmak: számok 1-10, <i>számok 1-10</i>		
Játékok	Játékkiállítás Zsákbamacska Képek helyes sorba rendezése	Az életük során gyakran használatos játékok megnevezése.
Fogalmak: a car, a doll, a plane, a train, a guitar, a bike		
Színek	Dalok, mondókák dramatizálása Rajzolás feladat kép és szín párosítás	Az alapvető színek megnevezése. <i>A tanult színek felismerése.</i>
Fogalmak: red, yellow, pink, green, orange, blue, black		
Ruhadarabok	'Teregetős' játék rajzolás feladatok memory	A mindennapi élet során leggyakrabban előforduló ruhadarabok megnevezése.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: a skirt, a shirt, a T-shirt, shorts, jeans, shoes, a dress		
Család	Családi fotó bemutatása családtagok lerajzolása	A legközelebbi családtagok megnevezése.
Fogalmak: father, mother, sister, brother, <i>father, mother, sister, brother</i>		
Állatok	Társasjátékok Memória játékok képkereső	Egyszerűbb állatnevek elsajátítása.
Fogalmak: cat, dog, hamster, tiger, snake, bird		
Ünnepek	Daltanulás Szerepjáték	Ismerjen dalokat az ünnepekhez kapcsolódóan
Christmas, Easter	Plakátkészítés Képeslap készítése	<i>Ismerjen karácsonyi dalokat</i> Tudjon jó kívánságot kifejezni
Fogalmak: Easter, Christmas, Father Christmas/Santa Claus/ Christmas tree, Happy New year! happy Christmas!		
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: Az adott témakörre jellemző legfontosabb szavakat ismeri angolul. egyszerű begyakorolt egyszerű mondatokat, szó szerkezeteket képes önállóan használni. Felszólító mód használata.		
Kommunikációs szándékok: köszönési formák, bemutatkozás megfogalmazása, személyre vonatkozó információ kérés, hógylét iránti érdeklődés, dolgok, személyek megnevezése, utasítások értelmezése		
Kapcsolódási pontok: etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, matematika, testnevelés és egészségfejlesztés		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az érdeklődés felkeltése és fenntartása az idegen nyelv, más népek élete és kultúrája iránt.
- Szerezzen sikerélményeket a nyelvtanulásban, ezzel növekedjen önbizalma, fejlődjön önismerete és önértékelése.
- A nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek fejlesztése, a nyelvtanulás szokásainak kialakítása.
- A nyelvtanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése
- A kommunikációs készségek továbbfejlesztése.
- A gyermek merjen idegen nyelven megszólalni, s fokozatosan növekedjen önbizalma ezen a téren.
- Az idegennyelv-tanítás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremti
- Az önkifejezés megismerése, tudatosítása.
- Törekedjen a helyes kiejtésre és intonációra.
- Az olvasás és írás bevezetése.
- A főbb nyelvtani alapegységek tanulmányának alapozása, illetve megkezdése.
- Szóbeli és írásbeli utasítások megértése és végrehajtása.
- Mondatok átalakítása szócserevel, használatuk élő helyzetekben is.
- Megismerkedik az angol nyelv főbb jellemzőivel
- Fontos más tantárgyakkal való kapcsolat, épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, az idegen nyelven megszerzett tudás pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását.

Éves óraszám: 108

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Személyes témák és szituációk Közvetlen környezeti és természeti témák és szituációk Keresztintertvi témák és szituációk		
Köszönés	Köszönés, elköszönés, bemutatkozás Párbeszéd Daltanulás <i>Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok</i> Üdvözlési formák Bemutatkozás: Ki vagyok játék Magnó utáni hallott szöveg reprodukálása Ismert szöveg páros olvasása	Tudjon bemutatkozni, ismerje az alapvető köszönési és elköszönési formákat. <i>Képes legyen válaszolni köszönésre</i> Részvétel rövid párbeszédben. (név, életkor, hógylét) Törekedjen arra, hogy megközelítőleg helyes hangjejtéssel, hangsúllyal és megfelelő ritmusban ejtse ki az ismert szavakat, kifejezéseket és tudjon ismételni egyszerű mondatokat.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: napszaknak megfelelő köszönési formák és azok helyes leírása, <i>Alapvető köszönések</i> , létezés kifejezése jelen időben, ('to be 'létige)		
Kommunikációs szándékok: köszönési formák, köszönet kifejezése, személyre vonatkozó információkérés, hógylét iránti érdeklődés, bemutatkozás megfogalmazása		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika/ hit és erkölcsan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Állatok Háziállatok Kisállatok	Bingo Poszter készítés a kedvenc/saját állatról/ osztály kérdőív készítés Ki vagyok én? Állatos dalok előadás	Tudja megnevezni a tanult állatokat Törekedjen a létezés és cselekvést kifejező ige helyes használatára <i>Tudjon megnevezni gyakori, kedvenc állatokat</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vadon élő állatok	Állatok bemutatása Rejtvények	
Fogalmak: kisállatok és vadon élő állatok megnevezése, leírása létezés kifejezése, birtoklás kifejezése ('have got 'ige), mennyiségi viszonyok		
Kommunikációs szándékok: információkérés állat nevééről, eldöntendő kérdés feltevése, birtoklásra utaló kérdés		
Kapcsolódási pontok: etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra környezetismeret		
Ételek	Képpárosítás Mondat kiegészítés Párbeszéd előadása Kérdőív készítés	Ismerje és le tudja írni a tanult ételek nevét <i>Ismerjen pár alapétel nevét</i> Legyen képes egyszerű információt adni és kérni a tanult témakörökben Tudja használni I like/I don't like kifejezést
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: tanult ételek megnevezése, Present simple (I like, I don't like- I eat)		
Kommunikációs szándékok: Tetszés-nem tetszés kifejezése, kínálás és arra történő reakció,		
Kapcsolódási pontok: etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra környezetismeret, matematika, testnevelés és egészségfejlesztés		
Otthon	Saját ház és szoba bemutatása 'Osztályház' készítése Bingo játék Egyik mondja- másik rajzolja Képekhez mondatok párosítása Képekről egy-két egyszerű mondatos ismertetés Kincsvadászat 'Rajzold, ahova mondom'	Ismerje a ház legfontosabb részeit és berendezéseit. <i>Ismerje a szobák neveit</i> Egyszerű mondatokkal legyen képes bemutatni szobáját. Tudjon egy egyszerű képről egy-két mondatot mondani. Alapvető helyhatározók segítségével térbeli viszonyokat tudjon kifejezni.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: szobák nevei, szobaként 1-2 berendezési tárgy neve, benne-rajta határozószó, térbeli viszonyok (in,on ismerete), térbeli viszonyok: prepozíciók, határozószók, there is/there are, mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám <i>Szobák nevei</i>		
Kommunikációs szándékok: tárgyak megnevezése, igenlő és nemleges válasz kifejezése, visszakérdezés nem értés esetén		
Kapcsolódási pontok: etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra környezetismeret, matematika, magyar nyelv és irodalom		
Öltözködés, ruhadarabok.	Képek és megfelelő szavak párosítása 'Teregetős játék' Öltöztetős játék online öltöztetős feladatok, dalok, mondókák Képek leírása	Ismerje és tudja alkalmazni a ruhadarabok neveit. A tanuló le tudja írni, hogy mit visel. <i>ismerje a ruhadarabok nevét</i> Legyen képes a tanult dolgokat megnevezni képekről, azokra rákérdezni, illetve ezekre egyszerű szerkezetű mondatokat alkotni.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: legfontosabb ruhadarabok megnevezése, helyesírása (T-shirt, shorts, dress, shoes, jeans, jacket...) <i>néhány ruhadarab megnevezése, egyszerű jellemzése, folyamatos jelen idő (i'm wearing...)</i>		
Kommunikációs szándékok: ruhák megnevezése, bemutatása, tetszés és nemtetszés kifejezése, igenlő és nemleges válasz kifejezése		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra környezetismeret, matematika, magyar nyelv és irodalom,		
Testrészek	Dalok, mondókák dramatizálása Head and shoulders 'Szörnyes' játék Rajzolj embereket Képleírás	Ismerje és tudja alkalmazni az alapvető testrészek neveit. Legyen képes a tanult szavakat önállóan leírni. <i>Ismerje az alapvető testrészek neveit</i> Legyen képes a tanult dolgokat megnevezni képekről, azokra

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	Tárgyak és tulajdonosaik párosítása Találgatás	rákérdezni, illetve ezekre egyszerű szerkezetű mondatokat alkotni. Alkalmazza a 'to have got' igét birtoklás kifejezésére.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: testrészek megnevezése és helyes leírása, Birtoklás kifejezése, ('have got 'ige') helyes alkalmazása, mennyiségi viszonyok, birtoklás kifejezése (his/her, 's), szövegkohéziós eszközök használata		
Kommunikációs szándékok: a témakörre vonatkozó szókincs ismerete, személy bemutatása, tesztés illetve nem tetszés kifejezése, véleménykérés és arra reagálás, személyre vonatkozó információkérés, információadás		
Kapcsolódási pontok: testnevelés és egészségfejlesztés, etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, matematika, magyar nyelv és irodalom		
Iskolai témák és szituációk		
Iskola Tanterem	Kérdés-felelés játék Tárgyak felcímkézése Kincskeresés Tárgyak, személyek, fogalmak azonosítása, megnevezése	Az iskolában és a tanórán előforduló tárgyak neveit tudja megnevezni angolul és egyszerű mondatba illeszteni. <i>Legyen képes a tanult dolgokat megnevezni,</i>
Színek	Simon says Színkeverés Színcápa	A tanult színek megnevezése, a hozzá kapcsolódó tárggyal együtt. <i>Legyen képes a színeket helyesen használni</i>
Utasítások	Simon says robot game games utánzós játék	Értse és tudja használni az óravezetés utasításait ismerje a feladatokhoz, játékokhoz és kooperatív feladatokhoz tartozó utasítások Értse meg és próbálja alkalmazni a mindennapi életben gyakran előforduló utasításokat. <i>Értse meg az órán előforduló idegen nyelvű tanári utasításokat.</i>
Tantárgyak	Saját órarend készítése tabló készítés Ideális órarend	ismerje angolul a tantárgyakat
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: iskolai tanszerek megnevezése, alapvető színek ismerete, órán előforduló ismeretek helyes használata, <i>book, pen, pencil, rubber, red, yellow, pink, green, black, blue</i> mennyiségi és minőségi viszonyok kifejezése (számok, színek, tulajdonságok) utasítások helyes használata, felszólító mód tantárgyak ismerete, időbeli viszonyok- napok és egész órák ismerete		
Kommunikációs szándékok: dolgok, tárgyak megnevezése, igenlő vagy nemleges válasz adása, utasítások értelmezése és azokra történő reakció, kérés és arra történő reakció, idő iránti érdeklődés, visszakérdezés kifejezése nem értés esetén		
Kapcsolódási pontok: testnevelés és egészségfejlesztés, etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, matematika, magyar nyelv és irodalom		
Interkulturális témák és szituációk		
Ünnepek		
Karácsony Húsvét Halloween	Daltanulás Képkészítés Szerepjáték Plakátkészítés	Képeslap készítés Ismerjen dalokat az ünnepekhez kapcsolódóan <i>Ismerjen karácsonyi dalokat</i>
Születésnap	Képeslap készítése	Tudjon jó kívánságot kifejezni
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: az ünnepek nevei, dalok ismerete, időbeli viszonyok megfelelő használata		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikációs szándékok: főbb ünnepekhez tartozó szófordulatok, jókívánság kifejezése, alapvető érzések kifejezése, kívánság kifejezése, meghívás és arra történő reakció kifejezése, javaslat és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, matematika, magyar nyelv és irodalom		
Szórakozás (Entertainment and playful learning)		
Igék invitálás	robot játék simon says utasítás sorozatok	Ismerjen alapvető igéket, képes legyen kérést és felszólítást megfogalmazni <i>értse meg a kéréseket, utasításokat</i>
Képregény	a tankönyv szereplőinek megismerése bábkészítés képregény előadása, eljátszása	
Dalok	a tanult témakörökhöz tartozó népszerű angol gyerekdalok megismerése,	Ismerjen meg minél több gyermekdalt
Társasjátékok	társasjátékok alkalmazása témakörönként saját társasjáték készítése online alkalmazásokkal szótanulás	A társasjátékok során egyre gyakrabban használja az angol nyelvet
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: társasjáték szókinsének használatához szükséges szavak (your turn, my turn, dice, modalitás(can) segédige megfelelő használata)		
Kommunikációs szándékok: információkérés és információadás		
Kapcsolódási pontok: testnevelés és egészségfejlesztés, etika/ hit és erkölcsstan, ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, matematika, magyar nyelv és irodalom		
English and language learning		
Abc	Másolás, összekötős feladat Betű kiegészítés Spelling shark abc dal spelling dictation	Legyen képes a tanult szavakat önállóan leírni. Ismerje az angol ábécét
Angol szavak helyesírása	angol online feladatok angol mesefilmek szótárvezetés	képes legyen szótár vezetésre, használatra
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: angol ABC ismerete, angol szavak helyes kiejtése, újonnan tanult szavak helyes használata, angol szavak helyesírásának megismerése		
Kommunikációs szándékok: dolgok megnevezése angol nyelven, visszakérdezés, szituációba való részvétel		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom		
Ismeretszerzés és tudásmegosztás Az órákon mindig van páros - és kooperatív csoportmunka, így a tanulók rendszeresen részt vesznek tudásmegosztásban. Az elkészített munkájukat, posztereiket megosztják egymással, így az angolt egyre gyakrabban használják információszerzésre és átadásra. Élményszerű, tapasztalásra épülő tanulósszervezési eljárásokat alkalmazunk, figyelembe véve az életkori sajátosságokat. (ének, játék, utánzás, rajzolás, mozgásos... feladatokkal)		

A továbbhaladás feltételei:

- Tudja az adott témakörben a tanult szavakat, képes legyen azok írott alakjának felismerésére.
- Megérti a tanult szavakat, ismerős szófordulatokat.
- Legyen képes nagyon egyszerű információt adni és kérni az adott témakörökben.
- A tanult nyelvtani szabályokat tudja alkalmazni.

- Szóbeli utasításokat értse meg.
- Képes legyen a mondatokat szócsereével átalakítani.
- A tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál
- Mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel képes kifejezni önmagát
- Felismeri az angol nyelvi elemeket életkorának megfelelő digitális tartalmakban, digitális csatornákon olvasott vagy hallott nagyon egyszerű szövegekben is.

5. évfolyam

A tanév kiemelt célja és feladatai

- A kommunikációs készségek továbbfejlesztése.
- *A tanult témakörökben a szókincsének bővítése.*
- Erősödjön önbizalma az aktív nyelvhasználat terén.
- Ismerje fel, értse meg és használja a tanult szavakat és kifejezéseket.
- Merje és tudja a nyelvet egyszerű hétköznapi helyzetekben használni.
- Alapvető nyelvi szabályok helyes alkalmazása.
- *Az alapvető nyelvtani szabályok felismerése.*

Éves óraszám: 108

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk, Osztálytermi, iskolai témák és szituációk Ismerkedés Üdvözlési formák Köszönet, és arra reagálás Érdeklődés hogylét iránt, Hogylét iránti érdeklődésre történő reakció Bemutatkozás megfogalmazása Számok Utasítások azok értelmezése és azokra történő reakció kifejezése ABC betűzés kérésének kifejezése Mennyiségi viszonyok: Számnevek, főnevek egyes és többes száma, rendhagyó főnevek többes száma Felszólító mód: felszólítások	Párbeszéddek, szituációs gyakorlatok Tudakozó: érdeklődés telefonszám iránt Simon says „Betűzős cápa” Képpárosítás	Tudjon mindennapi beszélgetést elkezdni, köszönni <i>Tudjon angolul köszönni</i> A tanuló ismerje és tudja helyesen használni és leírni a számokat 1-től 100-ig, <i>1-20-ig</i>. Törekedjen arra, hogy megértse és kövesse a tanár angol nyelvű utasításait. <i>Minél kevesebb anyanyelvi megsegítéssel.</i> Tudja angolul lebetűzni a szavakat. <i>Ismerje az angol abc-t,</i> Törekedjen a többes szám megfelelő használatára.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: köszönések, számok 1-100, angol ABC, többes szám, számnevek, főnevek (a, an), felszólító mód: felszólítások <i>1-20-ig számok, köszönések, ABC</i>		
Kommunikációs szándékok: Üdvözlési formák: köszönet, és arra reagálás, érdeklődés hogylét iránt, hogylét iránti érdeklődésre történő reakció, utasítások és azok értelmezése, telefon felvétele		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: matematika, Etika hit- és erkölcsstan, magyar nyelv és irodalom		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Barátok és család Országok, nemzetiségek megnevezése Létige (am, is, are) Információkérés, információadás Én és a családom Birtoklás kifejezése: 's genitive Birtokos névmások Napok-információ szerzése	Térkép készítés Mondatkiegészítés Családfa készítés Család bemutatása Képleírás Kép összekötős	Ismerje néhány ország nevét. <i>Magyarország és Anglia ismerete.</i> Törekedjen a létezés kifejező igénél a személy és a szám helyes megfeleltetésére. Legyen képes bemutatni, <i>megnevezni</i> családtagjait fényképek alapján, a tanult szavakat és kifejezéseket pontosan használva. Képes legyen a birtoklás kifejezésére a tanult sémák alapján.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak országok nevei, családtagok megnevezése, to be létige használata, birtokos névmások használata, 's genitive, napok nevei <i>7 ország neve, családtagok ismerete, napok</i>		
Kommunikációs szándékok: Információkérés, információadás		
Kapcsolódási pontok: természettudomány és földrajz, etika/hit- és erkölcsstan, vizuális nevelés és környezetkultúra, magyar nyelv és irodalom		
Közeleti témák és szituációk (Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk) Helyszínek Otthon-bútorok a lakásban Térbeli viszonyok, előljárószavak, helymeghatározás Szobák, berendezési tárgyak Épületek-tágabb környezetünk bemutatása Lakóhelyünk bemutatása Térbeli viszonyok: 'There is/There are' Térbeli viszonyok:	Bújócska Kincsvadászat Osztálydiagram Kedvencek gyűjtése ('project work') A lakás tervének elkészítése „Valami hiányzik a képről” Városterkép készítése 'Rajzold, ahova mondom' Térképkészítés Képleírás Találd meg a különbségeket Két kép összehasonlítása Osztálydiagram	Legyen képes elmesélni, hogy ki hol van a házban. Saját lakás részletes bemutatása. <i>A bútorok megnevezése.</i> Ismerje a középületek nevét. Tudjon egy egyszerű képről egy-két mondatot mondani. Lakóhelyét néhány mondatban be tudja mutatni. Tudjon helyeket, viszonylagos helyzeteket pontosan meghatározni. <i>Alapvető helyhatározók segítségével térbeli viszonyokat tudjon kifejezni.</i> Képes legyen állítást, kérdést és tagadást megfogalmazni a 'can' segédige használatával.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
helyhatározók, prepozíciók Utasítások adása, megértése Vásárlás	Diktálás párban Boltos játék Csoportosítás	Ismerje a különböző boltok neveit.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: szobák, bútorok, épületek, helyhatározók, there is/there are, can, útbaigazításhoz szükséges nyelvi eszközök, utasítások, helyhatározók, <i>boltok nevei</i> <i>szobák, bútorok, in-on-under használata</i>		
Kommunikációs szándékok: utasítások adása, megértése, információk kérése, adása		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, természettudomány és földrajz, matematika		
Osztálytermi, iskolai témák és szituációk Az én világom Személyes használati tárgyak Birtoklás kifejezése „have got” Kisállatok, háziállatok Minőségi viszonyok: melléknevek, színek, tulajdonságok Iskolai élet tantárgyak Órarend	Memória Táskajáték Mondatkiegészítés ’Találj valakit, aki...’ Képekről leírás Tulajdonság és tárgy párosítása Szörnyes játék Órarend készítés Ideális órarend	Képes legyen állítást, kérdést és tagadást megfogalmazni a ’to have got’ igével. Ismerje a kisállatok neveit. <i>Tudjon megnevezni kisállatot.</i> Ismert melléknevek segítségével minőségi viszonyokat tudjon kifejezni. (pl.: színek, alak, külső emberi tulajdonságok) <i>Törekedjen melléknevek használatára</i> Ismerje az órák neveit Tudja a hét napjait <i>Napok megnevezése</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: kisállatok, tantárgyak, napok, melléknevek, have got használata, <i>kisállatok neve, melléknevek, hét napjai</i>		
Kommunikációs szándékok: dolgok jellemzése, leírása		
Kapcsolódási pontok: természettudomány, vizuális nevelés és környezetkultúra, Etika/hit-és erkölcsstan, digitális kultúra, magyar nyelv és irodalom		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Idő Az idő kifejezése, időpontok Napirend leírása- ittthon és más országokban Jelen idő (Present Simple) kérdő mondatok, kérdőszavak Szabadidős tevékenységek	Szituációs játékok Órás játékok Saját óra készítése Képek sorba rendezése Ideális nap (’project work’) Képek sorba rendezése és leírása Napirend Mondatkiegészítés Fénykép alapján cselekvések megnevezése Pozster készítés	Legyen képes a pontos idő meghatározására. <i>Számokkal tudja elmondani az időt</i> Egy szabadon választott nap történéseinek időrendi elmesélése. Törekedjen állítást, kérdést és tagadást megfogalmazni jelen időben. <i>Képes legyen állítást, kérdést és tagadást felismerni.</i> Legyen képes elmondani, hogy mivel tölti szabadidejét. Tudjon egy egyszerű képről egy-két mondatot mondani.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: pontos idő, napi tevékenységek, szabadidős tevékenységek, <i>egyszerű jelen idő</i> használata		
Kommunikációs szándékok: információkérés, adás		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: természettudomány, digitális kultúra, dráma és színház, magyar nyelv és irodalom		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Emberek Barátaim Személyek bemutatása, leírása, külső tulajdonságai Minőségi viszonyok-jelzők helye a mondatban Egy nap jelen idő (Present Continuous) Információ nyújtása Állandósult szókapcsolatok Jelen idő (folyamatos, egyszerű) Öltözködés: ruhaneműk, árak, vásárlás How much is this/are these	Egyik mondja - másik rajzolja emberleírások Mondatkiegészítés Fénykép alapján cselekvések megnevezése Képek, cselekvések összehasonlítása Divatbemutató Vásárlás	Képes rövid jellemzést írni saját magáról és egyéb személyekről. <i>Ismerje a külső tulajdonságokra jellemző mellékneveket.</i> Használja helyesen a folyamatos jelen időt. Lássza át és használja helyesen az egyszerű és folyamatos jelen időt. <i>Ismerje a leggyakoribb ruhadarabok nevét.</i> Legyen képes leírni saját és mások ruházatát.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: emberi tulajdonságok, ruhák, folyamatos jelen idő, jelen idő összehasonlítása, árak, how much is this/ are these <i>emberi tulajdonságok, ruhák</i>		
Kommunikációs szándékok: dolgok, személyek egyszerű jellemzése		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, Etika/hit- és erkölcstan, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Keresztntantéri témák Számtani műveletek Egyszerű szöveg előállítása A világ Képeslapok külföldről Mi és az állatok Íráskészség, szövegértés fejlesztése Hangszerek Városok története Festmények, emberek bemutatása, leírása	Internetes kutató- és projektmunka: településem történetének, élővilágának bemutatása, kisállat bemutatása Kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel) egyéni projektmunka: Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan? Csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy: pl. földrajz – Nevezz meg hármat	<i>Papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban.</i> Ismerjen szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.		
Kommunikációs szándékok: véleménykérdés és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: természettudomány és földrajz, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, média, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Célnyelvi vonatkozások		
A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages)	Tanulásmódszertan tudatosan: memóriafogás, tanulókártyák Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel	Követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben;

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Az anyanyelv és a cél nyelv közötti legalapvetőbb kiejtési/helyesírási különbségek felismerése Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása A cél nyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata	Közös popzenehallgatás – pl. 'gapfill' munkalappal Filmnézés a cél nyelven a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása Könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára Csoportos projekt: társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj), betűzés játékosan (betűzd a szót, a többiek írják le) Keresztretjévény készítése – a megoldás a pártárs feladata Játékos diktálási feladatok: 'Running dictation', 'Chinese whispers' Egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)	Alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez; <i>Digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;</i> <i>megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.</i> <i>Nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;</i> Nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni. Ismeri a cél nyelv főbb jellemzőit; Értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: az angol nyelv betű és jelkészlete		
Kommunikációs szándékok: javaslat és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom		
Interkulturális, országismereti témák Ünnepek és szokások: Angol iskolák jellemzői, napirend Mindennapi szokások Kedvenc állatok Tipikus angol ház, lakás Ünnepek a családban Országismeret: Nagy-Britannia időjárása	Jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése Magyar és angol ünnepek összehasonlítása Filmnézés Rövid dokumentumfilmek megtekintése Projektmunka Olvasott szövegértés fejlesztése kiselőadások	Az angol nyelvű országok fontosabb ünnepeinek bemutatása, ismerete. Tudja összevetni a magyar szokásokat, kultúrát az angol szokásokkal. Az angol nyelvű országok fontosabb ünnepeinek ismerete <i>Megismeri a cél nyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: a cél nyelvi kultúrákhoz kapcsolódó fogalmak, kifejezések.		
Kommunikációs szándékok: főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, etika/hit- és erkölcsstan		
Aktuális témák		
Hazai és nemzetközi hírek, események	Szalagcímek és újságcikkek összepárosítása tényközlő szövegek kulcsszavainak a felismerése	Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események lényegét megérti.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	Projektmunka: képalírások megfogalmazása, szógyűjtés egy esemény témájával kapcsolatban	<i>Egyszerűbb aktuális híreket megért.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi szókincs, kifejezések. <i>Alapvető, témához kapcsolódó szókincs</i>		
Kommunikációs szándékok: tetszés, nem tetszés kifejezése		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, művészetek, történelem és állampolgári ismeretek		
Szórakozás Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem, hobbi Internet, interaktív játékok Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások Közös időtöltés barátokkal	Egy választott könnyített olvasmány feldolgozás Interaktív játékok használata: quizlet, kahoot Közös filmnézés Kedvenc film, könyv, színdarab rövid ismertetése ‘Csoportchat’ Nyelvi és egyéb hagyományos játékok Scrabble, Activity, Ország-város, ‘Találd ki, ki vagyok’, Barkoc kártyajátékok, társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz Projektmunka, prezentáció: kedvenc dalom/együttesem/filmem/színészem/animációs filmszereplőm/játék bemutatója egy kisfilm/rajzfilm megtekintése közös választott dal, képregény, film órai feldolgozása	Legyen képes beszámolni kedvenc időtöltéséről. Tudjon érdeklődni mások szabadidős tevékenységéről. Felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra. Törekedjen angol nyelven, felirattal egy film megnézésére Legyen képes pár mondatban összefoglalni kedvenc filmjét, könyvét vagy színdarabját <i>Tudja a kedvenc időtöltésének angol nevét.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: szórakoztató tartalmak és az azokhoz kapcsolódó fogalmak, kifejezések		
Kommunikációs szándékok: tetszés, nem tetszés kifejezése, események, dolgok egyszerű rövid jellemzése		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra, dráma és színház, etika /hit - és erkölcsstan		
Ismeretszerzés, tudásmegosztás Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.	Csoport chat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata angol nyelvű vélemények, hozzászólásokkal Projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából Scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció	Papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban; Találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is; Néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján. <i>Találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: tudásmegosztással kapcsolatos fogalmak		
Kommunikációs szándékok: Információ kérés, adás, tudás, nem tudás kifejezése		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra, etika/hit- és erkölcsstan		

A továbbhaladás feltételei**Beszédértés**

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol. Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért; egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr.

Beszédkésztség

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatban válaszol. A tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket tesz fel; megértési probléma esetén segítséget kér.

Interakciók

Fel tud tenni és meg tud válaszolni egyszerű személyes adatokra vonatkozó kérdéseket.

Olvasott szöveg értése

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat elolvas. Ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló szövegben fontos információt megtalál. Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti.

Íráskésztség

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat helyesen leír. Egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz.

6. évfolyam

A tanév kiemelt célja és feladatai

- Erősödjön önbizalma az aktív nyelvhasználat terén.
- Alkalmazza kreatívan az elsajátított nyelvet.
- *Jelentsen számára élményt és élvezetet az idegen nyelv használata.*
- Ismeretei bővüljenek az angol nyelvterületű országok életéről, történelméről, kultúrájáról.
- Megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud azokra.
- Megérti és használja a tanult szavakat és kifejezéseket.
- *Próbálja megérteni és használni a tanult szavakat és kifejezéseket.*
- Az idegen nyelv egyes nyelvi szabályainak megértése, elsajátítása.
- Egyszerű autentikus szövegek olvasása, az olvasás igényének kialakítása.
- Alapvető nyelvtani struktúrák automatizálása.
- Az idegen nyelv egyes nyelvi szabályainak megértése, elsajátítása.
- Alapvető nyelvtanulási stratégiák ismerete, alkalmazása

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Bemutatkozás Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok	Kérdőív, tagsági kártya kitöltése Párbeszédrek reprodukálása Párbeszédrek kiegészítése	Legyen képes összefüggően elmondani személyi adatait és ezekről érdeklődni, pl. ki mennyi idős, mikor van a születésnapja, mi a címe, telefonszáma, foglalkozása. <i>Képes legyen önállóan bemutatkozni</i>
Az én világom Jelen idő napirend, szokásos cselekvések Egyszerű jelen idő Dátum, sorszámnevek előljárók Szabadidős tevékenységek Házimunka Időbeli viszonyok-időhatárolók szerepe, helye a mondatban	Iskola bemutatása Az én napom-az én ideális napom Az osztály születésnapja-idővonal készítés Dalhallgatás Rakd sorba! kérdőív készítés	Legyen képes elmondani egy átlagos napját az iskolában. Legyen képes dátum elmondására <i>Ismerje a hónapokat</i> Képes legyen a szituációnak megfelelő panelmondatokat használni. Törekedjen a gyakoriság árnyalatainak kifejezésére. <i>Ismerje a gyakoriságot kifejező szavakat.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: hónapok, sorszámnevek, háztartási munkák, Present Simple-jelen idő, időhatárolók (<i>gyakoriságot kifejezők</i>), dátumok, sorszámnevek		
Kommunikációs szándékok: társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika, digitális kultúra, természettudomány, magyar nyelv és irodalom		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk, osztálytermi, iskolai témák, szituációk Állatok	Kedvenc állat bemutatása Gyűjtőmunka egy választott állatról ('project work')	Képes rövid jellemzést írni az adott állatról.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Állatok, vadállatok nevei Jelen idő (folyamatos, egyszerű) Kérdésszerkesztés Szövegösszetartó eszközök- személyes névmások tárgyesete Modalitás- Must	Képleírás Hiányzó mondat kiegészítés Mondatok összehasonlítása Mese feldolgozás igaz-hamis állítás Poszter készítése: mit szabad és mit nem szabad az iskolában	Leírás alapján képes az adott állatot több közül kiválasztani. <i>Leírás alapján képes az adott állatot megnevezni</i> Lássa át és tudja megkülönböztetni a különböző igeidőket, használja azokat pontosan. Ismerje fel a névmásokat Tudjon tiltást, kötelezettséget kifejezni az otthoni és iskolai élettel kapcsolatban. <i>Ismerje fel a tiltást</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: állatok csoportosítása, folyamatos és egyszerű jelen idő, személyes névmások tárgyesete, modalitás(kell)		
Kommunikációs szándékok: dolgok jellemzése		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, természettudomány, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Nyaralás Utazással kapcsolatos szókinccs Cselekvés, történés, létezés kifejezése (múlt idő) léte múlt ideje, igék szabályos múlt ideje. rendhagyó igék múlt ideje Egyszerű strukturált szöveg alkotása Problémák a nyaralás során Képeslapírás szókinccse megszólítás, elköszönés kifejezése írott, személyes szövegben	Képeslapírás Napirend több időben Történetek időbeli összehasonlítása Naplóírás Nyomozós játék Párbeszéd - alkotás Információkérés, -adás Igaz-hamis Képek sorrendbe rendezése	Legyen képes egy egyszerű képeslapot és levelet minta alapján megírni. Ismerje az igék múlt idejű alakját. A legfontosabb rendhagyó igéket ismeri. Legyen képes pár mondatos szöveg alkotására. Legyen képes egyszerű mondatokat logikailag összefűzni. A szituációnak megfelelő panelmondatokat használja. Tudjon a tanult témákban információkat kérni és adni. Legyen képes értést ellenőrző kérdésekre válaszolni. Képes legyen eldönteni, hogy az adott állítások igazak vagy hamisak. Legyen képes a hallott szöveg alapján táblázatot kitölteni. <i>Ismerje a nyaralás utazási eszközeit</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: utazási eszközök, problémák, cselekvés, történés kifejezése múlt időben (past simple), képeslapírás		
Kommunikációs szándékok: megszólítás és elköszönés kifejezése írott, személyes szövegben		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, természettudomány, digitális kultúra		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk, közéleti témák és szituációk		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Ételek Ételek, italok nevei Étkezések otthon Alapvető érzések kifejezése Kínálás és arra reagálás Étteremben Akarat, kívánság kifejezése Boltban vásárlással kapcsolatos szókinccs Mennyiségi viszonyok: megszámlálható, megszámlálhatatlan főnevek Szövegösszetartó eszközök: határozott, határozatlan névelő Kőleves-mese	 Kedvenc recept leírása és elkészítése Pincéres játék Rendelés, rendelésvétel Étlap összeállítása Vásárlás Boltos játék megszámlálhatatlan főnevek csoportosítása 'Containers' Hallott szöveg reprodukálása Ismert szöveg páros olvasása Mese feldolgozás	 Ismeri az alapvető étkezéseket, ételféleségeket. El tudja mondani egy egyszerűbb étel receptjét. <i>Ismerje az alapvető ételeket</i> Tud az étlapról udvariasan rendelni. Tud a boltban udvariasan vásárolni. Tudjon a megszámlálható és megszámlálhatatlan főnevek között különbséget tenni. Törekedjen arra, hogy a megszámlálható és megszámlálhatatlan főneveket helyesen használja. <i>Tudja külön csoportosítani a megszámlálható és megszámlálhatatlan főneveket</i> Ismerjen fel néhány kiejtésre vonatkozó szabályszerűséget. Ismert szövegrész folyamatos, kifejező olvasása. Tudjon egy olvasott szöveget pár mondatban összefoglalni
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: <i>ételek, italok nevei, megszámlálható és megszámlálhatatlan főnevek, étlap felépítése, mennyiségek, mértékegységek</i>		
Kommunikációs szándékok: kínálás és arra reagálás, kérés és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: matematika, etika, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra, magyar nyelv és irodalom		
Közéleti témák és szituációk, személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk A világ Az én országom Lakóhely bemutatása Mennyiségi viszonyok-számok, mértékek Kérdések kiterjedésekre Nagy-Britannia Szövegértés Időjárás Égtájak Melléknevek Alapvető érzések kifejezése	 Poszter készítés, kiselőadás Két ország összehasonlítása 'Találd ki a jelentését' Szövegek és a hozzájuk tartozó mondatok párosítása Kérdések és válaszok párosítása Tabló készítése egy angol nyelvű országról Időjárás jelentés meghallgatása Pármunka: Időjárás előrejelzés	 Tudjon egyszerű (10-15 mondatos) fogalmazást írni. Legyen képes egyszerű mondatokat logikailag összefűzni Az időjárás jelentés alapvető szakszavainak használata. Az évszakokra jellemző időjárás általános ismertetése. <i>Ismerje az időjárás alapvető szókinccsét</i> Tudjon összehasonlítani embereket, tárgyakat, állatokat, országokat megadott szempontok alapján Ismerje az országok, nemzetiségek neveit.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Minőségi viszonyok: melléknevek fokozása (középfok és felsőfok) Rendhagyó melléknevek fokozása Hasonlatok, állandósult szerkezetek Országok	Anglia és Magyarország összehasonlítása „quiz”	Képes röviden bemutatni a tanult angol nyelvű országot
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: tájegységek megnevezése, angol nyelvű országok nevei, <i>időjárás szavai</i> , minőségi viszonyok, melléknév fokozás-közép és felsőfok, <i>alapvető időjárási szavak</i>		
Kommunikációs szándékok: alapvető érzések kifejezése, dolgok, események egyszerű rövid jellemzése		
Kapcsolódási pontok: természettudomány és földrajz, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra, magyar nyelv és irodalom		
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk, közéleti témák és szituációk Osztálytermi, iskolai témák, szituációk Szórakozás Tv programok Időbeli viszonyok: jövő idő ('to be going to') Filmek-cselekmény elmesélése Szövegösszetartó eszközök-melléknevek, határozószók Információ kérése és adása (moziba hívni valakit, jegyet vásárolni, filmről beszélgetni) Melléknevek, határozószók Kedvenc film, könyv, színdarab Filmtípusok Kötelességeim Modalitás „have to” Invitálás, elhívni valakit egy programra, invitálás elfogadása, elutasítása Javaslat, meghívás és arra reagálás	Csoportosítás, gyűjtögetés Kérdőívkészítés Kép és szöveg párosítása, sorba rendezése Filmnézés Szituációs játék Párbeszédetek kiegészítése, reprodukálása Hiányzó mondat kiegészítés Tablókészítés Kedvenc film, könyv, színdarab rövid ismertetése Táblázat kiegészítés Saját feladatok ismertetése Poszter készítés: Ezt kell tenni, hogy... Szituációs játék Párbeszédetek kiegészítése, átírása reprodukálása	Ismerje a különböző műsортípusokat. Tudjon jövőre utaló mondatokat alkotni. Legyen képes a felsorolt feladattípusoknak megfelelően értelmezni a hallott szöveget. Törekedjen angol nyelven, felirattal egy film megnézésére Legyen képes hosszabb szövegrészeket, párbeszédet memoritereként elmondani. <i>Legyen képes rövidebb szövegrészeket, párbeszédet memoritereként elmondani</i> Tudjon különbséget tenni melléknév és határozó között Legyen képes pár mondatban összefoglalni kedvenc filmjét, könyvét vagy színdarabját Tudjon kötelezettséget kifejezni. Legyen képes hosszabb szövegrészeket, párbeszédet memoritereként elmondani. Próbáljon saját maga is egy meghívást elmondani.
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: <i>tv programok, film fajtái</i> , jövő idő használata (to be going to), határozószók, <i>invitálás</i> megfogalmazása, modalitás (have to)		
Kommunikációs szándékok: javaslat és arra reagálás, meghívás és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Keresztntantermi témák Az idő Állatfajok Utazási eszközök története Ételek a föld körül The Usa Hazám bemutatása Az angol mozi, mozitörténet	Internetes kutató- és projektmunka: településem történetének, élővilágának bemutatása, egy érdekes állat bemutatása, egy nyaralás története Kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel) egyéni projektmunka: Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan? Csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy: pl. földrajz – Nevezz meg hármat	Papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformában. <i>Ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.		
Kommunikációs szándékok: dolgok, személyek, események egyszerű jellemzése		
Kapcsolódási pontok: természettudomány és földrajz, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Célnyelvi vonatkozások A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókinés ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages) Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtési/helyesírási különbségek felismerése Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata	Tanulásmódszertan tudatosan: memóriafofoga, tanulókártyák Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel Közös popzenehallgatás – pl. 'gapfill' munkalappal Filmnézés a célnyelven: a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása Könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára Csoportos projekt: társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépjen), betűzés játékosan (betűzd a szót, a többiek írják le) Keresztretjtvény készítése – a megoldás a padtárs feladata	Követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben; Alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez; <i>Digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;</i> <i>megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.</i> <i>nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;</i> Nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni. Ismeri a célnyelv főbb jellemzőit; Értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	Játékos diktálási feladatok: 'Running dictation', 'Chinese whispers' Egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)	
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: <i>kötőszavak</i>		
Kommunikációs szándékok: visszakerdezés kifejezése, tudás, nem tudás kifejezése		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra		
Interkulturális, országismereti témák Ünnepek és szokások: ünnepek itthon és Angliában Étkezési szokások Állattartási szokások Nyaralási szokások Országismeret: Nagy -Britannia tájegységei The USA Filmtörténet	Jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése Magyar és angol ünnepek összehasonlítása Ételek elkészítése, bemutatása Filmnézés Rövid dokumentumfilmek megtekintése Projektmunka Városnézés	Az angol nyelvű országok fontosabb ünnepeinek bemutatása. Tudja összevetni a magyar szokásokat, kultúrát az angol szokásokkal. Az angol nyelvű országok fontosabb ünnepeinek ismerete <i>Megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó nyelvi elemek, fogalmak		
Kommunikációs szándékok: dolgok, események, személyek rövid jellemzése, jókívánságok kifejezése, főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok		
Kapcsolódási pontok: természettudomány és földrajz, történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra, etika/hit- és erkölcsstan, dráma és színház		
Aktuális témák Hazai és nemzetközi hírek, események	Szalagcímek és újságcikkek összepárosítása tényközlő szövegek kulcsszavainak a felismerése Hírekre való reagálás Projektmunka: aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése), képaláírások megfogalmazása, időjárásjelentés Szerepjáték: interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel	Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események lényegét megérti. <i>Egyszerűbb híreket megért.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi szókincs, kifejezések. <i>Egyszerűbb, témához kapcsolódó szókincs.</i>		
Kommunikációs szándékok: tetszés, nem tetszés kifejezése, véleménykérés és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra, történelem és állampolgári ismeretek, természettudomány és földrajz, művészetek, testnevelés és egészségfejlesztés		
Szórakozás Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem, hobbi Internet, interaktív játékok	Egy választott könnyített olvasmány feldolgozás Interaktív játékok használata: quizlet, kahoot	Legyen képes beszámolni kedvenc időtöltéséről. Tudjon érdeklődni mások szabadidős tevékenységéről.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások Közös időtöltés barátokkal	Közös filmnézés Kedvenc film, könyv, színdarab rövid ismertetése 'csoportchat' Nyelvi és egyéb hagyományos játékok Scrabble, Activity, Ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', Barkoc kártyajátékok társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz Projektmunka, prezentáció: kedvenc dalom/együttesem/filmem/ színészem/animációs filmszereplőm/ játékombemutatása Egy kisfilm/rajzfilm megtekintése Közösen választott dal, képregény, film, órai feldolgozása	Felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra. Törekedjen angol nyelven, felirattal egy film megnézésére Legyen képes pár mondatban összefoglalni kedvenc filmjét, könyvét vagy színdarabját <i>Tudja a kedvenc időtöltésének angolnevét.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: szórakoztató tartalmak és az azokhoz kapcsolódó fogalmak, kifejezések		
Kommunikációs szándékok: javaslat és arra reagálás, meghívás és arra reagálás, bocsánatkérés kifejezése és arra reagálás		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, digitális kultúra, dráma és színház, etika /hit - és erkölcsstan		
Ismeretszerzés, tudásmegosztás Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.	Csoport chat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata angol nyelvű vélemények, hozzászólásokkal Projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából Scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció	Papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban; Találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is; Néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján. <i>Találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.</i>
Nyelvtani tartalom, kulcsfogalmak: tudásmegosztással kapcsolatos fogalmak		
Kommunikációs szándékok: Információ kérés, adás, betűzés, betűzés kérése		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra, etika/hit- és erkölcsstan		

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló megérti az ismerős szavakat, ami rá, illetve közvetlen környezetére vonatkoznak. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr és a lényegét megérti. Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat.

Beszédképesség

Képes egyszerű kapcsolatteremtésre. A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol, és egyszerű közléseket megfogalmaz. Képes egyszerű kérdéseket feltenni, amelyek a mindennapi szükségletek konkrét kifejezésére szolgálnak és azokra válaszolni; megértési probléma esetén segítséget kér; tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű mondatokat elolvas. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét és az ismerős szavakat megérti.

Interakciók

Tudjon válaszolni és tudjon feltenni személyes adatokra vonatkozó kérdéseket. Képes egyszerű, mindennapi párbeszédben részt venni.

Írásképesség

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír. A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni. Egyszerű formanyomtatványokat ki tud tölteni.

Nyelvhelyesség

Nagyon egyszerű, nyelvtanilag helyes mondatot tud alkotni. Az adott témakörökből rendelkezik alapszókinccsel.

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, be tud mutatni másokat; válaszolni tud személyes jellegű kérdésekre (például, hogy hol lakik), ismerős emberekre, dolgokra vonatkozó kérdésekre; és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

7. évfolyam

A tanév kiemelt célja és feladatai

- A tanulóban az idegen nyelv iránti motiváció fenntartása.
- Erősödjön önbizalma az aktív nyelvhasználat terén.
- Alkalmazza kreatívan az elsajátított nyelvet.
- Jelentsen számára élményt és élvezetet az idegen nyelv használata.
- Ismeretei bővüljenek az angol nyelvterületű országok életéről, történelméről, kultúrájáról.
- Ismerje fel, értse meg és használja a tanult szavakat és kifejezéseket.
- Egyszerű autentikus szövegek olvasása, az olvasás igényének kialakítása.
- Alapvető nyelvtani struktúrák automatizálása.
- Az idegen nyelv egyes nyelvi szabályainak megértése, elsajátítása.
- Kéziszóár fontosságának megtapasztalása.

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Én és a családom az élet történései családtagok bemutatása Otthon otthonom, szűkebb környezetem lakóhelyiségek, berendezési tárgyak lakóhelyem, tágabb környezetem Emberi kapcsolatok barátság emberek külső és belső jellemzése érzések Múltunk és jövőnk utazás az űrbe utazás a jövőbe az én jövőm Idő, időjárás időzónák természeti katasztrófák Egészséges életmód betegségek és megelőzésük	életesemények sorba rendezése családfa készítése és értelmezése 'Guess who' (külső tulajdonságok alapján) az én házam - poszter készítés kép összehasonlítás: mi változott? képeskönyv - készítés térképrajzolás Interjú meghallgatás és készítés Képek párosítása „Jósda” Szituációs játékok Kérdőív kitöltése és szerkesztése 3 lépcsős interjú Lyukas szöveg kiegészítése 'Multiple choice' párbeszéd kiegészítése	Egy történet elmesélésre legyen képes a múltból. Legyen képes egyszerű mondatokat logikailag összefűzni. A tágabb családját részletesen be tudja mutatni. Legyen képes a családi viszonyok világos magyarázatára. <i>Családtagjait meg tudja nevezni.</i> Legyen képes bemutatni lakóhelyét. <i>A ház részeit és az alapvető bútorokat meg tudja nevezni.</i> Be tudja mutatni az embereket külső és belső tulajdonságaik alapján. Legyen képes a felsorolt feladat típusoknak megfelelően értelmezni a hallott szöveget. Tudja használni a jövő időt (will). Tudjon különbséget tenni a két jövő idő között.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Környezetünk környezetszennyezés	állandósult szókapsolatok összepakosítása memóriajáték kérdőív kitöltése, kérdőív készítése jóslás találj valakit, aki... események sorba rendezése párbeszéd: az orvosnál tanácsadás szövegértés: többféle lehetőségből a helyes válasz kiválasztása	<i>Ismerje fel a jövő időt.</i> Tudjon reagálni ismerős szituációra, ami a jövőre utal. Legyen képes nyelvtanilag helyes mondatok megalkotására folyamatos múlt időben. <i>Ismerje fel a folyamatos múlt időt.</i> Legyen képes tudatosan, helyesen használni a múlt időket. Tudjon különbséget tenni a múlt idők között Egyszerűbb tüneteket el tud mondani az orvosnak. <i>Az alapvető betegségeket meg tudja nevezni.</i> Tanácsot tud adni. Ismeri a környezetszennyezéssel kapcsolatos kifejezéseket.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: múltidejűség: a létige múlt ideje, egyszerű múlt idő, folyamatos múlt idő; időbeli viszonyok: időpont; birtoklás kifejezése múlt és jövő időben; birtokos névmások; időbeli viszonyok; időhatározók; jövőidejűség kifejezése: will, going to; betegségek; modalitás: tanácsadás (should/shouldn't); tágabb családviszonyok fogalmai, <i>családtagok</i>; természeti katasztrófák; lakóhelyiségek, berendezési tárgyak; <i>szobák</i>; <i>alapvető berendezési tárgyak</i>; Kommunikációs szándékok: hogyanlét iránti érdeklődés és reakció; bocsánatkérésre történő reakció; jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása; ígéret kifejezése; egymást követő események leírása; Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, földrajz, kémia, biológia, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés és egészségfejlesztés, dráma és színház		
Közeleti témák és szituációk tágabb környezetem: város, ország	nevezetességek és fotóik összepakosítása kiselőadás/prospektus készítése: Hazánk bemutatása párbeszéd: útbaigazítás	<i>Az alapvető városi épületeket, nevezetességeket meg tudja nevezni, felismeri.</i> Röviden be tudja mutatni hazánkat.
útbaigazítás		
jelzőtáblák	jelzőtáblák felismerése	Ismerje a helyre vonatkozó előjárószókat, helyesen tudja azokat használni. Ismerje az irányokat, tudjon egyszerű útbaigazítást kérni, adni. <i>Ismerje az irányokat.</i> Az alapvető jelzőtáblákat felismeri. <i>Ismerje a legfőbb utcai jelzéseket.</i>
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: épületek; nevezetességek; <i>alapvető épületek és nevezetességek</i>; térbeli viszonyok: irányok; Kommunikációs szándékok: információkérés, információadás; Kapcsolódási pontok: etika, történelem és állampolgári ismeretek, matematika, dráma és színház, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, földrajz		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Osztálytermi, iskolai témák és szituációk Az iskola világa iskolám iskolai szabályok osztálytársaim jelzőtáblák	csoportmunka: iskolánk bemutatása (poszter, ppt) kérdőív készítése párbeszéd: új gyerek az osztályban véleményvonal: Mit szabad és mit nem szabad az iskolában?	Legyen képes pár mondatban bemutatni osztályát, iskoláját. <i>Az osztálytermi tárgyakat ismeri.</i> Ismerje az alapvető szabályokat. Be tudja mutatni osztálytársát külső és belső jellemzők alapján. Véleményét ki tudja fejezni.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: jelenidejűség: létige jelen ideje, egyszerű jelen idő, folyamatos jelen idő; modalitás: kötelezettség (must), tiltás (mustn't); <i>tárgyak az osztályteremben</i>		
Kommunikációs szándékok: meghívás, bemutatás, bemutatkozás; szükségesség kifejezése		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház, földrajz, etika		
Kereszttantervi témák Felfedezések, tudomány Naprendszer, világűr Utazás utazás a jövőbe közlekedés Történelem híres emberek	Naprendszer bemutatása plakát készítés Ki vagyok? - bolygók kérdőív csoportmunka: közlekedési eszközök bemutatása Ki vagyok én? - hősök és hősnők interjú készítése szövegértés: Igaz vagy Hamis szövegértés: táblázat kitöltése megadott szempontok alapján párosítás/memória: híres emberek és foglalkozásuk	Ismerje a bolygók neveit. <i>Ismerje Föld, Hold, Nap nevét.</i> Be tudja mutatni városa közlekedését. <i>Ismerje az alapvető közlekedési eszközöket.</i> Kérdéseket tesz fel és válaszokat fogalmaz meg a témakörrel kapcsolatban. Megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid szöveg tartalmát. <i>Ismeri az alapvető foglalkozásokat.</i>
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: közlekedési eszközök; <i>alapvető közlekedési eszközök</i> ; bolygók nevei; <i>Föld, Hold, Nap nevei</i> ; jelenidejűség: befejezett egyszerű jelen idő; időbeli viszonyok: időtartam (how long, ever, never, already, just)		
Kommunikációs szándékok: információkérés, információadás		
Kapcsolódási pontok: földrajz, fizika, történelem és állampolgári ismeretek, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Célnyelvi vonatkozások Nyelvtanulás Zene, irodalom, művészetek kedvenc zeném, együttesem rövid történetek	nyomtatott és digitális szótárhasználat szókártyák készítése mobiltelefonos applikációk használata: quizlet, kahoot, quizizz dal feldolgozása kedvenc együttes bemutatása képek sorba rendezése a szöveg alapján lyukas szöveg kiegészítése	Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása. Digitális eszközöket és felületeket használ nyelvtudása fejlesztésére. <i>Tabletes nyelvtanulási alkalmazásokat használ.</i> Törekszik a helyes kiejtésre. Kedvenc együttesét be tudja mutatni. <i>Angol gyerekdalokat ismer.</i> Ismeretlen szavak valószínű jelentését a szöveg összefüggéseinek alapján kikövetkezteti konkrét szövegben.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: alapvető nyelvtani fogalmak megnevezése		
Kommunikációs szándékok: tetszés, illetve nem tetszés kifejezése; kritika kifejezése		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, magyar nyelv és irodalom, dráma és színház, digitális kultúra		
Interkulturális, országismereti témák Ünnepek és szokások ünnepek itthon és a nagyvilágban Országismeret Anglia Egyesült Államok Magyarország	jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése magyar és angol ünnepek összehasonlítása filmnézés főzés, rejtvények rövid dokumentumfilmek megtekintése projektmunka: London, New York Budapest városnézés	Megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait. Tudja összevetni a magyar szokásokat, kultúrát az angol szokásokkal. <i>A legfontosabb ünnepeket meg tudja nevezni.</i> Célnyelvi országok országismereti jellemzőit megismeri. Be tudja mutatni a célnyelvi országokat. <i>Az alapvető épületeket és látnivalókat meg tudja nevezni.</i>
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: ünnepek, szövegösszetartó eszközök: határozott névelő, határozatlan névelő; épületek, látnivalók, <i>alapvető épületek és látnivalók</i> ; minőségi viszonyok: hasonlítás		
Kommunikációs szándékok: információkérés, információadás;		
Kapcsolódási pontok: földrajz, digitális kultúra, etika, történelem és állampolgári ismeretek		
Aktuális témák Hazai és nemzetközi hírek, események	szalagcímek és újságcikkek összepárosítása tényközlő szövegek kulcsszavainak a felismerése	Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események lényegét megérti.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: újság részei		
Kommunikációs szándékok: egyetértés, egyet nem értés; öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése; bizonyosság, bizonytalanság kifejezése		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, etika, földrajz, digitális kultúra		
Szórakozás szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem, hobbi internet, interaktív játékok mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások közös időtöltés barátokkal	egy képregény órai feldolgozása képregény történetének összefoglalása mobiltelefonos applikációk használata: quizlet, kahoot, quizizz, lyricstraining, musixmatch, duolingo biztonságos internethasználat közös filmnézés kedvenc film, könyv, színdarab rövid ismertetése 'csoportchat' Szituációs játék: Párbeszédetek kiegészítése, átírása reprodukálása	Legyen képes beszámolni kedvenc időtöltéséről. <i>Tudja a kedvenc időtöltésének angol nevét.</i> Felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra. Törekedjen angol nyelven, felirattal egy film megnézésére Legyen képes pár mondatban összefoglalni kedvenc filmjét, könyvét vagy színdarabját Tudjon érdeklődni mások szabadidős tevékenységéről. Legyen képes hosszabb szövegrészeket, párbeszédet, memoriterként elmondani. Próbáljon bekapcsolódni egy párbeszédbe és saját maga is egy meghívást elmondani.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: jövőidejűség: going to, szabadidős tevékenységek; <i>időtöltések</i> ;		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikációs szándékok: meghívás és arra reagálás; javaslat és arra reagálás; szándék kifejezése; véleménykérés és arra reagálás; tetszés, illetve nem tetszés kifejezése; megszólítás és arra reagálás; bemutatkozás; személyre vonatkozó információkérés, információadás; szándék, kívánság kifejezése; dicséret, kritika kifejezése;		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, dráma és színház, etika		
Ismeretszerzés, tudásmegosztás Kultúra angol nyelvű országok bemutatása	internetes kutatómunka, kiselőadás, projektmunka IKT-eszközök segítségével: országok és nemzetiségek jegyzetkészítés	Képes röviden bemutatni egy szabadon választott angol nyelvű országot hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával. <i>Ismeri az angol nyelvű országok neveit.</i>
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: országok; <i>angol nyelvű országok</i> ;		
Kommunikációs szándékok: betűzés kérése, betűzés; csodálkozás kifejezése; remény kifejezése		
Kapcsolódási pontok: földrajz, digitális kultúra		

A továbbhaladás feltételei

Halott szöveg értése

A tanuló megérti az ismerős szavakat, ami rá, illetve közvetlen környezetére vonatkoznak. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr és a lényeget megérti. Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat.

Beszédképesség

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol, és egyszerű közléseket megfogalmaz. Képes egyszerű kérdéseket feltenni és azokra válaszolni; megértési probléma esetén segítséget kér; tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű mondatokat elolvas. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál. Jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét és az ismerős szavakat megérti.

Interakciók

Tud válaszolni és fel tud tenni személyes adatokra vonatkozó kérdéseket. Képes egyszerű, mindennapi párbeszédben részt venni.

Írásképeség

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír. A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni. Egyszerű formanyomtatványokat ki tud tölteni.

Nyelvhelyesség

Nagyon egyszerű, nyelvtanilag helyes mondatot tud alkotni. Az adott témakörökből rendelkezik alapszókinccsel.

8. évfolyam

A tanév kiemelt célja és feladatai

- A tanulóban az idegen nyelv iránti motiváció fenntartása.
- Bátran és nyelvtani pontosságra törekedve használja az idegen nyelvet.
- Alkalmazza kreatívan az elsajátított nyelvet.
- Digitális csatornákon keresztül önállóan fejleszti nyelvtudását.
- Jelentsen számára élményt és élvezetet az idegen nyelv használata.
- Ismeretei bővüljenek az angol nyelvterületű országok életéről, történelméről, kultúrájáról.
- *Ismerje fel, értse meg és használja a tanult szavakat és kifejezéseket.*
- Idegen nyelvű szövegek olvasása, az olvasás igényének kialakítása.
- Legfontosabb nyelvtani struktúrák automatizálása.
- A nyelvi hibákat már a tanulók maguk is észrevegyék, s próbálják maguk javítani.
- *Az idegen nyelv egyes nyelvi szabályainak megértése, elsajátítása.*
- *Az idegen nyelv egyes nyelvi szabályainak megértése.*
- Tudja helyesen használni nyomtatott és digitális szótárt.
- Legyen képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.
- Értse meg és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat.
- *Értse meg a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat.*
- Tudjon megválaszolni, és tudjon feltenni személyes jellegű kérdéseket ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan.
- A tanuló nyelvtudása érje el azt a szintet, mellyel képes ismert témakörben angol nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni. (KER A2 nyelvi szint)

Éves óraszám: 144

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Személyes témák, közvetlen környezet, természet és szituációk Én és a családom emberek bemutatása önismeret Otthon otthonom, szűkebb környezetem nyaralás, tágabb környezetem Emberi kapcsolatok barátság érzelmek, érzések kifejezése generációs ellentétek a munka világa játékok önkénteskedés	Ki vagyok én? kérdőív kitöltése kép összehasonlítás: mi változott? képleírás Interjú meghallgatás és készítés Képek párosítása Szituációs játékok Kérdőív kitöltése és szerkesztése 3 lépcsős interjú lyukas szöveg kiegészítése 'Multiple choice'	Embereket be tud mutatni külső és belső tulajdonságok alapján. Le tudja írni a látott képet. Ehhez helyesen használja a helyhatározókat és az igeidőket. Legyen képes a felsorolt feladattípusoknak megfelelően értelmezni a hallott szöveget. Legyen képes udvariasan kérni. Tudja segítségét megfelelőképpen kifejezni, felajánlani. Tudja használni az 1. típusú feltételes mondatot.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Egészséges életmód testrészek egészséges táplálkozás az orvosnál Sport sportok sportesemények Környezetünk környezetünk védelme globális felmelegedés környezetszennyezés állatvédelem	párbeszéd reprodukálása párbeszéd kiegészítése párbeszéd: munkatapasztalat szerzése állandósult szókapsolatok összepárosítása memóriajáték Ismeretlen szavak kitalálása a szövegkörnyezetből Kvízzjáték párosítás diagram elemzése csoportmunka: menüsor összeállítása Párbeszéd: Az orvosnál Tanácsadás Szövegértés: többféle lehetőség közül a helyes válasz kiválasztása kérdőív készítése, kitöltése prospektus készítése Igaz-hamis Hallás utáni értés feladatok Újságcikkek olvasása Poszter készítése	Párbeszédben vesz részt. Lényegi információt ki tudja szűrni az olvasott szövegből. Legyen képes tudatosan, helyesen használni a múlt időket. Tudjon különbséget tenni a múlt idők között. <i>Ismerje fel a folyamatos múlt időt.</i> A testrészeket meg tudja nevezni. Egészséges diétát össze tud állítani. Egyszerűbb tüneteket el tud mondani az orvosnak. Tanácsot tud adni. Ismerje a környezetvédelem témájához kapcsolódó kifejezéseket. Legyen képes minél több információt megérteni hallás után. Tudjon javaslatot adni környezeti problémák megoldására. <i>Ismerje a környezetvédelem témájához kapcsolódó szavakat.</i>
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: múltidejűség kifejezése: egyszerű múlt idő, folyamatos múlt idő; időbeli viszonyok: used to; szenvedő szerkezet: made of, jelen idő; modalitás: should, might; vonatkozó névmások; jövőidejűség: will, going to; időbeli viszonyok, időhatározók; feltételesség kifejezése; szövegösszetartó eszközök: vonatkozó névmások (who, which, that); minőségi viszonyok: melléknévi igenevek; <i>anyagnevek</i> ;		
Kommunikációs szándékok: egyetértés, egyet nem értés; javaslattevés, arra reagálás; lehetőség kifejezése; dolgok, személyek megnevezése, rövid, egyszerű jellemzése;		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, földrajz, kémia, biológia, fizika, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés és egészségfejlesztés, dráma és színház, történelem és állampolgári ismeretek		
Közeleti témák és szituációk vásárlás ruhanevek étterem	párbeszéd kedvenc ruhadarab bemutatása párbeszéd: rendelés leadása	Bekapcsolódik egy ruhavásárlási párbeszédbe. A különböző ruhadarabokat ismeri. <i>Az alapvető ruhadarabokat meg tudja nevezni.</i>
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: mennyiségi viszonyok: too, enough, egyes szám, többes szám, rendhagyó többes szám; ruhanevek; <i>alapvető ruhadarabok</i> ;		
Kommunikációs szándékok: információkérés, információadás		
Kapcsolódási pontok: etika, matematika, dráma és színház, digitális kultúra, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Osztálytermi, iskolai témák és szituációk Az iskola világa	Csoportmunka:	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
vizsgák a tanulás fontossága az igazgatónál osztályoldal	tanulmányok bemutatása (poszter, ppt) csoportos poszter készítése párbeszéd probléma oldal létrehozása véleményvonal: A tanulás fontos	Legyen képes pár mondatban bemutatni tanulmányait. Vegye észre az élethosszig tartó tanulás jelentőségét. Véleményét ki tudja fejezni, meg tudja indokolni.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: modalitás: could, couldn't, had to, didn't have to; question tags; logikai viszonyok: feltételeesség; felszólító mód		
Kommunikációs szándékok: visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén; képesség kifejezése; szükségesség kifejezése; nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése; felkérés hangosabb, lassúbb beszédre		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház, etika		
Kereszttantervi témák Földrajz hurrikánok Történelem Anglia története híres történelmi személyiségek hősök és hősnők Művészetek Festészet Biológia vitaminok ásványi anyagok	Plakát készítés Szövegértés: Igaz vagy Hamis Szövegértés: táblázat kitöltése megadott szempontok alapján King Arthur, Robin Hood Szövegértés: párosítás Interjú készítése Bemutatás: egy magyar hős képtárlátogatás képleírás igaz-hamis	Természettudományos szöveg lényegi elemeit megérti. Az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegét megérti, a szövegből az alapvető információkat kiszűri. A szövegre vonatkozó feladatokat elvégzi. Képes egy magyar hős bemutatására. Képleírást ad egy festményről. Az életkornak megfelelő témájú természettudományos szöveg lényegét megérti.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: igei vonzatok		
Kommunikációs szándékok: információkérés, információadás;		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, történelem és állampolgári ismeretek, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Célnyelvi vonatkozások Nyelvtanulás Zene, irodalom, művészetek Kedvenc zeném, együttesem Rövid történetek	nyomtatott és digitális szótárhasználat szókártyák készítése szófelhő készítése nyelvtanulási stratégiák megnevezése mobiltelefonos applikációk használata: quizlet, kahoot, quizizz Dal feldolgozása Képek sorba rendezése a szöveg alapján Szövegértés: igaz vagy hamis Szövegértés: kérdések és válaszok	Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása. Mobiltelefonos applikációkat használ a nyelvtanuláshoz. <i>Tabletes nyelvtanulási alkalmazásokat használ.</i> Kedvenc együttesét be tudja mutatni. <i>Angol gyerekdalokat ismer.</i> A szöveg logikai összefüggéseit átlátja.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: alapvető nyelvtani fogalmak megnevezése; szövegösszetartó eszközök; logikai viszonyok: kötőszavak; függő beszéd jelen időben		
Kommunikációs szándékok: tetszés, illetve nem tetszés kifejezése; kritika kifejezése		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, magyar nyelv és irodalom, dráma és színház, digitális kultúra		
Interkulturális, országismereti témák Ünnepek és szokások: ünnepek itthon és a nagyvilágban Országismeret: Egyesült Államok Ausztrália	jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése magyar és angol ünnepek összehasonlítása filmnézés Rejtvények Rövid dokumentumfilmek megtekintése Projektmunka: amerikai városok pl. Los Angeles	Az angol nyelvű országok fontosabb ünnepeinek bemutatása. Tudja összevetni a magyar szokásokat, kultúrát az angol szokásokkal. Az angol nyelvű országok fontosabb ünnepeinek ismerete. <i>A legfontosabb ünnepeket meg tudja nevezni.</i> Megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: ünnepek, minőségi viszonyok: hasonlítás; szövegösszetartó eszközök		
Kommunikációs szándékok: információkérés, információadás;		
Kapcsolódási pontok: földrajz, digitális kultúra, etika, történelem és állampolgári ismeretek		
Aktuális témák Hazai és nemzetközi hírek, események Európai Unió	szalagcímek és újságcikkek összehasonlítása tényközlő szövegek kulcsszavainak a felismerése sorbarendezés hírekre való reagálás	Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események lényegét megérti. Logikai összefüggéseket felismer az autentikus szövegben.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: újság részei		
Kommunikációs szándékok: öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése; vélemény kifejezése; elégedettség, elégedetlenség, bosszúság kifejezése		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, etika, földrajz, digitális kultúra		
Szórakozás olvasás szabadidős tevékenységek olvasási szokások internet, számítógép, interaktív játékok kommentel és mozi, televízió hírnév	egy képregény órai feldolgozása képregény történetének összefoglalása osztály kérdőív egy választott könnyített olvasmány feldolgozása interaktív játékok használata: quizlet, kahoot, quizizz, lyricstraining, musixmatch, duolingo tippek: biztonságos internethasználat közös filmnézés kedvenc film, tv műsor rövid ismertetése 'csoportchat' Párbeszéd kiegészítése, átírása reprodukálása	Képes egy történet lényegét elmesélni. Legyen képes beszámolni kedvenc időtöltéséről. <i>Tudja a kedvenc időtöltésének angol nevét.</i> Érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt. Felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra. Törekedjen angol nyelven, felirattal egy film megnézésére. A lényeges információt kiszűri. Legyen képes pár mondatban összefoglalni kedvenc filmjét, tv műsorát. Legyen képes hosszabb szövegrészeket, párbeszédeket memoritereként elmondani.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: jelenidejűség: egyszerű befejezett jelen idő; múltidejűség: egyszerű múlt idő; szabadidős tevékenységek; időtöltések; időbeli viszonyok: for, since, been, gone; vonzatos igék; szóképzés		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kommunikációs szándékok: meghívás és arra reagálás; javaslat és arra reagálás; szándék kifejezése; véleménykérés és arra reagálás; tetszés, illetve nem tetszés kifejezése; megszólítás és arra reagálás; bemutatkozás; személyre vonatkozó információkérés, információadás; szándék, kívánság kifejezése; dicséret, kritika kifejezése; egyetértés, egyet nem értés; valaki igazának az elismerése és el nem ismerése		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, dráma és színház, etika		
Ismeretszerzés, tudásmegosztás Kultúra angol nyelvű országok bemutatása híres emberek	internetes kutatómunka, kiselőadás, projektmunka IKT-eszközök segítségével: országok és nemzetiségek életrajz készítése egy hírességről	Képes röviden bemutatni a tanult angol nyelvű országot hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával. <i>Ismeri az angol nyelvű országok neveit.</i> Be tud mutatni egy híres embert, egyszerű életrajzot tud írni.
Nyelvtani tartalom/Kulcsfogalmak: országok; angol nyelvű országok; életrajz részei		
Kommunikációs szándékok: betűzés kérése, betűzés; csodálkozás kifejezése; remény kifejezése		
Kapcsolódási pontok: földrajz, digitális kultúra, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom		

A továbbhaladás feltételei

Olvasott szöveg értése

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. Ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti. Megérti az ismert szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.

Hallott szöveg értése

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset, ha számára ismert dolgokról van szó. Megérti a rövid és világos, egyszerű üzeneteket, illetve egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkészség

Részt vesz egyszerű, begyakorolt hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Megérteti magát társasági beszélgetésekben. Röviden le tudja írni családját, lakását, tanulmányait, élményeit.

Interakció

Fel tud tenni a kommunikációt előre vivő kérdéseket, és tud egyszerű állításokra és kérdésekre reagálni. Tudja jelezni, mikor követi a kommunikációt, de ritkán ért meg eleget ahhoz, hogy saját maga fenn tudja tartani a beszélgetést.

Íráskészség

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Nyelvhelyesség

Az egyszerűbb, tanult szerkezeteket helyesen képes használni, olykor elkövethet hibákat, de képes javítani azokat. Szókinccse elegendő alapvető kommunikációs szükségleteinek kielégítésére.

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, iskola, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját hátteréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

MŰVÉSZETEK

ÉNEK-ZENE

(1-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

A tanulás kompetenciái

A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérezés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá. A szülőföld értékeinek megismerése. A hiteles források feldolgozására való készség fejlesztése. Játékszituációkban (színjátékszerű népszokások, köszöntők, mondák, mesék, népdalok, népi játékok, mondókák) alkalmazni tudja az elsajátított, kötött nyelvi formáját és improvizatív szövegeket.

A kommunikációs kompetenciák

Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák

A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja. A tanuló érveit, gondolatait szabadon kifejti, ugyanakkor nyitott a pedagógus útmutatásaira, társai észrevételeire. A társas tanulás folyamatában együttműködve gyűjt információkat, elemez forrásszövegeket, készít bemutatókat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

Fontos, hogy a tanulók minél differenciáltabban tudják megfogalmazni a zeneművek üzenetét és megtalálják önmagukat bennük. Ehhez szükséges a tanár változatos, és életkori sajátosságokhoz igazodó gazdag motivációs tárháza.

Az ének-zene órák fontos célja a komplex élményátadás, mely a tanulót különféle tevékenységeken keresztül vonja be a zenélésbe. Ide tartozik a mozgás, koncertlátogatás, tánctanulás, a zenei anyaghoz kapcsolódó dramatikus előadások létrehozása és az órán kívüli gyűjtőmunka. A zenepedagógiai tevékenység jelentős mértékben alapoz a kortárs kulturális és zenei környezetre is, segít megérteni és feldolgozni a modern életvitelhez kapcsolódó nagy mennyiségű hangzó anyagot és megtalálni bennük a művészi értékeket. Az élményszerzés kiteljesedhet koncerteken az élő zenével történő találkozáskor, de legmagasabb fokát a iskolai minőségi kóruséneklésben érheti el.

Összességében továbbra is fontos cél, hogy tovább erősödjön a tanulóknak kulturális és társadalmi identitásuk. A művészeteket, ezen belül a zenét, mint pótolhatatlan emberi szükségletet éljék meg.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat és figyelmet kell fordítani a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is.

Alkotója lesz a felfedezett lokális értékeket bemutató leírásoknak. Az elsajátított köszöntők, dramatikus népszokások, népdalok, népi játékok megjelenítésében törekszik a hagyományhű előadásmód megtartására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A tanuló nyitottá válik a foglalkozások, mesterségek megismerésére. A tervezett külső programok: Hagyományok Háza programjai, szentendrei skanzen, Solymár mesterség bemutató, találkozás az élő népzenevel, műhelykoncertek az iskolában.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelése-oktatása során a fenti kulcskompetenciák fejlesztése ugyanúgy célunk. A fejlesztést segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatóak.

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai az 1-4. évfolyamon

- A zenei művek befogadásához és az élményt adó megértéshez vezető út megismerése.
- Az emocionális érzékenység fejlesztése.
- A zenei igényesség kialakítása együttes és önálló énekléssel, zeneművek közös meghallgatásával, elemzésével. A zenei minőség és érték iránti fogékonyság kialakítása.
- A zenei memória fejlesztése a hallás utáni daltanulás segítségével.
- Ritmushangszerek használata, a ritmikai többszólamúság megtapasztalása.
- Énekes játékok, táncos dallamok mozgással kísért előadása.
- A ritmikai, metrikai, dallami és formai elemek, alapvető elméleti alapok elsajátítása.
- A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése.
- A zenei írás- olvasás kialakítása, elsajátítása. A tanult dallami és ritmikai elemek felismerése kézjelről, betűkottáról és kottaképről.
- A zeneértő befogadásához és interpretációjához szükséges zenei anyanyelv megismerése.
- Énekes vagy hangszeres improvizáció, a zenei fantázia fejlesztése.
- A diákok önkifejező képességének fejlesztése különböző zenei tevékenységformák (reprodukció és befogadás) által.
- Furulyajáték C-szoprán furulyán, ismert dalok furulyázása helyes légzéstechnikával, utánzással, majd kottából.
- Zenei hagyományaink, az európai zenekultúra alkotásainak és a távoli kontinensek zenei nyelvének megismerése által a zenei világkép fejlődése.
- Annak segítése, hogy a gyerekek a hagyományokat ápoló, a művészeteket szerető és értő emberekké váljanak.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok, feladatok

E műveltségi területen megjelenő valamennyi fejlesztési feladat fontos terápiás lehetőséget jelent az SNI gyermekek számára. A művészeti tevékenységek a személyiségfejlesztésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik eszköze a zene, a mozgás, a dramatikus interakció. Minden esetben keressük azokat az eljárásokat, módszereket, eszközöket, testhelyzeteket, amelyeknek segítségével a tanuló ép társaihoz hasonlóan részt tud venni a tevékenységekben, illetve alkotni képes. Célzott az ujjak mozgékonyságának, ügyességének, tapintási érzékenységének javítása, a két kéz, valamint a szem- és kézmozgások összerendezése.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak és a látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó tanulók esetén a tantárgy lehetőség ad a beszéd, ritmus, mozgás összerendezésének fejlesztésére. A zenei nevelés keretében a hangjegyek rögzítése a Braille-kotta segítségével történik. A szolmizálás kézjeleit módosított formában lehet alkalmazni. Az ének-zene személyiségkorrekciós hatása fontos. A kreativitás kifejezésére kiemelkedő területként érdemes kezelni a zenét. A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók esetén kiemelten fontos a készségek, képességek fejlesztése mellett a művészetek személyiségkorrekciós hatása. A zene az önkifejezés egyik fontos eszköze. Az ének-zene ismeretanyagában a hallásos tanulás kerül előtérbe. A zenei jelrendszer megismeréséhez egyéni segítségnyújtás, gyakran nagyított kotta szükséges. Aliglátó tanulók értékelésekor a kottaolvasásban a vizuális tájékozódás nehezített volta miatt engedményeket kell tenni.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tananyag elsajátítását döntően befolyásolhatja a hallás állapota. Törekedni kell az életkori célok maximális megközelítésére, elérésére. Elengedhetetlen a technikai segédeszközök (hallókészülék; cochleáris implantátum, adóvevő, okoseszközök) használata.

Kiemelkedően fontos a hallás-, ritmus-, mozgásnevelés, valamint a hallásfigyelem fejlesztése. Lényeges szempont a tanulók megfelelő motivációja. A zenei nevelés segítséget jelent a kommunikáció, az improvizációs készség fejlesztésében. Hozzájárulhat a félénkség, gátlás leküzdéséhez, így az egészséges személyiség kibontakozásához, a szociális kapcsolatok erősítéséhez az együtt énekléssel és mozgással. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül, s minden esetben szükség van rá.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók fejlesztése során kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megismerést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széleskörű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a differenciális megvalósítására.

Az éneklési öröm felkeltése, az ének, a zene megszerettetése, a zenei kifejezőeszközök megismertetése kiemelten fontos. Magában foglalja a ritmusérzék, a hallási figyelem és a zenei képesség (zeneértő, zeneérző) fejlesztését (írás-olvasás, énekhang, zenei memória, fantázia). A digitális zenei eszközök használatának gyakorlása, például a hangfelvétel készítés, szerkesztés és tárolás, sokoldalúan támogatja az általános képességfejlődést. A dalos játékokkal a téri percepció, a nagy és finommozgások, a magabiztosság fejlesztése, erősítése valósulhat meg. A kreativitás és fantázia fejlesztése a megismert zenei kifejező eszközök felhasználásával lehetséges. A személyiségfejlesztő hatás kiaknázása a saját képesség megismerésével, a sikerélményhez juttatással történik.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd-fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az ének-zene tanítás változatos színteret nyújt a különböző terápiák megvalósításához. Ezek közé sorolható a beszéd-, ritmus és mozgás összerendezésének segítése mellett a halló-, hallásképesség, ritmuskészség fejlesztése, a kreativitás és fantázia, illetve a térbiztonság, mozgásbiztonság, harmonikus mozgás fejlesztése.

Hozzájárul a félénkség, gátlás leküzdéséhez. Az együttes énekléssel, zenéléssel, mozgással erősödhetnek a szociális kapcsolatok, az érintett tanuló számára megnyugvást, „kilégzést” biztosít. Az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagítása a kommunikáció minden szintjét fejleszti. A zenei nevelés érték közvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló és rekreációs szerepe a kommunikációjában zavart tanulók társadalmi integrációját segíti elő.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók zenei nevelése, fejlesztése során is nagy jelentősége van a protetikusan környezet és eszköztár, valamint az egyéni motivációs rendszer kialakításának. Az akusztikus fejlesztés során is fontos a vizuális észlelés fejlesztése, illetve a vizuálisan segített kommunikációs rendszer jelenléte. Lehetséges, hogy az erős hanghatás feszültséget kelt a gyermekben, vagy fárasztja. Ebben az esetben a tanulási tér megválasztásával és egyéb eljárásokkal igyekezzünk ezt a minimálisra csökkenteni. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmus-specifikus egyéni fejlesztést, fontos terápiás lehetőséget jelenthetnek. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei tehetséggel bíró gyermekek, mely tehetség kiváló zenei hallásban és a zenei művek interpretálásában nyilvánulhat meg. A tehetség felismerése és gondozása, a tanuló általános biztatása és sikerélményhez juttatása fontos a társas kommunikáció fejlesztésében. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanítási-tanulási folyamat zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított. Ezen a területen is kiemelten kell kezelni az önismeret, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését. Fontos a beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése. Lényeges az ének-zene, a tanulás iránti motiváció és a kudartűrő képesség növelése, az érzelmi kontroll, a célirányos viselkedés, az önszervezés, a metakogníció fejlesztése. A művészetek műveltségi területen belül a komplex művészeti terápiának kiemelt szerepe van, melybe beletartozik az akusztikus észlelés fejlesztése is. A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakoztatásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Célunk a tehetségek megfelelő időben való felismerése, pozitív megerősítése, kibontakoztatása, és a folyamatos tehetséggondozás. A tehetséges tanulóknak a differenciált tanulásszervezés lehetőséget biztosít a tanórai kereteken belül is arra, hogy képességeiket minél hatékonyabban kibontakoztathassák, érdeklődésük, motiváltságuk magas szinten maradjon.

A zeneileg tehetséges gyermeket további zenetanulásra - egyéni hangszeres és ének tanulásra és szereplésre-biztatjuk. A zenei olvasás-írás elsajátítása terén ösztönözzük a nehezebb és bonyolultabb zeneművek kottából való olvasására, a kottairás gyakorlására. A zenei kreativitás fejlesztésére hangsúlyosan oda kell figyelni, a zenei improvizációk, zenei játékok, komponálások a motiváció szempontjából is fontosak.

Lehetőséget adunk a tananyaghoz kapcsolódóan különféle szólisztikus, előadói megnyilvánulásokra, hangszerbemutatásra, hangszeres játékokra, tanult dalaink hangszeres kísérésére. Tanult dalaink kíséretének megtanulását segítjük. Furulyázott dalok kíséretére, több szólamban való játékokra, kánonban való furulyázásra biztatjuk a gyermekeket.

Az előmenetelt segítheti a szakmai kapcsolatok keresése, segítése, a mentorálás. A tanórán kívüli tehetséggondozás színterei lehetnek a zeneiskolai foglalkozások, szakkörök, klubok, különféle szakmai programok, találkozók, a házi és iskolán kívüli versenyek, egyéb megmérettetések, a projektfeldolgozás, valamint az iskolai rendezvényeken való aktív részvétel.

Kapcsolatok más tantárgyakkal

(komplexitás, műveltségi területek közti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

A népdalok szövegének elemzése a magyar nyelv mélyebb megértését, a szókincs bővítését segíti, főként a passzív szókincs aktivizálásával, az archaikus, már nem használt vagy egyes tájainkon használt szavak megismerésével. A szöveg szimbólumokat, metaforákat és egyéb költői kifejező eszközöket tartalmaz, így a dalok szövegelemzése szoros kapcsolatban áll az irodalmi verselemzéssel. A dalok hangulatának megfigyelése, a dal üzenetének átélése, a közös éneklés az érzelmi intelligenciát is fejleszti.

A dalszövegek kapcsán megelevenedik a múlt, egy olyan gondolkodásmód (észjárás), mely jellemzi nemzetünket. A népdalok tanításán keresztül lehetőség adódik a népszokások és hagyományok megismerésére, felelevenítésére.

A dalok előadása során fontos szempont az artikuláció, a helyes, érthető ejtés. A jel fogalma, a zenei jelrendszer, mint a kommunikáció egy formája is kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom műveltségterülethez. A magyar nyelv- és irodalomórákon megismert versek megzenésített változataival gazdagíthatjuk az órákat, elősegíthetjük a tanultak elmélyítését.

Idegen nyelv

Más népek kultúrájának megértését segíthetjük elő dalaik, zenéjük, zeneszerzőik megismerése által. Azzal, hogy a diákok megismerkednek más kultúrák ének-zene kincsével, tágul világlátásuk, világnézetük. A nemzeti identitástudat kiegészül a más népek tiszteletével, megbecsülésével. A dalszöveg olvasásán és értelmezésén keresztül bővül a tanulók szókinése. Az eredeti nyelven hallott, énekelt dalok elmélyítik, színesítik, élvezetessé teszik az idegen nyelvi tanulást.

Történelem és állampolgári ismeretek

Az ének-zene szorosan kapcsolódik az erkölcsstanhoz és a történelemhez, hiszen a hagyományörzés, a népszokások és játékok, a dalanyag (népdalok és műdalok egyaránt) értékeket hordoznak. A népdal, a népzene olyan emberi magatartást és értékrendet közvetít, amit az erkölcsstan tanítása során is fontosnak tartunk. A szabálytudat erősítése a tanult dalok pontos, tiszta éneklésén keresztül jelenik meg. A türelem és a tolerancia, az együttműködés- egymásra figyelés, alkalmazkodás gyakorlásának is kiváló terepe a közös éneklés, zenélés és zenehallgatás.

A dalanyagok, zenék történelmi hátterének vizsgálata fontos a mű megértéséhez, ezáltal is teljesebbé válik az átélés, a művészi hatás. A történelmi korok különböző zenei irányzatainak megfigyelése, megismerése (pl. klasszikus, reneszánsz, barokk, trubadúr), valamint a zeneszerzők életrajza, helyük a zenetörténetben szorosan összeköti a két műveltségi területet.

Természettudomány

A műveltségi terület tantárgyaihoz, témáihoz kapcsolódó dalok tanulásával, zeneművek hallgatásával élményszerűbbé tehetjük a tanítást. A diákok motivációját is erősíthetjük, felkelthetjük figyelmüket, érdeklődésüket. A természetben előforduló ritmusok, ismétlések visszaköszönnek a zenében is.

A helyes éneklés (testtartás, légzés, artikuláció stb.) tudatosításakor is támaszkodhatunk az Ember és természet műveltségi területen tanultakra.

Matematika

Az ének-zene egyes elemei szoros kapcsolatban állnak a matematikával. A törtekkel kapcsolatos ismeretek jelennek meg az ütemmutatókban ($2/4$, $3/4$, $4/4$), illetve a hangok, szünetek hosszúságában (egész, fél, negyed, nyolcad, pontozott). A rész-egész viszony felismerése, a viszonyítás, a forma- és arányérzék fejlesztése mindkét műveltségi terület feladatai között szerepel. Az ének-zene tanítása a latin számokra (prím, szekund, terc, kvint, oktáv) is kitekintést ad. A dallamszimmetria, az ismétlődések felismerése, illetve az ismétlődő ritmuskíséret (ostinato) a matematikai készségek elmélyítését segíti elő.

Művészetek (ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, dráma és színház)

A művészetek egymásra hatnak, a képzőművészet kifejezetten az elvonatkoztatásban találkozik a zenével. A dalok témájának, hangulatának átélését vizuális hatásokkal is teljesebbé tehetjük, illetve a tanulók zenei élményei vizuális úton is megjeleníthetők. A dalszövegek megértését képekkel, illusztrációkkal segíthetjük. A dallami elemek tanítása során is fontos a vizuális megjelenítés és modellezés. A népi motívumok különböző (auditív, illetve vizuális) formában jelen vannak mindkét műveltségterületen.

A drámapedagógia elemeit alkalmazzuk a népi játékok szerepjátékkal történő előadása, a jeles napokhoz kapcsolódó szokások megismerése és felelevenítése során. A ritmusok mozgásos megjelenítése, az ünnepekhez kapcsolódó szokások, dalok, táncok megismerése jelen van az ének-zene tanítása során. A zenei improvizációk

alkalmával gyakran alkalmazunk dramatikus, bábos és táncos elemeket. A komplexebb drámajátékokban megjelenik a zene, mint szcenikai eszköz.

Az ének-zenének a táncsal való kapcsolata kiemelkedő a műveltségterületi, tantárgyi integrációk sorában. A megismert népdalok és a hozzájuk kapcsolódó népi játékokon keresztül jutnak el a tanulók a tánc alapjait képező – különböző tájakhoz kapcsolódó – táncleírásokhoz. A ritmusérzék fejlődését, a népdalok, a zene iránti szeretet fokozódását, elmélyülését a tánc is segíti. A táncoktatás során az énekórákon tanult elméleti szabályok gyakorlattá válnak.

A nem verbális kommunikációs eszközök alkalmazása hozzásegíti a gyermeket az absztrakt gondolkodáshoz. A különböző kommunikációs csatornák összekapcsolása lehetőségeinek tanítása fontos feladatunk.

Vizuális nevelés és környezetkultúra

A műveltségi terület elsősorban tárgykultúrájával kapcsolódik az ének-zenéhez. A dalszövegek megértését segítheti, általa átélhetőbbé, valóságosabbá válhatnak a dalok, főként népdalok és a népzene által hordozott tartalmak. A kézműves tevékenységek nem csak kiegészíthetik a közös éneklést, zenélést- visszautalva a régmúlt szokásselekvéseire, hanem kölcsönösen ráhangolódást is jelenthetnek a tevékenységre. Mindkét terület lehetővé teszi az emberi alkotással létrehozott esztétikai értékek felismerését, az alkotás folyamatának átélését. Mindezek mellett az általános képességek és készségek fejlesztését is szolgálják.

Digitális kultúra

Az informatikai ismeretek alkalmazása támogatja az ének-zene tantárgy feladatainak megvalósítását, lehetőséget biztosít az anyaggyűjtéshez, pl. hangszerek, zeneszerzők, dalfeldolgozások különböző előadóktól, együttesektől. A hangzó anyag megválasztást nagymértékben segíti. Mint eszköz lehetővé teszi az ének-zenében való elmélyülést, egyéni ízlésvilág kialakítását is. A témérdek zenei adatbank irányított és spontán adatgyűjtést tesz lehetővé a gyermekeknek.

Testnevelés

Az ének-zene a mozgáson, testtartáson, a helyes légzésen és a mozgáskoordináción keresztül kapcsolódik a testneveléshez. A ritmusérzék fejlesztése, a ritmus mozgásban való megjelenítése elősegíti a harmonikus, esztétikus mozgást. Az énekes népi játékok, énekkel kísért ügyességi játékok és gyermektáncok szorosan kapcsolódnak a testmozgáshoz. Az ének-zene és a testnevelés közös célja az is, hogy a gyermek összpontosítása, önuralma fejlődjék.

Hon- és népismeret

A tantárgy tananyagtartalma a helyi tanterv szerint az ötödik osztályos ének-zene, magyar irodalomban és történelem tantárgyakban jelenik meg.

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Zenei élmény átélése az életkori sajátosságoknak megfelelő szintű tevékenységek által.
- A közös éneklés örömeinek átélése, részvétel az énekes játékokban.
- *Aktív részvétel a csoportos éneklésben, játékokban.*
- *Mozgáskészség, emlékezet fejlesztés.*
- A zenei anyanyelv alapozása, a legalapvetőbb ritmikai és dallami elemek elsajátítása.
- *Képességeinek megfelelő szinten.*
- Ritmusfejlesztés, tiszta intonáció.
- *Akusztikus figyelem, irányultság, intenzitás fejlesztése.*
- Az értő zenehallgatás képességének alapozása.
- *Csend, zaj, zörej, zenei hang, dallam megtapasztalása.*
- A népi gyermekjátékokban, dramatikus játékokban való részvétel.

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, gyermekdalok, egyszerű népdalok, ünnepkörök dalai. (Mikulás, Karácsony, március 15., Anyák napja) – a fokozatosság elvének szem előtt tartásával. Hagyományörzés Farsangi szokások Tavasz – húsvéti-játékok	Gyermekjátékok, dalok éneklése, játékos, mozgásos megjelenítése. A gyermekdalok hangulatának, tempójának, dinamikájának megfigyelése, reprodukálása. Légzéstechnikai és hangképzési gyakorlatok. A népszokás megismerése, felelevenítése. Tavasz játékok.	A tanult dalok éneklése pontos szöveggel, megfelelő tempóban. A gyermekdalokhoz tartozó játékok ismerete. Együttműködés csoportos éneklésben, népi játékokban. <i>Kapcsolódjon be a csoportos éneklésbe, játékokba.</i> Részvétel a játékokban.
Ritmus Mondókák, gyermekdalok, Szövegritmusok. Negyed, páros nyolcad és negyedértékű szünet megismerése (tá, ti-ti, szün). Ütemvonal, ismétlőjel. Népi gyermekjátékok Ritmusjátékok, mozgáskoordinációs gyakorlatok Egyenletes löktetés Kettes ütem Negyed, nyolcad értékek	Egyenletes löktetés, ritmus hangoztatása (lépéssel, tapssal, koppantással, egyszerű ütőhangszerekkel). Ritmusjátékok, ritmuskeltő eszközök használata. Szavak, nevek, mondókák ritmizálása. Ritmusok olvasása, megjelenítése ritmuskirakón és egyéb vizuális formában. Vonulós játékok, párcserélők, kapuzó játékok. Járás ütemtartással, járás negyedes tapssal, negyed és nyolcad értékű zenére tapssal.	Egyenletes löktetés érzékeltetése. A negyed, a páros nyolcad és a negyedértékű szünet felismerése, hangoztatása. Az ütemvonal és az ismétlőjel felismerése. <i>Egyéni képességeik alapján végezzék a feladatokat.</i> Képességeihez mérten vállaljon szerepet és vegyen részt a közös játékokban. Próbáljon zenére járni, negyedes tapssal kíséni mozgását.
Dallami elemek A lá, szó, mi dallamhangok neve, jele, kézjele, helye a vonalrendszerben. <i>Nem elvárható.</i>	Egyszerű dallammotívumok megfigyelése, felismerése, visszaéneklése.	A lá, szó, mi dallamhangok felismerése, éneklése. <i>Utánéneklés.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
	Begyakorolt motívumok éneklése kézzelről, betűjelről.	
Zenehallgatás Gyermek és népdalok (vokális és hangszeres) a nevelői előadásában. Tárgyi, környezeti zajok, zörejek. Énekes anyaghoz kapcsolódó vokális és hangszeres feldolgozások. Karakterdarabok.	Jellemző zenei részletek meghallgatása, irányított megfigyelése. A vokális zene különböző hangszíneinek megfigyelése, megkülönböztetése. Főbb hangszercsaládok, azok jellegzetes hangszereinek megismerése.	Gyermek-, női-, férfi énekhang megkülönböztetése. <i>Eligazodni a környezet hangjai között.</i> Tanult dalok szövegnélküli feldolgozásának felismerése. Zongora, furulya, hegedű hangjának felismerése.
Improvizáció - Zenei kérdés-felelet tanult dallamhangokkal, motívumokkal, ritmusokkal. <i>Saját név éneklése, tapsolása. Visszhangjáték.</i>	- Dallam és ritmusrögtönzések, Rögtönzött hangszerekkel ritmuskíséret. - Ritmus és dallamotívumok variálása.	Saját név megjelenítése (ritmika és dallam). <i>Próbálja improvizációban megjeleníteni a saját nevét.</i>
Fogalmak: mondóka, népdal, gyerekdal, népi játék, népszokás, hangosabb-halkabb, magas-mély hangok, dallam, ritmus, tempó, tá, ti-ti, szün, ütem, ütemvonal, ismétlőjel, szolmizációs név, kézjel, betűjel, lá, szó, mi, énekes zene, gyermekhang, férfi és női hang, hangszeres zene, billentyűs, fúvós, vonós, kíséret, visszhangjáték, versszak, verssor, <i>mondóka, gyerekdal, népi-játék, hangosabb-halkabb, magas-mély hangok, dallam, ritmus, tá, ti-ti, szün, lá, szó, mi, ismétlőjel, gyermekhang, férfi és női hang, zongora, furulya, hegedű</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, környezetismeret, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés		
Zenehallgatási anyag: Kodály Zoltán: Gergely-járás, részlet a gyermekkarból; Nyulacska – gyermekkar; Katalinka – gyermekkar; Bartók Béla: Gyermeknek I./3. Szegény legény; I./12. Lánc, lánc, eszterlánc; Bartók Béla: Mikrokozmosz – részletek; 44 hegedűduó – I. füzet – Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); Bárdos Lajos: Karácsonyi bölcsődal – vegyeskar; Adriano Banchieri: Állatok rögtönzött ellenpontja; Leopold Mozart: Gyermekszimfónia – részlet; W.A. Mozart: Esz-dúr kürtverseny III. tétel – részlet; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Csajkovszkij: Diótörő - Játék katonák indulója; Szőnyi Erzsébet: 21 énekes játék – Sípkészítő (Szólj síp); Névcsőfolók- „Ádám kutya ül a hátán”		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Ritmuskészség, ritmizáló képesség, akusztikus figyelem fejlesztése.
- *Ritmizáló képesség fejlesztése.*
- Az ismert dalok körének bővítése, aktív részvétel a közös éneklésben.
- A különböző eredetű zajok, környezeti hangok megkülönböztetése.
- A gyerekek hangterjedelmének növelése.
- A tiszta intonáció fejlesztése.
- A zeneelméleti ismeretek alapozása, fejlesztése, azok alkalmazása a hangszertanulásban.
- *Zeneelméleti ismeretek alapozása.*
- Helyes furulyatartás és légzéstechnika kialakítása.
- A tanult, C''-G' hangterjedelmű dalok eljátszása furulyán.
- Zenei értékek megismerése zenehallgatás során, zenei ízlésformálás.
- *Az értő befogadás képességének kialakítása.*
- A népi gyermekjátékokban, dramatikus játékokban való részvétel.

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Gyermekjátékdalok, népdalok, népdalkánonok. <i>Gyermekjátékdalok, népi mondókák, kiolvasók.</i> Jeles napokhoz, népszokásokhoz kapcsolódó dalok. Magyar és rokon népek dalai, néhány gyermekdal a nemzetiségi és etnikai kisebbségek zenekincséből. <i>Gyermekdalok hosszabb terjedelemmel és bővülő hangkészlettel.</i> Műdalok (életkornak megfelelően). Kánonéneklés. Hagyományörzés A karácsonyi ünnepkör szokásai Újévi szokások, köszöntők	A helyes éneklési technika kialakítása. A gyermekdalok hangulatának, tempójának, dinamikájának megfigyelése, reprodukálása. A népszokásokhoz kapcsolódó dalok mozgásos, illetve dramatikus megjelenítése. <i>A helyes éneklési technika kialakítása</i> <i>Körjátékok egyszerű mozgáselemekkel, tánclépésekkel kísérve.</i> Egyszerű kánon (2 szólam) közös éneklése. Regösénekek, regölés. Énekes-táncos, ügyességi játékok, ünnepi rigmusok, szokás-játékok.	A tanult dalok éneklése pontos szöveggel, megfelelő tempóban. A dal hangulatának érzékeltetése. A tanult gyermekjátékok ismerete, együttműködés csoportos éneklésben, játékokban. <i>Örömmel, oldottan vegyen részt a csoportos éneklésben, a körjátékokban.</i> <i>Törekedjen a szöveg tiszta, szép ejtésére.</i> Egyszerű kánonok éneklése. Vegyen részt a népszokásokat megismertető játékokban.
Ritmus Félértékű hang és félértékű szünet jele, neve. A 2/4-es ütem. Ritmikai és dallami elemek kapcsolása. Ritmus- ostinato Ritmus-kánon <i>Egyenletes lüktetés</i>	Ritmusmotívumok hallás utáni reprodukálása, lejegyzése. Lejegyzett ritmusmotívumok hangoztatása. Ritmushangszerek megszólaltatása. A 2/4-es ütem felismerése. Egyszerű ritmus- ostinato gyakorlása. Ritmus-kánonok tapssal, ritmushangszerekkel.	Hallás után egyenletes lüktetés felismerése, követése mérőütéssel, járással. Tanult ritmuselemek felismerése hallás után, és ritmusképlet alapján.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Ritmuselemek: negyed, páros nyolcad, negyedértékű szünet, ütem</i> Mérőütés A dal ritmusának felismerése, visszatapsolása különböző tempóban is Félértékű lépés	Járás negyedes léptekkel, közben zene hallgatása, éneklés. Dalok ritmusának megfigyelése, visszatapsolása. Felelgetős játék ritmustapssal.	<i>Képességei szerint ismerje fel a tanult ritmuselemeket.</i> Ismerje fel a félértékű hangot. Ismerje fel, tapsolja le az ismert dalok ritmusát.
Dallami elemek A dó, ré, alsó lá hangok neve, kézjele helye a vonalrendszerben. Ötvonalas kotta. Pótvonal fogalma, szerepe. A kétszólamúság bevezetése.	Szolmizációs hangok éneklése. Éneklés kézjelről. Hangsor elhelyezése a „kéz-kottán” és a vonalrendszerben. Hangok megjelenítése színes és betűs kottán, kotta-kiegészítési és írási feladatok.	Új hangok nevének, kézjelének, helyének ismerete. <i>Jártasság a lá, szó, mi hangkészletben.</i> Próbálja meg felismerni a tanult dalokat dallammotívumaikról.
Zenehallgatás Népdalok és népdalfeldolgozások nevelői előadásban és hangfelvételtől. Műzenei részletek. Cselekményes zenék Vonós és fúvós együttesek hangzása. Gyermekkoros hangzása. <i>Környezet, természet hangjai.</i> <i>A hangok közötti különbségek.</i> <i>A kultúrált zenehallgatás szabályainak alapozása.</i>	Zenei szemelvények hallgatása. A hegedű, cselló, nagybőgő, a furulya, a fuvola és a fagott hangjának megismerése, megfigyelése. A vokális és a hangszeres zene kapcsolatának megfigyelése <i>Hangok hosszúságának, magasságának, erejének megkülönböztetése.</i> <i>Koncentrációs játékok hallási, látási, tapintási ingerekre építve.</i>	Legalább 3-5 percig tartó koncentrált figyelem, gépzenei bemutatásnál is. A hegedű, a fuvola, a furulya hangjának felismerése. Vonós és fúvós együttes hangzásának megkülönböztetése. <i>Képességei szerint.</i>
Improvizáció Dallam- és ritmusrögtönzések szövegre és a nélkül. Ritmuskíséret ismert dalokhoz. Dallam és ritmikai kérdés-felelet. <i>Irányított improvizáció.</i>	Mozgás zenére Ritmus- ostinato szerkesztése, előadása. Zenei kérdés-felelet. Ritmusfelelgetős, énekes párbeszéd, visszhangjáték.	Rövid szöveg megjelenítése (ritmikai és dallami). <i>Saját név megjelenítése.</i>
Furulya Helyes légzéstechnika C"-G-ig a hangok helye, fogása. Abszolút nevek és szolmizációs nevek kapcsolata. <i>Az integrált tanulók a hangszeres oktatásban egyéni képességeik szerint vesznek részt.</i>	Helyes légzéstechnika kialakítása. C"-G-ig a hangok helyének, fogásának megismerése, gyakorlása egyszerű dalok eljátszása közben. Egyszerű dallamok reprodukálása emlékezetből, majd betűjelről, kottából.	Helyes hangszertartás, légzés- és fúvástechnika. Egyszerű dallamok reprodukálása emlékezetből, betűjelről. Próbálja elsajátítani a helyes hangszertartást és légzéstechnikát.
Fogalmak: légzés, hangerő, ütem, záróvonalt, mérő, negyed-, félhang, szolmizációs hangok, dó, ré, alsó lá, vonalrendszer, vonal, vonalköz, hangjegy, kánon, furulya, fogás, ábécés hangok: G', A', H', C'', improvizáció, hangszercsalád, vonós, fúvós, kórus <i>hangerő, mérő, negyed-, félhang, dó, ré, alsó lá, vonalrendszer, szolmizációs név, kézjel, hangjegy, fogás, ábécés hangok, kórus</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, etika, környezetismeret, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés		
Zenehallgatási anyag: Erkel Ferenc: Himnusz; Kodály: Méz, méz, méz – gyermekkar; Hajnóvesztő – gyermekkar; Csillagoknak teremtője – duett; Nagyszalontai köszöntő – gyermekkar; Bartók Béla: Cipósütés – gyermekkar; Gyermeknek I./1. Játsszó gyermekek (Süssünk, süssünk valamit); I./4. Párnatánc (Elvesztettem zsebkendőmet); I./6. Balkéztanulmány (Hej,		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
tulipán); I./7. Játékdal (Keresd meg a tűt); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./23. Táncdal (Hopp, Juliska); II./27. Tréfa (A gúnárom elveszett); Bartók Béla: Mikrokozmosz – Mese a kis légyről; Antonio Scandelli: A tyúk; A. Vivaldi: Négy évszak – Tél II. tétel; W.A. Mozart: Német táncok – Utazás szánon; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Rimszkij-Korszakov: Dongó; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kiscsibék tánca a tojáshéjban; Állatos dalok; Betlehemes /A kis Jézus aranyalma		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Ritmikai és dallami elemek körének bővítése.
- A tiszta intonáció fejlesztése.
- A dal témájának, hangulatának megfelelő éneklés, az előadói utasítások figyelembevételével.
- Az ismert dalok körének bővítése, aktív részvétel a közös éneklésben.
- A kottaolvasási képesség fejlesztése.
- *Ismeretek mélyítése a háromvonalas kottáról.*
- A megosztott figyelem fejlesztése közös éneklés, hangszeres játék során.
- *A különböző hangszerek hangjának felismerése.*
- A többszólamú zenei tevékenységben való részvétel képességének kialakítása.
- *Közös, párbeszédes, váltó éneklésben való részvétel.*
- A tanult, C''-D' hangterjedelmű dalok eljátszása furulyán.
- Igényességre nevelés a zenehallgatásban (értékes és értéktelen felismerése).
- *A zenehallgatás szabályainak mélyítése.*
- A néphagyományok ápolása.

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Magyar népdalok, más népek dalai. Szerepjátszó gyermekdalok. Alkalmi dalok - jeles napokhoz, társadalmi ünnepekhez kapcsolódóan. Újabb műdalok megismerése. Angol gyermekdalok éneklése Könnyű kétszólamúság. Tempójelzések, előadói utasítások. <i>Magyar népdalok bővülő hangterjedelemmel.</i> Hagyományörzés Miklós napi szokások Pünkösdi király-, királynéválasztás Lakodalmas	Közös és szóló éneklés, többszólamú éneklés (kánonok, ostinátók). Hangképzési gyakorlatok – légzés, artikuláció. Belső hallás fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok. A kottában megtalálható tempójelzések értelmezése, az azoknak megfelelő éneklés. Tánclépések elsajátítása a tanult dalokhoz kötötten. <i>Közös, párbeszédes, váltott éneklés. Újabb énekes körjátékok, táncmozdulatok elsajátítása.</i> Az anyaggyűjtés segítése, az összegyűjtött anyag (népszokások, rigmusok, dalok, népviselet) válogatása. A szokások dramatizálása. Pünkösdi király és királynéválasztás.	A tanult dalok közös és egyéni éneklése a dal hangulatának megfelelő tempóban és dinamikával. Többszólamú éneklésben való részvétel. A tanult dalok emlékezetből való közös éneklése. <i>A megismert gyermekjátékok, gyermekdalok, népi játékok társakkal való együttes eljátszása.</i> Aktívan vegyen részt a népszokásokat megismertető anyaggyűjtésben, játékokban.
Ritmus Magában álló nyolcad hang, nyolcad értékű szünet, szinkópa, az egész hang és az egész szünet. Többszólamú ritmusgyakorlatok. <i>Kettes és négyes ütem</i>	Egyedülálló nyolcad hang, nyolcad értékű szünet, szinkópa megismerése, hangoztatása változatos módon, lejegyzése. Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása. Ritmusazonosságok felismerése, ellenritmusok megszólaltatás, ritmusjátékok. <i>Ritmushangszer önálló használata. Ritmusok másolása.</i>	Hallás után és kottaképről a tanult ritmikai elemek felismerése, megszólaltatása, lejegyzése. Ismert gyermekdalok, népdalok ritmusának hangoztatása emlékezetből. <i>Próbálja felismerni a tanult ritmuselemeket.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A 4/4-es ütem Motívumtáncolás ritmustapssal Dalköz gyakorlatok	Dalok ritmusának megfigyelése, eltapsolása. Motívumok táncolása ritmustapssal, kísérletek a kéz és a láb (a taps és a lépés szétválasztására). Egyenletes járás ritmustapssal, motívumtáncolás egyenletes tapssal	Ismerje a 4/4-es ütemet Legyen képes a ritmusok eltapsolására.
Dallami elemek A felső dó és az alsó szó neve, kézjele, helye a vonalrendszerben. A megismert relációk kézjele, betűjele, helye a vonalrendszerben. Ismert dalok ostinato kísérettel. <i>A tanult szolmizációs hangok és kézjeleik.</i> Kottairás.	A megismert relációk éneklése a gyakorolt dalokban kézteltől, betűjelről és kottából. Ismert dalok, dallamok utószolmizálása. Ismert dal mellett ostinato kíséret. <i>Éneklés kézteltől segítséggel.</i> A tanult hangok elhelyezése az ötvonalas kottarendszerben. <i>Hangok jelölése színekkel.</i>	Az újonnan tanult hangok nevének, kézteltének, vonalrendszerben lévő helyének ismerete. Zenei írás-olvasás tanult motívumokkal. Tudjon énekelni tanári segítséggel kézteltől. <i>Legyen ismerete a háromvonalas kottáról. (Képességei szerint.)</i>
Zenehallgatás Gyermek-, nép- és műdalok a nevelő előadásában és hangfelvételtől. Eredeti népzenei felvételek. Jellemző műzenei részletek. Gyermek-, női- és férfikar hangzása. Zenei karakterek (tánc, induló, tréfa). A kürt és az üstdob hangja. Cselekményes zenék <i>A tanult hangszerek felismerése, kórusok hangja. (férfi, női, gyermek)</i>	Eredeti népzenei felvételek, zenei karakterek (tánc, induló, tréfa) megfigyelése. Kürt és üstdob hangjának megismerése, felismerése. A tartalom és a zenei kifejező eszközök összefüggéseinek megfigyelése.	Zenei szemelvény bemutatásának figyelemmel kísérése - legalább 5-7 perc terjedelemben. Gyermek-, női- és férfikar hangzásának felismerése. Kürt és üstdob hangjának felismerése <i>Próbálja megkülönböztetni a zenehallgatás során a férfi, női, gyerekhangot.</i>
Improvizáció - Ritmikai és dallam kérdés-felelet. - Versek ritmizálása. - Ritmus-kígyó. - Ritmuskíséret ismert dalokhoz. - Dallam kiegészítések. <i>Ritmuspótlás, dallam-kiegészítés, zenei kérdés – felelet.</i>	Játékok dinamikával és tempóval. Hiányzó dallam és ritmusmotívum pótlása. Azonos dallamhoz különböző befejezések rögtönzése. <i>Játékok a dinamikával, tempóval.</i>	Adott dallammotívumhoz befejezések rögtönzése. Mondatok, verssorok ritmizálása, éneklése saját fantázia alapján. <i>Kapcsolódjon be az improvizációs gyakorlatokba.</i>
Furulya E', D', C', D'' hangok fogása, helye a vonalrendszerben. Kétszólamú dalok, kánonok <i>Az integrált tanulók a hangszeres oktatásban egyéni képességeik szerint vesznek részt.</i>	E', D', C', D'' hangok megismerése, fogásának elsajátítása. Szabadon választott dalok megtanulása hallás után és kottából.	A tanult hangok pontos megszólaltatása, egyszerű dalok lejátszása megfelelő tempóban. <i>Mutasson fejlődést a hangszeres gyakorlatokban.</i>
Fogalmak: hangszár, kétszólamú, nyolcad hang, nyolcad szünet, kettes ütem, négyes ütem, szinkópa, felső dó, alsó szó, C', D', E', D'', motívum, ostinato, népzene, műzene, férfikar, női kar, gyermekkórus, kürt, üstdob, kétszólamú, kettes ütem, négyes ütem, hangszár, népzene, gyermekkórus		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, angol nyelv, etika, matematika, környezetismeret, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra, testnevelés		
Zenehallgatási anyag: Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – Volt nekem egy kecském; Túrót eszik a cigány – gyermekkar, részlet (Csipkefa bimbója), Pünkösdi dal – gyermekkar, részlet (Elhozta az Isten); Háry János – A császári udvar bevonulása; Napóleon csatája; Sej, Nagyabonyban; Székely fonó: Kitrákotty mese Bartók Béla: Gyermeknek I./5. Játék (Cickom, cickom); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./ 29. Ötfokú dallam (Anyám, édesanyám) Bartók Béla: Mikrokozmosz – II./95. A kertemben uborka; 44 hegedűduó – II. fűzet- Szűnyogtánc (Mégfogtam egy szűnyogot); III. fűzet Párosító (Ugyan édes komámasszony)		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa – Itt ül egy kis kosárba'; Ugyan, édes komámasszony; Elszaladt a kemence; Egy boszorka van, Szegény Bodri! - gyermekkar (Fáj a kutyámnak a lába)		
Josquin: A tücsök		
Leopold Mozart: Gyermekszimfónia - részlet		
Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ		
Csajkovszkij: Diótörő- Kínai tánc, Orosz tánc		
Johann Strauss: Tik-Tak polka		
Ránki György: Pomádé király új ruhája I. szvit III. tétel; „ <i>Munkában a szemfényvesztők, készül a csodaruha</i> ”		
Leonard Bernstein: Divertimento – pulyka tánc		
Szokolay Sándor: Hüvelyk Matyi		
Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ – ide tenném, időrend		
Betlehemes / Csordapásztorok		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A ritmikai és dallami elemek körének bővítése mind az ének, mind a furulyatanítás során.
- A tonális hallás fejlesztése.
- A dal témájának, hangulatának megfelelő éneklés, az előadói utasítások figyelembevételével.
- A kottaolvasás képességének fejlesztése, mélyítése.
- *Az ötvonalas kottarendszer megismerése.*
- Többszólamú zenei tevékenységben való részvétel képességeinek továbbfejlesztése,
- az imitáció alkalmazásának kiszélesítése.
- *Tanári segítséggel kánonéneklés.*
- A tanult hangkészletű dalok biztos előadása a furulyán.
- Igényességre nevelés a zenehallgatásban.
- *Irányított figyelmű zenehallgatás, az élmények kifejezése szóban, bábbal, drámajátékkal, rajzzal.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Újabb magyar népdalok (eltérő stílusrétegekből), Gyermekdalok, évszakokhoz, népszokásokhoz, népi hagyományokhoz kapcsolódva. Szomszéd népek dalkörének bővítése. További angol gyermekdalok. Könnyű kétszólamúság. Hangterjedelem bővítése Himnusz <i>Tanári segítséggel kánonéneklés.</i> <i>Ereszkedő, emelkedő dallamok motívumok.</i>	A tanult dalok hangulatának érzékeltetése. Fokozatos halkítás, erősítés. Népszokások felelevenítése dramatizálással. Imitáció: kánonok, egy- és többszólamú kórusművek, műdalok éneklése. Légzéstechnikai és hangképző gyakorlatok. A Himnusz megtanulása, előadásmódjának fontossága. <i>Páros táncmozdulatok tanulása.</i> Kétszólamú éneklés	10-15 gyermekdal éneklése emlékezetből. A dalok hangulatának megfelelő előadásmód. Tanult gyermekjátékok ismerete. Himnusz éneklése pontos szöveggel. <i>A dalok hangulatának megfelelő éneklés.</i> <i>Szöveg pontos kezelése, megfelelő tempó, hangerő alkalmazása.</i>
Ritmus A 4/4-es ütem, a 3/4-es ütem bevezetése. Egészértékű hangjegy és szünete. A pontozott félértékű hangjegy. Éles-nyújtott ritmus. <i>Kettes, hármas, négyes ütem, pontozott félhang.</i>	A 2/4-es és 4/4-es ütem tudatosítása, a 3/4-es ütem bevezetése, összevetése a már tanult ütemfajtákkal. Egészértékű és szünete, a pontozott félkotta felismerése, írása. Éles-nyújtott ritmus érzékelése, hangoztatása különböző eszközökkel. Az ismert dallamok egyszerű ritmus ostinato kísérete Dalritmus leírása tanítói irányítással. <i>Ritmusok visszaadása kopogással, tapsolással.</i> <i>Ritmuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz.</i>	A tanult dalrészletek ritmusának felismerése, olvasása, lejegyzése. Az egészértékű hangjegy és szünet ismerete. A pontozott félértékű hangjegy ismerete. Az éles-nyújtott ritmus ismerete. <i>Ismerje fel a tanult ritmusértékeket hallás és kottakép alapján.</i> <i>Növekvő önállósággal vegyen részt a ritmusgyakorlatokban.</i>
Dallami elemek Pentaton hangsor A "fá-ti-alsó ti" hangok neve, kézjele, betűjele, dallamban való elhelyezkedésük.	Az ötfokú dallamok relációi, dallamfordulatai, azok felismerése a tanult dalokban. Hétfokú hangsor hangjainak megismerése, éneklése.	Az ötfokú és a hétfokú hangsor ismerete. Dalrészletek kottázása Dallamsorok összehasonlítása szerkezetük alapján.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Hétfokú dallamok relációi, dallamfordulatai. A hangközhallás megalapozása. <i>Az ötvonalas kottarendszer. Az ötfokú hangsor. Dinamikai jelek bevezetése: hangerő, dinamika</i>	Dallamsorok összehasonlítása szerkezetük alapján. Dalok, motívumok énekes, hangszeres megszólaltatása. Kottaolvasás "fá és ti" hangokkal. Hallásfejlesztő gyakorlatok. Betűkotta átírása vonalrendszerbe. <i>Játékos gyakorlatok zenei írás – olvasásból, az ötvonalas kottarendszer megismerése, kottakirakó használata, olvasógyakorlatok.</i>	<i>Rendelkezzen ismeretekkel az ötvonalas kottáról. (betűs – szám – színes kotta). Képességei szerint növekvő önállósággal vegyen részt az olvasó -, a kottakirakó gyakorlatokban.</i>
Zenehallgatás Az emberi hang színeinek és a hangszerek hangszínének megismertetése vizuálisan is. - A vegyes kar hangzása, szólamai. (szoprán, mezzo, alt, tenor, basszus). - Az oboa, a klarinét és cselló hangszíne. Eredeti népzenei felvételek. <i>Tanult dalok különböző feldolgozásai, zenés mesék.</i> Zenetörténeti korokból válogatott nép- és műzenei darabok, szemelvények bemutatása. Zeneszerzők, zeneművek (Erkel Ferenc, Mozart, Saint- Saens, Prokofjev, Vivaldi)	A vegyes kar hangzásának megfigyelése (szoprán, mezzo, alt, tenor, basszus) Az oboa, a klarinét és a cselló hangszíneinek megfigyelése. Eredeti népzenei felvételek meghallgatása, irányított megfigyelése, a zene jellege, hangulata, üteme, visszatérő dallami elemek szempontjából. <i>Irányított figyelmű hallgatás – az élmények kifejezése szóban, bábbal, drámajátékkal.</i>	5-8 perces zenei szemelvények figyelemmel kísérése, hangulatának, karakterének önálló jellemzése. A többször hallott zeneművek felismerése, szerzőjük megnevezése. Zenei élményének önálló megfogalmazása. <i>Legyen képes a fegyelmezett zenehallgatásra. Légyen képes élményeit a hozzá közelálló módon kifejezni.</i>
Improvizáció Szövegritmizálás Hiányos ütemek, dallamok kiegészítése vagy befejezése.	Nevek, versek, mondat értékű szövegek ritmizálása különböző módokon. Hiányzó ütemek ritmusának, dallamának pótlása, azonos dallamhoz különböző befejezések írása. Adott ritmushoz dallamírás, azok eléneklése, eljátszása furulyán.	Ritmussor szabad és adott szempontok szerinti rögtönzése. Adott ritmushoz rövid dallam-rögtönzés. <i>Segítséggel legyen képes ritmus, dallam és mozdulatok rögtönzésére.</i>
Furulya Az egyvonalas C hangtól a kétvonalas D hangig terjedő hangok fűjása. A módosított hangok, a B hang fogásának megismerése. Kétszólamú dalok és kánonok eljátszása. Hangerőváltás. <i>Az integrált tanulók a hangszeres oktatásban egyéni képességeik szerint vesznek részt.</i>	Tanult dalok előadása furulyán. Kétszólamú dalok és kánonok eljátszása. A B hang fogásának gyakorlása. Kétszólamú darabok játéka. A hangerő szabályozásának megtanulása, gyakorlása.	A tanult hangok biztonságos lefogása, felismerése a vonalrendszerben. Kétszólamú dallamok megszólaltatása. <i>Mutasson fejlődést a hangszeres gyakorlatokban.</i>
Fogalmak: Himnusz, ereszkedő, emelkedő dallam, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, motívum, egész hang és szünet, pontozott hang, éles ritmus, nyújtott ritmus, ütemmutató, hármas ütem, pentaton –ötfokú– hangsor, hangkészlet, fá, ti, alsó ti, violinkulcs, módosított hang, kereszt és b, piano, forte, mezzoforte, szóló, szoprán, alt, tenor, basszus, oboa, klarinét, cselló <i>Himnusz, motívum, egész hang és szünet, szinkópa, ütemmutató, ötfokú hangsor, hangkészlet, halkán, erősen, közép erősen, szóló, szoprán, alt</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, etika, környezetismeret, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra, testnevelés		
Zenehallgatási anyag: Erkel Ferenc: Himnusz Népzenei felvételek eredeti előadásban (Magyar népzene sorozat) Kodály Zoltán: Hány János – részletek – Ábécédé, A juhász – gyermekkar; Villő – gyermekkar, részlet (Ez ki háza); Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (A pünkösdsnek) Bartók Béla: Gyermeknek I./11. Elvesztettem páromat; II./ 22. Debrecenbe kéne menni; II./ 37. Kanásznóta (Házasodik a tücsök) Bartók Béla: Mikrokozmosz - Dallam ködgomolyban Bárdos Lajos: Kocsi, szekér - vegyeskar Clément Janequin: A madarak éneke W.A. Mozart: Gyermekjáték – dal W.A. Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" III. tétel - részlet Csajkovszkij: Diótörő – Csokoládé tündér tánca Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Baba Yaga kunyhója Bizet: Carmen – gyermekkar (Mi is jöttünk felvonulni) Rossini: Macska – duett Prokofjev: Péter és a farkas - részletek Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca		

A továbbhaladás feltételei

- Énekeljen emlékezetből, legyen képes 10 magyar népdal, műdal közös eléneklésére.
- Tudja énekelni a Himnuszt pontos szöveggel.
- *Ismerje a tanult dalok szövegét, vegyen részt a közös éneklésben.*
- *Legyen képes ritmussort rögtönözni szabad és adott szempontok szerint (maximum nyolc ütem terjedelemben).*
- *Ismerje fel és tudja megszólaltatni a kottaképről tanult ritmusértékeket és ritmusképleteket.*
- Tudjon ismert dalokat tanári segítséggel szolmizálni.
- *Ismerje fel a tanult ritmusértékeket, a tanult szolmizációs hangok nevét és kézjelét.*
- *Ismerje fel a tanult népdalokat zeneművekben, feldolgozásokban.*
- *Legyen képes a meghallgatott zenés mesék felidézésére.*
- *Legyen képes fegyelmezetten meghallgatni rövid, életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő zeneművet/ zenei részletet.*
- *Vegyen részt improvizációs gyakorlatokban, jelenítse meg saját nevének ritmusát, dallamát.*

A hallássérült tanulók zenei nevelésében egyénre szabott követelmények érvényesülnek, a hallássérülés mértékétől függően, az egyéni hallásállapotot figyelembe véve. Minimális teljesítmény néhány népdal szövegének ismerete.

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai az 5-8. évfolyamon

- Az ének-zene tanítás célja a hangzó világ esztétikai értékeinek megismertetése, megszerettetése, az intellektuális és érzelmi nevelésen keresztül.
- Eljuttatni a tanulót az ének – zene eszközrendszerével, a „hangzó nyelv” élményével az örömteli énekléshez és a zenehallgatás oldott befogadásához.
- A zenei igényesség kialakítása együttes és önálló énekléssel, zeneművek közös meghallgatásával, átélésével, elemzésével, megbeszélésével.
- A különféle stílusú zeneművek befogadása, az igényes zeneválasztás segítése.
- Az ízlés formálása, a kritikai szemlélet kialakítása.
- Kiemelkedő cél megteremteni az érzelmi élet, a személyiség harmóniáját.
- A különböző zenei tevékenységformák (befogadás, reprodukálás, alkotás) által a gyermekek önkifejező képességének tudatos fejlesztése, a személyiségformálás, gazdagítás.
- A zenei emlékezet, a belső hallás, koncentráció fejlesztése.
- A zenei ismeretek elsajátítása, játékos alkotás, a zenei improvizáció belső feltételeinek támogatása.
- A zene értő befogadásához és reprodukálásához szükséges zenei anyanyelv megismerése.
- A zene világában rejlő élmény és örömforrások feltárása, kiaknázása (közös éneklés, a zene és a mozgás összekapcsolása, újraalkotás, önkifejezés).
- Az első négy évben megszerzett tapasztalatok tudatosítása sokféle aktív zenei tevékenységgel.
- Egyszerűbb zenei jelenségek terminológiájának megismerése és használata.
- Zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek (korszakok, kiemelkedő alkotók, stílus, műfajok) a befogadói hozzáállás fejlesztése.
- A zenei élet eseményei iránti érdeklődés felkeltése, lehetőség szerint részvétel a zenei életben.
- A hangszeres játék (furulya) az életkori sajátságokat figyelembe véve az érdeklődésére, tehetségére építve alakítsa a készségeket, gyarapítsa az ismereteket.
- A hangszeres játék során a helyes légzéstechnika, hangindítás és ujjtechnika készség szintű elsajátítása, a hangkészlet bővítése.
- A hangszeres zenélés adta lehetőségekkel élve a gyermekek aktív társas és szólisztikus zenei élményei gazdagodjanak.
- Az IKT minél szélesebb körű felhasználása a zenei ismeretszerzésre, az információk frissítésre.

Fontos az énekórai előzenei szemléltetés, mely a zenei élmény megteremtésének leghatásosabb eszköze, s egyben a tanulók hangszer- és hangszínelismerő képességének a legmegfelelőbb fejlesztő eszköze.

Ajánlott a koncertek lehetőség szerinti látogatása, az órákon pedig a (ritmus) hangszerek minél gyakoribb bemutatása, használata.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sérülés specifikus célok és feladatok részletezése a tantárgyi bevezetőben olvasható.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A zenei műveltség további fejlesztése a magyar és más népek dalainak megismerésével, azok elsajátításával, a komolyzenei ismeretek bővítésével, illetve adott témához dalok gyűjtésével.
- *A magyar népzene és jellegzetes hangszereinek, hagyományainak megismerése.*
- Az éneklés szabályainak betartása.
- *Jártasság a többször hallott zeneművek felismerésében.*
- A zenei memória fejlesztése, a megosztott figyelem kiszélesítése az imitációs zenei tevékenységek segítségével.
- *A tanult ritmuselemek ismerete, használata, illetve azok bővítése.*
- A hangszeres játék technikájának csiszolása, a tanult hangok körének bővítése.
- *Folyamatos fejlődés a hangszeres zenében (fúvolya).*
- A tanulók ismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel és a népi hangszerekkel is
- A zenei készség fejlesztés célja a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták felismerése és gyakorlása
- A magyar néphagyomány megismerése
- A közösségi nemzeti azonosságtudat kialakítása
- A Magyarországon élő népek megismerése
- Népek, folklór megismerése
- A hazaszeretet, nemzeti öntudat megalapozása
- A néphagyomány tisztelete
- A néphagyományok élményszerű megélése
- A hagyományos gazdálkodó élet megértése, értékelése
- Közösségi minták megismerése
- A megismert értékrend hozzájárul az esztétikai neveléshez, a természethez való viszony átalakításához
- A hon- és népismeret tantárgy keretében a XIX-XX. század fordulójára jellemző városi és falusi életet mutatja be, középpontba helyezve az ünnepi szokásokat
- a néphagyományok élményszerű megismerése, melyben a tanulók cselekvő és alkotó módon vesznek részt
- Megismeri a digitális archívumok világát, a folklorisztika módszereit
- Külső programokon ismerkedik az élő népzenei kultúrával
- Megismeri a népi hangszerek hangzásvilágát
- A történelmi projektekhez kapcsolódva ismereteket szerez a kor zenei világáról (Görög projekt, Árpád népe projekt)

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Magyar népdalok (régí és új stílus). Más népek dalai. <i>Más népek dalainak tanulása.</i> Csoportos, kiscsoportos és egyéni éneklés. Ünnepekörök új dalai. A néphagyományok jellegzetességeinek megismertetése Keresztény ünnepek a népi hagyományokban, őszi jeles napok, ünnepek, karácsonyi ünnepekör, köszöntők, farsangi köszöntők, maszkos alakoskodások, nagybőjti	Dalcsokrok éneklése, személyes, kedves dalok bemutatása. Játékos zenei vetélkedők. Magyar és más népek, hazai kisebbségek népdalainak éneklése megfelelő előadásmódban. A szokásokhoz kapcsolódó dallami anyag felidézése, újak tanulása, hagyományörző együttesek tevékenységének tanulmányozása (Fölszállott a páva TV műsor)	A régebben tanult dalok ismétlése és új dalok megismerése, azok előadása a hangulat érzékeltetésével, helyes artikulációval. A megismert jeles napokhoz, népszokásokhoz kapcsolódó dalok ismerete. Vegyen részt a dramatikus játékokban Ismerje meg a szokások eredetét, koreográfiáját

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
játékok, májusfa állítás, pünkösdi szokások, keresztelő, népi játékok, lakodalom Néprajzi tájegységek Népviselő, táncok	A néptánc alaplépéseinek gyakorlása	Ismerje meg néhány tájegység jellegzetes táncformáját
Kapcsolódás a görög projekthez A zene szerepe az ókori kultúrában	Szeikilosz sírverse, görög dallamok és hangszerek megismerése	Ismerje meg az ókori hangszerek világát ógörög nyelven és újjörögül a tanult dallamokat. Tánc: görög körtánc Többszólamú zenei tevékenységekben való részvétel.
Régi magyar dallamok a középkorból, középkori gregorián dallamok.	Ismerkedés az egyszólamú egyházi zenével (gregoriánnal) Ut queant laxis gregorián	Értse Arezzói Guido gregorián dallama és a szolmizáció összefüggését
Hangterjedelem bővítése H-G. Egyszerű többszólamúság (kánonok, biciniumok, quodlibetek)	Többszólamú dalok közös éneklése. <i>Csoportos éneklés, egyszerű kánonok.</i> Szolmizáló éneklés, <i>ismert dalok utószolmizálása.</i>	A helyes éneklés szabályainak figyelembevételével kiscsoportos és páros éneklésben. <i>Segítséggel könnyű kánon éneklése.</i>
Ritmus Ritmuselemek. Zenei (ritmus) emlékezet. A tizenhatod érték és szünete. A népdalok sajátos ritmusvilága, az alkalmazkodó ritmus. A tanult ritmusok gyakorlása 2/4-es, 3/4-es és 4/4-es ütemben. <i>A szinkópa.</i>	A tanult ritmuselemek mélyítése egy vagy több szólamban A szinkópa, éles- és nyújtott ritmus felismerése, hangoztatása, lejegyzése. Hallás utáni ritmus lejegyzése, ritmusterjedelem fokozásával. A negyed érték és tizenhatodos osztásainak felismerése, alkalmazása Az alkalmazkodó ritmus megfigyelése, a ritmusváltozatok szöveggel való egyeztetése. Hiányos ritmusok kiegészítése megadott ütemmutatóval.	A már tanult dalok ritmusmotívumainak felismerése, olvasása, lejegyzése. A hangoztatott ritmus visszajátszás, leírása. A tanult ritmuselemek felismerése. Az alkalmazkodó ritmus érzékelése és tudatos használata a népdalok körében. A 2-es, 3-as, 4-es ütem jellemzőinek ismerete, azok alkalmazása. <i>Ismerje fel és szólaltassa meg a tanult ritmusokat.</i>
Dallami elemek A szolmizációs és az ABC-s hangok kapcsolatának mélyítése, elhelyezésük a vonalrendszerben. A felső ré és felső mi hangok bevezetése. A violinkulcs jelentésének tisztázása. <i>Szolmizációs ismeretek mélyítése.</i>	Egyszerűbb ismert dalok lejegyzése ABC-s nevekkal, hangszeres segédlettel. Pentaton dallamfordulatok. A tanult szolmizációs hangok alkalmazásának mélyítése, éneklés kézzelről, tanult dalok utószolmizálása. Olvasógyakorlatok	Abszolút, relatív A szolmizációs és az ABC-s hangok közötti különbség ismerete. A tanult szolmizációs és ABC-s hangok felismerése, elhelyezése a vonalrendszerben. <i>Segítséggel egyszerűbb dallamok olvasása.</i>
Zenei ismeretek A prim, kvart és kvint hangközök. Régi stílusú népdalok szerkezete.	A hangközök felismerése, megfigyelése ismert dalokban, olvasógyakorlatokban. Kétszólamú dallamok alkotása a tanult hangközök segítségével. A tanult dalok szerkezetének vizsgálata, megnevezése.	A tanult hangközök közötti különbségek felismerése. Legyen tisztában a régi stílusú népdal szerkezetével

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A hétfokúság. A dúr és moll hangnemek közötti különbség. <i>Ötvonalas kotta</i> <i>Népdalok fő jellemzői.</i> Előadási jelek: tempó és dinamikai jelek A zenei karakterek megfigyeltetése, azonosítása.	Hétfokú dalok és olvasógyakorlatok éneklése, a hangkészlet megfigyelése. Dúr és moll hangnemű dallamok vizsgálata. <i>Ötvonalas kotta értelmezése, használata.</i> Dalok éneklése az előadási jeleknek megfelelően.	Tájékozódjon <i>egyre növekvő önállósággal</i> az ötvonalas kottarendszerben. <i>Segítséggel legyen képes a népdalok néhány jellemző jegyének felismerésére.</i> A tanult előadási jelek ismerete.
Zenehallgatás Népdalok, Népdalfeldolgozások. Népszokások zenéje. Világzenei feldolgozások Kórusfajták, hangszínek Zenetörténeti szemelvények a tanult művészeti korokból Népi hangszerek A Fölszállott a páva c. vetélkedő kiemelkedő muzsikuszainak megismerése Gregorián dallamok A középkor világi zenéje, trubadúr dalok, Oly jó a nyár, Hajnalnóta	A népdalok és a népdalfeldolgozások összehasonlítása. Népdalfeldolgozások kórus-előadásban. Bartók, Kodály, Bárdos művei Népi hangszerek bemutatása (képről, lehetőleg eredetiben is, valamint a hangszerek hangjának meghallgatása: duda, cimbalom, citera, tekerő és egyéb népi hangszerek). Egyszerű szöveg recitáló felolvasása zsoltározó lezárásokkal. Zenehallgatás kottakövetéssel. Schola Hungarica felvételei <i>A zeneművek, zeneműrészletek ismételt meghallgatása után a jellegzetes részek megfigyelése (irányítottan).</i> Megfigyelések. Önálló véleményalkotás.	A népdal felismerése. 2- 3 népi hangszer felismerése. Kiselőadások gregorián dallamok tiszta, kifejező éneklése A gregorián jellemzőinek ismerete <i>Ismerjen fel többször hallott zenei részleteket, hangszerek hangját, szólamokat, hangszíneket, zenei formációkat, zenekarokat, együtteseket.</i> Hangszínek, hangzásbeli karakterek többféle (képi) ábrázolása Gondolatok önálló megfogalmazása. <i>Képességekhez mérten.</i>
Hon- és népismeret A paraszti létforma megismerése Családi történetek gyűjtése, mesélése, a falusi életforma megismerése Kalendárium, az évszakokhoz kapcsolódó szokások eredete	Gyűjtőmunka a falu életéről, szokásokról, az élet kereteiről Látogatás a szentendrei skanzenben, az egyes tájegységek építészeti kultúrájának feltérképezése Ismerje meg a természeti környezet és a gazdálkodás összefüggéseit	Ismerje meg a magyar paraszti gazdálkodás formáit, a család szerepét és értékelje az egyszerű technikai megoldásokat. A paraszti élet egyszerű eszközeinek használata Értékelje a közösen végzett munka jelentőségét

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
(A munkaalkalmakhoz kötődő – aratás, szüret, fonó, ... – szokások és játékok megismerése)	dramatikus előadásmód, szituációs játékok csoportban	önkifejező előadás a népi szövegek értő interpretálása
Furulya A tanult hangok gyakorlása. Az E", F" és a Fisz' fogása. A feloldójel Imitációs dallamok. A kvintváltás.	A tanult hangok fogásának folyamatos gyakorlása az ismert dalok eljátszásával. A feloldójel bevezetése, annak alkalmazása. Imitációs dallamok alkotása hangszer segítségével. A kvintváltó bevezetése, kétszólamú dalok tanulása.	A tanult hangok pontos lefogása a furulyán. Egyszerű dalok egyéni megszólaltatása <i>Kifejező hangszerjáték+ Mutasson fejlődést a hangszeres gyakorlatokban.</i>
Fogalmak: régi- és új stílusú népdal, tempo giusto, kisnyújtott ritmus, kíséles ritmus, tizenhatod ritmus és annak variációi, pentaton hangsor, népdalelemzés, kupolás dallamvonal, visszatérő szerkezet, kvintváltás, violinkulcs, a zenei ABC, alkalmazkodó ritmus, a capella, vers megzenésítés, adatközlő, vokális, instrumentális, allegro, allegretto, andante, moderato, piano, forte, fortissimo, tiszta prím, tiszta oktáv, tiszta kvart, tiszta kvint, zenei őskor, zenei ókor, zenei középkor <i>violinkulcs, a zenei ABC, hétfokú hangsor, zenei kérdés-felelet, alkalmazkodó ritmus, a capella, piano, forte, zenei korok, zenei középkor</i> néprajzi fogalmak: jurta, veremház, többosztatú ház, egysejtű ház, falazat, tetőtartó szerkezet, konyhai cserépedény, sparhelt, munkamegosztás, ünnep, jeles nap, böjt, advent, köszöntő szokások, lucázás, kántálás, betlehemezés, regölés, háromkirályjárás, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villőzés, húsvét, zöldágjárás, komatálküldés, májusfa állítás, pünkösdlés, pünkösdi királyné járás, nyári napforduló, kaláka, pásztorünnep, búcsú, gyerekklakodalm, szántás, vetés, aratás, szüret, szilaj és félszilaj pásztorkodás, fonás, szövés, fonó, ing, gaty, pendely, kötény, böjtös nap, kenyérsütés, téli étrend, nyári étrend, tollfosztó, vásár, eszközös játék, keresztlő, néprajzi csoport, néprajzi táj, szórvány, hungarikum, világörökség, nemzeti összetartozás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, etika, történelem és állampolgári ismertek, földrajz, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés, digitális kultúra		
Zenehallgatási anyag: Dunántúli ugrós táncok Kodály Zoltán: Hány János: Sej, Nagyabonyban Székelyfonó: Kitrákotty mese; Karácsonyi pásztortánc: gyermekkar Bartók Béla: Magyar képek: Este a székelyeknél; Ürögi kanásztánc; Román népi táncok: 6., 7. tétel Bárdos Lajos: Régi táncdal – vegyeskar Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar; Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kísérettel; Mátrai képek - vegyeskar Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermeknek – Fa fölött, fa alatt Nikola Parov: Naplegenda, Szalóki Ági, Bognár Szilvia, Herczku Ágnes felvételei, Népzenei Antológia, Fonó Zenekar, Népzenei karaoke CD. (Felsütött a nap az égre), A Fölszállott a páva c. vetélkedő táncos, hangszeres és énekes felvételei Gregorián dallamok a Schola Hungarica előadásában, Középkori zene, Arany Zoltán feldolgozásai Görög projekt: Archaikus hangszerek hangja, Szeikilosz sírverse SATOR CD, Pera stous görög dallam Szirtosz együttes		

A továbbhaladás feltételei

- A tanult dalok együttes éneklése emlékezetből.
- Régi stílusú dalok éneklése parlando, rubato előadásmódban
- Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmussal.
- Legyen képes tanári segítséggel könnyű kánont énekelni, vegyen részt a többszólamú éneklésben.
- Tartsa be az éneklés szabályait, a kiejtésben, a légzéstechnikában, a hangerő és tempó éneklésében.
- A néprajzi fogalmak ismerete a paraszti gazdálkodás, életmód témaköréből

- Tájékozódás a néprajzi tájegységek térképén
- Néhány tánc típus felidézése, a jellemző különbségek észrevétele.
- Tudjon a tánc házmozgalomról, az élő népzenei alkalmakról, előadókról
- A népi hangszerek és a népi zenekar felismerése hallás után.
- A gregorián stílusjegyeinek ismerete
- A középkori világzene, trubadúrdallamok éneklése
- Ismerje fel a többször hallott zenei részleteket, hangszerek hangját.
- Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel,
- Kvintváltó dallam improvizálása (megadott formaképlet és kezdő sorok alapján)
- ABC-s hangok megnevezése, leírása G kulcsban (C'-C").
- *Legyenek pontos ismeretei a tanult szolmizációs hangokról, olvasson, írjon ritmusmotívumokat önállóan.*

A hallássérült tanulók zenei nevelésében egyénre szabott követelmények érvényesülnek, a hallássérülés mértékétől függően, az egyéni hallásállapotot figyelembe véve. Minimális teljesítmény néhány népdal szövegének ismerete.

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Népdalok, népszokások ismeretének bővítése, a magyar zenekultúra megismerése és őrzése.
- A reneszánsz korszak zenei világának megismerése
- Aktív részvétel a Reneszánsz projektben
- A barokk zene stílusjegyei, új műfajok megismerése
- A klasszikus zeneművek hallgatása által a gyermekek ízlésvilágának finomítása, zenei értékrendjük formálása.
- *Ismeretek szerzése zeneszerzőkről, műveikről.*
- A koncentráció, az osztott figyelem, a zenei memória továbbfejlesztése.
- *A koncentráció, az osztott figyelem, a zenei memória fejlesztése.*
- A ritmusérzék, dallami érzékenység erősödése mind a nép-, mind pedig a műdalok által.
- *Egyre nagyobb önállóság a ritmuskíséret alkalmazásában.*
- A hangszeroktatásban való további elmélyülés, az ismeretek bővítése, a gyakorlottság, az előadói készség további fejlesztése.
- *Fokozatos fejlődés a hangszeres zenében.*
- Önálló gyűjtőmunkák végzése (korabeli dalok, versek, táncok, képek a hangszerekről, ruhaviseletről stb.).
- A zenei műveltség folyamatos fejlesztése, elmélyítése a magyar és más népek dalainak, és népdalfeldolgozásainak segítségével.
- A karvezető és a karmester különböző szerepének megértése
- A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- A rövidebb zenei formahatárok követése, a szakaszok felismerése, a különböző zenei karakterek azonosítása

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Újabb magyar népdalok és népszokások dalai. Ünnepek dalai. Nemzeti és etnikai kisebbségek dalai, más népek dalai (újabb európai országból). Versmegzenésítések Ismerkedés a reneszánsz és barokk zenével. Zene Mátyás udvarában <i>Reneszánsz és barokk zenei szemelvények.</i> Történeti énekek: - históriás énekek, virágénekek, kuruc dalok, A lant.	A magyar és más népek dalainak, népdalfeldolgozásainak megismerése, közös énekélés. További gyűjtések, a dalok rendszerezése: téma, eredet, dallamkészlet, szerkezet stb. alapján. Betekintés a reneszánsz zene világába magyar és külföldi szerzők műveinek meghallgatása szempontok alapján. Reneszánsz és barokk művek meghallgatása, stílusjegyeik megfigyelése. A barokk zenei műfajok: szvit, fúga és oratórium megismerése. <i>Csembaló, orgona</i> A reneszánsz és a barokk zenekar hangszercsoportjainak megnevezése, A hangszerek felismerése. A műzenei témák történelmi hátterének és irodalmi vonatkozásainak megismerése	26 dal pontos, stílusos elneklése, a dalokhoz tartozó 2, esetleg 3 versszak ismeretével. Reneszánsz dalok és táncok megismerése (pavane, gaillarde, branle) Aktív részvétel a reneszánsz projektben (a történelem tantárgyhoz kapcsolódva) A zenei stílusjegyek felismerése, <i>megkülönböztetése tanári segítséggel</i> Megfigyelések tapasztalatainak átgondolása, lényegkiemelés. Tudáselemek közötti különféle jellegű kapcsolatok keresése, felismerése.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A török kor Magyarországon, Tinódi Lantos S. és Bakfark B. Műzenei témák Klasszikus műdalok. Többszólamú szemelvények: dalkarakterek. Népdalfeldolgozások Kodály: Mátrai képek. Kánonok, biciniumok <i>Önként vállalt egyéni éneklés.</i> <i>A Himnusz</i>	Katonadalok, a kuruc dalok éneklése. A reneszánszkor zenéjének megismerése a magyar és más nemzetiségű zeneszerzők műveiből. (Balassi históriás énekei) A históriás dallamok és az irodalom kapcsolatának feltárása. Klasszikus műdalok és témák énekes megszólaltatása kottaképből Ismerkedés a bécsi klasszikusokkal. Műdalok éneklése Dalkarakterek összehasonlítása. Kodály: Mátrai képek című vegyes kari művéből dalok éneklése, az új stílusú népdal szerkezetének vizsgálata. <i>Kánonok megszólaltatása.</i> <i>A Himnusz közös éneklése.</i>	Kifejező éneklés A népdal és műdal közötti különbség felismerése. <i>Legyen képes egyedül vagy társakkal énekelni.</i> A leghíresebb bécsi klasszikus zeneszerzők ismerete, azok egy-egy kedvelt zeneművének éneklése. <i>Énekelni a szabályok betartásával.</i> <i>Társas éneklés élménye</i>
Ritmus A tanult ritmuselemek és ritmusképletek mélyítése. Az alkalmazkodó ritmus. A ritmus hangulati meghatározottsága. A triola. A kis éles és kis nyújtott ritmus gyakorlása. Éles és nyújtott ritmus.	A tanult ritmuselemek és ritmusképletek (éles, nyújtott, szinkópa, tizenhatod) folyamatos gyakorlása. Ismerkedés a népdalok ritmusvilágával, az alkalmazkodó ritmus fogalmának bevezetése. Alkalmazkodó ritmusú népdalok éneklése, a szöveg és a megváltozott ritmus felismerése. Különböző ritmusú dalok hangulatának összevetése. A triola megfigyelése, gyakorlása, tudatosítása. A kis éles és kis nyújtott ritmus megfigyelése, tudatosítása, gyakorlása. <i>Ritmus – memóriajátékok.</i> <i>Ritmusok írása, olvasása.</i> <i>Ritmushangszer használata.</i>	A tanult ritmuselemek készség szintű felismerése, alkalmazása Az alkalmazkodó ritmus fogalmának ismerete, néhány példán keresztüli bemutatása. A ritmus hangulat meghatározó szerepének ismerete. A tanult ritmusfajták felismerése. <i>Ritmusok megszólaltatása.</i>
Dallami elemek Az öt és a hétfokú dallamok. Egyszerűbb dallamok lejegyzése.	Az öt és hétfokú dallamok éneklése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről. A gyakorolt dallamok lejegyzése önállóan. Egyszerűbb dallamsorok kottázása hallás után. Furulyáról való reprodukció.	A kézjelek alkalmazása. Kottából való éneklés. Egyszerű dallamok lejegyzése.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tájékozódás 1#-1 b-s hangnemekben. A hangok helye a vonalrendszerben, C, G, F-dóban. <i>A pótvonal. Olvasógyakorlatok. Betűkotta.</i>	Az 1b és 1 #előjegyzésű dallamok értelmezése, olvasása, betűkottáról vonalrendszerbe való átírása. <i>Ismert motívumok lejegyzése a vonalrendszerbe – játékos feladatok.</i>	A dó különböző helyének megállapítása. A hangok elhelyezése a vonalrendszerben. <i>Tájékozódás (növekvő biztonsággal) a vonalrendszerben.</i>
Zenei ismeretek A kis és nagy szekund és a terc hangköz. Az új stílusú népdalok jellemzői. Zenei ABC ismerete G- G" –ig. A moll és a dúr hangsor. <i>Egyéni képességei szerint.</i>	A kis és nagy szekund, illetve terc hangköz éneklése, gyakorlása, felismerésük a dallamokban. A szekund és terc hangközök felismerése kottaképről, beírása vonalrendszerbe. Olvasógyakorlatok. Népdalok összehasonlítása szerkesztési módjuk alapján (rég és új stílus összevetése). A díszítőelemek megfigyelése, összehasonlítása. Dúr-moll színezet különbségének megfigyelése.	A tanult hangközök felismerése. A két népdalstílusok közötti különbség felismerése. <i>A népdalok témájának, hangulatának, az előadói utasításoknak megfelelő megszólaltatása.</i> A moll és dúr hangsor felismerése.
Zenehallgatás Magyar népdalok, népdalfeldolgozások. Kodály: Mátrai képek. Tréfás dalok, pásztor-, betyár-, rabénekek, balladák. Népdalgyűjtések Magyar népdalgyűjtők és szerzők – Bartók, Kodály, Bárdos. <i>Magyar népdalgyűjtők: Bartók, Kodály</i> Rubato éneklés, egyszerű díszítések éneklése. Reneszánsz zenei szemelvények Barokk zenei szemelvények. J.S.Bach művészete Részletek a középkor, reneszánsz és a barokk zene műveiből. Megjelenésük a kortárs zenében. Ismerkedés a zeneszerzők életútjával, munkásságával. A zenemű üzenetének befogadása, értelmezése. A bécsi klasszicizmus zenéje: Haydn, Mozart, Beethoven	Kodály: Mátrai képek vegyes kari művének meghallgatása, az eredeti népdalok és a feldolgozás közötti különbség megfigyelése. A zeneművek meghallgatása, szempontok szerinti közös elemzése. Népdalgyűjtések helyszíneinek megkeresése a térképen. A legismertebb magyar népdalgyűjtők munkásságával való megismerkedés, Zeneművek közös meghallgatása. Reneszánsz és barokk művek meghallgatása, stílusjegyeik megfigyelése. A barokk zenei műfajok: szvit, fuga és oratórium megismerése. <i>Csembaló, orgona</i> A reneszánsz és a barokk zenekar hangszercsoportjainak megnevezése, A hangszerek felismerése. Haydn, Mozart, Beethoven rövid életrajza, munkásságuk, jellemző műveik. Haydn: Üstdob szimfónia, Évszakok műveinek meghallgatása.	A zeneművek figyelmes végighallgatása. Néhány dal biztos éneklése. Térképes ismeretek mélyítése. Rendelkezzen ismeretekkel a magyar zeneszerzőkről, népdalgyűjtőkről. <i>Ismerjen fel többször hallott zenei részleteket, hangszerek hangját, szólamokat, hangszíneket, zenei formációkat, zenekarokat, együtteseket.</i> A tanult zeneszerzőktől legalább 1-1 zenemű felismerése hallás után. A tanult zenei formák megkülönböztetése

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A zenei formák: rondóforma, triós forma, szonátaforma Zenei műfajok: opera, szimfónia A szimfonikus zenekar hangszerei, hangszercsoportjai. A klasszikus zenekar hangszerei, hangszercsoportjai.	Mozart: Varázsfuvola című operájának meghallgatása, megtekintése, az Egy kis éji zene meghallgatása. Beethoven: VII. szimfónia, c-moll szonáta megismerése. A megismert zeneművek többszöri, ismételt meghallgatása. <i>Jellegzetes részletek megfigyelése irányítottan.</i> Zenei élmények kifejezése különböző formában.	Legalább 5 hangszer ismerete a szimfonikus zenekarból. Tudja zenei élményeit szóban is kifejezni.
Improvizáció Ritmusvariációk. Kérdés-felelet elvű dallamok. Érzelmek, hangulatok megjelenítése. Dallamalkotás adott témára: nyitás – zárás	Ritmusvariációk rögtönzése 3/8-os és 6/8-os ütemformákban Ritmusjátékok (pl. ritmustelefon, ritmusdominó, ritmusírás). Ritmushangszerekkel és zajkeltő eszközökkel érzelmek, hangulatok megjelenítése. Dallamalkotás adott témára - ritmikai, dallami, formai elemeik.	Improvizációs játékokban való részvétel. <i>Képességeik szerint.</i>
Furulya A tanult hangok fogása, gyakorlása. Az 1b, és 1# előjegyzések Komolyzenei részletek előadása. Kamaraegyüttesek, zenei kíséretes darabok játéka. Kánonok, két-háromszólamú darabok. Tercváltók. <i>Az integrált tanulók a hangszeres oktatásban egyéni képességeik szerint vesznek részt.</i>	Az ismert és az újonnan tanult hangok lefogásának gyakorlása megfelelő hangkészletű dalok eljátszásával. Az 1b, és 1# előjegyzések alkalmazásának mélyítése. Egy-egy jellemző komolyzenei részlet reprodukálása, átírása furulyára. Kánonok, két-háromszólamú darabok folyamatos tanulása, gyakorlása.	A tanult hangok biztos lefogása. A tanult dalok reprodukálása pontos ütemtartással. A tanult darabok eljátszása kottából. Részvétel többszólamú darabok előadásában. <i>Mutasson fejlődést a hangszeres gyakorlatokban.</i>
Fogalmak: triola, váltakozó ütem, 6/8-os ütem, korona, parlando, rubato, staccato terc, szekund, ABC-s nevek: g-G"-ig, 1 # előjegyzés, Fisz, 1 b előjegyzés, Bé, Cisz', G", A", G-dúr, c-moll, feloldójel, módosítójel, refrén, lant, tárogató, históriás ének, virágének, betyárballada, a vegyes kar szólamai, reneszánsz, barokk, csembaló, orgona, szekvencia, versenymű, crescendo, decrescendo, bécsi klasszicizmus, Haydn, Mozart, Beethoven, klasszikus szimfónia, hármashangzat, szerenád, trilla, periódus, variáció, partitúra, opera, mély vonósok. <i>váltakozó ütem, feloldójel, módosítójel, refrén, lant, tárogató, históriás ének, virágének, vegyes kar szólamai, reneszánsz, barokk, csembaló, orgona, Haydn, Mozart, Beethoven, partitúra, mély vonósok</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés		
Zenehallgatási anyag: Zene Mátyás udvarából, Reneszánsz kórusművek, J. S. Bach: Parasztkantáta: (Mer hahn en neue Oberkeet) Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel Farkas Ferenc: Régi magyar táncok – Lapockás tánc, Ugrós Balassi versek megzenésítve (Szélkiáltó, Misztrál) Bordó sárkány zenekar, Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet J. S. Bach: h-moll szvit – Badinerie; d-moll toccata és fuga; Parasztkantáta Nr.16 basszus ária; János Passió – Már nyugosznak a völgyek 15.sz.		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dúr orgonaverseny I. tétel H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pászt Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel W. A. Mozart: A varázsfűvola – részletek W. A. Mozart: Egy kis éji zene; A- dúr zongoraszonáta - III. Török induló		

A továbbhaladás feltételei

- Érthető, pontos éneklés, a tanult szabályok betartásával egyedül *vagy társakkal*.
- Legalább 10, az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott történeti ének, műdal, ill. szemelvény átélt, kifejező előadása emlékezetből.
- *Énekelje pontosan a magyar Himnusz*.
- Énekes és hangszeres népdalfeldolgozás felismerése, megnevezése.
- a reneszánsz és a barokk zene stílusjegyeinek ismerete
- A többször meghallgatott klasszikus zeneművek felismerése témáik alapján.
- A szimfonikus zenekar hangszercsoportjainak, hangszereinek megnevezése.
- A bécsi klasszicizmus zeneszerzői, néhány művük felsorolása.
- Rendelkezzen ismeretekkel a magyar zeneszerzőkről, népdalgyűjtőkről.
- *Ismerjen 2-3 magyar népdalgyűjtőt, zeneszerzőt.*
- Ismerjen zenei formákat, műfajokat.
- Tudjon zenei kérdés-feleletet szerkeszteni 2x2 ütemes terjedelemben
- Módosító jelek értelmezése kottakép alapján.
- Tanult dallamok éneklése betűkottáról és kottakép alapján.
- *Tájékozódjon biztonsággal a vonalrendszeren.*
- *Ismerje fel az éles és nyújtott ritmust.*

A hallássérült tanulók zenei nevelésében egyénre szabott követelmények érvényesülnek, a hallássérülés mértékétől függően, az egyéni hallásállapotot figyelembe véve. Minimális teljesítmény néhány népdal szövegének ismerete.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Zenei műveltség szélesítése más népek dalaival, kánonok éneklésével.
- A zenei értékrend formálása, az igényes zene iránti igény kialakítása.
- A zenéhez fűződő pozitív attitűd fenntartása az értő befogadás és az aktív zenei önkifejezés által.
- *A zenéhez fűződő pozitív attitűd fejlesztése.*
- A nemzeti és egyetemes zenekultúra megismerése, a köztük levő összefüggések meglátása.
- A dalanyag és a népművészet összefüggésének keresése és tudatosítása.
- A diákok ízlésvilágának finomítása a klasszikus zeneművek meghallgatása által.
- *Zenei részletek irányított megfigyelésének fejlesztése, élmények kifejezése.*
- A zenei memória, és az osztott figyelem fejlesztése.
- *A zenei memória, és az osztott figyelem fejlesztése.*
- A diákok ritmusérzékének, dallami érzékenységének fejlesztése.
- A zenei írás – olvasás jelrendszerének biztos használata.
- *A zenei írás – olvasás jelrendszerének fejlesztése.*
- Kreatív zenélési formák keresése

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Magyar népdalok. Nemzetiségi és etnikai kisebbségek népdalai. Más népek dalai. Ünnepekörök dalai. Szózat Verbunkos dallamok. Romantikus dalok és zeneművek könnyebb énekelhető témái, részletei. A magyar nemzeti opera Kánonok, bicíniumok, könnyű kórusművek (az évfolyam népzenei és műzenei anyagához és a korábban tanult stílusokhoz kapcsolódó anyagból). <i>Kétszólamú dalok.</i> <i>Nemzetiségek, kisebbségek dalai.</i>	Magyar és más népek dalainak éneklése, rendszerezése téma, eredet, dallamkészlet, szerkezet alapján. Közös éneklés: a tanult dalok, stílusos előadása, megfelelő artikulációt, tiszta intonációt, pontos ritmus, dinamika. A Szózat éneklése, pontos ritmikával Verbunkos dalok éneklése, jellegzetességeik megfigyelése, megbeszélése. Erkel dallamok éneklése A romantikus kor zenéjének megismerése magyar és más nemzetiségű zeneszerzők műveiből, közös éneklés. Közös, egyéni, kifejező éneklés.	25 dal pontos, stílusos eléneklése emlékeztetőből a hozzá tartozó 2, esetleg 3 versszakkal. Verbunkos dalok éneklése stílushű előadásban. Népies műdalok éneklése emlékeztetőből. a nemzeti opera fogalmának megértése, témaválasztás A népdal és műdal közötti különbség felismerése. A közös éneklésben való részvétel. <i>Törekedjen a szép és kifejező éneklésre csoportban és egyénileg is.</i>
Ritmus Ritmuselemek, ritmusképletek (kis éles, kis nyújtott, triola). Az alkalmazkodó ritmus. A 3/8-os és a 6/8-os ütem	A tanult ritmuselemek és ritmusképletek felismerése, folyamatos gyakorlása. A népdalok ritmusvilága, alkalmazkodó ritmusok megfigyelése. Alkalmazkodó ritmusú népdalok éneklése, a szöveg és a megváltozott ritmus felismerése. Súlypontok megéreztetése, kiemelése	A tanult ritmuselemek felismerése, alkalmazása.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A váltakozó ütemmutató. Változó ütemű ritmusok.	játékosan (mozgással, táncsal, tapsolással) és ritmusírás. Különböző ritmusú dalok hangulatának összevetése. Ritmushangszerek megszólaltatása ritmuszenekarban. <i>Ütemhangsúlyozás képesség szerint. Daléneklés ritmuskísérettel.</i>	A ritmus hangulat meghatározó szerepének ismerete. A ritmusok írása, olvasása, megszólaltatása.
Dallami elemek Az öt és hétfokú dallamok. Dallamok lejegyzése. <i>Népzenei jellegzetességek, visszatérő szerkezet, kupolás dallamok, változó ütemek.</i> Zenei műfajok.	Öt és hétfokú dallamok éneklése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről. Dalelemzés, dalcsoportosítás. A különböző zenei műfajok (dal, daljáték, himnusz, opera, verbunkos, mise, szerenád, mazurka, népdal, műdal, menüett) összehasonlítása.	A kézjelek alkalmazása Egyszerű dallamok lejegyzése A tanult hangközök fogalmának ismerete <i>Ismerje fel a tanult, begyakorolt dalokat a motívumok alapján.</i>
Zenei ismeretek A korábban tanult zenei ismeretek elmélyítése Előadási jelek. Új stílusú népdalok.	Újabb dinamikai jelek, tempójelzések megismerése, alkalmazása. A népdalstílusok közötti különbség felismerése.	A tanult hangközök felismerése. A moll és dúr hangsor megkülönböztetése A dinamikai jelek, és a tempójelzések betartása az énekelt dalokban <i>Segítséggel, képességeik szerint.</i>
Zenehallgatás Népdalok különböző származási helyekről. Az eddig tanult zenei stílusok összehasonlítása Ünnepek zenéje. A nemzeti romantika Európában (nemzeti operák: Erkel F. Liszt F.). A verbunkos zene. A XIX. sz. magyar zenéje, a XIX. sz. európai zeneművészetének alkotásai (Verdi, Chopin, Schumann, Schubert, ...) A XIX. századi romantikusok zenéje. Magyar zeneszerzők művei: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc	Más földrész népzenejének meghallgatása autentikus előadásmódban. A romantikus zene stílusjegyeinek és műfajainak megismerése európai zeneszerzők alkotásaiból. A romantikus nagyzenekar hangzásának elemzése, a hangszerek felismerése. A megismert zeneművek többszöri, ismételt meghallgatása. <i>Népzenei felvételek elemzése a stílusjegyek alapján. Zenei élmények kifejezése, koreográfia készítése.</i>	A tanult zenei formák megkülönböztetése. A zeneművek figyelmes végighallgatása. A romantikus zeneszerzőktől 1-1 zenemű felismerése hallás után. A szimfonikus zenekar fontos hangszerei, a zenekar elhelyezkedése. Zenei részletek irányított elemzése. <i>Ismeretek a kiemelkedő magyar zeneszerzők munkásságáról, zeneműveikről.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: nyolcados ütemmutató, ballada, fonográf, népdalfeldolgozás, daljáték, intermezzo, szaxofon, zenei romantika, dalciklus, prelúd, programzene, rapszódia, szaxofon, szimfonikus költemény, verbunkos, verbunkos zene, palotás, csárdás, andante, giusto, dalciklus, zongoraötös, intermezzo, rapszódia, szimfonikus költemény, szimfonikus zenekar, programzene, nyolcados ütemmutató, ballada, fonográf, népdalfeldolgozás, daljáték, szaxofon, programzene, verbunkos, palotás, csárdás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, erkölcsstan, történelem és állampolgári ismeretek, földrajz, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Zenehallgatási anyag: Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel W. A. Mozart: Falusi muzsikások; Figaro házassága – nyitány részlet L. van Beethoven: G-dúr zongoraverseny 2. tétel; IX. szimfónia – Örömóda Franz Schubert: A pisztráng; A-dúr zongoraötös IV. tétel Kodály Zoltán: Jelenti magát Jézus W. A. Mozart: A-dúr klarinét kvintett lassú tétele Frédéric Chopin: g-moll mazurka Liszt Ferenc: Mazeppa – részletek; XV. Magyar rapszódia Liszt Ferenc: Manók tánca Liszt: Szerelmi álmódor Felix Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tétel - részlet Antonin Dvořák: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet) Giuseppe Verdi: Aida – Bevonulási induló; Nabucco – Szabadság kórus Georges Bizet: Carmen – Torreádor dal Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Hazám, hazám Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet Robert Schumann: Gyermekjelenetek – Álmodozás Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szimfónia IV. tétel Claude Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca		

A továbbhaladás feltételei

- További 15, az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott szemelvény megszólaltatása emlékezetből.
- *Legyen képes a tanult dalok pontos, szöveghű előadására emlékezetből.*
- *Tudjon kifejezően énekelni csoportban és egyénileg is.*
- A magyar nemzeti romantika az évfolyamon tanult zeneszerzőinek és műveinek vázlatos ismertetése.
- A XIX. századi zeneművek megnevezése (szerző, cím) többször hallott részleteik alapján.
- A romantika stílusjegyeinek szóbeli megfogalmazása.
- A romantika jellegzetes műfajainak felsorolása.
- *Tudjon zenei részleteket irányítottan megfigyelni, szempontok szerint, segítséggel elemezni, élményeit kifejezni szóban és más eszközzel is.*
- *Szerezzen ismereteket a kiemelkedő magyar zeneszerzők munkásságáról, zeneműveikről.*
- Dallamalkotás a népdalok megtanult dallam- és formaalkotási törvényszerűségei alapján (megadott kezdősorokkal).
- *Legyen gyakorlott a ritmusok írásában, olvasásában, megszólaltatásában.*
- *Ismerje a vonalrendszert és fejlettségének megfelelően tájékozódjon benne.*

A hallássérült tanulók zenei nevelésében egyénre szabott követelmények érvényesülnek, a hallássérülés mértékétől függően, az egyéni hallásállapotot figyelembe véve Minimális teljesítmény néhány népdal szövegének ismerete.

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A zenehallgatás iránti igény megszilárdítása.
- A népi kultúrához való érzelmi és intellektuális kötődés mélyítése
- *A magyar és más népek dalainak, népdalfeldolgozásainak segítségével a népi kultúrához való érzelmi és intellektuális kötődés mélyítése.*
- A klasszikus zeneművek hallgatása által a diákok zenei ízlésének formálása.
- *A klasszikus zeneművek meghallgatása által az ízlésvilágának továbbfinomítása.*
- Alapvető ismeretek megszerzése zeneszerzőkről és műveikről.
- A zeneirodalom, a zenekultúra alapvető sajátosságainak megismerése során az ismertszerzési források bővítése, és az erre vonatkozó igény felkeltése.
- Az IKT használata önálló információszerzésre, feldolgozásra, az ismeretek mélyítésére, a motiváció erősítésére.
- *A zeneirodalom, a zenekultúra alapvető sajátosságainak megismerése.*
- A zenei műveltség folyamatos fejlesztése, az értő befogadás, és a zenei önkifejezés igényének megszilárdítása.
- *A zenei befogadás és - önkifejezés igényének erősítése.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Éneklés Magyar népdalok (minden stílusrétegből válogatva) A gyimesi és a moldvai csángók dallamkincse, viselete, szokásai Bartók, Kodály és Bárdos műveinek énekes szemelvényei. A zenei korok, stílusok ismerete Egyházi énekek A századforduló és a XX. század zeneirodalmának énekelhető szemelvényei, Többszólamú szemelvények A tanult dalok stílusjegyei. <i>Többszólamú énekek segítségével.</i> <i>A Szózat.</i>	Éneklés ritmus és hangszeres kísérettel. Magyar és más népek dalainak éneklése a dialektusra jellemző előadásmódban, a jellegzetességek vizsgálata. Az egyházi zene sajátosságai, jelentősége. Közös és szóló éneklés. Többszólamú darabok közös éneklése. A tanult dalok stílusjegyeknek megfelelő előadása. <i>Éneklés választott témakörökhöz.</i> <i>Többszólamú énekek, kánonok segítségével történő megszólaltatása.</i>	15 dal pontos, stílusos eléneklése (2 esetleg 3 versszak ismeretével). . A magyar népzene meghatározó dialektusainak ismerete, földrajzi elhelyezkedése Műzenei témák történelmi háttérének és irodalmi vonatkozásainak ismerete. Ismert dalok előadása azok stílusjegyeinek megfelelően. Kiselőadások zenei műfajokról, zeneszerzőkről, hangszerekről Az elektronikus média használata
Ritmus A tanult ritmuselemek és ritmusképletek ismeretének mélyítése. <i>Az alkalmazkodó ritmus.</i> A ritmus hangulati meghatározottsága.	A tanult ritmuselemek és ritmusképletek (éles, nyújtott, szinkópa, tizenhatod) folyamatos gyakorlása. <i>A népdalok ritmusvilágának, az alkalmazkodó ritmus fogalmának bevezetése.</i> Különböző ritmusú dalok hangulatának összevetése.	A tanult ritmuselemek készség szintű felismerése, alkalmazása. <i>Alkalmazkodó ritmusú népdalok éneklése, a szöveg és a megváltozott ritmus felismerése, egyeztetése.</i> A ritmus hangulat meghatározó szerepének ismerete

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
3/8-os és 6/8-os ütemmutató, felütés/súlytalan kezdés	Begyakorolt ritmuselemek megszólaltatása. Ütemmutatók meghatározása önállóan. Ütemek szerkesztése, improvizáció megadott szempontok alapján. <i>Ritmusjátékok.</i>	<i>Legyen tájékozott a ritmusok olvasásában, megszólaltatásában.</i>
Dallami elemek Az öt és hétfokú dallamok. Oldottabb metrikájú és kötött lüktetésű népdalok. A többszólamúság készségének fejlesztése. Az énekelt dalanyag, a népművészet és a zenetörténet összefüggései. A Kodály módszer megismerése jellemzői Az 1b és 1# alkalmazása, értelmezésük. <i>A hangok helye a vonalrendszerben.</i>	Váltakozó ütemű dalok kísérete ritmus-ostinatóval Összefüggések keresése, megfogalmazása az énekelt dalanyag és a népművészet, illetve a zenetörténet rendszere között. <i>Dalelemzés.</i>	A kézjelek alkalmazása <i>segítséggel</i> . A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel Világzenei példák hallgatása, megfigyelése A dó különböző helyének megállapítására A hangokat elhelyezése a vonalrendszerben. <i>Legyen tájékozott a vonalrendszerben.</i>
Zenei ismeretek A tanult ismeretek tudatosítása. Az új- és régi stílusú népdalok jellemzői. <i>Zenei ABC ismételése.</i> A moll és dúr hangsor. A XX. század zenei irányzatai. Kis és nagy szext, szeptim Az aszimmetria és a poliritmia. A XX. század ritmus és dallamvilága. <i>Képességei szerint.</i>	A tanult hangközök éneklése, gyakorlása, felismerésük a dallamokban. Népdalok összehasonlítása szerkesztési módjuk alapján (rég és új stílus összevetése). Az aszimmetria, a poliritmia fogalmának tisztázása, zenei példákon történő megfigyelése, felismerése.	A tanult hangközök felismerése A két népdalstílus közötti különbség felismerése. A moll és dúr hangsor megkülönböztetése. A zene, mint kifejezőeszköz.
Zenehallgatás A magyar és európai zeneművészet századai. Zenei műfajok. A XX. század zenei irányzatainak kiemelkedő alkotásai, kortárművészet A dzsessz és jellegzetes műfajai	Rendszerező ismételés A magyar és európai népzenei kincs áttekintése Híres magyar népzenei kutatók: Bartók és Kodály népdalfeldolgozásai, fontosabb színpadi műveinek felismerése részletek alapján. A XX. század zenei irányzatainak megismerése, felismerése többször meghallgatott zeneművek részletei alapján. A zenei műfajok áttekintése és összefüggések keresése a társzművészetek és a zene között (tánc az ismert történeti tánczenéhez). A dzsessz műfaji ismereteinek kapcsolása a meghallgatott műzenei anyaghoz.	A többször meghallgatott művek elhelyezése a megfelelő zenetörténeti korbá A tanult zeneszerzőktől legalább 1-1 zenemű felismerése hallás után. A zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek ismerete. Társítás más művészetekkel.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A zene szórakoztató funkciói: táncok a zenetörténetben (a szvittől a rock and rollig) A könnyűzene ma A XX. századi zenei irányzatok – a dzsessz.	Tájékozódás a könnyű műfaj megjelenési formáiban, módjaiban <i>Saját zenei élmények megosztása a társakkal.</i> Irányított figyelmeztető zenehallgatás. A műzenei ismeretek rendszerezése.	Legyen gyakorlott a zenei részletek megfigyelésében. Tudjon magyar zeneszerzőket megnevezni, a tanult zeneművet beazonosítani.
Improvizáció Ritmikai-, dallami-, formai rögtönzések. Érzelmek, hangulatok megjelenítése. .	Ritmusjátékok Ritmikai-, dallami-, formai elemek alkalmazása rögtönzési feladatokban. A tanult népdal- és műzenei formákban és hangkészletben önálló rögtönzés Ritmushangszerek és zajkeltő eszközökkel érzelmek, hangulatok megjelenítése.	Az improvizációs feladatokban, játékokban való aktív részvétel. <i>Vegyen részt az improvizációs játékokban.</i> Kottairáshoz alkalmas szoftverek megismerése Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
Fogalmak: A magyar Népzene Tára, népdalgyűjtés, divertimento, kantáta, variáció, nagyzenekar, egyszólamúság, többszólamúság, egyházi zene, zsoltár, oratórium, mise, világi zene, trubadúr ének, concerto, versenymű, szimfónia, szimfonikus költemény, műdal, rapszódia, opera, opera ária, kamarazene, önálló hangszeres zene, könnyűzene, spirituálé, jazz, rock, metal, beat, musical, vivace, impresszionizmus, expresszionizmus, folklórizmus, elektronikus zene <i>A magyar Népzene Tára, népdalgyűjtés, nagyzenekar, egyházi zene, világi zene, önálló hangszeres zene, könnyűzene, elektronikus zene</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, történelem és állampolgári ismertek, földrajz, dráma és színház, vizuális nevelés és környezetkultúra, digitális kultúra		
Zenehallgatási anyag: Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc Bartók Béla: Négy szlovák népdal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete George Gerschwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a vagyon...) Blues dalok Jazz standard-ek A beatzene klasszikusai A 60-as évek protest songja, Bob Dylan. Cseh Tamás, Sebő Ferenc dalai Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek). Népzenei revival legjobb felvételei		

A továbbhaladás feltételei

- Részvétel a csoportos éneklésben, előadásban.
- Dalanyag bővítése 10 énekes szemelvénnel.
- *Legyen képes az előző évfolyamokon tanult és begyakorolt dalok szövegű, pontos előadására csoportosan és egyénileg is.*
- Ismerje a népzenei rétegeket, stílusokat. Tudjon példákat más népek, nemzeti és etnikai kisebbségek dalaiból.
- Tudjon többször hallott zeneművet elhelyezni a megfelelő zenetörténeti korszakban.
- *Tudja kifejezni a zenei élményeit, legyen gyakorlott a zenei részletek megfigyelésében.*
- *Tudjon magyar zeneszerzőt megnevezni, a tanult zeneművet beazonosítani.*

- Tudja alkalmazni a ritmikai- dallami- formai- és népzenei stílusokra vonatkozó ismereteit rögtönzési feladatokban.
- Alkalmazza a leggyakoribb tempó- és dinamikai jeleket csoportos és egyéni éneklés során.
- *Legyen képes a csoportos éneklés során a leggyakoribb tempó- és dinamikai jelek alkalmazására.*
- Tudjon a 8 év anyagának összefoglalásaként dallamokat, ritmusokat olvasni, írni.
- *Legyen tájékozott a vonalrendszerben, a ritmusok olvasásában, megszólaltatásában.*

A hallássérült tanulók zenei nevelésében egyénre szabott követelmények érvényesülnek, a hallássérülés mértékétől függően, az egyéni hallásállapotot figyelembe véve Minimális teljesítmény néhány népdal szövegének ismerete.

VIZUÁLIS NEVELÉS ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA

(1-8. ÉVFOLYAM)

A vizuális nevelés és környezetkultúra tantárgy integráló szerepet tölt be a vizuális kultúra, a mozgókép- és médiakultúra, valamint a technika és tervezés témakörei között. A tananyag-szervezés elsődleges szempontja egy komplex világkép kialakításának elősegítése.

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul. További célja a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzés, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotómunka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználása. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás.

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

Kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A látható világ értő és beleérző ismeretének elsajátítása.
- Elképzelések, képzetek, élmények, érzések kreatív kifejezése.
- A kulturális sokszínűség értékeinek felismerése és megőrzése.
- A hagyományos és a modern művészet nyelvének megismerése, megértése.
- A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes emberi kultúra tudatosítása.
- A mindennapok esztétikai értékeinek felismerése és megőrzése.
- Tárgyak, épületek, terek szerkezeti összefüggéseinek mélyebb megismerése.
- A kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.
- Részvétel a kulturális életben.
- A művészi élmény általi helyes önismeret és emberi kapcsolatrendszerek fejlesztése.
- A hagyományos és modern technikák, technológiák megismerésével és alkalmazásával a cselekvő és kreatív tudatosság erősítése.

Természettudományos és technikai kompetencia

- A természeti környezet jelenségeinek megfigyelése és ábrázolása, elmélyült tanulmányozása.
- Értékeinek felismerése és megőrzése.
- A természeti értékek alkotó jellegű felhasználása.
- A fenntarthatóság gyakorlása, környezetbarát attitűd kialakítása.
- Alapvető tudományos és technológiai folyamatok megismerése.
- A természettudományos és a műszaki műveltség művészeti alkotásokban való alkalmazása.
- A természetes és a mesterséges környezet mélyebb szintű megismerése.
- Kritikai attitűd kialakítása az áltudományos megoldásokkal szemben.
- Alkalmazások és technológiák előnyeinek és kockázatainak megértése.

Kommunikációs kompetencia - Anyanyelvi kompetencia

- A vizuális kommunikáció lehetőségeinek értelmezése, értő és felelős használata.
- A tevékenységek során véleményét kifejezi, ütközteti, párbeszédet kezdeményez.
- Az alapvető nyelvi rétegek különbségeinek felismerése, különösen a szókinccs területén.
- A régi korok, stílusok, technikák, anyagok elnevezéseinek megismerésével gyarapodik a szókinccse, kifejezőeszközeinek kincstára. Tájszólások megismerése a népi mesterségeken keresztül.
- Korábbi évszázadokban született szövegek megfigyelése.
- Az esztétikum felfedezése a mindennapokban. Képesség a szövegekben rejlő jelentések feltárására, megértésére.
- A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak használata.

Kommunikációs kompetencia - Idegen nyelvi kommunikáció

- A vizuális kommunikáció lehetőségeinek értelmezése, értő és felelős használata idegen nyelvi környezetben, médiában.
- A régi korok, stílusok, technikák, anyagok elnevezéseinek idegen nyelvű megismerésével gyarapodik a szókinccse, kifejezőeszközeinek kincstára.

Matematikai kompetencia

- Térorientáció, arányérzék, vizuális memória fejlesztése.
- Az absztrakt művészet és az absztrakt gondolkodás összefüggéseinek vizsgálata.
- A látvány leképezésén keresztül a világ rendjének leírása és megismerése.
- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Számok, mértékek, struktúrák megismerése, alkalmazása.
- Alapvető matematikai elvek és törvényszerűségek felismerése a természeti és az épített környezetben.

Digitális kompetencia

- Az információs társadalom technológiáinak tudatos felhasználása, művészi – esztétikai minőségű alkalmazása.
- Különböző számítógépes alkalmazások megismerése és felhasználása a vizuális önkifejezés tükrében és a tervezés, kivitelezés folyamataiban.
- Információs csatornák felhasználása a kulturális – művészeti értékek megismerése érdekében.
- Aktív részvétel kulturális, társadalmi célokat szolgáló hálózatokban.
- Közvetített tartalmak magabiztos, kritikus és etikus használata.
- Komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök használata.
- Internet-alapú szolgáltatások elérése, az ezek segítségével történő kutatásra való felkészítés.

Személyes és társas kompetenciák

- Kooperatív vizuális foglalkozások segítségével különböző kultúrák és etnikai csoportok megismerése, a demokratikus gondolkodás kialakítása, fejlesztése és az egymás iránti szolidaritás hangsúlyozása.
- Az együttműködés megtapasztalása.
- Hatékony kommunikáció a művészeti nyelv segítségével.
- Értékalapú, személyek és kultúrák közötti párbeszéd kialakítása.
- Különböző szociális tevékenységekben való aktív részvétel.
- A kulturális identitás megismerése, megőrzése és továbbadása.
- Kritikus és kreatív elemző képesség kialakítása.

A tanulás kompetenciái

- A vizuális információszerzés rutinja, az információk keresésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái, e technikák megismerése, használatuk gyakorlása.
- Tanulást segítő eszközök, kézikönyvek, digitális tartalmak önálló használata.
- Hatékony gazdálkodás az idővel és az információkkal.
- Saját tanulási stratégia kialakítása.
- A koncentrálóképeség, a vizuális emlékezet fejlesztése.
- Az önműveléshez szükséges képességek fejlesztése.

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elszámítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A sajátos nevelési igényű tanulóakra vonatkozó célok, feladatok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

A mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos eszköze az alkotás. Minden esetben keressük azokat az eljárásokat, módszereket, testhelyzeteket, eszközöket, amelyeknek segítségével a tanuló alkotni képes.

A felmentés bármely formája indokolatlan; a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása valamennyi művészeti területen hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően a vizuális nevelés és környezetkultúra tantárgy esetén:

- Manipuláció, finommotorika, eszközhasználat fejlesztése.
- Grafomotoros képességek fejlesztése.
- Az elsődleges és másodlagos sérülésekből, az eltérő életvitelből, beszűkült létezésből fakadó hiányok pótlása.
- A közvetlen tapasztaltatás, élmények, hatások tudatos és rendszeres biztosítása.

- A percepció fejlesztése, az érzékszervek stimulálása.
- A környezet aktív befogadására és befolyásolására, alakítására való motiváltság fejlesztése.
- Helyes belső képek és ezek visszafordítási képességének (ábrázolóképeség) kialakítása.
- Az önkifejezési módok, a környezettel való sokoldalú kommunikációs lehetőségek elsajátítása.

Fontos a tanulókat olyan ismeretek és eszközök használatára megtanítani, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a társadalomba való beilleszkedése során.

A manuális készségek magas fokú fejlesztése, mozgássorok összerendezettségének fokozása fontos terápiás lehetőséget jelent.

A mozgásállapot alapján kitűzött célok határozzák meg az egyéni képességekhez igazodó feladatokat, az egyéni fejlődéshez szükséges eszközök alkalmazását, az önállóság elérését segítő praktikumok elsajátítását.

Az életminőség javítását az is segíti, ha a tanuló megismeri és gyakorolja a gyógyászati segédeszközök használatát, karbantartását és a velük való közlekedést, illetve a higiénés és balesetvédelmi szabályokat.

A műveltségterület rendkívül nagy hangsúlyt kap, mivel a közlekedés világában való biztonságos részvételt, az önállóságot, a pályaválasztás segítségét alapozhatja meg.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak tanulók esetében a fejlesztési feladatok módosítására van szükség: a tárgy- és környezetkultúrára koncentráltan, illetve a művészeti alkotásokra vonatkozóan a vizuális érzékelés helyébe a tapintással történő érzékelés lép.

A vizuális kultúra keretében az alkotás elsősorban a domborúrajz elsajátítását jelenti, ami a síkban speciális módon készített ábrák elemzésével, értelmezésével, létrehozásával a többi szaktárgy (pl. geometria, földrajz, fizika, kémia) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét, kezűgyességét. Speciális eszközei: fólia, rajztábla, vonalhúzó, körzők, sablonok stb. Ugyancsak kiemelt jelentőségű a térbeli ábrázolás alkalmazása (modellek, agyagozás stb.)

A gyakorlati ismereteknél kiemelt szerepet kap a személyiségállapothoz igazított életviteli praktikumok beépítése a tananyagba.

A tanulók testi épségének megóvása, a balesetmentes munkavégzés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani a munkaeszközök helyes használatára, a szabályok betartására.

A mindennapi életvezetéshez szükséges, illetve a pályaválasztást segítő ismeretek kiemelten fontosak.

A speciálisan a látássérült személyek részére készült vagy adaptált háztartási eszközök (pl.: kenyérvágó, folyadékszintjelző, aláíró sablon) használatának elsajátítása előkészíti a tanulókat az önálló életvitelre.

A gyengénlátó, aliglátó tanuló az élet minden területén több nehézséggel küzd, mint az ép társai, ezért a készségek, képességek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiségformáló hatása.

A rajz és vizuális kultúrán belül a síkbeli ábrázolás mellett – elsősorban az aliglátó-tanulók esetében – a hangsúly a térbeli plasztikus megjelenítésre (mintázás, makett, agyagozás stb.) helyeződik. Fokozottan szükséges az erős kontrasztos hatást elérő, jó minőségű eszközök biztosítása a látássérült gyermek számára megfelelő vizuális élmény megszerzéséhez. A szerkesztési feladatoknál a pontosság terén engedményeket kell tenni. A színvak, szintévesztő tanulók rajzeszközeit színmegjelöléssel kell ellátni. A szerkesztési feladatoknál a pontosság a látásteljesítmény függvényében követelhető meg.

A gyengénlátó és a látásukat praktikusan jól használó aliglátó tanulók esetében az adott műveltségi terület tartalmába mindazon ismeretek beépülnek, melyek a mindennapi életvezetéséhez, mind teljesebb önálló életviteléhez szükségesek, illetve alakítják későbbi pályaválasztásukat.

A tanulók pályaeorientációja szempontjából fontos, hogy hatékony fejlesztést kapjanak technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához.

Időtöbblet biztosítására van szükség a különböző anyagok többoldalú érzéketi megismerésére, az adaptált eszközökkel történő mérésre az egyéni igényeknek megfelelően.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a balesetmentes szerszámhasználatra, a látássérült emberek életvitelét segítő speciális eszközök használatára (beszélő mérleg, adaptált tűbefűző, mérőszalag stb.).

Bizonyos munkatevékenységeknél tekintettel kell lenni a szintévesztő, színvak tanulók különleges igényeire.

A közlekedési ismeretek, a háztartáskultúra témaköre speciális tartalmakkal egészülhet ki.

Az értékelés során kapjon hangsúlyt a tanuló önmagához mért fejlődése, figyelmet az esetleg csatlakozó egyéb sérülés!

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült tanulók számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az ízlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

Az önkifejezés, az információszerzés széles skáláját teremti meg a rajz és vizuális kultúra a hallássérült tanuló számára. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel bír a vizuális kultúra sokoldalú művelése. Cél a tantárggyal kapcsolatos fogalmak, instrukciók magyarázata, a tantárggyal kapcsolatos szókinész fokozatos, koncentrikus bővítése. Az önkifejezésben és a feszültségoldásban is jelentős szerepet tölthet be a hallássérült gyermek esetében.

A vizuális kultúra a többi szaktárgy (pl. környezetismeret, földrajz, fizika) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét. A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára.

A „szemek emberei”-nek a teljesítménye sokszor kiemelkedő, ezért kiemeljük e tantárgy személyiségkorrekciós önbizalom növelő hatását, a tehetség gondozásának fontosságát.

A tantárgy lehetőséget biztosít a manuális készségek magas fokú fejlesztésére, a mozgássorok összerendezettségének fokozására, az önálló életvitel megalapozására. A műveltségterület fontos feladata, hogy egyedi esetekben direkt módon alapozza meg a munkavégzésre történő felkészülést.

Különösen siket tanulók esetében lehet fontos a gyakori vizuális szemléltetés, jegyzet, fogalommagyarázat, feliratozó programok használatának megismerése, a digitális tananyagok, okoseszközök alkalmazása.

Kiemelkedő nyelvi szintű hallássérült tanulók esetében szükséges a különböző kompetenciák (elsősorban az anyanyelvi és digitális kompetenciák) minél szélesebb körű és magasabb szintű fejlesztése ezen a műveltségi területen is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, feladatai

Kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megismerést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széleskörű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására. A műveltségi terület kiemelt feladata, hogy segítse a képzelet, a kifejezőkészség, valamint a kreativitás, fejlesztését. Lényeges az esztétikai érzékenység készségeinek megalapozása. Az eredetiség, az ötletgazdagság, a divergens gondolkodás és az alkotókedv intellektuális tényezőktől függetlenül, táplálja az érzelmetek fejlődését, megismerését és a motivációt. Az alkotó folyamat segíti a térlátás fejlődését, és a pontos képzetek kialakítását a valós térről, időről, valamint az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól. A finommotorika, az eszközhasználat fejlesztése pozitív hatással bír az íráskészség alakulására.

Az érzékszervi tapasztalatszerzést, az érzelmi nevelést, valamint érzékszervi kultúrát gazdagítja az alkotás folyamata, az alkotni tudás. Ismeretszerzésre és önkifejezésre is lehetőséget biztosít a művészi tevékenység.

Az egyéni adottságok megismerése, a tanulók önismerete segíthet eldönteni, hogy a pályaválasztást mely munkák megismertetésével támogathatjuk. Hangsúlyos a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegővő problémakörének felismerése, a személyes lehetőség és szerep az életvezetésben. A tapasztalatszerzés a mesterséges környezetről, illetve a szabálykövető magatartás kiemelt feladat. Fontos, hogy a tanulók megismerkedjenek az anyaggal, energiával, való gazdálkodással, a munkával és az idővel. A napi ismétlődő háztartási feladatok felismerése mellett a tevékenységek ön- és környezetellátásban is hangsúlyt kapnak. A jövedelem beosztásában történő tapasztalatszerzés mellett fontos a gyakoroltság az egyszerűbb háztartási munkában.

A problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása kiemelt jelentőségű. A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése is fokozottan megjelenik: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák, felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd-fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, feladatai

A komplex művészeti terápiának, köztül a vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van a képességek fejlesztése (téri orientáció, mozgás-, ritmus-, beszédkoordináció) és a személyiségfejlődés szempontjából is.

Az akadálymentes önkifejezés, az információszerzés széles skálája teremthető meg e műveltségi terület tartalmán keresztül. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel bír a vizuális kultúra sokoldalú művelése. A tanulók teljesítménye e részterületeken egyedi, esetenként meghaladhatja az ép társak produktumait.

Az esztétikai tudatosság, a művészeti kifejezőképesség egy kiegészítő kommunikációs eszközt ad a beszédfigyatekos tanulók kezébe. A kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás fejlesztésére kiváló lehetőséget biztosít a művészeti nevelés. Ezen a területen az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagítása a kommunikáció minden szintjét fejleszti. A művészeti nevelés érték közvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepe a kommunikációjában zavart tanuló társadalmi integrációját segíti elő, oldja a nyelvi fejlődés zavara miatt esetlegesen kialakult másodlagos pszichés és magatartási nehézségeket. A megfigyelőképesség, tér- és időérzék fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezés; szín-, forma- és szerkezeti érzék alakítása lehetőséget biztosít a beszédfigyatekos tanuló speciális készségfejlesztésére.

A beszédfigyatekos gyerekek oktatásában fontos, hogy lehetőséget biztosítsunk a manuális készségek magas fokú fejlesztésére, a mozgássorok összerendezettségének fokozására, illetve az önálló életvitel megalapozására. A társadalmi munkamegosztásról kialakult reális kép megismertetése is feladatként fogalmazódik meg.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A művészi önkifejezés élménye, az esztétikai élmények átélése, megosztása, verbalizálása az érintett tanulók rugalmas és adaptív alkalmazkodását támogatja. A tanulót rekreációs élményhez juttatva megteremtheti azt az érzelmi egyensúlyt, mely az általános ismeretszerzés, ismeretalkalmazás és tudásgyarapítás osztálytermi és hétköznapi színterein meghatározó.

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaaorientáció folyamatát is.

A vizuális észlelés fejlesztésének, kiemelt szerepe van. A feladatainak megvalósítása során lehetőség nyílik a vizuomotoros koordináció, a vizuális-téri képességrendszer fejlesztésére.

A mindennapi életvezetéshez szükséges, illetve a pályaválasztást segítő ismeretek kiemelten fontosak. Lényeges az önálló életvitel megalapozása, a manuális készségek magas fokú fejlesztése

Az óra keretében végzett tevékenységek jó hatással vannak az önértékelés, önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztésére, és nem utolsósorban sikerélményt biztosítanak a tanuló számára.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A műveltségi területen megjelenő valamennyi fejlesztési cél fontos terápiás lehetőséget jelent. A műveltségi terület rendkívül nagy hangsúlyt kap, mivel az önállóságot alapozza meg.

Kiemelt cél a megfelelő munkaviselkedés kialakítása, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodás fejlesztése.

Lényeges az elsajátított tevékenységek önálló elvégzése. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében az önállóság megalapozása már kezdettől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége.

Az autizmus spektrumán érintett tanulók esetében e műveltségi terület kiváló lehetőséget ad a figyelem, az utánzási képesség, az elemi szociális-készségek (kooperatív tanulási technikák) és a szimbólum - értési készség támogatására, fejlesztésre.

A pénz értékével és a takarékossgal kapcsolatos alapvető ismeretek megszerzése kiemelten fontos. Előnyös, ha ezek az ismeretek valódi élethelyzetekben, cselekvésbe ágyazottan jelennek meg.

A közlekedés rendszereit átlátva általában kiemelkedő teljesítményt nyújtanak, érdemes ezen képességének fejlesztésére nagyobb hangsúlyt fektetni.

Az autizmus területén a tehetségfelismerés és tehetséggondozás ugyanolyan fontos feladat, mint a nehézségek kompenzálása. A fejlesztési elvekben foglaltak szerint törekedni kell a sokoldalú fejlesztés és inspirálás megvalósítására.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Célunk a tehetségek korai felismerése, a tudományos, technikai, műszaki érdeklődés magabiztos tudássá fejlesztése, a folyamatos tehetséggondozás. A tehetséges tanulóknak biztosítjuk a tananyagban való elmélyülést, a differenciált foglalkozást. Igyekezünk korán felismerni a művészet iránti fogékonyságát, s ezt megőrizve továbbfejlesztani. Megismertetjük tanulóinkat az önkifejezéséhez szükséges képzőművészeti technikákkal, elősegítjük magabiztos eszközhasználatukat.

Biztosítjuk számukra a pályázatokon, versenyeken, kiállításokon való részvétel lehetőségét. Komplex ismereteket alakítunk ki a társművészetekkel (irodalom, zene, tánc, bábjáték, fotó és mozgókép). Elősegítjük az esztétikai érték felismerését és saját művészi színvonalú alkotásokba való integrálását. Teret biztosítunk az egyéni elképzelések, képzetek, élmények kreatív kifejezése számára. Megismertetjük tanulóinkat a hazai, az európai és az egyetemes kultúra értékeivel, a hazai műgyűjteményekkel és műalkotásokkal. Nagy hangsúlyt fektetünk a kortárs művészet értékeinek megismerésére, tudatosítására, saját művészi színvonalú alkotásokban kreatív módon való továbbfejlesztésére. Törekszünk rá, hogy kritikus szemléletet alakítsunk ki a különböző vizuális médiumokkal szemben.

Bíztatjuk tanulóinkat a megszerzett tudás alkotó jellegű felhasználására az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében. Igyekszünk technikai ismereteiket bővíteni és elmélyíteni. Biztosítjuk számukra az alkotómunkához szükséges magas szintű technikai háttérrel.

Megfigyeltetjük, leírjuk a természeti és a technikai környezet sajátosságait, majd továbbgondolásra sarkalljuk tanulóinkat. Alapvető tudományos fogalmakkal, módszerekkel, technológiai folyamatokkal ismertetjük meg őket.

Lehetőséget biztosítunk saját innovációk megalkotására a fenntarthatóság jegyében.

Biztosítjuk a pályázatokon, versenyeken, kiállításokon való részvételt.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

A magyar nyelv és irodalom tantárgy szervesen illeszkedik a vizuális nevelés és környezetkultúra tantárgy tanításához. Az irodalmi élmények illusztratív feldolgozása során a tanulók mélyebb szinten sajátíthatnak el egy – egy megismerésre érdemes irodalmi alkotást. A műalkotások elemzése kapcsán fejlődhet a gyerekek szókinccse, mesélő kedve, összességében kommunikációs képessége is.

Történelem és állampolgári ismeretek

A történelmi ismeretek a művészettörténet fejlődésének és folyamatos alakulásának megértését segítik elő. A történelemből vett nevek, adatok és események párhuzamba állítása a művészettörténettel ember és társadalom, ember és művészet kapcsolatrendszerének bonyolult és izgalmas világába enged betekinteni.

A történelem során feltalált és fejlesztett különböző technikai eszközök, és gépek megismerése gazdagítja a tanulók gyakorlati tudásanyagát. Ez a tudás lehetővé teszi a mindennapok gyakorlatában kreatív és sokoldalú megoldások alkalmazását, innovációk megvalósítását.

Természettudományok

A természeti környezet megismeréséhez, összefüggéseinek megértéséhez segíthet a vizuális élményeken keresztül történő tapasztalati megismerés. Az organikus világ leírásához, titkainak megfejtéséhez az élő természet kincseinek feltérképezéséhez a különböző vizuális technikák is hozzásegíthetik a tanulókat a különböző tevékenységekkel - állatok, növények megformálása a tanult technikák alkalmazásával, tárgyak, testrészek körülrajzolása, lenyomatok készítése, természetes anyagok felhasználása az alkotás során, természeti folyamatok megfigyelése, és ábrázolása, természetfilmek megtekintése.

A természeti és a mesterséges környezet vizsgálatához hozzásegít az egészséges táplálkozás alapjainak megismeréséhez, a környezetvédelem tudatosításához, a közlekedés szabályainak megismeréséhez és alkalmazásához, illetve a növényápolás és gondozás szabályainak elsajátításához.

Matematika

A matematika tantárgy elősegíti a vizuális memória fejlődését, ezáltal befolyásolja a különböző élmények és a látható világ sokoldalúbb ábrázolását. A geometria törvényeinek megismerése, megértése és elsajátítása a térábrázolás területén segíti a tanulókat. A különböző matematikai példákon keresztül absztrakt gondolkodás fejlesztése látvány különböző célú leképezését, átalakítását, érzelmi tartalmakkal való kiegészítést készíti elő.

A gyakorlati ismereteket tudatos és mérhető módszerek alkalmazásával segíti elő. Ilyen módszerek többek között a becslés, mérés, egymás mellé rendezés, méretazonosság megállapítása, vetületi ábra készítése. A problémamegoldó készség fejlesztése különböző matematikai példákon keresztül hozzájárul a gyakorlatias életszemlélet kialakításához.

Művészetek

Az egyes művészeti ágak a vizuális nevelés és környezetkultúra tantárgyba való integrálása élményszerűbbé és gazdagabbá teszi egy – egy téma művészi feldolgozását.

Az ének - zene tantárgy a vizuális tartalmat ritmusokkal, zajokkal, zörejekkel, a művészi élmény mélyebb rétegeit feltáró aláfestő zenével segíti elő.

A dráma és tánc tantárgy a zenével és vizuális tartalommal rendelkező alkotást élményszerűbbé teszi, ezáltal hat a tanulók személyiségfejlődésére, művészi és kritikai attitűdjének kibontakoztatására is.

Digitális kultúra

Az informatika tantárgy a különböző IKT eszközök felhasználása segítségével lehetőséget biztosít a vizuális információk sokoldalú megismerésére és feldolgozására. Az informatikai eszközök és az információs források esztétikai és etikai szempontból is megfelelő használata a műalkotások elmélyült ismeretéhez, a különböző népek vizuális kultúrájának megismeréséhez nyújt lehetőséget.

Az információs technológiák és az IKT eszközök használatában való gyakorlati jártasság elengedhetetlenül fontos a jelenkori társadalomban különböző információk megszerzéséhez és az infokommunikációs csatornák életvitelszerű használatához is. A praktikus alkalmazói tudás mellett a logikus, algoritmikus gondolkodást és a problémamegoldást is fejleszti. A tanulóknak ezen kívül fontos és szükséges megismerniük az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásait, illetve az információs technológia használatának legális kereteit is.

A tantárgy tanításának általános céljai, feladatai az 1-4. évfolyamon

- A kreativitás fejlesztése, a tanulók látáskultúrájának megalapozása.
- Érzékszervek célirányos fejlesztése, manuális készség, finommotorika fejlesztése.
- A látható, tapintható tárgyi valóságban való eligazodás segítése, élményszerű tapasztalatok nyújtása.
- Probléma felismerő és - megoldó gondolkodás fejlesztése.
- A technikai környezet és változásainak megfigyelése, szükségességének és jelentőségének felismerése, veszélyeinek megértése és az elhárítás lehetőségei konkrét feladatokhoz kapcsolódóan.
- Célszerű munkafolyamat tervezése, anyag- és eszközszükséglet kiválasztása.
- Kivitelezés a tárgyalakításban, az építésben.
- Tervek, elképzelések rajzi megjelenítése egyéni elképzelés szerint.
- Munkaszokások helyes eszközhasználat fejlesztése, kialakítása, alkalmazása.
- Összefüggések felismerése az anyagok és a belőlük készült tárgyak között (alapanyag, termék, félkész termék).
- Az épített környezet, a korszerű és a régi építmények (épületek, utak, hidak, felüljárók, toronyházak) anyagainak és szerkezeteinek megismerése.
- Az adott lakókörnyezet előnyeinek és hátrányainak felismerése.
- A népi mesterségek alapjainak elsajátításán keresztül a népi kultúra megismerése.
- A közlekedésben való biztonságos részvételre való felkészülés.
- A háztartásban való részvétel, felkészülés az önellátásra.
- A racionális, környezetbarát gazdálkodás kifejlesztése.
- Egészséges életmódra, személyi higiéniára szoktatás, az alapok elsajátítása.
- Ötletadás a szabadidő hasznos eltöltésére.
- Lassabban haladó, tanulási nehézségekkel, részképesség hiánnyal küszködő tanulók képességeinek fejlesztése.
- Környezetkímélő és a természetet szerető életmód kialakítása.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Helyes munkaszokások, biztonságos eszközhasználat.
- Az eszközök helyes használatára szoktatás.
- *Az olló használata.*
- Természetes anyagok megfigyelése, felhasználása.
- Becslés, mérés fogalmának értelmezése, mérés választott egységgel.
- Biztonságos gyalogközlekedés kialakítása.
- *Biztonságos gyalogközlekedés alapvető szabályainak gyakorlása.*
- Alapvető személyi higiéniai igények kialakítása.
- *Alapvető személyi higiéniai szokások alakítása.*
- Ismerkedés a rajz és vizuális kultúra tantárgy alapjaival.
- A vizuális közlésformák, kommunikációs területek (jelek, ábrák, újság, információk, közlekedési jelek) megkülönböztetésének, jelentésfelfogásának megismerése.
- *Egyszerű vizuális közlésformák megértése.*
- Eszközök, anyagok használata és a különböző technikák megismertetése.
- Az ábrázolás szabadságán keresztül - legyen az akár nonfiguratív - különböző anyagok illetve eljárások felfedeztetése.
- *Az ábrázolási módok és a kifejező eszközök alkalmazási készségeinek fejlesztése.*

Éves óraszám: 108

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tárgy és környezetkultúra:		
Helyes napirend kialakítása. Közvetlen környezet, a tanulóasztal, taneszközök rendben tartása.	Napirend készítése.	Taneszközeinek, tanszereinek rendben tartása. A közvetlen környezet tisztántartásához szükséges tisztítószer megismerése, helyes használatának elsajátítása. <i>Taneszközeinek, tanszereinek rendben tartása.</i>
Közösségi feladatvállalás az osztályban.	Egyszerű feladatok vállalása és végzése, mint táblatörlés, növények öntözése, egyszerűbb takarítási munkák, környezetalakítás, teremdekoráció.	Az önállóan választott feladatát megbízhatóan végezze el. <i>Az önállóan választott feladatát kevés segítséggel végezze el.</i>
A család bemutatása. Családi munkamegosztás.	A családi munkamegosztás megismerése, és abban való részvétele.	Ismerje meg és vegyen részt a családi munkamegosztásban.
Szobanövények életének megfigyelése, ápolásuk.	Az osztály szobanövényeinek rendszeres öntözése, ápolása. Kézmosás, fogápolás, mosdó és mellékhelyiségek helyes használata. Helyes öltözködés.	Növények öntözése, gondozása. <i>Növények öntözése, gondozása.</i> Az alapvető személyi higiénia elsajátítása.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Ismerkedés a tisztálkodási eszközökkel és használatukkal. Személyi higiénia alakítása. Az időjárásnak megfelelő öltözködés. Tisztálkodási eszközök és használatuk iskolai keretek között. A rendszeres és egészséges étkezés fontossága, a kulturált étkezési szokások (kialakítása) rögzítése. Ismerkedés a gyalogos közlekedés szabályaival. Jelzőlámpák jelzéseinek ismerete. Az iskola környéke közlekedésének megismerése Baleset megelőzés, segítségnyújtás Jeles napok, ünnepi szokások Magyarságtudat erősítése: Október 23., Március 15. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása Esztétikai érzék fejlesztése Közösen átélt élmények és érzések támogatása Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét Anyák napja	Hétköznapi és ünnepi asztal megterítése. A gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása rövid, gyalogos kirándulások alkalmával. (Dobozba utcák építése, közlekedési táblák elhelyezése. Játék az elkészült „labirintussal”, irányok és közlekedési szabályok gyakorlása legófigurákkal) Szituációs játékok egy elképzelt baleset kapcsán. Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímér, nemzeti zászló, Szent Korona) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotómunka során tárgyalgatás díszítményeként: huszárcsákó és pártá készítése. Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló, hímes tojás. Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése Mézeskalács-készítés	A helyes és rendszeres kéz-és fogmosás elsajátítása. Ruházat rendben tartása. Szekrényrendezés. <i>Képes önállóan fogat mosni, felöltözni.</i> A helyes terítési szokások elsajátítása A gyalogos közlekedés elemi szabályainak alkalmazása játék és valóságos közlekedés során. Az úton való biztonságos átkelés. <i>Helyes közlekedés az iskola környékén.</i> Biztonságos magatartás kialakítása a munkafolyamatok során. <i>Balesetmentes munkavégzés.</i> Ismerje fel Magyarország címerét, ismerje nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit.
Fogalmak: Tárgykészítés, funkció és forma, természetes és mesterséges forma, tisztálkodás, otthon, környezet, jeles nap, népszokás, dekoráció, <i>ünnep, csomagolás, díszítés</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, ének-zene, magyar nyelv és irodalom, etika, dráma és színház		
Vizuális nyelv és technikák: - Formák, vonalak, színek, foltok használata, megnevezése - Ismerkedés a színekkel. A helyes ecsetkezelés(sel) megismerése, gyakorlása Képi elemek helyének meghatározása és rendezése - Elemek elrendezése: szórt, sorba rendezett, sűrű, ritka.	Festés kézzel, különböző anyagokból készült eszközökkel (papírgalacsin, fülpiszkáló, szivacs...) Kiemelés mérettel és színnel.– egyszerű formák, alakzatok pl. kör, téglalap segítségével tárgyak, élőlények rajzolása - fa, virág, nap,	Különböztesse meg a térbeli és a síkbeli formákat. <i>Legyen képes megfogalmazni a valóságos és a képi világ közötti hasonlóságokat, különbségeket.</i> Tudjon egyszerű, dekoratív kompozíciókat létrehozni

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
- Formázás: agyagozás, papírhajtogatás, építkezés, konstruálás papírelemekből, termésekből. Kifejezés, képzőművészet és anyagok a környezetünkben: Alkotótevékenység - Élmények, személyes hangű kifejezése: rajzokban, festményekben, szobrokban való megfogalmazása. - Meseélmény megjelenítése síkban és térben. - Szubjektív színhasználat alkalmazása. - Kísérletezés: A környezetben megfigyelhető anyagok /agyag, kő, fa, levelek, termések, szalma, nád stb.../ gyűjtése, tulajdonságaik /keménység, hajlíthatóság, alakíthatóság/ megfigyelése. Feldolgozott anyagok /papír, textil/ vizsgálata Azonos anyagnak különböző eljárással történő alkalmazása. Befogadó tevékenység - Különböző tulajdonságű anyagok egymásra hatása. A színek, mint hangulatot kifejező eszközök. <u>Papír</u> Papírfajták megfigyelése, tulajdonságaik vizsgálata.	felhű, saját test – ujj, és tenyérnyomat segítségével fa, erdű, levél, esű ábrázolása. (egy őszi erdű festése során.) (Egy állatkerti séta megjelenítése. zsírkréta rajz.) Meseillusztráció készítése: zsírkréta és vízfesték kombinációjával. Harmonikus színhasználat egy akvarell kép készítése során. Festék: - fűjása, - fröcskölése, - szivaccsal történű nyomhagyása, - visszakaparása, - ellentétes tulajdonságű anyagokkal történű reakció során létrejött eljárás. Festékek keverése, új színek létrehozása (hideg-meleg színek). Átélt és képzeletbeli élmények vizuális megfogalmazása. Pl.: - Napraforgók és madarak találkozása - Meseerdű és lakói - Őszi játékok a szabadban - Levélnyomatok készítése A mi falunk megtervezése (csoportmunka) - Rajzolás: grafitval, zsírkrétával - Nyomtatás kézzel - Festés: vízfestékekkel, temperával, színes tussal - Papír- és textilragasztás - Papír tépése, nyírása, hajtogatása ragasztása, sajtolása. Képek készítése, tárgyak díszítése tépett, nyírt papírdarabkák felragasztásával. Papír hajtogatása (origami), átlók, felezők hajtása. Egyszerű alakzatok (csákó, hajó, repűlűgép) hajtogatása. Papírbáb készítése. Karácsonyi díszek, ajándékok készítése.	<i>Legyen képes megnevezni a színeket, tudja azokat élményeihez társítani.</i> Próbálkozzon helyes ecsetkezeléssel. Használjon önállóan alapvetű anyagokat, eszközöket. <i>Legyen képes adott eszközt kifejező módon alkalmazni.</i> <i>Vegyen részt a felfedezű kísérletezésben.</i> Ismerje az alapszínekből létrehozható mellék színeket. Legyen jártas az alapvetű technikák alkalmazásában. Ismerje meg a különböző anyagok tulajdonságait, kísérletezzon azok egymásra hatásával. <i>Legyen képes tanári segítséggel a rendelkezésére állű anyagokat a kifejezés érdekében alkalmazni.</i> <i>Értse a téma és a vizuális ábrázolás közötti alapvetű kapcsolatot.</i> Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása, leírása adott szempontok alapján. <i>Egyszerű tulajdonságok megfigyelése</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<u>Fa, termés, természetes anyagok</u> Fa tulajdonságainak /hajlíthatóság, törhetőség/ megfigyelése. <u>Textil, fonal</u> Textilek, fonalak vizsgálata. Építés. Modell és valóság kapcsolatának felismerése. Mintázás agyaggal, gyurmával <i>A témakör tartalmában és tevékenységeiben nem különbözik az integrált tanulók esetében sem, a haladás üteme az egyéni képességek fejlődéséhez igazodik.</i>	Feldolgozatlan fa /ágak, gallyak/ és termések felhasználásával figurák /pl. gesztenyebábok/ készítése, környezetük kialakítása /házikó, udvar/ ragasztással, kötözéssel. Hurkapálca csiszolása, papírforgó készítése. Levélképek készítése ragasztással. (Csuhefigurák készítése. Nádból síp készítése.) Textil- és fonalképek kialakítása ragasztással (Sodrás, háromágú fonás.) Kockával, dobozokból építőkészlettel építés laprajzra, körvonal alapján. Gömb, henger, természeti formák alakítása. Egyszerű állatok (kutya, macska...) formázása. Egyszerű ékszerek készítése. Karácsonyi díszek készítése. Edények készítése agyaghurkából.	A fa, a termés és a természetes anyagok tulajdonságainak és alakíthatóságának megismerése. <i>Ezek megismerése irányítással.</i> Textíliák, fonalak tulajdonságainak vizsgálata. Csomókötés, sodrás, fonás. <i>Textíliák tulajdonságainak felismerése segítségével.</i> Építsen kockából, építőkészlettel egyéni elképzelés alapján <i>Vegyen részt párban, csoportban történő építésben.</i> Képlékeny anyagok formálása. <i>Tapasztalat útján való ismerkedés a képlékeny anyagok tulajdonságaival</i>
Fogalmak: tér és sík, látvány és fantázia, kiemelés, grafikus és festészeti eszközök, hideg és meleg színek, főszínek, mellékszínek, színkör, színkeverés, nyomtatás, fa, textil, papír, gyurma, kemény, lágy, rugalmas, könnyen/nehezen alakítható, törékeny, tépés, nyírás, sodrás, ragasztás		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, ének-zene, környezetismeret		
Vizuális kommunikáció: Vonalak és foltok a képeken, ábrákon. A jelek vizuális tulajdonságai. Alkotótevékenység - Meghatározott célú vizuális közlések értelmezése, játékos megjelenítése. Magyarázó, értelmező ábrázolás. - Élőlények legjellemzőbb vonásainak, mozdulatainak egyéni megjelenítése síkon és térben. - Dekoratív felületrendezések. Befogadó tevékenység - A környezetünkben lévő tárgyak megfigyelése, a látvány értelmezése. - Színek, formák, arányok, felületek megfigyelése, leírása. - Elemi térvizonyok megfigyelése.	Természeti környezet (emberek, állatok, növények) ábrázolása. Vizuális játékok során tárgyak formájának, tulajdonságainak megbeszélése. Lent-fent, elől-hátul, jobbra-balra megfigyelése, játékos gyakorlása. Állatábrázolás megadott népmese kapcsán pl.: A brémai muzsikások. Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint. Postai, közlekedési információs jelek vizsgálata.	Legyen képes színek, formák, arányok, felületek megfigyelésére. Tudja az alapvető térvizonyokat rajzaiban is megjeleníteni. <i>Legyen képes tárgyak és jelenségek egyszerű vonásainak megfogalmazására, megjelenítésére.</i> Legyen elemi szintű látvány- és ábraolvasási képessége. <i>Tudja értelmezni az egyszerű jeleket, ábrákat.</i> Ismerje fel a pozitív – negatív reláció kifejező erejét. Legyen képes egyszerű, harmonikus ritmusok létrehozására nyomtatással. <i>Ismerje meg és alkalmazza önállóan a nyomhagyó eszközöket.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
- Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása. - Rajzolás: grafit, krétával, filctollal, ceruzával - Festés - Papírkivágás - Nyomhagyások: nyomtatással (krumpli nyomda), préseléssel, agyagagyba nyomva, majd gipsszel kiöntve.	Természeti motívumok gyűjtése, megfigyelése.	
Fogalmak: Pozitív és negatív forma, ritmus, természetes és mesterséges környezet, térvizonyok, jelek és ábrák		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom		
Médiahasználat: Valós és virtuális információk Régi magyar reklámok (pl. "Hurka Gyurka", "Ezt nem lehet megenni", "Bontott csirke", "Forgó morgó" stb.) megnézéséhez. Kép, hang, történet Adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közlések segítségével való elemzése. Időbeli történések egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel való megjelenítése Saját történet alkotása, és annak vizuális eszközökkel való megjelenítése. Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések egyéni elképzelés szerinti ártértelezése	Kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése. Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából. Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével. Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése).	Adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készítsen; valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan fel tudja dolgozni: rajzban, dramatizálva. Tudjon fotót vagy rövid mozgófilmet készíteni. Alkosson saját történetet, és azt vizuális eszközökkel tudja megjeleníteni.
Fogalmak: információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet, animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, etika, dráma és színház		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az első osztályban megismert eljárások, technikák és anyagok tudatos használata.
- A munkaeszközök helyes használatára szoktatás
- Az önkifejezés játékos megjelenítése absztrakt feladatokon keresztül (pl.: hangulat érzékeltetése formákkal, színekkel).
- *A sík-és térforma megkülönböztetése. A szabályos-szabálytalan formák, valamint a szögletes-íves, szögletes-gömbölyű és szimmetrikus formák megnevezése ábrázolása.* (Különös tekintettel a hs. és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermeknél!)
- Takarékos anyagfelhasználás
- A kreatív megjelenítés képességének fejlesztése adott témában.
- Ábrák, piktogramok megismerése
- *Egyszerű ábrák piktogramok megismerése közvetlen környezetéből.*
- A megfigyelőképesség fejlesztése egy tárgy, alkotás több szempontú megközelítésével.
- *A tárgyak helyének, helyzetének meghatározása segítségnyújtással.*
- Tömegközlekedési eszközök biztonságos alkalmazása
- *Tömegközlekedési eszközök biztonságos használatának alapvető szabályai*
- Higiéniai alapszabályok ismerete
- *Alapvető személyi higiéniai szabályok ismerete*
- Technikai környezet veszélyeinek felismerése, elhárítása

Éves óraszám: 108

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tárgy-és környezetkultúra Család és háztartás Az egészséges tisztálkodás alapelvei. Betegségek kialakulásának okai, megelőzésük. Érzékszervek védelme. Helyes tisztálkodás gyakorlása. Házimunkák veszélyeinek felismerése, veszélyek elkerülésének lehetőségei. A közvetlen környezet, szoba, ruhásszekrény rendben tartása. A természetes és az ember alkotta környezet megkülönböztetése, jellemzőik elmondása. Közlekedés:	Szappan, törölköző helyes használata. Haj-és körömápolás. Zsebkendőhasználat. A ház körüli teendőkben való részvétel. Beszélgetés az ember természetalakító munkájáról. Legfontosabb jelzőtáblák megismerése egy tanulmányi séta során.	Személyi higiénia alapszabályainak betartása. <i>Ruházat tisztán tartása.</i> <i>A személyi higiénia alapszabályainak betartása.</i> Legyen képes a veszély felismerésére, elkerülésére. <i>Legyen képes a házimunka veszélyeit elkerülni.</i> Szobájának, ruhásszekrényének rendben tartása. <i>Felszerelésének, íróasztalának rendben tartása.</i> Tudja megkülönböztetni a természetes és az ember alkotta környezetet. <i>Természeti és mesterséges formák megkülönböztetése.</i> A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Leggyakoribb jelzőtáblák megismerése. A járműveken való közlekedés szabályai. Udvarias viselkedés a közlekedés során. Jeles napok, ünnepek Alkotótevékenység Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei. - Forma és funkció. Befogadó tevékenység - A közvetlen környezet tárgyaiban a tartalom és a forma kapcsolatának megismerése. - Ünnepi szokások, hagyományok gyűjtése. Magyarságtudat erősítése. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása. Az ajándékozási kultúrájának elsajátítása.	Ismerkedés a járművekkel közös utazás során. Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag, díszítése egyénileg. Egyszerű tárgyak, ajándékok készítése valamilyen ünnephez vagy meséhez kapcsolódva. Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból. Kitalált használati tárgy elkészítése, figyelembe véve majdani funkcióját. A tárgyak megadott szempont szerinti csoportosítása, vizsgálata. Beszélgetés egy ünnep szokásairól, hagyományairól. Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása Hímes tojás készítése	Biztonságos gyalogos közlekedés az iskola környékén. <i>Alapvető közlekedési szabályok ismerete.</i> A tömegközlekedési járművekkel való közlekedés. Tudjon megfigyelni egy tárgyat, minél több szempont alapján. <i>Tudjon megfigyelni egy tárgyat néhány egyszerű szempont alapján</i> Tudjon elkészíteni egyszerű tárgyakat, díszeket saját elképzelése vagy minta követés alapján. <i>Tudjon egyszerű tárgyakat készíteni könnyen alakítható anyagokból.</i> Legyen képes a forma és funkció összefüggéseinek felismerésére Ismerje fel a tárgyak rendeltetésének és formájának legjellemzőbb összefüggéseit. <i>Tudjon társítani egyes egyszerűbb tárgyakhoz fogalmakat.</i> Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan, <i>segítséggel</i> tervezzen, készítsen, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat
Fogalmak: Tárgykészítés, funkció és forma, természetes és mesterséges forma, tisztálkodás, otthon, környezet, jeles nap, népszokás, dekoráció, <i>ünnep, csomagolás, díszítés, tisztálkodás, otthon</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, ének-zene, matematika, magyar nyelv és irodalom, etika		
Vizuális nyelv és technikák: - A vizuális nyelv elemeinek elrendezése képsíkon és térben. - Az alábbi elemek egymáshoz fűződő viszonya: ismétlés, ritmus, azonosság, kiemelés, variációk. A hattedű színkör megismerése.	Többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma létrehozása. Egyszerű kompozíciós gyakorlatok. Formák, színek, szimmetrikus elrendezése, egyensúly. Színkeverés: színösszefuttatás, fedés temperával, lazúrozás.	Alkalmazza egyre tudatosabban a vizuális kifejezés eszközeit. Alkalmazza az egyszerűbb kompozíciós technikákat. <i>Használja egyre önállóan a vizuális nyelvet.</i> Festményeiben többféle színárnyalatot is használ.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kifejezés, képzőművészet Anyagok a környezetünkben Alkotótevékenység - Élmények, elképzelt helyzetek megjelenítése. Befogadó tevékenység - A gyermekek élmény- és érzésvilágához közelálló művészeti alkotások és egymás munkáinak (festmény, grafika, szobor) megismerése, megfigyelése. Kifejezés és technika összhangjának megválasztása, műalkotások vizsgálata. - Rajzolás: grafit, olajpasztellel. - Festés: temperával, vízfestékekkel, színes tussal. - Mintázás: agyaggal, papírmasszával. <u>Agyag, gyurma</u> Az anyagok megmunkálása, kúposítás, mélyítés, benyomkodás. <u>Papír</u> Papír bevágása, fűzése, pont-és foltragasztása. <u>Fa</u> A feldolgozás menete, eszközei <u>Termékek, természetes anyagok</u> Termékek, természetes anyagok felhasználása. <i>A témakör tartalmában és tevékenységeiben nem különbözik az integrált tanulók esetében sem, a</i>	Színek egymásra hatása: rokon és ellentétes színek, különböző színpárok tulajdonságainak megfigyelése. Élmények megjelenítése síkban, térben már ismert, szabadon választott eszközökkel és technikákkal. Beszélgetés a legismertebb festészeti műtípusokról: csendélet, portré. Néhány festmény és szobor alkotójának és címének megnevezése. Anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, a téma megbeszélése. A vízitündér/vízikirály birodalma. A mesebeli világ környezetének megépítése papírmasszával. Az építmények festése fedőfestékekkel. A figurák megmunkálása agyaggal. Láncfigurák papírból Karácsonyi ablak-és fadisz készítése. Origami figurák hajtogatása. Figurák, játék készítése hurkapálcikából, (fafaragás, hegyezés) ágakból, gallyakból. Nyomatok készítése termésekről, levelekről Gesztenye, parafa dugó, dióhéj, makk, toboz állatkák készítése. Kunyhóépítés háncsból, vesszőből.	<i>Alkalmazza egyre tudatosabban a színkeverést.</i> Képes árnyaltabb érzések, hangulatok kifejezésére, azok megjelenítésére. <i>Képes érzelmeit alkotásaiban megjeleníteni.</i> A megismert műalkotások típusait (szobor, festmény) tudja megnevezni. Vegyen részt a műelemzésekről és egymás munkáiról szóló beszélgetésekben. <i>Képes legyen érzéseit megfogalmazni a vizsgált alkotásokkal kapcsolatban.</i> Ismerje meg és kreatív módon alkalmazza az alapvető technikai eljárásokat és eszközöket. <i>Ismerje meg és alkalmazza az alapvető mintázáshoz szükséges anyagokat és eszközöket.</i> Képlékeny anyagalakítás <i>segítséggel</i> Papír pontos nyírása, hajtogatása. Pont- és foltragasztás alkalmazása. <i>Pont-és foltragasztás alkalmazása.</i> A fa feldolgozás menetének, eszközeinek ismerete. A fa egyszerű megmunkálásának ismerete /hegyezés/. <i>Páros- és csoportmunka során fa tárgyak készítése.</i> Termékek egyéni, ötletes megmunkálása, illesztése. <i>Termékek megmunkálása kevés segítséggel.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>haladás üteme az egyéni képességek fejlődéséhez igazodik.</i>		
Fogalmak: kompozíció, műalkotás, képzőművészeti műfajok, takarékos anyaghasználat, kúposítás, mélyítés, pont- és foltragasztás, természetes anyagok, nyomat <i>színkör, színkeverés, nyomat</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, ének-zene, matematika		
Vizuális kommunikáció:		
Alkotótevékenység		
- A síkbeli ábrázolás elemei.	Keretes rajz készítése: Mesebeli város témakörében.	Alkalmazzon minél több grafikai elemet a várostervezésnél. <i>Előre megadott grafikai eszköztárból minél többet alkalmazzon munkájában.</i>
Pontok, vonalak, foltok, színek Vonalfajták: egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkötők		
- Információközlő jelek létrehozása.	Saját jelek, folyamatábrák tervezése, kivitelezése. Öltözőszekrény, tornazsák megjelölésére jelek készítése.	Értse meg közvetlen környezete információs jeleit. <i>Tudjon néhány jelet és piktogramot értelmezni.</i>
- Forma- és színritmusok alkalmazása díszítő jelleggel. - Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján.	Családfa levezetése, megrajzolása. Konkrét alkalmazásra, célokra szolgáló kártyák (jókívánság kártya, meghívó) készítése. Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása, megjelenítése, felhasználása az élményfeldolgozásban. Évszakok és az időjárás változásainak megfigyelése képi megjelenítése.	Legyen képes grafikai jeleket dekoratívan alkalmazni. <i>Legyen képes adott felületen minél több dekoratív elemet alkalmazni.</i> Képes legyen az élőlények, tárgyak szemléletére, emlékezetre támaszkodó egyszerű ábrázolására. Tudja megfigyelés után a változásokat megjeleníteni. Tudja a megfigyelt változások (évszak időjárás) legjellegzetesebb vonásait megjeleníteni.
- Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése.		
Befogadó tevékenység		
- Jelek gyűjtése, értelmezése a mindennapokból. - Látvány és ábrázolás leolvasása, értelmezése.	A tankönyv jeleinek, magyarázó rajzainak értelmezése megfigyelt. Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata: anyag, jellemző forma, szín, változás.	Képes legyen a környezeti változások vizuális megjelenítésére. Értse meg a jelek üzenetét. <i>Értse meg közvetlen környezetének egyszerű jeleit, üzenetét.</i>
- Gesztusok olvasása.	Karakteres emberi gesztusok: testbeszéd, mimika olvasása.	Tudja értelmezni környezete emberi gesztusait. <i>Az alapvető emberi gesztusok értelmezésére legyen képes.</i>
- különböző minőségű nyomdatermékek vizsgálata. - nyomtatás kézzel, adott esetben géppel – fénymásoló és présgép.	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása, „olvasása”, értelmezése. Fényképrészlet kreatív kiegészítése	Ismerje és alkalmazza az alapvető technikai eljárásokat. <i>Legyen képes csoportosítani és adott esetben az alkotás során felhasználni a különböző minőségű képi elemeket.</i>
Fogalmak: jel és jelentés, mimika és gesztus, közlekedési lámpák, jármű, vészhelyzet, jelzőtáblák, tömegközlekedés <i>rajzolt és nyomtatott grafika</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom		
Médiahasználat		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Valós és virtuális információ Saját munkák, képek, műalkotások, mozgóképi részletek szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából történő szöveges elemzése, összehasonlítása Valós vagy digitális játékelmények vizuális és dramatikus feldolgozása rajzolás, festés, formázás, nyomtatás, eljátszás, elmesélés.	Régi magyar reklámok (pl. "Hurka Gyurka", "Ezt nem lehet megenni", "Bontott csirke", "Forgó morgó" stb.) megnézése. Kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése. Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából. Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film: Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével. Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése). Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek "szinkronizálása"). Mozgásillúziót keltő régi papírajátékok megismerése a tapasztalatok felhasználása önálló alkotó munkában (pl. "pörgetős mozi").	Adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készítsen; valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikus fel tudja dolgozni: rajzban, dramatizálva. Adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít. Saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti. Egyszerű mozgóképi részletek elemzése, megértése. A virtuális közlések értelmezése.
Kép, hang, történet Adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közlések segítségével való elemzése Adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közlések segítségével való értelmezése Időbeli történések egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel való megjelenítése Saját történet alkotása, és annak vizuális eszközökkel való megjelenítése.		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések egyéni elképzelés szerinti átértelmezése		Saját történet alkotása, megjelenítése, <i>elmesélése</i> .
Fogalmak: animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat, információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, ének-zene, matematika, magyar nyelv és irodalom, etika, dráma és színház		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Egyszerű tárgyak, munkafolyamatok megtervezése.
- Anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közti kapcsolat felismerése.
- *Anyagok vizsgálata, tulajdonságaik felismerése*
- Az alkotói fantázia lehetőségeinek felfedeztetése a technikák sokszínűségében.
- Az absztrakt kifejezőképesség fejlesztése. Kifejezés színekkel, kompozícióval, anyagokkal.
- A gyermek gondolatainak, érzéseinek, élményeinek megjelenítése vizuális nyelvi eszközökkel, a technikák egyre jártasabb használatával, új, ismeretlen technikák elsajátításával, az ösztönösség megőrzése mellett.
- A színharmonia-érzék, a kompozíciós képesség, a tárgyharmonia tapasztalati fejlesztése.
- *A vizuális alapelemek viszonylatainak megismerése (irány, arány, kompozíció, hangsúlyozás).*
- Megfigyelések műalkotásokon, különböző szempontok szerint.
- *Megfigyelések műalkotásokon egyszerű szempontok alapján.*
- Ismerkedés a népi iparművészet fajtáival.
- Kerékpáros közlekedés.
- *A kerékpáros közlekedés alapvető szabályainak megismerése.*
- Egészséges táplálkozásra szoktatás.
- *Az egészséges táplálkozási szokások alakítása.*

Éves óraszám: 108

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tárgy és környezetkultúra: Korszerű, változatos és egészséges táplálkozás fogalma, alapjai. Az egészségkárosító szerek /alkohol, dohányzás, drog/ veszélyei. A napirend kialakítása. Öltözködés. Az önállóság fokozása. Baleset-megelőzés az iskolában, otthon és közlekedés közben. Teendők baleset esetén, a mentők rendőrség, tűzoltóság telefonszámainak ismerete. Háztartási gépek megismerése, balesetmentes használata, a főzés alapjai	Gyűjtőmunka: milyen feltételek szükségesek az egészséges életmód gyakorlásához? Csoportmunka: Miért fontos egészségünket megőrizni? Hogyan őrizhetjük meg egészségünket? Ötletadás csoportban Napirend készítse vizuális technikákkal. Beszélgetés az öltözködés helyességéről, betegségmegelőzés fontosságáról (időjárásnak megfelelő). Iskolai séta alkalmával a közlekedési szabályok betartása, betartatása. Mentők, rendőrség, tűzoltóság telefonszámainak ismertetése. Egyszerű háztartási teendők elvégzése, otthoni feladatvállalás Egyszerű ételek elkészítéséhez szükséges háztartási gépek kezelése. (tűzhely, vízforraló, mikrohullámú sütő)	Tudja a korszerű táplálkozás szabályait. <i>Ismeri az egészséges életmód elemi szabályait.</i> Ismeri az egészségmegőrzés jelentőségét és tudatosan kerülje az egészségre ártalmas szereket. <i>Felismeri az egészségre ártalmas szereket.</i> Alkalmához illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése. Ismeri a baleset- és betegségmegelőzés alapjait. Ismeri és tudja használni a mentők, a rendőrség és tűzoltóság telefonszámát. <i>Tudja a mentők telefonszámát.</i> Vállaljon részt a családi munkamegosztásban. <i>Kérésre tudjon segítséget nyújtani.</i> Ismerje fel az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Háztartási teendők: terítés, növények, állatok gondozása. A családi gazdálkodás megismerése, takarékoskodás. Ismerkedés a legismertebb szakmákkal. Az ünnepi szokások megőrzése, hagyományok őrzése. Gyalogos és kerékpáros közlekedés alapja, szabályainak ismerete és alkalmazása. Utazás a városban, biztonságos tömegközlekedés.	Egyszerű ételek, italok elkészítése /tea, tészta kifőzése, zacskós leves megfőzése/. Növények ültetése, ápolása otthon, és az iskolában, az osztályteremben. Zsebpénz ésszerű beosztása, elköltése. Szolgáltatások igénybevétele először segítséggel, majd önállóan. Mit tudsz a szüleid munkájáról? Mutasd be! Gyűjtőmunka egy-egy kiadott népszerű szakmáról. Tabló készítése. Esztétikus dekorációk készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre. Gyűjtőmunka: Mióta használ az ember kerékpárt? Makett: Lakópark készítése kisebb dobozokból, Szituációs játékok: gyalogos és kerékpáros közlekedés.	A növényeket tudja öntözni, ápolni.<i>(kevés segítséggel)</i> Ismerje a takarékoskodás jelentőségét, lehetőségeit. <i>Gyakorlati ismeretek a pénzhasználatról.</i> Énkép fejlesztése, a munkához való pozitív attitűd kialakítása. Családi identitás erősítése. <i>Tudjon szóban bemutatni legalább egy szakmát.</i> Adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat. Tudjon a gyalogos közlekedés szabályai szerint egyedül, balesetmentesen közlekedni. Ismerje a kerékpáros közlekedés alapszabályait.
Fogalmak: egészséges táplálkozás, környezetvédelem, munkamegosztás, veszélyforrás, baleset, betegségek, megelőzés, egészségre ártalmas szerek, ültetés, öltözködéskultúra, nemzeti érték, jelzőtáblák (kerékpársáv, behajtani tilos, elsőbbségadás kötelező, stop tábla), <i>egészséges táplálkozás, betegségek, környezetvédelem, nemzeti érték</i>		
Kapcsolódási pontok: etika, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, dráma és színház, ének-zene		
Vizuális nyelv és technikák: Érzelmek és hangulatok kifejezése színekkel. - A színek színeinek árnyalatai. Színárnyalatok (választott szín + fekete, választott szín + fehér) megfigyelése. - A színkontrasztok kifejező ereje. A színek harmóniája, komplementer színek. - Telített és telítetlen színek. Kifejezés, képzőművészet és anyagok a környezetünkben Alkotótevékenység - Egyéni és közös élmények feldolgozása különböző technikákkal. - Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások. - Események, történetek illusztratív jellegű ábrázolása. - Átélt művészeti (színházi, irodalmi...) események feldolgozása síkban és térben.	Kiemelés színek segítségével Játékos színkeverési gyakorlatok. Forma, szín és tónusárnyalatok megfigyelése. Ugyanannak a formának különböző színekben való megjelenítése, a képi atmoszféra megváltoztatása színekkel. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban.	Ismerje a színárnyalatok kikeverésének technikáját. Képes legyen meghatározni a fő és a mellékszíneket. Legyen képes érzelmeit, gondolatait tudatos színkeveréssel kifejezni. <i>Legyen képes érzelmeit, gondolatait tiszta és kevert színekkel megfogalmazni.</i> <i>Legyen képes a színkontrasztok megkülönböztetésére.</i> Tudjon megjeleníteni jellemző mozdulatokat. <i>Képes legyen átélt élményeket képsorozat-szerűen ábrázolni</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Befogadó tevékenység - Képzőművészeti műfajok (festészet, szobrászat, építészet) értelmezése, az ismeretek elmélyítése. - Műalkotások összehasonlítása A kompozíció - Azonos elemek többféle elrendezésben. A kompozíció, mint állapot, hangulat kifejezőeszköze (pl.: rend- rendezetlenség). Kompozíció térben. - Festés - Nyomhatások nyomtatással, présel. - Frottázs. - Montázs. Műszaki ábrázolás, mérés, tervezés, építés Műszaki ábrázolás alapelemei, elől-, oldal-, felülnézet fogalma. A méretmegadás módja, elemei. Méretszám. Az építkezés menete, hozzá kapcsolódó foglalkozások. Az alaprajz fogalma, lakás, ház alaprajza. A kicsinyített kép és a valóság összefüggése, a rajz és a tárgy megfeleltetése. Információgyűjtés ismeretterjesztő forrásokból (pl. képes enciklopédia, tévéadás) Anyagok vizsgálata, összeválogatása, átalakítása Az anyag látható szerkezete. Formálhatóság és terhelhetőség. Agyag, gyurma, só-liszt A korongozás alapelemei. <u>Papír</u> Tulajdonságaik további vizsgálata, kapcsolat a tulajdonság és a felhasználhatóság között. Kartonok, lemezek vizsgálata.	A tér és az idő relációjának vizuális megfogalmazása. Műalkotások „olvasása”, összehasonlítása megadott szempontok szerint. A műélmény megfogalmazása verbálisan. Kiállítások megtekintése. A Komponálás fortélyainak vizsgálata a fotókon, műalkotásokon, egyéni fényképeken. A kompozíciós sémák tudatosítása. Térbeli alkotás készítése azonos tárgyakból. Irodalmi művek és átélt élmények vizuális megfogalmazása a tanult technikák segítségével. Nézeti rajzok készítése egyszerű építményekről. Mérettek olvasása, feljegyzése rajzos ábráról. Egyszerű modellek, épület makettek elkészítése méretezett ábra alapján, változtatott anyagokból /karton, agyag, természetben talált anyagok/. Az elkészült makettek közül közösen egyszerű „terepasztal” megépítése csoportmunkában. Építés alaprajz és látszatrajz alapján A munkamenetről terv készítése. Formázásuk, szobrok készítése valóságos tárgy és fantázia alapján. Nyomatok készítése testrészekről /ujj, kéz, láb/, kiöntésük gipszszel. A korongozás technikájának megismerése, edények készítése. Papírmásé készítése. Figurák, tárgyak készítése papírmáséból	Tudjon különbséget tenni az építészet, a szobrászat, a festészet és a grafikai műfajok között. <i>Törekedjen személyes gondolatainak megfogalmazására.</i> Tudjon alapvető kompozíciós rendet létrehozni néhány elem elhelyezésével. <i>Képes legyen különböző elemeket harmonikusan elrendezni a síkon.</i> Legyen képes saját elképzeléseit a térben megvalósítani. <i>Legyen képes különböző tárgyak helyzetének harmonikus megváltoztatására.</i> Ismerje és alkalmazza a tanult technikákat. <i>Legyen képes az aktuális technikával képet alkotni.</i> Ismerje a magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár, Kilenclükü hídj, Lánchíd stb.) <i>Ismerje fel a magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotásokat (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár, Kilenclükü hídj, Lánchíd stb.) kevés segítséggel</i> Legyen képes egyszerű tárgyak megtervezésére, összevetésére. Legyen képes alaprajz és látszatrajz alapján egyszerű építmények elkészítésére. <i>Tudjon alaprajz alapján egyszerű építményeket felépíteni.</i> Ismerje az anyagok tulajdonságai és Felhasználhatósága közötti kapcsolatot. Tudja az anyagokat célszerűen és takarékosan felhasználni. <i>Vegyen részt lehetőségeihez képest a közös munkálkodásban.</i> <i>Tartsa tisztán munkahelyét, munkaeszközeit.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<u>Fa</u> Tulajdonságainak vizsgálata, Népi fafaragás tanulmányozása, különböző eszközeik megfigyelése. <u>Termések, virágok, falevelek</u> <u>Textil, fonal</u> Tulajdonságok megfigyelése. Öltésfajták, varrás megfigyelése. Népi textilművészet megfigyelése A szövés technikájának alapjai. <u>Nemez</u> <u>Szövés</u> <u>Egyéb</u> Tojás díszítése különböző technikákkal. Gyöngy Szalma, nád vizsgálata	olvasmányhoz, természetismeret anyaghoz kapcsolódóan. Különböző kartonok, papírok nyírása. Pálcák, lécek megmunkálása faragással, reszeléssel. Népi fafaragással kapcsolatos régi képek, tárgyak gyűjtése. Dobozok, füzetek, borítók, csomagolópapírok díszítése leprélt virágok, falevelek és termések felhasználásával. Egyszerű öltésfajták elsajátítása. Batikolás kötözéssel. Foltkép készítése rongydarabokból. Nemezlabda, nemezkép készítése Szövés 2-4 láncfonalon. Tojásfestés berzseléssel, tojás díszítése fonallal, hímző cérnával. Gyöngyfűzés, gyöngyszövés, ékszerek, kis állatok, apró ajándékok készítése gyöngyből. Szalmabábok, ékszerek, nádsíp készítése.	Ismerkedjen meg népi fafaragásokkal, a faragás felhasználásával a népi díszítőművészetben. <i>Ismerkedjen meg a fafaragás műfajával.</i> Ismerjen 1-2 öltésfajtát. Gombvarrás. <i>Előrajzolt mintán, kevés segítséggel tudjon egyszerű öltéseket végezni.</i> Ismerkedés a nemezzel. Ismerje a szövés alapelvét. <i>Ismerkedjen meg a szövéssel.</i> Legyen képes a tanult technikákkal egyéni díszítőmotívumokat létrehozni. <i>(segítséggel)</i> Tudjon folyamatábra alapján egyszerűbb gyöngytárgyakat elkészíteni. <i>(segítséggel)</i> Ismerje a technika alapvető sajátosságait. <i>Segítséggel legyen képes az anyagokat megfelelően alakítani.</i>
Fogalmak: színárnyalatok, kompozíciók, illusztráció, a képzőművészet műfajai, műszaki rajz, nézeti rajz, látványrajz, mérés, alaprajz, modell, makett, nyomat, korongozás, papírmásé, fafaragás, öltés, gyöngyfűzés, szövés, berzselés, batikolás, nemez, építmény, épület, alul-, felül-, oldalnézet <i>fő- és mellékszínnek, makett, korongozás, papírmásé, fafaragás, öltés, gyöngyfűzés, szövés, épület, építmény</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, etika, dráma és színház		
Vizuális kommunikáció: Alkotótevékenység Különböző, meghatározott célú vizuális közlések vizsgálata. Ábra és üzenet kapcsolata. Jellemző nézetek. Körülhatároló- és jelölő vonal.	Vizuális közlések (jelek, magyarázó rajzok, alaprajzok) létrehozása meghatározott céllal, megfelelő technikai megoldásokkal (pl.: színes fóliaragasztás, színes papír kivágás). Jelek, jelzések, jelképek megbeszélése.	Legyen képes tárgyak, jelenségek, folyamatok legjellemzőbb vonásainak megragadására. <i>Legyen képes egyszerű történet, folyamat értelmezésére fázisrajzok alapján.</i> Legyen képes különböző nézetű ábrázolások értelmezésére, olvasására.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Befogadó tevékenység - Tárgyak vizuális jellegzetességei - Kiállítások, rendezvények meghívóinak vizsgálata. - Rajzolás: tussal (nádtollal) - Papírkivágás. - Papír és szöveg montázs	Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgyak ábrázolása jellemző nézetekből. Konkrét útvonal, vagy elképzelt tér ábrázolása felülnézetből. Meghívók tervezése saját kiállításra, rendezvényre. Montázs készítése adott grafikai elemekből (pl.. újságok, plakátok).	<i>Legyen képes felismerni és értelmezni a látvány kicsinyített mását (pl.: térképen).</i> Legyen képes meghatározott céllal alkalmazott grafika létrehozására. <i>Legyen képes kép és szöveg egységét megalkotni.</i>
Fogalmak: jelzés, magyarázó rajz, folyamat rajz, alkalmazott és művészi grafika, montázs <i>Jel, jelkép</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, környezetismeret, matematika		
Médiahasználat: Valós és virtuális információk Képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése, megvitatása, elemzése Vizuális nyelv elemeivel és értelmezésével való kísérletezések. Vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása.	Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. elért hatás) tanári segítséggel. Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése csoportmunkában.	Legyen képes valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozni, lehet ez rajz, festés, formázás, nyomtatás, <i>elmesélés, eljátszás.</i> Legyen képes az adott vizuális megjelenést áttervezni (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal)
Kép, hang, történet Mozgóképi közlések megtekintése, adott szempontok szerinti következtetések megfogalmazása.	Régi magyar gyerekfilmek (pl. Keménykalap és krumpliorr, Szeleburdi család, Gyermekrablás a Palánk utcában, Égig érő fű) karakteres szereplőinek képi megjelenítése, történetiség, részlet ábrázolása, dramatikusan előadása.	Legyen képes képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után az adott szempontok szerint következtetéseket megfogalmazni, segítséggel elemezni. <i>Legyen képes a képkockák sorrendbe állítására.</i>
Adott cél érdekében fotó vagy rövid mozgókép készítés segítségével. Saját történet alkotása, megjelenítése.	Csoportmunka: fotó vagy rövidfilm készítése adott cél érdekében (pl. iskolai rendezvény beharangozó)	Legyen képes fotó vagy rövidfilm készítésére.
Fogalmak: média, reklám, televíziós műsortípus, ismeretterjesztő műsor, nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, ének-zene, etika, dráma és színház, magyar nyelv és irodalom, matematika		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Mérőeszközök használatának kialakítása.
- Balesetmentes közlekedésre való képesség kialakítása.
- *Ismerje meg az alapvető közlekedési (gyalogos, tömegközlekedési, kerékpáros) közlekedés szabályait.*
- Egészségmegőrzés, baleset megelőzés jelentőségének felismertetése.
- *Ismerje meg az alapvető higiéniai szabályokat.*
- Különböző ábrázolási módok elfogadtatása, értékeinek felismertetése.
- A műelemzési szempontok fokozatos elsajátítása.
- *Műalkotásról alkotott vélemény megfogalmazása.*
- Valóságos tárgyak ábrázolása az egyéni kifejezőmód érvényesülésével.
- A létező tárgyak egyéni megfogalmazásban történő ábrázolása az elsődleges, a perspektíva és a térláttatás még nem hangsúlyos.

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tárgy és környezetkultúra:		
Házak, lakások, otthonok: különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben, otthonunk tárgyai.	Modellkészítés: lakásmo- dell vagy babaház készítése építőjáték vagy kisebb dobozok segítségével.	Alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.
A környezet védelme, tisztántartása, szelektív hulladékgyűjtés, esztétikus környezet kialakítása.	A hulladékok szelektív gyűjtése az iskolában és lakóhelyén is.	A fenntarthatóság és a környezetvédelem alapjainak ismerete. <i>Tudja a szelektív gyűjtés szabályainak megfelelően kezelni a hulladékokat.</i>
Heti rend, napirend.	Heti rend tervezése, napirend készítése, betartása, időbeosztás jelentősége.	
Az ünnepi szokások megőrzése, a közös értékek, szokások, hagyományok őrzése.	Szerepjátékok, drámajátékok (Március 15 – Pilvax kávéház) Részvétel a különböző iskolai rendezvényeken. /pl. Március 15 – Pilvax kávéház, Tavaszi Fesztivál/ Esztétikus dekoráció tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre. Kulturált ünneplés. Iskolai rendezvényekre /Parasport Napja, Tavaszi Fesztivál, Olimpia/ egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában.	Pontosan ismeri államcím- erünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit. Az egyén közösségben vállalt szerepének formálása.
A közlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása. Utazással kapcsolatos illemszabályok.	Makettkészítés: Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal. Utazással kapcsolatos illemszabályok betartása.	Iskolai rendezvényeken való szerepvállalás, részvétel.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai és alkalmazásuk az önálló közlekedés során. Baleset-megelőzés, teendők baleset esetén. Az önismeret fejlesztése a pályaaorientáció érdekében.	Kirándulások során közlekedési táblák, lámpák, útburkolati jelek megismerése. Szerepjátékok, drámajáték.	Tudja használni a tömegközlekedés eszközeit. Alkalmazza az utazással kapcsolatos helyes magatartásformákat, illemszabályokat. Legyen jártas a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályainak alkalmazásában, veszélyhelyzetek felismerésében, elhárításában. <i>Legyen képes balesetmentesen közlekedni gyalog és járműveken.</i> Énkép fejlesztése, a munkához való pozitív attitűd kialakítása.
Fogalmak: ház, lakás, otthon, heti rend, napirend, időbeosztás, környezetvédelem, baleset-megelőzés, népszokás, hagyomány, nemzeti érték <i>napirend, környezetvédelem, balesetmentes közlekedés, hagyomány, nemzeti érték</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika, dráma és színház, magyar nyelv és irodalom		
Vizuális nyelv és technikák: - Élmények, hangulatok megjelenítése (síkban és térben) - Képek, tárgyak jelentésmódosítása. Kifejezés, képzőművészet és anyagok a környezetünkben: Alkotótevékenység - Képzőművészeti alkotások üzenete. - Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői. Műalkotások származási helyének megkeresése térképen. Befogadó tevékenység - Festmény, grafika, szobor alkotója, címe, műfaja, technikája. - A múzeumok szerepe. - Festés: fedőfestékekkel, akvarellal, tussal. - Rajzolás: grafitl, pasztellkrétával, pttkrétával, tussal. Vegyes technikák: kollázs, frottázs, montázs. - Mintázás: agyaggal, papírmásával. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés:	Élmények, emlékek, gondolatok feldolgozása közös alkotásokban (pl. illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban). Adott tárgyak, képek eredeti funkciójának és jelentésének megváltoztatása. Különböző műtípusok vizsgálata diasorozatok, reprodukciók és kiállítások megtekintése során. Reflektálás képzőművészeti élményekre. Adott műalkotásra való egyéni reflexiók különböző képzőművészeti technikákkal. Műalkotás átírása, egy másik kor stílusában való megjelenítése.	Legyen képes az asszociatív – intuitív alkotásra egy adott vizuális élmény kapcsán. <i>Legyen képes egy adott téma vizuális átfogalmazására.</i> Legyen képes megkülönböztetni a különböző műtípusokat. Ismerjen fel és nevezzen meg néhány műalkotást. <i>Vegyen részt műalkotások megbeszélésében, saját ötleteit ossza meg társaival.</i> Legyen képes a tanult technikákat önmagukban és keverten is alkalmazni. <i>Legyen képes a tanult technikákat megfelelően alkalmazni.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Műszaki rajz méretezése. Alaprajz és valóság kapcsolatának felismerése. Funkcionális és formai megfelelés. Nézeti ábrázolás, nézetrajz. Munkafolyamat tervezése. Egyszerű makettek. A lakás belső terei. Magyar népi építészeti jellemzőinek megismerése. Az anyagok vizsgálata, átalakítása. Az alapanyag, a félkész termék, a hulladék és a melléktermék. <u>Agyag, gyurma, só-liszt</u> Papír A papírgyártás története. <u>Textil, fonal</u> A kézi varrás szerepe. A filc felhasználása, folttechnikával kép készítése. A rátétes technika. Szövés.	Mérés centiméter pontossággal. A mérés és a rajzeszközök használatának gyakorlása. Nézeti rajzok készítése egyszerűbb építményekről. A feladat elképzelése, megoldási terv készítése. A forma, a funkció és a méret közötti összefüggések megállapítása és felhasználása a tervezés során. Egyszerű makettek, építmények készítése és a kész munka összehasonlítása a tervekkel. Pl. szobamodell, lakás, családi ház, utca, település készítése. Technológiai lépések helyes alkalmazása, önálló tervezés és kivitelezés. Alapanyag célszerű kiválasztása és a legkevesebb hulladékra törekvés a munkafolyamatokban. Formázásuk, szobrok alkotása. Edények készítése korongozással. Gyűjtőmunka: a papírgyártás történetéről érdekességek gyűjtése. Papírfajták, vízjelek gyűjtése. Különböző térbeli modellek hajtogatása. /Origami/ A papírméretés technikájának elsajátítása. A varrással, öltésekkel kapcsolatos ismeretek bővítése, különböző öltésfajták elsajátítása. Magyar népi hímzések, rátétes technika megismerése. Nemezelés. Szövés szövőkerettel, nyüsttel. Indián szalag szövése az olvasmányokhoz kapcsolódóan.	Mérjen pontosan cm pontossággal. <i>Legyen képes cm pontosságú adatokat mérni, leolvasni. Legyen képes az alaprajzot, nézetrajzot tárggyal azonosítani.</i> Legyen képes egyszerű makettek tervezésére, elkészítésére. <i>Vegyen részt modellek, tárgyak tervezésében, készítésében. Ismerje a lakás belső tereit, azok funkcióit.</i> Tudja az anyagokat célszerűen és takarékosan használni. Legyen képes munkaeszközeit rendeltetésszerűen és balesetmentesen használni. <i>Tartsa rendben és tisztán munkahelyét eszközeit, használja őket balesetmentesen.</i> Legyen képes anyagok tulajdonságait vizsgálni, céljának megfelelően kiválasztani, a hozzáillő munkaeszközt kiválasztani. <i>Egyszerű munkaeszközök használatára legyen képes.</i> Ismerje a népi iparművészet alapjait, a hímzéseket. <i>Tudjon egyszerű öltéstípusokat alkalmazni.</i>
Fogalmak: asszociatív ábrázolás, műelemzés, képzőművészeti műfajok, forma, funkció, városi és népi építészeti, alapanyag, félkész termékek, melléktermékek, termék, merített papír, szövőkeret, nyüst, szalagszövés, <i>múzeumok, vegyes technikák, városi és népi építészeti, termék, szövés, szövőkeret</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, matematika, etika		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vizuális kommunikáció: Alkotótevékenység Foltok és tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. A vonal kiemelő szerepe - a keresgélő és a kontúrvonal. A sötét-világos, a hideg - meleg szinkontrasztok figyelemfelkeltő szerepe. Egyszerű látvány (növények, tárgyak) megjelenítése megfigyelés alapján. Befogadó tevékenység - Egyszerűbb térábrázolási módszerek: a nézőpont jelölése, takarás, elől, oldal, felülnézet. - Magyarázórajzok, folyamatábrák értelmezése, a vizuális közlő jelek funkciója. - Sík és térformák jellemzői. Látvány és ábrázolási megoldás elemzése.	A foltok, vonalak és színek közlési szándékának megfelelő elrendezése. A látvány megjelenítése különböző képzőművészeti eszközökkel Egyszerű természeti és mesterséges formák megfigyelése és ábrázolása. Tapasztalati úton megismert folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása. Egyszerű térelosztásokat közlő alap- és térképrajzok készítése. Magyarázórajzok, folyamatábrák olvasása, értelmezése. Formaredukciós feladatok készítése (pl.: egy látható tárgy leegyszerűsített ábrázolása).	Legyen képes minél több szempont alapján történő megfigyelésre. <i>Legyen képes néhány egyszerű szempont alapján megfigyelésre.</i> Rajzoljon le egyszerű tárgyat legjellemzőbb sajátosságainak, karakterének figyelembevételével, megjelenítés megfigyelés alapján. <i>Legyen képes természeti és mesterséges formát a képi közlés szintjén megjeleníteni.</i> Ismerje az alapvető térkifejezési megoldásokat és tudja azokat érzékeltetni munkáiban. <i>Ismerje fel egy forma különböző nézeteit egy adott képen belül.</i> Tudjon értelmezni egyszerű magyarázórajzokat, tudjon egyszerű vizuális közléseket készíteni. <i>Tudjon értelmezni egyszerű magyarázórajzokat.</i> Legyen képes az elvont ábrázolásra, képi egyszerűsítésre. <i>Legyen képes egy adott forma síkbeli képének megváltoztatására színekkel, felületekkel.</i>
Fogalmak: Látvány és ábrázolás, nézőpont, takarás, nézeti ábrázolás, formaredukció <i>természeti és mesterséges forma</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, magyar nyelv és irodalom		
Médiahasználat: Valós és virtuális információk Saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). Kép, hang, történet Optikai különlegességek, lehetetlenségek.	Csoportmunka: a tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira. Csoportmunka: Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), a tapasztalatok szóbeli megbeszélése.	Legyen képes különféle szempontok alapján saját médiahasználati szokásait vizuálisan szemléltetni. Legyen képes egyszerű digitális technikák (fotó, film) önálló használatára.

A továbbhaladás feltételei

- Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban.
- A tervek, és elképzelések rajzi megjelenítése.
- Egyszerű makett készítése terv alapján.
- Rajz és a tárgy megfeleltetése, alaprajz elkészítése.
- Az anyagok takarékos és célszerű felhasználása.
- Anyagok jellemző tulajdonságainak bemutatása.
- Anyagvizsgálati módszerek ismerete – tapasztalatok megfogalmazása.
- *Gyakorlott eszközhasználat a papírmunkában, a famunkában, a textilek megmunkálásában a megismert eszközök tekintetében.*
- Tudjon tisztán dolgozni, a problémák megoldásához segítséget kérni.
- Legyen jártas a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályainak alkalmazásában.
- A tanult, a begyakorolt magatartási szabályok betartása közlekedési helyzetekben.
- Élményeinek kifejezéséhez a megoldást önállóan válassza ki.
- Motívumai legyenek egyre változatosabbak.
- Tudjon jellemző mozdulatokat megjeleníteni.
- *Tudjon egyszerű mozdulatokat megjeleníteni.*
- Legyen jártas a műalkotások közös elemzésében, önálló véleményt tudjon formálni.
- Ismerje a képzőművészet több műtípusát.
- *Tudjon műalkotásokról beszélgetni.*
- Ismerje a lakóhelyén vagy környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt.
- A könyvtár művészeti albumait önállóan használni tudja.
- Adott modelleket közvetlen megfigyelés alapján ábrázoljon, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával.
- *Az adott modelleket egyszerűen jelenítse meg.*
- Vázolni tudja, értse a nézetek összefüggését.
- Rendelkezzen alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal.
- Értse a vizuális kommunikáció jelentőségét a tanulásban, tájékoztatásban. Alkosson meg egyszerű képi közléseket.

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai az 5-8. évfolyamon

- A tanulók látáskultúrájának mélyítése.
- Vizuális megismerő, befogadó, alkotó képességeik fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése.
- A látható, tapintható tárgyi valóságban való eligazodás segítése, élményszerű tapasztalatok nyújtása.
- Síkbeli, térbeli ábrázoló, kifejező, közlő, alakító, konstruáló képességek fejlesztése. A térszemlélet, a forma-, szín- dinamikai és szerkezeti érzék fejlesztése.
- Az információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadási képességének megalapozása, esztétikai ízlésük formálása. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be.
- Az 5-8. osztályos tanulók fogalmi gondolkodása magasabb szintre emelkedik. Lehetőség nyílik a tudatosan elvonatkoztatott kifejezőmódra.
- Tárgyi ismeret és önismeret fejlesztése. A környezet kritikusabb szemlélete, bírálata. Erre a folyamatra épül a vizuális nevelés és környezetkultúra felső tagozatos tanterve, mely egy időben teszi lehetővé a gyermeki ösztönösség és képalkotó fantázia megőrzését, a szabad önkifejezési formát, az objektív szemléletmódot és a valóság közeli ábrázolást.
- Minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása.
- A környezet megismerésére, értelmezésére, ésszerű, esztétikus, és igényes alakítására.
- A környezettudatos magatartás kialakítása a tárgykultúra példáin keresztül.
- A technika és tervezés a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotómunka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával.
- A vizuális megismerő képesség fejlesztésére, az általános vizuális műveltség tudatos rendszerbe foglalására.
- A síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek, a tervezési és elemi konstruálási eljárások szabályainak elsajátítása, a létrehozásukhoz szükséges technikák megismerése.
- A befogadó képesség fejlesztése a látvány analízisén, a műalkotások elemzésén, értékelésén, leírásán és a vizuális ítéletalkotás szabályainak elsajátításán az egyetemes és benne a magyar művészettörténet stíluskorszakai és a magyar népművészet megismerése által.
- A kooperációs képességek, a tolerancia és a segítőkészség fejlesztése, egymás munkájának, eltérő kifejezőmódjának elfogadása és reális szakmai értékelése.
- A gyerek örömmel végezze, oldja meg a feladatot, melyet a szakmai háttér mellett az ötletesség, változatosság (témában és technikában) jellemez.
- Az érzékelés különböző formáinak (látás, hallás, tapintás, kinetikus stb.) tudatosítása.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sérülés specifikus célok és feladatok részletezése a tantárgyi bevezetőben olvasható.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Belső képi gondolkodás megjelenítése különféle technikákkal.
- *Emocionális készítésekre való kreatív reagálás.*
- A kombinatív képesség fejlesztése a megadott témában.
- Kép- és képzettársítást segítő eljárások alkalmazása (pl.: fotómontázs).
- Asszociatív képesség fejlesztése.
- Felismeri a közösen elemzett műalkotásokat, jellemző vonásait, műfaji sajátosságait.
- *Felismer néhány műalkotást képességeiknek megfelelő mértékben.*
- *A vizuális kifejező elemek változatos felhasználhatósága.*
- Az anyag, a forma, funkció összefüggéseinek felismerése.
- *A tárgyalató folyamat lépéseinek betartása.*
- *Személyes preferenciák tudatosítása, saját képességek számbavétele.*
- *Saját és mások munkájának összehasonlítása.*

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vizuális művészeti jelenségek - Alkotások, személyes vizuális tapasztalat, reflexió Őskori művészet Vizuális nyelvi eszközök (pont, folt, színfolt, vonalakkal alkotott folt) A vonal térkifejező, figyelemfelkeltő szerepe Térbeli minőségek (textúra, faktúra, forma) - Mozgástanulmányozás - Színtani alapismeretek - Különböző festőtechnikák kipróbálása - Folthatárok, foltfestés Őskori építmények, Stonehenge A társadalmi és a természeti környezet összefüggései. Az ősemberek egyszerű eszközei.	Különböző vonalfajták használata. Sík jellegű és plasztikus formák. A színek, hangulati hatása, figyelemfelhívó jellege. Mozgás kifejezése, mozgásfázisok, ritmus. Kompozíciós gyakorlatok (adott látvány – fantáziakép alapján). Barlangrajz készítése csoportmunkával, saját készítésű eszközökkel, festékekkel. Régészeti leletek, csontvázak alapján öslény megjelenítése. Forma megjelenítése körülrajzolással. Ritmikus felületek kialakítása. Kőkori rekonstrukciós rajz alapján jelenítse meg a az építményt. A rögzítés technikájának megismerése - anyagismeret, arányok, az egyensúly figyelembevételével - szögletes formákból ívek felépítése. Beszélgetés az ember és a környezet kapcsolatáról. Gyűjtőmunkák, érdekességek az ősemberek eszközhasználatáról. Kőbalta, szakóca készítése.	Alkalmazza a különböző vonalfajtákat, tónusozási technikákat. <i>Tapasztalatot szerez a vizuális kifejező elemek felhasználhatóságáról.</i> Ismeri a színek hangulati hatásait. A tériség kifejezőeszközeinek egyre tudatosabb használata. Látványok, képek részeinek elképzei a látvány egészét, rekonstruálja. A legegyszerűbb komponálási felállások felismerése, használata. <i>Ismeri a komponálás néhány fontos eszközét.</i> Legyenek ismeretei az ember és a természet kapcsolatáról. <i>Legyen képes gondolatait, benyomásait megfogalmazni ember és természet kapcsolatáról.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Egyiptomi művészet		
A tér megjelenítésének jellemzői	Kiterített tér jellemzőinek értelmezése, megjelenítése (egyiptomi falfestmények).	Adott szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít.
Térbeli helyzetek, arányok és színviszonyok megfigyelése Szabályos és szabálytalan sík és térformák	Az adott korszak festészeti és szobrászati alkotásai kapcsán a legjellemzőbb nézetek, stílus jellemzők megfigyelése, alkalmazása kép- és tárgyalkotás során.	
Legjellemzőbb nézet ábrázolása, stílusjegyek megfigyelése		
Jelek, írásjelek, jelképek, mint vizuális információhordozók	Hireoglif írás, jelképrendszer rejtelseinek megfejtése, adekvát alkalmazása. Könyvtár és médiahasználat önálló feladathoz.	Egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt.
Jellegzetes építészeti formák A piramisok világa	Egy rekonstrukciós rajz és egy alaprajz alapján értelmezi a látványt. Egy régészeti leírás alapján helyezze el a talált kincseket, régészeti tárgyakat.	<i>A tananyagrészt tartalmában nem különbözik az integrált tanulóknál sem.</i>
Görög művészet		
Szöveges inspiráció alapján elképzelt látvány megjelenítése.	Mitológiai témák, soha nem látott élőlények, tárgyak illusztrációja.	Fejlődik a kifejezőkészsége az irodalmi élmények hatására.
Szimbólumok és motívumok gyűjtése, felhasználása.	Minta, díszítés tervezése, felhasználás különböző technikák felhasználásával (vázafestés).	Adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre.
Görög szobrászat, kontraposzt.	A szobrászati technikák, a különböző kompozíciós elrendezések, a nézőpont változásának megfigyelése.	Különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat képes összehasonlítani, megkülönböztetni és összekapcsolni más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal.
Tér-forma- funkció kapcsolata.	Térszervezési gyakorlatok (labirintus tervezése, kivitelezése).	
A tárgyi környezet megfigyelése.	Hétköznapi viselet, öltözet kiegészítők tervezése és létrehozása.	
Építmények lényeges sajátosságai - Tartószerkezet - az oszlopok statikai szerepe Forma-méret-funkció	Görög épületek jellegzetességei, funkciójának vizsgálata. Technika - oszlop jelentőségének, statikai szerepének értelmezése kísérletek által.	Azonosítja az építészeti elemek szerkezeti felépítésének funkcióit.
Róma művészete		
Új épületszerkezetek értelmezése	Faló készítése - csoportos makett készítése az arányok és a funkció figyelembevételével.	Felismeri a stíluselemek jellegzetességeit. Tanult szerkezetek funkciójának értelmezése.
A római építészet vívmányai - a település infrastruktúrája - életmód	Pillérboltíves szerkezetű rekonstrukciós rajz, vagy motívum részleteinek kiegészítése (stílus és korszak megfelelői alapján).	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Római lakóházak, település jellemzői	Vízvezeték rendszer értelmezése a közlekedőedények működési elve alapján. Forum Romanum - technikatörténeti film megnézése.	Tetszésítélete alapján alkotásokról információt gyűjt.
Római szobrászat	Ismerkedés a római település sajátosságaival, úthálózatával. Lakóhely vizsgálata funkció szempontjából.	
Múzeum-és tárlatlátogatás	Portré szobrok elemzése. Karaktervonások és az emberi jellem kapcsolata. Múzeumok rendeltetése, szerepe, Szépművészeti Múzeum.	Kulturális értékek megbecsülése. <i>Tudja a múzeumokban betartandó magatartási szabályokat.</i>
Fogalmak: művészettörténeti korok, a képzőművészet műfajai, műalkotás, kompozíció, képkivágás, portré, hideg és meleg színek, színek hatásai, időbeli változás vizuális megjelenítései, tárgy/építmény nézetei, tér <i>Grafikus és festői eszközök</i>		
Kapcsolódási pontok: művészetek, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom		
Vizuális kommunikáció		
A vizuális nyelvi elemek, minőségek értelmező, tájékoztató, felhívó szerepe Információ-, hangulat-, és gondolatközlés	Magyarázó, utasító, figyelemfelkeltő rajzok készítése. Saját jelrendszer kitalálása és készítése, mellyel a társakat informálja valamiről. Átélt élmények megfogalmazása, tovább gondolása.	Jártas az egyszerű piktogramok értelmezésében. Egységességre való törekvés. A mindennapi életben használt egyszerű piktogramok értelmezése.
Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját kifejező szándékú alkotásokban. Személyes élmények vizuális megjelenítése.	Adott példa alapján a hétköznapi életben, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok sajátosságainak megismerése (stílus, szín, betűkarakter).	Látja a szöveg és kép közötti tartalmi összefüggést. <i>Tanári rávezetéssel.</i>
Szöveg és kép kapcsolata	Vázlatrajz, egyszerű terv értelmezése tárgyról és modelltől.	Legyen képes tárgyakat modelleket megfigyelni, rendszerezni, leírni. Tudjon méretezést leolvasni, értelmezni.
A műszaki ábrázolás alapelemei Vetületi ábrázolás	Méretek és elrendezés leolvasása egyszerű műszaki rajzokról. Mérési eredmények feljegyzése.	<i>Tudjon méretezést leolvasni.</i>
Mérés milliméter pontossággal		
Fogalmak: jel és jelkép, vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás <i>sík és tér</i>		
Kapcsolódási pontok: történelem, matematika, művészetek, természettudomány, digitális kultúra		
Tárgy és környezetkultúra		
Formatervezés alakulása az ipar- és népművészetben, elemző összehasonlítások	A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának összehasonlítása megadott szempontok alapján.	Legjellemzőbb magyar népi motívumok felhasználása a tárgyak díszítésében. <i>Néhány jellemző motívum ismerete.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Anyagok csoportosítása természetes és mesterséges /átalakított/ anyagok.	Tapasztalatszerzés az anyagok tulajdonságairól.	Képes elkülöníteni a népi eszközöket a designerek által tervezett használati tárgyaktól. <i>Nem elvárható.</i>
Anyagok vizsgálata - nedvszívó képesség, hajlíthatóság, nyújthatóság, rugalmasság, keménység, törhetőség	Megfigyelés, tapasztalás útján szerzett ismeretek leírása, rendszerezése.	Ismerje fel az anyag, forma, funkció összefüggéseit. <i>Ismerje közvetlen környezet anyagainak tulajdonságait.</i>
A célnak leginkább megfelelő anyag kiválasztása - gazdaságos anyaghasználat		
Mesterséges és természetes környezet	A közvetlen környezet alakítása, dekorálása (iskola és giccs). A természetes elemek kiemelése.	Részt vesz az iskolai környezet kialakításában. <i>Részt vesz az iskolai környezet kialakításában.</i>
Fogalmak: tárgyalkotás, formatervezés, népművészet, hagyomány, néprajz, népi kultúra, kézműves technika, egyedi tárgy, motívum, technológia, kortárs, modern <i>természetes és épített környezet</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, történelem, természettudományok		
Technikák Vázolás ecsettel, filctollal, ceruzával, pasztellkrétával, olajpasztellel. Felületképzés ecsettel. Szabadkézi tónusos rajzok. Festés akvarellal, vegyes technikával. Színes munkák frottázssal, nyomhagyással. Mintázás. Fazekas munkák a korong nélküli ősi eljárások alapján. Festék előállítás természetes anyagokból. Testfestés a törzsi művészetben. Modellezés szabásmintával, gyurmával, tárgyak készítése kartonból. Egyszerű szerkesztés. Betűk formázása kivágással, számítógéppel.		

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

- Stonehenge
- Willendorfi Vénusz
- Szegvár - tűzkövesi Sarlós isten
- Altamirai barlangrajz
- Karnaki Ámon-templom
- Gizai piramisegyüttes, Kheopsz piramisa
- Tutankhamon arany halotti maszkja
- Nofretete fejszobra
- Írnok szobra
- Halastó, Fáraó vadászaton-thébai falfestmény
- Athéni Akropolisz, Parthenon / Eretheion
- Knosszosi palota
- Polükleitosz: Dárdavivő
- Lovasok a Parthenon frízéről
- Mürön: Diszkoszvető
- Laokoón-csoport
- Szamothrakéi Niké
- Görög vázafestészet
- Pantheon
- Colosseum
- Pount du Gard
- Marcus Aurelius lovas szobra
- Római portrészobor
- Szkíta aranyszarvas

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait változatos vizuális eszközökkel kifejezni.
- *Tud egyszerűbb vizuális problémákra, emocionális készletekre adottságai függvényében kreatívan reagálni.*
- Ismeri, megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait.
- Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást.
- Rajzi elemzésekkel, szóbeli magyarázatokkal kísért vizuális megfigyelésekre képes.
- *Ismeri a komponálás néhány eszközét (vonaltagság, szín, elhelyezkedés).*
- Egyszerűbb modellek, alakok egyes tulajdonságait az ábrázolásban ki tudja emelni.
- Kevésbé összetett látványt, kitalált tárgyat megrajzol emlékezet, képzelet alapján is.
- *Képes egyszerű formák látványszerű ábrázolására.*
- Ismeri a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját.
- Képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására.
- Ismeri a tömegkommunikáció fő jellemzőit.
- Ismeri a stílus és a forma szerepét a tárgyválasztó döntésekben.
- Több-kevesebb önállósággal alkalmazza a tanult ábrázolási technikákat.
- *Tapasztalatokat szerez a vizuális kifejező elemek változatos felhasználásáról, a folt, vonal, a felületek kapcsolatában.*
- Törekszik az adott célnak legmegfelelőbb anyagokat és technikák megválasztására.
- *Tud egyszerű tárgyakat készíteni megismert anyagokból.*

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az előző évek során megismert vizuális ismereteknek, az alkotómunka során összegyűjtött tapasztalatoknak egyre tudatosabb használata.
- Önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése.
- *A tanult vizuális kifejező elemek egyre önállóbb használata.*
- A különböző művészeti technikák és eszközök tudatosan történő kiválasztása, a kívánt cél érdekében.
- Munkafolyamotok megtervezésére való képesség alakítása.
- *A technikák egyre biztosabb használata.*
- *Rajzeszközök, mérőeszközök, helyes használata.*
- Olyan szemlélet, értékrend kialakítása, amelynek segítségével elfogadóvá (befogadóvá) válik környezete, illetve más, számára ismeretlen kultúrák iránt.
- *Személyes és művészeti élmények kifejezése szabadon választott technikával.*

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vizuális művészeti jelenségek -		
Alkotások, személyes vizuális tapasztalat, reflexió		Vizuális művészeti alkotások megfigyelése.
A képzőművészeti ágak (grafika, festészet, szobrászat, építészet), műfajok (táblakép, szárnyas oltár, freskó, mozaik, kispasztika, emlékmű, magán- és középület), műtípusok (tájkép, csendélet, portré) példái		Egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása.
Ókeresztény művészet		Művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerése, személyes gondolatok megfogalmazása. A tapasztalatok felhasználása az alkotás során.
Jelek és szimbólumok	Kommunikáció mintákkal - vallási jelképek értelmezése: formák, színek szimbolikus jelentése.	<i>Tudjon saját szavaival és tanult szakkifejezések használatával képzőművészeti alkotásokat elemezni.</i>
Ókeresztény építészet - Centrális térrendezés - Bazilikális térrendezés	Vallás és építmény kapcsolatának megismerése.	Képes a világ különböző vallásainak szimbólumairól önállóan információt gyűjteni, rendszerezni.
Bizánci művészet:		
Mozaiktechnika	Mozaikkészítés technikájának jellemzői, adekvát alkalmazása.	Rész és egész viszony kapcsolatának megértése.
Bizánci építészet	Épületszerkezeti újítások: összetett kupola értelmezése szerkezeti rajzok segítségével.	Képes a mozaikkészítés technikáját, önállóan kivitelezni.
Honfoglaló magyarok művészete		
Életmód és tárgyi környezet kapcsolata	Hagyományos magyar népi kultúra és közvetlen tárgyi környezet világának megfigyelése, tárgy tervezése, létrehozása.	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Jurta, mint élettér és mint szerkezet	Miniatűr jurta megtervezése, kivitelezése (vázszerkezet, nemezpalást) és berendezése természetes anyagokból készített elemekkel.	Átlátja a lakótér részeit, funkcióit.
Nők és férfiak viselete a honfoglalás idején	Menedék készítése faágakból, természetes anyagokból csoportosan.	
Honfoglalás kori motívumok	Honfoglaláskori életmód és viselet kapcsolatának elemzése.	Érti és alkalmazza az ősmagyar és népművészeti technikák munkafázisait egy adott feladaton belül.
Román kor művészete	Honfoglalás kori jellegzetes motívumok felhasználásával minta tervezése, kivitelezése egy viseletet kiegészítő tárgy felületén.	Ismeri a honfoglaló magyarok művészetét.
Román kori építészet	Sajátos román kori építészeti elemek megfigyelése.	Felismeri a környezetében lévő román kori épületek
Középkori templomok szerepe, funkciója	Jellegzetes épületrészletek rögzítése fotózással és a valós környezetében lévő valós terek újratervezése.	jellegzetességeit, vizuálisan rögzíti, adekvátan felhasználja adott feladat megoldása során.
Középkori várak felépítése, védelmi szerepe, élet a falai között	Lovagi vár vizuális megjelenítése csoportmunka segítségével.	Alkotó tevékenysége során újrafogalmazza a látványt.
Lovagi kultúra	Élet a várban, foglalkozások, szerepek, falu, élettér. Lovagkori kultúra jellemzőinek megbeszélése, a lovagi életvitelhez köthető viseletek, páncélok szerepe, páncél tervezés, újratervezése különböző anyagok, eszközök felhasználásával.	
Kolostorok szerepe, kódexkészítés	Kódexkészítés technikájának megfigyelése.	Ismeri az iniciálé jellemzőit, érti miben különbözik a miniatúrától.
Tipográfiai alapismeretek	Iniciálé tervezése Penna készítése, nádtoll és tus használatával.	<i>Ismerje fel az iniciálé és az írott betű közötti különbségeket.</i>
Román stílusú iparművészeti tárgyak	Magyar koronázási jelvények részleteinek technikai megoldásainak, motívumainak megismerése.	Ismeri a magyar kultúra nemzeti jelképeit.
Történelmi jelenetek képi-plasztikai feldolgozása.	Bayeux-i falikárpit alapján középkori képregény tervezése.	
Eseménysor megjelenítése egy képen belül és képsorozattal.	Templomok szerkezeti sajátosságainak vizsgálata, elemzése. Gótikus térélmény értelmezése.	
Gótika művészete Gótikus építészet		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Üvegablakok	Üvegablakok szerepének jelentőségének megismerése, saját tervezésű üvegablak szerkesztése.	A tárgyak funkciója és szerkezet közötti összefüggések felismerése.
Vízköpők	Vízköpők funkciójának megbeszélése, saját vízköpő tervezése, megformálása.	
A reneszánsz művészete Ember a középpontban A reneszánsz festészet újításai	Reneszánsz életképek, életérzés értelmezése: Bruegel, Bosch művészete által.	
Perspektivikus térábrázolás	A perspektivikus ábrázolás jellemzőinek értelmezése, adott festmény, látvány (fotó) térbeli felépítésének értelmezése, a néző helyzetének megállapítása. Horizont és iránypont megkeresése adott festményen. Rácsszerkezet készítése.	Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése.
A nézőpont szerepe		<i>Tudja megkülönböztetni a perspektivikus és a takarásos térábrázolást.</i>
Anatómiai ismeretek alkalmazása - a test-mérték-lépték	A test arányainak alapján meghatározott mértékegységek megfigyelése és értelmezése (öl. láb, stb.).	
Jellegzetes kompozíciós megoldások	Botticelli, Dürer, Leonardo műveinek elemzése adott szempontok alapján, választott művész alkotásának átalakítása: parafrázis készítése.	Ismerje a jellegzetes kompozíciós megoldásokat.
Híres reneszánsz freskók		
Reneszánsz építészet Tömeg és szerkezet közötti összefüggés vizsgálata.	Giotto, Leonardo, Raffaello, Michelangelo freskóinak elemzése, freskó készítés kipróbálása: fekvő rajzolás technikája.	Adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, történeteket részletesen elképzel, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat.
Leonardo találmányai, szerkezetei	Reneszánsz építészet sajátosságainak megfigyelése, választott reneszánsz épület, vagy épületrészlet tagolt homlokzatának megszerkesztése.	Szerkezeti lényeg megértése, alak- és szerkezet helyes rajz készítése.
Tájékozódás a Szépművészeti Múzeum gyűjteményeiben.	Ismerkedés Leonardo technikai újításaival, párhuzam keresése mai megfelelőivel. Katapult szerkezetének felépítése mozgó tárgyak tervezése, kivitelezés. Híd makett építése kis farudakból.	Az adott korszak találmányai és a modern kor vívmányai közötti analógiák felismerése. Kulturális értékek megbecsülése.
Fogalmak: Sík és plasztikus, mozgásábrázolás (statikus – dinamikus), festészeti műfajok; perspektivikus ábrázolás, nézőpont, rövidülés, fókuszpont, horizont rajztípusok: magyarázó, látványrajz, design, divat, parafrázis, polihisztor, tájkép, csendélet, portré		
Kapcsolódási pontok: matematika, művészetek, mozgóképkultúra és médiaismeret, történelem és állampolgári ismeretek, biológia		
Vizuális kommunikáció:		
A megformálás és a közlés tartalma, célja közötti összefüggés	Magyarázó rajzok, közlő ábrák készítése.	Alkalmazza a vonalfajta, a vonalvastagság, az alakzatok, színek jelentéshordozó szerepét.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata Tervezéstől a sokszorosításig: A vizuális kommunikáció, a díszítőkészség, a forma - és színérzék és a színek információs célú használata Tagoltabb formák (tárgy, emberalak, növény) ábrázolása rajzbeli, plasztikai tanulmányokban (arányok, belső szerkezet, fény-árnyék viszonyok) Tárgyak két nézete Tervezés: képi sűrítés, redukált formák, színek, alkalmazása	Beszélgetés, a vizuális jelek és szimbólumok alkotó használatáról, választott felület dekoratív tervezése. Plasztikai tanulmány emberábrázolás téma feldolgozása kapcsán. Különböző történelmi és művészettörténeti korokban az emberábrázolás stílusainak összehasonlítása, a szépségideál változásának nyomkövetése. Beszélgetés az ideálisnak tartott testarányokról. Tervezés és vázlatrajz készítése. Egyszerű műszaki rajz készítése a műveleti algoritmus betartásával. Technikai összefüggések meglátása az ábráról. Szóbeli információ átalakítása képi üzenetté, jellé. (pl. összeszerelési utasítás, működést magyarázó rajz). Formaelemző szerkezeti rajzok megismerése. Vetületi ábra értelmezése, készítése.	<i>Segítséggel alkalmazza a tónus szerepét.</i> Ismerje a sokszorosított információ néhány példáját, a reklámok hatását. A reális önkép kialakítása, a “szép, ideális” fogalmak műalkotások által bemutatott sokféleségének befogadása. Műszaki rajzok alapvető jeleinek, utasításainak felismerése, Tudjon egyszerű terveket, vázlatrajzokat elkészíteni. Legyen gyakorlott a rajzeszközök használatában. Mérjen mm pontossággal Ismerjen fel tárgyakat vetületi ábrák alapján. <i>Tudjon értelmezni vetületi ábrázolást segítséggel.</i>
Fogalmak: kommunikációs felület, üzenet, jelek, nézet, kommunikációs cél, <i>művészi grafika</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, etika, magyar nyelv és irodalom, biológia		
Tárgy - és környezetkultúra: A tárgyak kifejező elemei: anyag, forma, szín, felület, díszítés Funkció-forma-anyag-esztétikum egysége Tervezés és kivitelezés Anyagok tulajdonságai, alkalmazási lehetőségei Gazdaságos anyaghasználat gyakorlása A tárgy rendeltetésének és formájának összefüggése. Anyagok helyettesíthetősége A környezetszennyezés, hulladék	Akadálypálya makettjének elkészítése az anyagok gondos kiválasztásával, forma és a funkció figyelembevételével. A környezet - egy szabadidős park - megtervezése a maketthez. Utak, pihenőhelyek, árnyékolók, stb. megtervezése. Egyszerű terv a tárgy elkészítéshez. A gazdaságos, környezetkímélő műveletek sorrendjének tervezése, és alkalmazása. Szelektív hulladékgyűjtés az iskolában.	Képes megkülönböztetni az anyagok fő jellemzőit. <i>Legyen ötlete a cél megvalósításához.</i> Az esztétikum és a praktikusság kombinálása. <i>Tudjon tárgyakat funkció szerint csoportosítani.</i> Újabb tapasztalatok szerzése az anyagok tulajdonságairól. Betartja a szelektív hulladékgyűjtés szabályait.
Fogalmak: tárgyalakítás, tervezés; funkció és forma, rendeltetés, formatervezés, dekorálás, környezettudatosság, anyagismeret, helykihasználás, nyugalmi területek, közlekedőutak, <i>makett, díszítés</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Kapcsolódási pontok: technika és tervezés, természettudományok		
Technikák Az alapvető technikák leírását lásd az 5. évfolyamnál, továbbá: Lavírozás. Faktúraképzés. Szerkesztés körzővel-vonalzóval. Szövegírás (kivágott betűkkel, számítógéppel). Szöveg és kép-összeállítás (gyűjtött reprodukciókkal, képekkel, betűkkel). Vegyes technikák (fénymásolat, rajz, fotó és fénymásolás). Tér- és formaképzés, konstruálás (agyag, fa, papír, textil, drót, talált tárgyak). Kézműves technikák a lehetőségek szerint. Művészeti technikák (agyagmunkák, dombormű, falfestés) esetleg az elérhető eljárások kipróbálása.		

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

- Galgóci és bezdédi tarsolylemezek
- Nagyszentmiklósi kincs
- San Apollinare in Classe
- Haga Sophia
- Theodora vagy Justinianus mozaik
- Rubjov:Szentháromság
- Jáki bencés apátsági templom
- Pisai dóm
- Bayeux-i kárpit
- Magyar Szent Korona és koronázási jelvények
- Amiens-i székesegyház
- Chartres-i katedrális üvegablakai
- Notre-Dame székesegyház-Párizs
- Kolozsvári testvérek: Sárkányölő Szent György szobra
- Kolozsvári Márton: Szent László-herma
- Szent László legendákat ábrázoló freskók, kislasztikák
- Lőcsei Pál főoltára a lőcsei Szt. Jakab templomból
- Nyírbátori református templom
- Giotto: Szt. Ferenc elajándékozta köpenyét
- Massaccio: Szentháromság
- Botticelli: Vénusz születése
- Leonardo: Mona Lisa és Szt. Anna harmadmagával
- Michelangelo: Dávid, Sixtus-kápolna freskói
- Raffaello: Athéni iskola
- M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása
- Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Vakok
- Bosch:A hét főbűn
- Memling: Jelenetek Mária életéből
- Jan van Eyck: Arnolfini házaspár
- Dürer: Az apokalipszis lovasai, Ónarckép
- Palazzo Farnese-Medici, Palazzo Pitti
- Bakócz kápolna
- Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló törekszik saját, személyes képi kifejezőmód kialakítására.
- *Legyen képes művészi és személyes élményei képi kifejezésére, szabadon választott technikával.*
- A hangulat, az érzelmek kifejezését kiemeléssel, átírással oldja meg.
- Segítséggel alkalmazza a megismert műleírási elemzési módokat.
- Művészeti példákban felismeri és megkülönbözteti a művészeti ágakat és műfajokat.
- Ismeri a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, alkotásait, alkotóit, koronként legalább három-három műalkotást felismer és megnevez.

- Megfigyelésen alapuló feladatait az adott szempontok figyelembevételével oldja meg, összehasonlító megfigyeléseket végez, szabályszerűségeket felismer.
- Értelemszerűen alkalmazza a megismert ábrázolásmódokat.
- *Szerezzen gyakorlatot az ismert ábrázolási technikák alkalmazásában.*
- *Legyen jártas az összetettebb síkbeli alkotások létrehozásában.*
- *Tudatosan alkalmazza térábrázolásaiban a térjelzéseket (közel, távol, takarás).*
- Képes gondolatokat megjelenítő ábrák értelmezésére, készítésére, érthetőségre, egyszerűsége törekedve.
- Érti a funkció szerepének fontosságát a tárgytervezésben, képes adott tárgy elemzésére, jelentésének feltárására.
- *Értse az egyszerűbb tárgyak szerkezetét, és tudjon azokról két nézetben rajzot készíteni.*
- Szenzomotoros képességeit összehangoltabb mozgás, eszközhasználati ügyesség jellemzi.
- *Tudjon tárgyat készíteni valamely tanult kézműves technikával.*

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az önkifejezési érzék további kibontakoztatása. A művészeti alkotások és a kor, a kultúra leglényegesebb művészeti alkotások és a kor összefüggéseinek vizsgálata, műalkotások elemzése
- *Az önkifejezési érzék további kibontakoztatása. Műelemzések tanári segítséggel.*
- Vizuális - asszociatív analízisek: Máshol látott formai, technikai megoldások adekvát alkalmazása saját alkotásokban
- Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolások megismerése.
- Nyomatott információkkal való ismerkedés.
- Az eddig ismert technikák alkalmazásának tökéletesítése, új technikák megismerése
- *Az eddig ismert technikák alkalmazásának tökéletesítése, új technikák megismerése*
- Színtani ismeretek bővítése, szélesebb skálán való alkalmazása
- *Az emberábrázolás fejlesztése.*
- A közlekedés szabályainak mélyebb megismerése, tudatosítása.
- *A közlekedés alapvető szabályainak tudatosítása.*
- Az információs rendszerek és csatornák működésének megismerése.
- *Az információs rendszerek és rendszerek használata.*

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vizuális művészeti jelenségek - Alkotások, személyes vizuális tapasztalat, reflexió A barokk és rokokó művészete Irodalmi (zenei) mű, vagy hangulati történelmi esemény feldolgozása szabadon választott grafikai technikával Élet a barokk korban a fényűzés művészete - Hogyan hatott az emberek megjelenésére, viselkedésére a külsőségekre, szigorú szabályokra épülő életforma A barokk életvitel tárgyi attribútumai Művészek és támogatók Barokk építészet jellemző épületei: - Paloták, kastélyok, templomok jellemzői - Kertművészet sajátosságai	Érzelmek, hangulatok, gondolatok kifejezése vonalakkal, foltokkal, tussal. Barokk viselet, kiegészítők, bútorok, használati tárgyak, szobabelsők elemzése, következtetés a használói életvitelére. Rokokó életstílust jelképező paróka tervezése újraértelmezve. A mecénások és művészek kapcsolatának elemzése, csoportportré jelentőségének vizsgálata műalkotásokon keresztül.	Nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál. Vizuális megjelenések vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja. Képes újratervezni egy ismert alkotást kreativitására támaszkodva megfelelő anyagok kiválasztásával.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A klasszicizmus művészete Klasszicista építészet, nemzeti művészetünk virágkora Építészeti hatáselemek ember épített környezetének elemzése, lakóépületek, középületek Antik értékek felfedezése	A környezetünkben található korszakra jellemző épületek megfigyelése adott szempontsor alapján: tömeg, arány, tagoltság, ritmusok, aszimmetrikus, szimmetrikus tereprendezés. Klasszicista épületfotók gyűjtése, jellegzetes építészeti elemek vizsgálata. Egy klasszicista épület homlokzatának megtervezése kivágott építészeti elemek összeépítésével (kollázstechnika). Séta Budapest belvárosában, képes vagy mozgóképes anyaggyűjtés egy image-film illetve tábló készítéséhez. A Lánchíd története, szerkezete. Közlekedés a régi Budapesten és ma - Vizi, gyalogos és közúti közlekedés megismerése.	A már tanult történelmi korszakhoz kapcsolódó jellemző építészettörténeti stíluselemeinek megismerése, felismerése a klasszicista magyar építészet alkotásain. Ismerje a technika munkafázisait, a motívumokat legoptimálisabban tudja elhelyezni a síkon. <i>Legyen képes különböző dekoratív motívumok – pl.: növényi – összehangolására.</i> Célszerűen tudja használni a közösségi közlekedés eszközeit, és a digitális applikációkat. Képes felismerni és elemezni a strukturális szerkezetek elemeit. Betartja a balesetmentes közlekedés szabályait.
Romantika művészete Romantika festészete A nézőpont, a fény-árnyék, a távlat, mint a vizuális hatás eleme A tónusok, az árnyék, a vetett árnyék kifejezése Egyensúly, nyugalom, mozgalmasság, feszültség a képi nyelvben	A korszak fő alkotásai által inspirált élő csoportképek létrehozása és fotós dokumentációja. A fény érzelmkifejező szerepének használata. A művészi fotográfia alapjainak ismerete és alkalmazása. A Szépművészeti Múzeum kulturális értékeinek megtekintése. A festészet téma változásának megfigyelése.	Látványok, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait. <i>Tanári segítséggel képességeinek megfelelő szinten.</i>
Realizmus Zsánerjelenetek		
Fogalmak: Szimmetria – aszimmetria, fénykontraszt, telefény, surlófény, ellenfény, színkontraszt, stilizálás, enteriőr, tónus, formaredukció, állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés, építészeti elem, lépték, verbális és vizuális kommunikáció, dokumentálás, befolyásolás <i>térábrázolás, emberábrázolás</i>		
Kapcsolódási pontok: digitális kultúra, földrajz, történelem és állampolgári ismeretek, biológia		
Vizuális kommunikáció: Érzelmek, hangulatok megfogalmazása, az egyéni színvillág, érvényesítésével Érzelmek kifejezése a képzőművészetben Ábrázolási rendszerek Szerkesztési ismeretek bővítése Egyponos perspektíva	Színtani ismeretek alkalmazása (színkontrasztok: telítettség, mennyiségi, minőségi, telt-tört színek).	Tudatosan válassza ki a legmegfelelőbb színkontrasztot adott feladat megoldására Legyen ismerete a színek hangulati tartalmáról. <i>Ismerje a színek hangulati tulajdonságait.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
A Monge – féle három képsíkos vetületi ábrázolás Az axonometrikus ábrázolás Lehetetlen tárgyak, térbeli alakzatok Optikai csalódások	Különböző perspektívák ismertetése vizuális látványok rendszerezésével, választott perspektíva szerkesztése. A Monge – féle vetületi és egyméretű axonometrikus ábrák szerkesztése meghatározott formából kiindulva. Bűvös kocka készítése magyarázó ábrák segítségével. Egyméretű axonometria felhasználásával készült irreális tereket bemutató műalkotások megfigyelése, értelmezése. Végtelen lépcsőterek kialakítása, térbeli megjelenítése dobozok felhasználásával.	A tér, térbeliség ábrázolása egy pontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások kiegészítése. A szerkesztés pontosságának elsajátítása. Legyen képes adott formáról vetületi rajzot készíteni. <i>Megadott forma különböző nézeteinek megkülönböztetésére legyen képes.</i>
Fogalmak: vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, szíkontraszt, vetületi és axonometrikus ábrázolás, perspektíva, nézetek, terek, szerkezetek, optika <i>önárnyék, vetett árnyék</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, digitális kultúra, természettudományok		
Tárgy - és környezetkultúra: Az osztályterem - fizikai adottságok, helyiségek, beosztás, funkció A világítás, a színek, az anyagok és minták szerepe a lakberendezésben. Használati és dísz tárgyak közötti különbség vizsgálata A tárgyalakítás folyamata, tervezés, kivitelezés Berendezési tárgyak	Az osztályterem újratervezése a fizikai adottságok és saját szükségleteik figyelembe vételével. A fényforrások vizsgálat, a színek hatása, pszichológiája. Használhatatlan használati tárgy tervezése adott funkcióra és stílusban. Tervezési folyamatban az ergonómia, forma-funkció figyelembevétele. Anyaggyűjtés a design világában, az anyag, a forma és a funkció alapján. Új tárgyak tervezése, kivitelezése. Enteriőr, bútortörténet - különböző korok anyagai és technikái.	Tisztában van a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és diszkek szerepét és hatását. Meghatározott paraméterek szerint tervezzon tárgyat, értse a tárgytervezés folyamatát. <i>Tanári segítséggel legyen képes erre.</i>
Fogalmak: design, tárgy – és formakultúra, környezetkultúra, divatkultúra, tudatos anyaghasználat, személyes stílus, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései <i>használati és dísz tárgy</i>		
Kapcsolódási pontok: természettudomány, matematika, történelem és állampolgári ismeretek		
Technikák Az alapvető technikák leírását lásd az 5., illetve a 6. évfolyamnál, továbbá: síkbeli kompozíciók, festmények készítése; a megismert grafikai eljárások alkalmazása. Grafikus megoldások (vázolás, tónusmegjelenítés vonallal). Szerkesztés körzővel-vonalzókkal, vonalkezelési pontosság. Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolásmódok elemzéséhez. Papír makettek és modellek készítése. Tervrajz szerkesztése, a tervet tartalmazó mappa, doboz készítése.		

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

- Szent Péter bazilika és kollonád
- Caravaggio: Szent Máté elhivatása
- La Tour: A születés,
- Rembrandt: Éjjeli őrjárat
- Vermeer: Geográfus
- Velazquez: Bréda átadása, Las Meninas
- Versailles-i palota
- Fertődi Esterházy-kastély
- Mátyási Ádám: II. Rákóczi Ferenc
- Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum
- Debreceni Nagytemplom
- Ferenczy István: Pásztorlányka
- Barabás Miklós portré festményei
- Markó Károly tájképei
- Borsos József: Nemzetőr
- E. Delacroix: A szabadság vezeti a népet
- Daumier: Mosónő
- Millet: Kalászszedők
- Corot: Emlékezés
- Lánchíd-Budapest
- Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika
- Steindl Imre: Országház
- Izsó Miklós: Táncoló paraszt
- Madarász Viktor történelmi festményei
- Munkácsy Mihály: Rőzsehordó
- Paál László tájképei
- Szinyei Merse Pál: Majális
- M.C. Escher grafikái
- Vasarely: Alakzatai
- Maurer Dóra falfestményei

A továbbhaladás feltételei

- Önálló, egyéni képi kifejezőmód kialakítása mellett rendelkeznie kell a közlő ábrázoláshoz szükséges vizuális nyelvi készségekkel is.
- *Használja tudatosan a vizuális nyelv elemeit.*
- Kifejező és tervező munkáiban figyelembe veszi a színek optikai és érzelmi hatását.
- *Ismerje a mértani térformák legfontosabb tulajdonságait és tudja azokat felhasználni tér elemzéshez.*
- Adott elemzési szempontok szerint képes műalkotásokat összehasonlítani.
- Ismeri a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót felismer és megnevez.
- Megfigyeléskor képes viszonyítani, megítélni, téri, formai és szín viszonylatokat, arányokat, meglátja a lényeges vizuális összefüggéseket, megérti a szabályszerűségeket és szóban is meg tudja fogalmazni.
- Absztrakciós képessége megnyilvánul a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben.
- Képes vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni.
- Ismeri a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal megold ilyen szerkesztési feladatot.
- Alkalmazni törekszik a tárgytervezés és elemzés szabályait, módszereit.
- Problémamegoldási készségei megnyilvánulnak az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban
- *Alkalmazza a fény – árnyékot a plasztikus formák megjelenítésében.*
- *Legyen ismerete az ember méreteiről, arányairól.*
- *Tudjon tárgyakról metszet- és nézetábrákat készíteni.*

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák önálló alkalmazása.
- *Vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák egyre önállóbb alkalmazása.*
- Újonnan tanult művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése.
- Tér-, forma- színviszonyok tanulmányozása.
- Az analízisből kiinduló absztrakciókra épülő átalakítások.
- Másol látott formai, technikai megoldások adekvát alkalmazása saját alkotásokban.
- Problémahelyzetek megfogalmazása, rögzítése szóban, írásban, rajzban.
- Forma és funkció elemzése, külső és belső építészeti tér elemzése, tértervezési feladat megoldása.
- *A környezet esztétikus alakítása, értékítélet fejlesztése.*
- Tudományos és műszaki közlésmódoknak, a tömegkommunikáció műfajainak, a médiumok képi nyelvi sajátosságainak megismerése.
- Algoritmusok betartása, az ismeret és a szabályok szerepének megismerése.
- *Bonyolultabb formák látványszerű ábrázolása.*
- *A mindennapi életben használt jelek értelmezése, használata.*
- Az egészséges életvitel követelményei szerinti élettér kialakítása.
- *Az egészséges életmód feltételeinek megismerése.*

Éves óraszám: 72

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Vizuális művészeti jelenségek -		
Alkotások, személyes vizuális tapasztalat, reflexió		
Tanulmány szerkezeti rajza Az emberi anatómia alapszintű megismerése	Emberalak nagyobb tömegeinek, mozgásának megfigyelése, modellek közös beállítása. Fázisrajzok készítése (kroki) élő modell mozgulatairól.	Tudj emberformát vázaltszerűen ábrázolni. <i>Ismeri és ábrázolja az emberábrázolás alapvető összefüggéseit.</i>
Impresszionizmus Tájkép, mint műfaj	Műteremben készült festmények stílusának és technikájának összehasonlítása a szabadban készült festményekkel.	<i>Képes megadott szempontsor alapján egy műalkotást értékelni.</i>
Pillanatkép Életszerű helyzetek, természetes mozdulatok megjelenítése Képsorozat	Pillanatkép jellemzőinek vizsgálata, természetes mozdulatok rögzítése Vizuális látványról készített festmény összehasonlítása az eredeti látvány fényképével, fotósorozat készítése különböző időben választott látványról.	Képes megfogalmazni, hogy a művészek miért tértek el fokozatosan a naturális ábrázolási formától. <i>Legyen képes megkülönböztetni az akadémikus és az avantgarde képzőművészetet.</i>
Posztimpresszionizmus		
Van Gogh művészete: Szenvedély és tudatosság kettőssége	Adatgyűjtés Van Gogh életéről, levélrészletek összehasonlítása az alkotással. Van Gogh jellegzetes festészeti technikája alapján festéstechnikai gyakorlatok. Loving Vincent animációs film	Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Szeccesszió Építészet, iparművészet festészet egysége Természeti formák stilizált díszítőművészete A modern plakát	Növényrajzok készítése, majd ezekből szeccessziós motívumok tervezése, Szeccessziós színes üvegablak tanulmányozása, saját tervezésű használati tárgy megjelenítése Növényi ornamentika tervezése, továbbgondolása. T. Lautrec plakátok elemzése Plakáttervezés a szövegfeldolgozó és képi elem arányának és stílusának összehangolásával.	Adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat tervez. A vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit. A látvány és tartalom harmóniájára törekszik.
Modern építészet A modern építészet elemei: formaiság, tériség, lépték, anyaghasználat, környezethez kapcsolódás Funkció, ritmus, arányok, mozgás Funkcionalista építészet Organikus építészet Különleges építmények Treehouse Posztmodern épületek	Klasszikusok épületek összehasonlítása újragondolt változataival. A két építészeti stílus összehasonlító elemzése. A természetben előforduló formák leképezése az építészetben. Hundertwasser házak, épületek elemzése, ablakjog értelmezése, egy panelor homlokzatának átalakítása Hundertwasser stílusban Az építészeti tér és stílus, az épület, az életmód és a hely összefüggéseinek vizsgálata díjnyertes pályázatok épületein.	Adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat keres többféle forrásból. A vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is.
Modern festészet, szobrászat Expresszionizmus Fauvizmus Kubizmus Futurizmus Konstruktivizmus Az absztrakció megszületése Dadaizmus Szürrealizmus	Beszélgetés az egyes irányzatok stílusjegyeiről. Képrészletből rajzos nagyítás és színskála készítése. Állatábrázolások különböző stílusban és technikával (csoportmunka). Kubista önarckép készítése különböző nézetű és méretű portréfotók összeállításával a megbeszélte stílusjegyek jellemzői alapján. Az absztrakt fogalmának pontosítása. Absztrakt térplasztika készítése különböző anyagok felhasználásával. Tárgy és funkció kapcsolatának újraértelmezése.	Képes egyszerű modern építészeti alkotásokat megadott szempontsor alapján elemezni. Vizuális művészeti alkotások megfigyelése, és egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Pop Art Képregény és művészet Land art és Street art Modern és kortárs művészet Magyarországon A kortárs hazai művészeti kincseinkkel való ismerkedés: Magyar Nemzeti Múzeum, Múcsarnok, Szépművészeti Múzeum, Ludwig Múzeum, Vasarely Múzeum	Képtelenségek képekben - magyar szólások, mondások és más nyelvi lelemények vizuális megjelenítése. A képregény raszteres eljárásának alkalmazása, portré készítése. Egy falfelület újratervezése a mai technikák alkalmazásával. Kortárs művészeti alkotások megtekintése múzeumokban, galériákban. A nézőpont szerepének tárgyalása a XX. század művészetének tükrében.	A kritikus és absztraháló gondolkodás életkornak megfelelő alkalmazása.
Fogalmak: stílusjegy, klasszikus, modern, kortárs, objektív, szubjektív, avantgarde, animáció, digitális grafika, tipográfia, illusztráció, képalírás, formaredukció, figuratív-nonfiguratív megjelenítés, képregény stílus		
Kapcsolódási pontok: történelem és állampolgári ismeretek, biológia, mozgóképkultúra és médiaismeret, magyar nyelv és irodalom		
Vizuális kommunikáció: A fotómontázs, mint önálló képzőművészeti kifejezőeszköz megismerése Reklámok képi eszközeinek elemzése. A szín figyelemfelkeltő szerepe a különböző médiumokban A kép és szöveg egysége Az alkalmazott grafika, a könyvművészet, a fotó és a reklám példáinak hatásrendszere Plakátművészet A legújabb médiumok képirási formái: - a digitális fényképezés - a mozgókép - blog, vlog jelrendszere és esztétikuma <i>A tananyagrészt tartalma az integrált tanulók esetében is ugyanez, de több tanári segítségre, irányításra van szükségük</i>	Ki vagyok én? - fotómontázs készítése. Adott témára képzeletbeli márka kitalálása, emblémájának elkészítése (az ötlet alakulásának rögzítése). A tervezett márka plakáton való hirdetése, szlogen kitalálása. A reklám szerepe az ember életében. Plakáttörténet áttekintése, plakátkészítés új digitális programokkal. Kompozíció, képkivágás, színhasználat, kontraszt a fotózásban, a videózásban, a digitális fényképezésben. Beszélgetés a digitális világ adta új lehetőségekről, előnyökről, hátrányokról. Saját internetes oldal látványtervének elkészítése.	A fotómontázs képi nyelvét legyen képes alkalmazni. <i>Legyen képes megadott témára több fotóból értelmezhető, önálló jelentéssel bíró kép összeállítására.</i> Legyen kritikus a környezetében előforduló emblémákkal, hirdetésekkel szemben. <i>Legyen képes egyszerű plakátok tervezésére, kivitelezésére.</i> Legyen tisztában a reklám személyiséget befolyásoló tényezőivel. Ismerje fel a reklám túlzásainak módszereit. <i>Tanári rávezetéssel ismerkedjen meg a reklám hatásmechanizmusával.</i> A jelek egyszerű közlő szerepének helyes használata. <i>Legyen képes ismert piktogramok segítségével egy virtuális útvonalon végigmenni.</i>
Fogalmak: absztrakció, digitális művészet, tipográfia, szlogen, logó, kompozíció, képkivágás, kontraszt, hatáskeltés, fikció, blog, vlog, alkalmazott grafika, reklámgrafika		
Kapcsolódási pontok: mozgóképkultúra és médiaismeret, etika, digitális kultúra, matematika		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tárgy - és környezetkultúra Környezettudatos életmód Tudatos fogyasztói magatartás Környezetkímélő energiaforrások A környezet megóvásának lehetőségei a közlekedésben Projekt - A közösségi tér tervezése Az eddig tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós közösségi igényt szolgáló tértervezés és tárgyalkotó tevékenység során.	A klímaváltozás ok okozati összefüggéseinek vizsgálata. Ökológiai lábnyom vizsgálata Gondolkodj globálisan: klímamentő plakát tervezése. Beszélgetés az alternatív energiahordozókról. A közvetlen lakó környezetünkben található megjelenési formái. Ötletek, javaslatok gyűjtése az elektromos energia-fogyasztás, a fűtés és más hőenergia-felhasználás takarékosági lehetőségeiről, a hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokásokról. Környezetkímélő járművek és energia-ellátásuk biztosítása közvetlen környezetünkben. A közvetlen környezet, azaz az iskola közösségi tereinek újragondolása projekt munkával. Kutatómunka - ötletek gyűjtése, igények feltérképezése, megvitatása. Alaprajzok beszerzése, újak készítése. A tér használati tárgyainak újragondolása, kiegészítése. Fontos szempontok: környezettudatosság, esztétikus megjelenési forma, funkció és forma egysége, egészséges életmód. A választott helyiség megtervezése és a berendezés modellezése, lehetőség 3D-s lakberendező program segítségével.	Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. <i>Érti a környezettudatos életmód jelentőségét.</i> Ok-okozati összefüggés felismerése. Fenntarthatóság fogalmának mélyítése. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Ismeri a környezet megóvásainak lehetőségeit a közlekedés szempontjából. A logikus gondolkodás és térlátás egyre magabiztosabb használata. Legyen képes meghatározott funkciójú tér egyszerű vázlatát elkészíteni. <i>Legyen képes meghatározott tér dekorációját a megadott segédelemekkel megtervezni.</i> Tudjon értékítéleteket hozni környezetének esztétikájára vonatkozóan.
Fogalmak: műszaki rajz; térrendezés, makett, lakberendezés, esztétikus tér, építészeti elem, lépték, környezettudatosság, fenntarthatóság, állagmegóvás, ergonómia, nyugalmi területek, tudatos fogyasztói magatartás <i>külső és belső tér</i>		
Kapcsolódási pontok: technika és tervezés, matematika, földrajz, fizika, kémia, etika, digitális kultúra		
Technikák Az alapvető technikák leírását lásd az 5., a 6., illetve a 7. évfolyamnál, továbbá: Grafikus megoldások, vázolás vonallal. Tervezés, szerkesztés körzővel-vonalzókkal, vonalkezelési pontosság. Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolás módok elemzéséhez. Szabadkézi rajzok és szerkesztések. Szerkesztő eszközök, számítógépes/telefonos rajzoló programok alkalmazása. Kollázs, papír- és		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
fotómontázs készítése. Technikai kísérletek. Makett készítése papírból, vegyes technikával, fotózás, videózás, számítógépes grafikák készítése, internetes oldal tervezése.		

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

- Manet: Reggeli a szabadban
- C. Monet: A roueni székesegyház, A felkelő nap impressziója
- E. Degas: A tánc csillaga
- Renoir: Moulin de la Galette
- Rodin: Gondolkodó
- Cézanne: A Saint Victoire hegy
- Vincent van Gogh: Önarckép, Napraforgók
- Gauguin: Tahiti nők
- T. Lautrec egy plakátja
- J. Paxton: Kristálypalota
- Gaudi: Sagrada Familia
- Lechner Ödön: Iparművészeti Múzeum
- Klimt: A csók
- Schiele: Portrék
- Munch: Sikoly
- Matisse: Csendélet kék asztalon
- Braque: Gitáros csendélet
- Picasso: Avignoni kisasszonyok, és Guernica
- Boccioni: Az utca erői
- Mondrian: Kompozíció, Fa sorozata
- Malevics: Szuprematizmus
- Kandinszkij: Sárga piros kék
- M. Duchamp: Palackszáritó
- Chagall: Én és a falum. Párizs ablakon keresztül
- Dali: Égő zsiráf
- Ferenczy Károly: Márciusi est
- Rippl-Rónai József: Kalitkás nő,
- Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, Öreg halász, Mostar
- Egry József: Visszhang
- Bernáth Aurél: Tél
- Aba-Novák Vilmos: Álarckészítő
- Barcsay Jenő: Festőállvány
- Vasarely művei
- Schaár Erzsébet: Az utca
- Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic
- Keserű Ilona: Forma
- Makovecz Imre épületei
- Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna
- W. Gropius: A Bauhaus központi épülete
- Hundertwasser épületei, festményei
- Andy Warhol: Elvis; Marilyn Monroe
- Pauer Gyula: Pszeudo
- Giacometti: Erdő,
- Man Ray: Ajándék
- Moore: Fekvő figura
- Baldessari: Stonehenge 2005
- Soós Nóra: Buborékfűjő VIII
- Shiota: Emlékeső
- Ecce homo

A továbbhaladás feltételei

- Az általános iskola befejezésekor a tanuló a tantárgyi munkára fordítható idő függvényében -, személyiségének megfelelő szinten rendelkezik a vizuális intelligencia és ítélőképesség alapjaival, többé-kevésbé önálló ábrázoló és kifejező alapképesség birtokában van.
- Alkotó képzetét érvényesíti a szabad alakító, tervező feladatokban.
- *Képes egyszerű tárgyak megtervezésére, kivitelezésére.*
- *Jártas a környezet kialakításában, az egyszerű szerszámok, eszközök használatában.*
- Befogadóképességének intuitív megnyilvánulása mellett törekszik esztétikai élményei tudatos átélésére.
- *Nyitott az esztétikai közlést és befogadást illetően.*
- *Képes értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan.*
- Adott szempontokat követve alkalmazza a tanult tapasztalati és összehasonlító műelemzési módszerek valamelyikét.
- *Felismeri a műalkotásokon a kompozíció legfontosabb eszközeit.*
- Ismeri a tanult művészettörténeti korszakok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót felismer és megnevez.
- Jártas a téri, formai, színbeli tanulmányok készítésében, érti, hogy ezek a látható jelenségek megértésének az eszközei.
- A megértés és közlés céljával alkalmazza a téri, formai, színbeli analízis, és redukció tanult eljárásait.
- Rendelkezik az ábrázolási konvenciókhoz szükséges térszemléleti alapokkal, képes egyszerű vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrákat szerkeszteni.
- *Képességei szerint tud bonyolultabb természeti formát és emberi alakot látványyszerűen ábrázolni.*
- Tudja, hogy a vizuális kommunikáció a dolgok elvont jeleit, képeit, szimbólumait használó vizuális nyelv által működik, érti a közhasznú, a tudományos, a műszaki és a művészi, a tömegkommunikáció funkcióját, felismeri különbségeiket.
- *Ismeri a mindennapi életben használt egyszerű jelek jelentését.*
- Ismeretei vannak a tárgy- és térformálás, az építészet tanult alapkérdéseiről, törekszik betartani a kulturált, környezettudatos, az emberi alkotást és művészetet tiszteletben tartó magatartás szabályait.
- Tájékozottsággal bír a vizuális megjelenítés hagyományosabb és újabb (technikai) formáiról, megérti, hogy mindezek a kifejezés és közlés eszköztárának gazdagítását szolgálják.
- *Képes művészi élmény, érzelem vizuális kifejezésére a tanult kompozíciós eszközök felhasználásával.*

DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ

(4-6. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül

Kommunikációs kompetenciák

A dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét kitágítja.

- Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése.
- Gondolatok, érzések, vélemények kifejezése, értelmezése.
- Helyes, alkotó nyelvhasználat.
- Tartalomnak, helyzetnek megfelelő szóbeli szövegalkotás.
- Pontos önkifejezés, hatékony kommunikáció.
- Különböző nézőpontok elfogadása, megértése.
- A metanyelv használata.
- Kritikus gondolkodás, kreativitás.
- A különböző nyelvi stílusok sajátosságainak felismerése.

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

A dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodás fejlődésének.

- Kérdések megfogalmazására, problémák azonosítása.
- Bizonyítékok keresésére, értékelésére.
- Logikus érvelés.
- Következtetések levonása, döntések meghozatala.
- A fantázia és a kreativitás fejlesztése.

Természettudományos és technikai kompetenciák

A dráma és színház tevékenységei hozzájárulnak a természeti és társadalmi jelenségek jobb megértéséhez, a köztük levő összefüggéseinek felismeréséhez, ezen keresztül a környezettudatosság alakuláshoz.

- A természetes és a mesterséges környezet megkülönböztetése.
- Kérdések megfogalmazására, problémák azonosítása.
- Bizonyítékok keresésére, értékelésére.
- Következtetések levonása, döntések meghozatala.

Digitális kompetenciák

A dramatikus tevékenységek során a tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket. Foglalkozhatnak a magánszféra és a digitális identitás meglétével vagy hiányával.

- Az internet által kínált lehetőségek alkalmazása a komplexebb drámajátékok feldolgozásánál és a kutatómunkákban (pl. ünnepi műsor készítése, hagyományörzés, báb)
- Információ megkeresése, összegyűjtése és feldolgozása, kritikus alkalmazás, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetése.
- Az IKT által hozzáférhetővé vált tartalmak kritikus, etikus használata.
- Az elektronikus média útján történő helyes kommunikáció.
- Az információtartalmak, a valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetése.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tantárgy a gazdag önkifejezési formákon biztosítása által segíti az önismeret, a reális önértékelés és társismeret fejlődést. A csoportos együttműködés, a közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyát.

- A közösséget érintő problémák iránti érdeklődés.
- A szűkebb és tágabb közösségben zajló történések, jelenségek, a különféle értékrendek észrevétele.
- Az együttműködés jelentőségének megélése.
- Az osztály-, iskolaközösség ügyeiben való részvétel, kezdeményezőkézség.
- A személyes konfliktusok felismerése, nyitottság a konfliktuskezelésre.
- A hatékony, különböző nézőpontokat elfogadó kommunikációs kultúra megalapozása.
- Nyitottság a személyek és a kultúrák közötti párbeszédre.
- Igény a magyar hagyomány szokásainak, értékeinek megismerésére.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A dráma a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti ezen kompetenciák megszerzést és gyakorlását.

- Kreativitásra, újtásra való törekvés.

- Annak elfogadása, hogy az egyén céljai érdekében terveket készít és valósít meg.
- Különböző helyzetek felismerése, értékelése, ezek alapján ítéletalkotás.
- A szervezés, irányítás, vezetés készségének megélése.
- A feladatmegosztás, a kommunikáció, a jó ítélőképesség, a kockázatfelmérés és - vállalás készsége, képessége.
- Pozitív attitűd formálása, az alkotás, újítás igényének megélése.
- Az etikus magatartás igényének kialakítása a feldolgozandó történetek, szereplők megismerése, helyzetük, életútjuk átélése során.

A kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezőmódok széles körében.

- A művészet szeretete, a művészi kifejezések iránti nyitottság.
- A művészi önkifejezés igénye, a művészi kifejezés sokféleségének elfogadása.
- Esztétikai érzék, fantázia, kreativitás.
- Az elképzelések, képzetek, élmények és érzések kreatív kifejezésének befogadása, elismerése.
- Régi és kortárs művészeti alkotások beleérző ismerete.
- Színházi élmények, műalkotások értelmezése, a saját nézőpont összevetése mások véleményével.
- A helyi, nemzeti és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása.

A tanulás kompetenciái

A tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad.

- Cselekvő, saját élményre, átélésre alapozott tanulás.
- A figyelem összpontosítására való képesség.
- Az előzetes tapasztalatokra épített tudásszervezés folyamatának elsajátítása.
- A tanultak alkalmazása az élet más területein is.
- Képesség a közös munkára és a tudás megosztására.
- A saját erősségek és gyenge pontok ismerete, a tanulás során ezek felhasználása.

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók.

A dráma és színház közvetlenül hozzájárul a diákok értelmi, érzelmi, szociális, kommunikációs képességeinek fejlődéséhez. Jellemzően nagy szerepet játszik több fejlesztési területen meghatározott ismeretek, készségek és képességek fejlesztésében, így több olyan fejlesztési terület is van, mely mindegyik kompetencia részét képezi. Ilyen pl. a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, az együttműködés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia.

A dráma és színház lehetőséget nyújt a tanulók képesség és adottság szerinti differenciált foglalkoztatására.

Minden tanulónak önmagához képest kell fejlődést elérnie. Tantervünk csak az általános, optimális szintet jelöli.

A témákhoz tartozó tevékenységek köre koncentrikusan bővül, mely egyben segíti a differenciált fejlesztést is.

A tantárgy tanításának általános céljai, feladatai

- A közös munka, az alkotás örömeinek átélése.
- Az alkotó képesség kibontakoztatása.
- Az élményeken, saját tapasztalatokon keresztül megértés erősítése.
- A diákok szocializációs folyamatainak segítése.
- A tanulók játék- és viselkedési bátorságának erősödése, a csoporton belüli szereplés természetességének, az együttlét élményének megtapasztalása.
- A közös munka, az összetartozás élményének megélése, a kapcsolatteremtő és együttműködő készség fejlesztése.
- Az önazonosság megélése, az ön- és társismeret alakítása, a tolerancia fejlesztése.
- A kifejezőképesség, a fantázia és a kreativitás fejlesztése.
- A tiszta kommunikáció (verbális, nonverbális) elsajátítása, az önkifejezés fejlesztése.
- A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek tudatosítása.
- Érzékszervi fejlesztés, az érzékelés, észlelés finomítása, a koncentráció.
- A téri érzékelés, az idő és ritmusérzék fejlesztése.
- A szociális és esztétikai érzék finomítása, a helyzet-meghatározási, döntési készség fejlesztése.
- Valós emberi szituációk, fiktív történetek megjelenítésén keresztül a megértés erősítése.
- Jelenségek, életfolyamatok, alkotások szerkezetének felismerése, a szereplők szándékainak, tetteinek és kapcsolatainak elemzése.
- Összpontosított, megtervezett munkára szoktatás.
- A némajátékon, szöveges játékokon keresztül a spontán megnyilatkozás, a rögtönzőkedv, az improvizációs készség fejlesztése.
- A nemzeti (nemzetiségi, etnikai) kultúra és más kultúrák szokásaival, szertartásaival, hiedelemvilágával, mozdulat és dallamvilágával való tevékeny ismerkedés.
- Annak segítése, hogy a gyerekek a hagyományokat ápoló, a művészeteket szerető és értő emberré váljanak.
- A drámai kifejezési formák elsajátítása, alkalmazása, a színházi kifejező eszközök megismerése.
- A médiaüzenetek értelmezése, a média közvetítette tartalmak kritikus vizsgálata.
- Médiatartalom létrehozása a dráma eszköztárával.
- A médiumok jelenlétének és befolyásának tudatosítása.
- Előadástípusok és műfajok alapvető jellemzőinek felismerése.
- A színházi kommunikáció erejének felfedezése.
- A színházi élmény fontosságának felismerése.
- Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóira is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulóira vonatkozó célok, feladatok

E műveltségi területen megjelenő valamennyi fejlesztési feladat fontos terápiás lehetőséget jelent az SNI gyermekek számára. A művészeti tevékenységek a személyiségfejlesztésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgásos tanulás lehetősége és folyamata módosul. A hely- és helyzetváltoztatás, a kézfunkció, a manipuláció, a tárgy- és eszközhasználat, illetve a verbális és nonverbális kommunikáció eltérő mértékű akadályozottsága korlátozottságot csökkentő környezeti adaptációk alkalmazását teszi szükségessé. A megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása hozzásegíti a tanulókat az alkotó folyamathoz. Kiemelt feladat a mozgásnevelés, miközben a tanulók harmonikus fejlődésének és önkifejezésének fontos eszköze a mozgás, a dramatikus interakció. Fontos az egészséges énkép és önbizalom kialakulása, a kudarcűrő képesség növelése, a minél nagyobb önállóság elérésének segítése.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A vak, gyengénlátó, és aliglátó tanulók az élet minden területén több nehézséggel küzdenek, mint ép társaik, ezért a készségek, képességek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiségformáló hatása.

A dráma és tánc segíthet a tanulók térbeni biztonságának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, valamint kapcsolatteremtő képességük és kommunikációjuk fejlesztésében.

Vak tanulók esetében a fejlesztési feladatok módosítására van szükség, a tárgy- és környezetkultúrára koncentráltan. A tevékenységekre vonatkozóan a vizuális érzékelés helyébe a tapintással történő érzékelés lép.

A tánc segítheti a mozgás- és tájékozódásfejlesztést, a mozgásbiztonság kialakítását. A metakommunikáció használata különféle helyzetekben történő sok gyakorlattal sajátítható el.

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók esetében a dráma és tánc hozzájárul a látássérült tanulók mozgásbiztonságának növeléséhez, a látás-mozgás koordinációjának fejlődéséhez. Kíváncsú a drámajáték, a tánc során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségeinek biztosítása.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Siket és nagyothalló tanulók esetében az önkifejezés, az információszerzés széles skálája teremthető meg a műveltségi terület tartalmain keresztül. A személyiség fejlesztésében a dráma adta lehetőségek kihasználása fontos. A dráma a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, kommunikációjuk fejlesztésében kiemelt szerepet kap. A drámajáték a verbális- és nonverbális kommunikációs csatornák minél pontosabb alkalmazását segíti. Erősítheti az egészséges énkép és önbizalom, ön és társismeret fejlődését. A speciális tevékenységek célja a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek – mozgási, ritmus- fejlesztését. A hallássérült tanulók esztétikai nevelése, ízlésük formálása nem csak személyiségük színesebbé tételét szolgálja, hanem fontos eszköze társadalmi beilleszkedésüknek. A tanulók teljesítménye a tanulási terület egyes részterületein eléri, sőt, meghaladhatja a halló társak produktumait.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megismerést, fejlesztik a kreativitást, harmonizálják a mozgást. A tevékenységek, az alkotások széleskörű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése elsődleges feladat.

Fontos a kezdeményező, alkotó magatartás segítése és fejlesztése, a minél változatosabb technikák alkalmazása az önkifejezésben. Lényeges az önállóság növelése a feladatok megoldása során, az improvizáció gyakorlása, a tervező, konstruáló képesség, a fantázia fejlesztése. Lényeges az önismeret és önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése. A művészi alkotásokban megismert szituációk, konfliktusok értelmezésével a tanulók stratégiákat kaphatnak a valódi élethelyzetekre.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az esztétikai tudatosság, a művészeti kifejezőképesség egy kiegészítő kommunikációs eszközt ad a beszéd fogyatékos tanulók kezébe. A kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás fejlesztésére kiváló lehetőséget biztosít a művészeti nevelés. A táncnak és drámának jelentős fejlesztő hatása van a téri orientáció, a mozgás-, ritmus, beszédkoordináció, a beszéd bátorság erősítése területén.

A művészeteknek jelentős terápiás hatásuk van a személyiségfejlődés, valamint a pragmatikai kompetencia (a társas érintkezés, szociális viselkedés) tekintetében is. Bizonyos beszéd fogyatékoságok korrekciójának leghatásosabb eszköze lehet a dráma, a báb (drámaterápia, bábterápia, kommunikációs tréningek).

A művészeti nevelés érték közvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepe a kommunikációjában zavart tanuló társadalmi integrációját segíti elő.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanulók dramatikus nevelése során jelentősége van a protetikusan környezet és eszköztár, valamint az egyéni motivációs rendszer kialakításának. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára valamennyi fejlesztési feladat fontos terápiás lehetőséget jelent. A megismerési funkciók fejlesztésén túl döntő fontosságú az észlelt tapasztalatok minél pontosabb értelmezése, az utánpótlási képesség kialakulásának segítése, a spontán, funkcionális kommunikáció elsajátítása. Kiemelten fontos az önismeret, a rugalmas viselkedés, a saját viselkedés kontrollja, a kooperáció és társismeret fejlesztése. A dráma segít a szociális normák elsajátításában, fejleszti a kreativitást. Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, nagy szerepe van benne a motivációnak és az érzelmeknek is. A fejlesztésben és a viselkedés-problémák kezelésében megjelennek a kognitív- viselkedésterápiás módszerek is. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanítási-tanulási folyamat zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított. Ezen a területen is kiemelten kell kezelni az önismeret, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését. Fontos a beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése. Lényeges az ének-zene, a tanulás iránti motiváció és a kudarc-tűrő képesség növelése, az érzelmi kontroll, a célirányos viselkedés, az önszervezés, a metakogníció fejlesztése. A művészetek műveltségi területen belül a komplex művészeti terápiának kiemelt szerepe van, melybe beletartozik az akusztikus észlelés fejlesztése is. A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakoztatásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Feladatunk a tehetségek felismerése és kibontakoztatása. A drámában, színpadi előadásban és színjátszásban kiemelkedő képességeket és érdeklődést mutató diákok esetében a motiváció ébrentartása, a kreativitás, a fantázia fejlesztése döntő fontosságú. Lényeges a feladat a megismerési funkciók és a gondolkodási képességek fejlesztése (Pl. a gondolkodás rugalmassága, az eredetisége, az újrafogalmazás képessége.)

A dráma esetében hangsúlyos a dramatikus kifejezőkészség, a nehezen megfogalmazható, formálódó gondolatok, érzelmek kifejezése, a dráma-színház eszköztárának, kifejezési formáinak ismerete, azok alkotó használata. A szociális és esztétikai érzék finomítása, a problémaérzékenység, a helyzet-meghatározási, döntési készség fejlesztése.

A tánc esetében hangsúlyos a mozgásos kifejezőkészség fejlesztése, a gondolatok, érzelmek mozgással történő kifejezése. A közös mozgásélmény, a kreativitás kibontakoztatása.

A specifikus fejlesztési feladatokon túl a személyiség általános fejlesztése, pl. érzelmi élet, reális énkép, önismert, nyelvi kifejezőkészség, illetve az akarati tulajdonságok formálása (önkontroll, kitartás, teljesítményhez való viszony), valamint a szociális készségek fejlesztése is fontos.

A tanórán kívüli tehetséggondozás szinterei lehetnek a szakkörök, a házi és iskolán kívüli bemutatók, rendezvények, a projektfeldolgozás, valamint a versenyeken való részvétel.

Kapcsolatok más műveltségi területekkel

(komplexitás, műveltségi területek közti integráció)

A dráma komplex művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, cselekvés és tapasztalat útján valósul meg. Egyszerre tantárgy és módszer. Műveltségterületekkel való kapcsolatát az egymásra építettség jellemzi. A drámapedagógia, mint módszer valamennyi műveltségterület, illetve tantárgy tanítása során sikerrel alkalmazható. Kiemelten jelentős a kapcsolata a magyar nyelv és irodalom, az ember és társadalom műveltségterülettel és a művészetek egyéb ágaival. Döntően hozzájárul a kommunikáció, az ön- és társismeret fejlődéséhez. Az órák keretei között megvalósul a hagyományőrzés, a hagyományismeret is.

Magyar nyelv és irodalom:

Egy-egy irodalmi anyag komplex megközelítésében szerepet kap a dráma. Gyakran fordul elő, hogy a dramatikus játékok alapjául éppen ismert irodalmi alkotást választunk, ill. a művek "ürügyén" vizsgálunk meg bizonyos emberi problémákat. A dráma maga is a kommunikáció egy formája. A köznap kommunikáció szinte elképzelhetetlen anyanyelv nélkül. A beszédművelés, pl. a megfelelő beszédlevegzés, hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés és a gondolatok, érzések pontos megfogalmazása az anyanyelvi fejlesztés fontos részét képezik. A szöveg tanulási technikák elsajátítása, az irodalmi fogalmak, ismeretek elmélyítése, cselekvő alkalmazása mindkét területen jelen van (pl. epikus művek sajátosságai; szerep, helyzet, párbeszéd, hősök, érzelmi tartalmak, véleményalkotás, beszélgetés, vita).

A hagyományőrzés, a népszokások megismertetése a szokások dramatikus megjelenítése által hozhatók emberközelbe.

Történelem és állampolgári ismeret

Egy-egy történet – irodalmi szöveg, szituáció – dramatikus megformálása magában hordozza a történet intellektuális megértésén túl az érzelmi viszonyulást, az elemi erkölcsi fogalmak megértését, a különböző magatartásformák meg- és felismerését, az alapvető erkölcsi kategóriák kialakulását.

A dramatikus és a színházi előadás által keltett élmény társadalmi létről, társas kapcsolatokról és emberi viszonyokról való gondolkodásra, vélemény- és ítéletalkotásra készíti a diákokat. Az élethelyzetek: „újrajátszása”, a többféle megoldás kipróbálása és elemzése segíti a helyes viselkedés megszilárdulását, illetve a viselkedéskorrekciót. Hozzájárul a társas szerepek gyakorlásához, a felelősségvállaláshoz, az ön- és társismeret fejlődéséhez.

Egy-egy történelmi anyag megértését is nagymértékben segítheti a dramatikus megközelítés. A történelmi korok, az ott megjelenő problémák "cselekvő részeseivé" válva a tanulók egészen más viszonyba kerülhetnek a történelemmel. A hon- és népismeret központi rendező elve a hagyományismert, mely a dráma is részterülete. A hagyományos paraszti kultúra és értékrend megismertetése tevékenységek sorozatán át történik. Ezek közé tartoznak a dramatikus játékok is.

Etika/ hit és erkölcsan

A dráma és színház egyes témái sajátos megközelítési módja - az élményeken keresztül történő megértés, az erős érzelmi viszonyulás - miatt nagyban segítheti az erkölcsi fogalmak megértését, a különböző magatartásformák meg- és felismerését, az alapvető erkölcsi kategóriák kialakulását. A játékhelyzetek kínálta véleményformálás, az erkölcsi választások, ítéletalkotások, a cselekvésben megjelenő állásfoglalások az erkölcsi fejlődést is szolgálják. Az élethelyzetek: „újrajátszása”, a többféle megoldás kipróbálása és elemzése segíti a helyes viselkedés megszilárdulását, illetve a viselkedéskorrekciót. Hozzájárul a társas szerepek gyakorlásához, a felelősségvállaláshoz, az ön- és társismeret fejlődéséhez.

Természettudomány és földrajz

A dráma egyes témái kapcsolatban állnak a környezetismeret, a természettudományos tárgyak tartalmaival. Hangsúlyos pl. az érzékelés fejlesztése, az érzékszervi finomítás, a saját testi állapot megfigyelése, a térbeli tájékozódás. A környezet (természeti és társadalmi) felismerése, megismerése. A megfigyelésre, majd utánzásra épülő feladatok, az utánzó játékok jelentős része szorosan kapcsolódik a természethez (életközösségek - testfelépítés, életmód és viselkedés kapcsolata). A környezet és az ember egységének, a közvetlen környezet értékeinek, az egyén felelősségének tudatosítására is sok lehetőséget biztosít a tantárgy. A dráma bizonyos témái kapcsolatban állnak pl. a biológia tantárgy tartalmaival. Az ön- és társismeret, az életkori változások, az egészséges életmód mindkét tantárgyban megjelenik.

Művészetek

Az ének-zenével való szoros kapcsolat - főként a tánc esetében - kiemelkedő a műveltségterületi, tantárgyi integrációk sorában. A dallamkészlet bővülését, a ritmusérzék fejlődését, a népdalok, a zene iránti szeretet

fokozódását, elmélyülését segítő tánc, mint művészeti megjelenítés közel áll a dráma- színház területéhez és anyagához.

A dramatikus készségfejlesztésen belül a hallásfejlesztés, a zenei készségfejlesztés, a ritmusérzék fejlesztése fontos részterület. A komplex drámajátéknak, bábjátéknak, hagyományörzésnek részét képezik a zenei, ill. akusztikus elemek.

A vizualitás fejlesztése mindkét tantárgy esetében kiemelten fontos, akár "külső", akár belső kép létrehozása és előhívása a cél. A drámajáték, illetve a komplexebb formák, pl. egy színjáték esetében a komponáltság és a látvány is meghatározó tényezők. Ugyanez érvényes a mozgásos elemek esetében is. Egy nagyobb produkciónál vagy a bábjáték során, ahol magát a báb, a díszletet, a jelmezt, a kellékeket is létre kell hoznunk, nyilvánvaló a kapcsolat. A vizuális nevelés lehetőséget teremt a személyes élmények, a természeti és társadalmi környezet megjelenítésére is, mely része lehet a drámajátéknak (különösen a komplexebb dramatikus tevékenységek, pl. a tanítási dráma estében).

A média és a dráma kapcsolata szintén szoros. (A média tantervünkben több tantárgyba integrálva jelenik meg, ezek közé tartozik a dráma is.) Az animációk - pl. tárgyanimációk - történetek előadásában való felhasználása, a cselekmények dramatikus „képsorozatokkal” történő megjelenítése gyakori. A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek tudatosítása, a nem verbális eszközök (testbeszéd, mimika) értelmezése és használata fontos mindkét művészeti területen. A médiában használt elemi kifejezőeszközök dramatikus megfelelőinek megismerése, alkalmazása, illetve a kétféle megoldás összehasonlítása megjelenik a dráma témái között. A médiaüzenetek helyes értelmezését segíthetjük a dráma eszköztárával is.

Digitális kultúra

A digitális ismeretek alkalmazása támogatja a dráma és színház tantárgy feladatainak megvalósítását, lehetőséget biztosít az anyaggyűjtéshez, pl. a különböző élethelyzetek, saját és más népek kulturális, életviteli szokásainak megismeréséhez. A dráma egyik témája a tudatos internethasználat kialakításának segítése.

Technológia

A dráma és színház egyes témái –pl. a családdal, háztartással kapcsolatos témakörök- kapcsolatban állnak a technológia műveltségterülettel. A különböző élethelyzetek és események átélése, megjelenítése, majd tudatosítása segíti a tananyagtartalmak elsajátítását.

A természetes és a mesterséges környezet megfigyelése, a természeti és társadalmi jelenségek összefüggéseinek felismerése, a környezettudatos viselkedés, a környezetkímélő és a természetet szerető életmód kialakítására való törekvés megjelenik a tantárgy tanítása során. Fontos az egyetemes emberi kultúra iránti nyitottság, érdeklődés felkeltése és ébren tartása.

Testnevelés és egészségfejlesztés

Mindkét műveltségi terület, illetve tantárgy fejleszti a gyermekek térbeli tájékozódását, biztonságérzetét, mozgáskoordinációját és ügyességét. A ritmusérzék fejlesztésével karöltve a harmonikus, esztétikus mozgás kialakulást. A dráma a tanulók fizikai erőnlétének fokozását is segítheti, valamint jelentősen hozzájárulhat az önfegyelem, önuralom fejlesztéséhez. A gondolatok és érzelmek- a dráma eszköztárával való - kifejezése, az ön- és társismeret fejlesztését célzó feladatok az egészséges éneklődés szolgálatában állnak. A dramatikus tevékenységek témái direkt és indirekt módon is szolgálhatják az egészségfejlesztést.

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Az együttes alkotómunka örömét nyújtó légkör, hangulat átélése.
- *Résztétel a drámajátékokban, dramatikus tevékenységekben.*
- Jártasság elérése az összetettebb, több érzékterületre épülő gyakorlatokban.
- Az ön és társismeret alakítása.
- A kifejező közlés alapjainak elsajátítása.
- A nonverbális közlési formák megismerése, alkalmazása.
- *Térérzékelés, testtudat fejlesztése.*
- A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése.
- A kifejezőkészség, a fantázia és a kreativitás fejlesztése.
- Az improvizatív helyzetgyakorlatokban, a csoportos improvizációs játékokban való részvétel, szerepvállalás, szereptartás, új ötletek megfogalmazása.
- Az alapvető improvizációs technikák elsajátítása.
- A szövegértés fejlesztése a dramatikus játék eszköztárával.
- Ismert vagy közösen kialakított történet megjelenítésében való részvétel.
- A szerkezet érzékelése, az alapvető drámai konvenciók megismerése, alkalmazása.
- A játékgyakorlat segítse a saját élethelyzetekben, a környező világban való minél biztosabb tájékozódást.
- Az emberek viselkedésének megfigyelése a valóságban és a filmekben, televíziós műsorokban.
- Elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése.
- Egyszerű magatartásformák, viselkedések elemzése.
- A médiatartalmak kritikus szemlélete, valóságtartalmuk átgondolása.
- Alkotó részvétel a hagyományörzés játékaiban.
- Aktív részvétel a drámajátékokat követő elemző beszélgetésekben.

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Dramatikus készségfejlesztés		
Közösségalkotás, kapcsolatmélyítés Szabályjátékok	Együttműködést fejlesztő játékok, gyakorlatok, bizalomjátékok. Önfegyelmet erősítő szabályjátékok, agresszióoldó gyakorlatok.	Legyen képes az ön és partnerérzékelésre. Fejlődjön önfegyelme. Felelősséggel vegyen részt a játékokban.
Az érzékelés fejlesztése	Komplex érzékelésfejlesztő játékok (pl. helyszín megteremtése;) narráció segítségével. Játékok valós és elképzelt térben. Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok egyszerű mozgástechnikai elemek használatával. Időérzék fejlesztését célzó páros és kiscsoportos gyakorlatok. Saját testi állapot megfigyelése.	Legyen képes az érzékszervi benyomások összekapcsolására. Tudjon az érzeteiről testi, érzékszervi benyomásairól beszámolni. Ismerje a térkitöltés fogalmát.
Koncentráció és memóriafejlesztés	Mozgás-hallás-látás koncentrációt igénylő gyakorlatok. Ritmus-mozgás és beszéd-gyakorlatokkal kombinált koncentrációs, memóriagyakorlatok.	Törekedjen befelé forduló koncentrációra, a tudatos figyelem megteremtésére, a lazításra. <i>Résztétel egyéni képességei szerint.</i>
Beszédművelés		Sajátítsa el a magyar nyelvnek megfelelő hangsúlyozást, hanglejtést.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
	Beszéd és légzésgyakorlatok (szövegmentes és szöveges). Beszédtempó, hangerő megfigyelése, változtatása játékos gyakorlatokkal. A hangsúly és hanglejtés változtatása szituációba ágyazottan is. <i>Beszéd és légzésgyakorlatok.</i>	Érzékelje a hangsúly, hanglejtés változását. <i>Törekedjen a magyar nyelvnek megfelelő hangsúlyozásra, hanglejtésre.</i>
Dramatikus játékok Fantáziafejlesztés Utánzó játékok	Gyakorlatok tárgyakkal és anélkül, játékok fiktív tárgyakkal, elképzelt személyekkel, elképzelt helyzetekben. Fantáziajátékok érzékelésfejlesztő játékok beépítésével. Egyéni, páros és kiscsoportos helyzetgyakorlatok. Testhelyzetet, mozgást, gesztust, mimikát figyelő és utánzó játékok, mimetikus gyakorlatok. Arc és szemjátékok.	<i>Vegyen részt – aktívan- a játékokban. Kapcsolódjon a társak ötleteihez, kezdeményezéseihez.</i> Legyen képes testhelyzet, mozgás, gesztus megfigyelésre és utánzására. <i>Törekedjen a pontos utánzásra.</i>
Rögtönzés Improvizációk, helyzetgyakorlatok Életjátékok Emberek viselkedés a valóságban és a médiában A reklám	Mese és történeteszöveg a kiindulási helyzet megadásával. Elképzelt személyek megjelenítése. Dramatikus improvizációk irodalmi, zenei művek alapján. Helyzetgyakorlatok szereplők, helyszín, valós vagy képzeletbeli tárgy, cselekmény megadásával. Csoportos improvizációs játékok. A rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése. Élethelyzetek megjelenítése, rövid játékok a gyerekeket foglalkoztató témákban, problémákra. Az emberek viselkedésének megfigyelése a valóságban és a filmekben, televíziós műsorokban, a tapasztalatok dramatikus ábrázolása. Beszélgetés a reklámok szerepéről, reklámok alkotása, dramatikus megjelenítése	Legyen képes (elemi szinten) a mimes és szöveges improvizációra, tudjon improvizálni a helyszín, rövid szöveg megadásával. <i>Próbálkozzon meg a mimes és szöveges improvizációval.</i> Vegyen részt a beszéléseken. Vegyen részt az életjátékokban, alkalmazkodjon a társak ötleteihez, kezdeményezéseihez.
Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával Kontextuális dráma Történetek átfordítása különböző médiumokra	Dramatizált történetek (mesék, mondák, elbeszélések) közös, kis és nagycsoportos megjelenítése. Játékok valós és elképzelt helyzetek megjelenítésével. Mondára épülő drámajáték tanári irányítással és szerepbelépéssel. Egyszerű történetek átfordítása különböző médiumokra a rajz, az írás és a szerepjáték eszközeivel.	Tudjon különbséget tenni emberi tulajdonságok között. Próbálja meg saját véleményét kifejezni. <i>Tanári segítséggel vegyen részt elemző beszélgetésekben.</i> Vegyenek részt a játékokban, alkalmazkodjon a társak ötleteihez, kezdeményezéseihez.
Drámai konvenciók megismerése és alkalmazása	Szerep a falon, belső hangok, szerepcsere, hangaláfestés,	Mutasson hajlandóságot mások ötleteinek elfogadására.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Színházi, dramaturgiai alapfogalmak A színházi formanyelv alapjai	képalírás, térmeghatározás, lassítás, gyűlés, interjú-riportkészítés. <i>Konvenciók megismerése, elsajátítása egyéni képességek szerint.</i> A kezdet és a vég felismerése térbeli és időbeli struktúrákban, <i>segítséggel.</i> Idővágás. Mese, szereplők, helyszín, cselekvés fogalmának tisztázása játékhelyzetekben. <i>Mese, helyszín, szereplők fogalmának ismerete, alkalmazása.</i> A díszlet, jelmez, kellék fogalmának ismerete, alkalmazása. A fény és hanghatások megfigyelése. Színházi előadás megtekintése.	Érzékelje a jelenetalkotások során a játék indításának és befejezésének (a kezdet és a vég) „helyét”.. Törekedjen rá, hogy a dramatikus bemutatás (előadás) elemzését követően a visszajelzéseket beépítse a további játékba. Az előadást követően vegyen részt az elemző beszélgetésben.
Hagyományörzés Az emberélet szakaszaihoz, fordulóihoz kapcsolódó hagyományok, szertartások Miklós napi szokások, Pütkösdi király és királyné választás Bábjáték Álarcos, maszkos játékok Marionett	A népszokások- hagyományok, szertartások megismerése, gyűjtése, a dramatikus elemek kiválasztása, eljátszása. Digitális eszközök felhasználása az anyaggyűjtésben. Bábkészítés különböző anyagfajták felhasználásával. Spontán játék az elkészített bábokkal.	Résztétel az anyaggyűjtésben, feldolgozásban <i>az egyéni képességek szerint.</i> Aktívan <i>vegyen részt</i> a bábkészítésben és a játékokban.
Fogalmak helyzetgyakorlat, improvizáció, testhelyzet, gesztus, mimika, rögtönzés, konfliktus, "szerep a falon", belső hang, szerepcsere, „forró szék”, hangaláfestés, idővágás, térkitöltés, játéktér, narráció, történetészövé, szertartás, marionett. <i>testhelyzet, utánpótlás, játéktér indítás, befejezés, néma jelenet, belső hang, improvizáció, díszlet, kellék, hagyomány.</i> Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, matematika, etika, ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, testnevelés, digitális kultúra		

A továbbhaladás feltételei

- Vegyen részt a dráma és színház foglalkozásain.
- Legyen képes figyelni társaira, kapcsolódni ötleteikhez.
- Fejlődjék improvizációs készsége.
- Ismerje és alkalmazza az alapvető drámai konvenciókat.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A kapcsolatteremtő, együttműködő készség fejlesztése.
- Az ön és társismeret alakítása.
- A másokra való odafigyelés képességének fejlesztése.
- A kooperáció, a közös alkotás élményének megélése és fejlesztése.
- A tanulók döntési készségének, felelősségtudatának erősítése.
- A verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztése.
- Tudják megfigyeléseiket, érzéseiket, gondolataikat érthetően, pontosan, árnyaltan kifejezni.
- Kulturált vitakészség, kompromisszumkészség fejlesztése.
- A kifejezőkészség, a fantázia, a kreativitás fejlesztése.
- Egyszerű történetek átfordítása különböző médiumokra a rajz, az írás és a szerepjáték eszközeivel.
- Az értékek iránti fogékonyság, a tolerancia fejlesztése.
- Részvétel az alapszintű elemző beszélgetésekben.
- A valós és virtuális tér különbségének tudatosítása.
- Egyszerű helyszín- és idő-, illetve karakter- és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiatartalmakban.
- A jeles napokhoz fűződő szokások megismerése.

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Dramatikus készségfejlesztés Szabályjátékok Együttműködés, önismeret Érzékelés fejlesztése	Csoportépítő, csoportkohéziót erősítő játékok. Bizalomjátékok- páros, csoportos bizalomgyakorlatok-, kooperációt igénylő játékok. Önismereti játékok. Komplex érzékelésfejlesztő gyakorlatok. Készségfejlesztő játékok szerephez, szereplőhöz, helyszínhez kapcsolódóan.	Figyelemmel végezze tevékenységeit. Erősödjék önismerete, együttműködő képessége. Tegyen szert testi, térbeli biztonságra. Legyen képes érzékszervi benyomások képzeletbeli felidézésére. <i>Képességei szerint.</i>
Dramatikus játékok Alapfokú mozgástréning Beszédművelés A kifejező közlés alapjainak elsajátítása (verbális, nonverbális)	Koncentrációs és lazító gyakorlatok (egyéni, kiscsoportos, csoportos). Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzéklet fejlesztő gyakorlatok. Mozgássorok létrehozása, mozgásos improvizációk. Játékok, gyakorlatok szöveggel, hanggal, mozgással. Beszédgyakorlatok- artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok. A légzőkapacitás növelése (<i>kiemelt feladat</i>). Különböző beszédstílusok megfigyelése. Monológalkotás (<i>még nem tanítjuk</i>).	Tegyen szert testi, térbeli biztonságra. Vegyen részt a gyakorlatokban <i>egyéni képességei szerint</i> . Ismerje fel a különböző beszédstílusokat. Tudjon monológot alkotni. <i>Növekedjen beszéd bátorsága, beszédtechnikája javuljon.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Fantázia fejlesztése	Nem verbális kommunikációs játékok. Fantáziafejlesztő játékok, gyakorlatok (pl. Egy tárgy tartása, használata más-más jelentésnek megfelelően) emlékezetfejlesztő játékok beépítésével. <i>Egyszerű játékhelyzetek.</i>	Vegyen részt a játékokban, őszintén nyilvánuljon meg. Fejlődjék kreativitása <i>képességei szerint.</i>
Rögtönzések Interakciós, szituációs játékok, élethelyzetek, életjátékok, dramatikus improvizációk	Rögtönzés megadott témák, fogalmak alapján. Dramatikus improvizációk adott és/vagy a tanulók által létrehozott cselekményváz alapján. Egyszerűbb interakciós játékok. Élethelyzet gyakorlatok, a tanulókat érdeklő problémák, élethelyzetek megjelenítése, rögtönzések. Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok. Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása. Mozgásra épülő csoportos improvizációk cselekményvázra.	Ismerje és tartsa be a rögtönzések alapvető szabályait. Erősödjék helyzetfelismerő képessége. Vegyen részt az elemző beszélgetésekben. Részvétel a játékokban és az azt követő elemző beszélgetésekben. <i>Szerepvállalás az ismert történetekben.</i> Részvétel a játékokban és az azt követő elemző beszélgetésekben. <i>egyéni képességei szerint.</i>
Történetek feldolgozása Életjátékok, mondák, mítoszok feldolgozása	Történetek, döntési helyzetek többszemponú megjelenítése, értelmezése, megvitatása Mondákra, mítoszokra épülő kontextuális dráma. Különböző technikákkal szereplők, hősük bemutatása, jellemzése. Döntési helyzetek feldolgozása, alternatívák felismerése, elemzése. Rögtönzés a megismert kifejezési formák alkalmazásával.	Részvétel a történetfeldolgozásokban, az elemző beszélgetésekben. <i>Szerepvállalás, bekapcsolódás képességei szerint.</i> Tudjon különböző technikákkal szereplőket jellemezni.
Történetek átfordítása különböző médiumokra	Egyszerű történetek átfordítása különböző médiumokra a rajz, az írás a szerepjáték eszközeivel, valamint digitális eszközök alkalmazásával. Az előző években tanult konvenciók játékokba építése: Állókép, mimes játék, belső hangok, monológ, levél.	Alkotó részvétel egymás ötleteinek felhasználásával.
Drámai konvenciók A dráma és a színház formanyelve Színházi, dramaturgiai alapfogalmak	Gondolatkövetés, naplórészlet, telefon és rádióbeszélgetések. Befejezetlen anyagok, szerepcsere, a pillanat megjelölése. A távolítás technikáinak alkalmazása (pl. szerepcsere) Az előző évben tanultak mélyítése - cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, előkészítés. Színházlátogatás, a megismert színházi formai elemek és hatásuk vizsgálata.	Próbálja meg a megismert technikákkal szereplőket jellemezni. <i>Kapcsolódjon be.</i> Ismerje a tanult fogalmakat. <i>Egyéni képességei szerint.</i> Képes azonosítani a dramatikus szituációk jellemzőit <i>nem elvárható.</i> Alapszinten alkalmazza a színházi kifejezési eszközöket.
A színházi formanyelv tanulmányozása		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Hagyományismeret A paraszti élet ünnepei (pl.: aratás) Luca napja Bábjáték Árnyjáték-különböző árnyjátéktechnikák	A „Hon és népismeret” témáihoz kapcsolódóan néhány jeles naptól gyűjtés, dramatikus megjelenítés. Rigmusok tanulása. A hagyományos szertartásrend megismerése. A néphit és hiedelemvilág megjelenésének megfigyelése. Luca-napi alakoskodó játékok. Digitális eszközök felhasználása az anyaggyűjtésben és a feldolgozás során. Árnybábok készítése, játék árnybábokkal (mozgatása az adott bábtípus sajátosságai szerint. (Pl. János vitéz, görög mitológia)	Aktív, alkotó részvétel a népszokásokat, szertartásokat megidéző játékokban. Vegyenek részt a bábkészítésben és/vagy játékokban, az elemző beszélgetésekben.
Fogalmak együttműködés, beszédtechnika, légzéstechnika, hangsúly, hanglejtés, hangszín, hangerő, hangterjedelem, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, gyorsítás, lassítás, lazítás, koncentráció, egyensúly, koordináció, térkitöltés, térhasználat, mozdulatkitartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, dialógus, monológ, drámajáték, interakció, típus, szerepbe lépés, fordulópont/tetőpont, késleltetés, szándék, feszültség, fordulópont, szerkezet, hatás, döntési helyzet, fény, árnyék, díszlet, jelmez, árnyjáték. <i>Testtartás, mimika, megállítás, gyorsítás, lassítás, ellentét, konfliktus, narráció, szertartás, varázslat, média.</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, digitális kultúra		

A továbbhaladás feltételei

- Erejéhez, képességéhez mérten legyen részese a közösségalkotásnak.
- Vegyen részt a gyakorlatokban, a csoportos improvizációkban és az alapszintű elemző beszélgetésekben.
- Legyen képes tartós és intenzív figyelemre.
- Törekedjen a pontos és árnyalt önkifejezésre.
- Tudjon belső képet előhívni.
- Ismerje a rögtönzés szabályait, tartsa be azokat.
- Egyre biztosabban igazodjon el szűkebb és tágabb környezetében, a köznapi kommunikációs helyzetekben.
- A megismert hagyományok, szokások megjelenítésében aktívan vegyen részt.
- A megtekintett színházi előadásról fogalmazza meg véleményét, törekedjen álláspontját érvekkel alátámasztani, véleményét megindokolni.
- Az alkotó-és elemző tevékenység során használja a megismert kifejezési formákat, fogalmakat.

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A tanulók ön- és emberismeretének fejlesztése.
- A felelősségtudat fejlesztése, a döntésekkel járó következmények mérlegelése.
- A kulturált vitakészség és kompromisszum-készség fejlesztése.
- A nem verbális kommunikációs üzenetek megértésének segítése.
- Sztereotípiák és konvenciók azonosítása.
- A fantázia, kreativitás fejlesztése, a „dramatikus kísérletezés”, az alkotás örömeinek átélése.
- A minél biztosabb eligazodás segítése a váratlan élethelyzetekben.
- A valóság, a képzelet és a fikció különbözőségeinek megértése. A médiavalóság, mint konstruált világ értelmezése.
- A digitális környezet kínálta lehetőségek és veszélyek megértése, azonosítása.
- A mozgóképi szöveggörnyezetben megfigyelt egyszerűbb (teret és időt formáló) képkapcsolatok, kép- és hangkapcsolatok értelmezése a dráma eszköztárával.
- Az alapvető improvizációs technikák elsajátítása, az alapfokon a színházi kifejezési eszközök ismerete
- Jártasság a dráma módok alkalmazásában.
- A dráma eszköztárára építő megjelenítések, a korosztálynak megfelelő színházi előadások értő befogadása, elemzése.
- Más népek, nemzetiségek hagyományainak megismerése.

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Dramatikus készségfejlesztés Együttműködés Ön-és társismeret	Csoportkohéziót erősítő játékok. Az önkép és önismeret kialakítását, illetve a társismeretet segítő verbális és nonverbális játékok, bizalomgyakorlatok, interakciós játékok.	Fogadja el, illetve próbálja elfogadni, vállalni önmagát.
Komplex érzékelés, készségfejlesztő játékok	Képek, hangok, mozgások stb. képzeletbeli felidézése (helyszínhez, személyhez kapcsolódóan). Monológtechnika, gyakorlatok a szimultán játék kiküszöbölésére, szerepcserék.	Tudjon belső képeket előhívni, <i>egyéni képességei szerint</i> .
Beszédművelés	Különböző beszédstílusok alkalmazása, a modorosságok elkerülése, javítása.	Legyen észrevehető a pontos beszédtechnika és kifejezés igénye.
Szövegtartalom és előadásmód-valóság, média	Adott szöveg fikciós vagy dokumentum jellegű előadása.	
Metakommunikáció: testnyelv	A testnyelv, testbeszéd megismerése játékos helyzetekben pl. szoborjáték. A metanyelv jelzéseinek megfigyeltése <i>alapszinten</i> . Alapfokú mozgástréning, Stílusgyakorlatok.	Fejlődjék önismerete, ismerje fel érzelmeit, indulatait. Vegye észre, próbálja meg értelmezni a metanyelv jelzéseit.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Megjelenítés	Mozgás-improvizációk, egyszerű pantomimes játékok. <i>Egyszerű elemekből építkező mozgássorok létrehozása.</i> Csoportos mozgás-improvizációk adott cselekményvázra.	Vegyen részt és tudatosan figyeljen a játékokra <i>egyéni képességei szerint</i>
Rögtönzések, improvizációk	Tárgyjátékok valós és fiktív tárgyakkal, tárgyak köré épített helyzetgyakorlatokkal (szöveges, szöveg nélküli) Dramatikus rögtönzések. Ismert reklámok elemzését követően „reklámkészítés” dramatikus eszközökkel.	Vegyen részt és tudatosan figyeljen a játékokra <i>egyéni képességei szerint.</i> Tartsa be a rögtönzések szabályait. A lényegkiemelés, sűrítés alkalmazása.
Életjátékok, szerepjátékok (a tanulókat foglalkoztató témákra, problémákra)	Összetettebb életjátékok, saját ötletek és egyes történetek jelenetsorára szerkesztése. A szerepcsere/szerepváltás technikájának elsajátítása. Elemző beszélgetések.	Legyen képes érzelmeit, indulatait megkülönböztetni. Tudjon beszélgetések során érvelni, cáfolni, fejlődjen vitakészségük. <i>Egyéni képességeik szerint.</i>
Az emberek viselkedése a valóságban és a média által bemutatva	Az emberek viselkedésének megfigyelése a valóságban és a filmekben, a televíziós műsorokban, azonosságok, eltérések.	Fejlődjen önismerete, ismerje fel érzelmeit, indulatait. Vegye észre, próbálja meg értelmezni a metanyelv jelzéseit.
Történelmi helyzet feldolgozása a dráma eszköztárával	Különböző technikákkal a szereplők (a hős és a többiek) jellemzése. Döntések elemzése. Epikus történetek drámává szerkesztése közös munkával.	Vegyen részt és tudatosan figyeljen a játékokra <i>egyéni képességei szerint, az önfeledt játék megélése, alkalmazkodás a társak ötleteihez.</i>
Műalkotások feldolgozása	A különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó) megjelenítésen keresztüli feldolgozása. Dramatikus improvizációk irodalmi művek felhasználásával.	Aktív, alkotó részvétel. <i>Képességei szerinti részvétel.</i>
Drámai konvenciók A dráma és a színház formanyelve	A már ismert konvenciók játékba építése: forró szék, fórum, színház, szimuláció, a pillanat megjelölése.	A megismert konvenciók alkalmazása <i>szükség szerint segítséggel.</i>
Színházi, dramaturgiai alapfogalmak	Téma, feszültség, szándék, fordulópont.	Tudja és használja a tanult alapfogalmakat. <i>Nem elvárható.</i>
A színházi formanyelv alapjai (színházi kifejezőeszközök)	A megismertek elmélyítése a játékhelyzetek során, tér, idő kontraszt, akció, hatásuk vizsgálata.	Alkalmazza a színházi kifejezési eszközöket. <i>Képességei szerint</i>
Színházi műfajok, stílusok	Egyszerűbb stílusgyakorlatok A színpadi műfajok jellemző jegyeink összegyűjtése, elkülönítése, alkalmazása saját játékokban. Paródia-játékok	Aktív, alkotó részvétel. <i>Képességei szerinti részvétel.</i>
Színházi előadások		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
A médiaüzenetek értelmezése Sztereotípiák és konvenciók	Színházlátogatás, a megismert színházi formai elemek, műfajok, stílusok, hatásuk vizsgálata. A színház közösségi feladatai, funkciói Médiaüzenetek dramatikus „megfejtése” drámai konvenciók használatával. Sztereotípiák és konvenciók azonosítása mozgóképi szöveggörnyezetben, elemzésük dramatikus megközelítéssel.	Teremtődjön meg az igény a saját álláspont, vélemény kifejtésére, megvédésére. <i>Nem elvárható.</i> Aktív, alkotó részvétel. Önálló vélemény megfogalmazása, indoklása. <i>Képességei szerinti részvétel.</i>
Hagyományörzés Más népek, nemzetiségek szokásai Szent István nap (ajánlott)	A hon és népismerethez kapcsolódóan a csoport választása alapján. A kiválasztott szokásokhoz anyaggyűjtés, dramatikus megjelenítés, lehetőség szerint a társzművészetek bevonásával. Dramatikus szokások felelevenítése, ezek elhelyezése, az ünnepkör szokásrendjébe.	Aktív, alkotó részvétel az anyaggyűjtésben és a megjelenítésekben. <i>Képességei szerinti részvétel.</i>
Fogalmak: Hangszín, típus, ellentét és párhuzam, tetőpont, késleltetés, szerepváltás, interakció, státusz, téma, általánosítás, sablon, közhely, kontraszt, feszültség, hatás, akció, forma és tartalom, scenika, fény- és hanghatás, térhasználat, pantomim, hiedelemvilág, médiaüzenet, karakter, viszony, cselekményszál, hangeffekt, díszlet, jelmez, harmónia, diszharmónia, dialóg, monológ, belső hang, szerepcsere, stílus, tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, opera, táncjáték. <i>megállítás, belső hang, ellentét, szerepváltás, konfliktus, narráció, díszlet, jelmez, szertartás, varázslat, média üzenet</i>		
Kapcsolódási pontok: Magyar nyelv és irodalom, etika, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, digitális kultúra		

A továbbhaladás feltételei

- Vegyen részt a gyakorlatokban, a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és az elemző beszélgetésekben.
- Tudja értelmezni a metakommunikáció jelzéseit.
- Legyen képes alapszinten, különböző technikákkal a hősök, szereplők jellemzésére.
- Érezze meg, érzékelje a mindennapi élet szituációiban a konfliktusokat, keresse a szereplők cselekvési lehetőségeit.
- Tudja alkalmazni az egyszerűbb drámai konvenciókat.
- Ismerje és használja a tanult színházi kifejezési eszközöket, technikákat.
- A megismert hagyományok, szokások megjelenítésében aktívan vegyen részt.
- A megtekintett színházi előadásról fogalmazza meg véleményét, törekedjen álláspontját érvekkel alátámasztani, véleményét megindokolni.
- Az alkotó-és elemző tevékenység során használja a megismert kifejezési formákat, fogalmakat.

DIGITÁLIS KULTÚRA

(5-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Digitális kompetencia**

- Az IKT és a technológiák által hozzáférhetővé tett tartalmak magabiztos, kritikus és etikus használata a társas kapcsolatok, a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén.
- Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje; digitális tartalomalkotás és - megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. ezek etikus felhasználása.
- A főbb számítógépes alkalmazások (szövegszerkesztés, táblázatok, adatbázisok, információ tárolás és -keresés) használata.
- Az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus kommunikáció (e-mail, hálózati eszközök) használata a szabadidő, az információ megosztás, az együttműködés a tanulás, a művészetek területén.
- Az elérhető információ megbízhatósága, és hitelessége körüli problémák ismerete, kiszűrésük technikája, felhasználásuk etikai elvei.
- Kritikai gondolkodás, kreativitás fejlesztése.
- A kulturális, társadalmi, szakmai célokat szolgáló közösségekben való részvétel.
- Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az IKT eszközeivel.

Kommunikációs kompetenciák - Anyanyelvi kommunikáció

- Szóbeli és írásbeli kapcsolattartás, szókincs fejlesztése.
- Hallott, olvasott szövegértés fejlesztése.
- Ismeretszerzés, új tudás megszerzéséhez szükséges képességek fejlesztése.
- Különböző típusú szövegek felismerése, lényegkiemelés, információgyűjtés fejlesztése.
- Etikus, meggyőző érvelés kialakítása, fejlesztése.
- A társas viszonyokra érzékeny, tudatos, érdeklődő magatartás kialakítása, építő jellegű párbeszédre törekvés.

Kommunikációs kompetenciák - Idegen nyelvi kommunikáció

- Kulturális sokféleség tiszteletben tartása.
- Idegen szavak ismerete a számítógép programokkal összefüggésben.

Matematikai, gondolkodási kompetencia

- Logikus gondolkodás fejlesztése, következtetések levonása.
- Matematikai függvények, grafikonok használata a táblázatkezelés során.
- Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, algoritmusok követése.
- Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a mindennapokban, otthon és a munkahelyen.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Természet jelenségeinek megismerésére, megértésére való törekvés.
- Következtetések levonása, várható következmények előre jelzése.
- Műszaki ismeretek nyújtása a számítógép felépítéséről, működéséről.
- Technológiák hatásainak vizsgálata.
- Kritikus magatartás kialakítása az áltudományossággal szemben.

Személyes és társaskapcsolati kompetenciák

- Személyek és kultúrák közötti párbeszéd lehetőségeinek megtanítása.
- A társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudás felhasználása a közügyekben való aktív részvételkor.
- Aktuális események, nemzeti, európai és a világtörténelem főbb eseményeinek, tendenciáinak megismerése.
- A közügyekben való aktív részvétel.
- Az emberi jogok (egyenlőség, demokrácia, sokszínűség) tiszteletben tartása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- Tágabb környezet megismerése, a kínálkozó lehetőségek megragadása.
- Tudás, kreativitás, újításra való törekvés, kockázatvállalás fejlesztése.
- Tervezésre, megvalósításra, elemzésre, kommunikációra való igény kialakítása, fejlesztése.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- Élmények, érzések kifejezése, befogadására való képesség fejlesztése.

- Kulturális örökség tudatosítása.
- Főbb művészeti alkotások ismerete.
- Saját nézőpont összevetése másokéval, erre való igény kialakítása.
- Esztétikai érzék fejlesztése.

A tanulás kompetenciái

- Saját tanulás hatékony megszervezésére való képesség fejlesztése egyénileg, párban és csoportban.
- Új ismeretek megszerzésére, feldolgozására, megtanulására való képesség kialakítása, fejlesztése.
- Ismerje és értse saját tanulási stratégiáit, készségeinek és szaktudásának erős és gyenge pontjait, valamint képes legyen megtalálni a számára elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, útmutatásokat, támogatásokat saját tanulási stratégia kialakítása, a motiváció folyamatos fenntartása.

A sajátos nevelési igényű tanulókra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók.

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai

- Az informatikai eszközök gyakorlott használata a tanulási folyamat ismeretszerző, - feldolgozó és alkotó szakaszában egyaránt.
- Az információs kultúra alapjainak tevékenység-centrikus, gyakorlatorientált megismerése, mely hozzásegíti a tanulókat a munkájukhoz, az életvitelük alakításához szükséges információk korszerű, gyors megszerzéséhez, feldolgozásához és alkalmazásához.
- A megfelelő információszerzési, tárolási, feldolgozási és átadási technikák ismerete, az információkezelés jogi és etikai szabályainak ismerete.
- Gyakorlat szerzése a különböző kommunikációs technikák használatában, tudatosan és felelősen éljenek az információszerzési és interaktív lehetőségekkel.
- Az informatikai környezet egészségre gyakorolt hatásainak megismerése.
- Praktikus alkalmazói tudás kialakítása.
- A logikus, algoritmikus gondolkodás, a problémamegoldás fejlesztése.
- Felkészítés az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére.
- A tudatos és biztos felhasználói magatartás kialakítása az iskolai és más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakoroltatásával.
- Megalapozni az önműveléshez szükséges attitűdöket.
- Felkelteni és folyamatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt.
- Helyes informatikai szemléletének kialakítása, tudásuk, készségeik és képességeik fejlesztése, alkalmazása más tantárgyakban, későbbi tanulmányaikban, a mindennapi életben és a munkában.
- Olyan attitűd kialakítása, hogy az egyén érezze, képes bekapcsolódni az egész világra kiterjedő információs társadalomba.
- Az informatikai ismeretek folyamatos megújításának igényének kialakítása.
- Újfajta kommunikációs lehetőségek megismerése például: Web, csevegés, e-mail.
- Nyomtatott és online felületek megismerése, használata.
- Internetes és mobilkommunikáció megismerése és etikus használata.
- Az internet használat veszélyei, biztonságos internet használat szabályai.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

Az informatika tanítása szükség esetén az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, trackball/hanyatt egér, speciális billentyűzet, billentyűzetrács, membránbillentyűzet, klaviatúravédő, könyök- és csuklótámasz, vagy a hagyományos számítógéptől eltérő érintőképernyős tablet, laptop stb.) alkalmazásával történik. Gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására. Fontos az információs-kommunikációs technológiák megismertetése, azok egyéni használatának megtanítása. Ennek segítségével válik lehetővé a tanulók számára az információszerzés, az önálló tanulás, az életminőségének javítása.

Az informatika tanítása korábbi időszakban elkezdődhet, különösen indokolt ez abban az esetben, ha a mozgásos akadályozottság miatt a kézírás kivitelezése nehézkes, és indokolt a számítógéppel támogatott írásbeli kommunikáció elsajátíttatása, a segítő technológiák alkalmazása.

A magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata a pályaeorientációt is befolyásolhatja, a munkába állás feltételét nyújthatja, így a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására megfelelő időt kell biztosítani.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A digitális kultúra részterületét a hang által közvetítő médiarendszerek dominanciája jellemzi. A vak és a látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó tanulók esetén a műveltségi, tanulási terület kiegészülhet a gépírással, a speciális hangkijelzéssel ellátott számítógép megismerésével. A számítógépek kezelésének elsajátítása hasznos a továbbtanulás, az önálló ismeretszerzés szempontjából (képernyőolvasóval, vagy Braille-sorral kiegészített

számítógépek), valamint a mindennapi életben adódó írásbeli feladatok esztétikus külalakban való elkészítéséhez, a látókkal való kapcsolat létesítéséhez.

Az információszerzésben kiemelt jelentőségű a virtuális csatornákon keresztüli ismeretszerzés, ezért az elektronikus média használatát különös gonddal kell megtanítani.

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók iskolai fejlesztése esetén a szabályos gépirás tanítása kiemelten fontos annak érdekében, hogy a mindennapi életben adódó írásbeli feladataikat (dolgozat, önéletrajz) esztétikus külalakban készíthessék el a tanulók. A számítástechnika tanítása során az aliglátó tanulók számára a képernyő adaptálása vagy speciális képernyő, nagyító-, olvasó programok alkalmazása szükséges. Lehetőség szerint ismerjék meg a Braille-, valamint az elektronikus könyvtárat és igénybevételét, a látássérülteket érintő információkat közlő weboldalakat.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A hallássérült tanulóknak az információszerzésben és kommunikációban meglévő akadályozottságuk következtében alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására. Megkülönböztetett jelentősége van a digitális technológiának az írásos kommunikációban. Ezért a gyermekeket a lehető legkorábbi életkortól tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére.

Az internet a hallássérült tanulók számára is az ismeretek hatalmas tárházát nyújtja. Az internethasználatot nehezíti azonban szűkebb szókincsük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.). Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához, kialakításához.

A hallássérült személyek számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. A tárgyi tudás megszerzését a hallássérült tanulók sajátos nevelési igényének megfelelően széles körű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez, iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ennek során lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás vagy a nehezen tanuló gyerekek megsegítése, a hallássérült tanulók tanulási sikerélményhez juttatása.

Szükség esetén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A mindennapi élet szerves részeként jelenlévő informatikai ismeretek, illetve az informatikai ismerethordozók használatának készsége az életvitel és az esélyegyenlőség megteremtése céljából is kiemelkedő jelentőségű.

A hálózat eszközként való használatának megtanítása, a digitális kompetenciák elsajátítása fontos az ismeretek gyűjtéséhez, a kapcsolatok építéséhez, a problémák megoldásához.

Gyakorlati problémák megoldása a dokumentumok készítésével történik. Hangsúlyos az eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuknak megtanulása, szokások kialakítása.

Az informatika tanulása hozzájárulhat az érzékszervi megismerések, a térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése mellett az algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztéséhez. Lehetővé teszi a csoportosítás, következtetés, valamint az összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlását. Fejleszti a gyors, pontos, koordinált mozgásos reagáló képességet és a szabályfelismerő, tervező, rendszerező, döntési képességet.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszédfigyatekos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az informatikai eszközök segítő szerepe kiemelkedő, megkönnyíti a kommunikáció akadálymentesítését, szövegszerkesztők, felolvasó programok, szótárak széles tárházával segítve az érintett tanulót.

Az információszerzésben, tanulásban, szociális-kommunikációs fejlesztésben nagy szerepet kapnak a vizuális eszközrendszerek, aminek a számítógép alapvető eszköze. Különös gondot kell fordítani a verbális információk szűrésének, válogatásának és rendszerezésének megtanítására.

A hálózat eszközként való használata ismeretek gyűjtésében, kapcsolatok építésében, problémák megoldásában segíthet.

A speciális nyelvi, helyesírási készséget fejlesztő programok használatával való megismerkedés ajánlott.

Hangsúlyos a szövegszerkesztés alapjainak megismerése, a helyesírási program okos használatának megtanítása, a kész szöveges alkotások átlátható és rendezett formába öntésének gyakorlása.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

A digitális kompetenciák lehetővé teszik a tananyag egyéni szükségletekre, preferenciákra szabdalását, segítve az adaptálást. E műveltségi terület az érintett gyermekeknél sokszor a jól működő algoritmikus, komputációs gondolkodás fejlesztésének eszköze is lehet.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaaorientáció folyamatát is.

Feladatok közé sorolható továbbá a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése, illetve segítség adás megszerzett ismereteik alkalmazásához a hétköznapi élet színterein.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztési elvei, fejlesztési feladatok

Az informatikai eszközök segítő szerepe kiemelkedő, mivel az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre ad lehetőséget. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

A hálózat eszközként való használata ismeretek gyűjtését, kapcsolatok építését, problémák megoldását segítheti. Az egyénre szabott IKT eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezés és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok)

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében különös figyelmet kell fordítani a biztonságra. Az érintett tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat, kompenzáló eszközhasználat következtében.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Feladatunknak tekintjük a tehetségek felismerését, keresését, azok kibontakoztatásához lehetőséget biztosítani. Az informatikában szélesebb körű ismeretekkel rendelkező, illetve különösen fogékony tanulók számára biztosítjuk a tananyagban való gyorsabb haladási ütemet. A törzsanyagban túlmutató alkalmazói ismeretekkel, programok használatával ismertetjük meg őket. Érdeklődési körüknek megfelelő kutatómunkát bízunk rájuk, kutatásaik eredményét kiselőadásokon ismertethetik meg a többi tanulóval. Diákjainkat buzdítjuk tanulmányi versenyeken való részvétellel, felkészülésüket elősegítjük.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Az informatika életünk minden területét, így az oktatás teljes folyamatát átszövi. Az eszközök, az alkalmazói rendszerek használata minden műveltségi területen megjelenik. Minden tantárgy tanításakor nagy hangsúlyt kap a feladatnak legmegfelelőbb eszközök, szoftverek kiválasztása, a tananyaghoz kapcsolódó anyagok gyűjtése, a keresőprogramok célnak megfelelő használata, a gyűjtött adatok kritikus felhasználása. A számítógépes eszközök használata során fontos megtanítani diákjainkat a biztonságos internet használatára, a számítógéppel segített tanulási módszerek megismerésére. Minden tantárgy tanítása során szükséges alapvető alkalmazói rendszerek gyakorlott használata (szövegszerkesztés, prezentációkészítés stb.).

Magyar nyelv és irodalom

Az informatika tanítása során nagy hangsúlyt fektetünk a helyes szaknyelvi kifejezések elsajátítására. A helyesírási ellenőrző lehetőséget nyújt a dokumentumok helyes magyarsággal történő megfogalmazására, a helyesírási szabályok betartására.

Fontos, hogy a tanulók megismerkedjenek az elektronikus formájú szövegekkel, eligazodjanak az iskolai és a különböző digitális könyvtárakban, adatbázisokban, jól használják a szótárakat, lexikonokat.

A tananyaghoz kapcsolódó iskolán kívüli programokra való készüléskor lehetőség van az internet adta lehetőségek kihasználására (színház műsor, menetrend stb.).

Élő idegen nyelv

Az informatika nyelve az angol. A számítógép kezelése során a működéssel kapcsolatos üzenetek értelmezése alapvető fontosságú.

Az idegen nyelv gyakorlását elősegíti a különböző oktató és gyakorló programok használata.

Matematika

A matematika és az informatika szorosan összekapcsolódik, a tantárgyi anyagok feldolgozása során gyakran azonos módszereket alkalmazunk. Nagy jelentősége van ezek közül az algoritmikus gondolkodás fejlesztésének, az összehasonlító, analízis gondolkodásnak. Az informatikában is gyakran előfordulnak a matematikai logika elemei (pl. ha..., akkor...).

Az alkalmazói rendszerek gyakorlott használata megkönnyítheti a táblázatok kezelését, a különböző matematikai modellek vizsgálatát, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztését.

Történelem és állampolgári ismeretek

Az informatika órákon lehetőség van a különböző történelmi, társadalmi események helyszínét közelebbről megismerni térképek, filmek megtekintésével. Mód nyílik családi, nemzeti és nemzetközi kapcsolatok felkutatására.

Az informatika órákon nagy jelentőséget tulajdonítunk a társadalmi szabályok, normák megismerésének, elfogadásának. Fontos megtanítanunk az internet biztonságos használatát, mások tiszteletben tartását, a felelősség vállalását „világhálós cselekedeteinkért”.

Természettudomány

Az informatikai környezet használata lehetőséget biztosít a természet jelenségeinek, a tudomány és technika fejlődésének részletesebb megismerésére, folyamatos nyomon követésére, az így szerzett ismeretek rendszerezésére, az előrejelzés, a modellezés számítógépes lehetőségeire.

A természetismereti tantárgyak tanítása során gyakran adódik lehetőség kiselőadások tartására, az informatikai eszközök gyakorlott és kritikus használata megkönnyíti az adatgyűjtést. A felkészülés során az alkalmazói rendszerek használata segítheti az előadást.

Földrajz

Az informatikai eszközök használata során lehetőség van az elemi térképek olvasására, tervezésére, térkép helyeinek azonosítása játéktípusokban. Megismerkedhetünk útvonaltervező programokkal, a világhálón található programok kínálta lehetőségekkel.

Az internet széles lehetőséget kínál közvetlen és távolabb környezetünk megismerésére.

Művészetek

Az interneten sokoldalú lehetőség kínálkozik a legkülönbözőbb művészeti, zenei irányzatok megfigyelésére, szerkesztésére. A zeneszerkesztő programok a zenealkotás lehetőségeit kínálják mindenki számára.

Az alkalmazói rendszerek használatával lehetőség kínálkozik a dokumentumok szép, esztétikus, a mondanivalónak megfelelő külalakúval való felruházására, különböző képalkotói módszerek megismerésére.

Lehetőség van a rajz és vizuális kultúra terén megismert műalkotásokkal kapcsolatos részletes adatgyűjtésre.

Az informatikai eszközök kezelése során a tanulók megismerkedhetnek a média kifejező eszközeivel, a nyomtatott és digitális médiumokkal

Technika és tervezés

Az informatika órákon a tanulók megismerkednek a számítógép alkatrészeivel, alapvető működési elveikkel. A tanulmányok során hangsúlyt fektetünk a biztonságos eszközhasználatra, a környezettudatos magatartás kialakítására.

A technika és tervezés, valamint az informatika során egyaránt fontos szerepet kap a tevékenységek algoritmizálhatósága, a tevékenységek hatásainak vizsgálata.

Testnevelés és sport

A számítógépeket ülő testtartással kell használnunk. Fontos feladat az egyoldalú testtartást korrigáló, javító gyakorlatok megtanulása.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az informatika társadalmi szerepének, a programok használatának jogi és etikai alapjainak megismerése, a magyar tudósok szerepének, tevékenységének megismerése, értékelése a világ informatikai kultúrájának fejlődésében.
- Az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának ismerete (pl. a számítógép-függőség, videojáték-függőség problémái).
- A könyvtár tereiben, állományrészeiben való eligazodás, szolgáltatásainak igénybevétele, az iskolai könyvtár használata, a könyvtárhasználat szabályainak betartása, a könyvtárban való viselkedés normáinak követése.
- Az információkat hordozó új és újabb ismerethordozók használata.
- A kézikönyvtár tájékozódásban betöltött szerepének ismerete, a megfelelő segédkönyvek önálló kiválasztása, használata iskolai feladatai megoldásához és mindennapi tájékozódásához, a könyvtár katalógusaiban, adatbázisaiban különböző szempontok szerint dokumentumok keresése, feladatokhoz források választása, megadott szempontok alapján belőlük információk szerzése.
- *Könyvtári munka (később a személyi számítógép) alkalmazása a tanulásban, az önművelésben.*
- A könyvtár szerepének jelentősége az ismeretszerzésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében, az iskolai könyvtár és a lakóhelyi közkönyvtár használata.
- *A könyvtárhasználat megtanítása, a könyvtárhasználati magatartás kialakítása.*
- Annak ismerete, hogy az új technológiákon alapuló informatikai eszközök kibővítik a hagyományos könyvtári tájékozódás kereteit.
- Ismerkedés a nyomtatott és digitális médiumokkal.
- *Telefon használata, kommunikáció különböző csatornákon.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Informatikai eszközök használata		
	A számítógép bekcsolása, belépés a hálózatba	Legyen képes a hálózatba kötött számítógép bekapsolására, belépésre a felhasználói fiókba <i>(segítséggel)</i>
A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor, lemez meghajtó).	A számítógép balesetmentes, helyes használata, egészségre gyakorolt hatása. A túlzott használat hátrányai	Ismerje fel a számítógép perifériás egységeit.
	A billentyűzet és az egér használata. A monitor és a háttértárak (lemez meghajtók) szerepének megértése. Vázlat készítése tanári segítséggel.	<i>Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret.</i>
Az operációs rendszer alpműveleteinek ismerete	Ismerkedés a számítógépet működtető programokkal (Windows XP, Windows 7, Linux) Háttértárak és könyvtárak váltása, a könyvtárba való belépés Kiválasztott állományok másolása, kivágása, áthelyezése	Legyen képes a számítógép alpműveleteinek elvégzésére Legyen tájékozott az operációs rendszerekről tanultakban
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: Monitor, egér, gépház, billentyűzet, beviteli eszközök, kimeneti perifériák, winchester, háttértár; operációs rendszer, állománytípus, kurzor, szerkesztés, kivágás, másolás, beillesztés; mentés, menü, objektum, „fogd és vidd” módszer, ablak <i>Monitor, egér, billentyűzet, gépház, mentés</i>		
Kapcsolódási pontok: életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport, természetismeret, matematika, idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom		
Alkalmazói ismeretek		
A korai számolóeszközök. A kalkulátor használata.	Inka számolóvályú használata. A számológép program, a memóriagombok funkciószerű használata. A számológép program, a memóriagombok funkciószerű használata.	Legyen tájékozott a kalkulátorral való számolásban. <i>Tudja használni a számológépet a négy alpművelet elvégzésére.</i> Memória használatával oldja fel a zárójeleket.
<i>A kalkulátor használata.</i>		
Az információ.	Az információ köznapi fogalmának helyes alkalmazása. <i>Hétköznapi távközlés eszközök (pl. telefon) használata.</i> Ugyanannak az ismeretnek különféle jelekkel való leírása.	A tanuló értse meg, hogy ugyanazt az ismeretet különféle jelekkel leírhatjuk.
Információátvitel (telefon).	Telefon használata, lehetőségei Hívásindítás, fogadás, sms, mms	Legyen képes mobiltelefonját (az alapfunkciókat) használni
Írott és audiovizuális dokumentumok létrehozása		
Egyszerű rajzos dokumentumok készítése. Paint program (alternatív rajzolóprogram: LogoMotion)	Egyszerű rajzok készítése a rajzolóprogram szolgáltatásainak segítségével Munka a Paint programmal A rajzlap méretezése. Ismerkedés, a szerszámkészlet eszközeivel, színek beállítása, transzformációk (tükrözés, torzítás) A megfelelő rajzeszköz kiválasztása Szöveg beszúrása <i>Alapszolgáltatások kezelése</i>	Legyen képes egyszerű rajzokat készíteni a program alapszolgáltatásainak használatával. <i>Egyszerű rajzok készítése</i>
A szöveg begépelése, javítása, módosítása. Jegyzetomb használata	Szöveg begépelése, javítása módosítása A Jegyzetomb használata Ismerkedés az alpműveletekkel (ablak átméretezése, vágólap műveletek, mentés, nyomtatás)	Legyen képes egyszerű szöveget begépelni, alpműveleteket elvégezni. <i>Legyen képes rövid szöveget begépelni</i>
Karakterek formázása: a betűtípus, a betűméret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus.	A szöveg karakter szintű formázása: betűtípus, betűméret, félkövér, dőlt és aláhúzott betűstílus beállítása.	Tudjon szöveget karakter szinten formázni és egyszerű dokumentumot készíteni, menteni. <i>Legyen képes egyszerű szöveget alapszinten formázni segítségével</i>
Multimédiás anyagok kezelése	Hang és kép anyagok lejátszása a számítógépen	
Adatkeresés az interneten	Irányított adatkeresés az interneten	

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Moziműsor, menetrend, telefonkönyv, időjárás stb.	
Fogalmak: Kalkulátor. memória; hívásindítás, fogadás, sms, mms, információ; sűgő; eszköztár, tükrözés, torzítás; kivágás, másolás, beillesztés, mentés, mentés másként, nyomtatás; betűtípus, betűméret, betűstílus, képpont <i>Betűtípus, betűméret, betűstílus, hívásindítás, fogadás, sms, mms,</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, rajz és vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret, természetismeret, erkölcsan		
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel		
Az információ kifejezése különböző módokon	Információ kifejezése rajzokkal, jelekkel, a felhasználásnak legmegfelelőbb kifejezési mód keresése	Legyen képes rajzokat, jeleket információkká, információkat jelekké alakítani <i>Legyen képes egyszerű, a hétköznapiokban használt jeleket értelmezni</i>
A kommunikáció története az írásbeliségtől a digitális jelkezelésig	Kiselőadások készítése a témában: írásbeliség, sokszorosítás, fotografikus képrögzítés és a digitális jelkezelés	
Kommunikáció különböző csatornákon	Telefon használata, lehetőségei Hívásindítás, fogadás, sms, mms Információ küldése, fogadása az interneten (e-mail használata, csevegők használata)	Ismerje az kommunikáció különböző digitális lehetőségeit <i>Tudja használni saját telefonját, írjon e-mailt segítségével</i> Legyen képes egyszerű hétköznapi algoritmusok értelmezésére, illetve végrehajtására <i>Legyen képes egyszerű, hétköznapi algoritmusok követésére</i>
Algoritmusok és adatok		
Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása értelmezése	Hétköznapi algoritmusok eljátszása egyszerű utasítások alapján, leírása szöveggel, rajzzal.	Ismerje az Imagine Logo program alapszolgáltatásait. <i>segítséggel</i>
Egyszerű algoritmus előállítás Imagine Logo program	Ismerkedés, rajzok készítése az Imagine Logo program alapszolgáltatásaival (Előre, hátra, jobbra, balra, tollvastagság, tollszín, tollatfel, tollatle utasítások, ismétlés)	
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>		
Robotika		
A blokkprogramozás alapvető építőelemeinek megismerése, alkalmazása Mozgásokat vezérelése valós környezetben.	Blokkprogramozás használatával az események kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása	Ismerje és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit. Egyszerűbb mozgásokat vezéreljen valós környezetben.
Fogalmak: Adat, jel; hívásindítás, fogadás, sms, mms, e-mail, csevegés, utasítás, tollvastagság, tollszín, ismétlés, Imagine Logo, program, algoritmus, folyamatábra, teknőc <i>Hívásindítás, fogadás, sms, mms, e-mail, tollvastagság, tollszín, ismétlés, Imagine Logo,</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, rajz és vizuális kultúra, magyar nyelv és irodalom, mozgóképkultúra és médiaismeret, idegen nyelvek, erkölcsan, életvitel és gyakorlat, történelem és állampolgári ismeretek		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Infokommunikáció		
Információ keresése	Irányított információkeresés az interneten Kulcsszavas keresés a tananyagokhoz kapcsolódó témákban Kutatómunka végzése az interneten kiselőadásokhoz kapcsolódóan Kereső kérdések megfogalmazása, a keresés eredményének értelmezése Információforrások értékelése, kiválasztása	Legyen képes célzott irányított keresésre tanári segítséggel <i>(segítséggel)</i>
Az információ küldése és fogadása	Információ küldése és fogadása az interneten Az e-mail, Facebook, csevegők lehetőségei megismerése, használata Az ehhez kapcsolódó veszélyek megismerése	Legyen képes elektronikus levelezésre, csevegésre <i>(segítséggel)</i>
Internetes szöveges, képi források használata <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Szövegek, képi anyagok keresése az interneten a tananyagokhoz kapcsolódóan	
Fogalmak: e-mail, regisztráció, azonosító, jelszó, tárgy, csatolás, címjegyzék, keresés, csevegés, kedvenc, képi dokumentum, webhely, link, e-mail Kapcsolódási pontok: természetismeret, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, matematika, rajz és vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret, idegen nyelvek, erkölcsstan		
Az információs társadalom		
Biztonságos internethasználat	Az adatokkal való visszaélés, a biztonságos levelezés, a közösségi oldalak veszélyei, biztonságos használata	Értse meg, az internethasználat veszélyeit és legyen tisztában ezek elkerülésének lehetőségeivel <i>Értse, az internet veszélyekkel is jár</i>
Etikus internet használat <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Beszélgetés az interneten, a közösségi oldalakon való viselkedés szabályai	
Könyvtári informatika		
Raktári rend: szépirodalom, betűrend. Ismeretközlő irodalom: szakrend.	Megadott művek keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában.	Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában. <i>(segítséggel)</i>
Dokumentumtípusok; nyomtatott (könyv, sajtótermékek) és nem nyomtatott ismerethordozók.	Különböző típusú és témájú dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása.	Legyen képes megkülönböztetni a főbb dokumentumtípusokat. <i>Ismerje fel a különböző dokumentumfajtákat, csoportosítsa azokat - könyv, sajtótermékek, audiovizuális ismerethordozók szerint.</i>
Betűrendes leíró katalógus szerkezete, használata.	A katalóguscédula értelmezése. Tájékozódás a dokumentumokról szerző, cím (és egyéb szempontok)	Tudjon szerző és cím szerint dokumentumokat keresni a betűrendes leíró katalógusban.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.	szerint a betűrendes leíró katalógus segítségével	Tudja, hogy információt lexikonokból, enciklopédiákból gyűjthet.
Fogalmak: Betűrend, katalógus cédula, nyomtatott dokumentum, elektronikus dokumentum, könyv, újság, hetilap, folyóirat <i>Betűrend, nyomtatott dokumentum, elektronikus dokumentum, könyv, újság, hetilap, folyóirat</i>		
Kapcsolódási pontok: erkölcsstan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika		

A továbbhaladás feltételei

- Ismerje a számítógép felépítését, a működtető operációs rendszer alapszolgáltatásait.
- Legyen tájékozott a számológéppel való számolásban.
- Legyen tájékozott a számológépekkel végzett alpműveletekben.
- A tanuló értse meg, hogy ugyanazt az ismeretet különféle jelekkel leírhatjuk.
- Legyen képes könyvtárak váltására, könyvtárba való belépésre, kilépésre.
- Legyen képes egyszerű hétköznapi algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.
- Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában.
- Ismerje fel a különböző információhordozókat, csoportosítsa azokat - könyv, sajtótermékek, audiovizuális ismerethordozók szerint.
- Tudjon szerző és cím szerint dokumentumokat keresni a betűrendes leíró katalógusban.
- Tudja, hogy információt lexikonokból, enciklopédiákból gyűjthet.
- Legyen képes egyszerű szöveges és rajzos dokumentumok készítésére.
- Tudjon rövid szöveget begépelni.
- Ismerje az algoritmus hétköznapi értelmezését, legyen képes egyszerű algoritmusokat követni, alkotni.
- Tudjon egyszerű hétköznapi algoritmusokat követni.
- Tudjon információkat keresni, továbbítani az interneten.
- Legyen tisztában a biztonságos és etikus internethasználat követelményeivel.
- Ismerje a kommunikáció lehetőségeit.
- Legyen képes a telefon többcélú használatára, e-mail írására, fogadására.
- Tudja saját telefonját használni.

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Ugyanannak az ismeretnek különféle jelekkel való leírása.
- Billentyűzetet és az egér kezelése.
- *A számítógép perifériás egységeinek felismerése.*
- Háttértárak és könyvtárak váltása, könyvtárba való belépés, kilépés és mozgás a fájlkönyvtár szinteken.
- Egyszerű hétköznapi algoritmusok értelmezése, illetve végrehajtása
- *Algoritmusok leírási lehetőségeiről való tapasztalatszerzés.*
- Szöveg formázása karakter szinten és egyszerű dokumentum készítése.
- Egyszerű rajzos dokumentum készítése.
- Az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában való eligazodás.
- Főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése.
- *A különböző dokumentumfajták felismerése, csoportosítása - könyv, sajtótermékek, audiovizuális ismerethordozók szerint.*
- Dokumentumokat keresése szerző és cím szerint a betűrendes leíró katalógusban.
- *Információ gyűjtésének lehetősége lexikonokból, enciklopédiákból.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Informatikai eszközök használata		
A számítógép belső felépítése	Ismerkedés az alaplappal, processzorral, szerepük a számítógép működésében A háttértárak szerepe Az adatok tárolása bináris rendszerben (kettes számrendszer)	Legyen képes a hálózatra kötött számítógép bekapcsolására, belépésre a felhasználói fiókba <i>Tudjon belépni az iskolai hálózatra</i>
Néhány alapbeállítással	Ismerkedés az alapbeállításokkal A vezérlőpult kínáta lehetőségek (dátum és idő, megjelenés, háttérkép, képernyővédő beállítása)	Legyen képes néhány alpművelet elvégzésére <i>(segítséggel)</i>
A számítógép könyvtárai	Mappák, háttértárak Mappák beállításai, kivágás, másolás, áthelyezés Fájlok megnyitása, átnevezése, törlése Keresés a számítógépen.	Legyen képes fájlokat menteni, átnevezni, törölni <i>(segítséggel)</i>
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>		
Fogalmak: Alaplap, processzor, memória, ROM, RAM, háttértár, szoftver, hardver, állomány kiterjesztés; Bináris rendszer, Vezérlőpult, háttérkép, képernyővédő, Fájl <i>Fájl</i>		
Kapcsolódási pontok: életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport, természetismeret, matematika, idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom		
Alkalmazói ismeretek		
Írott és audiovizuális dokumentumok létrehozása		
A szöveg begépelése, javítása, módosítása. Word szövegszerkesztő	Word szövegszerkesztő program használata Szöveges dokumentum létrehozása, karakterszintű formázása Bekezdések létrehozása	Legyen képes szöveges dokumentumok létrehozására, formázására <i>Legyen képes szöveget begépelni, karakterszinten formázni</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Szöveg formázása	Oldalformázás (oldalbeállítás lehetőségei – tájolás, margók, bekezdések, szegélyek) Felsorolás, számozás Képek, táblázatok beszúrása, ezek formázása Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése Ismerkedés az alapműveletekkel (ablak átméretezése, vágólap műveletek, mentés, nyomtatás) Meghívó, vers, plakát, levél készítése	
Multimédiás anyagok kezelése	Képi és hanganyagok előállítása kész alapelemekből	
Keresés adatbázisokban	Keresés a Digitális Tudásbázisban tantárgyakhoz kötődően	
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>		
Fogalmak: Bekezdés, oldalbeállítás, tájolás, margó, szegély, felsorolás, számozás; jobbra zárt, balra zárt, középre zárt, térköz, sorkizárt, sortörés; Beszúrás <i>Bekezdés, mentés, beszúrás</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, rajz és vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret, természetismeret, erkölcsstan		
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel Az információ kifejezése különböző módokon Algoritmusok és adatok Algoritmus előállítása Imagine Logo program Ábra készítése teknőc grafikával LogoMotion programmal Problémamegoldás <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Robotika Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével Robotvezérlési alapfogalmak	Információ kifejezése rajzokkal, jelekkel, a felhasználásnak legmegfelelőbb kifejezési mód keresése További lehetőségek megismerése az Imagine Logo programban Eljárások létrehozása Paraméteres eljárások létrehozása Egyszerű animáció készítése Adott problémához megfelelő szoftver választása, a probléma megoldása Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítása blokkprogramozás segítségével Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán Robotok vezérlése blokkprogramozással	Legyen képes rajzokat, jeleket információkká, információkat jelekké alakítani Tudjon eljárásokat létrehozni <i>Legyen képes egyszerű algoritmusok követésére</i> Ismerje és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit. Mozgásokat vezéreljen szimulált vagy valós környezetben.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Fogalmak: Eljárás, ismétlés, paraméter, véletlen; Animáció		
Kapcsolódási pontok: matematika, rajz és vizuális kultúra, magyar nyelv és irodalom, mozgóképkultúra és médiaismeret, idegen nyelvek, erkölcsstan, életvitel és gyakorlat, történelem és állampolgári ismeretek		
Infokommunikáció		
Információ keresése	Irányított információkeresés az interneten Kulcsszavas keresés a tananyagokhoz kapcsolódó témákban önállóan Speciális keresési lehetőségek Kutatómunka végzése az interneten Kereső kérdések megfogalmazása, a keresés eredményének értelmezése Információforrások értékelése, kiválasztása	Legyen képes célzott irányított keresésre tanári segítséggel <i>(kulcsszavak tanári megadásával)</i>
Az információ küldése és fogadása	Internetes levelezés, az e-mail küldés szabályai Az e-mail cím szerkezete, saját e-mail cím készítése A levélfej, címzés, tárgy, melléklet csatolása, beállítások Levelezőlisták Reklámlevél, spam	Legyen képes elektronikus levelezésre, csevegésre, melléklet csatolására <i>Legyen képes e-mail küldésére, melléklet csatolására segítséggel</i>
Ismerkedés a kereső programokkal <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Ismerkedés keresőprogramokkal Kulcsszavas keresés a tananyaghoz kapcsolódva, a talált anyagok értékelése Térképek keresése	Tudjon kulcsszóval információt keresni az interneten <i>segítséggel</i>
Fogalmak: Levélfej, melléklet, tárgy, megszólítás, levelezőlista, spam <i>melléklet, tárgy, megszólítás</i>		
Kapcsolódási pontok: természetismeret, magyar nyelv és irodalom, történelem és állampolgári ismeretek, matematika, rajz és vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret, idegen nyelvek, erkölcsstan		
Az információs társadalom		
Biztonságos internethasználat	Az adatokkal való visszaélés, a biztonságos levelezés, a közösségi oldalak veszélyei, biztonságos használata	Értse meg, az internethasználat veszélyeit és legyen tisztában a ezek elkerülésének lehetőségeivel Legyen tisztába az internet veszélyeivel
Etikus internethasználat	Beszélgetés az interneten, a közösségi oldalakon való viselkedés szabályai	
Az informatika története <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Az informatika története Az első számítógépek Magyar vonatkozások	Ismerje a számítógép történetét
Könyvtári informatika		
Raktári rend: szépirodalom, betűrend. Ismeretközlő irodalom: szakrend.	Megadott művek keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában.	Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában. Legyen képes megkülönböztetni a főbb dokumentumtípusokat.

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Dokumentumtípusok; nyomtatott (könyv, sajtótermékek) és nem nyomtatott ismerethordozók.	Különböző típusú és témájú dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása.	<i>Ismerje fel a különböző dokumentumfajtákat, csoportosítsa azokat - könyv, sajtótermékek, audiovizuális ismerethordozók szerint.</i>
Írott és digitális média összehasonlítása	Újságok és digitális változatuk összehasonlítása	Ismerjen néhány újságot és internetes változatukat
Kézikönyvtár: könyvtípusok, használati jellemzőik. Könyvtártípusok: nemzeti könyvtár, szak-, köz- és iskolai könyvtár.	A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak használata szaktárgyi feladatok megoldásában. Különböző típusú könyvtárak megismerése könyvtárlátogatással, illetve közvetett forrásokból.	Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz. Tudjon információt keresni a segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia). Tudja, hogy az iskolai könyvtáron kívül használhatja a közművelődési könyvtárat is. Tudja, hogy hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>		
Fogalmak: Írott, digitális sajtó kézikönyvtár, nemzeti könyvtár, szakkönyvtár, közkönyvtár, iskolai könyvtár <i>betűrend, könyvtár</i>		
Kapcsolódási pontok: erkölcsan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika		

Továbbhaladás feltételei

- *Ismerje fel a számítógép perifériás egységei.*
- Legyen képes háttértárak és könyvtárak váltására, könyvtárba való belépésre, kilépésre és mozgásra a fakönyvtár szinteken.
- Legyen képes szöveges dokumentumokat létrehozni, megformázni, képet, táblázatot beszúrni, megformázni.
- Legyen képes rövid szöveges dokumentumot készíteni, karakterszinten formázni.
- Legyen képes egyszerű hétköznapi algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.
- Legyenek tapasztalatai az algoritmusok leírási lehetőségeiről.
- Legyen képes térbeli tájékozódási képességet fejlesztő (Logo) algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.
- Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában.
- Legyen képes megkülönböztetni a főbb dokumentumtípusokat.
- *Ismerje fel a különböző dokumentumfajtákat, csoportosítsa azokat - könyv, sajtótermékek, audiovizuális ismerethordozók szerint.*
- Tudjon szerző és cím szerint dokumentumokat keresni a betűrendes leíró katalógusban.
- Tudja, hogy információt lexikonokból, enciklopédiákból gyűjthet.
- Tudjon információkat keresni, továbbítani az interneten.
- Legyen tisztában a biztonságos és etikus internethasználat követelményeivel.
- Tudja, az internethasználatnak vannak veszélyei.

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az elektronikus számítógépek fejlődése.
- *A számítástechnika múltja, a jövőben betöltött szerepe.*
- A számítógép legfontosabb perifériáinak kezelése.
- *A számítógép perifériás egységeinek, funkcióinak megismerése.*
- A számítógép karbantartásához szükséges segédprogramok egyikének, vagy az operációs rendszer néhány szolgáltatásának használata.
- A számítógép könyvtárstruktúrájában való tájékozódás.
- Egyszerű algoritmusok (néhány utasításból álló) készítése.
- *Algoritmusok megjelenítése játékos számítógépes környezetben.*
- *Egy-egy algoritmikus jelölés felismerése.*
- Elektronikus levelek fogadása, küldése.
- Többféle formázást tartalmazó dokumentumot készítése.
- A kézikönyvtár könyvtár típusainak ismerte, segédkönyvekből (szótár, lexikon, enciklopédia) információk keresése, a közművelődési könyvtár használatának lehetősége, hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár.
- *A legfontosabb, a könyvtárban található dokumentumfajták megnevezése, megkülönböztetése.*
- *Információk keresése lexikonokból, enciklopédiákból.*

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Informatikai eszközök használata		
Az informatika alapjai A számítástechnika története Elektronikus számítógépek története	Felkészülés kiselőadásra a számítógép történetéből	Ismerje az elektronikus számítógépek fejlődését. <i>Legyen ismerete a számítástechnika múltjáról, a jövőben betöltött szerepéről.</i>
A számítógép fő részeinek működése	A személyi számítógép fő részeinek és működése lényegének megértése; a billentyűzet és az egér gyakorlott kezelése, a lemez és más perifériák használata.	A tanuló legyen képes a számítógép legfontosabb perifériáit kezelni. <i>A számítógép perifériás egységeinek, funkcióinak megismerése</i>
Egészséges, ergonomiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet.	Ergonomiai szempontok megismerése a számítógépes munkakörnyezet kialakításában. A túlzott informatikai eszközhasználat (tévé, videó, számítógép) veszélyeinek megbeszélése.	Legyen képes néhány alapszerepet elvégzésére
Operációs rendszer használata Könyvtárszerkezet kialakítása a háttértárolón. Kiválasztott állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Biztonsági másolat	Egymásután és szórtan elhelyezkedő állományok kijelölése, azok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Egy ismert nevű állomány megkeresése adott háttértáron.	Tudjon tájékozódni a számítógép könyvtárstruktúrájában. <i>Tájékozódjon a mappaszerkezetben segítséggel</i>
Vírus fogalma, hatása. Víruskereső indítása és üzenetei. Vírusterjedés megakadályozása.	Vírusok fajtái, védekezés terjedésük ellen, vírusirtó futtatása, vírus irtása segítséggel.	Értse a vírusirtók használatának fontosságát

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Tömörítés fogalma, célja, egyszerű tömörítési módok. Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kiválasztott állományok kicsomagolása. Kiválasztott könyvtár tartalmának tömörítése. Multimédia oktatóprogramok, oktatási anyagok. <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Tömörített állományok létrehozása, tömörített állományok megtekintése kibontása. Informatikai eszközök és szoftverek etikus használata. Tantárgyi multimédia (hipermédia) oktatóprogramok kezelése.	
Fogalmak: Egészséges számítógép-használat; Írásvédett, rejtett, biztonsági másolat; Vírus, vírusirtó; Tömörítés, tömörítés kibontása, tömörített állomány <i>Nyomtató, pendrive</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, kémia, testnevelés és sport		
Alkalmazói ismeretek A szövegegységek. A karakter-, bekezdés- és oldalformázás fogalma Word program Műveletek vágólappal. Ábrák rajzolása, kész rajzok módosítása. Szöveges és rajzos dokumentumok tervezése, az elkészítés szokásos menete. Levél, újságoldal, kérdőív, feladatlap készítése. Multimédiás dokumentumok készítése Egyszerű bemutatók készítése, A Power Point program ismerkedés a program alapszolgáltatásaival Adatbázis kezelés <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Az alapvető szövegegységek kezelése, ismerete. Többféle formázást tartalmazó dokumentumok készítése. Dokumentumok bekezdés szintű formázása A vágólap használata (kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés). A dokumentum mentése és nyomtatása. Ábrák, képek beszúrása, formázása Az iskolai életben használatos dokumentumok készítése. Képek bevitele (szkennelés), digitális fényképek, videók készítése, használata Hangfelvételek készítése Prezentációkészítés (Power Point program használata) Diák beszúrása, formázása Szövegbevitel, képek, videók, hangok, diagram, táblázat beszúrása Tervezősablonok, színsémák, animációs sémák használata Információk keresése adatbázisokból Tematikus térképek keresése Adatok grafikus ábrázolása, grafikonokról adatok leolvasása	Képes legyen többféle formázást tartalmazó dokumentumot készíteni <i>Ismerjen néhány oldalformázási eljárást</i> Legyen képes egyszerű vágólap műveleteket végrehajtani. <i>Tudjon szövegrészeket kijelölni, törölni, másolni, áthelyezni</i> Tudjon tetszőleges dokumentumot készíteni. Legyen képes egyszerű kép és hang anyagokat készíteni Legyen képes egyszerű prezentáció elkészítésére <i>Tudjon egyszerű, néhány diából álló prezentációt készíteni segítséggel</i>
Fogalmak: Vágólap, kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés, szkennelés, sablon, színséma, animáció		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Dia, kivágás, másolás, beillesztés, törlés</i>		
Kapcsolódási pontok: erkölcsan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, rajz és vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret, biológia, kémia, fizika, földünk–környezetünk		
Problémamegoldás		
Feladatmegoldáshoz szükséges adatok összegyűjtése, a legmegfelelőbb eljárások kiválasztása	Adott feladat megoldáshoz algoritmus tervezése	
Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. <i>Algoritmusok leírása szöveggel, rajzzal – játékos</i> <i>Számítástechnikai környezet alkalmazásával.</i>	Szekvenciális és feltételes vezérlés, ciklusos programok értelmezése, kódolása, kipróbálása.	Készítsen (néhány utasításból álló) egyszerű algoritmusokat. <i>Legyen képes algoritmusok megjelenítésére játékos számítógépes környezetben.</i>
Algoritmusok kódolása a számítógép számára „érthető” egyszerű programozási nyelven. <i>Egyszerű algoritmus kódolása.</i> <i>A program fogalma.</i>	Grafikával, szöveggel kapcsolatos programok készítése.	<i>Ismerjen fel egy-egy algoritmikus jelölést.</i>
Véletlenek megismerése, a paraméterek módosításainak hatásai <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Eljárások paramétereinek megváltoztatása, a változások megfigyelése	
Robotika		
Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése Algoritmus készítése lépésekre bontással Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével Robotvezérlési alapfogalmak Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projekt munkák során	Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítás blokkprogramozás segítségével Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán Robotok vezérlése blokkprogramozással Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása A környezeti akadályokra reagáló robot programozása	Ismerje és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit. Adatokat gyűjtsön szenzorok segítségével Mozgásokat vezéreljen szimulált vagy valós környezetben.
Fogalmak: Eljárás, paraméter, szekvenciális, program		
Kapcsolódási pontok: erkölcsan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika		
Infokommunikáció		
Összetett keresések	Hasznos webhelyek keresése, letöltés, mentés	Legyen képes irányított keresésre, adatok letöltésére, mentésére <i>Legyen képes kulcsszavas keresésre</i>
A hagyományos médiumok elektronikus változatai	Digitális médiumok használata (digitális könyvtár, folyóirat, zene)	
E-mail fiók beállításai		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
<i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	E-mail fiók beállításainak megismerése, a felhasználó igényeinek megfelelő beállítása	
Fogalmak: Digitális könyvtár, folyóirat, informatikai biztonság, személyes adat, adatvédelem, <i>Kereső, kulcsszó,</i>		
Kapcsolódási pontok: erkölcsan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, életvitel és gyakorlat, biológia, kémia, fizika		
Könyvtárhasználat Dokumentumfajták megismerése, csoportosítása - könyv, sajtótermékek, audiovizuális ismerethordozók, formai, szerkezeti jellemzők. A számítógép könyvtár struktúrájának, mappaszerkezetének megismerése Kézikönyvek, források kiválasztása Bibliográfia készítése <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Dokumentumfajták csoportosítása adott és saját maga választotta szempont alapján. Információkeresés a számítógép segítségével. Adott feladathoz megfelelő forrás kiválasztása Bibliográfia készítése Word dokumentumban	Legyen képes a dokumentumfajták megnevezésére, megkülönböztetésére. Legyen képes információk keresésére a számítógépről.
Fogalmak: Kézi könyv, forrás, bibliográfia, hivatkozás, időszaki kiadvány		
Kapcsolódási pontok: erkölcsan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, földünk-környezetünk		

Továbbhaladás feltételei

- Ismerje az elektronikus számítógépek fejlődését.
- Legyen ismerete a számítástechnika múltjáról, a jövőben betöltött szerepéről.
- A tanuló legyen képes a számítógép legfontosabb perifériáit kezelni.
- A számítógép perifériás egységeinek, funkcióinak megismerése.
- Tudja használni a számítógép karbantartásához szükséges segédprogramok egyikét, vagy az operációs rendszer néhány szolgáltatását.
- Tudjon tájékozódni a számítógép könyvtárstruktúrájában.
- Küldjön és fogadjon elektronikus leveleket.
- Küldjön és fogadjon elektronikus leveleket. (segítséggel).
- Készítsen (néhány utasításból álló) egyszerű algoritmusokat.
- Legyen képes algoritmusok megjelenítésére játékos számítógépes környezetben.
- Ismerjen fel egy-egy algoritmikus jelölést.
- Képes legyen többféle formázást tartalmazó dokumentumot készíteni.
- Tudjon egyszerű prezentációt készíteni (segítséggel).
- Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz. Tudjon információt keresni a segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia). Tudja, hogy az iskolai könyvtáron kívül használhatja a közművelődési könyvtárat is. Tudja, hogy hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár.
- Legyen képes a legfontosabb, a könyvtárban található dokumentumfajták megnevezésére, megkülönböztetésére.
- Legyen képes információk keresésére lexikonokból, enciklopédiákból.
- Legyen képes egyszerű szöveges és rajzos dokumentumok készítésére, formázására.
- Tudjon információkat keresni, továbbítani az interneten.
- Legyen tisztában a biztonságos és etikus internethasználat követelményeivel (segítséggel).
- Legyen képes egyszerű prezentáció készítésére (segítséggel).

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai és feladatai

- Az informatikatörténet magyar vonatkozásai.
- A számítógép fontosabb alkalmazási területeinek ismerete és jelentősége a mai társadalomban.
- Néhány egyszerű parancs bevitelére funkcióhoz kapcsolódóan.
- Készségfejlesztő és oktató programokat futtatása.
- Algoritmus-szerkezetek (elágazás, ciklus) ismerete.
- Néhány lépéses algoritmusok alkotása.
- Minta alapján dokumentum készítése.
- Egyszerű, ismétlődéseket, elágazásokat tartalmazó algoritmusok értelmezése.
- Adatokat táblázatos formába rendezése.
- Kész programba adatok beírása, eredmények értelmezése.
- A tárgyszó, illetve szakjelzet fogalmak tisztázása.
- Szakjelzet alapján, a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresése.
- Egyszerű keresési feladatokat megoldása a tárgyi katalógus felhasználásával, segítséggel.
- Tanuláshoz többféle könyvtári dokumentum használata.

Éves óraszám: 36

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Az informatikai eszközök használata A számítógépek története, Neumann-elv. Az informatikatörténet magyar vonatkozásai Magyar tudósok szerepe az informatikai kultúra fejlődésében. A számítógépek alkalmazási területei a társadalomban.	A számítástechnika történetére vonatkozó adatok gyűjtése, rendszerezése; <i>Gyűjtőmunka</i> Tájékozódás a mai hardvereszközök világában; adatok gyűjtése a számítógép és a robotok alkalmazási területeiről, tanári irányítással, az informatika tárgyú ismeretterjesztő könyveket, folyóiratokat, CD-eket vagy az Internetet forrásként használva.	Ismerje az informatikatörténet magyar vonatkozásait. A tanuló ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban.
Operációs rendszerek Operációs rendszer alapműködésének, alapvető parancsoknak a megismerése, futtatás, keresés, másolás. A számítógépes információ tartalma, adat és jel közötti összefüggések <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Információs játékok futtatása. Adott file-ok keresése, másolása.	Legyen képes néhány egyszerű parancs bevitelére funkcióhoz kapcsolódóan. <i>Segítséggel tudjon készségfejlesztő és oktató programokat futtatni.</i>
Fogalmak: Adat, jel, felbontás, nyomtató beállítások		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, kémia, testnevelés és sport		

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Alkalmazói rendszerek, probléma megoldás Prezentáció tervezésének további lehetőségei Power Point program Ismerkedés alternatív prezentáció készítő programmal Prezi program Algoritmusok és adatok Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. Algoritmusok kódolása a számítógép számára „érthető” egyszerű programozási nyelven. A lépésenkénti finomítás elve. Gyakori problémák algoritmusai: nagyság szerinti rendezés, elemek keresése szempontok alapján, tantárgyi átlag, osztályátlag. Algoritmus kipróbálása kész programokban. Elemi és összetett adatok, egész és valós számok. Adatok sorozata. Táblázat készítése Excel program használata	Prezentáció tervezése, készítése Felkészülés a prezentálásra A diavetítés beállításai, jegyzet készítése Prezentáció készítése Prezi programmal, a program használatának összehasonlítása a Power Pointtal Szekvenciális és feltételes vezérlés, számlálós és feltételes ciklusos programok értelmezése, kódolása, kipróbálása. Eljárások használata. Egyszerű logikai és matematikai feladatok megoldása. Tantárgyi, tanulmányi átlagszámítás. Különböző számtípusú adatok (egész-, valós-), elemi és összetett adatok használata. Az iskolai és a családi élettel kapcsolatos táblázatok készítése. Adatok táblázatba rendezése, a táblázat formázása (a Word programban megismert beállítások, szegélyek beállításai) Cellaformázás lehetőségei Egyszerű számítások elvégzése függvényekkel (összeg, különbség, átlag, ha függvény) A feladatnak megfelelő függvény kiválasztása Grafikonkészítés Különböző tantárgyakhoz kapcsolódó (matematika, fizika, kémia, földrajz, gazdasági ismeretek) táblázatok megismerése, egyszerű tantárgyi feladatok megoldása táblázatkezelővel. Kész táblázatból és diagramból az adatok között meglévő összefüggések kiolvasása; táblázatok összetartozó adatainak, egyszerű összefüggéseinek felismerése.	Legyen képes Prezentáció készítésére és előadására választott programmal <i>Tudjon egyszerű prezentációt készíteni, alapfunkciókkal formázni</i> A tanuló ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus). Tudjon néhány lépéses algoritmusokat alkotni. Minta alapján tudjon dokumentumot készíteni. Legyen képes értelmezni egyszerű, ismétlődéseket, elágazásokat tartalmazó algoritmusokat Tudjon adatokat táblázatos formában megjeleníteni, egyszerű függvényeket alkalmazni <i>Tudjon adatokat táblázatokban megjeleníteni, leolvasni</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Keresés meglévő adatbázisban <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i> Robotika Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése Algoritmus készítése lépésekre bontással Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével Robotvezérlési alapfogalmak Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során	Az adatbázis-kezelés élményszerű kipróbálása; adatok gyűjtése, feldolgozása (házi, iskolai könyvtár; címlista nyilvántartása); keresés tantárgyi oktatóprogramok adatbázisaiban. A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása A robot szenzorokkal gyűjtött adatainak rögzítése, feldolgozása egy akadálypályán; a viselkedés módosítása a gyűjtött adatoknak megfelelően	Ismerje és magabiztosan használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit. Adatokat gyűjtsön szenzorok segítségével Mozgásokat vezéreljen szimulált vagy valós környezetben.
Fogalmak: Excel, cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet, adatbevitel, mozgatás, másolás, törlés, diagram, munkalap, képlet, függvény, hivatkozás <i>Cella, sor, oszlop, adatbevitel</i>		
Kapcsolódási pontok: erkölcstan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, rajz és vizuális kultúra, mozgókép-kultúra és médiaismeret, biológia, kémia, fizika, földünk–környezetünk		
Infokommunikáció Nyomtatásra és webes publikálásra alkalmas dokumentumok készítése KompoZer program használata <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	Egyszerű weboldal készítése Weblap szerkesztő program alapszintű használata	
Fogalmak: Weblap, link		
Kapcsolódási pontok: erkölcstan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, életvitel és gyakorlat, biológia, kémia, fizika		
Könyvtárhasználat Tárgyi katalógusok: szakkatalógus, tárgyszó katalógus.	Források keresése szaktárgyi feladatokhoz tárgyi katalógusok segítségével. <i>Dokumentumválasztás Szakkatalógus böngészése</i> A keresett téma kifejezése tárgyszóval, illetve szakjelzettel. (A	Tudja, hogy a tárgyszó, illetve szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki. Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni. Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával. <i>Használjon tanuláshoz többféle könyvtári dokumentumot.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenység	Optimális szint
Könyvtári szolgáltatások ismerete (könyvtártípusok, elektronikus könyvtár lehetőségei) <i>Képességeinek megfelelő szintű tartalmakkal.</i>	keresés lépéseinek felismerése és gyakorlása.) A könyvtár dokumentumainak vagy az Internetnek a felhasználásával egyszerű informatikai téma feldolgozása, pontos megfogalmazása, problémafelvetés, forrásválasztás és – feldolgozás segítségével, beszámoló készítése, hivatkozás forrásra.	<i>Ismerje a lakóhelyi (vagy legközelebbi) könyvtárat. Legyen képes a könyvtárban adott témában segítséggel keresni, betűrendes katalógust használni.</i>
Fogalmak: szakkatalógus		
Kapcsolódási pontok: erkölcsan, történelem és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, földünk–környezetünk		

A továbbhaladás feltételei

- Ismerje az informatikatörténet magyar vonatkozásait.
- A tanuló ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban.
- *Legyen képes néhány egyszerű parancs bevitelére funkcióhoz kapcsoltn.*
- *Segítséggel tudjon készségfejlesztő és oktató programokat futtatni.*
- A tanuló ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus). Tudjon néhány lépéses algoritmusokat alkotni. Minta alapján tudjon dokumentumot készíteni.
- *Legyen képes értelmezni egyszerű, ismétlődéseket, elágazásokat, tartalmazó algoritmusokat.*
- Tudjon adatokat táblázatos formában. rögzíteni, értelmezni, alapfüggvényeket használni.
- *Tudjon kész programba adatokat beírni, eredményeket értelmezni.*
- Tudja, hogy a tárgyszó, illetve szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki.
- Tudjon a szakjelzet alapján, a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni.
- Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával.
- Használjon tanuláshoz többféle könyvtári dokumentumot.
- Legyen képes szöveges és rajzos dokumentumok készítésére, formázására.
- *Tudjon szöveges dokumentumokat készíteni, formázni.*
- Tudjon információkat keresni, továbbítani az interneten *(egyre kevesebb segítséggel).*
- Legyen tisztában a biztonságos és etikus internethasználat követelményeivel.
- Legyen képes egyszerű prezentáció készítésére választott programmal.
- Tudjon táblázatokba adatokat rendezni, egyszerű számításokat végezni.

TESTNEVELÉS ÉS EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

(1-8. ÉVFOLYAM)

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei a tantárgy keretein belül**Kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)**

- Megfelelő szókincs.
- A tanulást segítő képességek fejlesztése a nagymozgások által.
- Az érzékelés, észlelés, figyelem fejlesztése, a téri tájékozódás segítése mozgásos tevékenységeken keresztül.
- A testtudat, a testséma, valamint az irányok gyakorlásán keresztül az olvasást-, írást segítő háttérképességek fejlesztése.
- A szóbeli utasítások megértése, lényeg kiemelése.
- A finommotorika és a kéz izomzatának fejlesztése.
- Szóbeli érvelés fejlesztése, a helyzetnek megfelelő, etikus és meggyőző szóhasználattal a csapatjátékok során.
- A sportágak, játékok idegen nyelvű kulcsszavainak az ismerete, pontos használata.

Matematikai, gondolkodási kompetencia

- A gondolkodás, problémamegoldás fejlesztése a csapatjátékokon keresztül.

Természettudományos és technikai kompetencia

- Állatok mozgásának utánzása.
- Egészséges életmódra nevelés.
- A térképek (turista, tájfutó) tudás szintű használata, tájékozódás térben, időben, a különböző természetben űzött tevékenységek során.

Digitális kompetencia

- Információk használata a sporttörténet, példakép, versenyszabályok során.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- Az együttműködés, a segítségnyújtás, a szociális érzékenység fejlesztése a csapatjátékok során.
- Rendelkezzen a saját fizikai és szellemi egészségére vonatkozó ismeretekkel.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetencia

- Helyzetfelismerés, rugalmas gondolkodás, a kínálkozó lehetőségek megragadása a különböző játékokon keresztül.

A kreativitás, a kreatív alkotás, az önkifejezés és a kulturális tudatosság kompetenciái

- Az esztétikai érzék alakítása a harmonikus mozgáson keresztül.
- Rítmusérzék fejlesztése gimnasztikai gyakorlatok, a tánc, és aerobics során.

A tanulás kompetenciái

- A hatékony, önálló tanulás képességeinek folyamatos fejlesztése.
- A tanulás tervezése, az idővel történő hatékony gazdálkodás gyakoroltatása.
- Saját tanulási stratégia kialakítása, az eredmények értékelése.
- Önálló feladatvégzés képességének erősítése.
- A mozgás örömeinek életre szóló kialakítása az órákon keresztül.

A sajátos nevelési igényű tanulóakra ugyanezek a kulcskompetenciák vonatkoznak, az ezeket segítő lehetőségek (módszerek, eszközök, elsajátítás feltételei) a bevezetőben olvashatók

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai az 1-4. évfolyamon

- Zökkenőmentes átmenet biztosítása az óvoda és az iskola között.
- Az egészséget kiemelt helyen kezelő, rendszeres fizikai aktivitást igénylő személyiségek fejlesztése.
- A testi fejlődés, érés támogatása.
- A tanulási képességek fejlesztése mozgásos tevékenységeken keresztül.
- A tanulási képességek fejlesztése mozgásos tevékenységeken keresztül az integrált tanulók esetében kiemelt jelentőségű.
- A tanulók izomérzékelésének, ritmus- és reakcióképességének, térbeli tájékozódó képességének fejlesztése.
- Kulturált mozgású, társaik teljesítményét is megbecsülő diákok képzése, kollektív tevékenység megszerettetése.
- Életmódba beépülő testmozgás igényének kialakítása.
- A helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag alkalmazása és végrehajtása.
- Alapvető mozgáskészségek kialakítása.
- A különféle mozgások (futás, ugrások, dobások) alaptechnikájának, támasz- és függéshelyzetek elsajátíttatása.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Kondicionális és koordinációs képességek, a mozgásos cselekvésbiztonság fejlesztése.
- A mozgásos játék, versengés örömeinek megtapasztaltatása.
- Sportági mozgáskészség gazdagítása legalább két sportági rendszer élményszintű ismerete.
- Sokoldalú mozgástapasztalat, és jól alkalmazható mozgáskészség-készlet kialakítása.
- Az úszás elsajátítása.
- Tanulási, játék- és sportélmények nyújtása.
- Értékes személyiségvonások fejlesztése (félelem leküzdése, szabályok betartása, összpontosítás, céltartás, nehézségek leküzdése, empátia, kudarcátűrés, természet szeretete, környezetkímélő magatartás).
- Egész életen át tartó tanulás fizikai és szellemi megalapozása.
- Tanulói felelősség kialakítása saját testi fejlődés érdekében.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok**A mozgásszervi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok**

A műveltségi terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnózisától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően, a pedagógiai és egészségügyi rehabilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg. A mozgásszervi és a pedagógiai rehabilitáció, valamint a testnevelés és sport fejlesztő mozgásprogramjai speciális eljárásainak együttese eredményezi a mozgáskorlátozott tanulók sajátos testkulturális nevelését, a testnevelés és sport műveltségterület tartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelés óra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A testnevelés és sport műveltségi terület keretében szervezett testnevelés tantárgyi órán a tanuló a szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team (orvos, gyógypedagógus, pedagógus) véleménye alapján vesz részt. A testnevelési órán való részvétel lehet teljes, részleges, a felmentés lehet teljes és átmeneti. Mozaikkorlátozottság esetében a testnevelés tantárgyi óra helyett/mellett biztosítani kell a mozgásnevelési foglalkozásokat. A testnevelés órán való foglalkoztatás a fogyatékos típusának megfelelő gyógypedagógus (szomatopedagógus, konduktor) javaslatai és iránymutatásai szerint, szükség esetén részvételével történik.

Az iskolai tevékenységek között a mozgásos- és testnevelési játékok, foglalkozások jelentik a legtöbb specifikumot, leginkább igénylik a sajátos megsegítést. A feladatok megoldása közös erőfeszítéssel, csapatmunkában, szakmai segítséggel valósítható meg. Nagyon fontos annak ismerete, hogy adott gyermeknél mi az a mozgás, tevékenység, amelyik káros az ő számára. A szakember (szomatopedagógus, konduktor) feladata, hogy az érintett gyermekre vonatkozóan a szükséges információkat megadja a pedagógusnak.

A mozgáskorlátozott gyermek lehetőség szerint részt vesz a foglalkozáson, a pedagógus ismeri az adott gyermek problémáit, a káros mozgásformákat, a kiinduló testhelyzetek és a végrehajtás módosításait, a terhelhetőséget, a

differentiálás lépéseit, az egyéni bánásmód feladatait. Komolyabb probléma esetén a szomatopedagógus/konduktor segíti az érintett gyermek mozgását a testnevelési foglalkozáson.

A testnevelés és sport műveltségterületén több elem módosul a mozgáskorlátozottság figyelembevételével.

Ki kell emelni a korrekciós és gyógyászati segédeszközök alkalmazását, a gyógytorna passzív és aktív eljárásait, a testnevelés mozgásanyagának (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok) sérülés specifikusan adaptált formáit, az adaptált sportfoglalkozásokat, a mindennapos tevékenységek végzésére való mozgásos felkészítést és az adaptív eszközök használatának megtanítását.

Fontos feladatok:

- A károsodott mozgási és tartási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja.
- A mozgásszervrendszer optimális működőképességének biztosítása.
- Az állapotromlás, másodlagos károsodások megelőzése.
- A motoros képességek fejlesztése, fizikai kondíció növelése, egészséges életre nevelés, mozgásigény, mozgástudat kialakítása.
- A reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre elő- és felkészítés.
- Tehetséggondozás különböző adaptált sportfoglalkozásokon keresztül.

Amennyiben az iskolában több mozgáskorlátozott gyermeket integrálnak, lehetőséget kell biztosítani csoportos mozgásnevelésre, a mozgáskorlátozottak speciális mozgásrehabilitációjára.

Lényeges, hogy a mozgásos foglalkozások biztosítsanak sikerélményt, hogy a továbbiakra is motiváló hatásúak legyenek.

A látási fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Vak tanulók esetében is kiemelt cél a rendszeres fizikai aktivitás. A műveltségi terület biztosítja az intenzív mozgás- és tájékozódásfejlesztést, a mozgásbiztonság kialakítását. A tartáshibák megelőzésére, korrigálására beépíthető a gyógytestnevelés tananyaga.

Lényeges, hogy a tanuló ismerkedjen meg a látássérültek sportolási lehetőségeivel (csörgőlabda, úszás stb.).

Gyengénlátó és a látásukat praktikusán használó aliglátó tanulók esetében az állapotuknak megfelelő speciális mozgásnevelésben vesznek részt.

A rendszeres fizikai aktivitás kiemelt cél. A fejlesztési feladatok közül tartalmazzák a nem ellenjavalltatkat, valamint a diagnózis ismeretében ajánlott speciális tartalmakat, beépítve a gyógytestnevelési eljárásokat.

A speciális tartalmak kialakításánál figyelemmel kell lenni:

- A mozgásbiztonság kialakítására, a mozgás-látás koordinációjának fejlesztésére, a tájékozódó képesség fejlesztésére.
- A helyes testtartást segítő gyakorlatokra és a meglévő mozgásszervi betegségek korrekciós gyakorlataira.

A követelmények meghatározása mindig a gyermek egyéni állapotától függ, a látásteljesítmény, a szembetegség kihatásai és a társuló mozgásszervi betegség figyelembevételével.

Meg kell ismertetni a gyengénlátó, aliglátó tanulókat a látássérültek sportolási lehetőségeivel és biztosítani kell az abban való részvételt (pl. atlétika, csörgőlabda, úszás).

Ezen tanulók is úgy tanulják meg leghamarabb a játékokat, ha hagyják őket önállóan cselekedni. A játékok szabályairól való tájékoztató mellé azonban érdemes a tárgyak használatáról is elmondani a legfontosabbat.

A játék menetének és szabályainak adaptálásával a gyengénlátó/aliglátó gyerekek is bekapcsolódhatnak.

A mozgásos játékok csak a jól ismert térben biztonságos a gyengénlátó tanulók számára, de párban futva lecsökken a veszélyhelyzet.

Szökdelések, ugrások, futások akadálymentes környezetben történjenek, illetve az akadályok megismertetése után, lassú tempóban.

Magassághoz szoktatás csak lassabb ütemben, fokozott felügyelet mellett lehetséges.

Alkalmas a testnevelés óra a mozgás-látás koordinációjának fejlesztésére, a helyes testtartást segítő gyakorlatok

A követelmények meghatározása mindig a gyermek egyéni állapotától függ, a látásteljesítmény, a szembetegség kihatásai és a társuló mozgásszervi betegségek figyelembevételével.

A hallássérült (siket, nagyothalló és cochleáris implantáción átesett) tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A mozgás speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, testi fejlődési rendellenességeket, térbeli orientációs zavarokat. A tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai

felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, fizikai kondíció növelése, egészséges életre nevelés, mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése. Az instrukciók pontos megértésében fontos szerepe van a vizuális csatornáknak, a tanítás, tanulás során igyekszünk ezt támogatni. Fontos esetükben az új fogalmak, szabályok instrukciók előzetes magyarázata.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében gyakori a helytelen testtartás, mozgásos ügyetlenség, a diszharmonikus, az inkoordinált mozgás. A tanulók egy részénél mozgásfogyatékoság nehezíti a cselekvéses tanulást, aktív mozgástevékenységet. Mindezek szükségessé teszik, hogy az általános testnevelés körét kibővítve, a szomatopedagógia eszközrendszere segít eljuttatni a tanulókat a rendszeres testedzés, a mozgásos játéktevékenység öröméhez, a mozgásbiztonsághoz. A pedagógus figyelembe veszi az esetleges szindrómák okozta eltéréseket, melyek indikálhatják a tanuló egyes tananyagrészt alóli mentesítését. A műveltségi terület kiemelt feladata, hogy erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkézséget és bátorítsa a gyermeket a mozgásos feladatok elvégzésére. Lényeges, hogy a mozgás által megtanítsa a mozgásos játékokban való együttműködést, szabálytartást, valamint a játék örömeit.

A feladatok tegyék lehetővé a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében. Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása.

A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyszavak felfogása, használata, a téri biztonság erősítése hangsúlyos feladat.

E műveltségi terület lehetőséget ad a figyelem tartósságának növelésére és a felelős magatartás megtapasztalására, valamint egy egészséges versenyszellem (motiváció) kialakítására.

A terület kiváló lehetőséget biztosít az önismereti képesség és az önállóság fejlesztésére.

Ha a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sérülés súlyosbodását állapítja meg - a szakértői vélemény figyelembevételével - az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési és tantárgyi terv alapján történik a tanuló fejlesztése.

A beszéd-fogyatékos tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A testnevelés és sport kiemelt szerepet kap a rehabilitációs célú feladatok megvalósításában is.

Hangsúlyos az elemi mozgások megtanítása és gyakoroltatása, a sokoldalú mozgásos tapasztalatszerzés.

A testtudat, testséma, lateralitás megerősítése, térbeli irányok és viszonyfogalmak alkalmazása.

Lényeges a mozgás-összerendezettség javítása.

A fejlesztés feladatainak megvalósítása során be kell építeni a szenzoros integrációs program és terápia alkalmazását. Javasolt a beszéd – mozgás – ritmus összerendezése. A fejlesztés figyelembe veszi az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat. Az instrukciók pontos megértésében fontos szerepe van a vizuális csatornáknak, a tanítás, tanulás során igyekezzünk ezt támogatni.

Lényeges a helyes légzés megtanítása, és légző gyakorlatok segítségével a tudatos lazítás előkészítése.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

A tanítás-tanulás folyamatában érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat; indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés adható.

Ha bármely területen tehetségesnek bizonyul a tanuló, fontos tehetségének gondozása, támogatva ezzel a pályaorientáció folyamatát is.

A Testnevelés és sport műveltségi terület feladatainak megvalósítása során szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása és/vagy gyógyújszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is javasolt. Fejlesztési feladatai közé tartozik továbbá a testséma biztonságának kialakítása, a mozgáskoordináció fejlesztése, az önszervezési képesség, az önkontroll, illetve az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésének elvei, fejlesztési feladatok

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése.

Az érintett tanulók mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, (valószínűsíthető egy gyengébb mozgáskoordinációs készség), ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. A szenzoros ingerekre adott válasz lehet szokatlan, tornatermi, uszodai zajok, fények és szagok túlterhelhetik a tanulót, ezért támogatása kiemelten fontos. A csapatsportokban, csapatjátékokban a nehezített társas megértést figyelembe véve, segíteni, biztatni kell az érintett tanulót. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedési feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására. Hangsúlyos az egyszerű instrukcióadás, érdemes vizuális támpontokra támaszkodni. A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállással.

A testi egészség megővése, az erőnlét, az állóképesség és az ügyesség egyénre szabott fejlesztése mellett a fontos feladatok a testséma ismeretének kialakítása, a testmozgások célszerű összehangolásának tanítása különféle terekben, a különböző társas helyzetekben való megfelelő mozgásformák kialakítása.

Ha szükséges, tanítsuk meg, hogy a gyermek saját ellenőrzése alatt tudja tartani a mozgásos sztereotípiáit.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Célunk, hogy gyerekek motoros képességeit, kondicionális és koordinációs képességeit minél hatékonyabban fejlesszük, hogy azok a versenysportági készségek kialakulását segítsék, eredményezzék. Lehetőséget biztosítunk a rendszeresen versenyző diákok számára sportáguknak gyakorlására, segítjük a még nem versenyző tanulóinkat a számukra megfelelő sportág kiválasztására. A minél körültekintőbb választás elősegítése érdekében extrém sportok megismertetését, kipróbálását, lehetőség szerinti gyakorlását is biztosítjuk diákjaink számára.

Pozitív megerősítéssel, támogató magatartással elősegítjük személyiségük fejlődését, melyek a siker és kudarc, a győzelem és vereség feldolgozásához, a sportszerű magatartás kialakulásához vezet.

A csapatjátékokon keresztül kifejlődhetnek azok a szociális és emocionális képességek, melyek a kapcsolatrendszer, az alkalmazkodás, a csapathoz tartozás érzését megerősítik bennük.

A morális értékek, a fair play, a fizikai teljesítmények igényének kialakítását, példaképek választásán, a világ élvonalába tartozó versenyzők elismert teljesítményein keresztül tudjuk megvalósítani.

Fejlesztési követelmények

- Az egészséges testi fejlődés segítése.
- A keringési, légzési és mozgásrendszerek életkornak megfelelő fejlődése.
- Tartási rendellenességek kialakulásának testmozgással történő megelőzése, alakuljon ki a helyes testtartás automatizálása.
- Váljanak ellenállóvá a megbetegedésekkel szemben.

Mozgáskultúra fejlesztése

- Tudjanak gyorsan, kitartóan, iramukat a távhoz és terephez igazítva futni, eközben akadályokat leküzdeni.
- Alapvető készségkészletük gazdagításaként sajátítsanak el különféle ugrás, dobás, torna jellegű technikákat.
- Ismerjenek atlétikai technikákat, egyszerű tornaelemeket.
- *Legyenek képesek mozgásminták utánzására, elsajátítására.*
- *Motorikus képességek fejlesztése.*
- Vegyenek részt életkoruknak megfelelő sportjátékokban.
- Ismerjenek 4-5 sportjátékot.
- *Fejlődjön a gyors, pontos mozgásos reagálás képessége.*
- Kondicionális és koordinációs képességszintjük, mozgásos cselekvési biztonságuk fejlődjön.
- Fejlődjenek erőben, állóképességben, gyorsasági erőben.
- *Fejlődjön téri tájékozódási képességük.*
- Legyenek képesek összerendezett mozgásra.

- *A harmonikus mozgás kialakítása.*
- *A tanult játékok szabályait ismerjék és alkalmazzák.*
- *Legyenek képesek társaikkal együttműködni, fejlődjön toleranciájuk.*
- *Ismerjenek rekreációs, egész életen át üzhető sportokat.*

A mozgásigény fenntartásának követelményei

- Alakuljon ki igényük az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránt.
- Nyújtson számukra örömet az új feladatok és játékok elsajátítása, a versengés és a sportolás.

Kapcsolatok más műveltségterületekkel

(komplexitás, műveltségi területek közötti integráció)

Magyar nyelv és irodalom

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése, jelentős a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációs alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének értékelése, a játékszituációk, illetve játékeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség.

Speciális mozgásos tevékenységeken keresztül a diszlexiára, diszgráfiára veszélyeztetett tanulók mozgáskoordinációjának és tanulási képességeinek fejlesztése valósítható meg. A nagymozgások hangsúlyosan segítik az íráshoz szükséges finommotorika kialakulását, fejlődését. A szóbeliség a közlések a korosztálynak megfelelő utasítások, fogalmak megértése elengedhetetlenül szükséges a feladatok jó és biztonságos végrehajtásához.

Matematika

A kezdeményezőkézség, a problémamegoldás fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már korai szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai versenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók, mely segíti a matematikai gondolkodás fejlődését is. Az érzékelés, észlelés, figyelem, a logika fejlesztése, a téri tájékozódás segítése mozgásos tevékenységeken, a térbeli alakzatokon keresztül valósul meg.

Történelem és állampolgári ismeretek

Társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, önreflexió, kooperatív munka értékeinek megismertetését a különböző sportjátékokon keresztül valósítjuk meg. A keleti kultúrák filozófiájával, mozgáskultúrájával, a különböző küzdő sportok oktatása során ismerkedhetnek meg a tanulók.

Természettudomány és földrajz

A foglalkozások során tanulmányozott állatok mozgásának utánzása segíti a tanultak rögzítését. A mozgásos tevékenység során tapasztalatokat szereznek a tanulók testük, életműködéseik, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusaival kapcsolatban. Fejlődik a helymeghatározásuk, tájékozódási alapismereteik. A különböző szabadban végzett mozgások segítik az évszakokkal kapcsolatos, míg az úszás során a vízzel kapcsolatos ismeretek mélyítését.

Az izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, az emberi szervezet működése szükséges a testnevelés oktatásához. E területek tudása elősegíti az egyensúly, az izomérzékelés megértését, megérzését. Az energianyerés folyamata, zsírok, szénhidrogének jelentőségének ismerete az atlétikai jellegű sportok oktatása közben kerül előtérbe.

Szabadesés, gravitáció, forgómozgás, forgatónyomaték megértése a torna, valamint a gimnasztika révén kerülnek testközelbe, így könnyebb megérteni az adott folyamatokat. A mozgások, ütközések, erő, energia fizikai tapasztalása a labdajátékokon keresztül valósulhat meg.

Időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat, megismerése elengedhetetlenül szükséges a hétköznapi életben. Az alternatív környezetben űzhető sportokon keresztül, ezek könnyen elsajátíthatók.

Művészetek

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. A megismerő és befogadó képesség fejlődik a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, a látványok megfigyelésével, azok leírásával.

Ritmuserzők fejlesztése gimnasztikai gyakorlatok során valósul meg. Magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok során a ritmikai ismeretek gyarapodnak, fejlődnek.

A finommotorika és a kéz izomzatának fejlesztése a nagymozgások, a szem-kéz koordináció fejlesztésén keresztül valósul meg. A különböző sporteszközök használata során tapasztalatokat szereznek a tanulók az anyagokkal és alakításukkal kapcsolatban.

Az egészséges életmódra nevelés áthatja az egész tantárgyat, kezdve a rendszeres mozgás megszerettetésével, egészen a tisztálkodásig.

Tárgy és környezetkultúra, valamint a vizuális kommunikáció fejlesztését a speciális játékok segítségével formáljuk.

Digitális kultúra

Adatok és hírek gyűjtése, olvasása az interneten keresztül, napra kész információk sporteseményekről és személyekről igen fontos a testnevelés elméleti oktatása során. A táblázatokat, grafikonokat a mérések, a versenyek, a magyarázatok során tudják használni.

Technológia

A testnevelés egyik nagyon fontos célja a testi és lelki harmónia elérése. Ennek elérését minden mozgásforma elősegíti, támogatja. A higiénia, testápolás elsajátítása a váltóruha a jól felszerelt öltözők segítségével, megvalósul.

Etika/hit-erkölcstan

A testnevelés személyiségfejlesztő hatásai közé tartozik a siker, kudarc feldolgozása, mások tisztelete játéksituációban, a fair play mindenek felettiése, az együttműködés keresése.

1. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása.
- Kiemelten fontos időszak a motoros képességek és készségek fejlesztésében.
- A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés fejlesztése.
- Az egészséges testi fejlődés megalapozása, a mozgásigény kialakítása, az egészséges életmódra való felkészítés.
- Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése.
- A helyes testtartás kialakítása és fenntartását segítő mozgásanyag elsajátíttatása.
- Koordinációs képességek fejlesztése (*kiemelten fontos*).
- A legszokványosabb testhelyzetek, kar- és lábtartások, alapformák, és az ezekre vonatkozó utasítások megértése.
- *Kiegészítő terápiás mozgások megtanulása.*
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben.
- Szabályok ismerete és betartása.
- Az öltöző és a gyakorlóhely rendjének kialakítása, megszokása.
- A balesetmentes testgyakorlás szabályainak megtanulása.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció Sorakozás vonalban tornaszer előtt, <i>segédvonalnál</i> Testfordulatok helyben, <i>ugrással</i> Szétszórt alakzat felvétele Szokványos testhelyzetek, kartartások, alapformák elsajátítása és alkalmazása, <i>bemutatott minta alapján, segítségnyújtással</i> Ritmikus feladatok zenére, énekre <i>Egyéni képességei alapján.</i> A tanulási képességek javítását szolgáló gyakorlatok <i>Hangsúlyos, az egyéni szükségletek szerint.</i> Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok. <i>Hangsúlyos</i> A biológiai helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása.	Szétszórt alakzatból a tornasorbeli hely megtalálása 90-180 fokos testfordulat végzése vezényszóra Gimnasztikai gyakorlatok végzése önállóan és párban, egyszerű kéziszerekkel (labda, babzsák, karika, ugrókötel, tornabot stb.) A szem, kéz és lábak koordinációját elősegítő speciális gyakorlatok végeztetése Az ellenoldali végtagok keresztezett mozgásának kialakítása speciális gyakorlatokkal A testséma, a testtudat kialakulását segítő feladatok végzése	Legyen képes az öltöző és a gyakorlóhely rendjének kialakítására, megtartására Tartsa be a biztonsági szabályokat Legyen képes a tanult sorakozási formákat, alakzatokat alkalmazni Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. <i>Vegyen részt és kapcsolódjon be lehetőség szerint minél több feladatba, játékba.</i> Irányok, a testrészek megnevezése. <i>Egyéni képességei szerint.</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása.		
Gyógytestnevelés: a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlati elemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek elősegítik izomzatuk erősítését és nyújtását.		
Fogalmak: sor, sorakozó, oszlop, jobbra, balra, terpeszállás, zártállás, lendítés, magastartás, oldalsó-, mellő középtartás, hajlítás, fordítás, <i>zártállás, lendítés, magastartás, hajlítás, fordítás, sor, sorakozó, oszlop, jobbra, balra, terpeszállás</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Kúszások és mászások		
Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használatával előre, hátra, oldalra.	Kúszás, mászás <i>talajon</i> , akadály alatt, között, padon, rézsútos padon	Mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtsa végre a keresztező mozgásokat.
Törzsizom erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával.	Átbújások terpesz alatt, pad alatt, akadályok alatt.	<i>A feladatokat képességeihez mérten hajtsa végre</i>
Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése.	Pókjárás, rákjárás, medvejárás, fókakúszás <i>sima talajon</i> , akadálypályán, padon	
<i>Hangsúlyos</i>		
Gyógytestnevelés: a kúszás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják.		
Fogalmak: utánzás, utánzó mozgás, medvejárás, pókjárás, rákjárás, fókakúszás, <i>utánzás, pókjárás, rákjárás</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Járások, futások, szökdelések, ugrások		
Járás ütemtartással, <i>tapsra, mondókára, énekre</i>	Utánzójárások, mozgások. Irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; játékos formában	Legyen képes gyors indulásokra különféle testhelyzetből, iram és irányváltásokra
Járások és futások kötetlenül, és alakzatban, az ütközések elkerülésével; megindulásokkal és megállásokkal;	Egyszerű, 2-4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Feladatvégzés közben akadályok leküzdése, <i>variált testhelyzetben, kar- és lábtartással</i>	Kerülje el az ütközéseket futásfeladatokban, és fogójátékokban
Szökdelések, ugrások	Szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések.	Legyen képes mozgásában megkülönböztetni a magasba és távolba történő ugrást
Gyógytestnevelés: a járás és futásgyakorlatok végrehajtásával fejlődik a tanulók állóképessége. Az ugrások és szökdelések elősegítik a keringési rendszer és mozgásműveltség fejlesztését.		
Fogalmak: járás, szökdelés egy lábon, páros lábon, guggolás, futás, a különböző utánzójárás elnevezései (törpe-, óriás, sánta róka...) lábujjhegyen-, sarkon-, talpélenjárás, <i>járas, szökdelés egy lábon, páros lábon, guggolás, futás, törpe-, óriásjárás, lábujjhegyen-, sarkon-,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok		
Utánzómozgások talajon, egyenes és rézsútos padon	Kutyafutás, pókjárás, sánta róka stb.	
Haladás bordásfalon	Kapaszkodás, lépegetés vízszintes és függőleges irányban a bordásfalon	
Függés rúdon, kötélén		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Egyensúlygyakorlatok <i>Egyensúlygyakorlatok</i>	Függés és lengés gyakorlatok bordásfalon, játszótéri eszközökön. Járások vonalon, zsinór mellett és zsinóron Haladás pad ülőlapján és gerendáján, vízszintes és rézsútos padon, előre, hátra és oldalra különböző test, kar és lábtartással Egyensúlyfejlesztés különböző szerekkel (billenő rácshinta, egyensúlydeszka hengerrel, egyensúlyozó tölcser, ugráló labda)	Tudja kevés segítséggel végrehajtani a tanult mozgásokat. Legyen képes biztonságosan haladni a különböző pályákon, a feladatok végrehajtása közben. <i>Egyéni képessége szerint.</i>
Gurulóátfordulások előre	Gurulóátfordulások előre, terpeszállásból terpeszülésbe, zsugorülésbe	
Gyógytestnevelés: a támasz-, függés és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztésével pozitív változások érhetőek az egészségi állapotban.		
Fogalmak különböző utánzójárás elnevezései, függeszkedés, előre, hátra gurulóátfordulás, <i>bukfenc, előre, hátra,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Dobások, ütések - labdás gyakorlatok		
Dobások	Egy- és kétkézes labdagörgetések talajon, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; Hajítási kísérletek eltérő méretű dobóeszközzel (babzsák, papírgombóc, kisméretű gumilabda, maroklabda stb. Guruló és levegőben érkező labdák elkapása álló helyzetben.	Ismerje és alkalmazza a labda birtokbavételének és továbbadásának egyszerű módozatait kézzel és lábbal Ismerje és alkalmazza a tanult játékok nevét és szabályait, <i>tanári segítséggel</i>
Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok, alapttechnikák elsajátítása.	Álló labda megfogása és felemelése, labdagurítás zárt lábak körül, terpeszben, nyolcas alakban. Labdagörgetés Labdagurítás társhoz Labdavezetés kézzel helyben, állásban Feldobott labda elfogása	Képes lesz a labdával egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységre. <i>Egyéni képességei szerint lesz képes labdával különböző játéktevékenységekre.</i>
Rúgások	Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra.	
Gyógytestnevelés: a tanulók állapotának megfelelő dobások, ütések elsajátítása során lehetőség van a motoros képességek fejlesztésére és a megfelelő mozgásműveltség kialakítására. A labdás feladatok alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat és a motoros képességek fejlesztésével.		
Fogalmak: dobás, hajítás, elkapás, gurítás, vezetés, <i>dobás, elkapás, gurítás,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Testnevelési és nép játékok		
Egyszerű fogó- és futójátékok megismerése, elsajátítása, játékkeret felöllelő mozgásútvonalak kialakítása	Egyszerű futó- és fogójátékok, sorversenyek futással, szökdeléssel, sima terepen, akadálypályán. különböző eszközökkel.	A játékok során tudatosan és célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat. Játékközben együttműködő. Ismeri és betartja a szabályokat.
Statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, elindulások-megállások megvalósítása		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Sportjátékokat előkészítő testnevelési játékok elsajátítása Nép játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása Énekléssel kísért játékok gyakorlása, ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése Népi játékokkal a test oldaliságára és az alaklátásra vonatkozó ismeretek tudatosítása, téri tájékozó képesség fejlesztése	Labdajátékok, stratégiai játékok Körjátékok,	Egyéni képessége szerint.
Gyógytestnevelés: olyan testnevelési és nép játékok megismertetése a cél, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: szabályjátékok, népi és körjátékok, utánzójátékok, fogójátékok, sorverseny, szabályok, fogójáték, sorverseny		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika / hit- és erkölcsan, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom		
Küzdőfeladatok- és játékok Küzdősportokra rávezető játékok	Húzások, tolások párban Leülések felállások párban kézfogással, hátat összetámasztva Játékok: kakasviadal, húzd - told el a párod stb.	A különböző gyakorlatok, játékok balesetmentes végrehajtása. Az alapvető eséstechnikák felismerése. Egyéni motivációja, képessége szerint vegyen részt.
Gyógytestnevelés: a megismer olyan küzdőfeladatokat és játékokat, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: húzás, tolás, húzás, tolás		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan,		
Foglalkozások alternatív környezetben - szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint, valamint szabadidőben	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel. Szánkózás, hóemberépítés, hócsata, korcsolyázás, görkorcsolyázás stb.	Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete. Időjárásnak megfelelő öltözködés ismerete.
Fogalmak: időjárás, öltözködés, sportágak, verseny, győztes, vesztes; időjárás, öltözködés, verseny		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika / hit- és erkölcsan		
Úszás	Külső helyszínen, az úszóiskola által biztosított szakember vezetésével és programja szerint	Az úszóiskola által meghatározott haladási ütemben, a tanulók képességeit figyelembe véve Egyéni képessége szerint.
Gyógytestnevelés: a helyes úszástechnikák elsajátításával, a különböző vízben végzett gyakorlatok segítségével erősödik a mozgatószervrendszer izomzata, fejlődik a légzőrendszer és növekedik az állóképesség.		
Fogalmak: csúszásveszély, siklás, lebegés, kartempó, lábttempó, mellúszás, hátúszás, gyorsúszás, siklás, lebegés, kartempó, lábttempó		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret		

2. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása.
- *Továbbra is fontos időszak a motoros képességek és készségek fejlesztésében.*
- A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.
- A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése.
- *Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása.*
- Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése.
- A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése.
- A helyes testtartás kialakítása és fenntartását segítő mozgásanyag elsajátíttatása.
- Koordinációs képességek további, egyéni képességekhez igazodó fejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- *A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése.*
- A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása.
- A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása.
- Az élményszerű, tudatos gyakorlási, tanulási folyamat során az önértékelés fejlesztése.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció		
Félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat	Szétszórt alakzatból a tornasorbeli hely megtalálása	Legyen képes a tanult sorakozási formákat, alakzatokat alkalmazni
Nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben	90-180-360 fokos testfordulat végzése vezényszóra	Tartsa be a biztonsági szabályokat
Mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.		<i>Kapcsolódjon be egyéni képességei szerint.</i>
Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően, <i>bemutatott minta alapján, segítségnyújtással</i>	Gyakorlatok végzése önállóan és párban, egyszerű kéziszerekkel (labda, babzsák, karika, ugrókötél, tornabot stb.)	Az eszközök célszerű használata, a gyakorlatok pontos kivitelezéséhez.
Tartásjavító és gerinc deformitásokat megelőző gyakorlatok végrehajtása, <i>segítséggel</i>	Hátizom erősítő gyakorlatok bordásfalon és talajon, kéziszerekkel	Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása.
Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal.	Helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok.	Az iskolatáska gerinckímélő hordása.
Relaxáció	Gyakorlatok végzése önállóan és párban	A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése.
<i>A tanulási képességek javítását szolgáló gyakorlatok végrehajtása, koordinációfejlesztés, testséma fejlesztő gyakorlatok.</i>	Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés,	<i>A feladatok végrehajtása, a képességeik mértéke szerint.</i>
Gyógytestnevelés: a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek elősegítik izomzatuk erősítését és nyújtását.		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Fogalmak: félkör, kör alakzat, nyitódás, záródás, bemelegítés, levezetés, feszítés, nyújtás, testtartás, relaxáció, testrész, erő, bemelegítés, levezetés, feszítés, nyújtás, testrész, fordulat, félkör, útvonal, nyitódás, záródás		
Kapcsolódási pontok: matematika, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Kúszások és mászások		
Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használatával előre, hátra, oldalra, meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel.	Kúszás, mászás <i>talajon</i> , akadály alatt, között, padon, rézsútos padon	Mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtsa végre a keresztező mozgásokat.
Vízszintesen felületeken, ferde vagy függőleges tornaszereken való mászások, átmászások különböző irányokban,	Átbújások akadályok alatt.	<i>A feladatokat képességeihez mérten hajtsa végre</i>
Törzsizom erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával.	Pókjárás, rákjárás, medvejárás, főkakúzás <i>sima talajon</i> , akadálypályán, padon.	
Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése.	Mászási kísérletek rúdra, kötélre.	
<i>Hangsúlyos</i>		
A biológiai helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása.		
A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása.		
Gvógytestnevelés: a kúszás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják.		
Fogalmak: utánzás, utánzó mozgás, irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny, <i>utánzás, verseny</i>		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Járások, futások, szökdelések, ugrások		
Járások és futások különböző irányokban és sebességgel; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal.	Járás, futás, oldalazás, Futó- és fogójátékok, sorversenyek stb. nagymozgásokkal, különböző nehézségű útvonalon, pályán. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán.	Legyen képes a gyakorlatokat különböző mozgások és akadályok mellett végrehajtani.
Szökdelések, ugrások	Egy- váltott és páros lábon, akadályok között és felett, kötéláthajtással. Távolugrás helyből és nekifutással pl. gumiszalag fölött	<i>A feladatokat képességeihez mérten hajtsa végre</i>
Gvógytestnevelés: a járás és futásgyakorlatok végrehajtásával fejlődik a tanulók állóképessége. Az ugrások és szökdelések elősegítik a keringési rendszer és mozgásműveltség fejlesztését.		
Fogalmak: magastérd-emelés, sarokemelés, indiánszökdelés, távolugrás <i>térdemelés, sarokemelés, indiánszökdelés, cél,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok		
Támaszgyakorlatok		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Függés rúdon, kötélén	Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések). Haladás támaszos helyzetekben szerekre fel, szerekről le, szereken át.	Tudja biztonságosan végrehajtani és összekapcsolni a tanult tornaelemeket a különböző eszközökön, eszközökkel.
Egyensúlygyakorlatok	Függés- és lengésgyakorlatok: mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, <i>egyéni képességeinek megfelelően</i> ; „Vándormászás” függésben. Stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar-törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); Gurulóátfordulás kísérletek előre és hátra, tarkóállás kísérletek	<i>Egyéni képessége szerint.</i>
Gyógytestnevelés: a támasz-, függés és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztésével pozitív változások érhetők az egészségi állapotban.		
Fogalmak: hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, <i>hajlítás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, függés, egyensúlyozás, gurulás, támasz</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Dobások, ütések - labdás gyakorlatok		
Dobások	Hajítási kísérletek távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Célba dobás különböző nagyságú labdákkal vízszintes és függőleges célra Pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása haladással.	Ismerje és alkalmazza a labda továbbadásának különböző módzatait kézzel és lábbal. Igyekezzen a helyzetnek megfelelően választani azok közül.
Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési, módok alapttechnikáinak elsajátítása.		Ismerje és alkalmazza a tanult játékok nevét és szabályait, <i>Ismerje, és képességei szerint alkalmazza is a tanult játékok szabályait.</i>
A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben önállóan, társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással.	Labdaátvételek lábbal. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok tárgyak vagy társak között járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon.	
Gyógytestnevelés: a tanulók állapotának megfelelő dobások, ütések elsajátítása során lehetőség van a motoros képességek fejlesztésére és a megfelelő mozgásműveltség kialakítására. A labdás feladatok alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat és a motoros képességek fejlesztésével.		
Fogalmak: dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, dobásirány, alsó, felső, mellső átadás, pattintott, labdavezetés, <i>alsó, felső, pattintott, pattoztatás</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/ hit- és erkölcstan, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Testnevelési és nép játékok Egyszerű fogó- és futójátékok megismerése, elsajátítása, játékkeret felölölő mozgásútvonalak kialakítása Statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, elindulások-megállások megvalósítása Sportjátékokat előkészítő testnevelési játékok elsajátítása A végtagok helyzetének, a izmok feszültségi állapotának, az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzójátékok, egyéb népi játékok és akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása Nép játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása Énekléssel kísért játékok gyakorlása, ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése Népi játékokkal a test oldaliságára és az alaklításra vonatkozó ismeretek tudatosítása, téri tájékozó képesség fejlesztése	Egyszerű futó- és fogójátékok, sorversenyek futással, szökdeléssel, sima terepen, akadálypályán. különböző eszközökkel. Labdajátékok, stratégiai játékok Szoborjátékok, vonatozások, ugróiskolák, népi játékok eszközzel és eszköz nélkül. Körjátékok,	A játékok során tudatosan és célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat. Játékközben együttműködő. Ismeri és betartja a szabályokat. <i>Egyéni képessége szerint.</i>
Gvógytestnevelés: olyan testnevelési és nép játékok megismertetése a cél, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: szabályjátékok, népi és körjátékok, utánzójátékok, fogójátékok, sorverseny, <i>szabályok, fogójáték, sorverseny</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika / hit- és erkölcsan, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom		
Küzdő feladatok, játékok Kötélhúzások Esések és tompításai	Húzások és tolások: különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erőfelfejtással. Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. Előre, hátra, oldalra, le és át.	A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak. <i>Vegyen részt az egyéni motivációja és képessége szerint.</i>
Gvógytestnevelés: a megismer olyan küzdőfeladatokat és játékokat, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: tompítás, esés, erőbedobás, erőfelfejtés, sportszerűség, düh, csel. <i>esés, tompítás, erőbedobás, düh, csel</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Foglalkozások alternatív környezetben - szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint, valamint szabadidőben	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel.	A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
	Szánkózás, hóemberépítés, hócsata, korcsolyázás, görkorcsolyázás stb.	környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. <i>Alakuljon ki igény, vágy a különböző mozgásformák, mozgásos játékok iránt.</i>
Fogalmak: sportágak, verseny, győztes, vesztes, verseny		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan		
Úszás	Külső helyszínen, az úszóiskola által biztosított szakember vezetésével és programja szerint	Az úszóiskola által meghatározott haladási ütemben, a tanulók képességeit figyelembe véve. <i>Vegyen részt egyéni képességei szerint.</i>
Gyógytestnevelés: a helyes úszástechnikák elsajátításával, a különböző vízben végzett gyakorlatok segítségével erősödik a mozgatószervrendszer izomzata, fejlődik a légzőrendszer és növekedik az állóképesség.		
Fogalmak: krallozás, mélyvíz, fulladás, <i>fulladás</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan, vizuális nevelés és környezetkultúra		

3. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Egészséges testi nevelés.
- Balesetmentes testgyakorlás.
- Koordinációs képességek továbbfejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- Rendgyakorlatok végrehajtása, a testgyakorlás rendjének megőrzése érdekében.
- Relaxációs alapgyakorlatok.
- Az alapvető gimnasztikai alapformájú gyakorlatok pontos végrehajtása, *segítséggel*.
- *Alapvető testnevelési szakkifejezések megértése, végrehajtása.*
- Atlétikai és torna jellegű alap gyakorlatok pontos végrehajtása, kis segítséggel.
- *Kiegészítő terápiás mozgások megtanulása.*
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben.
- Társakkal való együttműködés játékhelyzetekben.
- Szabályok ismerete és betartása.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció Kétsoros vonal, kettes oszlop kialakítása Fejlődések, szakadozások járás közben Vonulások lépéstartással, megindulás, megállás két ütemre Nytódás, záródás, tér és távköz felvétele Szabadgyakorlatok önállóan, társsal, társutánnal, szaknyelvi utasításra Szabadgyakorlati alapformájú kéziszér és szergyakorlatok Tartásjavító és gerinc deformitásokat megelőző gyakorlatok	Álló helyzetből és járás közben Az utasítások késlekedés nélküli végrehajtása Több ütemű kar, láb és törzsgyakorlatok Gyakorlatvégzés kis medicinlabdával és kézi súlyzóval, padon, bordásfalon, számonlyon Hátizom erősítő gyakorlatok bordásfalon és talajon, kéziszerekkel	Ismerje, és késlekedés nélkül hajtsa végre a vezényszavakat, utasításokat. (Hs. és beszédészlelési/beszédértési zavar miatt akadályozott gyermek esetében segítséggel, mintaadással, illetve hs. gyermeknél a szájról olvasási kép megadásával.) Ismerje, és utasításra hajtsa végre az alapvető gimnasztikai gyakorlatokat Törekedjen a tanult mozgásformák esztétikus, koordinált végrehajtására <i>Bemutatást követően hajtsa végre a tanult gimnasztikai gyakorlatokat, egyéni képességeihez mérten törekedjen a gyakorlatok esztétikus kivitelezésére</i>
Gyógytestnevelés: a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek elősegítik izomzatuk erősítését és nyújtását.		
Fogalmak: kétsoros vonal, kettes oszlop, fejlődés, szakadozás, kartávolság, könyöktávolság, lépéstartás, <i>kartávolság</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Kúszások és mászások Kúszások, mászások, átbújtások párban, csapatban szerek használatával.	Folyamatos kúszás akadályok nélkül és akadályok alatt. Átmászás 3-4 részes ugrószekevényen.	Mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtsa végre a keresztező mozgásokat.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Vízszintesen tornaszereken, rézsútos felületen, függőleges tornaszereken való kúszások mászások Törzsizom erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával. Akadálypályák leküzdése Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában, különböző tornaszereken. <i>Hangsúlyos</i> A biológiailag helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása. A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása.	Kúszás rézsútos padon egyidejű és váltogatott karhúzásokkal. Kúszás talajon háton, a lábakkal kifejtett tolóerőt alkalmazva.	<i>A feladatokat képességeihez mérten hajtja végre</i>
Gyógytestnevelés: a kúszás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják.		
Fogalmak: függőleges, vízszintes, akadálypálya, mászás fel-le, függés; akadálypálya, mászás fel-le		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Járások, futások, szökdelések, ugrások Járások, futások Szökdelések, ugrások	Hátrafelé is, ütem és lépéshossz-szabályozással Oldalirányban keresztlépéssel Magas térdemeléssel Kitartó és gyors futás iram- és irányváltással, akadályok felett is, a távok növelésével Állórajt Szökdelések egy, váltott és páros lábon ütemtartással Távolugrás kísérletek egy lábról két lábra Magasugrási kísérletek kifeszített gumiszalag fölött	Legyen képes egyenletes iramban, életkorának megfelelő ideig futni, a maximális futósebesség elérésére, állórajtból indulni Legyen képes (képességeihez mérten) 6-8 percig egyenletes iramban futni, vagy más futómozgást végezni <i>Törekedjen állórajtból indulva rövidtávon maximális futósebessége elérésére</i> Legyen képes a feladatokat ütemtartással végrehajtani Törekedjen az elrugaszkodás hangsúlyosságára
Gyógytestnevelés: a járás és futásgyakorlatok végrehajtásával fejlődik a tanulók állóképessége. Az ugrások és szökdelések elősegítik a keringési rendszer és mozgásműveltség fejlesztését. A tanulók megismerik és alkalmazzák a számukra megfelelő terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.		
Fogalmak: futás térd-, sarokemeléssel, hosszú lépéssel, állórajt, térd-, sarokemeléssel,		
Kapcsolódási pontok: matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Feladatok mellső és hátsó fekvőtámaszban	Támaszhelyzetben a karok körbejárása Utánzó járások ferde padon Fel, le és átmászások tornaszerről tornaszerre Bordásfal gyakorlatok hátsó és mellső függésben, <i>függőállásban</i>	Legyen képes testét támasz- és függéshelyzetekben megtartani
A kötélmászás előkészítése	Mászási kísérletek kötélén	Igyekezzen helyesen végrehajtani a mászó kulcsolást
Egyensúlygyakorlatok	Statikus egyensúlygyakorlatok talajon és szereken Egyensúlyozó járások, fordulatok a pad ülőlapján, gerendáján, különböző kar és lábtartásokkal, emelt padon is Egyensúlyfejlesztés különböző szerekekkel (billenő rácshinta, egyensúlydeszka hengerrel, egyensúlyozó tölcser, ugráló labda) Gurulóátfordulás előre és hátra guggoló-támaszból, kísérletek terpeszállásból indulásra	Alakuljon ki cselekvésbiztonsága, legyen képes egyensúlyi helyzetét megtartani
Gyógytestnevelés: a támasz-, függés és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztésével pozitív változások érhetők az egészségi állapotban.		
Fogalmak: mellső-, hátsó fekvőtámasz, függés, guruló-átfordulás, mászó kulcsolás <i>mellső fekvőtámasz, függés,</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, rajz és vizuális kultúra, életvitel és gyakorlat		
Dobások, ütések - labdás gyakorlatok		
Dobások, hajítások	Dobások különböző méretű labdákkal távolba és célba Kísérletek a kislabda dobás helyes végrehajtására Célzás álló és mozgó tárgyra, vízszintes és függőleges célra	Legyen képes megfelelő technikával végrehajtani a távolba és célba dobásokat Növekedjen a célba dobások találatzáma, a távolba dobás hosszúsága (<i>egyéni képességei szerint</i>)
Labdavezetés	Labdavezetés jobb és bal kézzel helyben és haladással, kis területen, az ütközések elkerülésével Labdavezetés lábbal	Legyen képes labdavezetésre szabadon választott kézzel és lábbal rövid ideig
Labdaátadások	Egy és kétkezes átadások párban, helyben, és lassú haladással Rúgási kísérletek belsővel falra és padra	Hajtson végre egyre pontosabb labdaátadásokat álló helyzetben
Labdajátékok előkészítése	Fogyasztó, vadászlabda, döngető, kapitánylabda, váltóversenyek labdavezetéssel	Tudja elviselni az esetleges kudarcokat Tudjon a játékhelyzetnek megfelelően helyezkedni
Gyógytestnevelés: a tanulók állapotának megfelelő dobások, ütések elsajátítása során lehetőség van a motoros képességek fejlesztésére és a megfelelő mozgásműveltség kialakítására. A labdás feladatok alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat és a motoros képességek fejlesztésével.		
Fogalmak: labdavezetés, egy-, kétkezes átadás, pattintott átadás, passz, labdajátékok elnevezései: (fogyasztó, kidobós, kaptány-, vadászlabda...) <i>célba dobás, labdapattogatás helyben, haladással, fogyasztó, kidobós, kaptánylabda,</i>		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika		
Testnevelési és nép játékok		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Dinamikusan változó méretű, alakú játéktérületen egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése Statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, elindulások-megállások, cselezése ütközés nélküli megvalósítása Sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek tudatos elsajátítása A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzójátékok, egyéb népi játékok és akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása Labdával és egyéb eszközzel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban. Labdafedezés gyakorlása 1-1 elleni labdabirtoklásra épülő játékokban.	Egyszerű futó- és fogójátékok, sorversenyek futással, szökdeléssel, sima terepen, akadálypályán. különböző eszközökkel. Labdajátékok, stratégiai játékok Szoborjátékok, vonatozások, ugróiskolák, népi játékok eszközzel és eszköz nélkül.	A játékok során tudatosan és célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat. Játékközben együttműködő. Ismeri és betartja a szabályokat. <i>Egyéni képessége szerint.</i>
Gyógytestnevelés: olyan testnevelési és népi játékok megismertetése a cél, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: támadó, védő, pontszerzőjáték, célzó játék, célfelület, csapatszellem; <i>támadó, védő, együttműködés</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika / hit- és erkölcsan, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom		
Küzdőfeladatok és -játékok A bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő játékok, kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatok gyakorlása. A küzdő játékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reakálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával.	Önellenállásos kísérletek Mögé kerülési és kiemelési kísérletek párokban Játékok: Kakasviadal, kézvívás fekvőtámaszban Kiemelési kísérlet szemből és hátulról történő ölelőfogással	Ismerje a küzdőfeladatok, esések, tompítások játékszabályait, balesetmegelőzési módjait. Vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust. Képes legyen sportszerű test-test elleni küzdelmet megvalósítani. <i>Egyéni képessége szerint.</i>
Gyógytestnevelés: a megismer olyan küzdőfeladatokat és játékokat, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: mögé kerülés, kétváll, tompítás, esés, önvédelem, önuralom, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kitartás ellenfél tisztelete; <i>esés, önvédelem, ellenfél tisztelete</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Foglakozások alternatív környezetben – szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel Szánkózás, hóember építés, hócsata, korcsolyázás, görkorcsolyázás stb.	
Úszás	Külső helyszínen, az úszóiskola által biztosított szakember vezetésével és programja szerint	Az úszóiskola által meghatározott haladási ütemben, a tanulók képességeit figyelembe véve. <i>Vegyen részt egyéni képességei szerint.</i>
Gvógytestnevelés: a helyes úszástechnikák elsajátításával, a különböző vízben végzett gyakorlatok segítségével erősödik a mozgatószervrendszer izomzata, fejlődik a légzőrendszer és növekedik az állóképesség.		
Fogalmak: felfekvés, csípőemelés, váltóverseny, levegővétel, fejesugrás, <i>fulladás</i>		
Kapcsolódási pontok: környezetismeret, etika/hit- és erkölcsan, vizuális nevelés és környezetkultúra		

4. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Egészséges testi nevelés.
- Balesetmentes testgyakorlás.
- Koordinációs képességek továbbfejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- Rendgyakorlatok végrehajtása, a testgyakorlás rendjének megőrzése érdekében.
- Relaxációs alapismeretek.
- A tanult gimnasztikai alapformájú gyakorlatok pontos, folyamatos végrehajtása, *segítséggel*, törekedve a harmonikus, szép mozgásra.
- *Alapvető testnevelési szakkifejezések megértése, végrehajtása.*
- Atlétikai és torna jellegű alap gyakorlatok pontos végrehajtása.
- Támasz- és függésgyakorlatokban saját testtömegének megtartása.
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben.
- Társakkal való együttműködés játékhelyzetekben.
- Szabályok ismerete és betartása.
- A siker és a kudarc sportszerű elviselése.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció Sorakozások Fejlődések, szakadozások Lépés, járás	Sorakozás kétsoros vonalban, kettős oszlopban Vigyázz és pihenj állás Fejlődések, szakadozások járás közben, lépésváltás <i>Lépésváltás kísérlete</i>	Legyen képes az óraszervezés szempontjából fontos rendgyakorlatok elvégzésére. <i>Értse meg és hajtsa végre az utasításokat menet közben</i> (Hs. és beszédészlelési/beszédértési zavar miatt akadályozott gyermek esetében segítséggel, mintaadással, illetve hs. gyermeknél a szájról olvasási kép megadásával.)
Szabadgyakorlatok	Határozott formájú szabadgyakorlatok, gyakorlatok kéziszerrel (medicinlabda, labda, tornabot stb.), szerekkel (bordásfal, pad, zsámoly)	Legyen képes a gimnasztikai gyakorlatokat fegyelmezetten és pontosan végrehajtani. <i>Törekedjen a tanult mozgásformák esztétikus, koordinált végrehajtására egyre nagyobb ismétlésszámmal</i>
Testtartásjavító gyakorlatok	A vázizomzatot erősítő gyakorlatok végzése A lábfej deformitását megelőző gyakorlatok Gyakorlatok végzése kéziszerrel (tornabot, babzsák stb.)	Törekedjen a helyes testtartásra
Gyógytestnevelés: a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek elősegítik izomzatuk erősítését és nyújtását.		
Fogalmak: vigyázz- és pihenj állás, lépésváltás, négyütemű, nyolcütemű gyakorlat		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika, környezetismeret		
Kúszások és mászások Kúszások, mászások, átbújások párban, csapatban szerek használatával. Vízszintesen tornaszereken, rézsútos felületen, függőleges tornaszereken való kúszások mászások	Folyamatos kúszás akadályok nélkül és akadályok alatt. Átmászás 3-4 részes ugrószekevényen.	Mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtsa végre a keresztező mozgásokat. <i>A feladatokat képességeihez mértén hajtsa végre</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Törzsizom erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával. Akadálypályák leküzdése Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában, különböző tornaszereken. <i>Hangsúlyos</i> A biológiai helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása. A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása.	Kúszás rézsútos padon egyidejű és váltogatott karhúzásokkal. Kúszás talajon háton, a lábakkal kifejtett tolóerőt alkalmazva. Kúszás a talajon különböző labdákat terelve	
Gyógytestnevelés: a kúszás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják.		
Fogalmak: függőleges, vízszintes, akadálypálya, mászás fel-le, függés; akadálypálya, mászás fel-le		
Kapcsolódási pontok: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Járások, futások, szökdelések, ugrások, Járások, futások Szökdelések	Járások behunyt szemmel előre, hátra és oldalra akadályok között, fölött Tengerészjárás Tartós futás különböző akadályokkal irány és iramváltással, fordulatokkal Guggoló rajt tanítása Sorozatugrások egy és páros lábon Távolugrás nekifutásból, guggoló technikával elugró sávból <i>Távolugrás guggoló technikával elugró sávból közepes távú és tempójú nekifutással</i> Magasugrás helyből és nekifutással lépő technikával <i>Magasugrás lépő technikával alacsony magasság felett, a lendítő láb rögzülése</i> Leugrás függésből	Legyen képes akadályok között és fölött megfelelő tempóban áthaladni Tudjon egyenletes iramban 8-10 percre futni. <i>Legyen képes 6-8 percre egyenletes iramban futni</i> Tegyen kísérleteket guggoló rajtból indulásra <i>Tudjon állórajtból indulni</i> Legyen képes egy lábról elrugaszkodni adott sávból <i>Hangsúlyosan rugaszkodjon el a talajról</i> Legyen képes alacsony akadályok felett lépő technikával átugrani Legyen képes a kislabdahajtás technikáját végrehajtani. <i>Növekedjen távolba dobáskor az egyéni eredmény</i> Legyen képes a feladatnak legjobban megfelelő dobásmód kiválasztására Növekedjen a találatok száma

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Gyógytestnevelés: a járás és futásgyakorlatok végrehajtásával fejlődik a tanulók állóképessége. Az ugrások és szökdelések elősegítik a keringési rendszer és mozgásműveltség fejlesztését. A tanulók megismerik és alkalmazzák a számukra megfelelő terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.		
Fogalmak: guggoló rajt, elugró sáv, lépő technika, <i>lendítő láb</i> ,		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, matematika, környezetismeret		
Támasz, függés és egyensúly gyakorlatok Támaszhelyzetek	Bakugrások <i>Padon, szekrényen fokozatos magasság- és lejtésemeléssel</i> Guggoló támaszból vetődés előre fekvőtámaszba Bordásfalnál hátsó guggoló támaszból lépegetés kézállás felé és vissza Kézenállásba fellendülési kísérletek bordásfalnál társ segítségével	<i>Legyen képes testtömegét támaszhelyzetekben megtartani</i> Tudjon bordásfal mellett kézálláskísérleteket végezni
Függés gyakorlatok	Lengések bordásfalon oldalra mellső és hátsó függésben Kötélmászás <i>Kötélmászási kísérletek, helyes mászókulcsolással</i> Alacsony gyűrűn hintázás futással, ugrással átfordulás hátsó függésbe és vissza	<i>Legyen képes testtömegét függéshelyzetekben megtartani</i> Tudjon a kötél helyes mászókulcsolással 4-5 fogással felfelé haladni
Egyensúly gyakorlatok, torna	<i>Hintázás gyűrűn</i> Mellső mérlegállás Gurulóátfordulás előre, hátra guggolásból és terpeszállásból Elemfűzések talajon Függőleges repülés 2-3 részes ugrószekrényen	Legyen képes egyensúlyát megtartani emelt magasságban, választott (egy) lábon is Tudjon néhány egyszerű talajtornai elemből összefűzött gyakorlatot önállóan végrehajtani <i>Tudjon néhány egyszerű talajtornai elemből összefűzött gyakorlatot tanári segítséggel végrehajtani</i> Tudjon egy fajta szekrényugrást végrehajtani, <i>segítséggel</i>
Gyógytestnevelés: a támasz-, függés és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztésével pozitív változások érhetők az egészségi állapotban.		
Fogalmak: bakugrás, kézenállás, mérlegállás, <i>mászó kulcsolás</i> ,		
Kapcsolódási pontok: vizuális nevelés és környezetkultúra, környezetismeret		
Dobások, ütések - labdás gyakorlatok Dobások	Kislabda-dobás kidobó állásból, befordulással <i>Kislabda-hajítási kísérletek helyes dobómozdulattal távolba</i> Célba dobás különböző méretű labdával Célzás álló és mozgó tárgyra, vízszintes és függőleges célra	Legyen képes a kislabdahajítás technikáját végrehajtani. <i>Növekedjen távolba dobáskor az egyéni eredmény</i> Legyen képes a feladatnak legjobban megfelelő dobásmód kiválasztására Növekedjen a találatok száma
Labdavezetés	Labdavezetés mindkét kézzel, társhoz igazodva <i>Labdavezetés választott kézzel</i>	Tudjon labdát vezetni mindkét kézzel <i>Tudjon labdát vezetni választott kézzel</i>

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Labdaadogatások Labdajátékok előkészítése	Kétkezes mellső átadás állóhelyben és haladás közben <i>Labdaadogatás párban álló helyzetben és haladás közben</i> Kosárra, kapura dobási illetve rúgási kísérletek Sportjátékok előkészítése (kapitánylabda, pontszerző, számolylabda, zsinórlabda)	Legyen képes kétkezes mellső átadásra lassú haladás közben <i>Labdakezeléskor alkalmazkodjon a labda tulajdonságaihoz, útjához, irányához</i> Vegyen részt a labdás sportjátékokban, viselkedjen sportszerűen győzelem és vereség esetén egyaránt
Gyógytestnevelés: a tanulók állapotának megfelelő dobások, ütések elsajátítása során lehetőség van a motoros képességek fejlesztésére és a megfelelő mozgásműveltség kialakítására. A labdás feladatok alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat és a motoros képességek fejlesztésével.		
Fogalmak: kétkezes mellső-, felső-, alsó átadás, védő, támadó, sportjátékok elnevezései: kosár-, kézi-labda...stb., <i>pattintott átadás, egykezes, kétkezes,</i>		
Kapcsolódási pontok: rajz és vizuális kultúra, matematika,		
Testnevelési és nép játékok Dinamikusan változó méretű, alakú játéktérületen egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése Statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, elindulások-megállások, cselezése ütközés nélküli megvalósítása Sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek tudatos elsajátítása A végtagok helyzetének, a izmok feszültségi állapotának, az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzójátékok, egyéb népi játékok és akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása Labdával és egyéb eszközzel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban. Labdafedezés gyakorlása 1-1 elleni labdabirtoklásra épülő játékokban.	Egyszerű futó- és fogójátékok, sorversenyek futással, szökdeléssel, sima terepen, akadálypályán. különböző eszközökkel. Labdajátékok, stratégiai játékok Szoborjátékok, vonatozások, ugróiskolák, népi játékok eszközzel és eszköz nélkül.	A játékok során tudatosan és célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat. Játékközben együttműködő. Ismeri és betartja a szabályokat. <i>Egyéni képessége szerint.</i>
Gyógytestnevelés: olyan testnevelési és nép játékok megismertetése a cél, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		
Fogalmak: támadó, védő, pontszerzőjáték, célzó játék, célfelület, csapatszellem; <i>támadó, védő, együttműködés</i>		
Kapcsolódási pontok: ének-zene, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika / hit- és erkölctan, környezetismeret, magyar nyelv és irodalom		
Küzdőfeladatok és -játékok	Mint 1-3. osztályig Szabadulás csuklón fogásból Kötélhúzás	
Gyógytestnevelés: a megismer olyan küzdőfeladatokat és játékokat, melyek segítségével növelhető a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának ereje, fejleszthető az állóképesség és a mozgásműveltség.		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Foglalkozások alternatív környezetben – szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel Szánkózás, hóember építés, hócsata, korcsolyázás, görkorcsolyázás stb.	

A továbbhaladás feltételei

- Az öltöző és a tornaterem rendjének betartása, balesetmentes testgyakorlás
- az óraszervezés szempontjából fontos rendgyakorlatok fegyelmezett végrehajtása
- *értse meg és hajtsa végre a tanult rendgyakorlatokat*
- részvétel a közös gimnasztikai alapformájú gyakorlatokban
- *egyéni teljesítménye mérhetően növekedjen az atlétikai, tornajellegű és labdás gyakorlatokban*
- mászás kötélén 2-3 fogással
- a tanult atlétikai gyakorlatok elemi szintű végrehajtása
- a támasz, függő és egyensúlygyakorlatokban mutatott fejlődés (önmagához képest)
- részvétel a testnevelési és sportjátékokban
- *viselje el a játék közben elszenvedett kudarccokat*

A tantárgy tanításának általános céljai és feladatai az 5-8. évfolyamon

- Életigenlő, az egészséget kiemelt helyen kezelő, rendszeres fizikai aktivitást igénylő személyiségek fejlesztése, akik ismerik motorikus képességeik szintjét, fejlesztésének módját.
- A testi fejlődés, biológiai érés támogatása.
- A tanulási képességek fejlesztése mozgásos tevékenységeken keresztül.
- Az edzettség, a testi-lelki alkalmazkodás, a fizikai és lelki kondíció fejlesztése.
- A tanulási képességek fejlesztése mozgásos tevékenységeken keresztül az integrált tanulók esetében kiemelt jelentőségű.
- A tanulók izomérzékelésének, ritmus- és reakcióképességének, térbeli tájékozódó képességének fejlesztése.
- Kulturált mozgású, társaik teljesítményét is megbecsülő diákok képzése, kollektív tevékenység megszerettetése.
- Szórakozást, örömkeltést, a versenyzési vágy kielégítését biztosító funkció.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlat anyag alkalmazása minden évfolyamon.
- A gerinc és ízületek védelme szabályainak betartása a testnevelés-tananyag egészében.
- A gerinc és ízületvédelmet segítő, javító gyakorlatok elsajátítása.
- Az egész életen át tartó tanulás fizikai és szellemi megalapozása, a munkaerő képesség-összetevőinek megfelelő szintű kialakítása az oktatásban, az általánosan meghatározott kulcskompetenciák és a műveltségi területre jellemző sajátos kompetenciák testnevelésen és sporton keresztül történő fejlesztése.
- Az ellenálló képesség fejlesztése.
- Ortopédiai elváltozások megelőzése, illetve ellensúlyozása.
- Az ortopédiai elváltozások, a mozgásos rendellenességek megelőzése, illetve ellensúlyozása a testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyerekek esetében kiemelt jelentőségű feladat.
- Alapvető mozgáskészségek kialakítása.
- A különféle mozgások (futás, ugrások, dobások) alaptechnikájának, támasz- és függéshelyzetek elsajátíttatása.
- Kondicionális és koordinációs képességek, a mozgásos cselekvésbiztonság fejlesztése.
- A kisebbségi érzés ellensúlyozása.
- A mozgásos játék, versengés örömeinek megtapasztaltatása.
- Sportági mozgáskészség gazdagítása.
- Higiéniai szokások kialakítása.
- Sokoldalú mozgástapasztalat, és jól alkalmazható mozgáskészség-készlet kialakítása.
- Az úszás elsajátítása.
- Tanulási, játék- és sportélmények nyújtása.
- Értékes személyiségvonások fejlesztése (félelem leküzdése, szabályok betartása, összpontosítás, céltartás, nehézségek leküzdése, empátia, kudarctűrés, természet szeretete, környezetkímélő magatartás).
- Legalább két sportági rendszer élményszintű ismerete.
- A diák- és a versenysportban való részvétel elősegítése, sportág választás segítése.
- A sporttörténet, olimpia történet alapjai, a jelentősebb sportágak ismerete, példakép-szerepek fontosságának hangsúlyozása.
- Baleset-megelőzés, a mozgások közben bekövetkező egyszerű sérülések kezelése.
- Relaxációs gyakorlatok ismerete.
- Népi játékok, hagyományőrző mozgásos tevékenységek alkalmazása, gyakorlása.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sérülés specifikus célok és feladatok részletezése a tantárgy bevezetőben olvasható.

Hiba! A hivatkozási forrás nem található.Hiba! A hivatkozási forrás nem található.Hiba! A hivatkozási forrás nem található.Hiba! A hivatkozási forrás nem található.Hiba! A hivatkozási forrás nem található.Hiba! A hivatkozási forrás nem található.Hiba! A hivatkozási forrás nem található.

5. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Egészséges testi nevelés.
- Balesetmentes testgyakorlás.
- Koordinációs képességek továbbfejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- Rendgyakorlatok végrehajtása, a testgyakorlás rendjének megőrzése érdekében.
- A tanult gimnasztikai alapformájú gyakorlatok pontos, folyamatos végrehajtása, *segítséggel*, törekedve a harmonikus, szép mozgásra.
- *Alapvető testnevelési szakkifejezések megértése, végrehajtása.*
- Atlétikai és torna jellegű alap gyakorlatok pontos végrehajtása.
- Támasz- és függőgyakorlatokban saját testtömegének megtartása.
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben.
- Társakkal való együttműködés játékhelyzetekben.
- A labdatovábbítás és-birtoklás biztonságának növelése.
- Szabályok ismerete és betartása.
- A siker és a kudarc sportszerű elviselése.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Rendgyakorlatok Vonalak, oszlopok, kör kialakítása Vonulások Alakzatváltozások, futás közben is.	Egy-, kétsoros vonal kialakítása Egyes, kettes, hármas, négyes oszlopalakítás. Ezek végrehajtása mozgás közben, testfordulatok	Legyen képes a szokványos alakzatokra vonatkozó vezényszavakat haladéktalanul végrehajtani. <i>Legyen képes különböző alakzatok felvételére vezényszóra.</i>
Előkészítés, alapozás, prevenció Gimnasztika 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok, a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok. Az egyszerűbb relaxációs technikák. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, tartásjavító, a testtartás automatizálását célzó gyakorlatok	Önállóan szabadon végezhető és játékos, határozott alapformájú szabad-, kéziszer (labda, karika, tornabot, ugrókötel, medicinlabda stb.), társas-, szergyakorlatok (bordásfal, zsámoly, pad) A vázizomzat erősítése (hát-, hasizom erősítő gyakorlatok)	Legyen képes az elemi gimnasztikai gyakorlatokat segítséggel megtervezni, pontosan, harmonikusan végrehajtani. <i>Értse meg és alkalmazza a tanult utasításokat, szakkifejezéseket. Legyen képes összetettebb gimnasztikai elemek kivitelezésére segítséggel.</i>
Fogalmak: Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszer gyakorlat, képességfejlesztés, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, megelőzés, helyes testtartás, fittség, edzettség, életmód, egészséges táplálkozás, stresszkezelés.		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Atlétikai jellegű mozgások Futások	Állórajt jelre Vágtafutások Tartós futások Iramfutások	Legyen képes adott jelre megindulni különböző testhelyzetekből, tudatosan szabályozza sebességét, lendületét

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Ugrások, szökdelések	Futás különböző feladatokkal, akadállyal nehezített pályán	<i>Tudjon futás közben sebességét és lendületét fokozni, csökkenteni, akadályokat leküzdeni</i>
Dobások, lökések	Szökdelés egy, váltott és páros lábon Távolugrás elugró sávból guggoló technikával Magasugrás kötetlen és átlépő technikával (fejlettség és adottság szerint) Egy- és kétkézes dobások kivitelezése helyből és nekifutással, lökések helyből <i>Kislabda dobás távolba nekifutással, célba dobás függőleges és vízszintes célra</i> Célba dobások Testnevelési játékok (sor- és váltóversenyek stb.) a tanult atlétikai jellegű mozgások alkalmazásával	Ismerje a távolugrás és magasugrás technikáját <i>Sajátítsa el az ugrások jellemző mozgását, tegyen különbséget távolra és magasra törekvő ugrás között</i> Legyen képes a tanult dobási formák tudatos végrehajtására
Fogalmak: Elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, váltófutás, vágtafutás, kitartó futás, iramfutás, irambeosztás, átlépő technika, vetés, ívképzés, pulzus, optimális sebesség, kidobási vonal,		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, ének-zene, digitális kultúra		
Torna jellegű mozgások		
Támasz és függés gyakorlatok	Mellső támaszhelyzetek, támlázások oldalra magas tornaszeren (padon, gerendán stb.)	Ismerje a támasz és függésgyakorlatok kivitelezésének módját, törekedjen saját teste feletti uralomra. <i>Tudjon egyfajta támaszugrást végrehajtani tanári segítséggel</i>
Talajtornaelemek	Gurulóátfordulások előre, hátra különböző kiinduló helyzetből Kézenátfordulás oldalra, Tarkó-, fej- állás és kézenállás kísérletek segítséggel (zsugorfejállás). repülő gurulóátfordulás	Végezze a gyakorlatokat képességei szerint, mérhetően fejlődjön
Ugrószekrény	Egyszerű támaszugrások ugrószekrényen (gyertya ugrás, zsugorkanyarlati átugrás stb.) Kötél és rúdmaszás	
Gyűrű	Lendületek bordásfalon oldalra, gyűrűn előre-hátra, lebegő függés, hátsó lefüggés Térd és sarokemelések függésben Végezzen elemi mozgásokat zenére folyamatosan	
Gerenda	Járások, haladások előre, hátra, oldalra gerendán, emelt vízszintes és ferde padon	
Egyensúlygyakorlatok		
Kúszások, mászások		
Fogalmak: függeszkedés, támlázás, fejállás, talajgyakorlat, zsugor fejállás, fejenállás, lefüggés, lebegőfüggés, hátsólefüggés, érintőjárás, hármaslépés, fellendülés, ellendülés, billenés, átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, huzárugrás, guggoló átugrás, biztosítás		
Kapcsolódási pontok: fizika, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, etika/ hit- és erkölcstan		
Sportjátékok	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő gyakorlatok	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Kézilabda, Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kapura dobások helyből mozgásból. Védekezés: 6-0, Szabályok: lépésszabály, kétszer indulás stb.	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Egyszerű labdakezelési módok (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladással is. A pontszerzés egyszerű módjai (kapura lövés helyből, mozgásból) Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	<i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Kosárlabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kosárra dobások helyből mozgásból. Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: lépésszabály, kétszer indulás, ellenféllel történő szabálytalanságok stb.	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Egyszerű labdakezelési módok, indulások, megállások, (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladással is. A pontszerzés egyszerű módjai (fektetett dobás, büntető dobás) Egy-egy elleni játék Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	<i>Vegyen részt aktívan a sportjátékokban</i> <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Labdarúgás Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, átvételek, cselek, kapura lövések helyből mozgásból. Kapus mozgások Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: ellenféllel történő szabálytalanságok stb.	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Egyszerű labdakezelési módok (labdavezetés mindkét lábbal, átadások, átvételek helyben és haladással, kapura lövés. A pontszerzés egyszerű módjai (kapura lövés belsővel, belső csüddel) 1-1, 2-2 elleni játék Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	<i>Vegyen részt aktívan a sportjátékokban</i> <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Röplabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, kosárérintés, alkarérintés, alsónyitás Forgásszabály	Az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása Egyéni és páros gyakorlatok, nyitás, nyitásfogadás, Kisjátékok 2-2, 3-3	<i>Vegyen részt aktívan a sportjátékokban</i> <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdaérintés módjait, a forgásszabályt
Fogalmak: védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, indulócsel, sarkazás, önpassz, emberfogásos védekezés, kétkézes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás, ütközés, testcsel, érintés, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play, játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogató, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, páros és hármaslefutás, alsónyitás, nyitásfogadás aranycsapat.		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, rajz és vizuális kultúra, etika/ hit- és erkölcsan		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Tollas, asztalitenisz	Speciális előkészítő labdás és ügyességi feladatok. Ütőfogás, tenyeres, fonák ütések, fej feletti ütések. <i>Ütőfogás, képesség szerint a labdajátékban tartása.</i> A játék egyszerű szabályainak ismerete.	Vegyen részt aktívan a játékban, ismerje az ütések egyszerű módjait. Alkalmazza a tanult játékszabályokat. <i>Szívesen vegyen részt a játékban.</i> Fogadja el a vereséget és a jobbik győzelmét.
Fogalmak: tenyeres, fonák ütés, <i>tenyeres ütés, fej feletti ütés</i>		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Floorball Labda nélküli technikai elemek, ütőfogás Labdás technikai elemek, labdavezetés, passzok, cselek, lövések, húzások.	Előkészítő játékok, ügyesség gyorsaságfejlesztő feladatok. Ütőfogás, tenyeres és fonák ütések, passzok, labdavezetés, kapura lövés. <i>Ütőfogás, tenyeres ütés.</i> Egyszerűbb játékszabályok ismerete és pontos betartása a balesetek elkerülésének érdekében	Aktívan vegyen részt a játékban, ismerje az ütések, passzokat. Alapvető játékszabályokat tartsa be. <i>Mozgását igazítsa a labdához, szívesen vegyen részt a játékban.</i>
Fogalmak: floorball, floorball labda, -ütő, ütőfogás, labdahúzás- lövés, kapuelőtér, <i>floorball</i>		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit- és erkölcsan		
Falmászás	Speciális előkészítő erősítő játékok. A magasságtól való félelem leküzdése. A különböző fogások az alapvető mászó technika alkalmazása. egyszerűpályán, pozitív és függőleges falon <i>Képesség szerinti falmászás pozitív falakra.</i> A speciális eszközök ismerete, használata Balesetvédelmi oktatás. Biztonsági előírások, szabályok pontos tudása. <i>A speciális eszközök ismerete, biztonsági előírások betartása</i>	Aktívan vegyen részt a mászásban, legyen képes pozitív és függőleges falak biztonságos mászására. <i>Tudása szerint tudjon pozitív falakra felmenni.</i> Tartsa be a biztonsági előírásokat, tudja társát biztosítani. <i>Tartsa be a biztonsági előírásokat.</i>
Fogalmak: pozitív fal, negatív fal, tarverzálás, <i>falmászás</i> , beülő, karabiner, lapka		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra, fizika		
Önvédelmi és küzdő feladatok	Mint 1-4. Osztályig Húzások-tolások párokban (húzd, told át a határon) lefogások, szabadulások, emelések Kötélhúzás Mögé kerülési, kiemelési kísérletek Gurulóesés előre és hátra	Tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket.
Fogalmak: gurulóesés, fogáskeresés, eséstechnika, földharc, önvédelmi technika		
Kapcsolódási pontok: biológia, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, etika/ hit- és erkölcsan		
Szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel Tájfutás Népi játékok Szánkózás, hóemberépítés, hócsata, korcsolyázás Görkorcsolyázás stb.	Ismerje a tájolás módszerét. Tudjon tájfunó térképpel tájékozódni, egyszerű pályán végighaladni. <i>Szívesen vegyen részt a foglalkozásokon.</i>
Fogalmak: tájoló, tájolás, tájfutás		
Kapcsolódási pontok: fizika, biológia, földrajz, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Fizikai állapotfelmérést szolgáló feladatok

- Netfit felmérés

A továbbhaladás feltételei

- *Értse meg és alkalmazza a tanult szakkifejezéseket, utasításokat.*
- *Legyen képes a tanult rendgyakorlatok végrehajtására az utasításnak megfelelően.*
- *Hajtsa végre fegyelmetten a szervezéshez szükséges rendgyakorlatokat.*
- *Vegyen részt aktívan az előkészítő és gimnasztikai gyakorlatokban.*
- *Ismerje a mozgáslehetőségeket az adott szereken.*
- *Legyen jártas az atlétikai és tornamozgások végrehajtásában.*
- *Tudja az alapvető atlétikai, tornamozgásokat végrehajtani képességeihez mérten.*
- *A támasz- és függés gyakorlatokban uralkodjon testén.*
- *Kapcsolódjon be aktívan a sportjátékokba, alkalmazza a technikai és taktikai elemeket.*
- *Vegyen részt a sportjátékokban, fogadja el a jobbik győzelmét.*

6. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Koordinációs képességek továbbfejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- Rendgyakorlatok végrehajtása, a testgyakorlás rendjének megőrzése érdekében.
- A tanult gimnasztikai alapformájú gyakorlatok pontos, folyamatos végrehajtása, (4-8 ütem) *segítséggel*, törekedve a harmonikus, szép mozgásra.
- *Alapvető testnevelési szakkifejezések megértése, végrehajtása.*
- Atlétikai és torna jellegű alap gyakorlatok pontos végrehajtása, növekvő teljesítménnyel.
- *Mozgáskoordináció továbbfejlesztése.*
- Állóképesség növelése.
- Támasz- és függésgyakorlatokban saját testtömegének megtartása.
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben, téri érzékelés fejlesztése.
- Társakkal való együttműködés játékhelyzetekben.
- A labdatovábbítás és-birtoklás biztonságának növelése.
- Kísérletek a labdajátékokban való célszerű helyezkedésre.
- Szabályok ismerete és betartása.
- A siker és a kudarc sportszerű elviselése.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Rendgyakorlatok Vonalak, oszlopok kialakítása Vonulások Alakzatváltozások	Egy-, kétsoros vonal kialakítása Egyes, kettes, hármas, négyes oszlopalakítás Ezek gyors végrehajtása mozgás közben, testfordulatok Táv- és térköz pontos betartása Megindulás, vonulás, megállás megfelelő lábrenddel	Legyen képes a szokványos alakzatokra vonatkozó vezényszavakat haladéktalanul végrehajtani. <i>Legyen képes különböző alakzatok felvételére vezényszóra.</i>
Előkészítés és prevenció Gimnasztika 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok, a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok. Az egyszerűbb relaxációs technikák. Tartásjavító gyakorlatok A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, tartásjavító, a testtartás automatizálását célzó gyakorlatok	Egyénileg vagy együttesen végzett szabad- vagy kézi szer-, társas- és szerygyakorlatok (pad, számoly, bordásfal) Egyszerű relaxációs eljárások Vázizomzat erősítése (hát-, hasizom erősítő gyakorlatok)	Legyen képes az elemi gimnasztikai gyakorlatokat pontosan, harmonikusan végrehajtani. <i>Értse meg és alkalmazza a tanult utasításokat, szakkifejezéseket. Legyen képes összetettebb gimnasztikai elemek kivitelezésére segítséggel</i>
Fogalmak: Távköz, térköz, vázizomzat, prevenció, biomechanikailag helyes testtartás, érzelem és feszültség szabályozás		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Atlétikai jellegű gyakorlatok Futások	Álló, guggoló rajt Térdelőrajt tanítása	

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Ugrások, szökdelések	Fokozó futás, tartós futás Futás különböző feladatokkal. Váltófutás, egykezes alsó váltás.	Legyen képes adott jelre megindulni különböző testhelyzetekből, tudatosan szabályozza sebességét, lendületét <i>Tudjon futás közben sebességét és lendületét fokozni, csökkenteni, akadályokat leküzdeni</i>
Dobások, hajítások, lökések	Szökdelések egy-, váltott és páros lábbal Távolugrás elugró vonal mögül <i>Az elrugaszkodó láb bevésése</i> Magasugrás átlépő technikával, hasmánt technika. Hajítások 1-2 kg-os medicinlabdával egy- és két kézzel, helyből és nekifutásból Kislabda hajítás távolba és célba Játékos versengések futó-, ugró- és dobófeladatokkal <i>Kislabda dobás távolba nekifutással, célba dobás függőleges és vízszintes célra.</i>	Ismerje a távolugrás és magasugrás technikáját <i>Sajátítsa el az ugrások jellemző mozgását, tegyen különbséget távolra és magasra törekvő ugrás között</i> Legyen képes a tanult hajítási formák tudatos végrehajtására
Fogalmak: fokozó futás, elugró vonal, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob futás, lökés, hasmánt technika.		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, ének-zene, digitális kultúra		
Torna jellegű gyakorlatok Támaszhelyzetek és gyakorlatok	Támlázás oldalirányban magas padon, gerendán, két magas padon előre és hátra Gurulóátfordulás előre, hátra és sorozatban Kézen átfordulás oldalra Fejállás Kézenállási kísérletek bordásfalnál, segítséggel szabadon Gyakorlatok zenére	Legyen képes a gyakorlatokat egyéni képességének megfelelően végrehajtani. <i>Tudjon egyfajta támaszugrást végrehajtani tanári segítséggel</i>
Talajtornaelemek	Felguggolás, terpeszleugrás szekrényen Felguggolás, gurulóátfordulás előre	Legyen képes képességei szerint az ugrások sajátos mozgásösszetevőit alkalmazni
Ugrószekrény	Lendületek előre, hátra gyűrűn Fellendülés zsugorlefuggésbe hátsólefuggés, lebegőfüggés, hátsó függésből emelés lebegő függésbe, homorított leugrás	Tudjon bordásfalon, gyűrűn függeni, bírja el, saját testsúlyát
Gyűrű	Haladás előre, hátra, oldalra, talajra rajzolt vonalon, emelt padon, gerendán	Fejlődjön egyensúlyérzéke önmagához képest
Gerenda Egyensúlygyakorlatok, kúszások, mászások		
Fogalmak: kézen átfordulás oldalra, terpeszleugrás, zsugorlefuggés, homorított leugrás		
Kapcsolódási pontok: fizika, vizuális nevelés és környezetkultúra, ének-zene, etika/ hit- és erkölcsstan		
Sportjátékok	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő gyakorlatok	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i>
Kézilabda, Labda nélküli technikai elemek	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka	Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait
Labdás technikai elemek, átadások,		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
cselek, kapura dobások helyből mozgásból. Védekezés: 6-0, Kapus technikák Szabályok: lépésszabály, kétszer indulás, ellenféllel történő szabálytalanságok.	Egyszerű labdakezelési módok (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladással is. A pontszerzés egyszerű módjai (kapura lövés helyből, mozgásból) Kapus alaphelyzet, védési technikák. Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	<i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Kosárlabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kosárra dobások helyből mozgásból.	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka, lefordulások, felugrások Rövid és hosszú indulások, megállások, sarkazás, (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladással is. Fektetett dobás technikája A pontszerzés egyszerű módjai (fejtetett dobás, büntető dobás) 1-1, 2-2 elleni játék Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Labdarúgás Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, átvételek, cselek, kapura lövések helyből mozgásból. Kapus mozgások Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: ellenféllel történő szabálytalanságok stb.	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Egyszerű labdakezelési módok (labdavezetés mindkét lábbal, átadások, átvételek helyben és haladással, kapura lövés belsővel, belső csüddel, teljes csüddel). Kényszerítő 1-1, 2-2 elleni játék Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Röplabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, kosárérintés, alkarérintés, alsónyitás Forgásszabály	Az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása Kisjátékok 2-2, 3-3, 4-4, nyitás, nyitásfogadás, háromérintéses játék	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdaérintés módjait, a forgásszabályt
Fogalmak: fektetett dobás, egy-két ütemű megállás, alakzattartásos gyakorlat, kényszerítő átadás		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit- és erkölcsan		
Tollas, asztalitenisz	Speciális előkészítő labdás és ügyességi feladatok. Nyesett tenyeres, fonák ütések, fej feletti ütések szerva.	Vegyen részt aktívan a játékokban, ismerje a tanult ütéseket, és alkalmazza ezeket a játék során. Alkalmazza a tanult játékszabályokat.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
	<i>Ütőfogás, képesség szerint a labda játékban tartása. A játék egyszerű szabályainak ismerete.</i>	<i>Szívesen vegyen részt a játékban. Fogadja el a vereséget és a jobbik győzelmét.</i>
Fogalmak: nyesett tenyeres, fonák ütés		
Kapcsolódási pontok: fizika, matematika, vizuális nevelés és környezetkultúra,		
Floorball Labda nélküli technikai elemek, ütőfogás Labdás technikai elemek, labdavezetés, passzok, cselek, lövések, húzások.	Előkészítő játékok, ügyesség gyorsaságfejlesztő feladatok. Ütőfogás, tenyeres és fonák ütések, passzok, labdavezetés, kapura lövés. Egyszerű támadási és védekezési technikák. <i>Ütőfogás, fonák ütés.</i> Játék egyszerűsített szabályokkal	Aktívan vegyen részt a játékban, ismerje az ütések, passzok, támadási és védekezési technikákat. Alapvető játékszabályokat tartsa be. <i>Mozgását igazítsa a labdához, szívesen vegyen részt a játékban.</i> <i>Tartsa be az egyszerű szabályokat</i>
Falmászás	Speciális előkészítő erősítő játékok. A magasságtól való félelem leküzdése. A különböző fogások az alapvető mászó technika alkalmazása. egyszerűpályán, pozitív és függőleges falon Könnyebb negatív falak mászása <i>Képesség szerinti falmászás pozitív falakra.</i> A speciális eszközök ismerete, használata Biztonsági előírások, szabályok pontos tudása. <i>A speciális eszközök ismerete, biztonsági előírások betartása</i>	Aktívan vegyen részt a mászásban, legyen képes pozitív és függőleges falak biztonságos mászására. <i>Tudása szerint tudjon pozitív falakra felmenni.</i> Tartsa be a biztonsági előírásokat, tudja társát biztosítani. <i>Tartsa be a biztonsági előírásokat.</i>
Fogalmak: boulderezés		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra, fizika		
Önvédelmi és küzdő feladatok	Elemi guruló és eséstechnikák (gurulóesés előre, hátra) Mögé kerülési, kiemelési Szabadulás kézlefogásból Húzások, tolások párokban, csoportokban, grundbirkózás Földtechnikák	Fogadja el a test-test elleni küzdelmet
Fogalmak: csúsztatott esés, állasküzdelem, dzsúdó, agresszió,		
Kapcsolódási pontok: biológia, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, etika/ hit- és erkölcsan		
Szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel Tájfutás Népi játékok Szánkózás, hóember építés, hócsata, korcsolyázás Görkorcsolyázás stb.	Ismerje a tájolás módszerét. Tudjon tájfutó térképpel tájékozódni, egyszerű pályán végig haladni. <i>Szívesen vegyen részt a foglalkozásokon.</i>
Kapcsolódási pontok: fizika, biológia, földrajz, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Fizikai állapotfelmérést szolgáló feladatok

- Netfit felmérés

A továbbhaladás feltételei

- Értse meg és alkalmazza a tanult szakkifejezéseket, utasításokat.
- Legyen képes a tanult rendgyakorlatok végrehajtására az utasításnak megfelelően.

- *Hajtsa végre fegyelmezetten a szervezéshez szükséges rendgyakorlatokat.*
- *Legyen jártas az előkészítő, gimnasztikai és képességfejlesztést célzó gyakorlatok végrehajtásában.*
- *Legyen képes gimnasztikai gyakorlatokat végezni eszközzel.*
- *Ismerje a mozgáslehetőségeket az adott szereken.*
- *Legyen jártas az atlétikai és tornamozgások összerendezett végrehajtásában.*
- *Tudja az alapvető atlétikai, tornamozgásokat végrehajtani képességeihez mérten.*
- *A támasz- és függés gyakorlatokban uralkodjon testén.*
- *Ugrásoknál törekedjen a lendületes nekifutásra.*
- *Fejlődjön statikus, dinamikus és egyensúlyozó képessége.*
- *Kapcsolódjon be aktívan a sportjátékokba,*
- *Tudatosan alkalmazza a tanult technikai és taktikai elemeket.*
- *Vegyen részt a sportjátékokban, alkalmazza a tanult technikákat.*
- *Tudjon játék közben figyelni, összpontosítani, gyorsan reagálni.*
- *Fogadja el a jobbik győzelmét*

7. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Koordinációs képességek továbbfejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- Rendgyakorlatok pontos, egyöntetű végrehajtása, a testgyakorlás rendjének megőrzése érdekében.
- A tanult gimnasztikai alapformájú gyakorlatok pontos, folyamatos végrehajtása, (2-4-8 ütem) *segítséggel*, törekedve a harmonikus, szép mozgásra.
- Egyszerű relaxációs gyakorlatok elsajátítása
- *Alapvető testnevelési szakkifejezések megértése, végrehajtása.*
- Atlétikai és torna jellegű alap gyakorlatok pontos végrehajtása, növekvő teljesítménnyel.
- *Mozgáskoordináció továbbfejlesztése.*
- Állóképesség növelése.
- Támasz- és függésgyakorlatokban saját testtömegének megtartása.
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben, téri érzékelés fejlesztése.
- Társakkal való együttműködés játékhelyzetekben.
- Tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket
- A labdatovábbítás és-birtoklás biztonságának növelése.
- Kísérletek a labdajátékokban való célszerű helyezkedésre.
- Szabályok ismerete és betartása.
- A siker és a kudarc sportszerű elviselése.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Rendgyakorlatok	A foglalkozási forma módosításához szükséges alakzatváltozások	Legyen képes ezeket pontosan, gyorsan végrehajtani
Előkészítés, prevenció Gimnasztika 4-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok, a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok önálló végzése. Az egyszerűbb relaxációs technikák végzése. Tartásjavító gyakorlatok A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, tartásjavító, a testtartás automatizálását célzó gyakorlatok	Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas, kéziszer és szerygyakorlatok, melyek egyszerre két alapformát is tartalmaznak (pl. hajlításban, döntésben fordítás, fordításban döntés) Zenére bemutatott egyszerű gimnasztikai gyakorlatok Általános testtartásjavító gyakorlatok Húzóerő, gyorsító, erő, állóképesség fejlesztése kisebb súlyokkal Vázizomzat erősítése	Legyen képes több alapformát egyszerre tartalmazó 2-6 ütemű gyakorlatok végrehajtására, biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok végzésére. <i>Képesség szerint tudjon egyszerű gyakorlatsorokat utánozni.</i>
Fogalmak: gerinc-izomegyensúly, egészségtudatos magatartás, inaktivitás, funkcionális gyakorlat, ellenjavallt gyakorlat Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Atlétikai jellegű gyakorlatok		
Futások	Aerob jellegű futások a sebesség növelésével A tanult rajtformák pontos végrehajtása Fokozó és vágtafutás Tartós futás feladatokkal, akadályok leküzdésével	Legyen képes a különböző rajttechnikákat végrehajtani Tudja a gyors és tartós futás közti technikai váltást

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Ugrások, szökdelések	Váltófutás	Legyen képes a különböző ugrótechnikákat végrehajtani <i>Képesség szerint tudja a guggoló távolugrást.</i> Tudja a különböző dobásfajtákat a feladathoz és labda tulajdonságaihoz igazodva végrehajtani
Dobások	Távolugrás helyből és nekifutásból (3-5 lépés) Magasugrás átlépő technikával, flop technikával Kislabda hajítás távolba megfelelő technikával Lökés tömött labdával helyből egy és két kézzel	
Fogalmak: flop technika, váltózóna, hármás-ötös lépésritmus, reagáló gyorsaság, <i>térdelőrajt</i>		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, ének-zene, digitális kultúra		
Torna jellegű gyakorlatok	Gurulóátfordulás előre-hátra sorozatban is, változó testhelyzetekből	Legyen képes a tanult elemeket végrehajtani, az összefüggő gyakorlatsort elsajátítani <i>Képes legyen egy-egy gurulóátfordulásra, előre hátra.</i>
Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok Talajtorna	Repülő gurulóátfordulás Fejállás Kézenállási kísérletek Kézen átfordulás oldalra Támlázás oldalra emelt padon, gerendán 6-7 (3-4) elemből álló összefüggő talajgyakorlat Gurulások, gördülések Gyakorlatvégzés zenére	
Támaszugrások	Bakugrás Guggoló átugrás 4 részes keresztbe fordított ugrószekrényen, dobantóval, segítséggel (<i>képességei szerint</i>) Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés Kismacska	Legyen képes a tanult ugrásokat végrehajtani <i>Legyen képes a dobantó használatára, négy részes szekrényről leugrani.</i>
Függéshelyzetek, függésgyakorlatok	Lendület előre-hátra gyűrűn Lefüggés, hátsó lefüggés Homorított leugrás hátra	Legyen képes a tanult gyakorlatokat végrehajtani
Egyensúlygyakorlatok	Haladás előre-hátra, oldalra, fordulatok gerendán, emelt és ferde padon, összefüggő gyakorlat.	Legyen képes a tanult gyakorlatokat végrehajtani
Fogalmak: vetődés, csúsztatás, összekötő elemek, homorított leugrás, <i>dobantó</i>		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, fizika, ének-zene		
Sportjátékok	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő gyakorlatok	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i>
Kézilabda, Labda nélküli technikai elemek	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka	Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i>
Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kapura dobások helyből mozgásból, felugrásból, beugrásból.	Egyszerű labdakezelési módok (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézese átadások, átvételek helyben és haladással is. A pontszerzés egyszerű módjai (kapura lövés helyből, mozgásból) Kapus alaphelyzet, védelmi technikák játék helyzetben is. Játék szabályokkal	
Védekezés: 6-0, 5-1 Kapus technikák		Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Szabályok: alapvető szabályok készség szintű alkalmazása		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Kosárlabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kosárra dobások helyből mozgásból. Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: alapvető szabályok készség szintű alkalmazása	Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten) Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka, lefordulások, felugrások Rövid és hosszú indulások, megállások, sarkazás, (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladással is. Fektetett dobás félig aktív védővel, tempódobás. A pontszerzés egyszerű módjai (fektetett dobás, büntető dobás) 1-1, 2-2 elleni játék Játék szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Labdarúgás Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, átvételek, cselek, kapura lövések helyből mozgásból Kapus mozgások, labdák elfogása, játékba hozatalának módjai. Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: alapvető szabályok készség szintű alkalmazása	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Labdakezelési módok labdavezetés mindkét lábbal, átadások, átvételek, (lábfej, comb, mell, fej) helyben és haladással, kapura lövés belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, (különböző irányból érkező labdákkal). Kényszerítő 1-1, 2-2 elleni játék, emberelőnyös játék Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Röplabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, kosárérintés, alkarérintés, alsónyitás, felső egyenes nyitás, nyitásfogadás 6-6 elleni játék alapfelállása Önállóan végzett forgásszabály	Az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása Kisjátékok 2-2, 3-3, 4-4, nyitás, nyitásfogadás távolból érkező labdával, háromérintéses játék	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdaérintés módjait, a forgásszabályt
Fogalmak: felső egyenes nyitás, lecsapás, feladás, aktív védő, dobócsel, indulócsel, lepattanó labda, bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, tempódobás, rúgócsel, üres helyre helyezkedés, területnyitás		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit- és erkölcsstan		
Tollas, asztalitenisz	Speciális előkészítő labdás és ügyességi feladatok. Pörgetett tenyeres, fonák ütések, ejtés, lecsapás, szerválás különböző módjai. <i>Szerválás, képesség szerint a labda játékban tartása.</i> A játék egyszerű szabályainak ismerete.	Vegyen részt aktívan a játékokban, ismerje a tanult ütéseket, és alkalmazza ezeket a játék során. Alkalmazza a tanult játékszabályokat. <i>Szívesen vegyen részt a játékokban.</i> Fogadja el a vereséget és a jobbik győzelmét.

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Fogalmak: Pörgetett ütések, szerválás		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Floorball Labda nélküli technikai elemek, ütőfogás Labdás technikai elemek, labdavezetés, passzok, cselek, lövések, húzások.	Előkészítő játékok, ügyesség gyorsaságfejlesztő feladatok. Ütőfogás, tenyeres és fonák ütések, passzok, labdavezetés, kapura lövés. Labdaátadások társnak palánk segítségével. Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása, csereszituációk 2-2, 3-2, 3-3 kisjátékok <i>Ütőfogás, fonák ütés.</i> Játék egyszerűsített szabályokkal	Aktívan vegyen részt a játékban, ismerje az ütéseket, passzokat, támadási és védekezési technikákat. Alapvető játékszabályokat tartsa be. <i>Mozgását igazítsa a labdához, szívesen vegyen részt a játékban. Tartsa be az egyszerű szabályokat</i>
Falmászás	Speciális előkészítő erősítő játékok. A magasságtól való félelem leküzdése. A különböző fogások alkalmazása, függőleges és egyszerű negatív falakon. <i>Képesség szerinti falmászás függőleges falakra.</i> A speciális eszközök ismerete, használata Biztonsági előírások, szabályok pontos tudása. <i>A speciális eszközök ismerete, biztonsági előírások betartása.</i>	Aktívan vegyen részt a mászásban, legyen képes pozitív és függőleges egyszerűbb negatív falak biztonságos mászására. <i>Tudása szerint tudjon pozitív falakra felmenni.</i> Tartsa be a biztonsági előírásokat, tudja társát biztosítani. <i>Tartsa be a biztonsági előírásokat.</i>
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Önvédelmi és küzdő feladatok	Birkózás és dzsúdó egyszerűbb elemei, esések, gurulások, zuhanások, tompítások Húzások, tolások párokban, csoportokban. Szabadulás fojtásokból. Egyenes és köríves ütések és véde.	Fogadja el a test-test elleni küzdelmet, legyen képes az elemek biztonságos végrehajtására
Fogalmak: egyenes és köríves ütés, fojtásfogás, leszorítás		
Kapcsolódási pontok: biológia, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, etika/ hit- és erkölcstan		
Szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel Tájfutás Népi játékok Szánkózás, hóember építés, hócsata, korcsolyázás Görkorcsolyázás stb.	Ismerje a tájolás módszerét. Tudjon térképpel, tájfutó térképpel a természetben tájékozódni, közepes nehézségű pályán végig haladni. <i>Szívesen vegyen részt a foglalkozásokon.</i>
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Fizikai állapotfelmérést szolgáló feladatok

- Netfit felmérés

A továbbhaladás feltételei

- Értse meg és alkalmazza a tanult szakkifejezéseket, utasításokat.
- Legyen képes a tanult rendgyakorlatok egyöntetű, társakhoz igazodó végrehajtására az utasításnak megfelelően.
- Hajtsa végre fegyelmezetten, pontosan a szervezéshez szükséges rendgyakorlatokat.
- Legyen jártas az előkészítő, gimnasztikai és képességfejlesztést célzó gyakorlatok végrehajtásában.
- Legyen képes gimnasztikai gyakorlatokat végezni eszközzel.
- Ismerje a mozgáslehetőségeket az adott szereken.

- Legyen jártas az atlétikai és tornamozgások összerendezett végrehajtásában, a tornaelemek összekötésében.
- *Tudja az alapvető atlétikai, tornamozgásokat végrehajtani képességeihez mérten.*
- A támasz- és függés gyakorlatokban uralkodjon testén.
- *Legyen képes a zene és a mozgás összehangolására.*
- *Ugrásoknál törekedjen a lendületes nekifutásra.*
- *Fejlődjön statikus, dinamikus és egyensúlyozó képessége.*
- Kapcsolódjon be aktívan a sportjátékokba, alkalmazza a tanult technikai elemeket, törekedjen csapattársaival együttműködni.
- *Vegyen részt a sportjátékokban, alkalmazza a tanult technikákat.*
- *Tudjon játék közben figyelni, összpontosítani, gyorsan reagálni.*
- *Fogadja el a jobbik győzelmét.*

8. évfolyam

A tanév kiemelt céljai, feladatai

- Koordinációs képességek továbbfejlesztése *(kiemelten fontos)*.
- Rendgyakorlatok pontos, egyöntetű végrehajtása, a testgyakorlás rendjének megőrzése érdekében.
- Alapvető fizikai képességek önmagukhoz mért optimális fejlesztése.
- A tanult gimnasztikai alapformájú gyakorlatok pontos, folyamatos végrehajtása, (2-4-8 ütem) *segítséggel*, törekedve a harmonikus, szép mozgásra.
- Egyszerű relaxációs gyakorlatok elsajátítása
- *Alapvető testnevelési szakkifejezések megértése, végrehajtása.*
- Atlétikai és torna jellegű alap gyakorlatok pontos végrehajtása, növekvő teljesítménnyel.
- *Mozgáskoordináció továbbfejlesztése.*
- Állóképesség növelése.
- Támasz- és függésgyakorlatokban saját testtömegének megtartása.
- Ütközések elkerülése játékhelyzetekben, téri érzékelés fejlesztése.
- Társakkal való együttműködés játékhelyzetekben, a legáltalánosabb támadási és védekezési megoldások ismerete, tudatos és célszerű alkalmazása.
- A labdatovábbítás és-birtoklás biztonságának növelése.
- Labdajátékokban a célszerű helyezkedés ismerete.
- Szabályok ismerete és betartása.
- A siker és a kudarc sportszerű elviselése.

Éves óraszám: 180

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Rendgyakorlatok	Ellenvonulások futással is Foglalkozási formák öntevékeny átszervezése	Ismerje és pontosan, összehangoltan tudja végrehajtani a testnevelésben alkalmazott rendgyakorlatokat
Előkészítés, prevenció Gimnasztika 4-6-8 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok, a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok önálló végzése. Az egyszerűbb relaxációs technikák végzése.	Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas, kéziszer és szerygyakorlatok, melyek egyszerre két-három alapformát is tartalmaznak. Zenére bemutatott egyszerű gimnasztikai gyakorlatok <i>csökkentett szériaszámmal, zenére is.</i> Általános testtartásjavító gyakorlatok Húzóerő, gyorsító, erő, állóképesség fejlesztése kisebb súlyokkal Relaxációs gyakorlatok	Legyen képes több alapformát egyszerre tartalmazó 2-4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok végzésére. <i>Képesség szerint tudjon egyszerű gyakorlatsorokat utánózni.</i>
Tartásjavító gyakorlatok A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, tartásjavító, a testtartás automatizálását célzó gyakorlatok.	Vázizomzat erősítése Tartásjavító és egyéb ortopédiai elváltozást javító mozgásanyag – vázizomzat erősítése.	Tudatosan törekedjen a helyes testtartásra.
Fogalmak: autogén tréning, progresszív relaxáció, edzhetőség.		
Kapcsolódási pontok: matematika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Atlétikai jellegű gyakorlatok		
Futások	Aerob jellegű futások a sebesség növelésével A tanult rajtformák pontos végrehajtása	Legyen képes a különböző rajttechnikákat végrehajtani Tudja a gyors és tartós futás közti technikai váltást

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Ugrások, szökdelések	Fokozó és vágtafutás Tartós futás feladatokkal, akadályok leküzdésével, eltérő terepviszonyok mellett is. Váltófutás Távolugrás helyből és nekifutásból (3-5 lépés), sorozatugrások Magasugrás átlépő technikával, flop technikával, <i>lépő technika</i>	Legyen képes a különböző ugrótechnikákat végrehajtani <i>Képesség szerint tudja a guggoló távolugrást.</i>
Dobások	Kislabda hajítás távolba szabályos technikával Súlylökés helyből (és becsúszással) tömött labdával (<i>csak helyből</i>) Vetések tömött labdával két kézzel mindkét oldalra.	Legyen képes a különböző dobások, vetések, lökések végrehajtására képességeihez mérten. <i>képesség szerint tudjon dobni</i>
Fogalmak: ideg izom kapcsolat, terhelési összetevő		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, ének-zene, digitális kultúra		
Torna jellegű gyakorlatok		
Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok Talajtorna	Gurulóátfordulás előre-hátra sorozatban is, változó testhelyzetekből Repülő gurulóátfordulás Fejállás Kézenállási kísérletek, futókézenállás Kézen átfordulás oldalra Támlázás két emelt, párhuzamos padon előre-hátra gerendán Tanult (3-4) elemekből álló összefüggő talajgyakorlat Mellső mérlegállás Gyakorlatvégzés zenére	Legyen képes a tanult elemeket végrehajtani, az összefüggő gyakorlatsort elsajátítani <i>Legyen képes pár elemből álló gyakorlatsor végrehajtására.</i>
Támaszugrások	Bakugrás Guggoló átugrás 5 részes keresztbe fordított ugrószekrényen, dobantóval, segítséggel (<i>képességei szerint</i>) Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés Kismacska	Legyen képes a tanult ugrásokat végrehajtani <i>Legyen képes a dobantó használatára, négy részes szekrényről leugrani.</i>
Függéshelyzetek, függésgyakorlatok	Magas gyűrűn lendület előre-hátra Lefüggés, zsugorlefüggés, hátsó lefüggés Homorított leugrás hátra	Legyen képes a tanult gyakorlatokat végrehajtani
Egyensúlygyakorlatok	3-4 (2-3) elem összekapcsolása Haladás gerendán előre-hátra, fordulatok, ereszkedés guggoló támaszba, felállás, mérlegállás Önállóan összeállított gyakorlat.	Legyen képes a tanult gyakorlatokat végrehajtani
Fogalmak: futólagos kézállás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötél gyakorlat, egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, <i>dobantó</i>		
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, fizika, ének-zene		
Sportjátékok	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő gyakorlatok	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i>
Kézilabda,		

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kapura dobások helyből mozgásból, felugrásból, beugrásból. Védekezés: 6-0, 5-1 Kapus technikák Szabályok: alapvető szabályok készség szintű alkalmazása	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Egyszerű labdakezelési módok (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladás közben is.) A pontszerzés egyszerű módjai (kapura lövés helyből, mozgásból) Kapus alaphelyzet, védési technikák játékhelyzetben is. Játék szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Szabályok készség szintű ismerete. Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Kosárlabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, cselek, kosárra dobások helyből mozgásból. Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: alapvető szabályok készség szintű alkalmazása	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka, lefordulások, felugrások Rövid és hosszú indulások, megállások, sarkazás, (labdavezetés mindkét kézzel, egy- és kétkézes átadások, átvételek helyben és haladással is. Fektetett dobás aktív védővel, tempódobás. A pontszerzés egyszerű módjai (fejtetett dobás, büntető dobás) 1-1, 2-2 elleni játék, emberelőnyös játék Játék szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Szabályok készség szintű ismerete. Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Labdarúgás Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, átadások, átvételek, cselek, kapura lövések helyből mozgásból Kapus mozgások, labdák elfogása, játékba hozatalának módjai. Védekezés: emberfogás, terület, Szabályok: alapvető szabályok készség szintű alkalmazása	Indulások-megállások, támadó és védekező lábmunka Labdakezelési módok labdavezetés mindkét lábbal, átadások, átvételek, (lábfej, comb, mell, fej) helyben és haladással, kapura lövés belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, (különböző irányból érkező labdákkal). Kényszerítő 1-1, 2-2 elleni játék, emberelőnyös játék Játék egyszerűsített szabályokkal Sportági alaptaktikák (egyszerű mechanikus szinten)	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdakezelés, a passzok, átadások, dobások egyszerű módjait <i>Mozgását igazítsa a labdához, ismerje és alkalmazza az egyszerű szabályokat</i> Szabályok készség szintű ismerete. Viselje el a kudarcot, fogadja el a jobbik győzelmét
Röplabda Labda nélküli technikai elemek Labdás technikai elemek, kosárérintés, alkarérintés, alsónyitás, felső egyenes nyitás, nyitásfogadás 6-6 elleni játék alapfelállása Önállóan végzett forgácsszabály	Az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása Kisjátékok 2-2, 3-3, 4-4, nyitás, nyitásfogadás távolból érkező labdával, háromérintéses játék	Vegyen részt aktívan a sportjátékokban <i>Vegyen részt szívesen a játékokban</i> Ismerje a labdaérintés módjait, a forgácsszabályt

Témakör, tartalom	Tevékenységek	Optimális szint
Fogalmak: felső egyenes nyitás, lecsapás, feladás, aktív védő, dobócsel, indulócsel, lepattanó labda, bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, tempódobás, rúgócsel, üres helyre helyezkedés, területnyitás		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra, etika/ hit- és erkölcsstan		
Tollas, asztalitenisz	Speciális előkészítő labdás és ügyességi feladatok. Pörgetett, nyesett tenyeres, fonák ütések váltása, ejtés, lecsapás, szerválás különböző módjai. A páros játék szabályai, alapvető taktikája. <i>Szerválás, képesség szerint a labda játékban tartása.</i> A játék versenyszabályainak ismerete.	Vegyen részt aktívan a játékban, ismerje a tanult ütéseket, és alkalmazza ezeket a játék során. Alkalmazza a tanult játékszabályokat. <i>Szívesen vegyen részt a játékban.</i> Fogadja el a vereséget és a jobbik győzelmet.
Fogalmak: Pörgetett ütések, szerválás		
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Floorball Labda nélküli technikai elemek, ütőfogás Labdás technikai elemek, labdavezetés, passzok, cselek, lövések, húzások. Kapus helyzet kialakítása, védések.	Előkészítő játékok, ügyesség gyorsaságfejlesztő feladatok. Ütőfogás, tenyeres és fonák ütések, passzok, labdavezetés, kapura lövés. Labdaátadások társnak palánk segítségével. Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása, csereszituációk 2-2, 3-2, 3-3 kisjátékok <i>Ütőfogás, fonák ütés.</i> Játék egyszerűsített szabályokkal.	Aktívan vegyen részt a játékban, ismerje az ütéseket, passzokat, támadási és védekezési technikákat. Alapvető játékszabályokat tartsa be. <i>Mozgását igazítsa a labdához, szívesen vegyen részt a játékban.</i> <i>Tartsa be az egyszerű szabályokat</i>
Falmászás	Speciális előkészítő erősítő játékok. A magasságtól való félelem leküzdése. A különböző fogások alkalmazása, függőleges és egyszerű negatív falakon. <i>Képesség szerinti falmászás függőleges falakra.</i> A speciális eszközök ismerete, használata Biztonsági előírások, szabályok pontos tudása. <i>A speciális eszközök ismerete, biztonsági előírások betartása.</i>	Aktívan vegyen részt a mászásban, legyen képes pozitív és függőleges egyszerűbb negatív falak biztonságos mászására. <i>Tudása szerint tudjon pozitív falakra felmenni.</i> Tartsa be a biztonsági előírásokat, tudja társát biztosítani. <i>Tartsa be a biztonsági előírásokat.</i>
Kapcsolódási pontok: matematika, fizika, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		
Önvédelmi és küzdő feladatok	Birkózás és dzsúdó egyszerűbb elemei, esések, gurulások, zuhanások, tompítások, csípődobás. Húzások, tolások párokban, csoportokban. Szabadulás fojtásokból. Egyenes és köríves ütések és védeke.	Fogadja el a test-test elleni küzdelmet, legyen képes az elemek biztonságos végrehajtására
Fogalmak: egyenes és köríves ütés, fojtásfogás, leszorítás		
Kapcsolódási pontok: biológia, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, etika/ hit- és erkölcsstan		
Szabadtéri sporttevékenységek Az iskola és az időjárás nyújtotta lehetőségek szerint	Az évente, hagyományaink szerint megrendezett Diákolimpián való részvétel Tájfutás Népi játékok Szánkózás, hóember építés, hócsata, korcsolyázás Görkorcsolyázás stb.	Ismerje a tájolás módszerét. Tudjon térképpel, tájfutó térképpel a természetben tájékozódni, közepes nehézségű pályán végig haladni. <i>Szívesen vegyen részt a foglalkozásokon.</i>
Kapcsolódási pontok: földrajz, biológia, vizuális nevelés és környezetkultúra		

Fizikai állapotfelmérést szolgáló feladatok

- Netfit felmérés

A továbbhaladás feltételei

- *Értse meg és alkalmazza a tanult szakkifejezéseket, utasításokat.*
- *Legyen képes a tanult rendgyakorlatok egyöntetű, társakhoz igazodó végrehajtására az utasításnak megfelelően.*
- *Hajtsa végre fegyelmezetten, pontosan a szervezéshez szükséges rendgyakorlatokat.*
- *Legyen jártas az előkészítő, gimnasztikai és képességfejlesztést célzó gyakorlatok végrehajtásában, önállóan is.*
- *Legyen képes gimnasztikai gyakorlatokat végezni eszközzel, önállóan.*
- *Ismerje a mozgáslehetőségeket az adott szereken.*
- *Legyen jártas az atlétikai és tornamozgások összerendezett végrehajtásában, a tornaelemek összekötésében.*
- *Tudatosan törekedjen a helyes testtartásra.*
- *Tudja az alapvető atlétikai, tornamozgásokat végrehajtani képességeihez mérten.*
- *A támasz- és függés gyakorlatokban uralkodjon testén.*
- *Legyen képes a zene és a mozgás összehangolására.*
- *Ugrásoknál törekedjen a lendületes nekifutásra.*
- *Fejlődjön statikus, dinamikus és egyensúlyozó képessége.*
- *Kapcsolódjon be aktívan a sportjátékokba, alkalmazza a tanult technikai elemeket, törekedjen csapattársaival együttműködni.*
- *Vegyen részt a sportjátékokban, alkalmazza a tanult technikákat.*
- *Tudjon játék közben figyelni, összpontosítani, gyorsan reagálni.*
- *Fogadja el a jobbik győzelmét.*

EGÉSZ NAPOS ISKOLA, EGÉSZ NAPOS ELLÁTÁS

Szabadidő

(1–6. ÉVFOLYAM)

A Gyermek Ház 8 évfolyamos iskolamodelljének alsó tagozatán egész napos oktató-, nevelőmunka folyik, valamint az ötödik és hatodik évfolyamon is biztosított a tanulók egész napos ellátása. Az első hat évfolyam időbeosztása lehetővé teszi a tanulás idejének rugalmasabb kezelését, az oktatás-nevelés folyamatának egységben tartását. Az egész napos iskola, a délutáni foglalkozásokat biztosító iskolai keret lehetőséget teremt arra, hogy a délutáni időszámban is hangsúlyosabb szerepet kapjanak a szabadidős tevékenységek (pl. játék, dráma, kézműves-, mozgásos tevékenységek).

A délelőtti időszámban, a nap indításaként minden évfolyamunk beszélgető-körrel kezd.

Az első hat évfolyamon a nap két egyenlő értékű részből áll, délelőtt és délután is vannak tanórák és szabadidős tevékenységek. Az egész napra elosztott tanórák kevésbé terhelik meg a gyerekeket. A délelőtti tanítási egységek (blokkok) között egy hosszabb, 30 perces szünetet tartunk, ami alkalmat ad a gyerekeknek a szabad levegőn való mozgásos tevékenységre, játékra.

Ebéd után fontosnak tartunk egy rövid (kb. 30 perces) passzívabb pihenést, melynek része a mesehallgatás is.

Ez az iskolaszervezési forma biztonságot, nyugalmat nyújt a tanulók számára.

Az egész napos iskolában a pedagógus szerepek nem válnak szét, minden pedagógus vezet tanulási blokkokat, segíti a tanóraa való felkészülést, szervez szabadidős tevékenységeket. Más és más helyzetekben találkozik diákjaival, nem különül el a nevelői és az oktatói feladata. Erre az 5. és a 6. osztályban is hangsúlyosan törekszünk, ezért a délutáni időszámba jelentős részét a diákok osztályfőnökükkel, illetve szaktanáraikkal töltik. A sokszínű iskolai helyzetek megteremtik a lehetőséget a tanulók személyiségének, képességeinek, készségeinek, érdeklődésének minél alaposabb megismeréséhez.

A jól működő iskolai program egységbe foglalja a tanulók egyéni képességfejlesztésének, oktatásának, nevelésének teljes menetét. Az egész napos iskola és az egész napos ellátás segíti az esélyegyenlőség megvalósulását azzal, hogy az egységesen nyújtott egész napos iskolai szolgáltatásokból minden tanuló részesedik, részesedhet.

A kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségei

Az egész napos iskolát, az egész napos ellátást igénybe vevő gyermekek napjuk jelentős részét az iskolában töltik. Ezért programunk feladatának tekinti, hogy

- biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek egészséges testi-lelki fejlődéshez szükségesek,
- az egyéni képességeket, lehetőségeket figyelembe véve támogassa egyéni fejlődési utakat.
- az önismeret fejlesztése, a sokféle személyes tapasztalat által segítse, hogy a diákok megismerjék, felismerjék saját lehetőségeiket.
- a szociális készségek fejlesztése, a szocializációs folyamatok támogatása által segítése a diákok közösségi, majd társadalmi beilleszkedését.

A szabadidős tevékenységek, legyenek azok akár művészeti - kézműves-, játék illetve dramatikus tevékenységek, az életviteli- gyakorlati ismeretek alkalmazása vagy a mozgás, sport, támogatják szinte valamennyi kulcskompetencia fejlődését. Közülük is kiemelten

- a szociális kompetencia, a személyközi kommunikáció,
- az anyanyelvi kommunikáció,
- a kulturális kompetencia - az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség-
- a hatékony, önálló tanulás.

A szabadidős tevékenységek esetében a kompetenciák egymásba fonódnak. Hasonló egymásra építettség jellemzi a műveltségterületek viszonyát is.

Több olyan fejlesztési terület is van, mely mindegyik vagy több kompetencia részét képezi. Ilyen pl. a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményező-készség, a problémamegoldás, a kritikai képességek, az együttműködés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia.

A fejlesztési feladatok közül külön kiemelnénk a

- testi-lelki egészség szolgálatát (napirend, szokásrend, időbeosztás, a különböző tevékenységek közötti időmegoszlására, választható tevékenységek, a kötött és a kötetlen elfoglaltságok arányára);
- az énkép, önismeret fejlődésének támogatását (a választás lehetőségének megélése, önellenőrzés, önreflexió, önértékelés),
- a környezettudatosságra nevelést (kapcsolatban a szokásrenddel, a közösségi élet írott és íratlan szabályaival, és a tevékenységekkel, melyeket az „én és a környezetem” témakörben csoportosítottunk).

A fentieken kívül a szabadidős tevékenységek sokfélesége a NAT-ban megjelölt egyéb fejlesztési feladatokat is megvalósítja (hon- és népismeret, Európai azonosságtudat - egyetemes kultúra, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, gazdasági nevelés), természetesen az életkornak megfelelő tartalommal és mélységben.

Tervezett időbeosztása

1 – 3. évfolyam

8. 00 – 9. 00	Beszélgető-kör, reggeli
9. 00 – 10. 30	Tanulási blokk 1
10. 30 – 11. 00	Szabadidő: mozgás, játék a szabadban
11. 00 – 12. 30	Tanulási blokk 1
12. 30 – 13. 00	ebéd
13. 00 – 13. 20	Szabadidő: pihenés, mesehallgatás
13. 20 – 14. 10	Szabadidő: mozgás, játék a szabadban
14. 15 – 15. 00	Tanóra 2 vagy művészeti, sportfoglalkozás
15. 00 – 15. 30	Szabadidős tevékenységek
15. 30 – 16. 00	Uzsonna, a nap zárása

4. évfolyam

8. 00 – 9. 00	Beszélgető kör, reggeli
9. 00 – 10. 30	Tanulási blokk 1 vagy tanórák 1.
10. 30 – 11. 00	Szabadidő: mozgás, játék a szabadban
11. 00 – 12. 30	Tanulási blokk 1. vagy tanórák 1.
12. 30 – 13. 00	ebéd
13. 00 – 13. 20	Szabadidő: pihenés, mesehallgatás
13. 20 – 14. 10	Szabadidő: mozgás, játék a szabadban
14. 15 – 15. 40	Tanulási blokk 2. vagy művészeti-, sportfoglalkozás
15. 40 – 16. 00	Uzsonna, a nap zárása

A hét egyik napján a délutáni tanulási blokk első felében (14. 15-től 15 óráig) önálló tanulás van.

5 – 6. évfolyam

7. 55 – 8. 05	Beszélgető-kör
8. 05 – 8. 50	Beszélgető-kör vagy tanóra 1.
9. 00 – 10. 30	Tanulási blokk 1. vagy tanórák 1.
10. 30 – 11. 00	Szabadidő: mozgás, játék a szabadban
11. 00 – 12. 30	Tanulási blokk 1. vagy tanórák 1.
12. 30 – 13. 00	ebéd
13. 00 – 13. 20	Szabadidő: pihenés, beszélgető- kör/olvasás
13. 20 – 14. 10	Szabadidő: mozgás, játék a szabadban
14. 10 – 14. 55	Tanóra 2. vagy művészeti-, sportfoglalkozás
15. 00 – 15. 45	Önálló tanulás
15. 45 – 16. 00	Uzsonna, a nap zárása

- tanulási blokk 1, tanóra 1: anyanyelv, matematika, természet és társadalom ismeret, idegen nyelv
- tanulási blokk 2, tanóra 2: mozgás, sport, művészetek
- az egész napra elosztott szabadidő sávokba jól illeszthetők a sajátos nevelési igényű tanulók rehabilitációs órái
- pénteki napon nincs önálló tanulás, délutánra művészeti blokkot, illetve iskolán kívüli programot tervezünk

Napirend, szokásrend

Étkezés

A gyerekek többsége úgy érkezik az iskolába, hogy ismeri a személyes higiéné, az egészséges életmód alapvető szokásait. Fontos, hogy az óvodás évek során kialakult készségeket, viselkedésmódokat az első osztályban – illetve az iskolai évek alatt – is megőrizzük, azokra építsünk, hogy biztosítsuk tanítványaink számára az alapvető tisztálkodási és étkezési szokások gyakorlásához szükséges feltételeket. Az egész napos iskolai működés a megfelelő szokásrend kialakítását, következetes betartását is segíti. A közös étkezések, sőt azok előkészítése és az azt követő teendők fontos részét képezik ennek. A reggeli és az uzsonna elfogyasztásához szintén megteremtjük a nyugodt, igényes környezetet.

Pihenés

Fontosnak tartjuk, hogy diákjainknak az optimális terhelés biztosítása mellett a megfelelő pihenés feltételeit is megteremtjük. Az egész napos iskola, illetve az egész napos ellátás biztosítása, igénybevétele azt is jelenti, hogy tanítványaink több időt töltenek naponta az iskolában, mint saját otthonukban. Így természetes igény, hogy az iskolai környezet otthonos, biztonságot nyújtó legyen. Természetesen elsődleges az érzelmi biztonság, de fontos a környezet esztétikuma és egyéb olyan kritériuma is, melyek az optimális tanulási környezethez hozzájárulnak. Osztálytermeink egyik sarka a pihenés, a beszélgetés (beszélgető-kör) színtere. Az itt levő szivacsokra és szőnyegre le lehet ülni, heveredni. Az ebéd után pihenő az 1-2. osztályosoknak különösen fontos, de étkezés után a nagyobb gyerekekkel is legalább 20-30 percet az osztályteremben szoktunk tölteni. Ilyenkor mesélünk, folytatásos regényt olvasunk, beszélgetünk.

Beszélgető-kör

A beszélgető-kör az osztály közös, kötetlen beszélgetésének, az egymás felé fordulásnak, a napi feladatra való ráhangolódásnak a színtere. Olyan társas együttlét, mely egyrészt önmagában is kellemes, másrészt fejlesztő hatása sokrétű. A beszélgető-körök sokasága jó terepet jelent a kulcskompetenciák folyamatos fejlesztéséhez. Az egész napos nevelési környezetben adott a lehetőség a beszélgető-körök rendszeres (napi) megtartására, s így ez a forma is eszköze lehet a személyiségfejlesztésnek.

Játék, sport a szabadban

Köztudomású, hogy egy 6 éves gyereknek ahhoz, hogy egészségesen fejlődjék, pl. agya megfelelő mennyiségű oxigénhez jusson, naponta legalább 1,5-2 órát kell a szabad levegőn töltenie. A szabad levegőn való mozgás, a kötetlen játék lehetőségének megteremtése tehát fontos feladata az egész napos foglalkozást biztosító iskoláknak, így programunknak is.

A kisiskolások szívesen vesznek részt szabadtéri játékokban, örömeiket lelik a mozgásban, futkározásban, labdázásban. Legtöbbször spontán kezdeményezik a játékokat. Szerencsére az 5. 6.-os korosztálynál is csak ritkán van szükség komolyabb motivációra a szabadtéri játékokhoz. Ennek ellenére fontos, hogy megfelelő eszközöket és játékkötleteket nyújtsunk tanítványainknak, s hogy közös tevékenység formájában szabadtéri mozgásos játékokat is tanítsunk nekik. A kötetlen, szabad játékra szánt idő mellett fontosnak tartjuk a közös élmény megteremtését – vele együtt az együttlétet és a vetélkedést- is támogató csapatjátékokat.

Délutáni foglalkozások

Programunk első hat évfolyamán – az egész napos oktató-, nevelőmunka lényegéből adódóan – a délutáni időszámban, a levegőzést követően egy vagy két tanórása, illetve tanulási blokkja van az osztályoknak. Ezek a foglalkozások (órák, blokkok) minden esetben és minden évfolyamon csak az ún. készségtárgyak (tanóra 2.) lehetnek, azaz rajz, technika (kézműves foglalkozás), dráma- tánc, ének, testnevelés. (Lásd a megfelelő tantervi részeket.)

A negyedik évfolyamon a hét egy meghatározott napján az önálló tanulásnak is van időszáma.

Az önálló tanulás tanulása, a tanulási technikák elsajátítása programunk nagyon fontos eleme (Pedagógia programunkban több helyen is írunk erről, tantervünkben a műveltségterületnél, tantárgynál is kitérünk a hatékony önálló tanulásnak, mint kulcskompetenciának a fejlesztési lehetőségeire.)

A negyedik évfolyamon a hét egyik napján (célszerűen a hét közepén, szerdán vagy csütörtökön) a délutáni foglalkozások idejéből kb. 40 percet önálló tanulásra szánunk. Ekkor a tanulók a hét folyamán, a különböző tantárgyakból kapott differenciált gyakorló feladataikat végzik el. Az önálló tanulási idő bevezetésével elsődlegesen a gyerekek feladattudatának erősítése, az optimális tanulási sorrend és tanulási sajátosságok felfedeztetése, a tanulási technikák önálló gyakoroltatása, megszilárdítása volt a célunk. Ekkor a diákok tanítójuk

– szükség szerinti– segítő jelenléte mellett újabb tapasztalatot szereznek a tanórától független önálló feladatvégzésről, ami a következő évek önálló tanulását is megalapozza.

Az ötödik, hatodik évfolyam heti rendjében négy nap biztosítunk önálló tanulási időszávot a diákoknak. Ez egyrészt a tanórákra való felkészülést szolgálja - a szóbeli és írásbeli házi feladatok elkészítését jelenti-, másrészt az önálló tanulás képességének további fejlesztését célozza.

Szabadidős tevékenységek

Az évfolyamok – különös tekintettel az 5. 6. évfolyam - szabadidős tevékenységek időszájában több ajánlott tevékenység is szerepel. Ezek jelentős részéhez tantervünk kínálja a programot (sport, dráma, kézműves foglalkozások- pl. festés, mintázás- életviteli és gyakorlati ismeretek- pl. tárgykészítés, ételkészítés-). A felsorolt területek, témakörök és tevékenységek sokfélesége lehetőséget ad arra, hogy az évfolyamok, osztályok érdeklődésüknek megfelelően választhassanak. Negyedévenként frissítjük a felkínált tevékenységek listáját, és minden diák számára lehetőséget biztosítunk az újabb választásra.

A tanórán kívüli szabadidős tevékenységek programja

A szabadidős tevékenységek kiemelt céljai, feladatai

- A szabadidő sokszínű, kulturált eltöltésének megtapasztalása, igényének felkeltése.
- A sokféle szabadidős tevékenység közül a tudatos választás megtanulása.
- Az egészséges életmódra nevelés támogatása tapasztalatok biztosítása által.
- A helyes szokásrend kialakítása és napi gyakorlattá tétele.
- A mozgás, aktív pihenés igényének felkeltése, erősítése.
- A művészeti tevékenységek, alkotások iránti érdeklődés, az alkotási kedv felkeltése, fokozása.
- A különböző művészeti ágak kifejezési formáinak megismerése és elsajátítása.
- Az alkotóképesség és játékoság fejlesztése az önismeret és önbizalom növelésének erősítésére.
- A diákok szocializációs folyamatainak segítése.
- Az együttműködő készség fejlesztése, a kooperáció igényének erősítése.
- Közösségi élmények átélése, melyek segítségével a diákok megtalálják helyüket a társak között.
- A tartalmas és tartós kapcsolatok kialakulásának segítése.
- A másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre nevelés.
- Az énkép, a reális önismert kialakulása.
- A társismeret, a szűkebb- tágabb körű társas viszonyokban való eligazodás segítése. társas viszonyokban való eligazodás segítése.
- Az önálló véleményformálásra és cselekvésre való képesség erősítése.
- A szabálytartás erősítése, az erkölcsi ítéletképeség kialakítása és gyakorlása.
- Esztétikai és erkölcsi értékek megismerése, megbecsülése.
- Kulcskompetenciák, alapvető készségek és képességek differenciált, egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztése.
- A tehetséggondozás alakmainak kiaknázása.
- Az egyéni érdeklődési kör megtalálása.
- Az önálló ismeretszerzés hagyományos és korszerű eszközeinek, a hatékony önálló tanulás módszerének ismerete és használata.
- A könyvtárhasználat szokássá tétele.
- Különböző művelődési intézmények, szabadidőközpontok megismerése.
- A különböző helyeken, helyzetekben való viselkedési normák elsajátítása.
- Annak segítése, hogy a diákok a művészeteket szerető és értő, a hagyományokat ápoló emberekké váljanak.

Az általános célok és feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek egyéni képességeik figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó célok és feladatok

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében a szabadidős tevékenységek tekintetében is szükség van a differenciált egyéni bánásmód alkalmazására és az egyéni képességeik figyelembevételére. A tevékenységeket (a nevelési-oktatási folyamatot) a diákok lehetőségeihez és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint szervezzük meg:

Az egyéni igényeket, lehetőségeket számba vevő, azokkal összeegyeztethető tartalmakat kell kialakítani.

A tevékenységek, feladatok megvalósításához, ha erre szükség van, hosszabb időszávot, tágabb keretet kell biztosítani.

Szükség szerint egyéni megsegítéssel, támogatással segítsük a sajátos nevelési igényű tanulókat.

Amennyiben szükség van rá, biztosítsuk a speciális eszközöket, alakítsuk az igények szerint a tanulási környezetet.

A tevékenységek során a tanulás ne csak verbális, hanem vizuális, taktilis csatornákon keresztül is folyjék.

A tevékenységekhez kapcsolódó ismertanyagot (pl. fogalmakat) fokozatosan és többszöri ismétléssel tisztázzuk, mélyítsük el.

A tanulók figyelmét, motivációját változatos tevékenységekkel tartjuk fenn.

A tanulás és a különböző feladatvégzések során törekedjünk az egyre nagyobb önállóság elérésére.

A szabadidős tevékenységek jelentős része - különösen a választás lehetőségének biztosítása által- az SNI gyermekek számára nem csak a bekapcsolódás, és a tevékenységekben való sikeres részvételt jelenti, de terápiás

jelentőséggel is bír. Hozzájárul személyiségfejlesztésükhöz, az önkifejezés, az ismeret és információszerzés széles skálájának elsajátításához, a minél teljesebb beilleszkedéshez, adott esetben a sérült funkciók korrekciójához, a funkciók egyensúlyának kialakításához.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulókra az általános célok, feladatok vonatkoznak, de a tartalmak elsajátítása, megvalósítása során figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű tanulók egyes csoportjaira jellemző módosító tényezőket, illetve az egyéni adottságokat is.

A térbeli- és mozgásbiztonság, a tájékozódó képesség, a harmonikus mozgás fejlesztése elengedhetetlen. Fontos a működő érzékszervek fokozott kihasználása, a meglevő látás, hallás használatának fejlesztése. Fontos a verbális, nonverbális kommunikációs csatornák minél pontosabb alkalmazására nevelés.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál általában a pszichés kifáradás jelensége az, amire külön figyelniünk kell. Az önismeret, a rugalmas viselkedés, a saját viselkedés kontrollja, a kooperáció és társismeret fejlesztése, a szociális normák elsajátítása nagyon fontos.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál az Irányelvek a mértékadóak, természetesen a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével. Lényeges az élményszerű ismeretek, a közvetlen érzékszervi tapasztaláson alapuló hatások biztosítása, a kognitív képességek fejlesztése. A verbális és nonverbális kommunikációs csatornák együttes – egymás üzenetét erősítő- alkalmazása komoly segítséget jelent. Lényeges az önállóság növelése a feladatok megoldása során, valamint az együttműködés gyakorlása, a tervező, az alkotó, a konstruáló képesség, a fantázia fejlesztése.

A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve a szabadidős tevékenységek tervezése és megvalósítása során is irányadó.

A tehetséggondozás céljai és feladatai

Az iskolai nevelés, oktatás fontos feladata a tehetséggondozás, mely a tehetségek felismerésével, azonosításával kezdődik. A differenciált oktatás lehetővé teszi, hogy minden diák képességei szerint fejlődjön. A tanórai differenciálás ennek megfelelően lehetővé teszi azt, hogy a tehetséges gyerekek osztályuk tagjaként kapják meg az egyéni fejlesztést. Valljuk, hogy kisiskolás korban a tehetségfejlesztés útja nem az elkülönítéses vagy a gyorsítás, hanem a gazdagítás, dúsítás.

Feladatunk a tehetségek kibontakoztatása, az egyéni érdeklődés –a tehetségterületek– támogatása.

A kiemelkedő képességeket és érdeklődést mutató diákok esetében a motiváció ébrentartása, a kreativitás, a fantázia fejlesztése döntő fontosságú. Lényeges a feladat a megismerési funkciók és a gondolkodási képességek fejlesztése (pl. a gondolkodás rugalmassága, az eredetisége, az újrafogalmazás képessége.) A specifikus fejlesztési feladatokon túl a személyiség általános fejlesztése, pl. érzelmi élet, reális énkép, önismert, nyelvi kifejezőkészség, illetve az akarat tulajdonságok formálása (önkontroll, kitartás, teljesítményhez való viszony), valamint a szociális készségek fejlesztése is fontos.

Az iskolában töltött időben törekednünk kell arra, hogy biztosítsuk az elmélyülés lehetőségét, az ehhez szükséges tárgyi és egyéb feltételeket. Hangsúlyos szerepet kap a hatékony tanulás elsajátítása, az önálló ismeretszerzés, feladatvégzés módszereinek, eljárásainak megtanítása. Tanítványainkat a kitartó munkavégzéshez, a növekvő terheléshez is hozzá kell szoktatnunk, erősítve a tevékenység iránti elkötelezettséget.

A szabadidős foglalkozások a tehetséggondozás szinterei lehetnek, csakúgy, mint a tanórák, a projektfeldolgozások, vagy a szakkörök, a házi és az iskolán kívüli bemutatók, a rendezvények és a versenyek.

1-2. évfolyam

TÉMAKÖR, TARTALOM	TEVÉKENYSÉG
Mozgás	
Hely- és helyzetváltoztatáshoz kapcsolódó játékok	Futó- és fogójátékok (pl. Szalagszerző, Terpeszfogó, Egyperces fogó, Páros fogó, Tűz, víz repülő; Vonatozás, Átfutó fogó, Sapkarablás, Jöjj velem) Utánzójárások (pl. Kutya futás, pókjárás, sánta róka) Sorversenyesek, Egyensúlygyakorlatok (pl. billenő rácshinta, ugróasztal, egyensúlydeszka hengerrel, egyensúlyozó tölcser, ugráló labda)
Labdás játékok	Célba dobás különböző nagyságú labdával Csoportos labdajátékok (pl. Labdagyűjtögető, Labdacica - gurítással, dobással-, Szabadulj a labdától.), labdakergető
Népi, ügyességi játékok	Dalos körjátékok (pl. Sövényfonás, Kis kacsá fürdik, Rétibe és Kapiba, Száz liba, Lányok ülnek a toronyban, Ég a gyertya, ha meggyújtják) Mondókás játékok (pl. Gyertek haza ludaim, Fordulj bolha, Egérfogó, Hatan vannak a mi ludaink, Húzd – ereszd!, Csőszjáték) Viadalok: (pl. Kakasviadal, Húzd - told el a párod!)
Szabadtéri mozgásos játék tevékenységek	Szánkózás, hóemberépítés, hócsata
Tantermi játékok	Figyelemfejlesztő játékok (pl. Nevető sapka, Fedőforgató, Titkos karmester, Süllyesztő, Mozdulatlanság, Csak fordítva) Székfoglaló, Bal- magam- jobb
Kézműves	
Formák, vonalak, színek, foltok használata	Festés (vízfestékekkel, temperával) élmény, illetve emocionális előkészítés után.
Festés - azonos anyag alkalmazása különböző eljárással	Festék fújása, fröcskölése, szivaccsal történő nyomhagyás, visszakaparás.
Különböző eszközök használata	Festés ujjal, szivaccsal, parafa dugóval, fogkefével.
Nyomhagyás, nyomatkészítés	Festékcsepegtetés kézzel, alámerítés (pl.: hígított olajfesték csepegtetése vízfelületre). Krumpli-nyomdával ritmusképzés
Színek egymásra hatása, színkeverések	Képek alkotása színösszefuttatással, fedés temperával, zsírkkrétával
Vizuális önkifejezés	Saját é közösségi élmények kifejezése választott technikával és eszközzel.
Illusztrációkészítés	Különböző történetek, mesék megjelenítése, illusztrálása.
Forma- és színritmusok alkalmazása díszítő jelleggel	Konkrét alkalmakra szolgáló kártyák készítése (jókívánság kártya, meghívó)
Papír tépése, nyírása, hajtogatása, ragasztása	Képek készítése nyírt és tépett papírdarabkák felragasztásával. Egyszerű alakzatok (csákó, hajó, repülőgép) hajtogatása és origamizás. Papírbáb készítése, láncfigurák papírból.

Mintázás- gyurma, só-liszt	Természeti formák és egyszerű állatok (kígyó, kutya...) formázása.
Tárgy és báb készítés természetes anyagokból	ágak, gallyak, termések felhasználásával figurák készítése, „Zöldségbábok”
Térbeli alkotás, konstruálás	Építkezés papírelemekből, termésekből. Építés legóból, kockákból, dobozokból és építőkészlettel
Fonal munkák	Pompon, fonalbaba készítése, fonalképek kialakítása ragasztással. Sodrás, háromágú fonás.
Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból	Egyszerű tárgyak, ajándékok készítése valamilyen ünnephez
Gyöngyfüzés	Nyaklánc, karkötő fűzése.
Makett építés térben	Dobozokból, építőkockából meseillusztráció (pl.: vár) építése.
Dráma	
Kapcsolatteremtés, közösségalkotás	Kapcsolatteremtő játékok (pl. párválasztó játékok, Névritmus, Névismétlő, Kezek, Rokonszenves hangforrás) Kapcsolatmélyítő játékok: (pl. Szemkontaktus, Mi így együtt, „Szervusz” , Keresek egy gyereket..., Ki áll mellém?) Együttműködési készséget fejlesztő játékok (pl. Újságtánc, Így kell járni) Gátlásoldó játékok (pl. Csak csendben, csak halkan, járványjáróka, lazító játékok) Egyéb kooperatív játékok (pl. Keveredj, áll meg!)
Dramatikus készségfejlesztés, érzékelésfejlesztő játékok	Közvetlen tapasztalatszerzésre épülő játékok (pl. Mit hallasz?, Hol szól, ki szól? Hangvadászat, Mivel kínálalak?, Szimatolj!, Denevér lakoma) Ritmusjátékok (pl. Add tovább, Kövesd mozgással, Utánzó játékok (pl. tükörjátékok, Így kell járni, Karmester játék, Mutasd te is! Állatmozgások utánzása) Memóriafejlesztők (pl. Mi változott meg?, Találd ki, mi van a terítő alatt! Tégy hozzá egy mozdulatot/szót)
Figyelem-összpontosító játékok	Összpontosítás, önfegyelem fejlesztése (célzottan) (pl. Mátyás király parancsára, Mondjuk ketten, Hol hallom?, Tolvajjáték, Komor varázsló, Földrengés)
Fantáziajátékok	Képzeld el és mutasd, mondd, csináld! (pl. Mihez hasonlít, asszociációs játékok, Ez a tárgy nem tárgy, szoborjátékok) Szituációba ágyazott fantáziajátékok (p. Mesél a játék... Megmozdul a kép, Állatkombinációk, mozdulatsor folytatása) Szerepjátékok (spontán, képzeleti játékok)
Bábozás	Spontán játékok (p. tárgyjátékok, játék terménybábokkal, botbábbal) Mese eljátszása
Kirakós játék	Puzzle játékok
Párosító-émlékezet fejlesztők	Memorik. Lottó játék
Ügyesség (finommotorika) fejlesztő játékok,	Marokkó, Ugró béka, Golyós játékok (eljuttatni a golyót a lyukba) Írányok, testséma: Twister, Hands Up!
Egyéb táblás, eszközös társasjátékok	Megfigyelőképesség (reakcióidő): Tarka béka Figyelem, gyorsaság (reakcióidő): Haligali, Dominó, Táblás amóba, Tangramm

Konstruktív játék	Legó, Tangram
Társas-játék	
Kártyajátékok	Fekete Péter kártyák, Kvartettek Gyerek Uno kártya, Colori (egyformát keress!) Solo, Gyümölcsjáték
Egyszerű táblás játékok	Ki nevet a végén? Mese társasjátékok, Lóverseny Mesék titka, Junior labirintus
Táblás– korongos- játékok (logikai)	Isola, Reversi, Tóti
Kirakós játék	Puzzle játékok
Párosító- emlékeztető fejlesztők	Memorik. Lottó játék
Ügyesség (finommotorika) fejlesztő játékok,	Marokkó, Ugró béka, Golyós játékok (eljuttatni a golyót a lyukba) Írányok, testséma: Twister, Hands Up!
Egyéb táblás, eszközös társasjátékok	Megfigyelőképesség (reakcióidő): Tarka béka Figyelem, gyorsaság (reakcióidő): Haligali, Logikai: Dominó, Táblás amőba, tangram
Konstruktív játék	Legó, Tangram
„Én és a környezetem”	
Személyes higiéné, étkezés, önkiszolgálás	A személyes higiénét alakító tevékenységek gyakorlása (pl. mosdó, WC- zsebkendő használat, evőeszköz- használat). A téma megjelenítése egyéb tevékenységekben: meseolvasás, rajzolás, kézműves, ének-zene, drámajáték stb. A kulturált étkezés szokásainak napi gyakorlása. Játékos feladatok: - „Tudni illik, hogy mi illik” – rajzos illemtan, drámajátékok (életjátékok), kooperatív feladatok- asztalterítés, „pincérversen” stb. - „Illemtan” Közös ételkészítési (pl. szendvics, gyümölcssaláta, zöldségtál) és terítési gyakorlatok. A megszokottól eltérő ízek kóstolása. Életjátékok Öltöztető baba készítése
Az iskolai szokásrend kialakításának segítése	Rajzos napirend készítése A pihenés helyének, módjának közös megtervezése, A csoportszabályok közös megalkotása. „Visszatekintő” - napzáró beszélgetések. Az önálló tanulás szokásrendjének folyamatos gyakorlása- visszajelzések, önreflexiók, korrekciók.
A közvetlen környezet szebbé tétele, rendben tartása	A tanterem csinosítása, dekorálása, a csoport számára optimális, jól használható tanulási környezet kialakítása. A környezet tisztán tartása, takarítás, rendrakás.
Szobanövények ápolása	A szobanövények öntözése, gondozása, a növények életének megfigyelése.
Környezetvédelem	Környezettudatosságra nevelés a napi gyakorlat és játékos feladatok, tevékenységek által. Szelektív szeméthyűjtés, A Föld napja, Víz napja és egyéb környezetvédelemmel kapcsolatos programokban való részvétel.
Projektszerűen feldolgozható témák (javaslatok) Tárgyaink világa	Legkedvesebb tárgyaink és játékaink.

Akik között otthon vagyok	Mit mondanak el rólunk a tárgyaink? Van-e történetük? A legjobb barátaim – Miben hasonlítunk, és miben különbözünk? Miért kedveljük egymást? Az osztályom – Milyen a mi közösségünk? Mi minden kapcsol össze bennünket? Milyen problémáink vannak? Mit kezdünk ezekkel? Miért van szükségünk szabályokra? Milyen a jó szabály és milyen a rossz?

3– 4. évfolyam

TÉMAKÖR, TARTALOM	TEVÉKENYSÉG
Mozgás	
Hely- és helyzetváltoztatáshoz kapcsolódó játékok	Futó- és fogójátékok (pl. Folyosófogó, Gombócpalacsinta, Lepkefogó, Gólya, Befalazás, Botrablás) Ugróiskola, ugrókötelezés Egyensúlygyakorlatok, egyensúlyfejlesztés különböző szerekekkel (billenő rácshinta, egyensúlydeszka hengerrel, egyensúlyozó tölcser, ugráló labda)
Testnevelési játékok	sor- és váltóversenyek Játékok karikával, ugrókötéssel, gumival Dobások különböző méretű és súlyú eszközökkel (pl. Célbadobás labdával, karikahajító)
Labdás játékok	Csoportos labdajátékok (pl. Vadászlabda, Döngető, Pontszerző, Labdaugrató, Labdakerülő, Kigurító, Földdobó, Vigyázz a labdára) Csoportos labdás sportjátékok (pl. Zsinórlabda Japánfoci, Fogyasztó kapitánylabda, Kidobós)
Népi ügyességi játékok	Bakugrás, sőtörés, méta, halászájáték, golyózás Mondókás játékok (pl. Felkel a lány jókor reggel, Mit csinálsz te héja, Háromlábú görbeszék, Egy ember jött Párizsból) Küzdő feladatok (pl. Kötélhúzás, kiszorító)
Szabadtéri mozgásos játék tevékenységek	Számháború, Színháború, bújócska Várostrom, hógolyózás, korcsolyázás, görkorcsolyázás, gördeszkázás,
Tantermi játékok:	Figyelemfejlesztő játékok (pl. Kártyás dió, Virágcsokor, tengeri kígyó, Kígyó üldözés, Mérges kígyó, Zsinegre fűzött pólyák, Azt mondja Simon, Kapcsold össze, Mosogatórongy)
Kézműves	
Vizuális önkifejezés	Saját é közösségi élmények kifejezése választott technikával és eszközzel.
Illusztrációkészítés	Különböző történetek, megjelenítése, illusztrálása síkban, térben.
Az időbeliség vizualizálása.	történetek kifejezése képsorozatokban, egyszerű képregény készítése.
Lenyomatok készítése	Tárgyakról, természeti formák vizsgálata, agyagnyomat, gipszöntés technikával.
Információközlő jelek létrehozása	Saját jelek, folyamatábrák tervezése, kivitelezése. Városi piktogramok (pl. közlekedési jelek).
Fázisrajzok	Néhány képből (3- 5) álló „mozgóképek” készítése fázisrajzokkal (pl. tornagyakorlat).
Tárlatlátogatás	Benyomások szóbeli megfogalmazása.
Papírmunkák	Szalvétahajtogatás. Papírmásé készítése: figurák, tárgyak készítése papírmáséból. Dekupázs
Papírmásé munkák	Maszkkészítés
Mintázás- agyag, égethető gyurma	Formázás élményhez kötötten, illetve fantázia alapján agyagból, égethető gyurmából.
Nemezelés	Labdakészítés, nemezkép készítése csoportban

Textil és fonal munkák	Textil- és fonalképek kialakítása ragasztással. Fonások: laposfonás (egyes, kettős, hármas, négyes fonás).
Egyszerű öltésfajták	Előszúrt minták kivarrása kartonon. Előrajzolt minták kivarrása textilen.
Díszítés természetes anyagokkal (termések, virágok, falevelek felhasználásával)	Díszek kialakítása növényekből, Dobozok, füzetek, borítók díszítése lepréselt virágok, falevelek és termések felhasználásával.
Gyöngyfüzés, gyöngyszövés	Ékszerkészítés, állatfigurák készítése gyöngyből
Tárgyalkotó folyamatok	Népszokásokkal kapcsolatos tárgyak készítése. - tojásfestés: berzselt tojás, méhviasszal (írókával) Szalmadíszek készítése (karácsonyra), Mézeskalács készítése (karácsonyra).
Tárgykészítés, funkció és forma (díszítés) kapcsolata	Társasjáték készítése - játéktábla, játékbábuk
Dráma	
Kapcsolatépítés, közösségalkotás	Kapcsolatépítő játékok (pl. Kapcsolódás, Állj mellém, ha..., Kacsintós párkereső) Kapcsolatmélyítő játékok (pl. Csomójáték, csoportos szoborjátékok, Ismerem? – felismerem) Bizalomjátékok: (pl. Dülöngélő, Harang, vakvezető játékok) Együttműködési készséget fejlesztő játékok (pl. Számi ikrek, páros rajz, Hányan férünk rá? Hullámjáték) Metakommunikációs játékok (pl. Mit üzen a szemem?)
Dramatikus készségfejlesztés, érzékelésfejlesztő játékok	Megfigyelőképesítő játékok (Miváltozott-hogy változott? Kötéltánc, Cipővadász, Keresd a szabályt... Mániás család) A tapasztalatok felidézésre épülő játékok: (pl. cselekvéses, koncentrációs, ügyességi drámajátékok) Hangzó mese, színes mese, Ki kezdte a mozgást? Tégy hozzá egy mozdulatot, Hol a helyed? /Állj be a sorba!, Állj be a képbe!)
Figyelem-összpontosító játékok	Figyelemfejlesztő játékok (pl. Zipp- zupp, Nem téged kérdeztelek, Jeruzsálem- Jerikó, Örjáték, Puff) Feszültségoldó játékok: (pl. Név-tár, Találkozás, Földrengés, Hol a kezem, hol a lábam?) Lazító és koncentráló játékok (Zsák búza, Gumiember, Diszkó; Egyszerre indulni, Hangsúly, Számfuttatás, Bumm, Üzenet)
Fantáziajátékok, szituációs játékok	Képzeld el és mutasd! (pl. Ez a tárgy nem tárgy, Fiktív tárgyak megjelenítése, Élő kép, Sorozat-játékok, szoborjátékok) Szituációs játékok (p. Közmondások eljátszása, adott szituációk eljátszása, Bekapcsolódás- történetek eljátszása, „Díázás”, Szinkronizálás, Folytasd az akciót! Abba ne hagyd? Mímes, improvizatív játékok (pl. Megelevenedett táj, Játékbolt) Mese és történetfeldolgozás
Bábozás	Spontán játékok: Marionett mozgatása, játék kesztyűs bábokkal

Kirakós játék	Puzzle játékok
Párosító- emlékezet fejlesztők	Memorik.
„Ügyességi” játékok	Térlátás: Bűvös kocka, térháló, Cubi Cup Írányok, testséma: Twister, Hands Up!
Stratégiai, logikai játékok	Sakk, malom, kettős malom Abalone (golyós) Amőba, torpedó, „halma” játékok, Tüske (Mastermind)
Szójátékok	Betűkirakók, Tik-tak-bumm, Scrabble Junior
Rejtvények	Képrejtvények, szórejtvények, keresztrejtvények, egyszerű suduku-k,
Társas-játék	
Kártyajátékok	Set-kártyák, Uno kártya, Kvartettek Aranyásók -, Kecsefogó-, Keltis kártyajáték Mágus párbaj kártyajáték, Rikiki, Svindli
Táblás játékok	Gazdálkodj (okosan)!, Monopoly, Közlekedj okosan! Labirintus játékok pl. Furfangos labirintus, Rumini A küldetés
Táblás– korongos- játékok (logikai)	Reversi, Tőtike, Malom, Dáma játék, Dzsungel
Kirakós játék	Puzzle játékok
Párosító- emlékezet fejlesztők	Memorik.
„Ügyességi” játékok	Térlátás: Bűvös kocka, térháló, Cubi Cup Írányok, testséma: Twister, Hands Up!
Stratégiai, logikai játékok	Sakk, malom, kettős malom Abalone (golyós) Amőba, torpedó, „halma” játékok, Tüske (Mastermind)
Szójátékok	Betűkirakók, Tik-tak-bumm, Scrabble Junior
Rejtvények	Képrejtvények, szórejtvények, keresztrejtvények, egyszerű suduku-k,
„Én és a környezetem”	
Egészségtan	Az egészségmegőrzés a mindennapokban- példák, ötletek, tanácsok. (beszélgetés, szövegfeldolgozás, plakátkészítés, drámajáték stb.) Érzékszerveink- érzékelésfejlesztő játékok. Szimulációs játékok: betegség, baleset esetén fontos teendők megjelenítésére Baleset megelőzés az iskolában.
Közvetlen környezetünk alakítása szebbé tétel, rendben tartása	A tanterem – és környékének- csinosítása, dekorálása, rendben tartása. „Tervpályázat” az osztályteremben használt tárgyak, eszközök legcélszerűbb, esztétikus elhelyezéséről. „Tevékenységsarkok” kialakítása.
Növényápolás	Az osztály szobanövényeinek gondozása, ápolása. - Bab, kukorica, búza csíráztatása, ültetése.
Környezetvédelem	Környezettudatosságra nevelés változatos tevékenységeken keresztül (pl. szelektív szemétyűjtés, energiatakarékosság), A környezetvédelemmel kapcsolatos programokban való részvétel. Ezen alkalmakkor a környéken (iskolaudvar, játszótér, környező utcák) önkéntes munkák végzése.
Ami az asztalunkra kerül	Közös ételkészítési (pl. zöldségtál, turmix, sütemény) és terítési gyakorlatok- hétköznapi, ünnepek asztalai.

	Illusztrált közös receptkönyv a kedvenc ételekből. Heti menü összeállítása: csak egészséges ételekből.
Közlekedés	A gyalogos és a kerékpáros közlekedés szabályainak gyakorlása szimulált helyzetekben séták kirándulások alkalmával. A legfontosabb útjelző táblák megismerése. Az udvarias közlekedés.
Projektszerűen feldolgozható témák (javaslatok) En és a többiek Pihenés, játék, szórakozás	Ez vagyok én - Milyen tulajdonságok jellemeznék? Miben hasonlítok másokra? Miben különbözök? Kikhez tartozom? Mire vagyok képes, és mire nem? Mik az erősségeim és mik a gyengeségeim? Címerkészítés Szociális körök A saját kapcsolati háló vizuális bemutatása szabadon választott technikával. A pihenés szerepe az ember életében. Aktív vagy passzív pihenés. Hogyan tudom a legjobban kipihenni magamat? Pihenés a játék és szórakozás? Kiállítás rendezése a legkedvesebb játékokból. Játéktár összeállítása közösségi játékokból. „Ajánló” - Pihenésre, szórakozásra alkalmas helyek, programok gyűjtése a környékről.

5 - 6. évfolyam

TÉMAKÖR, TARTALOM	TEVÉKENYSÉG
Mozgás	
Hely- és helyzetváltoztatáshoz kapcsolódó játékok	Fogójátékok (pl. Nappal és éjszaka, Buzogányfogó, Függés a ház) Futójátékok és egyensúlygyakorlatok (pl. futás közben: átfutó-, tárgykerülő váltók)
Testnevelési játékok	Játékos versengések futó-, ugró- és dobófeladatokkal, Sor- és váltóversenyek. Játékok különbözőbb sporteszközökkel (pl. buzogány, tornabot, karika, maroklabda, babzsák, , ugrókötel)
Labdajátékok	Pl. Kapitánylabda, Zsámolylabda, Pontszerző, Kézilabdafogó, Tűzharc, Vonalfutball Labdaadagató váltóversenyek, labdadobó váltók Labdás sportjátékok
Népi ügyességi játékok	Csapatjátékok (pl. méták, pilicka, halász/ hálójáték) Küzdő feladatok (pl. Kötélhúzás, kiszorító,) Más népek játécai Viadok (pl. kötélhúzás, Kiszorító „Sumo”, „lovagi játékok”)
Szabadtéri mozgásos játék tevékenységek	Számháború, Színháború, Várostrom, Gördeszkázás, görkorsolyázás, korsolyázás, Fogyasztó hógolyóval, „jégkorongozás” Testnevelési sportjátékok (pl. zsinórlabda, tollaslabda)
Kézműves	
Történetek, események illusztratív jellegű ábrázolása	Eseménysor megjelenítése egy képen belül és képsorozattal. Képregény készítése.
Személyes élmények, gondolatok vizuális kifejezése	Grafikai, festői és plasztikai eszközökkel.
Élmények, emlékek feldolgozása közös alkotásokban	Választott technikával és eszközzel. (Pl. íves méretű képek alkotása.)
Képek, tárgyak jelentésmódosítása	Kollázs, montázs készítése.
Magyarázórajzok, piktogramok, folyamatábrák és azok jelentése.	Magyarázórajzok, piktogramok, folyamatábrák olvasása, értelmezése és újak készítése egyénileg, párban vagy csoportban.
Mozgóképek készítése fázisrajzokkal.	Taumatrop (2 kép), zoetrop készítése.
Irodalmi élmények képi-plasztikai feldolgozása.	Bábjáték, árnyjáték
Tárlatlátogatás	Különböző műtípusok, kompozíciós megoldások vizsgálata.
Történetek, események illusztratív jellegű ábrázolása	Eseménysor megjelenítése egy képen belül és képsorozattal. Képregény készítése.
Textil és fonal munkák	Térbeli fonások (három szál fonás, füge fonás) Makramé (lapos fonás, spirál, váltóhurok) Foltkép készítése rongydarabokból. Nemezkép készítése.
Szövés	Szövés 2-4 láncfonalon Szövés szövőkerettel.
Batikolás	Terítő, póló batikolása kötözéssel, viaszolással.
Nemezelés	Nemezkép, pénztárca készítése, nemezrátétek.
Gyöngyfüzés, gyöngyszövés	Ékszerek, figurák, apró ajándékok készítése gyöngyből.

Hímzés	Kép készítése a tanult öltés- és hímzésfajták segítségével.
Természetes anyagok, nád, szalma fa, fűzfavessző	- Szalmabábok, ékszerek, nádsíp készítése Ismerkedés a kosárfonás alapjaival.
Fafaragás	Pálcák, lécek megmunkálása faragással, reszeléssel.
Tárgyalkotás fémme, bőrrel	Ékszerkészítés rézdrótból /termékek, kövek, csigák, kagylók stb.../ felhasználásával. Öltözék-kiegészítők készítése.
Modellezés	Tárgyak (pl. közlekedési eszközök) modellezése adott tervezési minta alapján. „Hang-szerelő” (pl. ritmushangszerek- csörgődob, nádsíp)
Egyszerű makettek	Egyszerű építmények makettjeinek, készítése (pl. ház, utca, település).
Dráma	
Kapcsolattartás, közösségalkotás,	Kapcsolatmélyítő játékok (pl. Egyszerre indulni, Kézfogó”, Együtt könnyebb”) Bizalomjátékok: Vakok és szobrok, Harangnyelv) Dramatikus szociometria
Együttműködés, konfliktuskezelés	Együtt: (pl. Szoborcsoporth, Légy része az egésznek, Mozdulat-válasz, Állj be a képbe! Ellentétek: (pl. Adok-kapok, Elismerés- neheztelés, Vádlottak padja, Szerepcsere- szempontváltás) Konfliktusos szituációk el- és újrajátszása rögtönzéssel.
Ön- és társismeret	Önismereti játékok: (pl. Mi lennék ha.., Névkártya, Hirdetés,saját címer, Tulajdonságbolt, Képerces önéletrajz, Páros interjú,) Társismeret:, Forró szék Vélemények, Telefon, Veled szívesen, Ki mondhatta? Mit tenne ő?, Képzeletbeli ajándék, Mi lenen, ha..) Ilyennek látlak, Árverés)
Dramatikus készségfejlesztés	Megfigyelőképességet fejlesztő játékok. A tapasztalatok felidézésre épülő játékok (pl. Így használják! „Szó-tár”, készségfejlesztő játékok, szituációra épülő drámajátékok) Szereplőhöz, helyszínhez kapcsolódó improvizatív helyzetgyakorlatok. A metanyelv használata (pl. Tablókészítés, Mozdulatválasz, szoborcsoporthok, Mit mond az arcom?, Mondom, vagy mutatom?)
Szituációs játékok	Csoportképjáték Történetzövések (indulási helyzet megadásával, vagy adott tárgyak, szavak beépítésével, körülmények megadásával.„Előtte-után” játékok) Helyzetgyakorlatok szereplők, helyszín, valós vagy képzeletbeli tárgy, cselekmény megadásával. Élethelyzetek megjelenítése, rövid játékok a diákokat foglalkoztató témákban. Szorító körülmények, adott feltételek (téma, helyszín, helyzet) Rögtönzéses játékok (pl. Stop, Most mutasd meg, Mondj egy történetet, sződd bele, amit mondunk!, A hercegúri vizsgája, Ki vagyok én?)
Bábozás	Spontán játékok (p. tárgyjátékok, játék termény-bábokkal, botbábbal) Mese eljátszása

Társas-játék	
Kártyajátékok	Mini bridzs, rómi, Rómi, Speed Dominion stratégiai kártyajáték, Bohnanza Babszüret kártyajáték, Vigyázz 6 kártyajáték
Táblásjátékok	Monopoly, Nyomozó, Atlantis társasjáték, Carcassonne,, Catan telepesei
Stratégiai játékok	Dámajáték, Go, Kettős malom, Térbeli malom, Tantrix, Sakk, Térbeli amőba, Torpedó
Kvíz játékok	Activity , Beugró, Tabu, Kérdezz, felelek!
Szójátékok	Scrabble
Rejtvények	Képrejtvények, szórejtvények, keresztrejtvények, sudoku-k,
„Én és a környezetem”	
Egészségtan	Egészségmegőrzés, a kiskamaszkor higiénája, Tudnivalók betegségek, balesetek esetén. Néhány elsősegélynyújtással kapcsolatos információ
Közvetlen környezetünk alakítása, rendben tartása	A környezet tisztán tartása, takarítás, szebbé tétele. Dekorálás. A tevékenységsarkok célszerű berendezése.
Környezetvédelem, növényápolás	Szobanövények öntözése, gondozása. A palántázás és ültetés magról. Szelektív hulladékgyűjtés az iskolában és otthon. A környezetszennyezés mérséklésének lehetőségei- mi mit tehetünk. Környezet-kímélő műveletek sorrendjének tervezése, gyakorlati kivitelezése.
Ami az asztalunkra kerül- Főzőcske	Közös ételkészítés, főzés, sütés Gyűjtőmunka a magyar konyha jellegzetességeiről. Tájegységek ételei, kóstolók. Legjobb receptjeink, fotókkal és élmény- beszámolókkal.
A zsebpénz	A zsebpénz gazdaságos, ésszerű felhasználása. A bevétel és kiadás tervezési módjai. Költségvetés készítése. A pénzhez való viszony megjelenítése szimulációs játékokban.
Projektszerűen feldolgozható témák (javaslatok)	Mikor és miért alakult ki a pénz? Mi volt a pénz szerepe a különböző korokban?
A pénz	Régi pénzek, fizetési eszközök a pénz előtt, pénzforgalom. A pénzgépyártás menete, algoritmus. Saját (osztály) pénz tervezése, „gyártás”.
Ünnepünk	Ünnep a családban, közösségben. Az ünnepek kialakulása. Miért fontosak az ünnepek az ember életében? Mik az ünnepek jellegzetes sajátosságai és kellékei? Melyik ünnep milyen alkalomhoz kapcsolódik? Mi az, ami más ilyenkor, mint az egyéb napokon? Ünnepi tervezések.

Várható eredmények a szabadidő felhasználásban¹

Képesek a szabadidős szokásrend kialakításában való együttműködésre, a napirend betartására.

Tudnak pihenni, kikapcsolódni, ezek aktív és passzív formái közül választani.

Tapasztalatot szereznek a közös tevékenységekben, segítve ezzel a társas kapcsolatok alakítását. Tapasztalatot szereznek a kezdeményezésben, az önállóságra, önmegvalósításra való törekvésben.

A diákok által szabadidőben választott tevékenységek során:

Tudnak tevékenységeket önmaguk megválasztani.

Képesek a játék örömeit megélni.

Tapasztalatot szereznek érzelmeik pontos azonosításában.

Megismerik saját érzelmeik kezelésének lehetőségeit (siker-kezelés, kudarc-tűrés, kitartás).

Tapasztalatot szereznek saját érzéseik, gondolataik pontos és egyértelmű kommunikálásában és mások verbális és non-verbális üzeneteinek helyes értelmezésében.

Találkoznak és élethelyzetben gyakorolják a kommunikációs készségeket: megtanulnak kérdezni, a kérdésekre válaszolni, kérni és szívességet elfogadni, javaslatot tenni vagy mások javaslatára reagálni, ha szükséges közbeszólni, és ellenvéleményt kifejezni.

Megtanulják megfogalmazni tapasztalataikat és egymást meghallgatni.

Felelősséget tudnak vállalni önmaguk, társaik és környezetük iránt.

Megtanulják a társakkal és a felnőttekkel való együttműködés formáit.

Gyakorlatot szereznek a kompromisszumkötéses problémamegoldásban.

Megtanulnak segítséget kérni és elfogadni.

Képesek az alkotás örömeinek átélésére.

Új technikákkal ismerkednek meg.

A tanulók megtapasztalják a begyakorlás, esetleg a monotónia tűrés, és az optimális mozgássor elérésének pozitív hatásait.

Találkozás szinten megismerkednek a tanulók a népművészettel, a hagyományokkal.

Tapasztalatot szereznek az érdeklődés alapú, öntevékeny, praktikus tevékenységi formák végzésében, mely segítheti a szabadidő élvezetes eltöltéséhez szükséges tevékenységek kiválasztását, sikerélmények megélését, sőt esetleg a későbbi pályaorientációt.

Megtanulják mások munkájának tiszteletben tartását, elfogadását.

Jártasságot szereznek az igényes, fegyelmezett, minőségi munkavégzésben.

Fejlődik a saját kreatív teljesítmény másokéhoz való viszonyításnak készsége.

Gazdagodik a tanulók érzelmi világa, empátiájuk, az intuíciójuk, az önálló ízlésük, belső igényességük, szabad választás képességük, az önreflexió, az önismeret kialakulása révén a céltudatos önszabályozásuk.

Az alkotási folyamatok során különböző alapanyagokkal (természetes alapanyagok, mesterséges anyagok) ismerkednek meg a tanulók.

A rendszeres mozgás igényének felkeltése, az egészséges életmód elemi szokásrendszerének megalapozása.

¹Forrás: Kerettanterv tanórán kívüli foglalkoztatást – napközit, iskolaotthont – is működtető általános iskolák számára (Szabad Iskolákért Alapítvány 2008)